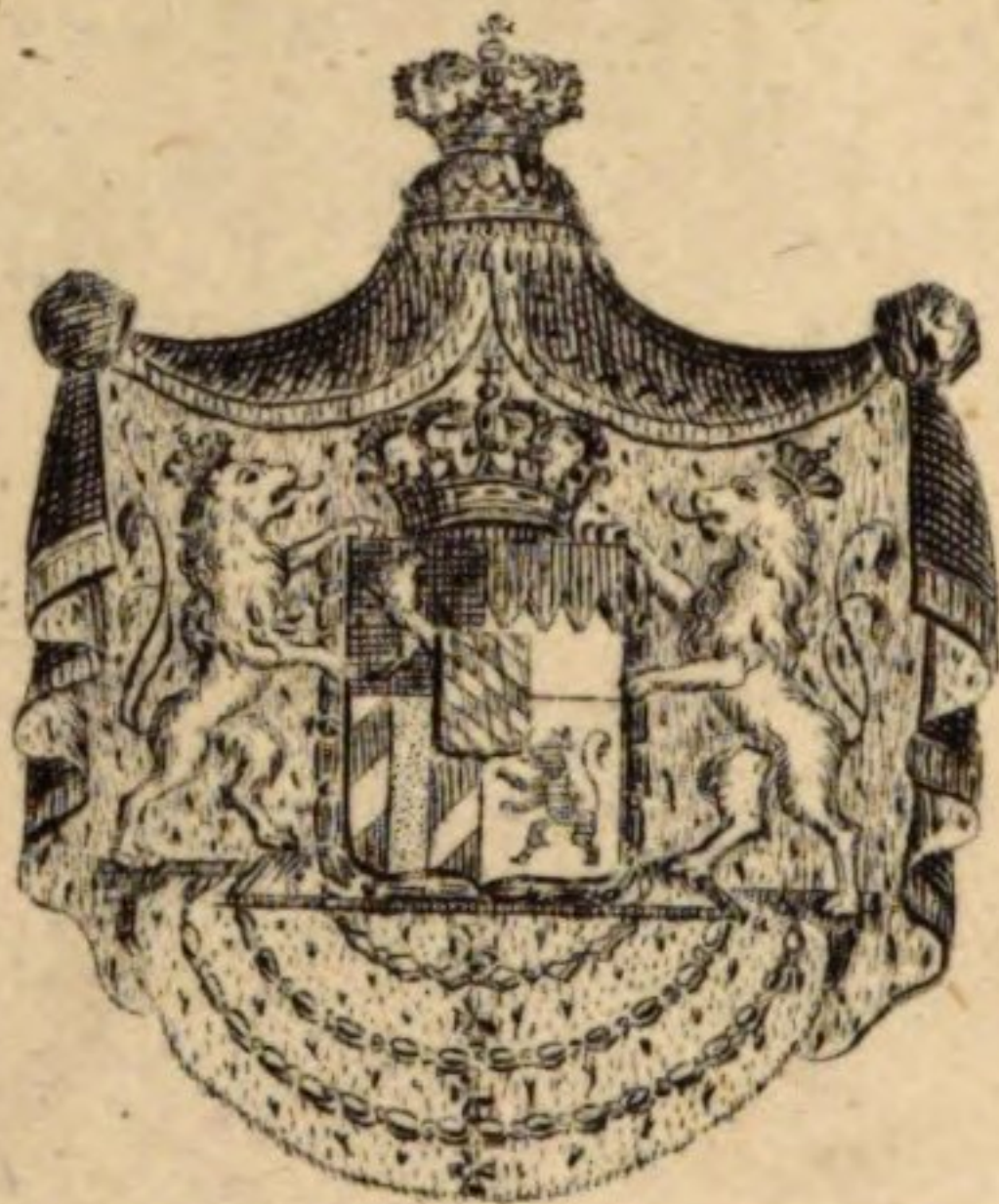

6.1725

Herodotus

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

<36610740840018

<36610740840018

Bayer. Staatsbibliothek

HISTORY

OF

HERODOTUS.

THE HISTORY
OF
HERODOTUS

OF HALICARNASSUS,

IN NINE BOOKS;

WITH
PROLEGOMENA, NOTES, AND EMENDATIONS,

BY
ALEXANDER NEGRIS.

VOL. I.

EDINBURGH:
THOMAS CLARK, 38, GEORGE STREET.

MDCCCXXXIII.

124.D.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΗΣΗΣ

Ἱστοριῶν λόγοι θ',

ἐπιγραφόμενοι μοῦσαι.

στὴν προλεγόμενοις καὶ σημειώσειςιν,

ἐκδιδόντος καὶ διορθοῦντος

Ἀλεξάνδρου Νέγρη.

τόμος Α'.

ἐν Ἐδιμβούργῳ,

παραθεματικῶς κλαρκίῳ.

ἀλλ᾽.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Ἐκ τῆς τυπογραφίας Δουνκᾶ Στηβένσου,
τυπογράφου τοῦ ἐν Ἐδινβούργῳ Πανδιδακτηρίου.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

α' ΠΟΛΛΑΪΚΙΣ, καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐζητήθη, ἂν ᾦναι ὠφέλιμος ἢ ὄχι ἡ σπουδὴ τῆς ἱστορίας, καὶ ὁ ὑπερβολικὸς ζῆλος μὲ τὸν ὁποῖον τὰ δύο ἐναντία μέρη διεπραγματεύθησαν αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἔβλαψε, καθὼς συμβαίνει πάντοτε, ἐπίσης τὴν ἀλήθειαν· εἰς ἄλλους λοιπὸν ἐκ νέου νὰ ἐξετάσωσιν ἀφίνων τὸ τοσάκις διημφισβητημένον, ὀλίγα τινα, περὶ τοῦ πόσον τις νὰ σπουδάζῃ τὸν κλάδον αὐτὸν τῶν γνώσεων συμφέρει, ἐγχαράξαι θέλω, εἰς τὰς ἀναντιρρήτους μόνας αὐτῆς ὠφελείας περιοριζόμενος.

β'. Τοῦ ἀνθρώπου γεννηθέντος μετὰ τινος ἐμφύτου πολυπραγμοσύνης, τίς ἄρα νὰρνηθῇ δύναται ὅτι φυσικὴν ἐν ταύτῳ καὶ ἀθάνατον ἡ ἱστορία εὐχαριστεῖ περιέργειαν; ἀγοράζει τις ἀγρὸν ἐμπεριέχοντα ἐρείπια; τὴν τῶν πρώτων του κτητόρων παντοιοτρόπως πασχίζει νὰ ἀνακαλύψῃ ἱστορίαν· ἡ γνῶσις τὸν προσκολλᾷ εἰς τὸν τόπον ὃς ἔγινεν αὐτόπτης τῶν ὅσων ἐκεῖ συνέβησαν, καὶ ἡ φαντασία του τρεφομένη ἀπὸ τὰς θελκτικὰς αὐτὰς ἐνθυμήσεις, ἐπιχύνει κάποιον μαγικὸν φίλτρον εἰς ὅλα τὰ ἄψυχα ἀντικείμενα. τὸ παλαιὸν τῆς γῆς κτῆμα καρπούμενοι, νὰ ἐπιθυμῶμεν πρέπει τὴν τῶν πρὸ ἡμῶν τῆς κατοίκων στάσιν νὰ γνωρίσωμεν, οἵτινες καλλιεργήσαντες αὐτὸ, μὲ τοὺς παντοίους οὓς, μετὰ πόνων δυστυχιῶν καὶ δακρύων, εἶχον ἐκεῖ συνάξει θησαυροὺς, μᾶς τὸ παρέδωκαν. ἡ τῶν λογισμῶν, τῶν αἰσθημάτων, τῶν ἀρετῶν καὶ παθῶν, τῶν εὐτυχιῶν καὶ ἀτυχημάτων, ἐν ἐνὶ λόγῳ, τῆς

τοῦ ἀνθρωπίνου γένους μοίρας ἱστορία, τὴν ὑπαρξιν τρόπον τινα τῆς Σφαίρας σχηματίζει ἐν ὅσῳ, ἃς ἐδοκίμασεν ἀλλαγὰς ἀγνοοῦμεν, εἰς αὐτὴν εἵμεθα ξένοι. συγκοινωνοῦντες διὰ τῆς μνήμης εἰς πράξεις καὶ συμβάντα ὧν ἔγινεν αὐτὴ τὸ θέατρον, εἰς τὴν μεγάλην οὕτως ἀνθρώπινον ἐμβαίνομεν οἰκογένειαν.

γ'. Ἐκτὸς ὅμως τούτου, ἡ ἱστορία ἄλλην ἔχει μίαν πολὺ πλεόν σπουδαίαν καὶ ἐπιθυμητὴν ὠφέλειαν, ἥτις ἀποκαθίστησιν αὐτὴν σχολεῖον τῶν ἡθῶν. τί μᾶλλον νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἡθικὴν δύναται αἰσθήσιν, γενναῖον ἀνάπτουσα διὰ τὸ καλὸν καὶ ὠραῖον εἰς τὰς καρδίας ἐνθουσιασμόν, καὶ τινα σωτήριον, κατὰ τῶν πλημμελημάτων καὶ ἀνοσίων ἔργων, ἃ τὴν οἰκουμένην ἀνεποδογύρισε καὶ εἰς αἱμάτων ἐβύθισε ποταμούς, ἀγανάκτησιν; καὶ μὲν αὐτὴ πολλάκις τὸ κινδυνῶδες τῶν τῆς κακίας θριάμβων καὶ τῆς ἀρετῆς δυστυχιῶν θέαμα δείκνυσιν τὰ συμβεβηκότα, τὴν πρόνοιαν ἥτις τὸν κόσμον διέπει, νὰ μέμφωνται φαίνεται ἡ συνείδησις μόνῃ τὴν ἀπολύει πάντοτε, πλὴν τόσον μυστικαὶ καὶ ἀόρατοι εἶναι αἱ τῆς συνειδήσεως τιμωρίαι, ὅσον αἱ ἀμοιβαὶ τῆς. μ' ὅλον τοῦτο ὁ ἱστορικὸς, ἐὰν τῶν ἱερῶν τοῦ ἄξιου ᾗναι καθηκόντων, ὑπὲρ πᾶσαν τῆς ἡθικῆς ἀλλοτριάν τοὺς ἀναγνώστας τοῦ ὑψῶσαι θέλει σκέψιν, καὶ τὴν τοῦ Σωκράτους τὸ κώνειον πίνοντος νὰ προκρίνωσι θέλει τοὺς κάμει τύχην, τῆς τῶν καταδικασάντων αὐτὸν εἰς θάνατον.

δ'. Προσέτι ἡ τῆς ἱστορίας σπουδὴ εἶναι μία προλαμβάνουσα πείρα· τὰ μαθήματα τῆς πείρας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἶναι βραδέα, πολύχρονα, καὶ πολυδάπανα· ταχέως λοιπὸν διδασκόμεθα καὶ ἀκινδύνως, ἀπὸ τὰ τῶν γενεῶν, αἵτινες πρὸ ἡμῶν ὑπῆρξαν, παθήματα· ἡ ἱστορία τῶν εἶναι ἀκριβὲς τοῦ κοινωνικοῦ βίου καὶ τοῦ κόσμου πίναξ, ἐφ' οὗ ἐγκεχαραγμένοι εἰσὶν οἱ βράχοι, αἱ σύρτεις, καὶ τὰ ῥεύματα, καὶ τὸν τόπον ἐνδὲς παλαιοῦ μᾶς κρατεῖ ναυτικοῦ ἡμερολογίου, τοῦ ὁποίου αἱ παρατηρήσεις νὰ εὐκολύνωσι δύνανται καὶ νὰ διευθύνωσι τὸν πλοῦν μας. πρὸ πάντων

ὁμως εἶναι εἰς τοὺς κυβερνήτας καὶ πολιτικούς ὅπου πρέπει αὐτὴ νὰ χρησιμεύσῃ, διὰ νὰ εἴπω οὕτως, ὡς ναυτικὴ πυξίς. τὰ συμβεβηκότα τὰ ὁποῖα μνημονεύει, εἶναι τὰ τῆς ὑπάρξεως τῶν ἐθνῶν μνημεῖα, τὰ βέβαια σημεῖα, ἢ τὰ ἐνεργῇ αἰτία τῆς ἀκμῆς καὶ ἀπακμῆς των, αἱ σεσημειωμένοι καὶ ἀμετακίνητοι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου των φάσεις. τὸ παρελθὸν νὰ ἐξηγήσῃ μόνον δύναται τὸ παρὸν, καὶ νὰ θαυμάσῃ τὸ μέλλον. ἡ παρούσα τοῦ κόσμου κατάστασις εἶναι πρόβλημα, τοῦ ὁποίου τις εἰς τοὺς παρελθόντας εὐρίσκει αἰῶνας τὴν λύσιν, καὶ ἐξ ἐκείνων νὰ δανεισθῶμεν πρέπει τὰ φῶτα, διὰ νὰ προϊδῶμεν, νὰ ἐτοιμάσωμεν, καὶ νὰ φέρωμεν τοὺς αἰῶνας οἵτινες τὸν ἰδικὸν μας ἀκολουθήσαι θέλουσιν. εἰς μόνον λοιπὸν ἐκεῖνον, ὃς ἠσθάνθη καὶ ἀπήλαυσεν αὐτῆς τῆς ὠφελείας, ἐμπορεῖ τις καὶ δικαίως νὰ προσάψῃ τὸ Ὀμηρικὸν τοῦτο·

“Ὅς ἦδ’ ἔτι τά τ’ ἐόντα, τά τ’ ἐσσόμενα, πρό τ’ ἐόντα.

ε΄. Αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια, ἂν καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ὕφος τοῦ συγγραφέως, περισσοτέρων μ’ ὅλον τοῦτο ἔχουσιν ἐνέργειαν, ὅταν, μὲ τὴν τῶν διηγημάτων του ἀλήθειαν, τὸ σπάνιον αὐτὸς ἐνόνη προτέρημα τοῦ νὰ ἐξεύρῃ νὰ μᾶς τὴν παραστήσῃ. ἡ ἀλήθεια εἶναι τὸ οὐσιῶδες, ἡ παράστασις τὸ ἐπουσιῶδες· ἄνευ τῆς ἀληθείας, ἡ ἱστορία καταντᾷ μυθιστορία· ἐάν τις ἀπὸ τὰς τοῦ ὕφους ἐμπρώτοις ἐλκυσθῇ σειρῆνας, ἐπανερχεται ὀλίγον κατ’ ὀλίγον ἀπὸ τὴν ἀπάτην του, τὸ σύγγραμμα πίπτει, καὶ ἀφανίζεται διὰ πάντοτε. πλὴν δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν ἱστορικὸν νὰ ᾔῃναι ἀληθὴς, πρέπει πρὸς τούτοις νὰ πασχίσῃ καὶ νὰ ἀρέσῃ· τὸ ὕφος του μεγαλοπρεπὲς χωρὶς φύσημα, νὰ διαποικίλληται κατὰ τὰς περιστάσεις· νὰ ᾔῃναι ἀπλοῦς χωρὶς ἀγένειαν, μέγας καὶ ὑψηλὸς χωρὶς ὄγκον, ἀνθηρὸς χωρὶς περιεργίαν. ἡ τῶν δύο αὐτῶν προτερημάτων ἔνωσις σχηματίζει τὸν τέλειον ἱστορικόν· καὶ εἰς τοιοῦτον ἐξαίσιον βαθμὸν τὰ ἔχει ὁ Ἡρόδοτος, ὥστε κανεὶς τῶν τὸ αὐτὸ στάδιον διαδραμόντων, νὰ καυχηθῇ δὲν δύναται ὅτι τὸν ὑπερβάλλῃ· πρὶν τι ὁμως περὶ αὐτῶν εἴπωμεν, εἰς

τὸν ἰδιωτικὸν καὶ πολιτικὸν τοῦ βίου ἃς ῥίψωμεν πρῶτον ἐν βλέμματι, ὅπερ τὰ μετὰ ταῦτα ὁπωσοῦν ἐνισχύσαι θέλει λεχθησόμενα.

ς'. ἩΡΟΔΟΤΟΥ τοῦ Ἀλικαρνασσεως ὁ πατὴρ ὀνομαζόμενος Λύξης, καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Δρυῶ, ἦσαν ἀμφοτέρω τῶν ἐπιφανῶν. ὁ διὰ τῆς Ἡρακλειάδος καὶ τῶν ἐν πενταμέτρῳ Ἰωνικῶν τοῦ περίφημος, ὧν ὁ πανδαμάτωρ κατὰ δυστυχίαν μᾶς ἀπεστέρησε χρόνος, ἐποποιὸς Πανύασις, οὗ τινος ὀλίγα μόνον σώζεται λείψανα, ἐξάδελφος αὐτοῦ πατρόςθεν ἦτον, ἡ μήτηρ τοῦ κατ' ἄλλους.

ζ'. Εἰς τοὺς λαμπροὺς ἐκείνους τῆς Ἑλλάδος αἰῶνας, διαφέροντως οἱ γονεῖς περὶ τῆς τῶν τέκνων ἀνατροφῆς ἐφρόντιζον, καὶ τόσον εἰς τὸ νὰ μορφώσωσι τὴν καρδίαν των ἐσπούδαζον, ὅσον εἰς τὸ νὰ παιδεύσωσι τὸν νοῦν των· ἐμπορεῖ τις λοιπὸν εὐκόλως νὰ συμπεράνη, ἂν καὶ οἱ διδάσκαλοί του δὲν μᾶς ᾔναι γνωστοί, ὅτι ἡ τοῦ Ἡροδότου ἀνατροφή δὲν εἶχε παντελῶς ἀμεληθῆναι. καὶ τίς ἄρ' αὖ γε νὰ μφιστάλλῃ δύναται, εἰς νεαρὰν αὐτὸν ἔτι βλέπων ἡλικίαν, ὁδοιπορίας μακρὰς καὶ ἐπιπόνους ἐπιχειρισθέντα, διὰ νὰ τελειοποιηθῇ, καὶ νέας νὰ ἀποκτήσῃ γνώσεις;

η'. Ἡ τῆς Ἀσίας ἀπὸ τὸν Ἑκαταῖον περιγραφὴ, τὰ Λυδιακὰ τοῦ Ξάνθου, καὶ τὰ Περσικὰ Ἑλλανίκου τοῦ Μιλησίου, καὶ Χάρωνος τοῦ Λαμψακηνοῦ, εἰς μεγάλην ἦσαν τότε φήμην· τὰ χαρίεντα καὶ ψυχαγωγὰ αὐτὰ συγγράμματα, μετὰ πλείστης ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου βέβαια σπουδῆς ἀνεγνώσθη, καθ' ἣν τις ἡλικίαν δεινῶς ἀπὸ γνώσεων πόθον κυριεύεται· καὶ τὴν ζωηρὰν τῷ ἐνέπνευσαν ἐπιθυμίαν περιελθεῖν τοὺς τόπους ὧν αἱ περιγραφαὶ τὸν ἔθελξαν. δὲν ἦτον μ' ὅλον τοῦτο θεωρίας ἄσκοπος ἔρως, ὅς ἔφερεν αὐτὸν πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ τὸν τοῦ νὰ γράψῃ τὴν ἱστορίαν πολὺ εὐγενέστερον σκοπὸν προὔτίθετο. οἱ τῶν προγενεστέρων τοῦ λογοποιῶν θρίαμβοι ἀντὶ νὰ τὸν τρομάξουν, συνεισέφερον μᾶλλον μὲ σφοδρότατον νὰ τὸν ἀναφλέξωσι ζῆλον τοῦ νὰ παρέλθῃ ὅλους τοὺς πρὸ αὐτοῦ· καὶ μ' ὅλον ὅτι ὁ Ἑλλάνικος καὶ ὁ Χάρων τὴν

αὐτὴν κατὰ μέρος ἐπραγματεύθησαν ὑπόθεσιν, μακρὰν τοῦ νὰ ὀκνήσῃ, ἐτόλμησε πρὸς αὐτοὺς νὰ ἀγωνισθῇ, καὶ τοῦ ποθουμένου νὰ ἐπιτύχῃ. τὸ γενικῆς ὃ συλλαβεῖν εἶχε σχέδιον ἱστορίας, ἦν ἐν τῶν μεγίστων τοῦ ἀνθρωπίνου νοός· ἠσθάνθη ὅτι διὰ νὰ τὸ ἐκτελέσῃ, παντοίαν ἐχρειάζετο νὰ συλλέξῃ ὕλην, καὶ ἀκριβοῦς ὧν ἔμελλε τὴν περιγραφὴν νὰ κάμῃ τόπων γνῶσιν νὰποκτήσῃ· ἐπὶ τούτῳ λοιπὸν ἐπεχειρίσθη τὰς ὁδοιπορίας του, καὶ περιῆλθεν ὅλην τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἡπειρον, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θράκην· ἀπὸ Θράκης δὲ δὲν εἶναι ἀμφισβολία, κατὰ τὴν ἰδίαν του μαρτυρίαν, ὅτι ἐπέερασε καὶ εἰς τὰντικρὺ μέρος τοῦ Ἰστροῦ καὶ τοῦ Βορυσθένους εἰς τοὺς Σκύθας. παντοῦ μὲ περίεργον παρετήρησεν ὄμμα, τὰς τοποθεσίας, τὰ διαστήματα, τὰ προϊόντα, ἔτι δὲ τὰ ἔθιμα, τὰ ἥθη, τὴν θρησκείαν τῶν ἐθνῶν· εἰς τὰ δημόσια γράμματα καὶ τὰς ἐπιγραφάς των ἐξήντηλε τὰς πλείστου ἀξίας λόγου πράξεις, τὰς διαδοχὰς τῶν βασιλέων, τὰς γενεαλογίας τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, καὶ παντοῦ γνωριμίαν ἔκαμε μὲ τοὺς πλέον πεπαιδευμένους καὶ τοὺς ἐσυμβουλευέθη.

Δ'. Εἰς τὸ πρῶτόν του ἴσως ταξίδι, νὰ περιηγηθῇ μόνην ἤρεκέσθη τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὑπάγων ἔπειτα διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐκεῖθεν διῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀπὸ Ἀσίας εἰς Κολχίδα, Σκυθίαν, Θράκην, Μακεδονίαν, καὶ ἐπέστρεψε τελευταῖον διὰ τῆς Ἡπείρου εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ι'. Ἐπανακάμπτων εἰς τὴν πατρίδα του τὴν Ἀλικαρνασσὸν, δὲν διέτρεψεν εἰς αὐτὴν πολὺν καιρὸν, τυραννευομένην ἀπὸ τὸν τοῦ Πισινδήλιδος υἱὸν, τῆς ἐν Σαλαμῖνι ἀριστευσάσης Ἀρτεμισίας ἐγγονὸν Λύγδαμιν, ὃς ἐθανάτωσε τὸν Πανύασιν συγγενῇ τοῦ ἱστορικοῦ μας· ἀλλ' εἰς κίνδυνον λογιζόμενος τὴν ζωὴν του ὑπὸ μίαν ὑποπτον καὶ σκληρὰν διοίκησιν, ἐζήτησεν ἄσυλον εἰς Σάμον, ὅπου εἰς τάξιν βάζων ἦν ἔφερεν ὕλην, τὸ σχέδιον ἔκαμε τῆς ἱστορίας του, καὶ τὰ πρῶτά του συνέθεσε βιβλία. ἡ ἡσυχία καὶ αἱ ἡδοναὶ ὧν ἀπέλαυεν ἐκεῖ, δὲν ἔσβυσαν εἰς αὐτὸν τὸν ἔρωτα

τῆς ἐλευθερίας ἔρως ὅστις, ὡς οὕτως εἶπεῖν, ἔμφυτός ἐστιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὅς, μὲ τὴν κατεπείγουσαν τῆς ἐκδικήσεως ἐπιθυμίαν ἐνωμένος, τὸ βούλευμα τοῦ ἐξελάσαι τὸν Λύγδαμιν τῷ ἐνέπνευσε· μὲ τοῦτον λοιπὸν τὸν σκοπὸν σχηματίζει ἐταιρίαν μὲ τοὺς δυσαρεστημένους, καὶ πρὸ πάντων τοὺς φίλους τῆς ἐλευθερίας· ὅταν ἔτοιμα τῷ ἐφάνη τὰ πράγματα, ἐπιστρέφει ἐξ ἀπροόπτου εἰς Ἀλικαρνασσὸν, καὶ διώκει τὸν τύραννον, ἀπὸ τοὺς ἄλλους βοηθούμενος συνωμότας, οἵτινες τὸν εἶχον ὀνομάσαι ἀρχηγόν των· τὸ γενναῖον ὅμως αὐτὸ κατόρθωμα δὲν ἔσχεν ἄλλην ἀμοιβήν, παρὰ τὴν πλέον ἀνόσιον ἀχαριστίαν.

ια'. Μετὰ τὸν τοῦ τυράννου διωγμὸν, τὸ νὰ συστηθῇ τι εἶδος διοικήσεως, τὸ ὁποῖον ἐπίσης νὰ διατηρῇ τὴν ἰσότητα μεταξὺ ὅλων τῶν πολιτῶν, ἦτον παντάπασι ἀδύνατον εἰς πολιτείαν διηρημένην εἰς στάσεις καὶ φατρίας, ὅπου τινὲς πολῖται, ὡς εὐγενεῖς καὶ πλούσιοι, τὸ προνόμιον ἐφαντάζοντο νὰ ἔχωσι τοῦ διοικεῖν καὶ ἐκκλείειν τῶν τιμῶν τὴν μεσαίαν τάξιν, ἢ καὶ τοῦ νὰ τὴν δυναστεύωσι. δὲν ἦτον ὁ τῆς ἐλευθερίας ἔρως ὅς εἶχεν αὐτοὺς ἐξοπλίσαι κατὰ τοῦ τυράννου, ἀλλ' ἢ τοῦ νὰ οἰκειοποιηθῶσι τὴν δυνάμιν του, καὶ μὲ παρόμοιον νὰ βασιλεύσωσι δεσποτισμὸν, ἐπιθυμία. ἡ μεσαία τάξις καὶ ὁ λαὸς, οἵτινες δὲν εἶχον πολὺ νὰ φοβηθῶσιν ἀπὸ τὸν τύραννον, δυσαρεστήθησαν εἰς τὴν τοιαύτην ἀλλαγὴν, βλέποντες τὰς ἡνίας τῆς διοικήσεως εἰς χεῖρας μικροῦ τινος ἀριθμοῦ πολιτῶν, τῶν ὁποίων τὰς ὁρμὰς δεδιότες, καὶ αὐτὰς ταύτας τὰς ὑποψίας, τὴν ἀπληστίαν ἠναγκασμένοι ἦσαν νὰ εὐχαριστήσωσιν. ὁ Ἡρόδοτος λοιπὸν ἔγινε τὸ ἀντικείμενον τοῦ μίσους ἀμφοτέρων, τῶν τε ὀλίγων καὶ τοῦ δήμου, τῶν μὲν, ἐπειδὴ τὸν ἐθεώρουν ὡς θερμὸν τῆς δημοκρατίας ὑπερασπιστὴν, τοῦ δὲ, ἐπειδὴ τὸν ἐκύτταζεν ὡς αἴτιον μιᾶς ἐπαναστάσεως ἣτις ἐγύρισεν εἰς ζημίαν τῶν πολλῶν.

ιβ'. Ἐχθρευόμενος καὶ ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς στάσεις αἵτινες ἐμέριζον τὴν ἐπικράτειαν, ἀποχαιρετᾷ τὴν πατρίδα του διὰ πάν-

τοτε, καὶ ἀναχωρεῖ διὰ τὴν Ἑλλάδα, καθ' ὃν χρόνον ἡ ὀγδοηκοστή πρώτη Ὀλυμπιάς ἦγετο. Θέλων νὰ ἀποθανατισθῇ, καὶ νὰ κάμῃ ἐν ταύτῳ τοὺς συμπολίτας του νὰ αἰσθανθῶσι τὴν ἀξίαν ἐκείνου ὃν ἠνάγκασαν νὰ ἀφήσῃ τὴν πατρίδα του, ἀναγινώσκει εἰς τὴν ἑνδοξὸν ἐν Ὀλυμπίοις συνέλευσιν τοῦ πλέον πεφωτισμένου ἔθνους, τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορίας του, ἢ τὰ μέρη ἴσως αὐτῆς τὰ ἐπιτηδειότερα τὴν ὑπερηφάνειαν νὰ θωπεύσῃ ἐνὸς λαοῦ, ὁ ὁποῖος τόσας εἶχεν αἰτίας, τὸν ἑαυτὸν του ἀνώτερον νὰ λογίζεται τῶν ἄλλων. ὁ Θουκυδίδης ὅς ἦν τότε δεκαπέντε ἐτῶν, καὶ εἰς ὃν τις εὐχερῶς ἤδη τοὺς σπινθῆρας ἀνακαλύψαι ἠδύνατο τῆς ἥς λαχὼν εὐμοίρου φύσεως, ἐν ἀπὸ τὰ λαμπρότερα νὰ γενῇ ἔμελλε στολίσματα τοῦ αἰῶνος τοῦ Περικλέους, ἀκροώμενος τοῦ Ἡρόδοτου ἐπιδεικνυμένου τὰς ἰδίας του ἱστορίας, δὲν ἠμπόρεσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα· καὶ ὁ ἱστορικός μας ὅστις παρετήρησε τὸ τοιοῦτο, λέγει πρὸς τὸν τοῦ νεανίσκου πατέρα· ὦ Ὀλορε, ὀργᾶ ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα.

ιγ'. Ὁ Ἡρόδοτος παρορμηθεὶς ἀπὸ τοὺς οὓς ἔλαβεν ἐπαίνους, μετεχειρίσθη τοὺς δώδεκα ἐξῆς ἐνιαυτοὺς, εἰς τὸ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ σύγγραμμά του καὶ νὰ τὸ τελειοποιήσῃ· καὶ τότε ἦτον ὁποῦ ἐταξίδευσεν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἣν ἐπιπολαίως μόνον εἶχε προλαβόντως περιελθεῖ.

ιδ'. Τοσοῦτο διάστημα μετὰ τὴν ἐν Ὀλυμπίοις μερικὴν τῆς ἱστορίας του ἀνάγνωσιν, ὁ Ἡρόδοτος, κατὰ τὸ τέλος τῆς ὀγδοηκοστῆς τετάρτης Ὀλυμπιάδος, ἀνέγνωσεν ἐν ἄλλο μέρος ἐν Ἀθήναις εἰς τὰ Παναθήναια. οἱ Ἀθηναῖοι μακρὰν τοῦ νὰ περιορισθῶσιν εἰς ξηροὺς μόνον ἐπαίνους, τῷ ἐπρόσφεραν δέκα τάλαντα διὰ ψηφίσματος προβληθέντος ὑπὸ Ἀνύτου, καὶ κυρωθέντος ἐν τῇ τοῦ δήμου ἐκκλησίᾳ. ἤθελέ τις στοχασθῇν ὅτι τοιαύτη ὑποδοχὴ ἔπρεπε νὰ τὸν καταπείσῃ νὰ ἀποκατασταθῇ εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἐκεῖ μέρος τῆς ζωῆς του νὰ διάξῃ· ἀντὶ τούτου ὅμως βλέπομεν τὸναντίον ὅτι ἦν εἰς τῶν ἀποίκων οἵτινες ἐπέμφθησαν

ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Θούριον, περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς κατόπιν Ὀλυμπιάδος. πιθανὸν ὅτι ἡ πρὸς τὰς ὁδοιπορίας αὐτοῦ ὁρμὴ νὰ ὑπερέβαινε τὴν εὐγνωμοσύνην ἣν ὤφειλε τοῖς Ἀθηναίοις· ἴσως ὁμως καὶ νὰ μὴ ἐλογίζετο ὅτι ἀναχωρεῖ τῶν Ἀθηνῶν, εὐρισκόμενος ἀνὰ μέσον τόσων Ἀθηναίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτον καὶ ὁ Λυσίας δεκαπέντε ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, καὶ ὅστις μετέπειτα ἔλαμψε μεταξὺ τῶν ῥητόρων. ὁ Ἡρόδοτος ἦτον τότε τεσσαρακοντούτης, γεννηθεὶς τὸ 484^{τον} ἔτος πρὸ Χριστοῦ, τὸ πρῶτον τῆς 74^{της} Ὀλυμπιάδος· κατακαθίσας εἰς τὸ Θούριον, οὐκ ἀπίθανον ὅτι ἐπέρασεν ἐκεῖ τὸν βίον του, ὅθεν καὶ τῷ ἐδόθη τὸ ἐπωνύμιον Θούριος, ὡς φησὶ Στράβων· Θούριον ἐκάλεσαν, διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας.

ιε'. Ὁ ἡσυχος βίος ὃν ἐν ταύτῃ διῆγε τῇ πόλει, τῷ ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν, νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὴν ἱστορίαν του, καὶ νὰ προσθέσῃ πολλὰ, ὡς δύναται τις εἰκάσαι ἐκ τινων διηγημάτων, τὰ ὁποῖα συνέβη μετὰ τὸν εἰς Ἰταλίαν ἐρχομὸν του. ἐξ αὐτῶν ἐστὶν ἡ εἰσβολὴ τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὴν Ἀττικὴν, τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, εἰσβολὴ καθ' ἣν, ἐκτὸς τῆς Δεκελείας τὴν ὁποίαν εὐλαβήθησαν ἐξ εὐγνωμοσύνης ἐνὶ τῶν Δεκελῶν, ὅλη ἡ χώρα ἐλεηλατήθη· ἡ ὀλεθρία τύχη τῶν πρέσβων οὓς ἐπεμψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς Ἀσίαν, τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ αὐτοῦ πολέμου· ἡ ἐπὶ Δαρείου Νόθου ἀποστασία τῶν Μήδων, οὓς ὀλίγον μετέπειτα καθυπέβαλεν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ὑπὸ τὸν Ζυγὸν, καὶ τὸ ὁποῖον διήγημα, συμβᾶν τὸ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, προσετέθη βέβαια εἰς προβεβηκυῖαν πάνυ τοῦ συγγραφέως μας ἡλικίαν. ἐκτὸς τούτων ὁ ἱστορικός μας ἐπλούτισε τὸ σύγγραμμά του μὲ πολλὰς ἄλλας λεπτολογίας περὶ τῶν πόλεων Ῥηγίου, Γέλας, Ζάγκλης, καὶ τῶν τυράννων των, αἱ ἅνευ αὐτοῦ ἤθελον ἴσως ᾗναι ὅλως δι' ὅλου χαμέναι δι' ἡμᾶς, μαθὼν αὐτὰς εἰς διάφορα ταξίδια τὰ ὁποῖα ἀναμφισβόλως ἔκαμεν εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, μετὰ τὴν εἰς Θούριον ἀποκατάστασίν του.

ις'. "Αγνωστος ὅμως μᾶς εἶναι, τόσον ἢ ἡλικία, ὅσον καὶ ὁ τόπος ὅπου ἐτελείωσε τὸ στάδιόν του· ἂν καὶ πιθανὸν τὸ νὰ ἐτελεύτησεν εἰς Θούριον, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ Σουῖδας, ὅστις μᾶς λέγει προσέτι ὅτι ἐτάφη εἰς τὴν ἀγορὰν αὐτῆς τῆς πόλεως· προσθέτων ὅμως ὅτι τινὲς θέλουσι νὰ ἀπέθανεν εἰς Πέλλαν τῆς Μακεδονίας. τὸ ἀπὸ Στέφανον τὸν Βυζάντιον ἀναφερόμενον ἐπίγραμμα, ἤθελεν ἐξαλείψῃ κάθε ἀμφισβολίαν περὶ τοῦ τοιούτου, εἴαν τις ἦτον βέβαιος ὅτι εὗρέθη εἰς Θούριον·

Ἡρόδοτον Λύξειω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα,

Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορικῆς πρύτανιν,

Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἀπο· τὸν γὰρ ἀπλητον

Μῶμον ὑπεκπροφυγὼν Θούριον ἔσχε πάτρην.

ιζ'. "ΟΣΤΙΣ ἀναγινώσκει μὲ προσοχὴν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἡροδότου, κατανοεῖ ῥαδίως, ὅτι ὁ μόνος σκοπὸς ὃν προαιρεῖται εἶναι ἡ ἀλήθεια, καὶ ὅτι ὅταν ἀμφισβολίαν ἔχῃ περὶ τινος πράγματος, ἐκτίθησι τὰς δύο γνώμας, καὶ ἀφήσιν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ τὴν ἐκλογὴν ἐκείνης ἥτις αὐτοῖς μᾶλλον ἀρέσκει. εἴαν τι περιστατικὸν τῷ φαίνεται ἀμφίβολον ἢ ἀπίθανον, δὲν λείπει πάντοτε τοῦ νὰ προσθέσῃ ὅτι ἀρκεῖται νὰ διηγηθῇ ἐκεῖνα ὅπου τῷ εἶπαν· Ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαί γε μὴν οὐ παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον· μᾶς λέγει· ἔτι δὲ ἀρχίζει συχνὰ τὰς διηγήσεις τοῦ οὕτως· Οἱ Πέρσαι, οἱ Φοίνικες, οἱ ἰβέες ἔλεγον.

ιη'. Ἐκτὸς τούτου ἐταξίδευσεν εἰς ὅλους τοὺς τόπους περὶ ὧν ἔμελλε νὰ γράψῃ· ἀνεζήτησε σὺν πλείστη ἀκριθείᾳ τοὺς ποταμούς ἐξ ὧν ἄρδονται, τὰ οἰκεῖα αὐτοῖς ζῶα, τὰ προϊόντα τῆς γῆς, τὰ ἦθη τῶν κατοίκων, τὰ ἔθιμα τόσον θρησκευτικὰ ὅσον καὶ πολιτικά· ἐσυμβουλευθὲν τὰ ἀρχεῖα, τὰς ἐπιγραφὰς, τὰ μνημεῖά των· καὶ ὅταν τὰ τοιαῦτα μέσα τοῦ νὰ διδαχθῇ δὲν ὑπῆρχεν, ἢ τῷ ἐφαίνετο ἐλλειπῆ, ἐπρόστρεχεν εἰς ἐκείνους μεταξὺ τῶν

ἐγχωρίων οἵτινες ἦσαν εἰς ὑπόληψιν τοῦ ὅτι ἐγνώριζον ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου των.

ΙΘ'. Δὲν δύναται τις βέβαια νὰ ρηθῇ τὴν ἐμπιστοσύνην του εἰς ἱστοριογράφον ὅστις τόσους ἔλαβε κόπους διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν ὅσων μᾶς διηγεῖται· καὶ ἂν μ' ὅλας αὐτὰς τὰς προμηθείας τῷ συνέβη ἐνίοτε νὰ ἀπατηθῇ, στοχάζομαι ὅτι τῷ χρεωστοῦμεν μᾶλλον συγκατάβασιν παρὰ ψόγον.

Κ'. Πεπεισμένοι ὅμως περὶ τῆς εἰλικρινείας τοῦ Ἡροδότου, ἀποροῦμεν διὰ τὸ μῖσος ὅπερ ὁ Πλούταρχος δεικνύει κατ' αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε καὶ νὰ γράψῃ σύγγραμμα ὁλόκληρον ἐπιγραφόμενον, Περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. ἐν ὅσον ὁποῦ τὸ αἶτιον αὐτοῦ τοῦ μίσους δὲν εἶναι γνωστοποιημένον, θέλει μείνει, μ' ὅλας τὰς ἀπολογίας, ἐν νέφος ἱκανὸν νὰ σκοτίσῃ κατὰ μέρος τὴν δόξαν τοῦ ἱστορικοῦ μας. εὐτυχὲς ὅμως ἐστὶ δι' ἡμᾶς ὅτι ὁ Πλούταρχος δὲν ἔκρυψε τὸ αἶτιον ὁποῦ τὸν παρώξυνε, καὶ ὅτι ζητῶν νὰ προφασισθῇ διὰ τὸ μῖσός του, δὲν παρετήρησεν ὅτι ὠλιγόστευε τὴν πίστιν ἣν ἤθελεν οἱ ἄνθρωποι νὰ δώσωσιν εἰς τὰς κατηγορίας του. ποῖον λοιπὸν εἶναι αὐτὸ τὸ αἶτιον; μᾶς τὸ μανθάνει ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματός του· Ἐπειδὴ δὲ τῇ κακοηθείᾳ μάλιστα πρὸς τε Βοιωτοὺς καὶ Κορινθίους κέχρηται, μηδὲ τῶν ἄλλων τινὸς ἀπесχημένος, οἶμαι προσήκειν ἡμῖν, ἀμυνομένοις ὑπὲρ τῶν προγόνων ἅμα καὶ τῆς ἀληθείας, κατ' αὐτὸ τοῦτο τῆς γραφῆς τὸ μέρος· ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα ψεύσματα καὶ πλάσματα βουλομένοις ἐπιδιεξιέναι, πολλῶν ἂν βιβλίων δεήσειεν. ὁ Ἡρόδοτος εἶχε διηγηθῆν ὅτι οἱ Βοιωτοὶ μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὸ νὰ προδώσωσι τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὸν Ξέρξην, εἶχον προσέτι πολεμῆσαι κατὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην μὲ τὴν ἰδίαν προθυμίαν ὁποῦ καὶ αὐτοὶ οὗτοι οἱ Πέρσαι· Οἱ γὰρ Θεβαῖτοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλε-

μον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. καὶ εἰς ἄλλο μέρος πάλιν μᾶς λέγει Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχεόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες. ὁ Πλούταρχος ὅστις ἦτον Βοιωτὸς, ἐστοχάσθη ὅτι, ὡς καλὸς πολίτης, εἶχε χρέος νὰ δικαιολογήσῃ τοὺς συμπατριώτας του, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ τὸ κάμῃ ἀλλέως, ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια ἦν ἐναντίον του, ἠθέλησε νὰ εὐχαριστήσῃ ἣν εἶχε κατὰ Ἡροδότου ἔχθραν, ἐπιχειριζόμενος γενικὴν τῆς ἱστορίας αὐτοῦ κρίσιν, ὅπου πασχίζει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἱστορικὸς οὗτος δὲν εἶναι ἀξιόπιστος, μὲ αὐτὸν θέλων τὸν τρόπον ὑποπτον νὰ κάμῃ τὴν περὶ Θηβαίων καὶ Βοιωτῶν διήγησίν του.

κα'. Καὶ ταῦτα μὲν ἔστωσαν ἄλλις περὶ τῆς φιλαληθείας τοῦ Ἡροδότου, καὶ τῶν μέσων οἷς ἐχρήσατο διὰ νὰ διδαχθῇ· ἔτι δὲ μὲ μένει ὀλίγα τινα περὶ τοῦ ἐν τῷ γράφειν νὰ εἰπῶ ὕφους του· πλὴν ἔπειτα ἀπὸ τὰ ὅσα εἰρήκασι τοιοῦτοι ἔμπειροι κριτικοὶ ὡς Ἑρμογένης, καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς, οἵτινες τοσούτῳ μᾶλλον εἰς κατάστασιν ἦσαν ὀρθῶς νὰ κρίνωσι περὶ αὐτοῦ, ὅσω οἱ πλεον πεπαιδευμένοι καὶ πλεον εὐφρεῖς ἄνδρες ὑπῆρχον τοῦ αἰῶνός των, θέλω περιορισθῇ μόνον εἰπεῖν ὅτι δικαίως ἠθέλέ τις συγκρίνῃ τὸν Ἡρόδοτον μὲ τὸν Ὅμηρον, μὲ τὸν ὁποῖον ἔχει μεγάλας ὁμοιότητας διὰ τῆς ἀφθονίας τῶν λέξεων καὶ τοῦ θελγήτρου τῆς διηγήσεώς του, πάντοτε τόσον ἐλευθέρου καὶ τόσον εὐκόλου, ὥστε φαίνεται νὰ ἦλθεν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, καὶ νὰ ἐδιηγῆθῃ ἄνευ προπαρασκευῆς, ἐκ τοῦ παραχρῆμα, αὐτοσχεδίως πως ὅτι ἐσύναξεν εἰς τὰ ταξίδιά του. ὁμοιάζει, διὰ νὰ εἰπῶ οὕτω, μεγαλοπρεπῇ τινα ποταμὸν ὅστις τρέχει ἡσύχως καὶ ἀνεμποδίστως, πάντα πλήρης, ποτὲ ψοφώδης, καὶ διατηρῶν πάντοτε τὰ ὕδατά του καθαρὰ καὶ διαφανῆ· γέροντα ὅς ἀγαπᾷ νὰ διηγῆται, καὶ ὅστις δὲν θυσιάζει ἐκουσίως ἐκεῖνο ὁποῦ τὸν ἐνθυμίζει τὸ μνημονικόν του· παρεκβαίνων καὶ ἀποπλανώμενος ἀ-

ποκαθίστησι τὰς διηγήσεις του πλέον χαρίεις και ἡδονικὰς, παντοιοτρόπως αὐτὰς διαποικίλλων· πολλαπλασιάζει τὰ ἐπεισόδια, και σύν τινι θαυμασίᾳ τέχνῃ, ἐξεύρει νὰ τὰ ἐνώσῃ μὲ τὰς κυριωδεστέρας πράξεις, αἱ ὁποῖαι φαίνονται ὡς εἰ διεκόπτοντο ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ προμηθεύσωσιν ἀνάπαυσιν εἰς τὸν ἀναγνώστην. εἰς τὸ σύγγραμμά του, καθὼς εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου, δὲν ἀναγινώσκει τις, ἀλλ' εἶναι θεωρητῆς, εἶναι παρὼν εἰς τὰς συνομιλίας τῶν διαλεγομένων, εἶναι μὲ αὐτούς· ὁ συγγραφεὺς δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ διαγράψῃ τὰς εἰκόνας των, ἐπειδὴ τις τοὺς ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν, τοὺς βλέπει, εἶναι μάρτυς τῶν ἡθῶν, τῶν λόγων, τῶν στοχασμῶν των. δι' αὐτοῦ πρὸ πάντων εἶναι τοῦ χαρακτῆρος ὁποῦ τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἡροδότου κρατεῖ τὸ μέσον μεταξὺ τῆς ἱστορίας και τοῦ ἐπικοῦ ποιήματος· αὐτὸς ἐλκύει, ὅθεν και θέλει μένει διὰ πάντοτε ὁ ἔξοχος συγγραφεὺς ἐκείνων οἵτινες εἰς τὰς ἀναγνώσεις των ζητοῦσι τὸ ἡδονικόν.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ Ἱστορίῃ.

Ἡ, Ἱστορίῳν βίβλοι θ', ἐπιγραφόμεναι,

ΜΟΥΣΑΙ.

Ἱστορίῳν Πρώτῃ,

ἐπιγραφομένη Κλειῶ.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ἀλικαρνησῆος ἱστορίας ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θαυμαστά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροις ἀποδεχθέντα, ἀκλεῖα γένηται· τὰ τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

Ι. ΠΕΡΣΕΩΝ μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασι γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γάρ, ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χώρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσι ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἀργος. τὸ δὲ Ἀργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχε ἅπασι τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἀργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτη δὲ ἢ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλῆος θυγατέρας· τὸ δὲ οἱ οὐνομα εἶναι, κατὰ τῷ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰοῦν. ταύτας στάσας κατὰ πρύμνην τῆς νηὸς,

ὠνέεσθαι τῶν φορτίων, τῶν σφι ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὀρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας 15 τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἀρπασθῆναι. ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου.

II. Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὥς Φοίνικες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσχόντας, ἀρπάσαι τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἶησαν δ' ἂν οὗτοι Κρήτες.) 5 ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηϊ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τᾶλλα τῶν εἵνεκεν ἀπίκατο, ἀρπάσαι τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν 10 Κόλχων βασιλῆα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα. τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι, ὥς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἀρπαγῆς, οὐδὲ ὧν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι.

III. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἀρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως, ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὔτε γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὲ ἀρπάσαντος αὐτοῦ Ἑλένην, τοῖσι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, 5 ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ, προῖσχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἀρπαγὴν· ὥς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι.

IV. Μέχρι μὲν ὧν τούτου, ἀρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. προτέρους γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νυν ἀρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον εἶναι· τὸ δὲ ἀρπασθαισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, 5 ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἀρπασθαισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ, ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλέατο, οὐκ ἂν ἥρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ, τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης, λέγουσι Πέρσαι, ἀρπαζομενέων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι· Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς 10

τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν. ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἠγή-
σασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ
τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώ-
πην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἠγνῆνται κεχωρίσθαι.

V. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ἰλίου
ἄλωσιν εὐρίσκουσι σφίσι εἶναι τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς
τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσησι οὕτω
Φοίνικες. οὐ γὰρ ἀρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν
5 αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὥς ἐν τῷ Ἀργεῖ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ
τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος εἶναι, αἰδεομένη τοὺς τοκέας,
οὕτω δὴ ἐβελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὥς ἂν μὴ
κατάδηλος γένηται. ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι.
ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὥς οὕτως ἢ ἄλλως
10 κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων
ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προσήσομαι ἐς τὸ
πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστυα ἀνθρώπων
ἐπεξιῶν. τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ
γένοντο· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρὰ. τὴν ἀν-
15 θρωπητὴν ὧν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμᾶ ἐν τῷ τῷ μένουσαν,
ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

VI. ΚΡΟΪΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω,
τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἀλυος ποταμοῦ· ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμ-
βρίας μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἐξίει πρὸς βορρῇν ἄνεμον ἐς
τὸν Εὐξείνιον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος,
5 τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπα-
γωγὴν, τοὺς δὲ, φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς
τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσ-
εποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες
Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ
10 τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὼν πρεσβύτερον, οὐ καταστροφὴν
ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἀρπαγῆς.

VII. Ἡ δὲ ἡγεμονία οὕτω περιῆλθε, εἶναι Ἑρακλειδέων,
ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύ-
λης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι, τύραννος Σαρδίων,
ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἑρακλέος. Ἀγρῶν μὲν γὰρ ὁ Νίνου,
5 τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἑρακλειδέων βασιλεὺς ἐγένετο
Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον

Ἄγρωνος βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρας, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἀτυος· ἀπ' ὅτευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μήων καλεόμενος. παρὰ τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι ἐπιτραφθέντες, ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ Θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου 10 γεγονότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες μὲν ἐπὶ πεντεκαίδεκα γενεάς ἀνδρῶν, ἕτεα δύο τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου.

VIII. Οὗτος δὲ ὢν ὁ Κανδαύλης ἠγάσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζε οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθετο ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ 5 τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, (χεῖν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς,) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε· “ Γύγη, οὐ γὰρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι “ περὶ τοῦ εἶδους τῆς γυναικός· (ὧτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι “ ἑόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅπως ἐκείνην θεήσεαι 10 “ γυμνήν.” Ὁ δὲ μέγα ἀμείψας, εἶπε· “ Δέσποτα, τίνα λέγεις “ λόγον οὐκ ὑγίεια, κελεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι “ γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ “ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μαν- “ θάνειν δεῖ. ἐν τοῖσι ἐν τόδῃ ἐστὶ, σκοπέειν τινὰ τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ 15 “ δὲ πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην· καὶ σεο “ δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων.”

IX. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀρῶν δέων μὴ τί “ οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε· “ Θάρσει “ Γύγη· καὶ μὴ φοβεῖ μῆτε ἐμὲ, ὥς σεο πειρώμενος λέγω λόγον “ τόνδε· μῆτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μὴ τί τοι ἐξ αὐτῆς γένηται “ βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω, ὥστε μηδὲ 5 “ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσθαι ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γὰρ σε ἐς τὸ οἶκημα, ἐν τῷ “ κοιμώμεθα, ὀπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης στήσω· μετὰ δ' ἐμὲ “ ἐσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ γυνή ἡ ἐμὴ ἐς κοῖτον. κεῖται δὲ “ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἐν “ ἑκάστον ἐκδύνουσα θήσει· καὶ κατ' ἡσυχίην πολλὴν παρέξει 10 “ τοι θεήσασθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχῃ ἐπὶ τὴν εὐνὴν, “ κατὰ νώτου τε αὐτῆς γένη, σοὶ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅπως μὴ “ σε ὀψεται ἰόντα διὰ θυρῶν.”

Χ. Ὁ μὲν δὴ, ὥς οὐκ ἠδύνατο διαφυγέειν, ἦν ἐτοῖμος. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε ὥρῃ τῆς κοίτης εἶναι, ἤγαγε τὸν Γύγεα εἰς τὸ οἶκημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἴματα ἐθνεῖτο ὁ Γύγης. ὥς δὲ κατὰ 5 νώτου ἐγένετο, ἰούσης τῆς γυναικὸς εἰς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρει ἔξω. καὶ ἡ γυνή ἐπορεύμιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθέειν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσεσθαι τὸν Κανδαύλεα. παρὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροις, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι 10 γυμνὸν, εἰς αἰσχύνην μεγάλην φέρει.

ΧΙ. Τότε μὲν δὴ οὕτω, οὐδὲν δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχε· ὥς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ὥρα πιστοὺς ἐόντας ἐωυτῇ, ἐτοίμους ποιησαμένη, ἐκάλει τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν πρηχθέντων ἐπίστασθαι, ἦλθε καλεό- 5 μενος· ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθε, ὅπως ἡ βασιλεία καλέοι, φοιτᾶν. ὥς δὲ ὁ Γύγης ἀπῆκετο, ἔλεγε ἡ γυνή τάδε· “ Νῦν τοι δυοῖν “ ὁδοῖν παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὅκοτέρην βούλῃσαι τρα- “ πέσθαι. ἡ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βασι- “ λητὴν ἔχε τὴν Λυδῶν, ἡ αὐτὸν σὲ αὐτίκα οὕτω ἀποθνήσκειν 10 “ δεῖ· ὥς ἂν μὴ, πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τοῦ λοιποῦ ἴδῃς τὰ “ μὴ σε δεῖ. ἀλλ’ ἦτοι κεῖνόν γε τὸν ταῦτα βουλευσάντα δεῖ “ ἀπόλλυσθαι, ἢ σέ, τὸν ἐμὲ γυμνὴν θησάμενον, καὶ ποιή- “ σαντα οὐ νομιζόμενα.” Ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώυμαζε τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἰκέτευε μὴ μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν δια- 15 κρῖναι τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκὼν δὴ ἔπειθε, ἀλλ’ ὥρα ἀναγκαίην ἀληθέως προκειμένην, ἢ τὸν δεσπότεα ἀπολλύναι, ἢ αὐτὸν ὑπ’ ἄλ- λων ἀπόλλυσθαι. αἰρέεται αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα δὲ λέγων τάδε· “ Ἐπεὶ με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν, οὐκ “ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέῳ καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ.” 20 Ἡ δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη· “ Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὀρμὴ “ ἔσται, ὅθεν περ καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνὴν· ὑπνωμένῳ δὲ “ ἡ ἐπιχείρησις ἔσται.”

ΧΙΙ. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν, νυκτὸς γινομένης, (οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα,) εἶπετο εἰς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καὶ μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δοῦσα, κατακρύπτει ὑπὸ 5 τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαυομένου Κανδαύλεω,

ὑπείσδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιλῆϊν Γύγης· (τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη.)

XIII. Ἐσχε δὲ τὴν βασιλῆϊν, καὶ ἐκρατύνθη, ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὥς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἐν ὅπλοισι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τὸ αὐτὸ οἱ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ἦν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλη μιν βασιλέα εἶναι Λυδῶν, τόνδε βασιλεύειν ἦν δὲ μὴ, 5 ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσεν οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπε ἡ Πυθίη, ὥς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἦξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθῃ.

XIV. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτω ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα. ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματα ἔστι οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν ἄλλον τε καὶ, τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν 5 ἔστι, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἕξ χρύσει ἀνακέαται. ἐστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων Θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθεῖ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου ἐστὶν ὁ Θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἡετίωνος. οὗτος δὲ ὁ Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκε ἀναθήματα, μετὰ 10 Μίδην τὸν Γορδῖεω, Φρυγίης βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλῆϊον Θρόνον, ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζε, ἐόντα ἄξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ Θρόνος οὗτος ἐνθα περ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἀργυρὸς, τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκε, ὑπὸ Δελφῶν καλέεσθαι Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. 15 ἐσέβαλε μὲν νυν στρατιὴν καὶ οὗτος, ἐπεὶ τε ἤρξε, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε. ἀλλ', οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα ἔτεα, τοῦτον μὲν παρήσομεν, τοσαῦτα ἐπιμνησθέντες.

XV. Ἀρδυος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε εἶλε, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε. ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ἐξ ἡθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν Νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπικέατο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδεις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἶλον.

ΧVI. Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δωδέκα· Σαδυάττει δὲ, Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυαζάρη τε τῷ Δηϊόκειω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι· Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίας 5 ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἴλε, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὥς ἤθελε ἀπήλλαξε, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε.

ΧVII. Ἐπολέμησε Μιλησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκεε τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὅπως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρός, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, 5 καὶ αὐλοῦ γυναικῆτος τε καὶ ἀνδρηῆτος. ὥς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλε, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας ἀπέσπα, ἕα δὲ κατὰ χώραν ἐστάμεναι· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅπως διαφθείρειε, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκρά- 10 τεον, ὥστε ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλε ὁ Λυδὸς τῶνδε εἵνεκα, ὅπως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων.

ΧVIII. Ταῦτα ποίεων, ἐπολέμεε ἔτεα ἑνδεκα· ἐν τοῖσι τρώμα- τα μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἐν τε Λιμενητίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἐξ ἔτεα τῶν ἑνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἔτι Λυδῶν ἦρχε, ὁ καὶ 5 ἐσβάλλων τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν· (Σαδυάττης γὰρ οὗτος καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας·) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπόμενα τοῖσι ἐξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττει ἐπολέμεε, ὅς παραδεξάμενος (ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πατρός τὸν πόλεμον, προσεῖχε ἐντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐ- 10 δαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῆοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ τὸ ὁμοῖον ἀνταποδιδόντες ἐτιμώρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν.

ΧΙΧ. Τῷ δὲ δωδεκάτῳ ἔτει λήϊου ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνηνείχθη τι τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὥς ἄφθη τάχιστα τὸ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἄψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ἐπὶ κλη-

σιν Ἀσσησίης. ἀφθεῖς δὲ ὁ νηὸς, κατεκαύθη. καὶ τὸ παραυτίκα μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο· μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς 5 Σάρδεις, ἐνόσησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δὲ οἱ γενομένης τῆς νόσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς Θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντα τὸν Θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρή- σειν, πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι, τὸν ἐνέπρησαν 10 χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῶ.

XX. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι. Μιλήσιοι δὲ τάδε προστιθεῖσι τούτοισι· Περίανδρον τὸν Κυψέλου, ἐόντα Θρασυ- βούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυ- θόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γερόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅπως ἂν τι προειδῶς πρὸς τὸ παρεὸν βουλευή- 5 ται. Μιλήσιοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι.

XXI. Ἀλυάττης δὲ, ὥς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα ἐς Μίλητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομή. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν· Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπε- πυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι ποιή- 5 σειν, μηχανᾶται τοιάδε. ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστεϊ σῖτος καὶ ἐωυτοῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τοῦτον πάντα συγκομίσας ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνη, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώ- μῳ χρέεσθαι ἐς ἀλλήλους.

XXII. Ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ προαγόρευε Θρασύβουλος τῶν- δε εἵνεκεν, ὅπως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιηνὸς, ἰδὼν τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγεί- λῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὲ καὶ ἐγένετο. ὥς γὰρ δὴ ἰδὼν τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἶπας πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀ- 5 πῆλθε ἐς τὰς Σάρδεις, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδηίην τε εἶναι ἰ- σχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεῶν τετρῦσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κα- κοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου τοὺς ἐναν- τίους λόγους ἢ ὥς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἢ τε διαλλαγή σφι 10 ἐγένετο, ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους. καὶ δύο τε ἀντὶ ἐνὸς νηοῦς τῇ Ἀθηναίῃ ᾠκοδόμησε ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῶ, αὐτὸς τε ἐκ τῆς νόσου ἀνέστη. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ᾧδε ἔσχε.

XXIII. Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβού-
 λῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου.
 τῷ δὲ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ
 θῶμα μέγιστον παραστήναι· Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελ-
 5 φῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρωδὸν τῶν τότε ἐόντων
 οὐδενὸς δεύτερον· καὶ διθύραμβον, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ.

XXIV. Τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου
 διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε
 καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω
 ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὀρμᾶσθαι μὲν νυν ἐκ Τάραντος, πιστεύον-
 5 τα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον
 ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβουλεύειν τὸν Ἀρίονα
 ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίσσε-
 σθαι, χρήματα μὲν σφι προϊέντα, ψυχὴν δὲ παραιτεόμενον. οὐκων
 δὲ πείθειν αὐτὸν τούτοισι· ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν
 10 διαχρᾶσθαι μιν, ὥς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν
 θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην,
 παραιτήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω δοκέοι, περιϊδέειν αὐτὸν ἐν τῇ
 σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖσι ἐδωλίοισι, ἀεῖσαι· ἀείσας δὲ, ὑπεδέκετο
 ἑωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ, τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν
 15 ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων αἰδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς
 πρύμνης ἐς μέσσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδύντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ
 λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα ἐν τοῖσι ἐδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον
 τὸν ὀρθιον· τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μιν ἐς τὴν θάλασσαν
 ἑωυτὸν, ὥς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς
 20 Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα ἐξενεῖκαι ἐπὶ Ταί-
 ναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρῆειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ, καὶ
 ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ
 ἀπιστίας Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς
 δὲ ἔχειν τῶν πορθμέων· ὥς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτοὺς, κληθέντας
 25 ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαμένων δὲ ἐκείνων ὥς
 εἶη τε σῶς περὶ Ἰταλίην, καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τά-
 ραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπήδησε· καὶ
 τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. Ταῦτα
 μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθη-
 30 μα χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ δελφῖνος ἐπεὶ ἄνθρωπος.

XXV. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἕτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος οὗτος τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι 5 ἀναθημάτων. Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μούνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε.

XXVI. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἑτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τριήκοντα. ὃς δὲ Ἑλλήνων πρῶτοις ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὲ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ με- 5 ταξὺ τῆς τε παλαιῆς πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ στάδιοι. πρῶτοις μὲν δὴ τούτοις ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρει ἐκάστοις Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοις ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων· τῶν μὲν ἐδύνατο μέζοντας παρευρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτῶν καὶ φαῦλα ἐπιφέρων.

XXVII. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρῆειν τοῖσι νησιώτησι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἐτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδεις, οἱ δὲ Πιπτακὸν τὸν Μιτυληναῖον, εἰρομένου Κροίσου εἴ τι εἴη 5 νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην. “ὦ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδεις τε καὶ ἐπὶ σέ ἔχοντες ἐν νῷ στρατεύεσθαι.” Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἶπεῖν. “Αἱ γὰρ τοῦτο “θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ νόον νησιώτησι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας 10 “σὺν ἵπποισι.” Τὸν δὲ, ὑπολαβόντα φάναι. “ὦ βασιλεῦ, προθύμως μοι φαίνεαι εὗξασθαι νησιώτας ἵππευομένους λαβεῖν “ἐν ἡπείρῳ, οἰκότα ἐλπίζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὗχεσθαι “ἄλλο, ἢ, ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυ- “πηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ἀρώμενοι Λυδοὺς ἐν Θαλάσῃ, ἵνα 15 “ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων τίσωνταί σε, τοὺς “σὺ δουλῶσας ἔχεις;” Κάρτα τε ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ καὶ οἱ (προσφύεως γὰρ δόξαι λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης. καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοις Ἰωσι ξεινίην συνεθήκατο.

XXVIII. Χρόνου δὲ ἐπιγινόμενου, καὶ κατεστραμμένων σχε-
δὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἄλυσ ποταμοῦ οἰκημένων· πλὴν γὰρ
Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπ' ἐαυτῷ εἶχε κα-
ταστρεφάμενος ὁ Κροῖσος· εἰσὶ δὲ οἶδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοί,
5 Μαριανδυνοί, Χάλυες, Παφλαγόνες, Θρήϊκες, οἱ Θυνοί τε καὶ
Βιθυνοί, Κᾶρες, Ἰωνες, Δωρίεις, Αἰολεες, Πάμφυλοι·

XXIX. κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου
Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδεις ἀκμαζούσας πλούτῳ
ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἱ τοῦτον τὸν
χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες· ὥς ἕκαστος αὐτῶν ἀπικνέοιτο, καὶ
5 δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσας
ποιήσας, ἀπεδήμησε ἕτεα δέκα, κατὰ Θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώ-
σας, ἵνα δὴ μή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο.
αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἶοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὀρκίοισι
γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἕτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἄν
10 σφι Σόλων θῆται.

XXX. Αὐτῶν δὴ ὢν τούτων καὶ τῆς Θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σό-
λων εἵνεκεν, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἀμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς
Σάρδεις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασι-
λεῦσι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ, ἡμέρη τρίτη ἢ τετάρτη, κε-
5 λεύσαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς
θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια.
θησάμενον δὲ μιν τὰ πάντα, καὶ σκεψάμενον ὥς οἱ κατὰ και-
ρὸν ἦν, εἶρετο ὁ Κροῖσος τάδε· “ Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ
“ περὶ σέο λόγος ἀπῖνται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ
10 “ πλάνης, ὥς φιλοσοφῶν γῆν πολλὴν Θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυ-
“ θας· νῦν ὢν ἡμέρος ἐπείρεσθαί μοι ἐπῆλθε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες
“ ὀλβιώτατον; ” Ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος,
ταῦτα ἐπειρώτα. Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ
ἐόντι χρησάμενος, λέγει· “ ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον.”
15 Ἀποθωυμάσας δὲ Κροῖσος τὸ λεχθέν, εἶρετο ἐπιστρεφέως· “ Κοίη
“ δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ” Ὁ δὲ εἶπε· “ Τέλλω,
“ τοῦτο μὲν, τῆς πόλιος εὖ ἡκούσης, παῖδες ἦσαν καλοὶ τε καὶ
“ γαθοὶ, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα πα-
“ ραμείναντα· τοῦτο δὲ, τοῦ βίου εἰ ἤκοντι, ὥς τὰ παρ' ἡμῖν,
20 “ τελευτῇ τοῦ βίου λαμπροτάτῃ ἐπεγένετο. γενομένης γὰρ Ἀθη-
“ ναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἐν Ἐλευσίνι, βοηθήσας,

“ καὶ τροπὴν ποιήσας τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καὶ
 “ μιν Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῇ περ ἔπεσε, καὶ ἐτί-
 “ μησαν μέγας.”

XXXI. Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων
 τὸν Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπειρώτα τίνα δεύτερον
 μετ’ ἐκεῖνον ἴδοι, δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ
 εἶπε· “ Κλέοβί τε καὶ Βίτων. τούτοις γὰρ, ἐοῦσι γένος Ἀρ-
 “ γείοισι, βίος τε ἀρχέων ὑπῆν, καὶ πρὸς τούτῳ, ῥώμη σώματος 5
 “ τοιήδε· ἀεθλοφόροι τε ἀμφοτέρω ὁμοίως ἔσαν, καὶ δὴ καὶ λέ-
 “ γεται ὅδε ὁ λόγος. ἐούσης ὀρτῆς τῇ Ἡρῇ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε
 “ πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν· οἱ δὲ
 “ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκκληϊόμενοι δὲ
 “ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνῖαι, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην, εἵλκον τὴν 10
 “ ἄμαξαν, ἐπὶ τῆς ἀμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίους
 “ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα διακομίσαντες, ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν·
 “ ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος, τε-
 “ λευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο. διέδεξε τε ἐν τούτοις ὁ Θεός,
 “ ὥς ἀμεινον εἶη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν. Ἀργεῖοι μὲν 15
 “ γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην· αἱ δὲ
 “ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷων τέκνων ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ
 “ περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα ἀντίον
 “ τοῦ ἀγάλματος, εὐχετο, Κλέοβί τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἐωυτῆς
 “ τέκνοισι, οἳ μιν ἐτίμησαν μέγας, δοῦναι τὴν Θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ 20
 “ τυχεῖν ἀριστόν ἐστι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν, ὥς ἔθυσάν τε
 “ καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ οἱ νεηνῖαι,
 “ οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ’ ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο. Ἀργεῖοι δὲ
 “ σφρων εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὥς ἀνδρῶν
 “ ἀρίστων γενομένων.”

XXXII. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοις.
 Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς, εἶπε· “ ὦ Ζεῦ, Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη
 “ εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρρηπται ἐς τὸ μηδὲν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων
 “ ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ” Ὁ δὲ εἶπε· “ ὦ Κροῖσε, ἐπι- 5
 “ στάμενόν με τὸ Θεῖον πᾶν ἐὼν φθονερόν τε καὶ ταραχώδες, ἐπει-
 “ ρωτᾶς ἀνθρωπότητων πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ
 “ πολλὰ μὲν ἐστὶ ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν.
 “ ἐς γὰρ ἐβδομήκοντα ἔτεα οὔρον τῆς ζῆς ἀνθρώπῳ προτίθημι.
 “ οὔτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἐβδομήκοντα, παρέχονται ἡμέρας διηκοσίας

- 10 “ καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γι-
 “ νομένου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσῃ τὸ πέμπτον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρό-
 “ τερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ
 “ θέον, μῆνες μὲν παρὰ τὰ ἐβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνον-
 “ ται τεσσαρεσκαίδεκα· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, εἴκοσι
 15 “ καὶ τετρακόσiai. τουτέων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ
 “ ἐβδομήκοντα ἔτεα, ἑουσέων εἴκοσι καὶ ἑξακοσίων καὶ πεντα-
 “ κισχιλιέων καὶ δισμυρίεων, ἡ ἐτέρη αὐτέων τῇ ἐτέρῃ ἡμέρῃ
 “ τὸ παράπαν οὐδὲν ὁμοῖον προσάγει πρῆγμα. οὕτω ὦν, ὦ Κροῖσε,
 “ πᾶν ἐστὶ ἀνθρώπου συμφορῇ. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν μὲν μέγα
 20 “ φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶναι πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ
 “ εἶρεό με, οὐκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς τὸν
 “ αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ’ ἡ-
 “ μέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ μὴ οἱ τύχῃ ἐπίσποιτο, πάν-
 “ τα καλὰ ἔχοντα τελευτήσαι εὖ τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζά-
 25 “ πλουτοὶ ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες
 “ βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, οὐοῖσι
 “ προέχει τοῦ εὐτυχέος μούνοισι· οὗτος δὲ, τοῦ πλουσίου καὶ
 “ ἀνόλβιου πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι, καὶ ἅτην με-
 “ γάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι δυνατώτερος· ὁ δὲ, τοισίδε προέχει
 30 “ ἐκείνου· ἅτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ
 “ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίῃ οἱ ἀπερύκει· ἄπηρος δὲ ἐστὶ, ἀνου-
 “ σος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἐτι τε-
 “ λευτήσῃ τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος τὸν σὺ ζητεῖς, ὀλβιος κεκλη-
 “ θῆναι ἄξιός ἐστι. πρὶν δ’ ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχέειν, μηδὲ καλέειν
 35 “ κω ὀλβιον, ἀλλ’ εὐτυχέα. τὰ πάντα μὲν νυν ταῦτα συλλαβεῖν
 “ ἀνθρώπον ἐόντα, ἀδύνατόν ἐστι, ὥσπερ χώρα οὐδεμίῃ καταρκέει
 “ πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἐτέρου δὲ ἐπι-
 “ θέεται· ἡ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχῃ, ἀρίστη αὕτη. ὥς δὲ καὶ ἀν-
 “ θρώπου σῶμα ἐν οὐδὲν αὐταρκές ἐστι· τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου
 40 “ δὲ ἐνδεές ἐστι. ὅς δ’ ἂν αὐτῶν πλεῖστα ἔχων διατελέῃ, καὶ
 “ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ’ ἐμοὶ τὸ
 “ οὔνομα τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ
 “ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεται. πολλοῖσι
 “ γὰρ δὴ ὑποδέξας ὀλβιον ὁ θεὸς, προῖκίζους ἀνέτρεψε.”

XXXIII. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ οὐκ ὥς οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐθενὸς, ἀποπέμπεται· κάρτα δόξας

ἀμαθὴς εἶναι, ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεῖς, τὴν τελευτὴν πάν-
τος χρημάτων ὁρᾶν ἐκέλευε.

XXXIV. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε ἐκ Θεοῦ νέμεσις
μεγάλη Κροῖσον· ὥς εἰκάσαι, ὅτι ἐνόμισε ἑωυτὸν εἶναι ἀνθρώπων
ἀπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δὲ οἱ εὐδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ
τὴν ἀληθινήν ἐφαίνε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν
παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν οὐτερος μὲν διέ- 5
φθαρτο· ἦν γὰρ δὴ κωφός· ὁ δὲ ἕτερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ
πάντα πρῶτος· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄτυν
σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος, ὥς ἀπολέει μιν αἰχμῇ σιδηρῇ
βληθέντα. ὁ δὲ ἐπεὶ τε ἐξεγέρθη, καὶ ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, κα-
ταρῶσθῃσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα 10
δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν, οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτο πρῆγμα ἐξέ-
πεμπε· ἀκόντια δὲ καὶ δοράτια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι
χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς
τοὺς θαλάμους συνένησε, μή τί οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ.

XXXV. Ἐχοντας δὲ οἱ ἐν χερσὶ τοῦ παιδὸς τὸν γάμον, ἀπι-
κνέεται ἐς τὰς Σάρδεις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς
χεῖρας ἔων, Φρυξ μὲν γενεῇ, γένεος δὲ τοῦ βασιληίου. παρελθὼν
δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους
καθαροῦ ἐδέετο κυρῆσαι· Κροῖσος δὲ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ παρα- 5
πλησίη ἢ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἑλλησι. ἐπεὶ τε δὲ
τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε καὶ τίς
εἴη, λέγων τάδε· “ Ὀνθρωπε, τίς τε ἔων, καὶ κόθεν τῆς Φρυ-
“ γίης ἦκων, ἐπίστιος ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν
“ ἐφόνευσας; ” Ὁ δὲ ἀμείβετο· “ Ὀ βασιλεῦ, Γορδίου μὲν τοῦ 10
“ Μίδεω εἶμι παῖς, οὐνομάζομαι δὲ Ἀδρηστος· φονεύσας δὲ ἀδελ-
“ φερὸν ἐμεωυτοῦ ἀέκων, πάρειμι ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς
“ καὶ ἐστερημένος πάντων.” Κροῖσος δὲ μιν ἀμείβετο τοῖσδε·
“ Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἐκγονος ἔων, καὶ ἐλήλυθας ἐς
“ φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρημάτων οὐδενὸς, μένων ἐν ἡμετέ- 15
“ ρου. συμφορὴν δὲ ταύτην ὥς κουφότατα φέρων, κερδανέεις πλεῖ-
“ στον.” Ὁ μὲν δὴ δίαιταν εἶχε ἐν Κροίσου.

XXXVI. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ
σὺς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώμενος δὲ οὗτος ἐκ τοῦ οὗρεος
τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ
ἐπ’ αὐτὸν ἐξελθόντες, ποίεσκον μὲν οὐδὲν κακὸν, ἐπασχον δὲ πρὸς

5 αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγ-
 γελοι, ἔλεγον τάδε· “ ὦ βασιλεῦ, υἱὸς χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη
 “ ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὅς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι
 “ ἐλέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθά σε, τὸν παῖδα καὶ λο-
 “ γάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὥς ἂν μιν ἐξέλωμεν
 10 “ ἐκ τῆς χώρας.” Οἱ μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ, μνημο-
 νέων τοῦ ὀνείρου τὰ ἔπεα, ἔλεγέ σφι τάδε· “ Παιδὸς μὲν πέρι
 “ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμψαιμι· νεό-
 “ γαμός τε γάρ ἐστι, καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει. Λυδῶν μέντοι λο-
 “ γάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω· καὶ διακελεύσομαι
 15 “ τοῖσι ἰοῦσι, εἶναι ὥς προθυμοτάτοις συνεξελέειν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ
 “ τῆς χώρας.”

XXXVII. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεωμένων δὲ τούτοις τῶν
 Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροῖσου παῖς, ἀκηκοὺς τῶν ἐδέοντο οἱ
 Μυσοί. οὐ φαιμένου δὲ τοῦ Κροῖσου τὸν γε παῖδά σφι συμπέμψειν,
 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε· “ ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρό-
 5 “ τερὸν κοτε καὶ γενναιότατα ἡμῖν ἦν, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς
 “ ἄγρας φοιτέοντας εὐδοκιμέειν· νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων
 “ ἀποκληῖσας ἔχεις, οὔτε τινὰ δειλίην μοι παριδών, οὔτε ἀθυμίην.
 “ νῦν τε τέοισί με χρὴ ὄμμασι ἔς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοι-
 “ τέοντα φαίνεσθαι; κοῖος μὲν τις τοῖσι πολίτησι δόξω εἶναι;
 10 “ κοῖος δὲ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῳ δὲ ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ
 “ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες ἰέναι ἐπὶ τὴν θήρην, ἢ λόγῳ
 “ ἀνάπειςον ὅπως μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα οὕτω ποιεόμενα.”

XXXVIII. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε· “ ὦ παῖ, οὔτε δειλίην,
 “ οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδών τοι, ποίεω ταῦτα· ἀλλὰ μοι
 “ ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπιστάσα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι,
 “ ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. πρὸς ὦν τὴν ὄψιν ταύτην,
 5 “ τὸν τε γάμον τοι τοῦτον ἔσπευσα, καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα
 “ οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ πως δυναίμην ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε
 “ ζόης διακλέψαι. εἷς γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν παῖς· τὸν
 “ γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν φωνήν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι.”

XXXIX. Ἀμείβεται ὁ νεηνίης τοῖσδε· “ Συγγνώμη μὲν, ὦ
 “ πάτερ, τοί, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, περὶ ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν· τὸ
 “ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ ὄνειρον, ἐμὲ τοι δίκαιόν ἐστι
 “ φράζειν. φῆς τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ τε-
 5 “ λευτήσειν· υἱὸς δὲ κοῖαι μὲν εἰσι χεῖρες, κοίῃ δὲ αἰχμῇ σιδηρῇ,

“ ἦν σὺ φοβέαι ; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσῃν με,
 “ ἢ ἄλλου τευ ὃ τι τούτῳ ἔοικε, χρῆν δὴ σε ποίεειν τὰ ποίεις·
 “ νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεὶ τε ὦν οὐ πρὸς ἄνδρας ἡμῶν γίνεται ἢ
 “ μάχῃ, μέθες με.”

XL. Ἀμείβεται Κροῖσος· “ ὦ παῖ, ἔστι τῇ με νικᾶς, γνώμην
 “ ἀποφαίνων περὶ τοῦ ἐνυπνίου. ὥς ὦν νενικημένος ὑπὸ σέο, μετα-
 “ γινώσκω, μετήμι τέ σε ἵεναι ἐπὶ τὴν ἄγρην.”

XLI. Εἶπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπεται τὸν Φρύγα
 “ Ἀδρηστον, ἀπικομένῳ δὲ οἱ λέγει τάδε· “ Ἀδρηστε, ἐγὼ σε
 “ συμφορῇ πεπληγμένον ἀχάρι, τὴν τοι οὐκ ὀνειδίζω, ἐκάθηρα,
 “ καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος ἔχω, παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν
 “ ὦν (ὀφείλεις γὰρ, ἐμεῦ προποιήσαντος χρηστὰ ἐς σε, χρηστοῖσι 5
 “ με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε τοῦ ἐμοῦ χρητίζω γενέσθαι,
 “ ἐς ἄγρην ὀρμεομένου· μὴ τινες κατ’ ὁδὸν κλῶπες κακοῦργοι ἐπὶ
 “ δηλήσει φανέωσι ὑμῶν. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ σέ τοι χρεῶν ἐστι
 “ ἵεναι ἔνθα ἀπολαμπρύνεαι τοῖσι ἔργοισι πατρῴϊόν τε γὰρ τοι
 “ ἐστί, καὶ προσέτι ῥώμη ὑπάρχει.”

XLII. Ἀμείβεται ὁ Ἀδρηστος· “ ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν
 “ ἔγωγε ἂν οὐκ ἦῖα ἐς ἄθλον τοιόνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε
 “ κεχρημένον οἶκός ἐστι ἐς ὀμήλικας εὔπρῆσσοντας ἵεναι, οὔτε τὸ
 “ βούλεσθαι πάρα· πολλαχῇ τε ἂν ἴσχον ἐμεωυτόν. νῦν δὲ, ἐπεὶ
 “ τε σὺ σπεύδεις, καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι, (ὀφείλω γὰρ σε ἀμεί- 5
 “ βεσθαι χρηστοῖσι,) ποίεειν εἰμὶ ἐτοῖμος ταῦτα. παῖδά τε σὸν,
 “ τὸν διακελεύεαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τοῦ φυλάσσοντος εἵνεκεν
 “ προσδόκα τοι ἀπονοστήσειν.”

XLIII. Τοιούτοις ἐπεὶ τε οὗτος ἀμείψατο Κροῖσον, ἦῖσαν μετὰ
 ταῦτα ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νηνίησι καὶ κυσί. ἀπικόμενοι δὲ ἐς
 τὸν Οὐλυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτηον τὸ θηρίον· εὐρόντες δὲ, καὶ περι-
 στάντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος, οὗτος δὴ ὁ
 καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἀδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, 5
 τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ
 βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, ἐξέπλησε τοῦ ὀνείρου τὴν φήμην. ἔθεε δὲ τις
 ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδεις,
 τὴν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμηνέ οἱ.

XLIV. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς συντεταραγ-
 μένος, μᾶλλον τι ἐδεινολογέετο, ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου
 ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία

Καθάριστον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθῶς εἶη· ἐκάλεσε
 5 δὲ Ἐπίστιόν τε καὶ Ἐταιρήϊον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων Θεόν·
 τὸν μὲν Ἐπίστιον καλέων, διότι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον,
 φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ Ἐταιρήϊον, ὡς φύλακα
 συμπέμψας αὐτὸν, εὐρήκοι πολεμιώτατον.

XLV. Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρόν·
 ὅπισθε δὲ εἶπετό οἱ ὁ φονεὺς. στάς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ, παρε-
 δίδου ἑωυτὸν Κροῖσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάζει μιν
 κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τήν τε προτέρην ἑωυτοῦ συμφορὴν, καὶ
 5 ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθήσαντα ἀπολωλεκῶς εἶη, οὐδὲ οἱ εἶη βιώσι-
 μον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τὸν τε Ἀδρηστον κατοικτεῖρει,
 καίπερ ἑὼν ἐν κακῷ οἰκῇ τῷ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν·
 “Ἐχω, ὦ ξεῖνε, παρὰ σεῦ πᾶσαν τήν δίκην, ἐπειδὴ σεωυτοῦ κα-
 “ταδικάζεις θάνατον. εἷς δὲ οὐ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ
 10 “μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαιο· ἀλλὰ Θεῶν κού τις, ὅς μοι καὶ πάλαι
 “προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι.” Κροῖσος μὲν νυν ἔθαψε ὡς
 οἰκὸς ἦν τὸν ἑωυτοῦ παῖδα. Ἀδρηστος δὲ ὁ Γορδῖεω τοῦ Μίδεω,
 οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ
 τοῦ καθήσαντος, ἐπεὶ τε ἡσυχίῃ τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ
 15 σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ἤειδε βαρυσυμ-
 φορώτατος, ἑωυτὸν ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ.

XLVI. Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθει· μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ
 παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ δὲ, ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαζάρεω ἡγε-
 μονίῃ καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περ-
 σέων πρῆγματα αὐξανόμενα, πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε· ἐνέ-
 5 βησε δὲ ἐς φροντίδα, εἴ πως δύναίτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς
 Πέρσας, καταλαβεῖν αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ᾧν
 τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντητίων τῶν τε ἐν
 Ἑλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λιθύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλη, τοὺς μὲν
 ἐς Δελφοὺς ἵέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἀἶας τὰς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δω-
 10 δώνην· οἱ δὲ τινες ἐπέμποντο παρὰ τε Ἀμφιάρεω καὶ παρὰ
 Τροφώνιον· οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μὲν νυν
 τὰ Ἑλληνικὰ μαντήϊα, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος.
 Λιθύης δὲ παρὰ Ἀμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέ-
 πεμπε δὲ πειρεώμενος τῶν μαντητίων ὃ τι φρονέοιεν· ὡς, εἰ φρονέ-
 15 οντα τὴν ἀληθειάν· εὐρεθείη, ἐπείρηταί σφρα δεύτερα πέμπων, εἰ
 ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι.

XLVII. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπε εἰς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων· ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὀρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον, ἑκατοστῇ ἡμέρῃ χρῆσθαι τοῖσι χρηστηρίοις, ἐπειρωτέοντας ὅ τι ποίεων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἄσσα δ' ἂν 5 ἑκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἑωυτόν. ὅ τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἐθέσπισε, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα εἰς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε·

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.

Ὅδμή μ' εἰς φρένας ἦλθε κραταιρίνοιο χελώνης

Ἐψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοις κρέεσσι,

Ἢ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

XLVIII. Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι, οἵχοντο ἀπιόντες εἰς τὰς Σάρδεις. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἑκαστα ἀναπτύσσων ἐπώρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσίετό μιν· ὁ δὲ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσ- 5 εὔχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαντήϊον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα κατα- 10 κόψας, ὁμοῦ ἔψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκῷ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς.

XLIX. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω τοῦ μαντηίου ἀπόκρισιν, οὐκ ἔχω εἶπαι ὅ τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε ποιήσασι περὶ τὸ ἰρὸν τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήϊον ἀψευδὲς ἐκτῆσθαι.

L. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίησι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλῖνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἴματα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, νηήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαιε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλον τι τούτοις ἀνακτήσεσθαι· Λυδοῖσί τε πᾶσι προ- 5

εἶπε, θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τούτῳ ὃ τι ἔχοι ἕκαστος. ὥς δὲ ἐκ
 τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια
 ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων ἐξαπάλαιστα·
 ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαιᾶ·
 10 ἀριθμὸν δὲ ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν· καὶ τουτέων, ἀπέφθου χρυ-
 σοῦ τέσσαρα, τρίτον ἡμιτάλαντον ἕκαστον ἔλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα
 ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ
 λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἔλκουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα.
 οὗτος ὁ λέων, ἐπεὶ τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κατέπεσε
 15 ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· ἐπὶ γὰρ τούτοις ἰδρυτο· καὶ νῦν κεῖται
 ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν ἑξοκτον ἡμιτάλαντον.
 ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

LI. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα ἀπέπεμπε εἰς Δελφούς·
 καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι κρητῆρας δύο μεγάθει· μεγάλους, χρύ-
 σεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ἐπὶ δεξιὰ ἐσιόντι εἰς
 τὸν νηὸν, ὁ δὲ ἀργύρεος ἐπ' ἀριστερά· μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι
 5 ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα· καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλα-
 ζομενίων θησαυρῷ, ἔλκων σταθμὸν ἑννατον ἡμιτάλαντον καὶ ἔτι
 δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπὶ τοῦ προνηΐου τῆς γωνίης, χω-
 ρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ἐπικίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν Θεο-
 φανίοισι. φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι·
 10 καὶ ἐγὼ δοκέω, οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεται μοι ἔργον εἶναι.
 καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσαρας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων
 θησαυρῷ ἐστᾶσι καὶ περιρῥαντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ
 ἀργύρεον· τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται, ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ, φα-
 μένων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο
 15 Κροίσου. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βου-
 λόμενος χαρίζεσθαι τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, οὐκ ἐπιμνήσο-
 μαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς, δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακε-
 δαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε περιρῥαντηρίων οὐδέτερον. ἄλλα
 τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοις ὁ
 20 Κροῖσος, καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναι-
 κὸς εἰδῶλον χρύσεον τρίπηχυ, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς
 Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. πρὸς δὲ, καὶ τῆς ἐωυτοῦ γυναικὸς
 τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας.

LII. Ταῦτα μὲν εἰς Δελφούς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεω,
 πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε

χρῦσεον πᾶν, ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, τὸ
 ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι ἐὼν ὁμοίως χρῦσεον· τὰ ἔτι καὶ ἀμφοτέρω
 ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰ- 5
 σμηνίου Ἀπόλλωνος.

LIII. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα
 ἐς τὰ ἱερά ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια, εἰ στρα-
 τεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσ-
 θέοιτο φίλον; ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ
 ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες· 5
 “Κροῖσος, ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας
 “τάδε μαντήϊα εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄζια δῶρα
 “ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾶ, εἰ στρατεύηται
 “ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο σύμμαχον;”
 Οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῶν δὲ μαντητίων ἀμφοτέρων ἐς τῶν- 10
 τὸ αἰ γινῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἣν στρατεύηται
 ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλῦσαι. τοὺς δὲ Ἑλλήνων
 δυνατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους προσθέσθαι.

LIV. Ἐπεὶ τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ
 Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας κα-
 ταλύσειν τὴν Κύρου βασιληΐην, πέμψας αὐτὶς ἐς Πυθῶν, Δελφοὺς
 δωρέεσθαι, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ’ ἀνδρα δύο στατήρσι
 ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ 5
 Λυδοῖσι προμαντητήν καὶ ἀτελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ
 βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν αἰεὶ χρόνον.

LV. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζε-
 το τὸ τρίτον. ἐπεὶ τε γὰρ δὴ παρέλαβε τοῦ μαντητίου ἀληθειήν,
 ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἴ οἱ πο-
 λυχρόνιος ἔσται ἢ μοναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ τάδε·

Ἄλλ’ ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
 Καὶ τότε, Λυδὲ ποδαβρὲ, πολυψηφίδα παρ’ Ἑρμον
 Φεύγειν, μὴδὲ μένειν, μὴδ’ αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

LVI. Τούτοις ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλὸν τι μάλιστα
 πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ ἀντ’ ἀνδρὸς βασιλεύσειν
 Μήδων· οὐδ’ ὦν αὐτὸς, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαι ποτε τῆς
 ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα ἐφρόντιζε ἱστορέων, τοὺς ἂν Ἑλλήνων
 δυνατωτάτους ἐόντας προσκτῆσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ, εὗρισκε 5
 Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας, τοὺς μὲν τοῦ Δω-

ρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ τοῦ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα
 ἔόντα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικόν· τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος.
 καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πουλυπλόγητον κάρτα.
 10 ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε γῆν τὴν Φθιώτιν· ἐπὶ
 δὲ Δώρου τοῦ Ἑλλήνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὀσσαν τε καὶ τὸν Οὐλυμ-
 πον χώραν, καλεομένην δὲ Ἰστιαιώτιν· ἐκ δὲ τῆς Ἰστιαιώτιδος ὡς
 ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεε ἐν Πίνδῳ, Μακεδόνον καλεόμενον.
 ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὶς εἰς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος
 15 οὕτως εἰς Πελοπόννησον ἔλθον, Δωρικὸν ἐκλήθη.

LVII. Ἦν τινα δὲ γλῶσσαν ἴεσαν οἱ Πελασγοί, οὐκ ἔχω
 ἀτρεκέως εἶπαι. εἰ δὲ χρεὼν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν
 ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν, τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόν-
 των, οἱ ὅμουροί ποτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι, οἴκεον
 5 δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιώτιν καλεομένην· καὶ τὴν
 Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκισάντων ἐν Ἑλλησπόν-
 τῳ, οἱ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ
 ἔόντα πολίσματα τὸ οὐνομα μετέβαλε· εἰ τούτοις τεκμαιρόμενον
 δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἰέντες. εἰ τοίνυν
 10 ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτο τὸ Πελασγικόν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος, ἐὸν Πε-
 λασγικόν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ εἰς Ἑλλήνας καὶ τὴν γλῶσσαν
 μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν
 σφρας περιοικεόντων εἰσὶ ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοί· σφίσι
 δὲ, ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσί τε, ὅτι, τὸν ἠνείκαντο γλώσσης χαρακτῆ-
 15 ρα μεταβαίνοντες εἰς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσι ἐν φυλακῇ.

LVIII. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσση μὲν, ἐπεὶ τε ἐγένετο, αἰεὶ
 ποτε τῇ αὐτῇ διαχρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι. ἀπο-
 σχισθὲν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενές, ἀπὸ σμικροῦ τεο
 τὴν ἀρχὴν ὀρμεώμενον, αὕξηται εἰς πλῆθος τῶν ἐθνέων πολλῶν,
 5 μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων
 συχνῶν. πρὸς δὴ ὧν ἐμοὶ τε δοκέει οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος,
 ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμᾶ μεγάλως αὕξηθῆναι.

LIX. Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατεχόμενόν τε
 καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἰπ-
 ποκράτεος, τοῦτον τὸν χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἰππο-
 κράτῃ γὰρ, ἔόντι ιδιώτῃ, καὶ θεωρεόντι τὰ Ὀλύμπια, τέρας
 5 ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερά, οἱ λέβητες ἐπεστε-
 ῶτες, καὶ κρεῶν τε ἔόντες ἐμπλεοὶ καὶ ὕδατος, ἄνευ πυρὸς ἔζεσαν,

καὶ ὑπερέβαλον. Χίλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχὼν, καὶ
 θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευε Ἱπποκράτει, πρῶτα μὲν γυναῖ-
 κα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι εἰς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύ-
 τερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τίς οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, 10
 τοῦτον ἀπείπασθαι. οὕκων, ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος, πεί-
 θεσθαι θέλειν τὸν Ἱπποκράτεια· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν
 Πεισίστρατον τοῦτον, ὅς, στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ
 τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλέος τοῦ
 Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου Ἀριστολαΐδew, κα- 15
 ταφρονήσας τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ στα-
 σιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων προστάς, μηχανᾶται τοιάδε.
 τραυματίσας ἑαυτὸν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασε εἰς τὴν ἀγορὴν τὸ
 ζεῦγος, ὥς ἐκπεφευγῶς τοὺς ἐχθροὺς, οἳ μιν ἐλαύνοντα εἰς ἀγρὸν
 ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν· ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινος 20
 πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας
 γενομένῃ στρατηγίῃ, Νίσαιάν τε ἐλὼν, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος
 μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐξαπατηθεὶς, ἔδωκε
 οἱ τῶν ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ
 ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ· ξύλων γὰρ κορύνας ἔχον- 25
 τες εἶποντό οἱ ὀπίσθε. συνεπαναστάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ,
 ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἤρχε Ἀθηναίων,
 οὔτε τιμὰς τὰς εἰσάσας συνταράξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας·
 ἐπὶ τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔνεμε τὴν πόλιν, κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ.

LX. Μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον τῷ αὐτῷ φρονήσαντες οἳ τε τοῦ
 Μεγακλέους στασιῶται καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου, ἐξελαύνουσί μιν.
 οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα
 οὕκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβαλε. οἱ δὲ ἐξελάσαντες
 Πεισίστρατον, αὐτοὶς ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίασαν. περιε- 5
 λαυνόμενος δὲ τῇ στάσει ὁ Μεγακλῆς, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ,
 εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐν-
 δεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τούτοις Πεισι-
 στράτου, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ πρῆγμα εὐηθέστατον,
 ὥς ἐγὼ εὐρίσκω, μακρῷ· ἐπεὶ γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τοῦ 10
 βαρβάρου ἔθνεος τὸ Ἑλληνικὸν, ἐὼν καὶ δεξιώτερον, καὶ εὐηθίης
 ἡλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθη-
 ναίοισι, τοῖσι πρῶτοις λεγομένοις εἶναι Ἑλλήνων σοφίην, μηχαν-
 ῶνται τοιάδε. Ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ ἦν γυνή, τῇ οὐνομα

15 ἦν Φύη. μέγαθος ἀπὸ τεσσέρων πηχέων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἄρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλε εὐπρεπέστατον φανέεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον
 20 ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι, λέγοντες τοιάδε· “ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε
 “ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα, κατὰγει ἐς τὴν ἐωυτῆς ἀκρόπολιν.” Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἔς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο, ὥς Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατὰγει· καὶ ἐν τῷ
 25 ἄστεϊ πειθόμενοι τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν Θεὸν, προσεύχοντό τε τὴν ἄνθρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίστρατον.

LXI. Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην γαμέει τοῦ Μεγακλέους τὴν θυγατέρα. οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμαιωνιδέων,
 5 οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἱστορεύσῃ, εἴτε καὶ οὐ, φράζει τῇ ἐωυτῆς μητρὶ ἡ δὲ, τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχε, ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ, ὥς εἶχε, καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι
 10 στασιώτησι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιούμενα ἐπ’ ἐωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρετρίαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισὶ. Ἰππίεω δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἠγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἳ τινὲς σφι προηδέατό κού τι. πολλῶν δὲ μεγάλα
 15 παρασχόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἶπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντῆς, τῷ οὐνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρεί-
 20 χετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας.

LXII. Ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὀρμηθέντες, διὰ ἐνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω. καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ σφι στρατοπεδευομένοισι, οἳ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρουν, οἷσι ἡ
 5 τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίας ἦν ἀσπαστότερον. οὗτοι μὲν δὴ συνηλίζοντο.

Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὥς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον. ἐπεὶ τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, 10 ὥς ὀρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦϊσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ, ἐς τὸ αὐτὸ συνιόντες ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱερὸν, καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνεὺς, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ προσίων χρᾶ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων·

Ἐρρίπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·

Θύνηοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

LXIII. Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾶ τάδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν, ἐπῆγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον ἔσπε- 5 σόντες, τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι. φευγόντων δὲ τούτων, βουλήν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾷται, ὅπως μήτε ἀλισθεῖεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπε· οἱ δὲ καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε 10 κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστος ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ.

LXIV. Πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχὼν Ἀθήνας, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα ἐπικουροῖσι τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοις, τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ κατα- 5 στήσας ἐς Νάξον· καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμῃ· πρὸς γε ἔτι τούτοις, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ᾧδε. ἐπ' ὅσον ἔποψις τοῦ ἱεροῦ εἶχε, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παντὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεε ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος 10 μὲν ἐτυράννευε Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετὰ Ἀλκμαιωνίδεω ἔφευγον ἐκ τῆς οἰκητῆς.

LXV. Τοὺς μὲν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ

κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας, καὶ ἔοντας ἤδη τῷ πολέμῳ
κατυπερτέρους Τεγεητέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ
5 Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχέοντες οἱ
Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μούνους προσέπταιον. τὸ δὲ ἔτι
πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλή-
νων, κατὰ τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισι ἀπρόσμικτοι. μετέβα-
λον δὲ ᾧδε ἐς εὐνομίην. Λυκούργου, τῶν Σπαρτιητέων δοκίμου
10 ἀνδρὸς, ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσήϊε ἐς τὸ
μέγαρον, εὐθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε·

Ἦκεις, ᾧ Λυκόοργε, ἐμὸν ποτὶ πῖονα νηδὺν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Διζῶ ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον.
Ἄλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι, ᾧ Λυκόοργε.

Οἱ μὲν δὴ τινες πρὸς τούτοις λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ τὴν
Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησι. ὡς δ' αὐτοὶ
Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωῶτεω,
ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης
20 ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε τάχιστα, μετέστησε τὰ
νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ
ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια,
πρὸς τε τούτοις τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος.

LXVI. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. τῷ δὲ Λυ-
κούργῳ τελευτήσαντι ἱερὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ
ἐν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθει οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε
ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι ἀπέχρσα
5 ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι,
ἐχρησθηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ.
ἡ δὲ Πυθίη σφι χρεῶ τάδε·

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασι,
Οἳ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ τι μεγαίρω·
Δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων
μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας
15 ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμε-
νοι τοὺς Τεγεήτας. ἐσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν ἐζω-

γρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοί, καὶ σχοῖνα διαμετρησάμενοι τὸ πεδῖον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέ-
δαι αὗται, ἐν τῇσι ἐδεδέεατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τε-
γέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης κρεμάμεναι.

LXVII. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ
κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖ-
σον χρόνον, καὶ τὴν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλῆϊν
ἐν Λακεδαιμόνι, ἥδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ
ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε γενόμενοι. ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσ- 5
σοῦντο ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπει-
ρώτεον, τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεη-
τέων γενοίαιτο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστω τοῦ Ἀγα-
μέμνονος ὅστέα ἐπαγαγομένους. ὥς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἶοί τε ἐγι-
νέατο τὴν θήκην τοῦ Ὀρέστω, ἐπεμπον αὐτὶς ἐς τὸν θεὸν ἐπει- 10
ρησομένους τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦ-
τα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε·

Ἔστι τις Ἀρκαδίας Τεγέη λευρῷ ἐνὶ χώρῳ,
Ἐνθ' ἀνεμοὶ πνεῖουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πῆματι κεῖται.
Ἐνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ἐπιτάρροθος ἔσση.

Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευ-
ρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι ἐς οὗ δὴ Λίχης, τῶν
ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων, ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοὶ 20
εἰσὶ τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι,
πέντε ἕτερος ἐκάστου· τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν, τὸν ἂν ἐξίωσι
ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους, μὴ ἐλι-
νύειν, ἄλλους ἄλλη.

LXVIII. Τούτων ὦν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ
συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. εὐούσης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον
ἐπιμιζίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον, ἐθνεῖτο σιδή-
ρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐν θῶυματι ἦν, ὀρέων τὸ ποιεόμενον. μα-
θὼν δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τοῦ ἔρ- 5
γου· “ Ἡ κου· ἂν, ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴ περ εἶδες τό περ ἐγὼ, κάρ-
“ τα ἂν ἐθώυμαζες, ὅκου νῦν οὕτω τυγχάνεις θῶυμα ποιεύμε-
“ νος τὴν ἐργασίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τῇ
“ αὐτῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων ἐπέτυχον σορῶ ἐπταπήχει·

10 “ ὑπὸ δὲ ἀπιστίας μὴ μὲν γενέσθαι μηδαμᾶ μέζοντας ἀνθρώ-
 “ πους τῶν νῦν, ἀνῶζα αὐτήν, καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκει ἴσον
 “ ἐόντα τῇ σορῶ. μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω.” Ὁ μὲν δὴ
 οἱ ἔλεγε τὰ περ ὀπώπее· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλ-
 λετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμ-
 15 βαλλεόμενος· τοῦ χαλκέος δὺθ ὀρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους εὐ-
 ρισκε ἐόντας· τὸν δὲ ἄκμονα καὶ τὴν σφύραν, τὸν τε τύπον καὶ
 τὸν ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ πῆματι
 κείμενον· κατὰ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὥς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδη-
 ρος ἀνεύρηται. συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς
 20 Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ
 λόγου πλαστοῦ ἐπενείκαντές οἱ αἰτίην, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικό-
 μενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τὴν ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν
 χαλκέα, ἐμισθοῦτο παρ’ οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ
 ὥς ἀνέγνωσε, ἐνοικίσθη. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα
 25 συλλέξας, οἶχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρό-
 νου, ὅπως πειρώατο ἀλλήλων, πολλῶ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ
 ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἥδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελο-
 ποννήσου ἦν κατεστραμμένη.

LXIX. Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε
 ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρὰ τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμ-
 μαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ δὲ, ἐλθόντες ἔλε-
 γον· “ Ἐπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων
 5 “ βασιλεὺς, λέγων τάδε· ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ
 “ θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, ὑμέας γὰρ πυνθάνομαι
 “ προεστάναι τῆς Ἑλλάδος, ὑμέας ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσ-
 “ καλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δό-
 “ λου καὶ ἀπάτης.” Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι’ ἀγγέλων ἐπεκη-
 10 ρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον
 τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥσθησάν τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποι-
 ῆσαντο ὄρκια ξεινίης περὶ καὶ συμμαχίης· καὶ γὰρ τινες αὐτοὺς
 εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἔτι γεγονυῖαι. πέμψαντες
 γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδεις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βου-
 15 λόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι
 ἰδρυται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτήνην.

LXX. Τούτων τε ὦν εἵνεκεν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην
 ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Ἑλλήνων, αἰρέετο

φίλους. καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἐτοῖμοι ἐπαγγείλαντι τοῦτο δὲ, ποιησάμενοι κρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἕξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθει τριηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα 5 ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητῆρ οὐκ ἀπίκητο ἐς Σάρδεις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ὡς ἐπεὶ τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδεις ὁ κρητῆρ ἐγένετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελοίατο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες. αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι, ὡς 10 ἐπεὶ τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδεις τε καὶ Κροῖσον ἠλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ, ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πριαμένους ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἡραῖον. τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν, ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. κατὰ μὲν νυν τὸν 15 κρητῆρα οὕτως ἔσχε.

LXXI. Κροῖσος δὲ ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐποίεετο στρατηγίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρῆσειν Κῦρὸν τε καὶ τὴν Πέρσων δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροίσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα οὐνομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβού- 5 λευσε Κροίσῳ τάδε· (οὐνομά οἱ ἦν Σάνδανις) “ὦ βασιλεῦ, “ἐπ' ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζει, οἳ σκυτῖνας “μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σι- “τέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἔχοντες “τρηχεῖν· πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ διαχρέονται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι 10 “οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν “δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφεας ἀπαιρήσεις, τοῖσί γε μή ἐστι μηδέν; “τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσά- “μενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, περιέζονται, οὐδὲ ἀπωστοὶ “ἔσονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον ποίεουσι 15 “Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδοῦς.” Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοῦς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἄβρὸν, οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν.

LXXII. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ οὗρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς ὁ Ἄλυς ποταμός. ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου οὗρεος διὰ Κιλικῶν· μετὰ δὲ, Ματιηνοῦς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων, ἐκ δὲ 5

τοῦ ἑτέρου Φρύγας· παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω
 πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ
 εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἄλυς ποταμὸς ἀποτάμνει
 σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον
 10 Κύπρου ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον. ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρας
 ταύτης ἀπάσης· μῆκος ὁδοῦ, εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισι-
 μοῦνται.

LXXIII. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην
 τῶνδε εἵνεκα· καὶ γῆς ἱμέρω, προσκτῆσασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ
 μοῖρην βουλόμενος· καὶ μάλιστα, τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος εἶν, καὶ
 τίσασθαι θέλων ὑπὲρ Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γάρ, τὸν
 5 Κυαζάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα,
 Κῦρος ὁ Καμβύσεω καταστρεψάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρὸν
 Κροίσῳ ᾧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων εἴλη ἀνδρῶν στασιάσασα,
 ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον
 Μήδων Κυαζάρης, ὁ Φραόρτεω, τοῦ Δηϊόκεω· ὃς τοὺς Σκύθας
 10 τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὖ, ὥς ἐόντας ἰκέτας· ὥς τε δὲ περὶ
 πολλοῦ ποιούμενος αὐτοὺς, παῖδάς σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε
 ἐκμαθέειν, καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου, καὶ αἰεὶ
 φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην, καὶ αἰεὶ τι φερόντων, καὶ κοτε
 συνήνεικε ἐλεῖν σφεας μηδέν· νοστήσαντας δὲ αὐτοὺς κεινῇσι χερσὶ,
 15 ὁ Κυαζάρης (ἦν γάρ, ὥς διέδεξε, ὀργὴν ἄκρος) τρηχέως κάρτα
 περιέσπε ἀεικείη. οἱ δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαζάρεω παθόντες, ὥς τε
 ἀνάξια σφέων αὐτῶν πεπονθότες, ἐβούλευσαν τῶν παρὰ σφίσι δι-
 δασκομένων παίδων ἓνα κατακόψαι· σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ
 ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαζάρει δοῦναι φέροντες, ὥς
 20 ἄγρην δῆθεν· δόντες δὲ, τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ Ἀλυάτ-
 τεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδεις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ
 Κυαζάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τούτων ἐπάσαν-
 το· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἰκέται ἐγένοντο.

LXXIV. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου
 τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυαζάρει) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ
 τοῖσι Μήδοις ἐγεγόνεε ἐπ' ἕτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ
 Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους·
 5 ἐν δὲ, καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. διαφέρουσι δὲ σφι ἐπὶ
 ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἔκτῳ ἔτει συμβολῆς γενομένης, συνήνεικε
 ὥστε, τῆς μάχης συνεστεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι.

τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἰωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὗρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον, ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοὶ τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεὶ τε 10 εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλον τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφοτέρω εἰρήνην ἐωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἶδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸ ὄρκιον οἱ σπεύσαντες γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν. Ἀλυάττεα γὰρ 15 ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρύηνιν Ἀστυάγει τῷ Κυαζάρεω παιδί. ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσεις ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὄρκια δὲ ποιεῖται ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ περ τε Ἕλληνες· καὶ πρὸς τούτοις, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωται ἐς τὴν ὁμοχροίην, τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων.

LXXV. Τοῦτον δὴ ὢν τὸν Ἀστυάγεα Κύρος, ἐόντα ἐωυτοῦ μητροπάτορα, καταστρεψάμενος ἔσχε δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοις σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ δὴ καὶ ἀπικομένου χρησμοῦ κιβδήλου, ἐλπίσας πρὸς ἐωυτοῦ τὸν 5 χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖρην. οἷς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἄλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὥς μὲν ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς εἰσόδους γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὥς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος διεβίβασε. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅπως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός, (οὐ γὰρ δὴ 10 εἶναί κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας,) λέγεται παρ- ὄντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ τὸν ποταμὸν, ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥεῖν· ποιῆσαι δὲ ᾧδε. ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βάθειν ὀρύσσειν, ἄγοντα μηνοειδέα, ὅπως, ἂν τὸ στρατόπεδον 15 ἰδρυμένον κατὰ νώτου λάβοι, ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτρα- πόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥέεθρων, καὶ αὐτὶς παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥς τε, ἐπεὶ τε καὶ ἐσχίσθη τάχιστα ὁ ποταμός, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. 20 ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι· κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν;

LXXVI. Κροῖσος δὲ, ἐπεὶ τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην· ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ

τῆς χώρας ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν
 Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένη· ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο,
 5 φθείρων τῶν Συρίων τοὺς κλήρους. καὶ εἶλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν
 πόλιν, καὶ ἠνδραποδίσατο· εἶλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας·
 Συρίους τε, οὐδὲν ἐόντας αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ
 ἀγείρας τὸν ἐωυτοῦ στρατὸν, καὶ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέον-
 τας πάντας, ἠντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὀρμῆσαι τὸν
 10 στρατὸν, πέμψας κήρυκας εἰς τοὺς Ἰωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ
 Κροίσου ἀπιστάμεναι. Ἰωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς
 ἀπίκετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ
 χώρα ἐπειρώατο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς
 γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι
 15 νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα
 ἀμφοτέρω οὕτως ἠγωνίσατο.

LXXVII. Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ ἐωυτοῦ
 στράτευμα· ἦν γάρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ
 Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιῶν ὁ
 Κῦρος, ἀπήλαυνε εἰς τὰς Σάρδεις, ἐν νόῳ ἔχων, παρακαλέσας
 5 μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὄρκιον, (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἀμασιν
 βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ περὶ πρὸς Λακεδαι-
 μονίους,) μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους, (καὶ γὰρ πρὸς
 τούτους αὐτῷ ἐπεποιήτο συμμαχίη· ἐτυράννευε δὲ τῶν Βαβυλω-
 νίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβύνητος·) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακε-
 10 δαιμονίους παρεῖναι εἰς χρόνον ῥητόν· ἀλίσας τε δὴ τούτους, καὶ
 τὴν ἐωυτοῦ συλλέξας στρατιήν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεῖς, ἅμα
 τῷ ἤρῃ στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων,
 ὡς ἀπίκετο εἰς τὰς Σάρδεις, ἔπεμπε κήρυκας κατὰ τὰς συμμα-
 χίας, προερέοντας εἰς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι εἰς Σάρδεις. τὸν
 15 δὲ παρόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὅς ἦν αὐτοῦ
 ξεινικὸς, πάντα ἀφείρ, διεσκέδασε· οὐδαμᾶ ἐλπίσας, μή ποτε ἄρα
 ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσει ἐπὶ Σάρδεις.

LXXVIII. Ταῦτα ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ τὸ προάστειον πᾶν
 ὀφίων ἐνεπλήσθη. φανέντων δὲ αὐτῶν, οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νο-
 μὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο Κροίσῳ, ὥσπερ
 καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους εἰς τοὺς
 5 ἐξηγητέας Τελμησσέων. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ
 μαθοῦσι πρὸς Τελμησσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξε-

γένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι εἰς τὰς Σάρδεις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμησέες μὲν τοι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώραν, ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες 10 ὅφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολέμιόν τε καὶ ἐπήλυδα. Τελμησέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ ἤδη ἡλωκότι, οὐδὲν κω εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδεις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον.

LXXIX. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν, βουλευόμενος εὗρισκε πρῆγμά οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς δύναιτο τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδεις, πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀλίσθῃναι τῶν Λυδῶν τὴν δύναμιν. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, 5 καὶ ἐποίηε κατὰ τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν εἰς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖσος εἰς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὥς οἱ παρὰ δόξαν ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε εἰς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρειότερον, οὔτε ἀλκι- 10 μώτερον τοῦ Λυδίου. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων, δούρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί.

LXXX. Ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὼν μέγα τε καὶ ψιλόν, (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι καὶ Ὑλλος συρῆρηγνῦσι εἰς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἐρμον, ὅς ἐξ οὗρου ἱεροῦ Μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ εἰς θάλασσαν κατὰ Φωκαίην πόλιν,) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς 5 εἶδε τοὺς Λυδοὺς εἰς μάχην τασσομένους, καταρῥώδῃσας τὴν ἵππον, ἐποίησε, Ἀρπάγου ὑποθεμένου ἀνδρὸς Μήδου, τοιόνδε. ὅσαι τῷ στρατῷ τῷ ἐωυτοῦ ἔποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἀνδρας ἐπ' αὐτάς ἀνέβησε ἱππάδα στολὴν ἐνεσταλμένους. σκευάσας δὲ αὐτούς, 10 προσέταξε τῆς ἄλλης στρατῆς προῖεναι πρὸς τὴν Κροίσου ἵππον, τῇ δὲ καμήλῳ ἔπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὀπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ πάντες διετετάχατο, παραίνεσε τῶν μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους, κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδὲ ἦν συλ- 15 λαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν παραίνεσε. τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου, τῶνδε εἵνεκεν· κάμηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὀρέων, οὔτε τὴν

ὁδμήν ὁσφραϊνόμενος. αὐτοῦ δὴ ὦν τούτου εἵνεκεν ἐσεσόφιστο, ἵνα
 20 τῷ Κροίσῳ ἄχρηστον ἦ τὸ ἵππικόν, τῷ δὲ τι καὶ ἐπεῖχε ἐλλάμ-
 ψεσθαι ὁ Λυδός. ὥς δὲ καὶ συνήεσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὥς
 ὁσφραντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι, καὶ εἶδον αὐτὰς, ὀπίσω
 ἀνέστρεφον, διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. οὐ μέντοι οἱ γε
 Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν· ἀλλ', ὥς ἔμαθον τὸ γινόμενον,
 25 ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσησι συνέβαλλον.
 χρόνῳ δὲ, πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί.
 κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων.

LXXXI. Τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων
 οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τεύχεος
 ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμ-
 ποντο, ἐς πέμπτον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδεις· τού-
 5 τούς δὲ ἐξέπεμπε, τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθεῖν, ὥς πολιορκεο-
 μένου Κροίσου.

LXXXII. Ἐς τε δὴ ὦν τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας,
 καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαίμονα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιή-
 τησι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκεε ἕξις ἐοῦσα πρὸς
 Ἀργείους, περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας
 5 ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποταμόμενοι ἔσχον οἱ
 Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἐσπέρην Ἀρ-
 γείων, ἡ τε ἐν τῇ ἡπείρῳ χώρα, καὶ ἡ Κυθηρίη νῆσος, καὶ αἱ
 λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποτα-
 μνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥς τε τριηκοσίους
 10 ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγένωνται, τούτων εἶναι τὸν
 ἥϊον· τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν
 ἑωυτοῦ, μηδὲ παρὰμένειν ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεπεν, ἵνα μὴ παρ-
 ὄντων τῶν στρατοπέδων, ὀρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσουμενους τοὺς σφετέ-
 ρους, ἐπαμύνοιεν. συνθέμενοι ὦν ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο· λογάδες δὲ
 15 ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δὲ σφρων, καὶ
 γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελείποντο ἐξ ἀνδρῶν ἐξακοσίων τρεῖς·
 Ἀργείων μὲν, Ἀλκηνῶρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ,
 Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ
 δύο τῶν Ἀργείων, ὥς νενικηκότες, ἔθεον ἐς τὸ Ἀργος· ὁ δὲ τῶν
 20 Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς,
 καὶ προσφορήσας τὰ ὄπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ
 τάξει εἶχε ἑωυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυνθανόμενοι ἀμ-

φότεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν λέγοντες, οἱ μὲν, ὥς ἑωυτῶν πλεῖνες περιγεγόνασιν· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα, καὶ σκυλεύσαντα 25 τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἑμάχοντο· πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου καταχειράμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρτην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς 30 γυναῖκας σφί χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ ἐναντία τούτων ἔθεντο νόμον, οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἓνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῇσι 35 Θυρέησι καταχρήσασθαι ἑωυτόν.

LXXXIII. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐνεστεώτων πρηγμάτων, ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθεῖν πολιορκουμένῳ. οἱ δὲ ὁμῶς, ἐπεὶ τε ἐπύθοντο τοῦ κήρυκος, ὀρμέατο βοηθεῖν. καὶ σφί ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐουσέων ἐτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὥς ἡλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ 5 ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν, συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαυντο.

LXXXIV. Σάρδιες δὲ ἦλωσαν ὧδε. ἐπειδὴ τεσσερεσκαιδεκάτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκουμένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ, διαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τεύχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησαμένης τῆς στρατιῆς, ὥς οὐ προεχώρει, ἐνθαῦτα τῶν ἄλλων πεπαυμένων, ἀνὴρ 5 Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ ὄννομα ἦν Ὑγροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος· οὐ γὰρ ἦν δεινὸν, κατὰ τοῦτο μὴ ἀλῶν κοτέ. ἀπότομός τε γάρ ἐστι ταύτη ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ οὐδὲ Μήλης, ὁ πρότερον βασιλεὺς Σαρδίων, μούνη οὐ περιήνεικε τὸν λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ 10 ἔτεκε, Τελμησσέων δικασάντων, ὥς περιενειχθέντος τοῦ λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσονται Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τούτου, ὥς ἐὼν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον· ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τμώλου τετραμμένον τῆς πόλιος. ὁ ὢν δὴ Ὑγροιάδης 15 οὗτος ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραιίῃ τῶν τινὰ Λυδῶν κατὰ τοῦτο

τῆς ἀκροπόλιος καταβάντα ἐπὶ κυνέην ἄνωθεν κατακυλισθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ ὁ αὐτός τε ἀναβέβηκε, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. προσ-
20 βάντων δὲ συχῶν, οὕτω δὴ Σάρδιές τε ἠλώκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο.

LXXXV. Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγένετο. ἦν οἱ παῖς, τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικῆς, ἄφρωνος δέ. ἐν τῇ ᾧ παρελθούσῃ εὖεστοι ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν ἐπε-
ποιήκεε, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ
5 αὐτοῦ ἐπεπόμεφε χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε·

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλευ πολέεσκτον ἴην ἀνὰ δώματ' ἀκούειν
Παιδὸς φθειγγομένου. τόδε σοι πολὺ λῳΐον ἀμφὶς
Ἑμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἡματι πρῶτον ἀνόλβω.

10 Ἀλίσκομένου δὲ τοῦ τείχεος, ἥϊε γὰρ τῶν τις Περσέων ἀλλογνώ-
σας Κροῖσον ὡς ἀποκτενέων, Κροῖσος μὲν νυν ὀρέων ἐπιόντα, ὑπὸ
τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκεε, οὐδέ τί οἱ διέφερε πλη-
γέντι ἀποθανέειν· ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφρωνος, ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν
Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἐρῶνξε φωνήν, εἶπε δέ· “ὦν-
15 “ θρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον.” Οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐ-
φθέγγετο· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης.

LXXXVI. Οἱ δὲ Πέρσαι τὰς τε δὴ Σάρδις ἔσχον, καὶ αὐτὸν
Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσ-
καίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρηστήριόν τε κατα-
παύσαντα τὴν ἐωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ
5 Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ δὲ, συννήσας πυρὴν μεγάλην,
ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δις
ἐπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἶτε δὴ ἀκροθίνια
ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὅτεω δὴ, εἶτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι θε-
λων· εἶτε καὶ, πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκεν
10 ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν, βουλόμενος εἰδέναι, εἴ τίς μιν δαιμόνων
ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποίεειν ταῦτα·
τῷ δὲ Κροίσῳ, ἐστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν, καὶ περ ἐν κακῷ
έόντι τοσούτῳ, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἶη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ
“ Μηδένα εἶναι τῶν ζώντων ὄλβιον.” ὡς δὲ ἄρα μιν προστῆναι
15 τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ λειποψυχίης, ἐς
τρὶς ὀνομάσαι Σόλωνα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς
ἐρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο· καὶ

τοὺς, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτεώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν· “ Τὸν ἂν ἐγὼ
 “ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους 20
 “ ἔλθεῖν.” Ὡς δὲ σφι ἄσημα ἔφραζε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων, ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἐωυτοῦ ὄλβον ἀποφλαυρίσειε· οἷα δὲ εἶπας, τὰ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκοι τῇ περ ἐκεῖνος εἶπε, οὐδὲν τι μᾶλλον 25 ἐς ἐωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμμένης, καίεσθαι τὰ περιέσχατα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἐρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος 30 ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἐωυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ διδοίῃ· πρὸς τε τούτοις, δείσαντα τὴν τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύει σβεννύναι τὴν ταχίστην τὸ καίόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροῖσου· καὶ τοὺς, πειρωμένους, οὐ 35 δύνασθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι.

LXXXVII. Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν, Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβώσασθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, παραστῆναι, καὶ ῥύσασθαι μιν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. τὸν 5 μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν Θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας συνδραμέειν ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταρῥαγῆναι, καὶ ὕσαι ὕδατι λαβροτάτῳ, κατασβεσθῆναί τε τὴν πυρῆν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον, ὡς εἴη ὁ Κροῖσος καὶ Θεοφιλῆς καὶ ἀνὴρ ἀγαθός, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἶρεσθαι τὰδε 10
 “ Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσά-
 “ μενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆναι;” Ὁ δὲ εἶπε, “ ὦ
 “ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυ-
 “ τοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ, αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων Θεός,
 “ ἐπάρξας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι, 15
 “ ὅς τις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ, οἱ παῖδες
 “ τοὺς πατέρας θάπτουσι· ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλ-
 “ λά ταῦτα δαίμοσί κου φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι.”

LXXXVIII. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας
 κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθίῃ εἶχε,
 ἀπεθώυμαζέ τε ὀρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες.
 ὁ δὲ, συννοίῃ ἐχόμενος, ἡσυχος ἦν. μετὰ δὲ, ἐπιστραφεὶς τε καὶ ἰδό-
 5 μενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστει κεραῖζοντας, εἶπε· “ ὦ
 “ βασιλεῦ, κότερον λέγειν πρὸς σέ τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν
 “ τῷ παρεόντι χρόνῳ;” Κῦρος δὲ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ τι
 βούλοιτο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα, λέγων· “ Οὗτος ὁ πολλὸς ὄμιλος
 “ τί ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται;” Ὁ δὲ εἶπε· “ Πόλιν τε
 10 “ τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφορέει.” Κροῖσος
 δὲ ἀμείβετο· “ Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰ ἐμὰ
 “ διαρπάζει· οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέτα. ἀλλὰ φέρουσί τε
 “ καὶ ἄγουσι τὰ σά.”

LXXXIX. Κύρῳ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μετα-
 στησάμενος δὲ τοὺς ἄλλους, εἶρετο Κροῖσον ὅ τι οἱ ἐνορῶν ἐν τοῖσι
 ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε· “ Ἐπεὶ τέ με θεοὶ δῶκαν δοῦλόν σοι,
 “ δικαίῳ, εἴ τι ἐνορέω πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν ἐόντες
 5 “ ὑβρισταί, εἰσὶ ἀχρήματοι. ἦν ὧν σὺ τούτους· περιῖδης διαρπά-
 “ σαντας καὶ κατασχόντας χρήματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ
 “ αὐτῶν ἐπίδοξα γενέσθαι· ὅς ἂν αὐτῶν πλεῖστα κατάσχῃ, τοῦ-
 “ τον προσδέκεσθαί τοι ἐπαναστησόμενον. νῦν ὧν ποιήσον ὧδε, εἴ τοι
 “ ἀρέσκει τὰ ἐγὼ λέγω. κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃσι τῇσι
 10 “ πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρή-
 “ ματα ἀπαιρεόμενοι, ὥς σφρα ἀναγκαίως ἔχει δεκατευθῆναι τῷ
 “ Διὶ. καὶ σὺ τέ σφι οὐκ ἀπεχθήσῃ βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρή-
 “ ματα· καὶ ἐκεῖνοι, συγγνόντες ποίειν σε δίκαια, ἐκόντες ποιή-
 “ σουσι.”

XC. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ὑπερήδετο, ὥς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτί-
 θεσθαι. αἰνέσας δὲ πολλὰ, καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυφόροις τὰ
 Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε· “ Κροῖσε,
 “ ἀναρτημένου σεῦ ἀνδρὸς βασιλέος χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα
 5 “ ποίειν, αἰτέο δόσιν τὴν τινα βούλεαί τοι γενέσθαι παραυτίκα.”
 Ὁ δὲ εἶπε· “ ὦ δέσποτα, ἐάσας με χαριεῖ μάλιστα τὸν θεὸν
 “ τῶν Ἑλλήνων, τὸν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπείρεσθαι,
 “ πέμψαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἐξαπατᾶν τοὺς εὖ ποιεῦντας
 “ νόμος ἔστι οἱ.” Κῦρος δὲ εἶρετο ὅ τι οἱ τοῦτο ἐπηγορεύων
 10 παραιτέοιτο. Κροῖσος δὲ οἱ ἐπανηλόγησε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ

διάνοιαν, καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσεις, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα· καὶ ὥς ἐπαρθεὶς τῷ μαντηίῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὐτὶς παραιτούμενος, ἐπειῖναί οἱ τῷ Θεῷ τούτων ὀνειδίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε· “ Καὶ
 “ τούτου τεύξεαι παρ’ ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ ἂν 15
 “ ἐκάστοτε δέη.” Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος, πέμπων τῶν Λυδῶν εἰς Δελφοὺς, ἐνετέλλετο, τιθέντας τὰς πέδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν, εἰρωτᾶν εἰ οὐ τι ἐπαισχύνεται τοῖσι μαντηίοισι ἐπάρσας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, ὥς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ’ ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι· δεικνύντας τὰς 20
 πέδας. ταῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀχαρίστοις νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλληνικοῖσι Θεοῖσι.

XCΙ. Ἀπικομένοις δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, καὶ λέγουσι τὰ ἐντεταλ-
 μένα, τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε· “ Τὴν πεπρωμένην μοῖρην
 “ ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέειν καὶ Θεῷ. Κροῖσος δὲ πέμπτου γο-
 “ νέος ἀμαρτάδα ἐξέπλησε, ὅς ἐων δορυφόρος Ἡρακλειδέων, δόλῳ
 “ γυναικῆτι ἐπισπόμενος, ἐφόνευσε τὸν δεσπότηα, καὶ ἔσχε τὴν 5
 “ ἐκείνου τιμὴν οὐδὲν οἱ προσήκουσαν. προθυμεομένου δὲ Λοξίῳ,
 “ ὅπως ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοὺς Κροῖσου γένοιτο τὸ Σαρδίων
 “ πάθος, καὶ μὴ κατ’ αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἶόν τε ἐγένετο παρα-
 “ γαγεῖν μοῖρας. ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐταί, ἡνύσατο, καὶ ἐχαρί-
 “ σατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλετο τὴν Σαρδίων ἄλωσιν· καὶ 10
 “ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος, ὥς ὕστερον τοῖσι ἔτεσι τούτοις ἄλους
 “ τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων, καιομένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε.
 “ κατὰ δὲ τὸ μαντήϊον τὸ γεγόμενον, οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφε-
 “ ται. προηγόρευε γὰρ οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας,
 “ μεγάλην ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν. τὸν δὲ πρὸς ταῦτα χρῆν, 15
 “ εἴ μὲλλοντα βουλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, κότερα τὴν
 “ ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγοι ἀρχήν. οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθὲν,
 “ οὐδ’ ἐπανειρόμενος, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω. ὧ καὶ τὸ τε-
 “ λευταῖον χρηστηριαζομένῳ εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου·
 “ οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος οὗτος ἡμίονος· ἐκ 20
 “ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνωνος, πατρὸς δὲ
 “ ὑποδεεστέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ Ἀστυάγεος θυγά-
 “ τῃς τοῦ Μήδων βασιλέως· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος
 “ ὑπ’ ἐκείνοισι καὶ ἐνεβθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ
 “ συνοίκεε.” Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ 25

ἀνήνεικαν ἐς Σάρδεις, καὶ ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. ὁ δὲ ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτοῦ εἶναι τὴν ἁμαρτάδα, καὶ οὐ τοῦ Θεοῦ. κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, ἔσχε οὕτω.

XCII. Κροίσῳ δὲ ἔστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλά, καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μούνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν τρίπους χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἱ τε βόες αἱ χρύσειαι, καὶ τῶν κίωνων αἱ πολλαί· 5 ἐν δὲ Προνηΐης τῆς ἐν Δελφοῖσι, ἀσπίς χρυσέη μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιέοντα· τὰ δ' ἐξαπόλωλε τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μὲν νυν ἔς τε Δελφοὺς καὶ ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω 10 ἀνέθηκε, οἰκῆϊά τε ἑόντα, καὶ τῶν πατρῶων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο οὐσίης ἐχθροῦ, ὅς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιστασιώτης κατεστήκεε, συσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν 15 γὰρ ἐκ Καείρης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττη· Πανταλέων δὲ, ἐξ Ἰάδος. ἐπεὶ τε δὲ, δόντος τοῦ πατρὸς, ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιπρῆσσοντα ἐπὶ κνάφου ἔλκων διέφθειρε· τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον καπιρῶσας, τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ εἴρηται. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

XCIII. Θώματα δὲ γῇ Λυδίῃ ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρα, πάρεξ τοῦ ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος. ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι 5 Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἐστὶ λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ χειρῶνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὗροι δὲ, πέντε ἑόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω· καί σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι 10 ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκῶν ἔργον ἑὸν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς, ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποίεουσαι. ἐκδιδύουσι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰςὶ στάδιοι ἕξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρὸς ἐστὶ πλέ-

θρα τριακαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν 15
λέγουσι Λυδοὶ αἰεῖναον εἶναι· καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο
μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι.

XCIV. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ
Ἕλληνες· χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι. πρῶ-
τοι δὲ ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου
κοψάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. φασὶ δὲ
αὐτοὶ Λυδοί, καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι 5
κατεστέωσας, ἐωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. ἅμα δὲ ταύτας τε
ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνὴν ἀποικίσαι· ὧδε
περὶ αὐτῶν λέγοντες. ἐπὶ Ἀττος τοῦ Μάνεω βασιλέος σιτο-
δηίην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς
τέως μὲν διάγειν λιπαρέοντας· μετὰ δὲ, ὥς οὐ παύεσθαι, ἅκεα 10
δίξῃσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ
ῶν τότε καὶ τῶν κύβων, καὶ τῶν ἀστραγάλων, καὶ τῆς σφαίρης,
καὶ τῶν ἀλλέων πασέων παιγνιέων τὰ εἶδεα, πλὴν πεσσῶν. τού-
των γὰρ ῶν τὴν ἐξεύρεσιν οὐκ οἰκηῖοῦνται Λυδοί. ποίειν δὲ ὧδε,
πρὸς τὸν λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἐτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν 15
πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἐτέρην σιτέεσθαι, παυο-
μένους τῶν παιγνιέων. τοιοῦτῳ τρόπῳ διάγειν ἐπ' ἕτεα δυῶν
δέοντα εἴκοσι. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἀνιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλ-
λον ἔτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλέα αὐτῶν, δύο μοῖρας διε-
λόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι, τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δὲ ἐπὶ 20
ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρας. καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μένειν αὐτοῦ λαγχανού-
σῃ τῶν μοιρέων ἐωυτὸν τὸν βασιλέα προστάσσειν· ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλ-
λασσομένῃ, τὸν ἐωυτοῦ παῖδα, τῷ οὐνομα εἶναι Τυρσηνόν. λαχόν-
τας δὲ αὐτῶν τοὺς ἐτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρας, καταβῆναι ἐς
Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθεμένους τὰ πάντα 25
ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ἐπίπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς
ζήτησιν· ἐς ὃ, ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμ-
βρικούς· ἔνθα σφέας ἐνιδρύσασθαι πόλιν, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι
τοῦδε. ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ βασι-
λέος τοῦ παιδός, ὃς σφεας ἀνήγαγε· ἐπὶ τούτου τὴν ἐπωνυμίην 30
ποιευμένους, ὀνομασθῆναι Τυρσηνοὺς. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι
δεδούλωντο.

XCV. ἘΠΙΔΙΨΗΤΑΙ δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τὸν τε
Κῦρον, ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε· καὶ τοὺς Πέρσας,

ὅτεω τρόπῳ ἠγήσαντο τῆς Ἀσίης. Ὡς ὧν Περσέων μετεξέτεροι
λέγουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα
5 λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράψω· ἐπιστάμενος περὶ Κύρου καὶ
τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς
ἀνω Ἀσίης ἐπ' ἕτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν
Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καί πως οὗτοι περὶ τῆς ἐλευθερίας
μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσά-
10 μενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ τὰ
ἄλλα ἔθνεα ἐποίηε τῷ αὐτῷ τοῖσι Μήδοισι. ἐόντων δὲ αὐτονόμων
πάντων ἀνὰ τὴν ἡπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον.

XCVI. Ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐγένετο σοφὸς, τῷ οὐνομα ἦν
Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς
τυραννίδος, ἐποίηε τοιάδε. κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας,
ἐν τῇ ἐωυτοῦ ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλον τι καὶ προ-
5 θυμότερον δικαιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκει· καὶ ταῦτα μέντοι, εὐούσης
ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικήν, ἐποίηε, ἐπιστάμενος ὅτι
τῷ δικαίῳ τὸ ἀδίκον πολέμιόν ἐστι. οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης
Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτοῦ τοὺς τρόπους, δικαστὴν μιν ἐωυτῶν αἰρέοντο.
ὁ δὲ δὴ, οἷα μνεώμενος ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποίεων τε
10 ταῦτα, ἔπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιτέων, οὕτω ὥστε
πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλησι κώμησι ὡς Δηϊόκης εἶη ἀνὴρ
μοῦνος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον περιπίπτοντες ἀδίκοισι
γνώμησι, τότε ἐπεὶ τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον παρὰ τὸν Δηϊό-
κεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετράποντο.

XCVII. Πλεῦνος δὲ αἰεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυν-
θανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς
ἐωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἠθέλε· ἐνθα περ πρότερον
προκατίζων ἐδίκαζε, οὗτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γάρ οἱ λυσιτελέειν,
5 τῶν ἐωυτοῦ ἐξημεληκότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. εὐούσης
ὧν ἀρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ
πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τῷ αὐτῷ, καὶ ἐδίδοσαν σφίσι
λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα
ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι· “ Οὐ γὰρ δὴ, τρόπῳ τῷ παρεόντι
10 “ χρεώμενοι, δυνατοὶ εἴμεν οἰκέειν τὴν χώραν· φέρε, στήσωμεν
“ ἡμέων αὐτῶν βασιλέα· καὶ οὕτω ἢ τε χώρα εὐνομήσεται, καὶ
“ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσθ-
“ μεθα.” Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἐωυτοὺς βασιλεύεσθαι.

XCVIII. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὃν τινα στήσονται βασι-
λέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος
καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τοῦτον καταινέουσι βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δ' ἐ-
κέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἐωυτῷ ἄζια τῆς βασιλῆϊας οἰκοδομῆσαι,
καὶ κρατῦναι αὐτὸν δορυφόροις. ποιεῦσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι. 5
οἰκοδομέουσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα
αὐτὸς ἐφράσε τῆς χώρας· καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ
πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τοὺς
Μήδους ἠνάγκασε ἐν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο περιστέλλον-
τας, τῶν ἄλλων ἥσσον ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα 10
τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα
τὰ νῦν Ἀγβάτανα κέκληται, ἕτερον ἐτέρῳ κύκλῳ ἐνεστεῶτα.
μεμηχάνηται δὲ οὕτω τοῦτο τὸ τεῖχος, ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἐτέρου
κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισι ἐστὶ ὑψηλότερος. τὸ μὲν κού-
τι καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε τοιοῦτο εἶναι· τὸ 15
δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν συναπάντων
ἐπτὰ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλῆϊα ἐνεστι καὶ οἱ θησαυροί.
τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος κατὰ τὸν Ἀθηνέων κύκλον μά-
λιστα κη τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνές
εἰσι λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· 20
τετάρτου δὲ, κυάνεοι· πέμπτου δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω πάντων
τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἠνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοις. δύο δὲ
οἱ τελευταῖοι εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους
ἔχων τοὺς προμαχεῶνας.

XCIX. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἐωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ
τὰ ἐωυτοῦ οἰκία· τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος
οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτός
ἐστι ὁ καταστησάμενος· μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα μηδένα, δι'
ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι, ὀρᾶσθαί τε βασιλέα ὑπὸ μηδενός· 5
πρὸς τε τούτοις ἔτι, γελᾶν τε καὶ πτύειν ἀντίον καὶ ἄπασι εἶναι
τοῦτό γε αἰσχρόν. ταῦτα δὲ περὶ ἐωυτὸν ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν,
ὅπως ἂν μὴ ὀρῶντες οἱ ὁμήλικες, ἐόντες σύντροφοί τε ἐκείνῳ, καὶ
οἰκίης οὐ φλαυροτέρης, οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθήν λειπόμενοι, λυπεοίαιτο
καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖός σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὀρῶσι.

C. Ἐπεὶ τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἐωυτὸν τῇ
τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ τάς τε δίκας
γράφοντες, εἴσω παρ' ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων

τὰς ἐσφερομένας, ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας
 5 ἐποίεε· τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ. εἴ τινα πυνθάνοιτο
 ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅπως μεταπέμψαιτο, κατ' ἀξίην ἐκάστου ἀδι-
 κήματος ἐδικαίει· καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ
 πᾶσαν τὴν χώραν τῆς ἡρχε.

CI. Δηϊόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ
 τούτου ἦρξε. ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένηα, Βουσαι, Παρητακηνοί,
 Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. γένηα μὲν δὴ Μήδων
 ἐστὶ τοσάδε.

CII. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὅς, τελευτήσαντος
 Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πενήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο
 τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μούνων ἀρχεῖν
 τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρώτοισί τε
 5 τούτοις ἐπεθήκατο, καὶ πρώτους Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετα
 δὲ, ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφοτέρω ἰσχυρὰ, κατεστρέφετο
 τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος
 ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τούτους οἱ Νῆνον εἶχον, καὶ
 ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν μεμουνωμένοι μὲν συμμά-
 10 χων, ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι ἑωυτῶν εὖ ἦκοντες· ἐπὶ
 τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας
 δύο καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός.

CIII. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Κυαζάρης ὁ
 Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι
 ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε κατὰ τέλεα
 τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους εἶναι, τοὺς
 5 τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἰππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους· πρὸ τοῦ
 δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυ-
 δοῖσί ἐστι μαχεσάμενος, ὅτε νύξ ἡ ἡμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοις·
 καὶ ὁ τὴν Ἀλυος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συστήσας ἑωυτῷ.
 συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο
 10 ἐπὶ τὴν Νῆνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέ-
 λων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὥς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους,
 περικατημένῳ τὴν Νῆνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας· ἄγε
 δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἱ
 ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐ-
 15 ρώπης, τούτοις δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι, οὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν
 χώραν ἀπίκοντο.

CIV. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τριήκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλὰ ἐν τῷ διὰ μέσου ἔθνος αὐτῶν ἐστὶ, Σάσπειρες· τοῦτο δὲ παραμειβομένοισι, εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μέντοι οἱ γε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, 5 ἀλλὰ τὴν κατ' ὑπερθε ὁδὸν πολλῷ μακροτέρῃ ἐκτραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθησι, καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον.

CV. Ἐνθεῦτεν δὲ ἦϊσαν ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ἐπεὶ τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχός σφεας Αἰγύπτου βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει τὸ προσωτέρῳ μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συρίας ἐν Ἀσκάλῳ πόλιν, τῶν πλεόνων Σκυθέων παρεξεληθόντων ἀσινέων, 5 ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τῆς Οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱερόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱερόν, ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὐρίσκω, πάντων ἀρχαιότατον ἱερῶν ὅσα ταύτης τῆς Θεοῦ. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱερόν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοίνικὲς εἰσι οἱ ἰδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίας 10 ἐόντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασιν τὸ ἱερόν τὸ ἐν Ἀσκάλῳ, καὶ τοῖσι τούτων αἰεὶ ἐκγόνοισι, ἐνέσκηψε ἡ Θεὸς Θήλειαν νοῦσον ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτό σφεας νοσέειν, καὶ ὄρᾱν παρ' ἐωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώραν ὡς διακέαται, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι.

CVI. Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτῶ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ὑπὸ τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίας ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἔπρησσαν παρ' ἐκάστων τὸ ἐκάστοισι ἐπέβαλλον· χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο ὃ τι ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῖνας Κυαζάρης τε 5 καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρότερον. καὶ τὴν τε Νῆνον εἶλον, (ὡς δὲ εἶλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω,) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους ἐποίησαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαζάρης μὲν βασιλεύσας 10 τεσσεράκοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθαι ἦρξαν, τελευτᾷ.

CVII. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης, ὁ Κυαζάρει παῖς, τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὖνομα ἔθετο Μανδάνην. τὴν

ἔδόκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον, ὥστε πλῆσαι
 μὲν τὴν ἐωυτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν.
 5 ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη,
 παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα μαθών. μετὰ δὲ, τὴν Μανδάνην ταύ-
 την, ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὠραίην, Μήδων μὲν τῶν ἐωυτοῦ ἀξίων
 οὐδενὶ διδοῖ γυναῖκα, δεδοικῶς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρση διδοῖ, τῷ
 οὐνομα ἦν Καμβύσης· τὸν εὔρισκε οἰκίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς,
 10 τρόπου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἐνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς
 Μήδου.

CVIII. Συνοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀ-
 στυάγης τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ὄψιν. ἔδόκεε δὲ οἱ ἐκ τῶν
 αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον
 ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι
 5 ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπί-
 τεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος τὸ γεννώμενον
 ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γάρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὀνειρο-
 πόλοι ἐσήμαινον, ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασι-
 λεύσειν ἀντὶ ἐκείνου. ταῦτα δὲ ὦν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης,
 10 ὥς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἀρπαγον, ἄνδρα οἰκῆϊον, καὶ πι-
 στότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἐωυτοῦ, ἔλεγέ οἱ
 τοιάδε· “ Ἀρπαγε, πρῆγμα τὸ ἂν τοι προσθέω, μηδαμῶς
 “ παραχρήσῃ· μηδὲ ἐμέ τε παραβάλη, καὶ ἄλλους ἐλόμενος,
 “ ἐξ ὑστέρης σοὶ ἐωυτῷ περιπέσης. λάβε τὸν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα·
 15 “ φέρων δὲ ἐς σεωυτοῦ, ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ, θάψον τρόπῳ ὅτε
 “ αὐτὸς βούλει.” Ὁ δὲ ἀμείβεται· “ ὦ βασιλεῦ, οὔτε
 “ ἄλλοτέ κω παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι οὐδὲν, φυλασσόμεθα δὲ
 “ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν. ἀλλ' εἴ
 “ τοι φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ, τό γε ἐμὸν, ὑπηρετέεσθαι
 20 “ ἐπιτηδέως.”

CIX. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἀρπαγος, ὥς οἱ παρεδόθη τὸ
 παιδίον κεκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἥϊε κλαίων ἐς τὰ οἰκία.
 παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἐωυτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυάγεος
 ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει· “ Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ
 5 “ ἐστὶ ποίειν;” Ὁ δὲ ἀμείβεται· “ Οὐκ ἦ ἐνετέλλετο Ἀστυάγης·
 “ οὐδ' εἰ παραφρονήσει τε καὶ μανεῖται κάκιον ἢ νῦν μαίνεται,
 “ οὐ οἱ ἔγωγε προσθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον
 “ ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ φονεύσω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ

“ μοι συγγενής ἐστὶν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀστυάγης μὲν ἐστὶ γέρον, 10
 “ καὶ ἄπαις ἔρσηνος γόνου. εἰ δὲ θελήσει, τούτου τελευτήσαντος,
 “ ἐς τὴν θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι ἢ τυραννίς, ἥς νῦν τὸν υἱὸν
 “ κτείνει δι’ ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λείπεται τὸ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ
 “ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλέος εἶνεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον
 “ τελευτᾶν τὸν παῖδα· δεῖ μὲν τοι τῶν τινὰ Ἀστυάγεος, αὐτοῦ
 “ φονέα γενέσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν.”

CX. Ταῦτα εἶπε, καὶ αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τῶν βου-
 κόλων τῶν Ἀστυάγεος τὸν ἠπίστατο νομάς τε ἐπιτηδεωτάτας
 νέμοντα, καὶ οὖρεα θηριωδέστατα· τῷ οὖνομα ἦν Μιτραδάτης,
 συνοίκεε δὲ τῇ ἐωυτοῦ συνδούλῳ· οὖνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συν-
 οίκεε, Κυνώ, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μη- 5
 δικήν, Σπακώ· τὴν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι. αἱ δὲ
 ὑπώρεαί εἰσι τῶν οὐρέων ἐνθα τὰς νομάς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ
 βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἀγλατάνων, καὶ πρὸς τοῦ
 πόντου τοῦ Εὐξείνου. ταύτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρα πρὸς Σα-
 σπεύρων ὀρεινὴ ἐστὶ κάρτα, καὶ ὑψηλὴ τε καὶ ἴδησι συνηρεφής· ἡ 10
 δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρα ἐστὶ πᾶσα ἄπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος
 σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπύκετο, ἔλεγε ὁ Ἀρπαγος τάδε·
 “ Κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θείναι ἐς
 “ τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὅπως ἂν τάχιστα διαφθαρεῖη. καὶ
 “ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, ἣν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλὰ τε 15
 “ τρόπῳ περιποιήσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε διαχρήσεσθαι· ἐπο-
 “ ρᾶν δὲ ἐκκείμενον διατέταγμαι ἐγώ.”

CXI. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον,
 ἦϊε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἑπαυλιν. τῷ δ’ ἄ-
 ρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνή, ἐπίτεξ ἐοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως
 κατὰ δαίμονα τίκτει, οἰχομένου τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ
 ἐν φροντίδι ἀμφοτέρω ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τοῦ τόκου τῆς γυ- 5
 ναικὸς ἀρρώδεων· ἡ δὲ γυνή, ὅτι οὐκ ἐωθῶς ὁ Ἀρπαγος μετα-
 πέμψαιτο αὐτῆς τὸν ἄνδρα. ἐπεὶ τε δὲ ἀπονοστήσας ἐπέστη, οἶα
 ἐξ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνή, εἶρετο προτέρη, ὅ τι μιν οὕτω προ-
 θύμως Ἀρπαγος μεταπέμψαιτο. ὁ δὲ εἶπε· “ ὦ γύναι, εἰδόν
 “ τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μή τε ἰδεῖν ὄφελον, μή τέ 10
 “ κοτε γενέσθαι ἐς δεσπότας τοὺς ἡμετέρους. οἶκος μὲν πᾶς
 “ Ἀρπάγου κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς, ἥϊα ἔσω.
 “ ὥς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὄρεω παιδίον προκείμενον, ἀσπαῖρόν τε

“ καὶ κραυγανόμενον, κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ.
 15 “ Ἀρπαγος δὲ ὡς εἶδε με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀναλαβόντα τὸ
 “ παιδίον, οἷχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον εἴη
 “ τῶν οὐρέων· φὰς Ἀστυάγεα εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενόν μοι,
 “ πολλὰ ἀπειλήσας εἰ μὴ σφρα ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν
 “ ἔφερον, δοκέων τῶν τινος οἰκετέων εἶναι· οὐ γὰρ ἂν κοτε κατέ-
 20 “ δοξα ἔνθεν γε ἦν. ἐθάμβεον δὲ οὐρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκο-
 “ σμημένον· πρὸς δὲ, καὶ κλαυθμὸν κατεστεῶτα ἐμφανέα ἐν Ἀρ-
 “ πάγου. καὶ πρόκα τε δὴ κατ’ ὁδὸν πυνθάνομαι τὸν πάντα
 “ λόγον θεράποντος, ὅς ἐμὲ προπέμπων ἔξω πόλις, ἐνεχείρισε τὸ
 “ βρέφος· ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυγα-
 25 “ τρὸς, καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου, καὶ μιν Ἀστυάγης ἐντέλ-
 “ λεται ἀποκτεῖναι. νῦν τε ὁδε ἐστί.”

CXII. Ἀμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας
 ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐείδες ἐόν,
 δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἔχρηζε
 μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τε εἶναι ἄλλως
 5 αὐτὰ ποιεῖν· ἐπιφοιτήσῃν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἀρπάγου ἐπο-
 ψομένους· ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μὴ σφρα ποιήσῃ. ὡς δὲ
 οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε· “ Ἐπει
 “ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πείθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὦδε ποιήσον, εἰ
 “ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη ὀφθῆναι ἐκκείμενον· τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ,
 10 “ τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων πρόθες, τὸν δὲ τῆς Ἀ-
 “ στυάγεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα τρέφωμεν· καὶ
 “ οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσειαι ἀδικέων τοὺς δεσπότας, οὔτε ἡμῖν κακῶς
 “ βεβουλευμένα ἔσται. ὃ τε γὰρ τεθνεὼς βασιληΐης ταφῆς κυ-
 “ ρήσει, καὶ ὁ περιεὼν οὐκ ἀπολέει τὴν ψυχὴν.”

CXIII. Κάρτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς τὰ παρεόντα εὖ
 λέγειν ἡ γυνή, καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώ-
 σων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδού τῇ ἐωυτοῦ γυναικί· τὸν δὲ
 ἐωυτοῦ, ἐόντα νεκρὸν, λαβὼν ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν
 5 ἕτερον· κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἑτέρου παιδὸς, φέρων
 ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων τιθεῖ. ὡς δὲ τρίτῃ ἡμέρῃ τῷ παιδίῳ
 ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἥϊε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα προδόσκων
 φύλακον αὐτοῦ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἀρπάγου, ἀποδει-
 κνύναι ἔφη ἐτοιμὸς εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ
 10 Ἀρπαγος τῶν ἐωυτοῦ δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους, εἶδε τε διὰ

τούτων, καὶ ἔθαψε τοῦ βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο· τὸν δὲ ὕστερον τούτων Κύρον ὀνομασθέντα, παραλαβοῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, ὄνομα ἄλλο κού τι καὶ οὐ Κύρον θεμένη.

CXIV. Καὶ ὅτε δὴ ἦν δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βουκολίαι αὗται, ἔπαιζε δὲ μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἐωυτῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βουκόλου ἐπὶ κλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτῶν διέταξε 5 τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν· τοὺς δὲ, δορυφόρους εἶναι· τῶν δὲ κου τινὰ αὐτῶν, ὀφθαλμὸν βασιλέος εἶναι· τῷ δὲ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας· ὥς ἐκάστω ἔργον προστάσων. εἷς δὴ τούτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμῶντος παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ 10 Κύρου· ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διαλαβεῖν. πειθόμενων δὲ τῶν παιδων, ὁ Κύρος τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα περιέσπε μαστιγέων. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε μετείθη τάχιστα, ὥς γε δὴ ἀνάξια ἐωυτοῦ παθὼν, μᾶλλον τι περιημέκτεε· κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀποικτίζετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἦντησε, λέ- 15 γων δὲ οὐ Κύρου, (οὐ γὰρ κω ἦν τοῦτο τοῦνομα,) ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμῶντος ὀργῇ, ὥς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀνάρσια πρῆγματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων· “ ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ “ τοῦ σοῦ δούλου, βουκόλου δὲ παιδός, ὧδε περιῦρσίσμεθα.” 20 (δεικνὺς τοῦ παιδός τοὺς ὤμους.)

CXV. Ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδί τιμῆς τῆς Ἀρτεμῶντος εἵνεκα, μετεπέμπετο τὸν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεὶ τε δὲ παρῆσαν ἀμφοτέρω, βλέψας πρὸς τὸν Κύρον ὁ Ἀστυάγης, ἔφη· “ Σὺ δὴ, ἐὼν τοῦδε “ τοιούτου ἐόντος παῖς, ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα, ἐόντος πρῶ- 5 “ του παρ' ἐμοί, ἀεικείῃ τοιῇδε περισπεῖν;” Ὁ δὲ ἀμείβετο ὧδε· “ ὦ δέσποτα, ἐγὼ δὲ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν δίκῃ. “ οἱ γὰρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, τῶν καὶ ὅδε ἦν, παίζοντες, “ σφέων αὐτῶν ἐστήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γὰρ σφι εἶναι ἐς “ τοῦτο ἐπιτηδεώτατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασσό- 10 “ μενα ἐπετέλεον· οὗτος δὲ ἀνηκούστεέ τε, καὶ λόγον εἶχε οὐδένα· “ ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ “ εἰμὶ, ὧδε τοι πάρεμι.”

CXVI. Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς, τὸν Ἀστυάγεα ἐσῆει ἀ-
 νάγνωσις αὐτοῦ· καὶ οἱ ὅ τε χαρακτήρ τοῦ προσώπου προσφέ-
 ρεσθαι ἐδόκεε ἐς ἑωυτὸν, καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερωτέρη εἶναι· ὁ τε
 χρόνος τῆς ἐκθέσιος τῇ ἡλικίᾳ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν.
 5 ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοις, ἐπὶ χρόνον ἄφθογγος ἦν. μόγις δὲ δῆ-
 κοτε ἀνενοιχθεὶς, εἶπε, θέλων ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμίδαρεα, ἵνα
 τὸν βουκόλον μοῦνον λαβὼν βασανίσῃ· “ Ἀρτέμιδαρες, ἐγὼ ταῦ-
 “ τα ποιήσω, ὥστε σὲ καὶ τὸν παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμ-
 “ φεσθαι.” Τὸν μὲν δὴ Ἀρτεμίδαρεα πέμπει· τὸν δὲ Κῦρον
 10 ἦγον ἔσω οἱ Θεράποντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ
 ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος μοῦνος, μουνωθέντα τάδε αὐτὸν εἶρετο ὁ
 Ἀστυάγης, κόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ παραδούς; ὁ
 δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι εἶναι
 παρ’ ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δὲ μιν οὐκ εὖ βουλεύεσθαι ἔφη, ἐπιθυ-
 15 μέοντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι· ἅμα τε λέγων ταῦ-
 τα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροις λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος
 ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος
 δὴ ἀπ’ ἀρχῆς διεξήκει, τῇ ἀληθείᾳ χρεώμενος· καὶ κατέβαινε ἐς
 λιτάς τε, καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύων ἔχειν αὐτόν.

CXVII. Ἀστυάγης δὲ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθειᾶν ἐκ-
 φήναντος, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποίεετο· Ἀρπάγῳ δὲ καὶ
 μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς
 δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἀρπαγος, εἶρετό μιν ὁ Ἀστυάγης· “ Ἀρπαγε,
 5 “ τέφῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τόν τοι παρέδωκα ἐκ θυγα-
 “ τρός γεγονότα τῆς ἐμῆς;” Ὁ δὲ Ἀρπαγος, ὡς εἶδε τὸν βου-
 κόλον ἔνδον ἐόντα, οὐ τρέπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδὸν, ἵνα μὴ ἐλεγχό-
 μενος ἀλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε· “ ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε
 “ παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅπως σοί τε ποιήσω
 10 “ κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ γενόμενος ἀναμάρτητος, μήτε
 “ θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ σοι εἶην αὐθέντης. ποίεω δὴ ὧδε.
 “ καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε, παραδίδωμι τὸ παιδίον, φὰς σὲ
 “ τε εἶναι τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτό γε,
 “ οὐκ ἐψευδόμην· σὺ γὰρ ἐνετέλλεο οὕτω. παραδίδωμι μέντοι
 15 “ τῷδε κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος θεῖναί μιν ἐς ἐρῆμον οὖρος, καὶ
 “ παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρι οὗ τελευτήσῃ· ἀπειλήσας παν-
 “ τοῖα τῷδε, ἦν μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεὶ τε δὲ, ποιήσαντος
 “ τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν

“ εὐνούχων τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἶδον δι’ ἐκείνων, καὶ ἔθαψά
 “ μιν. οὕτως ἔσχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρῆγματος τούτου· 20
 “ καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς.”

СХVІІІ. Ἀρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον. Ἀστυάγης
 δὲ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνείχεε χόλον διὰ τὸ γεγονὸς, πρῶτα μὲν
 κατὰπερ ἤκουσε αὐτὸς πρὸς τοῦ βουκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν
 ἀπηγέετο τῷ Ἀρπάγῳ· μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπαλιλλόγητο, κατέ-
 βαινε λέγων, ὥς “ Περίεστί τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς ἔχει 5
 “ καλῶς. τῷ τε γὰρ πεποιημένῳ, ἔφη λέγων, ἐς τὸν παῖδα
 “ τοῦτον ἔκαμνον μεγάλως, καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ διαβεβλημένος
 “ οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύμην. ὥς ὦν τῆς τύχης εὖ μετεστέωσης,
 “ τοῦτο μὲν, τὸν σεωυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον παρὰ τὸν παῖδα
 “ τὸν νεήλυδα· τοῦτο δὲ, (σῶστρα γὰρ τοῦ παιδὸς μέλλω θύειν 10
 “ τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκίεται,) πάρισθί μοι ἐπὶ δεῖπνον.”

СХІХ. Ἀρπαγος μὲν, ὥς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ
 μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἀμαρτὰς οἱ ἐς θεὸν ἐγεγόνεε, καὶ
 ὅτι ἐπὶ τύχησι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον κέκλητο, ἦϊε ἐς τὰ οἰκία.
 ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἣν γὰρ οἱ παῖς εἷς μοῦνος, ἔτεα τρία
 καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονῶς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἵεναι τε 5
 κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποίειν ὅ τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς
 δὲ περιχαρὴς ὢν, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀ-
 στυάγης δὲ, ὥς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἀρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν,
 καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὥπτησε, τὰ δὲ ἔψησε τῶν
 κρεῶν. εὐτυχτα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἐτοῖμα. ἐπεὶ τε δὲ, τῆς 10
 ὥρης γινομένης τοῦ δείπνου, παρῆσαν οἱ τε ἄλλοι δαιτυμόνες
 καὶ ὁ Ἀρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγεϊ πα-
 ρετιθέατο τράπεζαι ἐπιπλέαι μηλείων κρεῶν· Ἀρπάγῳ δὲ, τοῦ
 παιδὸς τοῦ ἐωυτοῦ, πλὴν κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε
 καὶ ποδῶν, τὰ ἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέῳ 15
 κατακεκαλυμμένα. ὥς δὲ τῷ Ἀρπάγῳ ἐδόκεε ἄλλῃς ἔχειν τῆς
 βορῆς, Ἀστυάγης εἵρετό μιν, εἰ ἡσθείη τι τῇ θοίνῃ. φαμένου
 δὲ Ἀρπάγου καὶ κάρτα ἡσθῆναι, παρέφερον, τοῖσι προσέκειτο, τὴν
 κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ
 τοὺς πόδας· Ἀρπαγον δὲ ἐκέλευον προστάντες ἀποκαλύπτειν τε 20
 καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτῶν. πειθόμενος δὲ ὁ Ἀρπαγος, καὶ
 ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε
 ἐξεπλάγη, ἐντὸς τε ἐωυτοῦ γίνεται. εἵρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης,

εἰ γινώσκοι ὅτευ Θηρίου κρέα βεβρώκοι. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη,
 25 καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδῃ. τούτοισι δὲ ἀμειψά-
 μενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, ἦϊε εἰς τὰ οἰκία.
 ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἀλίσας θάψειν τὰ πάντα.

СХХ. Ἀρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην ταύτην ἐπέθηκε. Κύρου
 δὲ πέρι βουλεύων, ἐκάλει τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἱ τὸ ἐνύπνιον
 οἱ ταύτῃ ἐκρίναν. ἀπικομένους δὲ εἶρετο ὁ Ἀστυάγης, τῇ ἐκρι-
 νάν οἱ τὴν ὄψιν· οἱ δὲ κατὰ ταῦτα εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦ-
 5 σαι χρῆν τὸν παῖδα, εἰ ἐπέζωσε καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ
 ἀμείβεται αὐτοὺς τοῖσδε· “Ἔστι τε ὁ παῖς, καὶ περίεστι καὶ
 “ μιν, ἐπ’ ἀγροῦ διαιτώμενον, οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐστή-
 “ σαντο βασιλέα. ὁ δὲ πάντα, ὅσα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλέες,
 “ ἐτελέωσε ποιήσας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωροὺς, καὶ
 10 “ ἀγγελιηφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας εἶχε. καὶ
 “ νῦν εἰς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν;” Εἶπαν οἱ μάγοι·
 “ Εἰ μὲν περίεστί τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίας τινὸς,
 “ θάρσει τε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι
 “ τὸ δεύτερον ἄρξει. παρὰ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῶν
 15 “ ἔνια κεχώρηκε· καὶ τά γε τῶν ὄνειράτων ἐχόμενα, τελέως εἰς
 “ ἀσθενὲς ἔρχεται.” Ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε· “ Καὶ αὐτός,
 “ ὦ μάγοι, ταύτῃ πλεῖστος γνώμην εἰμί, βασιλέος ὀνομασθέντος
 “ τοῦ παιδὸς, ἐξήκειν τε τὸν ὄνειρον, καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον
 “ εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μὲν γέ τοι συμβουλεύσατέ μοι, εἴ
 20 “ περισκεψάμενοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε τῷ
 “ ἐμῷ καὶ ὑμῶν.” Εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι· “ ὦ βασιλεῦ,
 “ καὶ αὐτοῖσι ἡμῶν περὶ πολλοῦ ἐστὶ κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν
 “ σὴν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται, εἰς τὸν παῖδα τοῦτον πε-
 “ ριούσα, ἐόντα Πέρσῃν· καὶ ἡμεῖς, ἐόντες Μῆδοι, δουλούμεθα
 25 “ τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι·
 “ σέο δ’ ἐνεστεῶτος βασιλέος, ἐόντος πολίτῃ, καὶ ἄρχομεν τὸ
 “ μέρος, καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔχομεν. οὕτω ὦν πάντως
 “ ἡμῶν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτέον ἐστί. καὶ νῦν εἰ
 “ φοβερόν τι ἐωρῶμεν, πᾶν ἂν σοι προεφράζομεν· νῦν δὲ ἀπο-
 30 “ σκήψαντος τοῦ ἐνυπνίου εἰς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν, καὶ
 “ σοὶ ἕτερα τοιαῦτα παρακελευόμεθα· τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ
 “ ὀφθαλμῶν ἀπόπεμψαι εἰς Πέρσας τε καὶ τοὺς γειναμένους.”

СХХΙ. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη τε, καὶ καλέσας

τὸν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τάδε· “ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι’ ὄψιν ὀνείρου
 “οὐ τέλεην ἠδίκεον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ περίεις· νῦν ὦν ἴθι
 “χαίρων ἐς Πέρσας, πομποὺς δ’ ἐγὼ ἅμα πέμψω. ἐλθὼν δὲ
 “ἐκεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὐρήσεις, οὐ κατὰ Μιτράδαττην τε 5
 “τὸν βουκόλον καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.”

СХХІІ. Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει τὸν Κῦρον.
 νοστήσαντα δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γεινά-
 μενοι· καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἀσπάζοντο, οἷα δὴ
 ἐπιστάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἰστόρεόν τε ὅτεω τρόπῳ πε-
 ριγένοιτο. ὁ δέ σφι ἔλεγε, φὰς πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ 5
 ἡμαρτηκέναι πλεῖστον, κατ’ ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἐωυτοῦ
 πάθην. ἐπίστασθαι μὲν γὰρ, ὡς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἶη
 παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς κεῖθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυ-
 θέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός. ἥϊέ
 τε ταύτην αἰνέων διὰ παντός· ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ 10
 Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες, παραλαβόντες τὸ οὐνομα τοῦτο, ἵνα θειοτέρως
 δοκέῃ τοῖσι Πέρσησι περιεῖναί σφι ὁ παῖς, κατέβαλλον φάτιν ὡς ἐκ-
 κείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχώρηκε.

СХХІІІ. Κύρῳ δὲ ἀνδρευμένῳ, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειο-
 τάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ, προσέκειτο ὁ Ἀρπαγος, δῶρα πέμπων,
 τίσασθαι Ἀστυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ’ ἐωυτοῦ γὰρ, ἐόντος ἰδιώτεω,
 οὐκ ἐνεώρῃ τιμωρίην ἐσομένην ἐς Ἀστυάγεα· Κῦρον δὲ ὀρέων
 ἐπιτρεφόμενον, ἐποίεετο σύμμαχον, τὰς πάθας τὰς Κύρου τῇσι 5
 ἐωυτοῦ ὁμοιούμενος. πρὸ δ’ ἔτι τούτου τάδε οἱ κατέρχαστο· ἐόν-
 τος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἐνὶ
 ἐκάστῳ ὁ Ἀρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον
 προστησαμένους, τὸν Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληΐης. κα-
 τειργασμένου δὲ οἱ τούτου, καὶ ἐόντος ἐτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ 10
 διαιτωμένῳ ἐν Πέρσησι βουλόμενος ὁ Ἀρπαγος δηλῶσαι τὴν
 ἐωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασ-
 σομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾷται τοιόνδε. λαγὸν μηχανησάμενος, καὶ
 ἀνασχίσας τούτου τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτίλας, ὡς δὲ εἶχε,
 οὕτω ἐσέθηκε βιβλίον, γράψας τὰ οἱ ἐδόκεε. ἀπορῥάψας δὲ τοῦ 15
 λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοὺς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων
 τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενός οἱ ἀπὸ
 γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ ἐπειπεῖν, αὐτοχειρίῃ μιν
 διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι παρεῖναι.

CXXIV. Ταῦτα δὲ δὴ ὧν ἐπιτελέα ἐγίνετο· καὶ ὁ Κῦρος πα-
 ραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὐρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεδν,
 λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε· “ ὦ παῖ
 “ Καμλύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι· οὐ γὰρ ἂν κοτε εἰς τοσοῦτον
 5 “ τύχης ἀπίκευ. σὺ νῦν Ἀστυάγεα τὸν σεωυτοῦ φονέα τίσαι.
 “ κατὰ μὲν γὰρ τὴν τούτου προθυμίην τέθνηκας· τὸ δὲ κατὰ
 “ θεοὺς τε καὶ ἐμὲ περίεις. τά σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα
 “ ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι ὡς ἐπρήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ
 “ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα, ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα
 10 “ τῷ βουκόλῳ. σὺ νῦν ἦν βούλῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆσπερ Ἀστυά-
 “ γης ἄρχῃ χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ
 “ ἀναπείσας ἀπίστασθαι, στρατηλάτεις ἐπὶ Μήδους· καὶ, ἦν τε
 “ ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθῶ στρατηγὸς ἀντία σεῦ, ἔστι τοι
 “ τὰ σὺ βούλει, ἦν τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων. πρῶτοι
 15 “ γὰρ οὗτοι ἀποστάντες ἀπ’ ἐκείνου, καὶ γενόμενοι πρὸς σέο,
 “ Ἀστυάγεα καταιρέειν πειρήσονται. ὡς ὧν ἐτοίμου τοῦ γε ἐν-
 “ θάδε ἐόντος, ποίειε ταῦτα, καὶ ποίειε κατὰ τάχος.”

CXXV. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος, ἐφρόντιζε ὅτεω τρόπῳ σο-
 φωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσει ἀπίστασθαι. φροντίζων δὲ, εὐρίσκε-
 ται ταῦτα καιριώτατα εἶναι· ἐποίηε δὴ τάδε. γράψας εἰς βι-
 βλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίην τῶν Περσέων ἐποιήσατο· μετὰ δὲ,
 5 ἀναπτύξας τὸ βιβλίον καὶ ἐπιλεγόμενος, ἔφη Ἀστυάγεά μιν
 στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι. “ Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ
 “ Πέρσαι, προαγορεύω ὑμῖν, παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον.”
 Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα·
 καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπίστασθαι
 10 ἀπὸ Μήδων. ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὅλλοι πάντες ἀρτέαται Πέρ-
 σαι· Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μάσπιοι. τούτων Πασαργάδαι
 εἰσὶ ἀριστοὶ ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φρήτρη, ἐνθεν οἱ βα-
 σιλέες οἱ Περσεῖδαι γεγόνασιν. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἷδε· Παν-
 θιαλαῖοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι· οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρες εἰσὶ.
 15 οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες· Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοὶ, Σαγάρτιοι.

CXXVI. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἔχοντες τὸ προειρημένον,
 ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος (ἦν γὰρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης
 ὅσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους ἢ εἴκοσι) πάντα τοῦτόν σφι
 τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν
 5 Περσέων τὸν προκείμενον ἀεθλον, δεύτερά σφι προεῖπε, εἰς τὴν

ὑστεραίην παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τὰ τε αἰπόλια καὶ τὰς ποιμένας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ πατρὸς συναλίσας ἐς τὸ αὐτὸ, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεζόμενος τῶν Περσέων τὸν στρατόν· πρὸς δὲ, οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδεωτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλί- 10 νας ἐς λειμῶνα, εὐώχεε. ἐπεὶ τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετό σφας ὁ Κῦρος, κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἶη αἰρετώτερα. οἱ δὲ ἔφασαν, πολλὸν εἶναι αὐτῶν τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προτέρεην ἡμέρεην πάντα σφι κακὰ ἔχειν· τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθὰ. παραλαβὼν δὲ τοῦτο τὸ 15 ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύμνου τὸν πάντα λόγον, λέγων· “ Ἄνδρες “ Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει. βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι, ἔστι “ τὰδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα “ ἔχουσι· μὴ βουλομένοισι δὲ ἐμέο πείθεσθαι, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ “ χθιζῶ παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γί- 20 “ νεσθε ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονώς τὰδε “ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι καὶ ὑμέας ἡγημαὶ ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ “ φαυλοτέρους, οὔτε τὰ ἄλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων “ ὧδε, ἀπίστασθε ἀπ’ Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην.”

СХХVII. Πέρσαι μὲν νυν προστάτῳ ἐπιλαβόμενοι, ἄσμενοι ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦτα, πέμψας ἄγγε- 5 λον, ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν, ὅτι πρότερον ἤξοι παρ’ ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βου- 5 λήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν, ὥστε Θεοβλαβῆς ἐὼν, ἀπέδεξε Ἀρπαγον, λήθην ποιεύμενος τὰ μιν ἐόργεε. ὡς δ’ οἱ Μῆδοι στρα- 10 τευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας· 10 οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον.

СХХVIII. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰ- 5 σχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κῦρι· “ Ἄλλ’ οὐδ’ ὡς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει.” Τοσαῦτα εἰπας, πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς ὄνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν με- 5 τεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς 5 ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄστεϊ, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι,

ἐσώθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε.

СХХΙХ. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγει προστὰς ὁ Ἀρπαγος, κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε, καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα ἔπεα, καὶ δὴ καὶ εἵρετό μιν, πρὸς τὸ ἐωυτοῦ δεῖπνον, τό μιν ἐκεῖνος σαρξὶ τοῦ παιδὸς ἐθοίνισε, ὃ τι εἴη ἢ ἐκείνου
 5 δουλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης; ὁ δὲ μιν προσιδὼν ἀντείρετο, εἰ ἐωυτοῦ ποίεεται τὸ Κύρου ἔργον; Ἀρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα δὴ ἐωυτοῦ δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δὲ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων σκαιότατον μὲν γε, εἰ παρεὼν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι,
 10 εἰ δὴ δι' ἐωυτοῦ γε ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος· ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τοῦ δεῖπνου εἵνεκεν Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δέον πάντως περιθεῖναι ἄλλῳ τέῳ τὴν βασιληΐην, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν, ἀναιτίους
 15 τούτου ἐόντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι· Πέρσας δὲ, δούλους ἐόντας τὸ πρὶν Μήδων, νῦν γεγονέναι δεσπότας.

СХХХ. Ἀστυάγης μὲν νυν, βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τριήκοντα, οὕτω τῆς βασιληΐης κατεπαύσθη· Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἀλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, πά-
 5 ρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρω μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου· ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κύρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κύρος, κακὸν
 10 οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἐωυτῷ ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κύρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς ἐβασίλευσε· καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης κατεστρέψατο, ὡς εἴρηται μοι τὸ πρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε.

СХХХΙ. ΠΕΡΣΑΣ δὲ οἶδα νόμοισι τοῖσδε χρεωμένους· ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἰδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς, κατὰπερ οἱ
 5 Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν οὐρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρα-

νοῦ Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῇθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν 10 Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀραβιοὶ δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτραν.

СХХХІІ. Θυσίῃ δὲ τοῖσι Πέρσησι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἡδε κατέστηκε. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκὶ αὐλῶ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῇσι. τῶν δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνος, καλεῖ τὸν θεόν, ἐστεφανωμένος τὸν τιάραν 5 μυρσίνῃ μάλιστα. ἑωυτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μούνῳ οὐ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθὰ· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσησι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσησι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρη τὸ ἱεῖον, ἐψήσῃ τὰ κρέα, ὑποπάσας ποίῃν ὡς ἀπαλωτάτην, μάλιστα δὲ 10 τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὧν πάντα τὰ κρέα· διαθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος ἀνὴρ παρεστὼς ἐπαεῖδει θεογονίην, οἷν δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαιοιδήν· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιεέσθαι. ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρειται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρεᾶται ὅ τι μιν ὁ λόγος αἰρέει.

СХХХІІІ. Ἡμέρην δὲ ἀπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι, τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιοῦσι προτίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέαται, ὅλους ὑπτοὺς ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτῶν τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προτιθέαται. σίτοισι 5 δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ἐπιφορῆμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐκ ἄλλοι καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δὲ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας ἂν οὐ παύεσθαι. οἶνω δὲ κάρτα προσκέαται· καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλ- 10 λου. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλευέσθαι τὰ σπουδαιέστατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδη σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαρχος, ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλεύονται. καὶ ἦν μὲν ἄδη καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτέῳ· ἦν δὲ μὴ ἄδη, μετιεῖσι. τὰ δ' ἂν νή- 15 φοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι.

CXXXIV. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε
 ἂν τις διαγνοίῃ εἰ ὁμοῖοι εἰσὶ οἱ συντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ
 προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἦν δὲ ἢ οὔτερος
 ὑποδέεστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἦν δὲ πολλῷ ἢ οὔ-
 5 τερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ
 πάντων τοὺς ἀγχιστα ἐωυτῶν οἰκέοντας, μετὰ γε ἐωυτούς· δεύ-
 τερα δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι·
 ἥκιστα δὲ τοὺς ἐωυτῶν ἐκαστάτῳ οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται·
 νομίζοντες ἐωυτοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους, τοὺς
 10 δὲ ἄλλους κατὰ λόγον τὸν λεγόμενον τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι, τοὺς
 δὲ ἐκαστάτῳ οἰκέοντας ἀπὸ ἐωυτῶν κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μῆδων
 ἀρχόντων, καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων. συναπάντων μὲν Μῆδοι,
 καὶ τῶν ἀγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ, καὶ τῶν ὁμούρων·
 οἱ δὲ, μάλιστα τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ
 15 Πέρσαι τιμῶσι· προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτρο-
 पेῦον.

CXXXV. Ξεινικὰ δὲ νόμια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλι-
 στα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα, νομίσαντες τῆς ἐωυτῶν
 εἶναι καλλίῳ, φορέουσι καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους
 Δώρηκας. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύ-
 5 ούσι καὶ δὴ καὶ, ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται.
 γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίας γυναῖκας,
 πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας παλλακὰς κτῶνται.

CXXXVI. Ἀνδραγαθίῃ δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μά-
 χεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὅς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας· τῷ δὲ
 τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν
 ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἠγέεται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς
 5 παῖδας, ἀπὸ πενταέτερος ἀρξάμενοι μέχρι εἰκοσαέτερος, τρία μούνα,
 ἰππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετῆς
 γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὅψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ παρὰ τῇσι
 γυναῖξιν δίαιταν ἔχει. τοῦ δὲ εἵνεκα τοῦτο οὕτω ποίεεται, ἵνα ἦν
 ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσῃν τῷ πατρὶ προσβάλῃ.

CXXXVII. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε,
 τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν,
 μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἐωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ
 αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν· ἀλλὰ λογισάμενος ἦν εὐρίσκη πλέω
 5 τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἑόντα τῶν ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ

θυμῷ χρεῖται. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, οὐδὲ μητέρα. ἀλλὰ ὅκοντα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἥτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δὴ φασὶ οἶκος εἶναι τὸν γε ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν.

CXXXVIII. Ἄσσα δὲ σφι ποίειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλιν χρεός· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἶνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι, τὸν ὀφείλοντα καὶ τι ψεῦδος λέγειν. ὅς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχῃ, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσησι· φασὶ δὲ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἀμαρτύντα τι, ταῦτα ἔχειν. ξεῖνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τούτων, ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρας· πολλοὶ καὶ τὰς λευκὰς περιστεράς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιούρωσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς μάλιστα.

CXXXIX. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας μὲν τοι οὐ. τὰ οὐνόματά σφι, ἐόντα ὁμοῖα τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὸ αὐτὸ γράμμα, τὸ Δωρίεες μὲν Σὰν καλέουσι, Ἰωνες δὲ Σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὐρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δὲ οὐ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

CXL. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως, περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἐλκυσθῆναι. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ποίεοντας ταῦτα· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακη- 5 ρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰρέων. οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι. οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι· καὶ ἀγώνισμα μέγα τοῦτο ποιεῦνται, κτεί- 10 νοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις, καὶ τᾶλλα ἐρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη. ἀνείμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

CXLI. ἸΩΝΕΣ δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κα-

τεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἄγγέλους εἰς Σάρδεις παρὰ
 Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν
 κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτῶν τὰ προΐσχοντο, ἔλεξέ σφι λό-
 5 γον· “ Ἄνδρα, φὰς, αὐλητήν, ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσῃ,
 “ αὐλέειν, δοκέοντά σφας ἐξελεύσεσθαι εἰς γῆν. ὥς δὲ ψευ-
 “ σθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε
 “ πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξειρῦσαι. ἰδόντα δὲ παλλο-
 “ μένους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς· Παύεσθέ μοι ὀρχεό-
 10 “ μένοι, ἐπεὶ οὐδ’ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι.”
 Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἰωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε
 εἶνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἰωνες πρότερον, αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος
 δι’ ἄγγέλων ἀπίστασθαί σφας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπέιθοντο·
 τότε δὲ, κατειργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἐτοῖμοι πείθεσθαι
 15 Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἰωνες δὲ ὥς
 ἤκουσαν τούτων ἀνενειχθέντων εἰς τὰς πόλεις, τείχεά τε περιε-
 βάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο εἰς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν
 Μιλησίων· πρὸς μούρους γὰρ τούτους ὄρκιον Κῦρος ἐποιήσατο,
 ἐπ’ οἷσί περ ὁ Λυδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἰωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ
 20 πέμπειν ἄγγέλους εἰς Σπάρτην, δεησομένους Ἰωσι τιμωρέειν.

CXLII. Οἱ δὲ Ἰωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιόν ἐστι, τοῦ
 μὲν οὐρανοῦ καὶ τῶν ὠρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἰδρυσά-
 μενοι πόλεις πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ
 ἄνω αὐτῆς χωρία τῷ τὸ ποιεῖ τῇ Ἰωνίῃ, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε
 5 τὰ πρὸς τὴν ἡῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἐσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ
 ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα· τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ
 αὐχμώδεος. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ
 τρόπους τέσσερας παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κέεται
 πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυούς τε καὶ Πριήνη αὗται
 10 μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταῦτά διαλεγόμεναί σφι.
 αἶδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἐφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζο-
 μεναι, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλεις τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι
 ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδέν, σφι δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ
 τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλεις, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκέαται,
 15 Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἴδρυται, Ἐρυθραί.
 Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τῷ τὸ διαλέγονται, Σάμιοι
 δὲ ἐπ’ ἐωυτῶν μούνοι. οὗτοι χαρακτηριστὴρες γλώσσης τέσσερες γίνον-
 ται.

CXLIII. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ φόβου, ὄρκιον ποιησάμενοι. τοῖσι δὲ αὐτῶν νησιώτῃσι ἦν δεινὸν οὐδέν· οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσαν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυδάται. ἀπесχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς 5 τότε Ἑλληνικοῦ γένεος, πολλῷ δὲ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικόν, καὶ λόγου ἐλαχίστου· ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἦν οὐδέν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἰωνες καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τὸ οὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἰωνες κεκληῖσθαι· ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονται μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἐπαισχύνεσθαι τῷ οὔνόματι. 10 αἱ δὲ δυνάδεκα πόλεις αὗται τῷ τε οὔνόματι ἠγάλλοντο, καὶ ἱρὸν ἰδρύσαντο ἐπὶ σφέων αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἔθεντο Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων· οὐδ' ἐδεήθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι.

CXLIV. Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρας Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων εἰς τὸ Τριοπικὸν ἱρὸν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Τριοπίου 5 Ἀπόλλωνος ἐτίθεσαν τὸ πάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν Ἀλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν νόμον κατηλόγησε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπασσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύ- 10 την τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλεις, Λίνδος, καὶ Ἰήλυσσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἑκτὴν πόλιν Ἀλικαρνησσόν. τούτοις μὲν νυν οὗτοι ταύτην τὴν ζημίην ἐπέθηκαν.

CXLV. Δυνάδεκα δὲ μοι δοκέουσι πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἰωνες, καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλεῦνας ἐσδέξασθαι, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυνάδεκα ἦν αὐτῶν μέρη· κατάπερ νῦν Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἰωνας, δυνάδεκά ἐστι μέρη· Πε- 5 λλήνη μὲν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγαιρα, καὶ Αἰγαί· 5 (ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπ' οἴτου ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε·) καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (εἰς τὴν κατέφυγον Ἰωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες,) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὠλενος, (ἐν τῷ Πεῖρος

10 ποταμὸς μέγας ἐστί·) καὶ Δύμη, καὶ Τριταῖες, οἱ μούνοι τούτων μεσόγαιοι οἰκέουσι.

CXLVI. Ταῦτα δυνώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστί, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τούτων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἰωνες δυνώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ, ὥς γέ τι μᾶλλον οὗτοι Ἰωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιον τι γεγονάσι, μωρίῃ πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀεαν-
 5 τες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν· Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοι συναναμεμίσχονται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκῆες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοί, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοί, καὶ Δωριέες Ἐπιδαύριοι, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίσχονται. οἱ δὲ αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου
 10 τοῦ Ἀθηναίων ὀρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων, οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο εἰς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καεῖρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὄρκους ἐπήλασαν, καὶ παρέδωκαν τῇσι θυγατράσι, μὴ κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι
 15 ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἐαυτῆς ἄνδρα· τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας, καὶ ἔπειτεν, ταῦτα ποιήσαντες, αὐτῇσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ.

CXLVII. Βασιλέας δὲ ἐστήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἰππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλον τι τῶν ἄλλων Ἰώνων.
 5 ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἰωνες· εἰσὶ δὲ πάντες Ἰωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνῶν γεγονάσι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὀρτὴν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων· οὗτοι γὰρ μούνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι κατὰ φόνου τινὰ σκῆψιν.

CXLVIII. Τὸ δὲ Πανιώνιον ἐστί τῆς Μυκάλης χῶρος ἰρὸς, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἐξαρηιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἐλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστί τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ, εἰς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν
 5 πολίων Ἰωνες, ἄγεσκον ὀρτὴν, τῇ ἔθεντο οὐνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὗτι μούναι αἱ Ἰώνων ὄρται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων ὁμοίως πᾶσαι εἰς τὸ αὐτὸ γράμμα τελευτῶσι, κατὰπερ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὗται μὲν αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι.

CXLIX. Αἶδε δὲ αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνίς καλεομένη, Λήρισσαι, Νέον τεῖχος, Τῆμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιδρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἑνδεκα Αἰολέων πόλεις αἱ ἀρχαῖαι. μία γάρ σφρων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δωδέκα αἱ ἐν τῇ ἡπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰο- 5 λέες χώραν μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὠρέων δὲ ἤκουσαν οὐκ ὁμοίως.

CL. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἀνδρας στάσει ἐσσωθέντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάζαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληῖσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰο- 5 λέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἐπιπλά ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ἐπιδιείλοντό σφρας αἱ ἑνδεκα πόλεις, καὶ ἐποιήσαντο σφρέων αὐτέων πολιήτας.

CLI. Αὗται μὲν νυν αἱ ἡπειρώτιδες Αἰολίδες πόλεις, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῇ οἰκημένων· κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλεις τὴν Λέσβον νέμονται· τὴν γὰρ ἑκτὴν ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἡνδραπόδισαν Μεθυμναῖοι, εὐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι 5 Ἑκατὸν Νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατὰπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἕαδε κοινῇ Ἰωσι ἔπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἐξηγέωνται.

CLII. Ὡς δὲ ἀπικέατο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησόμενα,) εἶλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, τῷ οὖνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλόμενος, ὥς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστάς, ἔλεγε πολλὰ, τιμω- 5 ρεῖν ἑαυτοῖσι χρεῖζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐ κως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξε σφι μὴ τιμωρεῖν Ἰωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο· Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἀνδρας, ὥς μὲν ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗ- 10 τοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδεις σφρέων αὐτῶν τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὖνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων

ῥῆσιν, “ Γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν πόλιν σιναμωρέειν, ὡς αὐ-
 “ τῶν οὐ περιουσιζομένων.”

CLIII. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπεί-
 ρεσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων, “ Τίνες ἐόντες ἄνθρωποι Λα-
 “ κεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἐωυτῷ προαγορεύουσι;”
 Πυνθανόμενον δὲ μιν, εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην·
 5 “ Οὐκ ἔδειςά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι ἐστὶ χῶρος ἐν μέσῃ τῇ
 “ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους ὁμοῦν-
 “ τες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἣν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα
 “ ἔσται ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήϊα.” Ταῦτα ἐς τοὺς πάντας
 Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι
 10 ὦνῃ τε καὶ πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι οὐ-
 δὲν ἐώθασιν χρῆσθαι, οὐδὲ σφί ἐστι τὸ παράπαν ἀγορή. μετὰ
 ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδεις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ
 χρυσὸν, τὸν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν, Πακτύῃ ἀν-
 δρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἀγιάτανα, Κροῖσόν τε
 15 ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἰωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν
 πρώτην εἶναι. ἥ τε γὰρ Βαβυλῶν οἱ ἦν ἐμπόδιος, καὶ τὸ Βά-
 κτριον ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ’ οὓς ἐπεῖχε τε
 στρατηλατέειν αὐτὸς, ἐπὶ δὲ Ἰωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν.

CLIV. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς
 ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπὸ τε Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ
 ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων,
 ἐπικούρους τε ἐμισθοῦτο, καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἐπειθε
 5 σὺν ἐωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδεις, ἐπολιόρκει
 Τάβαλον, ἀπεργγμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει.

CLV. Πυθόμενος δὲ κατ’ ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς
 Κροῖσον τάδε· “ Κροῖσε, τί ἔσται τὸ τέλος τῶν γινομένων τούτων
 “ ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοί, ὡς οἴκασιν, πρήγματα παρέχοντες,
 “ καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. φροντίζω, μὴ ἄριστον ἢ ἐξανδραποδίσασθαι
 5 “ σφεας. ὁμοίως γὰρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ
 “ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτοῦ φείσαιο· ὡς δὲ
 “ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλεόν τι ἢ πατέρα ἐόντα σὲ λαβὼν
 “ ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· καὶ ἔπειτα
 “ θωυμάζω εἴ μοι ἀπεστᾶσι;” Ὁ μὲν δὴ τὰ περ νόεε, ἔλεγε· ὁ
 10 δ’ ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀναστάτους ποιήσῃ τὰς Σάρδεις·
 “ Ὡ βασιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυ-

“ μῶν χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἐξαναστήσης, ἀναμάρτητον
 “ εἶδον καὶ τῶν πρότερον, καὶ τῶν νῦν ἐστεώτων. τὰ μὲν γὰρ
 “ πρότερον ἐγὼ τε ἔπρηξα, καὶ ἐγὼ ἐμῇ κεφαλῇ ἀναμάξας
 “ φέρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα Πακτύης γὰρ ἐστὶ ὁ ἀδικέων, τῷ 15
 “ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδεις οὗτος δότω τέ οἱ δίκην. Λυδοῖσι δὲ
 “ συγγνώμην ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὥς μήτε ἀποστέωσι,
 “ μήτε δεινοί τοι ἔωσι. ἄπειπε μὲν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήϊα μὴ
 “ ἐκτῆσθαι· κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι,
 “ καὶ κοθόρνους ὑποδέεσθαι· πρόειπε δ’ αὐτοῖσι καθαρίζειν τε καὶ 20
 “ ψάλλειν καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ ταχέως
 “ σφέας, ὧ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ’ ἀνδρῶν ὅψαι γεγονότας,
 “ ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι.”

CLVI. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά οἱ ὑπετίθετο, αἰρετώτερα
 ταῦτα εὐρίσκων Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναι σφέας·
 ἐπιστάμενος ὅτι ἦν μὴ ἀξιοχρεῶν πρόφασιν προτείνειν, οὐκ ἀνα-
 πείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρῶν δὲ, μὴ καὶ ὕστερόν ποτε
 οἱ Λυδοί, ἦν τὸ παρεὸν ὑπεκδράμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περ- 5
 σέων ἀπόλωνται. Κύρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς
 ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεια ἄνδρα Μῆδον,
 ταῦτά οἱ ἐνετείλατο προειπεῖν Λυδοῖσι, τὰ ὃ Κροῖσος ὑπετίθετο·
 καὶ πρὸς, ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἳ μετὰ
 Λυδῶν ἐπὶ Σάρδεις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως 10
 ζῶντα ἀγαγεῖν παρ’ ἐωυτόν.

CLVII. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος, ἀπήλαυνε
 εἰς ἡθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι
 στρατὸν ἐπ’ ἐωυτόν ἰόντα, δείσας ὥχετο φεύγων εἰς Κύμην.
 Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδεις, τοῦ Κύρου στρα-
 τοῦ μοῖραν ὅσῃν δὴ ποτε ἔχων, ὥς οὐκ εὔρε ἔτι ἐόντας τοὺς ἀμφὶ 5
 Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς
 Κύρου ἐντολὰς ἐπιτελέειν· ἐκ τούτου δὲ κελευσμοσύνης Λυδοί
 τὴν πᾶσαν δίκαιαν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ
 τοῦτο ἔπεμπε εἰς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πα-
 κτύην· οἳ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν, συμβουλῆς πέρι εἰς Θεὸν ἀνῶσαι τὸν 10
 ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήϊον ἐκ παλαιοῦ ἰδρυμένον,
 τῷ Ἰωνέσι τε πάντες καὶ Αἰολέσι ἐώθεσαν χρεέσθαι. ὁ δὲ χῶρος
 οὗτος ἐστὶ τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος.

CLVIII. Πέμψαντες ὧν οἱ Κυμαῖοι εἰς τοὺς Βραγχίδας Θεο-

πρόπους, εἰρώτευν περὶ Πακτύην ὁκοῖον τι ποιέοντες Θεοῖσι μέλ-
 λειεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δέ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγένετο,
 ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσησι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκου-
 5 σαν οἱ Κυμαῖοι, ὀρμέατο ἐκδιδόναι. ὀρμεωμένου δὲ ταύτῃ τοῦ
 πλήθεος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδew, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκι-
 μος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ,
 καὶ δοκέων τοὺς Θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθείας· ἐς ὃ, τὸ δεύτε-
 ρον περὶ Πακτύew ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι Θεοπρόποι, τῶν καὶ
 10 Ἀριστόδικος ἦν.

CLIX. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ
 πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε· “ὦ ἦ ναξ, ἦλθε παρ’ ἡ-
 “ μέας ἰκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον πρὸς
 “ Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, προεῖναι Κυμαίους κελεύον-
 5 “ τες. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἰκέτην ἐς
 “ τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δη-
 λωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν.” Ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ
 δ’ αὖτις τὸν αὐτόν σφι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πα-
 κτύην Πέρσησι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ προνοίας ἐποίεε τάδε·
 10 περιῖων τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρει τοὺς στρουθοὺς, καὶ ἄλλα ὅσα
 ἦν νενοσσευμένα ὀρνίθων γένεα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα,
 λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι, φέρουσιν μὲν πρὸς τὸν
 Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε· “Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί
 “ τάδε τολμᾷς ποιεῖν; τοὺς ἰκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐζεις;”
 15 Ἀριστόδικον δὲ, οὐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἶπεῖν· “ὦ ἦ ναξ,
 “ αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἰκέτησι βοηθεῖς· Κυμαίους δὲ κελεύεις
 “ τὸν ἰκέτην ἐκδιδόναι;” Τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε·
 “Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες θᾶσσον ἀπόλησθε· ὡς μὴ
 “ τὸ λοιπὸν περὶ ἰκετέων ἐκδόσιος ἔλθῃτε ἐπὶ τὸ χρηστήριον.”

CLX. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βου-
 λόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι, οὔτε παρ’ ἐωυτοῖσι ἔχοντες πο-
 λιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μιτυληναῖοι,
 ἐπιπέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην,
 5 παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὅσῳ δῆ. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἶπεῖν
 ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ, ὡς ἔμαθον ταῦτα
 πρησόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον,
 ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐξ ἱεροῦ Ἀθηναίης
 Πολιούχου ἀποσπασθεὶς ὑπὸ Χίων, ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ

Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνείῳ μισθῷ· τοῦ δὲ Ἀταρνέος τούτου ἔστι χῶρος 10 τῆς Μυσίας, Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μὲν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἦν δὲ χρόνος οὗτος οὐκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τούτου οὔτε οὐλὰς κριθῶν πρόχυσιν ἐποίεετο θεῶν οὐδενί, οὔτε πέμματα ἐπέσσετο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων 15 ἰρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρας ταύτης γινόμενα.

CLXI. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πριηνέας ἐξηνδραποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδῖον πᾶν ἐπέδραμε, ληϊὴν ποιούμενος τῷ στρατῷ. Μαγνησίην δὲ ὥσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ.

CLXII. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἀρπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρατηγίας, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιληϊὴν συγκατεργασάμενος. οὗτος ὡς νῆς τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὥς ἀπύκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἶρεε τὰς πόλιας χώ- 5 μασι· ὅπως γὰρ τειχέρεας ποιήσῃ, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπύρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίῃ Ἰωνίης ἐπεχείρησε.

CLXIII. Οἱ δὲ Φωκαῖέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο· καὶ τὸν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες. ἐναυτίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλεῖ 5 τῶν Ταρτησσίων, τῷ οὐνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὲ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαῖέες οὕτω δὴ τι ἐγένοντο, ὥς τὰ μὲν πρῶτά σφεας ἐκλιπόντας Ἰωνίην ἐκέλευε τῆς ἐωυτοῦ χώρας οἰκῆσαι ὅκου βούλονται· μετὰ δὲ, ὥς τοῦτό γε οὐκ ἔπειθε 10 τοὺς Φωκαῖέας, ὁ δὲ πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὥς αὖξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τεῖχος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι στάδιοί εἰσι· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων καὶ εὖ συναρμοσμένων.

CLXIV. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἀρπαγος ὥς ἐπήλασε τὴν στρατιήν, ἐπολιόρκεε αὐτοὺς, προῖσχύμενος ἔπεα, ὥς οἱ καταχρᾶ, εἰ βούλονται Φωκαῖέες προμαχεῶνα ἓνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἰκῆμα

5 ἔν κατιρῶσαι. οἱ δὲ Φωκαῖέες, περιημεκτέοντες τῇ δουλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίαν, καὶ ἔπειτα ὑποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἄρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν εὖ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιεῖν, ὅμως δέ σφι παρίεναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ
 10 ὧν ὁ Ἄρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαῖέες ἐν τούτῳ κατασπάσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθέμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἐπιπλά πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅ τι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον
 15 ἐπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι.

CLXV. Οἱ δὲ Φωκαῖέες, ἐπεὶ τέ σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνεομένοισι πωλέειν, δειμαίνοντες μὴ αἱ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἡ δὲ αὐτῶν νῆσος ἀποκληῖσθῃ τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαῖέες ἐστέλλοντο ἐς
 5 Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ Θεοπροπίου ἀνεστήσαντο πόλιν, τῇ οὖνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐφρούρεε παραδεξαμένη παρὰ Ἀρπάγου
 10 τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἑωυτῶν τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτησι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν, καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. στελλομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον, ὑπὲρ ἡμίσεως τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε
 15 καὶ οἶκτος τῆς πόλιος καὶ τῶν ἡθέων τῆς χώρας. ψευδόρκιοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην. οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὄρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουςσέων ἔπλεον.

CLXVI. Ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἶκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων ἐπ' ἔτεα πέντε, καὶ ἱρὰ ἐνιδρύσαντο. καὶ, ἄγον γὰρ δὴ καὶ ἔφερον τοὺς περιόικους ἅπαντας, στρατεύονται ὧν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἐκάτεροι ἐζήκοντα. οἱ δὲ Φωκαῖέες πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἐζήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμिशγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καρμεῖη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσαράκοντά σφι νῆες διεφθάρησαν· αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιεοῦσαι, ἦσαν

ἄχρηστοι· ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες 10
δὲ εἰς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ
τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσῃν οἶαί τε ἐγίνοντο αἱ νῆές σφι ἄγειν καὶ
ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον εἰς Ῥήγιον.

CLXVII. Τῶν δὲ διαφθαρεισέων νεῶν τοὺς ἄνδρας, οἳ τε
Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτῶν πολλῶ πλείους,
καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι
πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶρον, ἐν τῷ οἱ Φωκαῖέες καταλευσθέντες
ἐκέατο, ἐγένετο διάστροφα καὶ ἔμπηρα καὶ ἀπόπληκτα, ὁμοί- 5
ως πρόβατα καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι εἰς
Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἀμαρτάδα. ἡ δὲ
Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιεῖν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι
ἐπιτελέουσιν· καὶ γὰρ ἐναγίζουσί σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυ-
μνικὸν καὶ ἵππικὸν ἐπιστᾶσι. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαϊέων τοιοῦ- 10
τῷ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν εἰς τὸ Ῥήγιον καταφυγόντες,
ἐνθεῦτεν ὀρμεώμενοι, ἐκτήσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίας ταύτην,
ἣτις νῦν Ὑέλη καλεῖται. ἐκτίσαν δὲ ταύτην, πρὸς ἀνδρὸς Πο-
σειδωνιήτεω μαθόντες, ὥς τὸν Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι
ἡρῶν ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαΐης μὲν νυν περὶ τῆς ἐν 15
Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε.

CLXVIII. Παραπλήσια δὲ τούτοις καὶ Τηῖοι ἐποίησαν.
ἐπεὶ τε γὰρ σφεων εἶλε χώματι τὸ τεῖχος Ἀρπαγος, ἐσβάντες
πάντες εἰς τὰ πλοῖα, οἵχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηϊκίης, καὶ
ἐνθαῦτα ἐκτίσαν πόλιν Ἀβδήρα· τὴν πρότερος τούτων Κλαζομέ-
νιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηϊκῶν ἐξε- 5
λασθεὶς, τιμὰς νῦν ὑπὸ Τητῶν τῶν ἐν Ἀβδήροισι ὥς ἡρῶς ἔχει.

CLXIX. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι, τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀ-
νεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἰωνες, πλὴν
Μιλήσιων, διὰ μάχης μὲν ἀπικέατο Ἀρπάγῳ, κατὰπερ οἱ
ἐκλιπόντες, καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοί, περὶ τῆς ἐωυτοῦ ἑκάστος
μαχόμενοι· ἐσσωθέντες δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμενον κατὰ χώραν ἑκα- 5
στοι, καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ, ὥς καὶ
πρότερόν μοι εἴρηται, αὐτῷ Κύρῳ ὄρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην
ἄγον. οὕτω δὲ τὸ δεύτερον Ἰωνίῃ ἐδεδούλωτο. ὥς δὲ τοὺς ἐν
τῇ ἡπείρῳ Ἰωνας ἐχειρώσατο Ἀρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχον-
τες Ἰωνες, καταρῥώδησαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. 10

CLXX. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων οὐδὲν ἦσ-

σον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα
 ἀποδέξασθαι Ἰωσι χρησιμωτάτην τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἄν-
 σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα ὃς ἐκέλευε “ Κοινῷ στόλῳ
 5 “ Ἰωνας ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδῶν, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτί-
 “ ζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλο-
 “ σύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἀπασέων μεγίστην νεμομένους,
 “ καὶ ἄρχοντας ἄλλων μένουσι δέ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ, ἔφη, ἐνο-
 “ ρᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην.” Αὕτη μὲν Βιάντος τοῦ Πριηνέος
 10 γνώμη, ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἰωσι γενομένη. χρηστὴ δὲ καὶ πρὶν
 ἢ διαφθαρεῖναι Ἰωνίην, Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀ-
 νέκαθεν γένος ἐόντος Φοίνικος ὃς ἐκέλευε ἐν βουλευτήριον Ἰωνας
 ἐκτῆσθαι, τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ. Τέων γὰρ μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς
 δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἥσσον νομίζεσθαι κατὰπερ εἰ
 15 δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο.

CLXXI. Ἀρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποίεετο
 στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος
 καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι
 ἐς τὴν ἡπείρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω τε
 5 κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν
 οὐδένα ὑποτελέοντες, ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξι-
 κέσθαι ἀκοῇ. οἱ δὲ, ὅπως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας.
 ἅτε δὲ δὴ Μίνω τε κατεστραμμένου γῆν πολλήν, καὶ εὐτυχέοντος
 τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἀπάν-
 10 των κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι
 τριζὰ ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ
 γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρες εἰσι οἱ καταδέξαν-
 τες, καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημήϊα ποίεεσθαι. καὶ ὅχανα
 ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι. τέως δὲ ἄνευ ὀχάνων
 15 ἐφόρειον τὰς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τε-
 λαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες, περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀ-
 ριστεροῖσι ὦμοισι περικείμενοι. μετὰ δὲ, τοὺς Κᾶρας χρόνῳ ὕστε-
 ρον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἰωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων
 καὶ οὕτω ἐς τὴν ἡπείρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω
 20 Κρηῖτες λέγουσι γενέσθαι. οὐ μὲν τοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τού-
 τοισι οἱ Κᾶρες. ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἐωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας
 ἡπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους τῷπερ
 νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱερὸν ἀρχαῖον,

τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὥς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀ- 25
δελφεοῦς. τούτοις μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ, ἐόντες ἄλλου ἔθνους, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσί ἐγένοντο, τούτοις δὲ οὐ μέτα.

CLXXII. Οἱ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέειν ἐμοί, εἰσί· αὐτοὶ μέντοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίνειν. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοις πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλι- 5
στόν ἐστι, κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα εἰλαδὸν συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἰδρυθέντων δὲ σφι ἰρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὥς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι,) ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καύνιοι ἤδη-
δὸν, τύπτοντες δούρασι τὸν ἥερα, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικῶν 10
ἔποντο, καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεοὺς. καὶ οὗτοι μὲν τρόποις τοιούτοις χρέωνται.

CLXXIII. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τῶρχαῖον γεγόνασι. τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιλείης τῶν Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνοιο τε καὶ Μίνω, ὥς ἐπεκράτησε τῇ στάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ ἀπωσθέντες, ἀπίκον- 5
το τῆς Ἀσίας ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα· τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη τὸ παλαιὸν ἦν Μιλυάς· οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτῶν Σαρπηδῶν ἦρχε· οἱ δὲ ἐκαλέοντο, τό περ τε ἠνείκαντο οὔνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιόικων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὥς δὲ ἐξ Ἀθηνέων Λύκος ὁ Πανδίοιοιο, ἐξελα- 10
σθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἐν δὲ τόδῃ ἴδιον νενομίσασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοις συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἐωυ- 15
τοὺς, καὶ οὐκ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δὲ ἐτέρου τὸν πλησίον, τίς εἴη, καταλέξει ἐωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμέεται τὰς μητέρας. καὶ ἦν μὲν γε γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γενναῖα τὰ τέκνα νενόμισται· ἦν δὲ ἀνὴρ ἀστὴς, καὶ ὁ πρῶτος αὐ-
τῶν, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται. 20

CLXXIV. Οἱ μὲν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμε-

νοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἀρπάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξά-
 μενοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώραν οἰκέουσι.
 οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἀποικοὶ Κνίδιοι, τῆς
 5 χώρας τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον κα-
 λέεται. ἀργμένης δὲ ἐκ τῆς χερσονήσου τῆς Βυβασσίας, εἰσὶν
 τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, περιρρόου· (τὰ μὲν γὰρ
 αὐτῆς πρὸς βορρῆν ἄνεμον, ὁ Κεραμεικὸς κόλπος ἀπέργει· τὰ δὲ
 πρὸς νότον, ἢ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα·) τὸ ὦν δὴ
 10 ὀλίγον τοῦτο, ἐὼν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὥρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν
 ὅσῳ Ἀρπαγὸς τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν
 χώραν ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο· τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη
 χώρα ἐς τὴν ἡπείρου τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμὸς ἐστὶ τὸν ὥρυσσον.
 καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γὰρ τι
 15 καὶ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ οἰκότος
 τά τε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλ-
 μούς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους
 ἐπερησομένους τὸ ἀντίξουν. ἡ δὲ Πυθίη σφι, ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι
 λέγουσι, χρᾶ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε·

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μήδ' ὀρυσσετε·

Ζεὺς γὰρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τοῦ τε ὀρύγματος
 ἐπαύσαντο· καὶ Ἀρπάγῳ, ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητί
 σφεας αὐτοὺς παρέδοσαν.

CLXXV. Ἦσαν δὲ Πηδασέες οἰκοῦντες ὑπὲρ Ἀλικαρνησοῦ
 μεσόγαιαν· τοῖσι ὅπως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε
 καὶ τοῖσι περιοίκοις, ἡ ἱερεΐη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει.
 τρίς σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μοῦνοί τε
 5 ἀντέσχον χρόνον Ἀρπάγῳ, καὶ πρήγματα παρέσχον πλεῖστα,
 ὅρος τειχίσαντες, τῷ οὐνομά ἐστι Λίδη.

CLXXVI. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν. Λύκιοι δὲ,
 ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδῖον ἤλασε ὁ Ἀρπαγὸς τὸν στρατὸν, ὑπεξιόν-
 τες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο·
 ἐσσωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνήλισαν ἐς τὴν
 5 ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ
 τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην
 καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες καὶ συνομόσαντες ὄρκους δεινοὺς,
 ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν

Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοί, πλὴν ὀγδώνοντα ἰστίων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώνοντα ἰστίαι αὗται ἔτυχον τη- 10 νικαῦτα ἐκδημέουσai, καὶ οὕτω περιεγέγοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἀρπαγος. παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε. καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

CLXXVII. ΤΑ' μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἀρπαγος ἀνάστα-
τα ἐποίηε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρε-
φόμενος, καὶ οὐδὲν παριείς. τὰ μὲν νυν αὐτῶν πλέω παρήσομεν·
τὰ δὲ οἱ παρέσχε πόνον τε πλεῖστον, καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐστι,
τούτων ἐπιμνήσομαι.

CLXXVIII. Κῦρος ἐπεὶ τε τὰ πάντα τῆς ἡπείρου ὑποχείρῃα
ἐποίησατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. τῆς δὲ Ἀσσυρίας ἐστὶ τὰ μὲν
κου καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ δὲ ὀνομαστότατον
καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ
βασιλῆϊα κατεστήκεε, ἦν Βαβυλῶν· ἐοῦσα τοιαύτη δὴ τις. πό- 5
λις κέεταί ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα μέτωπον ἑκαστον,
εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου· οὗτοι στάδιοι τῆς
περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδώνοντα καὶ τετρα-
κόσιοι. τὸ μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλω-
νίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὥς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. 10
τάφρος μὲν πρῶτά μιν βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος
περιθέει· μετὰ δὲ, τεῖχος πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληϊῶν ἐὼν
τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλῆϊος πῆχυς τοῦ
μετρίου ἐστὶ πῆχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι.

CLXXIX. Δεῖ δὴ με πρὸς τούτοις ἐπιφράσαι, ἵνα τε ἐκ τῆς
τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθῃ, καὶ τὸ τεῖχος ὄντινα τρόπον ἔργαστο.
ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὴν γῆν τὴν ἐκ τοῦ ὀρύ-
γματος ἐκφερομένην· ἐλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὥπτησαν
αὐτὰς ἐν καμίνοισι. μετὰ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερ- 5
μῇ, καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου ταρσοὺς καλάμων διαστοι-
εάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεῖλεα· δεύτερα
δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος παρὰ
τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μουνόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλ-
ληλα· τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίπῳ περιέλασιν. 10
πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι
καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἐστὶ δὲ ἄλλη πόλις
ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἰς οὖνομα αὐτῇ.

ἐνθα ἐστὶ ποταμὸς οὐ μέγας· Ἴς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὐνο-
 15 μα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφρῆτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον.
 οὗτος ὢν ὁ Ἴς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου
 ἀναδιδότ' πολλούς· ἐνθεν ἡ ἀσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος
 ἐκομίσθη.

CLXXX. Τετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλῶν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι
 δὲ δύο φάρσεια τῆς πόλιος· τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διέργει,
 τῷ οὐνομά ἐστι Εὐφρῆτης. ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ
 βαθὺς, καὶ ταχύς· ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν.
 5 τὸ ὢν δὴ τεῖχος ἐκάτερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλα-
 ται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἐκάτερον τοῦ
 ποταμοῦ, αἵμασιῇ πλίνθων ὀπτέων παρατείνει. τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ,
 ἐὼν πλήρες οἰκίῶν τριορβῶν τε καὶ τετρωρβῶν, κατατέτμηται
 τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τὰς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν
 10 ποταμὸν ἐχούσας. κατὰ δὴ ὢν ἐκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἵμασιῇ
 τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαι περ αἱ λαῦραι, το-
 σαῦται ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὐ-
 ται ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν.

CLXXXI. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος θώρηξ ἐστί. ἕτερον δὲ
 ἔσωθεν τεῖχος περιθεῖ, οὐ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τεί-
 χους, στεινότερον δέ. ἐν δὲ φάρσει ἐκατέρῳ τῆς πόλιος τετείχιστο
 ἐν μέσῳ· ἐν τῷ ἦεν τὰ βασιλήϊα, περιβόλῳ μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ·
 5 ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο
 ἔτι ἐὼν, δύο σταδίων πάντη, ἐὼν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ
 πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος·
 καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος
 μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρῃς οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐ-
 10 τοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποιήται.
 μεσοῦντι δὲ κου τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγὴ τε καὶ θῶκοι ἀμ-
 παυστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν
 δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη
 μεγάλη κέεται εὖ ἐστρωμένη, καὶ οἱ τράπεζα παρακέεται χρυσεή.
 15 ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον· οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς
 ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν αὖ
 ὁ Θεὸς ἔληται ἐκ πασέων, ὥς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱερεῖς
 τούτου τοῦ Θεοῦ.

CLXXXII. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγον-

τες, τὸν Θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε εἰς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατὰπερ ἐν Θήβησι τῇσι Αἰγυπτίησι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίου γυνή· ἀμφοτέραι δὲ αὗται λέγονται 5 ἀνδρῶν οὐδαμῶν εἰς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατὰπερ ἐν Πατάροις τῆς Λυκίης ἡ πρόμαντις τοῦ Θεοῦ, ἐπεὰν γένηται· οὐ γὰρ ὧν αἰεὶ ἐστὶ χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὧν συγκατακληῖται τὰς νύκτας ἔσω ἐν τῷ νηῷ.

CLXXXIII. Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱεροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηὸς· ἐνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἐνὶ κατήμενον χρύσειον, καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακέεται χρυσέη, καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσεὸς ἐστὶ· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσοῦ πεποιήται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός 5 ἐστὶ χρύσεος. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν, ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα. ἐπὶ δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰν τὴν ὀρθὴν ἄγωσι τῷ Θεῷ τούτῳ. ἦν δὲ ἐν τῷ 10 τεμένει· τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριάς δυνώδεκα πηχέων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαιῶν, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱερεὺς ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινεῖν 15 τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμητο. ἐστὶ δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

CLXXXIV. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν κου καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλεῖς, τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοις λόγοις μνήμην ποιήσομαι, οἳ τὰ τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱερά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο. ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη, τῇ οὐνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν 5 ἀπεδέξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδῖον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδῖον πᾶν πελαγίζειν.

CLXXXV. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασιλεία, τῇ οὐνομα ἦν Νίτωκρις, (αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης,) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὀρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσιν, ἄλλα τε ἀραιορημένα ἄστεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν 5

Νῆνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα. πρῶτα μὲν τὸν
 Εὐφρήτην ποταμὸν, ῥέοντα πρότερον ἰθὺν, ὅς σφι διὰ τῆς πόλιος
 μέσης ῥέει, τοῦτον, ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, οὕτω δὴ τι ἐποί-
 ησε σκολιὸν, ὥστε δὴ τρεῖς ἐς τῶν τινὰ κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυ-
 10 ρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὕνομά ἐστι, ἐς τὴν ἀπικνέε-
 ται ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδέρικκα. καὶ νῦν οἱ ἂν κομίζωνται ἀπὸ
 τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρή-
 την ποταμὸν, τρεῖς τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην παραγίνονται,
 καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρησι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ
 15 παρέχωσε παρ' ἐκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον θάουμα-
 τος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τί ἐστι. κατύπερθε δὲ πολλῶ Βα-
 βυλῶνος ὥρυσσε ἑλυτρον λίμνη, ὀλίγον τι παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ
 ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ αἰὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ πε-
 ρίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων· τὸν
 20 δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου παρὰ
 τὰ χεῖλεα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ ὥρυκτο, λί-
 θους ἀγαγομένη, κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίηε δὲ
 ἀμφοτέρω ταῦτα, τὸν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὀρυγμα πᾶν
 ἔλος· ὥς ὃ τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς
 25 ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἕωσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἐκ τε
 τῶν πλόων ἐκδέχεται περίοδος τῆς λίμνης μακρῇ. κατὰ τοῦτο
 δὲ εἰργάζετο τῆς χώρας τῇ αἰ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα
 τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν
 αὐτῆς τὰ πρήγματα.

CLXXXVI. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο· τοιήνδε δὲ
 ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιήσατο. τῆς πόλιος εὐρύσεως δύο φαρσέων,
 τοῦ δὲ ποταμοῦ μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν πρότερον βασιλέων ὅπως
 τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἐτέρου φάρσεος ἐς τοῦτερον διαβῆναι, χρῆν πλοίῳ
 5 διαβαίνειν. καὶ ἦν, ὥς ἐγὼ δοκέω, ὀχληρὸν τοῦτο· αὕτη δὲ καὶ
 τοῦτο προεῖδε. ἐπεὶ τε γὰρ ὥρυσσε τὸ ἑλυτρον τῇ λίμνῃ, μνη-
 μόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο. ἐτάμνετο λί-
 θους περιμήκεας· ὥς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἐτοῖμοι, καὶ τὸ χωρίον
 ὀρώρυκτο, ἐκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὥρυσσε
 10 χωρίον· ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεζηρασμένου τοῦ ἀρ-
 χαίου ῥεέθρου, τοῦτο μὲν, τὰ χεῖλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν
 πόλιν καὶ τὰς καταβάσις, τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν
 φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον

τῷ τείχεϊ· τοῦτο δὲ, κατὰ μέσσην καὶ μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοις, τοὺς ὠρύξατο, οἰκοδόμειε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους 15 σιδήρῳ τε καὶ μολύβδῳ. ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτὴν, ὅπως μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι· τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαιρέεσκον, τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὥς δὲ τό τε ὄρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνει ὑπὸ τοῦ 20 ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφράτην ποταμὸν εἰς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε· καὶ οὕτω τὸ ὄρυχθὲν, ἔλος γενόμενον, εἰς θέον ἐδόκει γεγονέναι, καὶ τοῖσι πολιῆταισι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη.

CLXXXVII. Ἡ δ' αὕτη αὕτη βασιλεία καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο. ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος τάφον ἐωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ἐπιπολῆς αὐτέων τῶν πυλέων. ἐνεκόλαψε δὲ εἰς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε· 5 ΤΩΝ ΤΙΣ ἙΜΕΥ ὙΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ἮΝ ΣΠΑΝΙΣΗΙ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ἈΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ὍΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ' ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ, ΜΗ' ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ἈΛΛΩΣ ἈΝΟΙΞΗΙ. ΟΥ' ΓΑΡ ἈΜΕΙΝΟΝ. οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος, μέχρι οὗ εἰς Δαρεῖον περιῆλθε ἡ βασι- 10 ληΐη. Δαρεῖω δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκει εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτησι μηδὲν χρεέσθαι καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτησι οὐδὲν ἐχρεῶτο, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν 15 οὐ, τὸν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε· Εἴ μὴ Ἀπληστός τε ἔας χρημάτων καὶ Ἀισχροκερδής, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἀνέλιγες. αὕτη μὲν νυν ἡ βασιλεία, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι.

CLXXXVIII. Ὁ δὲ δὴ Κύρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἐωυτοῦ τὸ ὄνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοις εὖ ἐσκευασμένοις ἐξ οἴκου, καὶ προβά- 5 τοις καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μούνου πίνει βασιλεὺς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψή-

μένου πολλὰι κάρτα ἄμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνειαι, κομίζουσαι ἐν ἀγγείοισι ἀργυρέοισι, ἔπονται ὅπη ἂν ἐλαύνησι ἐκάστοτε.

CLXXXIX. Ἐπεὶ τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγένετο ἐπὶ Γύνδῃ ποταμῷ, τοῦ αἰ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιηνοῖσι οὖρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρνέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν· ὁ δὲ παρὰ Ὡπιν πόλιν ῥέων ἐς τὴν Ἐρυθρὴν Θάλασσαν
5 ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ περητὸν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἰρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν συμψήσας, ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα τε δὲ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τοῦτο ὑβρίσαντι, καὶ οἱ ἐπη-
10 πείλησε, οὕτω δὲ μιν ἀσθενέα ποιήσιν, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναικᾶς μιν εὐπετέως, τὸ γόνυ οὐ βρεχούσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν, μετεῖς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στράτευσιν, διαίρειε τὴν στρατιὴν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τε-
15 τραμμέναις τοῦ Γύνδεω πάντα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργαζομένου, ἦνετο μὲν τὰ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν Θερσίην πᾶσαν αὐτοῦ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι.

CXC. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτίσατο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντά μιν διώρυχας διαλαβὼν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὲ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκστρατευσάμενοι, ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐλαύνων ἀγχοῦ
5 τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ, κατειλήθησαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνει ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, προεσάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα· Κῦρος δὲ
10 ἀπορίῃσι ἐνείχετο, ἅτε χρόνου τε ἐγγινομένου συχνοῦ, ἀνωτέρω τε οὐδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπτομένων.

CXCI. Εἴτε δὲ ὧν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴ τε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίηε δὲ τοιόνδε. τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὀπισθε αὐτὶς τῆς πόλιος τάξας ἐτέρους, τῇ ἐξίει ἐκ
5 τῆς πόλιος ὁ ποταμός· προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ῥέεθρον ἴδωνται γενόμενον, ἐσίεναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὲ

τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας, ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηΐῳ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην, τὰ περὶ ἢ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεία ἐποίησε κατὰ τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ 10 ποταμὸν διώρυχι ἐσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἔλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν εἶναι ἐποίησε, ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γενομένου δὲ τούτου τοιούτου, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐτετάχατο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ, κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ, ὑπονενοστηκότος ἀνδρὶ ὥς ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, κατὰ τοῦτο ἐσῆεσαν 15 ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν προεπύθοντο, ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιούμενον, οὐδ' ἂν, περιϊδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. κατακληΐσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἱμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χεῖλεα τοῦ ποταμοῦ ἐληλαμέ- 20 νας, ἔλαβον ἂν σφεας ὥς ἐν κύρτῃ. νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκῆτου σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάλῃ τῆς πόλιος, ὥς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἐαλωκότων, τοὺς τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων οὐ μανθάνειν ἐαλωκότας· ἀλλὰ (τυχεῖν γὰρ σφι ἐοῦσαν ὀρτὴν) χορεύειν τε 25 τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι, ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλῶν μὲν οὕτω τότε πρῶτον ἀραίρητο.

CXCII. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τίς ἐστι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιῆς διαραίρηται, πάρεξ τοῦ φόρου, γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δωδέκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν, τοὺς τέσσερας μῆνας τρέφει μιν ἡ Βαβυλωνίη χώρα 5 τοὺς δὲ ὀκτὼ τῶν μηνῶν, ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίῃ. οὕτω τριτημορίῃ ἡ Ἀσσυρίη χώρα τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης· καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρας ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήϊν καλέουσι, ἐστὶ ἀπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη· ὅκου Τριτανταίχμη τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέως ἔχοντι τὸν νομὸν τοῦτον, ἀργυρίου 10 μὲν προσήει ἐκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μεστή· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐὸν Περσικόν, χωρεῖ μεδίμνου Ἀττικῆς πλεῖον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλέας, ὀκτακόσιοι· αἱ δὲ βαινόμεναι, ἐξακισχίλια καὶ μύρια. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων 15 τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτο δὴ τι πλῆθος ἐ-

τρέφετο, ὥστε τέσσερες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ προσετετάχατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἑόντα.

СХСIII. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγω, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν ῥίζαν τοῦ σίτου ἐστὶ τοῦτο. ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀδρύνεται τε τὸ λήϊον, καὶ παραγίνεται ὁ σῖτος· οὐ, κατὰπερ ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς 5 τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσὶ τε καὶ κηλωνηίοισι ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρα πᾶσα, κατὰπερ ἡ Αἰγυπτία, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσιπέρητος, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν· ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἴκη- 10 το. ἔστι δὲ χωρῶν αὕτη ἀπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν. τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκῆν, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην· τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ, ὥστε ἐπὶ διηκόσια μὲν τὸ παράπαν ἀποδιδοῖ· ἐπεὰν δὲ ἄριστα 15 αὕτῃ ἐωυτῆς ἐνείκῃ, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσέρων εὐπετέως δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σηςάμου ὅσον τι δένδρον μέγαθος γίνεται, ἐξεπιστάμενος, μνήμην οὐ ποιήσομαι· εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώραν, καὶ 20 τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχόμενα ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπίκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σηςάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δέ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον· οἱ πλεῖνες αὐτῶν καρποφόροι, ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται· τοὺς συκῆων τρόπον θεραπεύουσι, τὰ τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοὺς ἔρ- 25 σενας Ἕλληνες καλέουσι, τούτων τὸν καρπὸν περιδέουσι τῇσι βαλανηφόροις τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνῃ τέ σφι ὁ ψῆν τὴν βάλανον ἐσδύνων, καὶ μὴ ἀπορῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τοῦ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φορέουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατὰπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι.

СХСIV. Τὸ δὲ ἀπάντων θῶυμα μέγιστόν μοι ἐστὶ τῶν ταύτῃ, μετὰ γε αὐτὴν τὴν πόλιν, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα, ἑόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι, 5 τοῖσι κατ'ὕπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοις, νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, περιτείνουσι τούτοις διφθέρας στεγαστρίδας ἕξωθεν,

ἐδάφειος τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, οὔτε πρῶρην συνάγοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες. καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι κατὰ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ βίκους φοινικητοὺς 10 κατὰγουσι οἴνου πλέους. ἰθύνεται δὲ ὑπὸ τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἐστεώτων· καὶ ὁ μὲν ἔσω ἔλκει τὸ πλήκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποίεεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον ἔχει. ἐν ἐκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζῶς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι 15 πλεῦνες. ἐπεὶ ὦν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπ' ὧν ἐκήρυξαν· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἶά τέ ἐστι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχειος τοῦ ποταμοῦ. 20 διὰ γὰρ ταῦτα καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὶ δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστι τοιαῦτα.

CXCV. Ἐσθῆτι δὲ τοιγῆδε χρέωνται, κιθῶνι ποδηνεκείῳ λινέῳ· καὶ ἐπὶ τοῦτον ἄλλον εἰρίνεον κιθῶνα ἐπενδύει, καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενος, ὑποδήματα ἔχων ἐπιχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτίῃσι ἐμβάσι. κομῶντες δὲ, τὰς κεφαλὰς μίτρῃσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγίδα δὲ ἕκαστος 5 ἔχει, καὶ σκῆπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἐκάστῳ δὲ σκῆπτρῳ ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλο τι. ἄνευ γὰρ ἐπισήμου οὐ σφι νόμος ἐστι ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἄρτισις περὶ τὸ σῶμα ἐστί.

CXCVI. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται. ὁ μὲν σοφώτατος ὁδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέραν, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὺς πυνθάνομαι χρῆσθαι. κατὰ κώμας ἐκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἐκάστου ἐποίεετο τάδε. ὥς ἂν αἱ παρθένοι γινοίατο γάμων ὠραῖαι, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον 5 ἀλέας· πέριξ δὲ αὐτὰς ἵστατο ὄμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς δὲ κατὰ μίαν ἐκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅκως αὕτη εὐροῦσα πολλὸν χρυσίον πρηθείη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἢ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων 10

ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἐζωνέοντο τὰς καλλιστευού-
 σας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἶδεος μὲν οὐδὲν
 ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους
 ἐλάμβανον. ὥς γὰρ διεξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας
 15 τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην, ἣ εἴ τις αὐτέων
 ἔμπηρος ᾗε, καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλοι, ἐλάχιστον χρυ-
 σίον λαβὼν, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ
 προσεκέετο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων
 καὶ οὕτω αἱ εὐμορφοὶ τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδουσιν.
 20 ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτε βούλοιτο ἕκαστος οὐκ
 ἐξῆν, οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πριάμενον,
 ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστήσαντα, ἣ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ,
 οὕτω ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφεροίατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον
 ἐκέετο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλδ-
 25 μενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος, οὗτός σφι ᾗν· οὐ
 μέντοι νῦν γε διετέλεσε ἐὼν. ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασιν νεωστὶ γε-
 νέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς, μήδ' ἐς ἐτέρην πόλιν ἄγωνται·
 ἐπεὶ τε γὰρ ἀλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις
 τοῦ δήμου, βίου σπανίζων, καταπορνεύει τὰ θήλεα τέκνα.

CXCVII. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε.
 τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι· οὐ γὰρ δὴ χρέωνται
 ἱητροῖσι. προσιόντες ὦν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβουλεύουσι περὶ
 τῆς νοῦσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτο ἔπαθε, ὁκοῖον ἔχει ὁ κάμνων,
 5 ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ
 παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον
 εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὐ σφι ἔξεστι,
 πρὶν ἂν ἐπείρηται ἥντινα νοῦσον ἔχει.

CXCVIII. Ταφαὶ δὲ σφι ἐν μέλιτι. θρῆνοι δὲ παραπλήσιοι
 τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ
 Βαβυλώνιος, περὶ θυμίσμα καταγιζόμενον ἵζει· ἐτέρωθι δὲ ἡ
 γυνὴ τῷ αὐτῷ ποιεῖ. ὄρθρου δὲ γενομένου, λοῦνται καὶ ἀμ-
 5 φότεροι· ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἄψονται πρὶν ἂν λούσωνται. ταῦ-
 τὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀράβιοι ποιεῦσι.

CXCIX. Ὁ δὲ δὴ αἰσχιστος τῶν νόμων, ἔστι τοῖσι Βαβυλω-
 νίοισι ὅδε. δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἰζομένην ἐς ἰρὸν Ἀφρο-
 δίτης, ἀπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ,
 οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλησι, οἷα πλούτῳ ὑπερ-

φρονέουσai, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἐστᾶ- 5
 σι. Θερραπήτῃ δέ σφι ὀπισθεν ἔπεται πολλή. αἱ δὲ πλεῦνες
 ποιεῦσι ὥδε. ἐν τεμένει Ἀφροδίτης κατέαται, στέφανον περὶ
 τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος, πολλαὶ γυναῖκες· αἱ μὲν
 γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διέξοδοι
 πάντα τρόπον ὁδῶν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι δι- 10
 εξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἴζηται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλ-
 λάσσεται ἐς τὰ οἰκία, ἢ τίς οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ
 γούνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱεροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε·
 “Ἐπικαλέω τοι τὴν Θεὸν Μύλιττα.” Μύλιττα δὲ καλέουσι
 τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον μέγαθός ἐστι ὅσον ὧν 15
 οὐ γὰρ μὴ ἀπώσῃται· οὐ γὰρ οἱ θέμις ἐστὶ γίνεσθαι γὰρ ἱρὸν
 τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἔπεται, οὐδὲ ἀπο-
 δοκιμᾷ οὐδένα. ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσαμένη τῇ Θεῷ, ἀπαλ-
 λάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τῷπὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τί οἱ
 δώσεις ὥς μιν λάμψαι. ὅσαι μὲν νυν εἶδεός τε ἐπαμμέναι 20
 εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐ-
 τέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν προσμένουσι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον
 ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεροι χρόνον
 μένουσι. ἐνιαχῇ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτῳ
 νόμος.

CC. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστέασι. εἰσὶ
 δὲ αὐτῶν πατριαὶ τρεῖς, αἳ οὐδὲν ἄλλο σιτέονται εἰ μὴ ἰχθὺς μοῦ-
 νον· τοὺς ἐπεὶ τε ἂν θηρεύσαντες αὐήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι
 τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὕλμον, καὶ λεήναντες ὑπέρροις, σῶσι διὰ σιν-
 δόνος· καὶ ὅς μὲν ἂν βούληται αὐτῶν, ἅτε μάζαν μαζάμενος 5
 ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτου τρόπον ὀπτήσας.

CCI. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργαστο, ἐπεθύμη-
 σε Μασσαγέτας ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέ-
 γα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἡλίου
 ἀνατολὰς, πέραν τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀν-
 δρῶν. εἰσὶ δὲ οἳ τινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. 5

CCII. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι
 τοῦ Ἰστροῦ· νήσους δ' ἐν αὐτῷ, Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας,
 συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι ἀνθρώπους, οἳ σιτέονται μὲν
 ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας· καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξ-
 ευρημένους σφι ἐς φορεὴν κατατίθεσθαι ὠραίους, καὶ τούτους σι- 5

τέεσθαι τὴν χειμερινήν. ἄλλα δέ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα, καρπούς
 τοιούσδε τινὰς φέροντα, τοὺς, ἐπεὶ τε ἂν ἐς τὴν τὸ συνέλθωσι κατὰ
 εἶλας, καὶ πῦρ ἀνακαύσωνται, κύκλῳ περιῖζομένους ἐπιβάλλειν
 ἐπὶ τὸ πῦρ· ὁσφραινομένους δὲ καταγιζόμενου τοῦ καρποῦ τοῦ
 10 ἐπιβαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὁσμῇ, κατὰπερ Ἑλληνας τῷ
 οἴνῳ. πλεῦνος δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκε-
 σθαι· ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι, καὶ ἐς αἰοδὴν ἀπικνέεσθαι.
 τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίκαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς
 ῥέει μὲν ἐκ Ματινηῶν, ὅθεν περ ὁ Γύνδης, τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς
 15 ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦρος· στόμασι δὲ ἐξε-
 ρεύγεται τεσσαράκοντα, τῶν τὰ πάντα, πλὴν ἐνὸς, ἐς ἑλεά τε
 καὶ τενάγεια ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικῆσθαι λέγουσι
 ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων
 δέρμασι. τὸ δὲ ἐν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει διὰ καθαροῦ
 20 ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα, ἐστὶ
 ἐπ' ἐωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἐτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ
 Ἑλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν, καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ
 Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα.

CCIII. Ἡ δὲ Κασπίη, ἐστὶ ἐτέρῃ ἐπ' ἐωυτῆς· ἐοῦσα μῆκος
 μὲν πλόου, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ,
 τῇ εὐρυτάτῃ ἐστὶ αὕτῃ ἐωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς
 τὴν ἐσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος παρα-
 5 τείνει, ἐὼν οὐρέων καὶ πλήθει μέγιστον, καὶ μεγάθει ὑψηλότατον.
 ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἐωυτῇ ἔχει ὁ Καύκασος·
 τὰ πολλὰ πάντα ἀπ' ὕλης ἀγρίας ζῶντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα
 φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε
 καὶ παραμίσγοντας ὕδωρ, ζῶα ἐωυτοῖσι ἐς τὴν ἐσθῆτα ἐγγράφειν·
 10 τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ
 εἰρίῳ, κατὰπερ ἐνυφανθέντα ἀρχήν. μίξιν δὲ τούτων τῶν ἀνθρώ-
 πων εἶναι ἐμφανέα, κατὰπερ τοῖσι προβάτοισι.

CCIV. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἐσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης, τῆς
 Κασπίης καλεομένης, ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἡῷ τε
 καὶ ἡλίον ἀνατέλλοντα, πεδῖον ἐκδέκεται, πλῆθος ἀπειρον ἐς
 ἀποψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστην μοῖρην
 5 μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην
 στρατεύσασθαι. πολλὰ τε γὰρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα
 καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι

εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερα δὲ, ἡ εὐτυχία ἢ κατὰ τοὺς πολέμους γε-
νομένη· ὅκη γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο
τὸ ἔθνος διαφυγέειν.

CCV. Ἦν δὲ, τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος, γυνὴ τῶν Μασσαγετέων
βασιλεια· Τόμυρις οἱ ἦν οὖνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο
τῷ λόγῳ, Θέλων γυναῖκα ἦν ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις συνιεῖσα οὐκ
αὐτὴν μιν μνώμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληῖαν, ἀπεί-
πατο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὥς οἱ δόλῳ οὐ προε- 5
χώρει, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξια, ἐποίεετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ
τοὺς Μασσαγέτας στρατηῖαν, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοῦ πο-
ταμοῦ, διάβαινεν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν δια-
πορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομεόμενος.

CCVI. Ἔχοντι δὲ οἱ τοῦτον τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις
κῆρυκα, ἔλεγε τάδε· “ ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ
“ σπεύδεις· οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴ τοι ἐς καιρὸν ἔσται ταῦτα
“ τελεύμενα· παυσάμενος δὲ, βασίλευε τῶν σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας
“ ἀνέχευ ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. οὐκὼν ἐθελήσεις ὑ- 5
“ ποθήκησι τῇσίδε χρεέσθαι, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ἢ δι’ ἡσυχίης
“ εἶναι. σὺ δὲ ἦν μεγάλως προθυμέαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι,
“ φέρε, μόχθον μὲν, τὸν ἔχεις ζευγνύς τὸν ποταμὸν, ἄφες· σὺ δὲ,
“ ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν,
“ διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέραν. εἰ δ’ ἡμέας βούλει ἐσδέξασθαι μᾶλ- 10
“ λον ἐς τὴν ὑμετέραν, σὺ τῷτο τοῦτο ποίει.” Ταῦτα δὲ ἀκού-
σας ὁ Κῦρος, συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ
τούτους, ἐς μέσον σφί προετίθεε τὸ πρῆγμα, συμβουλευόμενος ὁκό-
τερα ποίει. τῶν δὲ κατὰ τῷτο αἱ γνώμαι συνεξέπιπτον, κελευόν-
των ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώραν. 15

CCVII. Παρεὼν δὲ καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖ-
σος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ γνώμῃ, λέγων
τάδε· “ ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι, ὅτι ἐπεὶ με
“ Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὁρῶ σφάλμα ἐὼν οἴκῳ τῷ σῷ, κατὰ
“ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δὲ μοι παθήματα τὰ ἐόντα, ἄριστα 5
“ μαθήματα γεγόνεε. εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατιῆς
“ τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν ἂν εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμέ σοι ἀπο-
“ φαίνεσθαι. εἰ δὲ ἔγνωκας ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἷς, καὶ ἑτέρων
“ τοιῶνδε ἄρχεις, ἐκεῖνο πρῶτον μάθε, ὥς κύκλος τῶν ἀνθρωπητῶν
“ ἐστὶ πρηγμάτων· περιφερόμενος δὲ, οὐκ ἔῃ ἀιεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυ- 10

- “ χέειν. ἤδη ὦν ἐγὼ γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου πρήγματος
 “ τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν ἐσδέξασθαι τοὺς πολεμί-
 “ ους ἐς τὴν χώραν, ὅδε τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι· ἐσσωθεὶς μὲν, προσ-
 “ απολλύεις πᾶσαν τὴν ἀρχήν· δῆλα γὰρ δὴ, ὅτι νικῶντες
 15 “ Μασσαγέται, οὐ τὸ ὀπίσω φεύγονται, ἀλλ’ ἐπ’ ἀρχὰς τὰς
 “ σὰς ἐλῶσι. νικῶν δὲ, οὐ νικᾷς τοσοῦτον, ὅσον εἰ διαβὰς ἐς τὴν
 “ ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας, ἔποιο φεύγουσι· τῷτὸ γὰρ ἀντι-
 “ θήσω ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιουμένους ἐλᾷς ἰθὺ τῆς ἀρχῆς
 “ τῆς Τομύριος. χωρὶς τε τοῦ ἀπηγημένου, αἰσχρὸν καὶ οὐκ
 20 “ ἀνασχετὸν, Κῦρόν γε τὸν Καμβύσειω γυναικὶ εἰζαντα ὑποχω-
 “ ρῆσαι τῆς χώρας. νῦν ὦν μοι δοκέει, διαβάντας προελθεῖν ὅσον
 “ ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐνθεῦτεν δὲ τάδε ποιεῦντας, πειρᾶσθαι ἐκεί-
 “ νων περιγενέσθαι. ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ
 “ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθές.
 25 “ τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι, τῶν προβάτων ἀφειδέως πολλὰ κα-
 “ τακύψαντας, καὶ σκευάσαντας, προθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ
 “ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου
 “ ἀκρήτου, καὶ σιτία παντοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολει-
 “ πομένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον, τοὺς λοιποὺς αὖτις
 30 “ ἐξαναχωρεῖν ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἦν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἀμάρ-
 “ τω, κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ, τρέφονταί τε πρὸς αὐτὰ,
 “ καὶ ἡμῶν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων.”

CCVIII. Γινώμαι μὲν αὗται συνέστασαν. Κῦρος δὲ, μετεῖς τὴν
 προτέρην γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἐλόμενος, προηγόρευε Τομύρι
 ἐξαναχωρεῖν, ὥς αὐτοῦ διαβησομένου ἐπ’ ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξα-
 ναχώρει, κατὰ ὑπέσχετο πρῶτα. Κῦρος δὲ, Κροῖσον ἐς τὰς χεῖ-
 5 ρας ἐσθεὶς τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, τῷ περὶ τὴν βασιληίην
 ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιεῖν,
 ἣν ἡ διάβασις ἢ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλάμε-
 νος, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν πο-
 ταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ.

CCIX. Ἐπεὶ τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀράζεα, νυκτὸς ἐπελθούσης,
 εἶδε ὄψιν, εὐδῶν ἐν τῶν Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ
 Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ὑστάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον
 ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην,
 5 τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος,
 ἑόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἦν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος,

ἔων τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ οὗτος κατα-
 λείπειτο ἐν Πέρσῃσι· οὐ γὰρ εἶχε κω ἡλικίην στρατεύεσθαι. ἐπεὶ
 ὧν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὀψιος. ὡς
 δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὀψις, καλέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀπο- 10
 λαβὼν μοῦνον, εἶπε· “ Ὑστάσπεες, παῖς σὸς ἐπιβουλεύων ἐμοί τε
 “ καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε· ὡς δὲ ταῦτα ἀτρεκέως οἶδα, ἐγὼ
 “ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καὶ μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ
 “ ἐπιφερόμενα· ἥδη ὧν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ εὕδων, εἶδον τῶν
 “ σῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· 15
 “ καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν.
 “ οὐκων ἐστὶ μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὀψιος ταύτης οὐδεμία, τὸ μὴ
 “ κεῖνον ἐπιβουλεύειν ἐμοί. σὺ τοίνυν τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω
 “ ἐς Πέρσας, καὶ ποίεε ὅπως ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος
 “ ἔλθω ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσης τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον.”

CCX. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖόν οἱ ἐπιβουλεύειν, ἔλεγε τάδε·
 τῷ δὲ ὁ δαίμων προέφαινε, ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτη
 μέλλοι, ἡ δὲ βασιληΐη αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται
 δὴ ὧν ὁ Ὑστάσπης τοῖσδε· “ ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης
 “ γεγονῶς, ὅστις τοι ἐπιβουλεύσει· εἰ δ' ἐστὶ, ἀπόλοιτο ὡς τάχι- 5
 “ στα· ὅς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· ἀν-
 “ τὶ δὲ ἀρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἀρχεῖν ἀπάντων. εἰ δὲ τίς τοι ὀψις
 “ ἀπαγγέλλει παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγὼ
 “ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τοῦτο ὅ τι σὺ βούλει.” Ὑστά-
 σπης μὲν τούτοισι ἀμειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἦϊε 10
 ἐς Πέρσας, φυλάζων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

CCXI. Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν,
 ἐποίησε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ
 Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀρά-
 ξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ ἀχρηΐου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων
 τριτημορίς τοῦ στρατοῦ, τοὺς τε λειφθέντας τῆς Κύρου στρατιῆς 5
 ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τὴν προκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχει-
 ρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες δαίνυντο· πληρωθέντες δὲ φορ-
 βῆς καὶ οἴνου, εὕδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφε-
 ρων ἐφόνευσαν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους,
 καὶ τὸν τῆς βασιλείης Τομύριος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσα- 10
 γετέων, τῷ οὐνομα ἦν Σπαργαπίσης.

CCXII. Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὴν στρατιὴν γεγονότα

καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμπουσα κήρυκα παρὰ Κῦρον, ἔλεγε
τάδε· “ Ἀπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῆς τῷ γεγονότι
“ τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπιπλά-
5 “ μενοι μαίνεσθε οὕτω, ὥστε κατιόντος τοῦ οἴνου εἰς τὸ σῶμα,
“ ἐπαναπλώειν ὑμῖν ἔπεα κακὰ, τοιοῦτῳ φαρμάκῳ δολώσας,
“ ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ’ οὐ μάχῃ κατὰ τὸ καρτε-
“ ρόν. νῦν ὦν μευ εὖ παραινέουσῃς ὑπόλαβε τὸν λόγον. ἀποδοὺς
“ μοι τὸν παῖδα, ἅπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρας ἀζήμιος, Μασσαγε-
10 “ τέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ
“ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμενυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην, ἢ μὴν
“ σὲ ἐγὼ, καὶ ἀπληστον ἐόντα, αἵματος κορέσω.”

CCXIII. Κῦρος μὲν νυν τῶν ἐπέων οὐδένα τούτων ἀνενειχθέντων
ἐποίεετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τομύρις παῖς Σπαργαπίσης,
ὥς μιν ὁ τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἵνα ἦν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρου
ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε· ὥς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα καὶ
5 τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἐωυτόν. καὶ δὴ οὗτος μὲν
τρόπῳ τοιοῦτῳ τελευτᾷ.

CCXIV. Τόμυρις δὲ, ὥς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα
πᾶσαν τὴν ἐωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην,
ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰσχυροτάτην
γενέσθαι· καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι οὕτω τοῦτο γενόμενον. πρῶτα
5 μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς διαστάντας εἰς ἀλλήλους τοξεύειν· μετὰ
δὲ, ὥς σφι τὰ βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπεσόντας τῆσι αἰχμῇσί
τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοις συνέχεσθαι· χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν
συνεστάναι μαχομένους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος
δὲ, οἱ Μασσαγέται περιγενέατο. ἢ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς
10 στρατιῆς αὐτοῦ ταύτῃ διεφθάρη, καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τε-
λευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν
δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηίου Τόμυρις, ἐδίζητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι
τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν. ὥς δὲ εὔρε, ἐναπῆκε αὐτοῦ τὴν
κεφαλὴν εἰς τὸν ἀσκόν· λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε·
15 “ Σὺ μὲν ἐμὲ ζώουσάν τε καὶ νικῶσάν σε μάχῃ ἀπώλεσας,
“ παῖδα τὸν ἐμὸν ἐλὼν δόλῳ· σὲ δ’ ἐγὼ, κατὰπερ ἠπείλησα,
“ αἵματος κορέσω.” Τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κύρου τελευτὴν τοῦ
βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται.

CCXV. Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φορέουσι,
καὶ δίαιταν ἔχουσι. ἵππόται δὲ εἰσι καὶ ἄνιπποι ἀμφοτέρων

γὰρ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρεις νο-
μίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα
μὲν γὰρ ἐς αἰχμάς, καὶ ἄρδεις, καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα 5
χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας, καὶ μασχαλι-
στῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δ' αὖτως τῶν ἵππων τὰ μὲν
περὶ τὰ στέρνα, χαλκέους θώρηκας περιβάλλουσι· τὰ δὲ περὶ
τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ
οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδέ σφί ἐστι ἐν τῇ χώρῃ· 10
ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος.

CCXVI. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει
ἕκαστος, ταύτησι δὲ ἐπίκοινα χρέωνται. ὁ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλ-
ληνὲς ποιεῖν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται·
τῆς γὰρ ἐπιθυμήσει γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα
ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἀμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. οὗρος δὲ ἡλικίης 5
σφι προκέεται ἄλλος μὲν οὐδεὶς· ἐπεὰν δὲ γέρον γένηται κάρτα,
οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συνελθόντες θύουσί μιν, καὶ ἄλλα πρό-
βιατα ἅμα αὐτῷ· ἐψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται.
ταῦτά μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται. τὸν δὲ νόσῳ τελευτή-
σαντα οὐ κατασιτέονται, ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύ- 10
μενοι, ὅτι οὐκ ἴκετο ἐς τὸ τυθῆναι. σπείρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ
κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω
ποταμοῦ παραγίνονται· γαλακτοπόται δὲ εἰσὶ. θεῶν δὲ μοῦνον
ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους. νόμος δὲ οὗτος τῆς θυσίης·
τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δατέ- 15
ονται.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Α'.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ ὩΣ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΥΤΕΡΠΗ.

Ι. ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδράνης, τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς· τῆς προαποθανούσης, Κύρος αὐτός τε μέγα πένθος ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι, τῶν ἥρχε, πένθος 5 ποιεέσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἰωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρῷους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν ἥρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, τῶν ἐπεκράτεε.

ΙΙ. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμίτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑαυτοὺς πρῶτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὴ δὲ Ψαμμίτιχος βασιλεύσας ἠθέλησε εἰδέναι, οἳ τινες γενοῖατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι 5 ἑαυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἑαυτούς. Ψαμμίτιχος δὲ ὡς οὐκ ἐδύνατο πυρθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν, οἳ γενοῖατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾷται τοιόνδε. παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τροφήν τινα τοιήνδε· ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίον αὐτῶν μηδεμίαν φωνὴν ἰέναι, ἐν 10 στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑαυτῶν κέεσθαι αὐτὰ, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφι αἶγας· πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος, τᾶλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δ' ἐποίεε τε καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμίτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων κνυζημάτων, ἥντινα φωνὴν ῥήξουσι πρῶτην. τάπερ ὦν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ 15 διέτης χρόνος ἐγεγόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν

θύρην καὶ εἰσὶόντι τὰ παιδία ἀμφοτέρω προσπίπτοντα βεκὸς ἐφώ-
νεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἥσυχος
ἦν ὁ ποιμήν. ὥς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν
ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἤγαγε τὰ παι-
δία κελεύσαντος ἐς ὅψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ 20
Ψαμμίτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βεκὸς τι καλέουσι.
πυνθανόμενος δὲ, εὗρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συν-
εχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι,
τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωυτῶν.

III. Ὡς δὲ μὲν γενέσθαι τῶν ἱερέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι
ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς
γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμίτιχος ἐκταμὼν, τὴν δίκαιαν
οὕτως ἐποιήσατο τῶν παίδων παρὰ ταύτησι τῇσι γυναιξί. κατὰ
μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παίδων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ 5
ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ Ἡφαίστου.
καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτῶν τούτων εἶνε-
κεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοις τοῖσι
ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λο-
γιώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ 10
εἰμι πρόθυμος ἐξηγέεσθαι, ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτῶν μῦθον
νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν
ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι.

IV. Ὅσα δὲ ἀνθρωπεία πρήγματα, ὧς δὲ ἔλεγον ὁμολογέοντες
σφίσι. πρῶτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἀπάντων ἐξευρέειν τὸν
ἐνιαυτὸν, δωδέκα μέρη δασαμένους τῶν ὥρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα
δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἄστρων ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῶδε σοφώτερον
Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν, ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμ- 5
βόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὥρέων εἶνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκον-
τημέρους ἄγοντες τοὺς δωδέκα μῆνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος
πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὥρέων
ἐς τὸ αὐτὸ περιῖων παραγίνεται. δωδέκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλε-
γον πρῶτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων 10
ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπο-
νεῖμαι σφέας πρῶτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοις ἐγγλύψαι. καὶ τού-
των μὲν νυν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλουν οὕτω γενόμενα. βασιλεῦσαι
δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα. ἐπὶ τούτῳ, πλὴν
τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἔλος· καὶ αὐτῆς 15

εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἐνεργε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων· ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ τὸν ποταμόν.

V. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρας. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δὲ, ὅς τις γε σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος ἐς τὴν Ἑλληνες ναυτίλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι ἐπὶ κτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι 5 τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον, ἔστι δ' ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρας ἐστὶ τοιήδε. πρῶτα μὲν προσπλέων, ἔτι καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρητηρίην, πηλὸν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργυιῇσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ἐπὶ το- 10 σοῦτο δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς εὐῶσαν.

VI. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν, ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέες διαιρέομεν εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πληθυνήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει· ταύτης ὧν ἀπὸ οἱ ἐξήκοντα σχοῖνοί εἰσι. ὅσοι 5 μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυιῇσι μεμετρήκασιν τὴν χώραν· ὅσοι δὲ ἦσσαν γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέτρον ἑὼν Αἰγύπτιον, ἐξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν εἴησαν Αἰγύπτου 10 στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν.

VII. Ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, εὐῶσα πᾶσα ὑπτίη τε καὶ εὐδρος, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παρα- 5 πλησίη τὸ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηνέων ὁδῷ, τῇ ἀπὸ τῶν δωδέκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρὸν τι τὸ διάφορον εὖροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τουτέων, τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι, οὐ πλεον πεντεκαίδεκα σταδίων· ἢ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηνέων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὥς μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἢ δὲ ἐς Ἡλιού- 10 πολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληροῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον.

VIII. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στενὴ ἐστὶ Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ, τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίας τε καὶ νότου, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν· ἐν τῷ αἱ λιθοτομῖαι ἐνεῖσι, αἱ ἐς τὰς

πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτη μὲν λῆγον, 5
 ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἴρηται, τὸ ὄρος. τῇ δὲ αὐτὸ ἐωυτοῦ ἐστὶ μα-
 κρότατον, ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ
 ἀπὸ ἡοῦς πρὸς ἐσπέρην· τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ
 τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτο ἐστί. τὸ δὲ πρὸς
 Λιβύης τῆς Αἰγύπτου, ὄρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αὖ πυρα- 10
 μίδες ἐνεῖσι, ψάμμῳ κατεῖλυμένον, τεταμένον τὸν αὐτὸν τρόπον
 τὸν καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ ὦν δὴ
 ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλὸν χωρίον, ὥς εἶναι Αἰγύπτου·
 ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόου στενὴ ἐστὶ Αἴγυπτος
 εὐοῦσα. τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ, πεδιάς μὲν γῆ· 15
 στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στενότητάν ἐστι, διηκο-
 σίων οὐ πλείους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου οὐρέος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλούμε-
 νον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὐτὶς εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι. πέφυκε μὲν νυν ἡ
 χώρα αὕτη οὕτω.

ΙΧ. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας, ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα
 ἡμερέων· στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ, ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τε-
 τρακισχίλιοι, σχοίνων ἐνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. οὗτοι συντι-
 θέμενοι οἱ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν, ἥδη μοι
 καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἐξακοσίων τέ ἐστὶ σταδίων καὶ τρις- 5
 χιλίων· ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβέων
 ἐστὶ, σημανέω. στάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἐξακισ-
 χίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβέων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν,
 στάδιοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσί.

Χ. Ταύτης ὦν τῆς χώρας τῆς εἰρημένης ἡ πολλή, κατὰπερ
 οἱ ἱεεὲς ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι.
 τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ
 μεταξὺ ἐφαίνετό μοι εἶναί ποτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ
 περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἐφεσὸν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· 5
 ὥστε εἶναι σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα
 τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμῶν, ἐνὶ τῶν στομάτων τοῦ Νείλου,
 ἐόντος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναι
 ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγά-
 θεα, οἳ τινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φράσαι ἔχω 10
 οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀχελώου· ὃς ῥέων δι'
 Ἀκαρνανίης, καὶ ἐξίεις ἐς θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς
 ἡμίσεας ἥδη ἠπειρον πεποίηκε.

XI. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρας, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, μακρὸς οὕτω δὴ τι καὶ στεινὸς, ὥς ἔρχομαι φράσω. μῆκος μὲν πλόου, ἄρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλῶσαι ἐς τὴν εὐρέην θά-
 5 λασσαν, ἡμέραι ἀναισιμοῦνται τεσσαράκοντα, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦ-
 10 τον κόλπον καὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι· τὸν μὲν, ἐκ τῆς βορρῆης θαλάσσης κόλπον ἐσέχοντα ἐπὶ Αἰθιοπίας· τὸν δὲ Ἀρά-
 15 ριον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίας φέροντα ἐπὶ Συρίας· σχε-
 δὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δὲ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρας. εἰ ὦν δὴ ἐθελήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράριον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέ-
 οντος τούτου ἐκχωσθῆναι ἐντός γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ
 15 ἔλπομαί γε καὶ μυρίων ἐντός χωσθῆναι ἄν. κοῦ γε δὴ, ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, οὐκ ἂν χωσθεῖη κόλπος καὶ πολλῷ μέζων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ;

XII. Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὦν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἴγυπτον προ-
 κειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχύλιά τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι οὖρεσι, καὶ ἄλμην ἐπανθέουσαν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέε-
 5 σθαι· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὅρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον· πρὸς δὲ, τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ εἴσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται,) ἀλ-
 λά μελάγγλαιόν τε καὶ κατερῶρηγνυμένην, ὥστε εἰῶσαν ἰλύν τε
 10 καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίας κατενηνειγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἴδμεν ἐρυθροτέραν τε γῆν, καὶ ὑποψαμμοτέραν· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέραν τε καὶ ὑπόπετρον εἰῶσαν.

XIII. Ἐλεγον δὲ καὶ τότε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώ-
 ρης ταύτης οἱ ἱεεῖς, ὥς ἐπὶ Μοίριος βασιλέος, ὅπως ἔλθοι ὁ πο-
 ταμὸς ἐπὶ ὀκτῶ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκε Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μοίρι οὐκ ἦν ἔτεα εἰνακόσια τετελευ-
 5 τηκότι, ὅτε τῶν ἱεῶν ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ, ἦν μὴ ἐπ' ἐκ-
 καίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς,

οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν. δοκέουσί τέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος οἰκέοντες τὰ τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἣν οὕτω ἡ χώρα αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὁμοῖον ἀποδιδοῖ ἐς αὕξησιν, μὴ κατακλύ- 10 ζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι, τό ποτε αὐτοὶ Ἑλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πυθόμενοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, κατὰπερ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἑλληνας ψευ- σθέντας ποτὲ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος 15 τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφι ὕειν ὁ θεός, ἀλλ' αὐχμῷ διαχρᾶσθαι, λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἰρεθήσονται· οὐ γὰρ δὴ σφί ἐστι ὕδατος οὐδεμία ἄλλη ἀποστροφὴ, ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μοῦνον.

XIV. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἑλληνας Αἰγυπτίοισι ὁρθῶς ἔχοντα εἴρηται. φέρε δὲ νῦν, καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει, φράσω. εἰ σφι θέλοι, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρα ἡ ἔνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἐστὶ ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τοῦ παροικομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτῃ οἰκέοντες Αἰγυ- 5 πτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γε ὕσεται σφι ἡ χώρα, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' ἔσται ἐς τὰς ἀρούρας ὑπερβαίνειν. ἡ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς, τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἳ οὔτε ἀρότρῳ ἀναρῶν γνύντες αὐλακας, ἔχουσι πόνους, οὔτε σκάλλοντες, οὔτε 10 ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν τῶν ὅλλοι ἀνθρώποι περὶ λήϊον πονέουσι· ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὴν ἐωυτοῦ ἀρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὕς. ἐπεὰν δὲ καταπατήσῃ τῇσι ὑσὶ τὸ σπέρμα, ἄμνητον τὸ ἀπὸ τούτου μένει. ἀποδινήσας δὲ τῇσι 15 ὑσὶ τὸν σῖτον, οὕτω κομίζεται.

XV. Εἰ ὧν βουλόμεθα γνώμῃσι τῇσι Ἰώνων χρᾶσθαι περὶ Αἰγύπτου, οἳ φασὶ τὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέος καλεομένης σκοπιῆς λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηϊῶν τῶν Πηλουσιακῶν, τῇ δὴ τεσσεράκοντά εἰσι σχοῖνοι· τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν 5 αὐτὴν μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον· τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοιμεν ἂν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον

10 χώραν. ἤδη γάρ σφι τό γε Δέλτα, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει, ἔστι κατὰ ῥῆυτόν τε καὶ νεωστὶ, ὡς λόγῳ εἶπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρα γε μηδεμία ὑπῆρχε, τί περιειργάζοντο δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας εἰς διάπειραν τῶν παιδίων ἵεναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσουσι.

15 ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίους δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ὑπ' Ἰώνων καλεομένῳ γενέσθαι, αἰεὶ τε εἶναι, ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο· προϊούσης δὲ τῆς χώρας, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν γενέσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δ' ὦν πάλαι αἱ Θῆβαι, Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς τὸ περίμετρον στάδιοι εἰσι

20 εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι.

XVI. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν γινώσκομεν, Ἰωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου. εἰ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἑλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἰωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι· οἱ φασὶ τρία μόρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε

5 καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας δεῖ προσλογίζεσθαι, Αἰγύπτου τὸ Δέλτα· εἰ μὴ τι γέ ἐστι τῆς Ἀσίας, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλος γέ ἐστι, κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῆς Λιβύης· τοῦ Δέλτα δὲ τούτου κατὰ τὸ ὅζυ περιῤῥήγνυται ὁ Νεῖλος, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίας

10 τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν.

XVII. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην, κατὰ περὶ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλικίων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. οὐρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Λιβύῃ οἶδαμεν οὐδὲν ἐὼν ὀρθῶ λόγῳ, εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων οὐρούς. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενο-

5 μισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξάμενην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμίων ἔχεισθαι· τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίας. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσσην Αἴγυπτον σχίζων, εἰς θάλασσαν. μέχρι

10 μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἐὼν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, σχίζεται τριφασίας ὁδοῦς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἡῶν τρέπεται, τὸ καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἐτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἐσπέρην ἔχει· τοῦτο δὲ Κανωρικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ ἐστὶ ἡδε· ἄνωθεν φερόμενος, εἰς τὸ ὅζυ τοῦ

15 Δέλτα ἀπικνέεται· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, σχίζων μέσον τὸ Δέλτα,

ἐς Θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστην μοῖρην τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ, οὔτε ἥκιστα οὐνομαστήν· τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα, ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς Θάλασσαν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, τῷ μὲν Σαῖτικὸν αὐτῶν, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολ- 20
 ρίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὄρυκτά.

XVIII. Μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος ὅσην τινὰ ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γενόμενον· τὸ ἐγὼ τῆς ἐμεωυτοῦ γνώμης ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιοις, οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσουρα Λιβύῃ, αὐτοὶ τε δοκέοντες εἶναι 5
 Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἰρὰ Θρησκίῃ, βουλόμενοι Θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ οὐκ ὁμολογέειν αὐτοῖσι· βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι. ὁ δὲ Θεός σφας οὐκ ἔα ποίεειν ταῦτα, φὰς 10
 Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὃ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἳ ἔνεργε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

XIX. Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύῃ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου χώρου εἶναι, καὶ τοῦ Ἀραβίου, ἐνιαχῇ καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἐκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλεῦν ἔτι τούτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, οὐ τε 5
 τί τῶν ἰρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνάσθην. πρό-
 θυμὸς δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτῶν πυθέσθαι, ὅ τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύων, ἀπὸ τροπέων τῶν Θερρινέων ἀρξάμενος, ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δ' ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον· ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα 10
 ἅπαντα διατελέει ἐὼν, μέχρι οὗ αὖτις τροπέων τῶν Θερρινέων. τού-
 των ὧν πέρι οὐδενὸς οὐδὲν οἶός τ' ἐγενόμην παραλαβεῖν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἦντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἱστόρεον· καὶ ὅ τι αὖρας ἀποπνεούσας μοῦνος ποταμῶν πάντων οὐ παρέχεται.

XX. Ἀλλὰ Ἑλλήνων μὲν τινες, ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδοῦς· τῶν τὰς

μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλό-
 μενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἑτησίαις ἀνέμους εἶναι
 5 αἰτίους πληθύνειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν
 Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἑτησίαι μὲν οὐκ ὦν ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος
 τῷτο ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἑτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς
 ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἑτησίησι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πά-
 σchein καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ Νεῖλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ,
 10 ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσι
 δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐ-
 δὲν τοιοῦτο πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος.

XXI. Ἡ δ' ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρα μὲν ἐστὶ τῆς λελεγμέ-
 νης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωυμασιωτέρα· ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὀκεανοῦ
 ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι, τὸν δ' Ὀκεανὸν γῆν περὶ πᾶ-
 σαν ῥέειν.

XXII. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν ἐπιεικεστάτη ἐοῦσα, μά-
 λιστα ἔψευσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδὲν, φαμένη τὸν Νεῖ-
 λον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὅς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων
 Αἰθιοπῶν, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιό-
 5 νος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων [τόπων] ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα; τῶν
 τὰ πολλά ἐστὶ ἀνδρὶ γε λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἷω τε ἐόντι, ὥς
 οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν. πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρ-
 τύριον οἱ ἀνεμοὶ παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρέων τουτέων
 θερμοί. δεύτερον δὲ, ὅτι ἄνομος ἡ χώρα καὶ ἀκρύσταλλος δια-
 10 τελέει ἐοῦσα· ἐπὶ δὲ χιόνι πεσοῦσθαι, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὕσαι ἐν
 πέντε ἡμέρησι· ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετο ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτα
 δὲ, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύματος μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοι δὲ καὶ
 χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι· γέραναι δὲ φεύγουσαι
 τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον, φοιτέωσι ἐς χει-
 15 μασίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὁσονῶν ταύ-
 την τὴν χώραν, δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἀρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος,
 ἦν ἂν τούτων οὐδὲν, ὥς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει.

XXIII. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὀκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον
 ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν
 Ὀκεανὸν ἐόντα· Ὀμηρον δὲ, ἡ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιη-
 τέων, δοκέω τοῦνομα εὐρόντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι.

XXIV. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτὸν
 περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκέε

πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ Θέρεος. τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμῶνων, ἔρχεται τῆς Διόυης τὰ ἄνω. ὥς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, 5 πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ ἂν ἀγχοτάτῳ ἢ χώρης οὗτος ὁ θεός, καὶ κατὰ ἣν τινα, ταύτην εἰκὸς διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν.

XXV. Ὡς δὲ ἐν πλέονι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Διόυης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιεῖ· ὅτε διὰ παντός τοῦ χρόνου αἰθρίου τε ἐόντος τοῦ ἡέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, οὐκ ἐόντων ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν ποιεῖ οἷόν περ καὶ τὸ θέρος ἔωθε ποιεῖν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ 5 οὐρανοῦ. ἔλκει γὰρ ἐπ' ἐαυτὸν τὸ ὕδωρ· ἐλκύσας δὲ, ἀπωθῆει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι· καὶ εἰσι οἰκότως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ τε νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἐκάστοτε ἀπο- 10 πέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἐαυτόν. πρηϋνομένου δὲ τοῦ χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὁμβρίου ὕδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ὅτε ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κεχαρὰδρω- 15 μένης, ῥέουσι μεγάλοι· τοῦ δὲ Θέρεος, τῶν τε ὁμβρῶν ἐπιλειπόντων αὐτούς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος ἐὼν ἄνομβρος, ἐλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μούνος ποταμῶν τοῦτον τὸν χρόνον οἰκότως αὐτὸς ἐαυτοῦ ῥέει πολλῷ ὑποδέεστερος ἢ τοῦ Θέρεος· τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων 20 ἴσον ἔλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μούνος πιέζεται. οὕτω τὸν ἥλιον νενόμικα τούτων αἴτιον εἶναι.

XXVI. Αἴτιος δὲ ὡυτὸς οὗτος, κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν ἡέρα ξηρὸν τὸν ταύτη εἶναι, διακαίων τὴν διέξοδον αὐτῷ· οὕτω τῆς Διόυης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἤλλακτο τῶν ὡρέων, καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμῶν ἐστᾶσι, ταύτη μὲν τοῦ νότου ἦν ἡ στάσις καὶ τῆς μεσαμ- 5 βρίας, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἐστήκε, ταύτη δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτω εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἥϊε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης, κατὰπερ νῦν τῆς Διόυης ἔρχεται. διεξιόντα δ' ἂν μιν διὰ πάσης

10 Εὐρώπης, ἔλπομαι ποίειν ἂν τὸν Ἰστρὸν τὰ περὶ νῦν ἐργάζεταιται τὸν Νεῖλον.

XXVII. Τῆς αὐρῆς δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ Θερμῶν χωρῶν οὐκ οἶκός ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν· αὐρὴ δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινος φιλέει πνέειν.

XXVIII. Ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σάϊ πόλι ὁ γραμματιστῆς τῶν
5 ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δ' ἐμοί γε παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὖρεα ἐς ὅξυ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαίδος, καὶ Ἐλεφαντίνης· οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὖρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὧν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου,
10 εἰσὶ αἱ πηγαί, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὖρῶν τούτων ῥέειν· καὶ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν καὶ πρὸς βορρῆν ἄνεμον· τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ, ἐπὶ Αἰθιοπίας τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοὶ εἰσι αἱ πηγαί, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Ψαμμίτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων
15 πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστῆς, εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε· ὡς ἐμὲ κατανοέειν, δίνας τινὰς ταύτῃ εἰσὶν ἰσχυρὰς καὶ παλιρροίην· οἷα δὲ ἐμβάλλοντος τοῦ ὕδατος τοῖσι οὖρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειρητηρίην ἐς βυσσὸν ἵεναι.

XXIX. Ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τούτου, ἀκοῇ ἥδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἄναντές ἐστι χωρίον
5 ταύτῃ ὧν δεῖ τὸ πλοῖον διαδήσαντας ἀμφοτέρωθεν, κατὰπερ βοῦν, πορεύεσθαι· ἣν δὲ ἀπορροαγῇ, τὸ πλοῖον οἴχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἔστι ἐπὶ ἡμέρας τέσσερας πλόος· σκολιὸς δὲ ταύτῃ, κατὰπερ ὁ Μαίανδρος, ἔστι ὁ Νεῖλος. σχοῖνοι δὲ δυνάδεκά εἰσι οὗτοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶ-
10 σαι. καὶ ἔπειτα ἀπίζεαι ἐς πεδῖον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος· Ταχομψὼ οὐνομα αὐτῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἥδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἡμισυ· τὸ δὲ ἡμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν πέ-

ρίζ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται τὴν διεκπλώσας, εἰς τοῦ Νείλου
τὸ ῥέεθρον ἤξεις, τὸ εἰς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα 15
ἀποβὰς, παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσας ἡμερέων τεσσσερά-
κοντα· σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χοι-
ράδες πολλάί εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἶά τέ ἐστι πλέειν. διεξελθὼν δὲ ἐν
τῇσι τεσσσεράκοντα ἡμέρησι τοῦτο τὸ χωρίον, αὐτὶς εἰς ἕτερον πλοῖον
ἐμβὰς, δωδέκα ἡμέρας πλεύσας· καὶ ἔπειτα ἵξας εἰς πόλιν 20
μεγάλην, τῇ οὐνομά ἐστι Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι
μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δ' ἐν ταύτῃ, Δία Θεῶν καὶ
Διόνυσον μούρους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καί
σφι μαντήϊον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δ' ἐπεὰν σφας ὁ
Θεὸς οὗτος κελεύῃ διὰ θρασυμάτων· καὶ, τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε. 25

XXX. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων, ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλ-
λῳ ἤξεις εἰς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν ὧσιν περὶ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες
εἰς τὴν μητρόπολιν τὴν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοις
οὐνομά ἐστι Ἀσμάχ· δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος κατὰ τὴν Ἑλ-
λήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι βασιλεῖ. 5
ἀπέστησαν δὲ αὐταὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν
μαχίμων εἰς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε. ἐπὶ Ψαμ-
μιτίχου βασιλέως φυλακαὶ κατέστασαν ἐν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει
πρὸς Αἰθιόπων, καὶ ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίησι ἄλλη δὲ πρὸς
Ἀραβίων τε καὶ Σύρων, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ 10
ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων κατὰ ταῦτά αἱ φυλακαὶ ἔχουσι, ὥς καὶ
ἐπὶ Ψαμμιτίχου ἦσαν· καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέ-
ουσι, καὶ ἐν Δάφνησι. τοὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρή-
σαντας ἀπέλυε οὐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι καὶ κοινῶ
λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμιτίχου ἀποστάντες, 15
ἦσαν εἰς Αἰθιοπίην. Ψαμμίτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὥς δὲ
κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφας Θεοὺς πατρώους ἀ-
πολιπεῖν οὐκ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. τῶν δὲ τινα λέγεται
δείξαντα τὸ αἰδοῖον εἶπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾗ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦ-
τα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεὶ τε εἰς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, 20
διδοῦσι σφέας αὐτοὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλεῖ. ὁ δὲ σφας τῷδε
ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθιόπων
τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ
ἑσποικισθέντων εἰς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γέγονας Αἰθίοπες,
ἦθελαν μαθόντες Αἰγύπτια.

XXXI. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ γινώσκειται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥεύματος. τοσοῦτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μῆνες εὐρίσκονται ἀναισιμούμενοι ἐξ Ἑλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἐσπέρης τε 5 καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι· ἐρήμος γάρ ἐστι ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ καύματος.

XXXII. Ἀλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἑτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ· καί πως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς 5 πηγὰς· καὶ τὸν Ἑτεάρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἀνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, ἐστι μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἡῶν χώραν τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης, φάναι, παρὰ σφίσι 10 γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσὰ, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἑωυτῶν, ὁψομένους τὰ ἐρήμα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν τὰ μακρότατα ἰδομένων. (τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν βορρῆην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεν- 15 τος ἄκρης, ἥ τελευταί τῆς Λιβύης, παρήκουσι παρὰ πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ, πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δὲ ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε Θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη· τὰ δὲ κατύπερθε τῆς Θηριώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ ἄνυδρος δεινῶς, 20 καὶ ἐρήμος πάντων.) ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδασι τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν Θηριώδεα ἀπικέσθαι· ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἐρήμον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιευμένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον· διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν 25 ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρησι, ἰδεῖν δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ σφεας προσελθόντας, ἄπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ. ἀπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἀνδρας μικροὺς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν, λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας· φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε 30 τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε δὴ αὐτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων, καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ α-

παντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν· ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρης αὐτὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους.

XXXIII. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπονοστήσαί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτέαρχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ 5 δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτω αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσσην τάμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἰστρῷ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμᾶται. Ἰστρὸς τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ 10 Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἑρακλητῶν στηλέων· ὁμοῦρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἰστρὸς, ἐς Θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου διὰ πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἰστρίῃ οἱ Μιλησίων οἰκέουσι ἀποικοί.

XXXIV. Ὁ μὲν δὴ Ἰστρὸς, ῥέει γὰρ δι' οἰκευμένης, πρὸς πολλῶν γινώσκεται· περὶ δὲ τῶν τοῦ Νεῖλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν· ἀοίκητός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἐρῆμος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῦντα ἦν ἐξικέσθαι, εἴρηται. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς 5 ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κη ἀντίη κέεται· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί· ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἰστρῷ ἐκδιδόντι ἐς Θάλασσαν ἀντίον κέεται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἰστρῷ. Νεῖλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. 10

XXXV. ἘΡΧΟΜΑΙ δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλεῖστα θωυμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρα, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώραν· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι 5 ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις ἐστήσαντο ἡθεά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ,

10 κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπὶ τῶν ὤμων οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί· οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. εὐμαρέη χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοις, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ἐπιλέγοντες, ὥς τὰ μὲν αἰσχροῦ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχροῦ, ἀναφαν-
 15 δόν. ἰσᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμία οὔτε ἔρσηνος Θεοῦ, οὔτε Δηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμία ἀνάγκη, μὴ βουλομένοις· τῇσι δὲ θυγατρῶσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένησι.

XXXVI. Οἱ ἰεεὺς Θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι ἐν Αἰγύπτῳ δὲ, ξυρεῦνται. τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποισι νόμος, ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰκνέεται· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιῶσι τὰς τρίχας αὖξασθαι, τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ
 5 καὶ τῷ γενεῖῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοις ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων δίκαια ἀποκέκριται· Αἰγυπτίοις δὲ ὁμοῦ θηρίοις ἡ δίκαιά ἐστι. ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ὄλλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζόην, ὄνειδος μέγιστόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζεῖας μετεξέτεροι καλέ-
 10 οῦσι. φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσί· τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ, καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα ὄλλοι μὲν ἐῷσι ὥς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἴματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἐν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τοὺς κρίκους καὶ κάλους, οἱ μὲν ἄλλοι ἔξω-
 15 θεν προσδέουσι· Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοις, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα· Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ δεξιὰ ποιεῖν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοις δὲ γράμμασι χρέ-
 20 ωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἰσά· τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται.

XXXVII. Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοις τοιοισίδε χρέωνται. ἐκ χαλκέων ποτηρίων πίνουσι, διασμέωντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν· οὐκ ὁ μὲν, ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα δὲ λίνεα φορέουσι, αἰεὶ νεόπλυτα· ἐπιτηδεύοντες
 5 τοῦτο μάλιστα. τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται καθαριότητος εἵνεκε· προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἰεεὺς ξυρεῦνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεῖρ, μήτε ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηταί σφι· θεραπεύουσι τοὺς Θεούς. ἐσθῆ-

τα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. 10
 λοῦνται δὲ δις τῆς ἡμέρης ἐκάστης ψυχρῶ, καὶ δις ἐκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκίας ἐπιτελέουσι μυρίας, ὥς εἰπεῖν λόγῳ. πᾶσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι γὰρ τῶν οἰκητῶν τρίζουσι, οὔτε δαπανέωνται· ἀλλὰ καὶ σιτία σφί ἐστι ἰρὰ πεσόμενα, καὶ κρεῶν βοέων καὶ χηνέων πλῆθός τι ἐκάστω γίνεται 15
 πολλόν, ἡμέρης ἐκάστης· δίδοται δὲ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι ἔξεστι πᾶσασθαι. κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι, οὔτε ἔψοντες πατέονται. οἱ δὲ δὴ ἱρέες οὐδὲ ὀρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι ὅσπριον. ἰρᾶται δὲ οὐκ 20
 εἷς ἐκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστι ἀρχιέρως· ἐπεὰν δὲ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται.

XXXVIII. Τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἔρσενας τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε. τρίχα ἦν καὶ μίαν ἴδῃται ἐπεοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζηται δὲ ταῦτα ἐπὶ τούτῳ τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἐστεῶτος τοῦ κτήνεος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξειρύσας, εἰ 5
 καθαρὴ τῶν προκειμένων σημητῶν, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἦν δὲ τούτων πάντων ἥ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα εἰλίσσων· καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας, ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύ- 10
 σαντι θάνατος ἢ ζημὴ ἐπικέεται. δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε.

XXXIX. Θυσίῃ δὲ σφι ἦδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς τὸν βωμόν, ὅκου ἂν θύωσι, πυρὴν καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱρητοῦ ἐπισπείσαντες, καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεόν, σφάζουσι· σφάζαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δείρουσι· κεφαλῇ δὲ κείνη 5
 πολλὰ καταρησάμενοι, φέρουσι, τοῖσι μὲν ἂν ἢ ἀγορῇ, καὶ Ἕλληνές σφισι ἕως ἐπιδήμιοι ἔμποροι, οἱ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο· τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δὲ, τάδε λέγοντες, τῇσι κεφαλῇσι· “Εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ 10
 “ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι ἐς κεφαλὴν ταύτην τραπέσθαι.” Κατὰ

μέν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἰσά· καὶ, ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἄλλου οὐδε-
 15 νὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδεῖς.

XL. Ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἰσῶν καὶ ἡ καὺσις, ἄλλη περὶ ἄλλο ἰρόν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὦν μεγίστην τε δαίμονα ἤγνηται εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὀρτὴν ἀνάγουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων. ἐπὴν προνηστεύσωσι τῇ Ἰσι, καὶ ἐπὴν κατεύζωνται, θύουσι τὸν
 5 βοῦν· καὶ ἀποδείξαντες, κοιλίην μὲν ἐκείνην πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον, σπλάγχνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν· σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὠμούς τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ
 10 βοὸς πιμπλᾷσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον κατα-
 χέοντες. προνηστεύσαντες δὲ, θύουσι. καιομένων δὲ τῶν ἰσῶν, τύπτονται πάντες· ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα προτίθενται τὰ ἐλίποντο τῶν ἰσῶν.

XLI. Τοὺς μὲν νυν καθαροὺς βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἰσάί εἰσι τῆς Ἰσιος. τὸ γὰρ τῆς Ἰσιος ἄ-
 5 γαλμα ἐὼν γυναικῆϊον, βούκερῶν ἐστὶ, κατὰπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι· καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακρῶ. τῶν εἵνεκα οὗτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνή, ἀνδρᾶ Ἕλληνα φιλήσειε ἂν τῷ
 στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς διατετμημένου Ἑλληνικῇ
 10 μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾷσι· τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημηΐου εἵνεκεν. ἐπεὰν δὲ σαπῇ, καὶ προσίῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἐκάστην
 15 πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλυμμένης νήσου. ἡ δ' ἐστὶ μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρον δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ ὦν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλεις συ-
 χναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρις παραγίνονται ἀναιρεσόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν, ὄνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχίς· ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης

ἰρὸν ἄγιον ἰδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ 20 ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλεις· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα, ἀπάγουσι καὶ θάπτουσι ἐς ἓνα χῶρον πάντες. κατὰ ταῦτά δὲ τοῖσι βουσί καὶ τᾶλλα κτήνεα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα· καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφι νενομοθέτηται· κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα.

XLII. Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίεος ἰδρυνται ἰρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὗτοι μὲν νυν πάντες οἷων ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἰσιός τε καὶ Ὀσίριος, τὸν δὲ Διόνυσον εἶναι λέγουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι δὲ τοῦ Μένδη- 5 τος ἔκتهνται ἰρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἷων ἀπέχονται, διὰ τὰδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι· Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ιδέσθαι τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἐπεὶ τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, 10 τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, προέχεσθαι τε τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἱ ἑωυτὸν ἐπιδέξαι. ἀπὸ τούτου κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷ γαλμα ποιεῦσι Αἰγύπτιοι· ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἀποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων 15 νομίζοντες. δοκέειν δ' ἐμοί, καὶ τὸ οὐνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο· Ἀμμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσὶ σφι ἰροὶ διὰ τοῦτο. μίῃ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἓνα κατακόψαντες καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τῷτο ἐνδύουσι τῷ- 20 γαλμα τοῦ Διὸς, καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἰρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἰρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

XLIII. Ἡρακλέος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὅτι εἴη τῶν δωδέκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ περὶ Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἶδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τὸ οὐνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι 5 οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ τοῦνομα Ἡρακλέα, πολλὰ μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά ἐστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ καὶ τόδε, ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονεές ἀμφοτέροι ἦσαν, Ἀμφιτρύων καὶ Ἀλκμήνη, γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου, καὶ

10 διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματά
 φασι εἰδέναι, οὐδέ σφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέ-
 χασθαι. καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνομά τευ δαίμο-
 νος, τούτων οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα ἐμελλον μνήμην ἔξειν,
 εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς
 15 ναυτίλοι· ὥς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει, ὥστε τούτων ἂν
 καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ
 Ἡρακλέος. ἀλλὰ τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοις Ἡρακλέης·
 ὥς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἕτεά ἐστι ἑπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἀμα-
 σιν βασιλεύσαντα, ἐπεὶ τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δώδεκα θεοὶ
 20 ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἓνα νομίζουσι.

XLIV. Καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἶόν
 τε ἦν, ἐπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι
 εἶναι ἱερὸν Ἡρακλέος ἁγίον· καὶ ἶδον πλουσίως κατεσκευασμένον
 ἄλλοις τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο,
 5 ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμαράγδου λίθου, λάμποντος τὰς
 νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ θεοῦ εἰρόμην
 ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱερὸν ἱδρυταί. εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους
 τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ ἅμα Τύρῳ οἰκίζομένην
 καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι· εἶναι δὲ ἕτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰ-
 10 κέουσι, τριηκόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο
 ἱερὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμην δὲ
 καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὗρον ἱερὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον,
 οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν· καὶ ταῦ-
 τα καὶ πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρυῶνος
 15 Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ
 σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι
 οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιεῖν, οἳ διζὰ Ἡράκλεια ἱδρυσάμενοι
 ἔκتهνται· καὶ τῷ μὲν, ὥς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην,
 θύουσι· τῷ δὲ ἐτέρῳ, ὥς ἡρώϊ ἐναγίζουσι.

XLV. Λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες.
 εὐήθης δὲ αὐτῶν καὶ ὅδε ὁ μῦθος ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος
 λέγουσι· ὥς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἱ Αἰγύ-
 πτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὥς θύσοντες τῷ Διὶ· τὸν δὲ, τέως μὲν
 5 ἡσυχίην ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς
 ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν
 δοκέουσι, ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων

πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίη θύειν ἐστὶ, χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνέων, κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ 10 ἓνα ἐόντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἀνθρώπον, ὡς δὴ φασι, κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι, καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμένεια εἶη.

XLVI. Τὰς δὲ δὴ αἰγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτῶ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι· τοὺς δὲ ὀκτῶ θεοὺς τούτους, προτέρους τῶν δωδέκα θεῶν φασι γενέσθαι. γράφουσί τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τῷγαλμα, κατὰ- 5 περ Ἕλληνες, αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὐ τι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ' ὁμοῖον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτευ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἡδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἰγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θελέων, καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι· ἐκ δὲ 10 τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίῳ νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὁ τε τράγος καὶ ὁ Πᾶν Αἰγυπτιστὶ Μένδης. ἐγένετο δ' ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδεξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο.

XLVII. Ὅτιν δὲ Αἰγύπτιοι μιὰρὸν ἡγνεται θερίον εἶναι, καὶ τοῦτο μὲν, ἣν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριῶν ὑδς, αὐτοῖσι ἱματίοις ἀπ' ὧν ἔβαψε ἑαυτὸν, βὰς ἐπὶ τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μούνοι πάντων· οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, 5 οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτῶν· ἀλλ' ἐκδίδονται τε οἱ συβῶται καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὅς οὐ δικαίεῦσι Αἰγύπτιοι· Σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῃ, τοὺς ὅς θύσαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὅς ἐν μὲν τῇσι ἄλλησι ὀρετῇσι ἀπεστυγήκασι, 10 ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίῃ δὲ ἡδε τῶν ὑῶν τῇ Σελήνῃ ποίεεται· ἐπεὰν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην καὶ τὸν σπλῆνα καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεῖς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νη- 15 δὺν γινομένην· καὶ ἔπειτα καταγίγει πυρὶ τὰ δὲ ἄλλα κρέα

σιτεύονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρὰ θύσωσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσαίαιτο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀσθενείης βίου σταιτίνας πλάσαντες ὕς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι.

XLVIII. Τῷ δὲ Διονύσῳ, τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάζας ἕκαστος, διδοῖ ἀποφέρεισθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὀρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χορῶν, κατὰ ταῦτά σχεδὸν πάντα
5 Ἑλλησι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναιῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τέφ' ἔλασσον ἐὼν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός· αἱ δὲ ἔπονται αἰείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μούνον τοῦ
10 σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς λεγόμενος.

XLIX. Ἦδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαής, ἀλλ' ἐμπειρος. Ἑλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὖνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ. ἀτρεκέως μὲν οὐ πάν-
5 τα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφιστὰι μεζόνως ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἑλληνες. ἐγὼ μὲν νῦν φημι Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικὴν τε ἐωυτῷ συστήσαι, καὶ,
10 πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἑλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσέειν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἑλλησι· ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι Ἑλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσαγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅπως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλ-
15 λήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κού τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων εἰς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώραν.

L. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε εἰς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει, πυνθανόμενος οὕτω εὐρίσκω ἐόν· δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῆχθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων, ὡς
5 καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ Ἡρῆς, καὶ Ἰστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυ-

πτίοισι αἰεὶ κοτε τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ οὐ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δὲ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λίβυων ἐπύθοντο. οὐδαμοὶ 10 γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὐνομα ἔκتهνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέωσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεὶ. νομίζουσι δ' ὧν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἤρωσι οὐδέν.

LI. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι· τοῦ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν· πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ὦλλοι. Ἀθηναίοισι 5 γὰρ, ἥδη τήνικαῦτα ἐς Ἑλληνας τελέουσι, Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρηϊκὲς ἐπιτελέουσι, παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὠνὴρ οἶδε τὸ λέγω. τὴν γὰρ Σαμοθρηϊκὴν οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, οἳ περ 10 Ἀθηναίοισι σύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρηϊκὲς τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων, μαθόντες παρὰ Πελασγῶν, ἐποιήσαντο. οἳ δὲ Πελασγοὶ ἰδόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηϊκῇ μυστηρίοις δεδήλωται. 15

LII. Ἔθουον δὲ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας· ἐπωνυμίην δὲ οὐδ' οὐνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτεν δὲ, χρόνου 5 πολλοῦ διεξελθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπικόμενα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῶ ἐπύθοντο. καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ· τὸ γὰρ δὴ μαντήϊον τοῦτο νενομίσται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλλήσι χρηστηρίων εἶναι, καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μοῦνον. 10 ἐπεὶ ὧν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ, εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἤκοντα· ἀνεῖλε τὸ μαντήϊον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθουον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἔξε δέξαντο ὕστερον.

LIII. Ἐνθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν Θεῶν, εἴ τε δ' αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρῶην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἠλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέ-
 5 οσι. οὗτοι δὲ εἰσι οἱ ποιήσαντες Θεογονίην Ἑλλησι, καὶ τοῖσι Θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἶδεα αὐτῶν σημῆναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοί γε δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι· τὰ δὲ ὕστερα,
 10 τὰ ἐς Ἡσίοδον τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω.

LIV. Χρηστηρίων δὲ πέρι, τοῦ τε ἐν Ἑλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ, τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱεῖες τοῦ Θηβαίου Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρήϊας ἐκ Θηβῶν ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τοὺς
 5 Ἑλληνας· ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἰδρυσαμένας τὰ μαντήϊα πρῶτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δὲ μευ, ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα, ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφῶν γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφεας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι· πυθέσθαι δὲ ὕστερον
 10 ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον.

LV. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱεῶν ἤκουον· τάδε δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες· δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβῶν τῶν Αἰγυπτίεων ἀναπταμένας, τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφῶας ἀπικέσθαι. ἰζομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγόν, αὐ-
 5 δάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπινή, ὡς χρεὼν εἴη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν Θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλούμενον αὐτοῖσι, καὶ σφεας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἀμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποίεειν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι,
 10 τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὐνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετὰ ταύτην, Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν.

LVI. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε. εἰ ἀληθέως οἱ Φοῖνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέδοντο, δοκέει ἐμοί ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς
 5 αὐτῆς ταύτης, πρηθῆναι ἐς Θεσπρωτοῦς· ἔπειτα δουλεύουσα αὐ-

τόθι, ἰδρῦσασθαι ὑπὸ φηγῶ πεφυκυῖη Διὸς ἱρὸν ὥσπερ ἦν οἰκὸς, ἀμφιπολεύουσιν ἐν Θήβησι ἱρὸν Διὸς, ἐνθα ἀπίκετο, ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατηγήσατο, ἐπεὶ τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν. φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων, ὑπ' ὧν καὶ 10 αὕτῃ ἐπρήθη.

LVII. Πελειάδες δὲ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεον δὲ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπητῇ φωνῇ αὐδάσασθαι λέγουσι, ἐπεὶ τε συνετά σφι ἡῦδα ἡ γυνή· ἕως δὲ ἐβαρβάριζε, ὄρνιθος τρόπον ἐδόκέε σφι φθέγγεσθαι. ἐπεὶ 5 τέω τρόπῳ ἂν πελειάς γε ἀνθρωπητῇ φωνῇ φθέγγαιτο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίῃ ἡ γυνή ἦν. ἡ δὲ μαντητῇ ἢ τε ἐν Θήβησι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσιαι ἀλλήλησι τυγχάνουσι εἰῶσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρῶν ἡ μαντική ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη.

LVIII. Πανηγύρις δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι· καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασιν. τεκμήριον δὲ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιεῦμεναι· αἱ δὲ Ἕλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν.

LIX. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις δὲ συχνάς. μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούρραστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι. δεύτερα ἐς Βούσιριν πόλιν, τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρὸν. ἰδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἐστὶ 5 κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ' ἐς Σάϊν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ Ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἀρεῖ.

LX. Ἐς μὲν νυν Βούρραστιν πόλιν ἐπεὰν κομίζωνται, ποιεῦσι τοιάδε. πλείουςί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναῖξιν, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἐκατέρων ἐν ἐκάστη βάρῃ. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν κρόταλα ἔχουσιν κροταλίζουσι, οἱ δὲ αὐλέουσι, κατὰ πάντα τὸν πλόν· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες αἰίδουσι, καὶ τὰς 5 χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλείοντες κατὰ τινὰ πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχερίμψαντες τὴν βάρῃ τῇ γῇ, ποιεῦσι τοιάδε. αἱ

μέν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τάπερ εἶρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι, τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναικας· αἱ δ' ὀρχέονται· αἱ
 10 δ' ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ πᾶσαν πόλιν παραποταμίνην ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρχά-
 ζουσι, μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας· καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισι-
 μοῦται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοίπῳ. συμφοιτέωσι δὲ, ὅ τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλὴν παι-
 15 δίων, καὶ ἐς ἐβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιεέται.

LXI. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἰσί τὴν ὀρτὴν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν Θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ τύπτονται, οὗ μοι ὁσίον ἐστι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύ-
 5 πτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι.

LXII. Ἐς Σάϊν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλεχθέωσι τῇσι Θυσίησι, ἐν τινι νυκτὶ λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα ἐστὶ ἐμβάφια ἔμπλεα ἀλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον. καὶ τοῦτο καίε-
 5 ται παννύχιον· καὶ τῇ ὀρτῇ οὖνομα κέεται Λυχνοκαΐη. οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς Θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα· καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σάϊ μούνη καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτευ δὲ εἵνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἢ νύξ αὕτη, ἐστι
 10 ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος.

LXIII. Ἐς δὲ Ἡλίου πόλιν καὶ Βουτοῦν Θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι Θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ, κατὰπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιεῦσι. εὔτ' ἂν δὲ γίνηται καταφερῆς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν ἱρέων περὶ τῷγαλμα πεπονέονται·
 5 οἱ δὲ πολλοὶ αὐτῶν, ξύλων κορύνας ἔχοντες, ἐστᾶσι τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ· ἄλλοι δὲ εὐχωλὰς ἐπιτελέοντες, πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα καὶ οὗτοι, ἐπὶ τὰ ἕτερα ἀλῆες ἐστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα, ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἶκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὴ
 10 ὀλίγοι οἱ περὶ τῷγαλμα λελειμμένοι, ἔλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεδὸν ἄγαλμα. οἱ δὲ

οὐκ ἔωσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἐστεῶτες, ἐσίεναι· οἱ δὲ εὐχωλι-
μαῖοι, τιμωρέοντες τῷ θεῷ, παίουσι αὐτοὺς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα
μάχη ξύλοισι καρτερῇ γίνεται· κεφαλὰς τε συναράσσονται, καὶ,
ὥς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τραμάτων· οὐ 15
μέντοι οἱ γε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα.

LXIV. Τὴν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ
ἐπιχώριοι. οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα· καὶ
τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γενόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον, ἐθέλοντα τῇ
μητρὶ συμμίζειν· καὶ τοὺς προπόλους τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὁπω-
πότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παρίεναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν 5
δ' ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἄνθρώπους, τοὺς τε προπόλους
τρηχέως περισπεῖν, καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου
τῷ Ἄρεϊ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὀρθῇ νενομικέναι φασί. καὶ
τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖσι, μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν
εἰς ἱρὰ ἐσίεναι, οὗτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ 10
ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων,
μίσγονται ἐν ἱεροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνιστάμενοι, ἄλουτοι ἐσέρ-
χονται εἰς ἱρόν· νομίζοντες ἄνθρώπους εἶναι κατὰπερ τὰ ἄλλα
κτῆνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτῆνεα ὀρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα
ὀχρεύμενα ἐν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὧν 15
εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτῆνεα ποίεειν.
οὗτοι μὲν νυν τοιαῦτα ἐπιλέγοντες, ποιεῦσι ἐμοί γε οὐκ ἄρεστά.
Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύουσι περισσῶς τὰ τε ἄλλα περὶ τὰ ἱρὰ,
καὶ δὴ καὶ τάδε.

LXV. Ἐοῦσα δὲ Αἴγυπτος ὅμιρος τῇ Λιβύῃ, οὐ μάλα θη-
ριώδης ἐστί. τὰ δὲ ἐόντα σφι ἅπαντα ἱρὰ νενόμισται· καὶ τὰ
μὲν, σύντροφα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι· τὰ δὲ, οὐ. τῶν δὲ εἵνεκεν
ἀνεῖται τὰ ἱρὰ εἰ λέγοιμι, καταβαίην ἂν τῷ λόγῳ εἰς τὰ θεῖα
πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι. τὰ δὲ καὶ εἰ- 5
ρηκα αὐτῶν ἐπιψάψας, ἀναγκαίῃ καταλαμβανόμενος εἶπον.
νόμος δὲ ἐστί περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων. μελεδωνοὶ ἀποδεδέ-
χεται τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλειαι τῶν
Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμὴν. οἱ δὲ
ἐν τῇσι πόλεσι ἕκαστοι εὐχὰς τάσδε σφι ἀποτελέουσι· εὐχόμενοι 10
τῷ θεῷ τοῦ ἂν ᾗ τὸ θηρίον, ξυροῦντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν
κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἰστᾶσι
σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ

μελεδωνῶ τῶν θηρίων διδοῖ. ἡ δ' ἀντ' αὐτοῦ τάμνουσα ἰχθῦς,
 15 παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοις. τροφή μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀπο-
 δέδεκται. τὸ δ' ἂν τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ, ἦν μὲν ἐκὼν,
 θάνατος ἡ ζημία· ἦν δὲ ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην τὴν ἂν οἱ ἰῤῆες
 τάξωνται. ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἴρηκα ἀποκτείνῃ, ἦν τε ἐκὼν, ἦν τε
 ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη.

LXVI. Πολλῶν δὲ ἐόντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποις θηρίων,
 πολλῶ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελοῦρους
 τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλειαι, οὐκέτι φοιτέουσι παρὰ τοὺς ἔρ-
 σενας· οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν
 5 ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἀρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων καὶ ὑπαι-
 ρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι. κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται. αἱ
 δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσai, οὕτω δὴ
 ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρσενας· φιλότεκνον δὲ τὸ θηρίον. πυρ-
 καϊῆς δὲ γενομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελού-
 10 ρους. οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν
 αἰελοῦρων, ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰέλουροι,
 διαδύοντες καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ
 πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους κα-
 ταλαμβάνει. ἐν ὅτεοις δ' ἂν οἰκίοις αἰέλουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ
 15 αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρρέονται τὰς ὀφρύας μούνας·
 παρ' ὅτεοις δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν.

LXVII. Ἀπάγονται δὲ οἱ αἰέλουροι ἀποθανόντες ἐς ἰσὰς στέ-
 γας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. τὰς δὲ
 κύνας ἐν τῇ ἐωυτῶν ἑκάστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἰρῇσι θήκησι. ὥς
 δὲ αὕτως τῇσι κυσὶ οἱ ἰχνευταὶ θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ
 5 τοὺς ἴρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν· τὰς δὲ ἴβις ἐς Ἑρμέω
 πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους, εἰύσας σπανίας, καὶ τοὺς λύκους, οὐ
 πολλῶ τέφ ἐόντας ἀλωπέκων μέζοντας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν
 εὐρεθέωσι κείμενοι.

LXVIII. Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἐστὶ τοιήδε. τοὺς χειμε-
 ριωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει οὐδέν. ἐὼν δὲ τετράπουν, χερσαῖον
 καὶ λιμναῖον ἐστὶ· τίκτει μὲν γὰρ ὡὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει, καὶ
 τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν
 5 ἐν τῷ ποταμῷ· θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίας
 καὶ τῆς ὁρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ
 ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὡὰ, χηνέων οὐ πολλῶ

μέζονα τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐ-
 ξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων
 ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὑδρῶς, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυ- 10
 λιδόντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μούνον θηρίων
 οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μούνον
 θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας
 καρτεροὺς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν, ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν
 δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὁξυδερκέστατον. ἄτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι 15
 δίκαιταν ποιεύμενον, τὸ στόμα ἐνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων.
 τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρη-
 ναῖόν οἱ ἐστὶ, ἄτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν
 ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἔωθε γὰρ
 τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιεῖν πρὸς τὸν ζέφυρον,) ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος 20
 ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφε-
 λεύμενος ἡδεταί, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον.

LXIX. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι·
 τοῖσι δ' οὐ, ἀλλ' ἄτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας
 καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες, καὶ κάρτα ἡγνῆται αὐτοὺς
 εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἓνα ἑκάτεροι τρέφουσι κροκόδειλον, δεδι-
 δαγμένον εἶναι χειροήθεα· ἀρτήματά τε λίθινα χρυτὰ καὶ χρύσεα 5
 ἐς τὰ ὦτα ἐνθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς προσθίους πόδας,
 καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες καὶ ἱρήϊα, καὶ περιέποντες ὡς κάλ-
 λιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύοντες θάπτουσι ἐν ἱρῇσι
 θήκησι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι
 αὐτοὺς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱρούς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, 10
 ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἰωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες
 αὐτῶν τὰ εἶδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι
 ἐν τῇσι αἱμασιῇσι.

LXX. Ἄγραι δὲ σφρων πολλαὶ κατεστέασι, καὶ παντοῖαι· ἡ
 δ' ὦν ἐμοί γε δοκέει ἀξιοτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω.
 ἐπεὰν νῶτον ὑδρῶς δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετίει ἐς μέσον τὸν ποτα-
 μόν· αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χεῖλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζῶην,
 ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἔεται 5
 κατὰ τὴν φωνήν· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει· οἱ δὲ, ἔλκουσι.
 ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευτῆς πηλῶ
 κατ' ὦν ἐπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα
 εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ.

LXXI. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί
 εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοις Αἰγυπτίοις οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται
 ἰδέης τοιήνδε· τετράπουν ἐστὶ, δίχηλον, ὀπλαι βοῦς, σιμὸν, λο-
 φὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῖνον, οὐρὴν ἵππου καὶ φωνήν
 5 μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος· τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δὴ
 τι παχύ ἐστὶ, ὥστε αὐτοῦ γενομένου, ξυστὰ ποίεσθαι ἀκόντια ἐξ
 αὐτοῦ.

LXXII. Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς
 ἡγνῆται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ πάντων ἰχθύων τὸν καλούμενον
 λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι, καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱρούς δὲ τούτους τοῦ Νεί-
 λου φασὶ εἶναι· καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς χηναλώπεκας.

LXXIII. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τῷ ὀνόματι φοίνιξ·
 ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπά-
 νιος ἐπιφοιτᾷ σφι, διὰ ἐτέων (ὥς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντα-
 κοσίων. φοιτᾷν δὲ τότε φασὶ, ἐπεὶ οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ,
 5 εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυ-
 σόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά· ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ πε-
 ριήγησιν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχα-
 νᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες· ἐξ Ἀραβίης ὀρμεώ-
 μενον, ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Ἡλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμ-
 10 πλάσσοντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἡλίου τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ
 οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ὠδὸν πλάσσειν ὅσον τε δυνατός ἐστι
 φέρειν· μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὶ δὲ ἀποπειρηθῇ,
 οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ὠδὸν, τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι, σμύρνη
 δὲ ἄλλη ἐμπλάσσειν τοῦτο κατ' ὅ τι τοῦ ὠοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε
 15 τὸν πατέρα· ἐσκεμμένου δὲ τοῦ πατρὸς, γίνεσθαι τῷ τῷ βάρους
 ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν μιν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ
 ἱρὸν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέγουσι ποίεειν.

LXXIV. Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱροὶ ὄφεις, ἀνθρώπων οὐδαμῶς
 δηλήμονες· οἱ μεγάθει ἰόντες μικροί, δύο κέρα φορέουσι, πεφυ-
 κότα ἐξ ἅκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς θάπτουσι ἀποθανόντας ἐν τῷ
 ἱρῷ τοῦ Διός· τούτου γὰρ σφεας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱρούς.

LXXV. Ἔστι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης, κατὰ Βουτοῦν πόλιν
 μάλιστα κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον, πυνθανό-
 μενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων. ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὅστέα ὀφίων
 καὶ ἀκάνθας, πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγῆσθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν
 5 ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδέεστεροι, καὶ ἐλάσσονες ἔτι τού-

των· πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ἐν τῷ αἰ ἄ-
κανθαι κατακεχύαται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ οὐρέων στεινῶν ἐς
πεδῖον μέγα· τὸ δὲ πεδῖον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ.
λόγος δὲ ἔστι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφεις ἐκ τῆς Ἀραβίης
πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου· τὰς δὲ ἱεῖς τὰς ὀρνίθας ἀπαντώσας ἐς 10
τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρας, οὐ παρίεναι τοὺς ὄφεις, ἀλλὰ
κατακτείνειν. καὶ τὴν ἱεῖν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι.
Ἀράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύ-
πτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὀρνίθας ταύτας.

LXXVI. Εἶδος δὲ τῆς μὲν ἱεῖς τόδε. μέλαινα δεινῶς πᾶσα,
σκέλεα δὲ φορέει γερᾶνου, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον,
μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων, τῶν μαχομένων
πρὸς τοὺς ὄφεις, ἡδὲ ιδέη. τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλευμένων τοῖσι
ἀνθρώποισι· (διξαὶ γὰρ δὴ εἰσι αἱ ἱεῖς) ψιλὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ 5
τὴν δειρὴν πᾶσαν· λευκὴ πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς καὶ τοῦ αὐχένος
καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων καὶ τοῦ πυγαίου ἄκρου· ταῦτα δὲ τὰ
εἶπον πάντα, μέλαινά ἐστι δεινῶς· σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον, ἐμφε-
ρῆς τῇ ἐτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφή, οἷη περ τῶν ὕδρων. πτίλα
δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστά 10
κη ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων περὶ ἰρῶν εἰρήσθω.

LXXVII. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων, οἳ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην
Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες μάλι-
στα, λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην.
τρόπῳ δὲ ζόης τοιῷδε διαχρέωνται. συρμαῖζουσιν τρεῖς ἡμέρας
ἐπεξῆς μηνὸς ἐκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιεῖν καὶ κλύ- 5
σμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νοῦσους
τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι
μετὰ Λίβυας ὑγιηρέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὠρέων (δοκέειν
ἐμοί) εἶνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσιν αἱ ὥραι. ἐν γὰρ τῇσι μετα-
βολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων 10
πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὠρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ, ἐκ
τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήστις ὀνομάζουσι.
οἶνω δ' ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρέωνται· οὐ γὰρ σφί εἰσι ἐν
τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, πρὸς ἥλιον αὐήναντες,
ὠμοὺς σιτέονται· τοὺς δὲ, ἐξ ἄλμης τεταριχευμένους. ὀρνίθων δὲ 15
τούς τε ὀρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνιθίων,
ὠμὰ σιτέονται, προταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ

ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὀκόσοι σφι ἰσοὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς σιτέονται.

LXXVIII. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι, τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ, μέγαθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον, ἢ δίπηχυν· δεικνὺς δὲ ἐκάστῳ 5 τῶν συμποτέων, λέγει· “Ἐς τοῦτον ὀρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· “ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος.” Ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι.

LXXIX. Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται. τοῖσι ἄλλα τε ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἐν ἐστὶ, Λίνος, ὅσπερ ἐν τε Φοινίκη αἰοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἄλλῃ· κατὰ μέντοι ἔθνεα οὕνομα ἔχει, συμφέρεται 5 δὲ ὡς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λίνον ὀνομάζοντες αἰείδουσι. ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λίνον ὀκόθεν ἔλαβον· φαίνονται δὲ αἰείκοτε τοῦτον αἰείδοντες. ἐστὶ δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Λίνος καλούμενος Μανέρως. ἔφασαν δὲ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰ- 10 γύπτου παῖδα μουννογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄνωρον, Θρήνοισι τούτοις ὑπ' Αἰγυπτίων τιμηθῆναι· καὶ αἰοιδὴν τε ταύτην πρώτην καὶ μούνην σφίσι γενέσθαι.

LXXX. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτῶν τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτράπονται· καὶ ἐπιούσι, ἐξ ἑδρῆς ὑπανιστέαται. τόδε μέντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι 5 συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι κατίεντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα.

LXXXI. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτοὺς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοις δὲ εἰρίνεα εἴματα λευκὰ ἐπαναβληδὸν φορέουσι. οὐ μὲν τοι ἔς γε τὰ ἰσὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεταί σφι· οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολο- 5 γέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοις καὶ Βακχικοῖσι, εἰσὶ δὲ Αἰγυπτίοισι, καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα ὀσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἴμασι θάφθῃναι. ἐστὶ δὲ περὶ αὐτῶν ἰσὸς λόγος λεγόμενος.

LXXXII. Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μείς τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτευ ἐστὶ· καὶ τῇ ἑκάστος ἡμέρη γε-

νόμενος, ὅτέοισι ἐγκυρήσει, καὶ ὅπως τελευτήσῃ, καὶ ὅκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοις τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσῃ γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφι ἀνεύρηται ἢ τοῖσι ἄλλοις ἅπασιν ἀν- 5
θρώποις. γενομένου γὰρ τέρατος, φυλάσσουσι γραφόμενοι τῷποδαῖνον· καὶ ἦν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τῷτο νομίζουσι ἀποδείξεσθαι.

LXXXIII. Μαντική δὲ αὐτοῖσι ὧδε διακίεεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκίεεται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροις. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήϊον αὐτόθι ἐστὶ, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός· καὶ, ὅγε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντηῶν, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλει 5
ἐστὶ. οὐ μέντοι αἱ γε μαντήϊαί σφι κατὰ τῷτο ἐστᾶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι.

LXXXIV. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδασται. μίῃς νοῦσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασιν· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν· οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων.

LXXXV. Θρήνοι δὲ καὶ ταφαί σφρων, εἰσὶ αἷδε. τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκίων ἄνθρωπος, τοῦ τις καὶ λόγος ἦ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ τὸ πρόσωπον. κᾶπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοις λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὐταὶ ἀνὰ τὴν πόλιν στρωφώμεναι, τύπτονται 5
ἐπεζωσμένοι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς· σὺν δὲ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι.

LXXXVI. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι ἐπεὶ σφι κομισθῇ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασιν παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι, τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὐνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν· τὴν δὲ 5
δευτέραν δεικνύουσι ὑποδεεστέραν τε ταύτης καὶ εὐτελεστέραν· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην. φράσαντες δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτῶν κατὰ ἦν τινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρὸν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδῶν, μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται· οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ σπουδαιοτάτα ταριχεύουσι. πρῶτα 10
μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυζωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον,

τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ ἐγχέοντες φάρμακα. μετὰ
 δὲ, λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὁξείῃ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην, ἐξ
 ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν· ἐκκαθήσαντες δὲ αὐτὴν, καὶ διηθήσαν-
 15 τες οἶνῳ φοινικητῷ, αὗτις διηθέουσι θυμῆμασι τετριμμένοισι.
 ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης,
 καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρ-
 ῥάπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι λίτρῳ, κρύ-
 ψαντες ἡμέρας ἐβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι
 20 ταριχεύειν. ἔπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἐβδομήκοντα, λούσαντες τὸν
 νεκρὸν, κατειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελα-
 μῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμῳ, τῷ δὲ ἀντὶ κόλ-
 λης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί
 μιν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποι-
 25 ῆσάμενοι δὲ, ἐσεργυνῶσι τὸν νεκρὸν· καὶ κατακληῖσαντες οὕτω,
 θησαυρίζουσι ἐν οἰκῇματι θηκαίῳ, ἰστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον.
 οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς.

LXXXVII. Τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυτε-
 λήτην φεύγοντας, σκευάζουσι ὥδε. ἔπεὰν τοὺς κλυστῆρας πλή-
 σωνται τοῦ ἀπὸ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ὧν ἔπλησαν τοῦ
 νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τὴν
 5 νηδὺν, κατὰ δὲ τὴν ἔδρην ἐσηθήσαντες· καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύ-
 σμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ
 δὲ τελευταίῃ ἐξιῶσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην, τὴν ἐσῆκαν πρό-
 τερον· ἥ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐωυτῇ τὴν νηδὺν
 καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ
 10 λίτρον κατατήκει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον,
 καὶ τὰ ὀστέα. ἔπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω
 τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πρηγματευθέντες.

LXXXVIII. Ἡ δὲ τρίτη ταρίχευσις ἐστὶ ἡδε, ἥ τοὺς χρήμασι
 ἀσθενεστέρους σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλίην, ταρι-
 χεύουσι τὰς ἐβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν
 ἀποφέρεισθαι.

LXXXIX. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἔπεὰν τε-
 λευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ὧσι
 εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῦνος γυναῖκες· ἀλλ' ἔπεὰν τριταῖαι
 ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδούσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦ-
 5 το δὲ ποίεουσι οὕτω τοῦδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ σφι οἱ ταριχευταὶ μί-

σγωνται τῇσι γυναιξί. λαμβθῆναι γάρ τινά φασι μισγόμενον νεκρῷ προσφάτῳ γυναικός· κατεῖπαι δὲ τὸν ὁμότεχνον.

XC. "Ὅς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων, ἢ ξείνων ὁμοίως, ὑπὸ κροκοδείλου ἀρπαχθεὶς ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνεται τεθνηώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ περιστείλαντας ὡς κάλλιστα, θάψαι ἐν ἱερῇσι θήκησι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα, οὔτε τῶν προσ- 5 ηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλὰ μιν οἱ ἱερεῖς αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρὸν, χειραπτάζοντες θάπτουσι.

XCΙ. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι τὸ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μήδ' ἄλλων μηδαμᾶ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι. ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστὶ Περσέος τοῦ Δανάης ἱερὸν τετράγωνον· περίξ 5 δὲ αὐτοῦ φοίνικες πεφύκασι· τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ λίθινά ἐστι, κάρτα μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἐστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηὸς τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε τοῦ Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκι δὲ 10 ἔσω τοῦ ἱεροῦ. σανδάλιον τε αὐτοῦ πεφορημένον εὐρίσκεσθαι, ἐὼν τὸ μέγαθος δίπηχυ· τὸ ἐπεὰν φανῇ, εὐθηνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι. ποιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικά τῷ Περσεῖ· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἄεθλα, κτήνεα καὶ χλαίνας καὶ δέρματα. εἰρομένου δέ μευ ὃ τι σφι 15 μούνοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὃ τι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν "Τὸν " Περσέα ἐκ τῆς ἐωυτῶν πόλιος γεγονέναι· τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ " τὸν Λυγκέα, ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα." Ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες, κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. 20 " Ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην τὴν καὶ " Ἑλ- " ληνες λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιθύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν ἔφα- " σαν, ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας " πάντας· ἐκμεμαθηκότα δὲ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον τὸ τῆς " Χέμμιος οὐνομα, πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρός· ἀγῶνα δὲ οἱ 25 " γυμνικὸν, αὐτοῦ κελεύσαντος, ἐπιτελέειν."

XCII. Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν ἐλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἔλεσι κατοικημένοι, τοῖσι

μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι καὶ
 τὰ ἄλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτῶν συνοικεῖ, κατὰ περ
 5 Ἑλληνες. ἀτὰρ πρὸς εὐτελείην τῶν σιτίων τάδε σφι ἄλλα ἐξεύ-
 ρηται. ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ
 φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν
 ταῦτα ἐπεὰν δρέψωσι, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ
 τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὼν ἐμφερέας, πτίσαντες, ποιεῦνται
 10 ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς πυρί. ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου
 ἐδωδίμη, καὶ ἐγγλύσσει ἐπιεικέως, ἐὼν στρογγύλον, μέγαθος κατὰ
 μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ
 γινόμενα καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυο-
 μένη ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται, κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον. ἐν
 15 τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. τρώγεται
 δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ αὔα. τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινο-
 μένην, ἐπεὰν ἀνασπάσῃ ἐκ τῶν ἐλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀπο-
 τάμνοντες, εἰς ἄλλο τι τράπουσι· τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε
 ἐπὶ πῆχυν, τρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἳ δὲ ἂν καὶ κάρτα βού-
 20 λωνται χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανεῖ πνί-
 ξαντες, οὕτω τρώγουσι. οἳ δὲ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων
 μούνων· τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αὐαίνουσι
 πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὔους ἐόντας σιτέονται.

XCIII. Οἳ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι, ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ
 μάλα γίνονται· τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνησι, τοιάδε ποιεῦσι.
 ἐπεὰν σφραγὶς ἐσίῃ οἷστρος κυτσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι εἰς τὴν
 θάλασσαν. ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀπορῥαίνοντες τοῦ θοροῦ· αἱ
 5 δὲ, ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κυτσκονται. ἐπεὰν δὲ
 πλήρεις γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω εἰς ἡθεα τὰ
 ἐωυτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τῶν θη-
 λέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεύμεναι δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόν περ
 ἐποίευν οἱ ἔρσενες· τῶν γὰρ ὠῶν ἀπορῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τῶν
 10 κέγχρων, οἳ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐπόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι
 οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν περιγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων
 κέγχρων οἱ τρεφόμενοι ἰχθύες γίνονται. οἳ δ' ἂν αὐτῶν ἀλῶσι
 ἐκπλώνοντες εἰς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπαριστερὰ
 τῶν κεφαλῶν· οἳ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώνοντες, τὰ ἐπιδεξιὰ τετρί-
 15 φαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε. ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ' ἀρι-
 στερὰ καταπλώουσι εἰς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώνοντες ὀπίσω, τῆς

αὐτῆς ἀντέχονται, ἐγχεριμπτόμενοι καὶ ψαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἀμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἔπεάν δὲ πληθύνεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε κοῖλα τῆς γῆς καὶ τὰ τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθέοντος τοῦ 20 ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. κόθεν δὲ οἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο. τοῦ προτέρου ἔτεος ἔπεάν ἀπολίπη ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐντεκόντες ὡς ἐς τὴν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἔπεάν δὲ πε- 25 ριελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠν τούτων παραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθῦς οὕτω ἔχει.

XCIV. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιεῦσι δὲ ὧδε. παρὰ τὰ χεῖλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπεύρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται. ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα, 5 καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἔπεάν συλλέξωνται, οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι· οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ τὸ ἀπορρέον ἀπ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον, καὶ οὐδὲν ἦσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσηνές· ὁδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται.

XCV. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας, ἀφθόνους ἐόντας, τάδε σφί ἐστι μεμηχανημένα. τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἶοί τέ εἶσι ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἔλεα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ 5 αὐτῶν ἀμφίβληστρον ἔκτῃται, τῷ τῆς μὲν ἡμέρης ἰχθῦς ἀγρεύει, τὴν δὲ νύκτα τάδε αὐτῷ χρᾶται· ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ, περὶ ταύτην ἴστησι τὸ ἀμφίβληστρον, καὶ ἔπειτα ἐνδύς, ὑπ' αὐτῷ καθεύδει. οἱ δὲ κώνωπες, ἦν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιζάμενος εὖδῃ ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται 10 ἀρχήν.

XCVI. Τὰ δὲ δὴ πλοῖά σφι, τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα· τῆς ἡ μορφὴ μὲν ἐστὶ ὁμοιοτάτη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ, τὸ δὲ δάκρυον κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὧν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγεύμενοι τρόπον τοιόνδε. περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς 5 περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἔπεάν δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ ναυπη-

γήσονται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τείνουσι αὐτῶν· νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται, ἔσωθεν δὲ τὰς ἀρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλω· πηδάλιον δὲ ἐν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβύνεται·
 10 ἰστῶ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἰστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύνανται πλέειν, ἣν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ, ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρικήης πεποιημένη θύρη, κατερῥαμμένη ῥίπεϊ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστά κη σταθμόν·
 15 τούτων τὴν μὲν θύρην, δεδεμένην κάλῳ, ἐμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ἐπιφέρεισθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὀπισθε. ἡ μὲν δὲ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος, χωρεῖ ταχέως, καὶ ἔλκει τὴν βάρυν (τοῦτο γὰρ δὴ οὐνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοις) ὁ δὲ λίθος ὀπισθε ἐπελκόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῶ, κατιθύνει τὸν πλόον. ἔστι
 20 δέ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθει πολλὰ, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων.

XCVII. Ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλεις μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὧν,
 5 ἐπεὰν τοῦτο γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώνοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος· ἔστι δὲ οὐκ οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα, καὶ παρὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ Θαλάσσης καὶ Κανώσου διὰ
 10 πεδίου πλέων, ἥξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλευμένην.

XCVIII. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται, ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστι Αἴγυπτος. ἡ δὲ ἐτέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὐνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δα-
 5 ναοῦ γαμβροῦ, Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ· καλέεσθαι γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχάνδρος· οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὐνομα.

XCIX. ΜΕΧΡΙ μὲν τούτου, ὅψις τε ἐμὴ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἐρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ τὰ ἤκουον· προσέσται δὲ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὀψιος. τὸν Μῆνα, τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύ-

πτου, οἱ ἱεεὲς ἔλεγον, τοῦτο μὲν, ἀπογεφυρῶσαι καὶ τὴν Μέμφιν. 5
 τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον πρὸς
 Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμ-
 φιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίας ἀγκῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρ-
 χαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον
 τῶν οὐρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ 10
 Νείλου, ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασ-
 σόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποτα-
 μὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναί ἐστι. ὥς δὲ
 τῷ Μῆνι τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γεγονέναι τὸ
 ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ἣτις νῦν 15
 Μέμφις καλεῖται· ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στείνῳ τῆς Αἰ-
 γύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορῶσαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ
 πρὸς βορρην τε καὶ πρὸς ἐσπέρην· τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῶ αὐτὸς ὁ
 Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἰρὸν ἰδρῦσασθαι ἐν
 αὐτῇ, ἐὼν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον.

C. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱεεὲς ἐκ βύβλου ἄλλων βα-
 σιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν τοσαύτῃσι γε-
 νεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ
 ἐπιχωρὶς· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὐνο-
 μα ἦν ἣ τις ἐβασίλευσε, τόπερ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρῖς. τὴν 5
 ἔλεγον τιμωρέουσιν ἀδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων
 ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω ἐκείνη ἀπέδοσαν τὴν βασι-
 λειάν· τούτῳ τιμωρέουσιν, πολλοὺς Αἰγυπτίων διαφθεῖραι δόλῳ.
 ποιησαμένην γὰρ μιν οἶκημα περίμηκες ὑπόγαιον, καινοῦν τῷ
 λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέσασαν δὲ μιν Αἰγυπτίων 10
 τοὺς μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ἦδεε, πολλοὺς ἐστιᾶν· δαι-
 νυμένοισι δὲ ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου.
 ταύτης μὲν περὶ τοσαῦτα ἔλεγον· πλὴν ὅτι αὐτὴν μιν, ὥς τοῦτο
 ἐξέργαστο, ῥίψαι ἐς οἶκημα σποδοῦ πλέον, ὅπως ἀτιμώρητος
 γένηται.

CI. Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἔργων
 ἀπόδεξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος, πλὴν ἐνὸς τοῦ ἐσχάτου
 αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Ἡφαί-
 στου τὰ πρὸς βορρην ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια· λίμνην τε
 ὀρύξαι, τῆς ἡ περιόδου ὅσων ἐστὶ σταδίων ὕστερον δηλώσω· πυρα- 5
 μίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν τοῦ μεγάρου περὶ, ὁμοῦ αὐτῇ

τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι, τῶν δὲ ἄλλων οὐδέναι οὐδέν.

CII. Παραμειψάμενος ὦν τούτους, τοῦ ἐπὶ τούτοις γενομένου βασιλέως, τῷ οὐνομα ἦν Σέσωστρις, τούτου μνήμην ποιήσομαι. τὸν ἔλεγον οἱ ἱεῖες πρῶτον μὲν πλοίοις μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικη-
 5 μένους καταστρέφεσθαι ἐς ὃ πλεοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν οὐκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ὀπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν ἱεῶν τὴν φάτιν, στρατιὴν πολλήν λαβὼν ἤλαυνε διὰ τῆς ἡπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν κατα-
 στρεφόμενος. ὅτεοις μὲν νυν αὐτῶν ἀλκίμοις ἐνετύγχανε, καὶ
 10 δεινῶς γλιχομένοις περὶ τῆς ἐλευθερίας, τούτοις μὲν στήλας ἐνίστη ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμμάτων λεγούσας τό τε ἑωυτοῦ οὐνομα καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἑωυτοῦ κατεστρέψατο σφεας. ὅτέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλεις, τούτοις δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλησι κατὰ ταῦτα καὶ τοῖσι ἀν-
 15 ὀρητοῖσι τῶν ἐθνέων γενομένοις· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσ-
 ἐνέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς εἶησαν ἀνάλκιδες.

CIII. Ταῦτα δὲ ποιέων, διεξήϊε τὴν ἡπειρον· ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς, τοὺς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήϊκας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ προσώτατα ἀπικέ-
 σθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός· ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται
 5 σταθεῖσαι αἱ στήλαι· τὸ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἦϊε· καὶ ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐπὶ Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν, εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέ-
 σωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑωυτοῦ στρατιῆς μόριον ὅσον δὴ, αὐ-
 τοῦ κατέλιπε τῆς χώρας οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινὲς στρατιωτέων
 10 τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, περὶ Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν.

CIV. Φαίνονται μὲν γὰρ ἑόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φρον-
 τίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμε-
 μνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν
 5 δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους· αὐτὸς δὲ εἶκασα τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοισίδε καὶ μᾶλλον, ὅτι μούνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα.

Φοίνικες δὲ καὶ Σύροι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι 10
παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ
Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοις ἀστυγείτονες ἑόντες,
ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι. οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περι-
ταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοις φαίνονται
ποιεῦντες κατὰ τὰ αὐτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιοπῶν 15
οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον· ἀρχαῖον γὰρ
δὴ τι φαίνεται ἑόν. ὥς δ' ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέ-
γα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι
ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα,
ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα.

CV. Φέρε νυν καὶ ἄλλο εἶπω περὶ τῶν Κόλχων, ὥς Αἰγυπτίοι-
σι προσφερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζον-
ται κατὰ τὰ αὐτά· καὶ ἡ ζῶη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερής
ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικόν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρ-
δονικόν κέκληται· τὸ μὲντοι ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλέε- 5
ται Αἰγύπτιον.

CVI. Τὰς δὲ στήλας τὰς ἴστα κατὰ τὰς χώρας ὁ Αἰγύπτου
βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῖντες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι·
ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὄρεον εἰσάρας, καὶ τὰ γράμμα-
τα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσί δὲ καὶ περὶ
Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, 5
τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης εἰς Φώκαιαν ἔρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων
εἰς Σμύρνην. ἐκατέρωθι δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μέγαθος πέμπτῃς
σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χερὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον,
καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιο-
πίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ ὤμου εἰς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τῶν στηθέων 10
γράμματα ἰσὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε·
ἘΓΩ ΤΗ'ΝΔΕ ΤΗ'Ν ΧΩ'ΡΗΝ ὩΜΟΙΣΙ ΤΟΙ'ΣΙ Ἐ-
ΜΟΙ'ΣΙ ἘΚΤΗΣΑ'ΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστὶ, ἐνθαῦτα
μὲν οὐ δηλοῖ, ἐτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν
Θεσσαμένων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολὺ τῆς ἀλη- 15
θείης ἀπολελειμμένοι.

CVII. Τοῦτον δὲ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ
ἀνάγοντα πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατε-
στρέψατο, ἔλεγον οἱ ἰεεῖς, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν
Δάφνησι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ τῷ ἐπέτρεψε Σέ-

5 σωστρίς τὴν Αἴγυπτον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ
 πρὸς αὐτῷ τοὺς παῖδας, περινηῆσαι ἕξωθεν τὴν οἰκίην ὕλη· περι-
 νηήσαντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμ-
 βουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν
 ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δὲ οἱ συμβουλεύσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἕξ,
 10 τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐ-
 τοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκσώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν
 Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ·
 τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί.

CVIII. Νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρίς ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τισά-
 μενος τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῶν τὰς
 χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο. τοὺς τέ οἱ
 λίθους, τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως κομισθέντας ἐς τοῦ Ἡφαί-
 5 στου τὸ ἱερὸν, ἐόντας μεγάλῃ περιμήκειας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλκύσαν-
 τες· καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν εἰσάσας ἐν Αἰγύπτῳ πάσας οὗ-
 τοι ἀναγκαζόμενοι ὥρυσσον· ἐποίευν τε οὐκ ἐκόντες Αἴγυπτον, τὸ
 πρὶν εἶναι ἰππασίμην καὶ ἀμαξευομένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων.
 ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος, εἰσάσας πεδιάς πᾶσα, ἀνιπ-
 10 πος καὶ ἀναμάξευτος γέγονε· αἵτιαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες
 γεγόνασιν, εἰσάσαι πολλαί, καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κα-
 τέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώραν ὁ βασιλεύς· ὅσοι τῶν Αἰγυ-
 πτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἐκτείνοντο τὰς πόλεις, ἀλλ' ἀναμέσους,
 οὗτοι ὅπως τε ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροις
 15 ἐχρέοντο τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεόμενοι. τούτων μὲν δὴ εἵνε-
 κα κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος.

CIX. Κατανεῖμαι δὲ τὴν χώραν Αἰγυπτίοισι ἅπασιν τοῦτον
 ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλήρον ἴσον ἐκάστῳ τετράγωνον διδόντα· καὶ
 ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν
 ἐπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δὲ τινος τοῦ κλήρου ὁ ποταμός τι
 5 παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ,
 ἐπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ
 χώρος γέγονε, ὅπως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀ-
 ποφορῆς τελέοι. δοκέει δὲ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίῃ εὐρεθεῖσα, ἐς τὴν
 Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυνά-
 10 δεκα μέρη τῆς ἡμέρης, παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες.

CX. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μόνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε.
 μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους·

δύο μὲν, τριήκοντα πηχέων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἑόντας τέσσερας, εἴκοσι πηχέων ἕκαστον. τῶν δὲ ὁ ἰρεὺς τοῦ Ἡφαιστού χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσην οὐ περιεῖ- 5 δε ἰστάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φᾶς, οὐ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σεσώστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν. οὐκὼν δίκαιον εἶναι ἰστάναι ἔμπροσθε τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι. 10 Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

CXI. Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληῖν τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν· τὸν ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίαν στρατηῖν, συνενειχθῆναι δὲ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα. τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὥς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἔμπεσόντος, 5 κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγένετο· τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ· μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναί μιν τυφλόν· ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτεϊ ἀπικέσθαι οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὥς “ Ἐξήκει 10 “ τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίας, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὕρῳ νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις παρὰ τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα μοῦνον “ πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος.” Καὶ τὸν πρώτης τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὥς οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι. ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας 15 τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τῷ οὕρῳ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλεέται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσσαντα, ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλει. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὕρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγῶν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱερὰ πάντα 20 τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦ γε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ ἱερὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὁβελοὺς δύο λιθίνους, ἐξ ἑνὸς ἑόντα ἑκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον πηχέων ἑκατὸν, εὖρος δὲ ὀκτῶ πηχέων.

CXII. Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληῖν ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὐνομα Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστίου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιτοι-

5 κέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι· καλέεται δὲ ὁ χώρος
 οὗτος ὁ συνάπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ
 Πρωτέος ἱερὸν, τὸ καλέεται Ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ
 τοῦτο τὸ ἱερὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκη-
 κοῶς ὡς διαιτήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτείῃ, καὶ δὴ καὶ ὅτι Ξείνης
 10 Ἀφροδίτης ἐπωνύμιόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱερά ἐστι,
 οὐδαμῶς Ξείνης ἐπικαλέεται.

СХІІІ. Ἐλεγον δέ μοι οἱ ἱερεῖς ἱστοροῦντι τὰ περὶ Ἑλένην,
 γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἀρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀ-
 ποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ, καὶ μιν, ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶ-
 σται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος· ἐνθεῦτεν δὲ
 5 (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύ-
 πτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ
 ἐς Ταριχείας. ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, ὃ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος
 ἱερὸν· ἐς τὸ ἦν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεφ' ἀνθρώπων ἐπιβάληται
 στίγματα ἱερά, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἄψα-
 10 σθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοῖος μέχρι ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρ-
 χῆς. τοῦ ὧν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες, πυθόμε-
 νοι τὸν περὶ τὸ ἱερὸν ἔχοντα νόμον· ἰκέται δὲ ἰζόμενοι τοῦ θεοῦ,
 κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτὸν, πάντα
 λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέ-
 15 λεων ἀδικίην· κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρὸς τε τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν
 τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ ὀνόματι ἦν Θῶνις.

СХІV. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τὴν ταχίστην ἐς
 Μέμφιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε· “ Ἦκει ξεῖνος,
 “ γένος μὲν Τευκρὸς, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμέ-
 “ νος· ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε
 5 “ ταύτην ἄγων ἦκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων
 “ ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπενειχθεῖς. κότερα δῆτα τοῦτον ἐῷμεν ἀσινέα
 “ ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε;” Ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε· “ Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ
 “ ἐστι ἀνόσια ἐργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπά-
 10 “ γετε παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδῶ ὅ τι κοτέ καὶ λέξει.”

СХV. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέ-
 ξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατίσχει· μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον
 ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα·
 πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἰκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, εἰρώτα

τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς, τίς εἶη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ 5
καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τὸ οὔνομα· καὶ δὴ
καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεύς
εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀ-
λεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθειάν, ἤλεγχον
οἱ γενόμενοι ἰκέται, ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. 10
τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι
“ Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἠγεύμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι
“ ὑπ’ ἀνέμων ἤδη ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώραν τὴν ἐμὴν, ἐγὼ
“ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνος ἐτισάμην· ὅς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν,
“ ξεινίων τυχῶν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο. παρὰ τοῦ σεωυτοῦ 15
“ ξείνου τὴν γυναῖκα ἦλθες· καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε,
“ ἀλλὰ ἀναπτέρωσας αὐτήν, οἴχεαι ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ
“ ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου κερατ-
“ σας ἤκεις. νῦν ὦν, ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἠγῆμαι μὴ ξεινοκτο-
“ νέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὐ τοι προήσω ἀ- 20
“ πάγεσθαι, ἀλλὰ αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάζω, ἐς ὃ
“ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δὲ σὲ καὶ
“ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς
“ γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίους
“ περιέψεσθαι.”

СХVI. Ἑλένης μὲν ταύτην ἀπιζιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ
ἰρέες γενέσθαι. δοκέει δὲ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυ-
θέσθαι· ἀλλ’ οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιήν εὐπρεπῆς ἦν τῷ
ἐτέρῳ τῷ περ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας ὥς καὶ
τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον δὲ, κατὰ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλι- 5
άδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν) πλάνην τὴν Ἀλεξάν-
δρου, ὥς ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην, τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος,
καὶ ὥς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δὲ αὐ-
τοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ, λέγει δὲ τὰ ἔπεα οὕτω·

“Ενθ’ ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος Θεοειδὴς
“Ἠγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

Ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσίδε τοῖσι ἔπεσι·

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
Ἐσθλὰ, τὰ οἱ Πολύδαμνα πόρεν, Θῶνος παρὰ κοιτίτις

Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζεῖδωρος ἄρουρα
 Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

Καὶ τὰδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει·

Αἰγύπτω μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
 *Εσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἐκατόμβας.

Ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ, ὅτι ἠπίστατο τὴν εἰς Αἴγυπτον
 Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμουργεῖ γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτω· οἱ δὲ
 Φοίνικες, τῶν ἐστὶ ἡ Σιδῶν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι.

СХVII. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα, καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ
 ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα, δηλοῖ, ὅτι οὐκ Ὀμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα
 ἐστὶ, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοις εἴρηται, ὡς
 τριταῖος ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπῖκετο εἰς τὸ Ἴλιον ἄγων τὴν
 5 Ἑλένην, εὐαεῖ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσῃ λείῃ· ἐν
 δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὀμηρος μὲν νυν,
 καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα, χαιρέτω.

СХVIII. Εἰρομένου δὲ μευ τοὺς ἱρέας, εἰ μάταιον λόγον λέ-
 γουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι, ἢ οὐ· ἔφασαν πρὸς
 ταῦτα τὰδε, ἱστορήσει φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἔλ-
 θεῖν μὲν γὰρ, μετὰ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν, εἰς τὴν Τευκρίδα γῆν
 5 Ἑλλήνων στρατιὴν πολλήν, βοηθεῦσαν Μενέλεω· ἐκβᾶσαν δὲ εἰς
 γῆν καὶ ἰδρυθεῖσαν τὴν στρατιήν, πέμπειν εἰς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους·
 σὺν δὲ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων· τοὺς δ' ἐπεὶ τε ἐσελθεῖν εἰς
 τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα τὰ οἱ οἶχετο
 κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν· τοὺς δὲ
 10 Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁ-
 μνύοντας καὶ ἄνωμοτι, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλεύ-
 μενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ οὐκ
 ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασι-
 λεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελαῖσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν,
 15 οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, εἰς ὃ ἐξεῖλον. ἐλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ
 ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθά-
 νοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες,
 αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα.

СХΙХ. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀ-
 ναπλώσας εἰς τὴν Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθινήν τῶν πρηγμάτων,
 καὶ ξεινίων ἦντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέ-
 λαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἐαυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι

τούτων, ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἀδίκος ἐς Αἰγυπτίους. ἀποπλέειν 5
 γὰρ ὠρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολ-
 λὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον· λαβὼν γὰρ δύο
 παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφρα ἐποίησε. μετὰ δὲ, ὡς
 ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος,
 οἶχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὅκου ἐτρά- 10
 πέτο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι· τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίησι
 ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, παρ' ἐωυτοῖσι γενόμενα, ἀτρεκέως
 ἐπιστάμενοι λέγειν.

СХХ. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱερεῖς ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ
 τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγό-
 μενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι,
 ἦτοι ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρε-
 νοβλαβὴς ἦν ὁ Πριάμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε 5
 τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν
 ἐξούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικέη. εἰ δέ τοι καὶ ἐν
 τοῖσι πρώτοισι χρόνοις ταῦτα ἐγίνωσκον· ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν
 ἄλλων Τρώων, ὅκότε συμμίσχοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο, αὐ-
 τοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν 10
 παίδων, μάχης γινομένης, ἀπέθνησκον, εἰ χρή τι τοῖσι ἐποποιοῖσι
 χρεώμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλ-
 πομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συνοικέε Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐ-
 τὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀ-
 παλλαγήσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληΐη ἐς Ἀλέξανδρον περιήϊε, 15
 ὥστε γέροντος Πριάμου· ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρῆγματα εἶναι
 ἀλλὰ Ἐκτωρ, καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον ἐὼν, ἔ-
 μελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι· τὸν οὐ προσ-
 ῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα, μεγάλων κα-
 κῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε καὶ αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοις 20
 πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι
 αὐτοῖσι τὴν ἀληθεῖν ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην
 ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος, ὅπως πανωλεθρίῃ
 ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν
 μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν 25
 θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν, τῇ ἐμοὶ δοκέει, εἴρηται.

СХХΙ. Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην Ῥαμψίνιτον
 ἔλεγον· ὅς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἐσπέρην

τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου. ἀντίους δὲ τῶν προφυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἐόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πηχέων· τῶν
 5 Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέῳ ἐστεῶτα καλέουσι Θέρος· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα. καὶ τὸν μὲν καλέουσι Θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε, καὶ εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλεύμενον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι.

α'. Πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλεῖ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδ' ἐγγὺς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλήϊ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἶκημα λίθινον· τοῦ τῶν τοί-
 5 χων ἓνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἓνα ἐξαιρετὸν εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ ἐνός. ὥς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἶκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ. χρόνου δὲ περιϊόντος, τὸν οἰκοδόμον,
 10 περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἐόντα, ἀνακαλέεσθαι τοὺς παῖδας· (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο·) τούτοις δὲ ἀπηγῆσθαι, ὥς ἐκείνων προορέων ὅπως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέως. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα
 15 ὥς ταῦτα διαφυλάσσοντες, ταμίαι τῶν βασιλέως χρημάτων ἔσονται. καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὴν ἔργου ἔχεσθαι· ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλήϊα νυκτὸς, καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας, ῥηϊδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι.

β'. Ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἶκημα, θωυμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεᾶ τὰ ἀγγῆϊα· οὐκ ἔχειν δὲ ὄν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντρων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κεκλειμένου. ὥς δὲ αὐτῷ, καὶ δὶς καὶ τρίς ἀνοίξαντι,
 5 αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα, (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραῖζοντας,) ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγγῆϊα, ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν, στῆσαι. τῶν δὲ φωρῶν, ὥσπερ ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, ἐλθόντων, καὶ ἐνδύντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε,
 10 ἰθέως τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι· ὥς δὲ γινῶναι αὐτὸν ἐν οἴῳ κακῷ ᾗ ᾤν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσδύντα, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν·

ὅπως μὴ αὐτὸς ὀφθεῖς, καὶ γνωρισθεῖς ὅς εἴη, προσαπολέσῃ καὶ ἐκεῖνον. τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν πεισθέντα ταῦτα· καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, φέροντα τὴν κε- 15 φαλήν τοῦ ἀδελφεοῦ.

γ'. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἶκημα, ἐκπεπλήχθαι, ὀρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἶκημα, ἀσινές, καὶ οὔτε ἔσοδον οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίαν ἔχον. ἀπορεύμενον δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείχεος κατακρεμάσαι· φυλάκους δὲ αὐτοῦ κα- 5 ταστήσαντα, ἐντείλασθαί σφι, τὸν ἂν ἴδωνται ἀποκλαύσαντα, ἢ κατοικτισάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἐωυτόν. ἀνακρεμαμέ- νου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν· λόγους δὲ πρὸς τὸν περιέοντα παῖδα ποιευμένην, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεω τρόπῳ δύ- νηται, μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας 10 κομιεῖ· εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, διαπειλέειν αὐτήν, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα.

δ'. Ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιέοντος παιδὸς, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτήν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσα- σθαι τοιάδε μιν. ὄνους κατασκευασάμενον, καὶ ἄσκους πλήσαν- τα οἴνου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς· ὡς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα 5 τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λύνειν ἀπαμμένους. ὡς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὀκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται. τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγήϊα ἔχοντας, καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν, ἐν κέρδεϊ 10 ποιευμένους· τὸν δὲ διαλοιδορεῖσθαι πᾶσι, ὀργὴν προσποιούμενον. παραμυθευμένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων, χρόνῳ πρηῦνεσθαι προσ- ποίεεσθαι, καὶ ὑπίεσθαι τῆς ὀργῆς· τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατασκευάζειν. ὡς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καὶ τινα καὶ σκῶψαί μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέ- 15 σθαι, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκῶν ἕνα· τοὺς δὲ αὐτοῦ, ὥσπερ εἶχον, κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι, καὶ ἐκεῖνον παραλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἐωυτῶν μέιναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆναί τε δὴ, καὶ καταμεῖναι. ὡς δὲ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἡσπά- ζοντο, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἀσκῶν. δαψιλέϊ δὲ τῷ 20 ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπερμεθυσθῆναι· καὶ κρα-

τηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου, αὐτοῦ ἐνθάπερ ἔπινον κατακοιμηθῆναι. τὸν δὲ, ὡς πρόσω ἦν τῆς νυκτός, τό τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλῦσαι, καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρῆσαι τὰς δε-
 25 ξιάς παρηίδας· ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα.

Ε'. Τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυσ ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποίειν· πάντως δὲ βουλόμενον εὗρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά· τὴν θυγατέρα τὴν ἐωυτοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκήματος, ἐν-
 5 τειλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι, καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅτι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὅς δ' ἂν ἀπηγήσεται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγεννημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα ποίειν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν
 10 φῶρα πυθόμενον τῶν εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουλευθέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλέος περιγενέσθαι, ποίειν τάδε. νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα ἐν τῷ ὥμῳ τὴν χεῖρα, ἶεναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ὡς τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτα-
 15 τον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλὴν· σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἄπτεσθαι αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότει προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα·
 20 τὴν δὲ, ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσιν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρῶν φεύγοντα.

ς'. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνερείχθη, ἐκπεπληχθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τ' ἀνθρώπου. τέλος δὲ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις, ἐπαγγέλλεσθαι ἀδειάν τε διδόντα, καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὅψιν τὴν ἐωυτοῦ.
 5 τὸν δὲ φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν· Ῥαμφίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλεῖστα ἐπισταμένῳ ἀνθρώπων· Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκεῖνον δὲ Αἰγυπτίων.

СХХІІ. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον, τοῦτον τὸν βασιλέα ζῶν καταεῆναι κάτω ἐς τὸν οἶον Ἕλληνας αἰδοῦν νομίζουσι εἶναι, καὶ

κεῖθι συγκυβεῖν τῇ Δήμητρὶ καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτήν, τὰ δὲ, ἐσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς· καὶ μιν πάλιν ἄνω ἀπικέσθαι, δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου 5 καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν· τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς· οὐ μέντοι, εἴ τε δι' ἄλλο τι, εἴ τε διὰ ταῦτα ὁρτάζουσι, ἔχω λέγειν. φᾶρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφάναντες οἱ ἱεῖες, κατ' ὧν ἔδησαν ἐνὸς αὐτῶν μίτρη τοὺς ὀφθαλμούς· ἀγαγόντες δὲ μιν ἔχοντα τὸ 10 φᾶρος ἐς ὁδὸν φέρουσιν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. τὸν δὲ ἱεῖα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίου· καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον.

CXXIII. Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθαι ὅτε τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἐστὶ· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ὡς ἀν- 5 θρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὶ δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινὰ, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνει· τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοις ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ 10 μὲν, πρότερον, οἱ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἐωυτῶν ἔοντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω.

CXXIV. Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλέος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως. μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντά σφρων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακληῖσαντα γάρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μὲν σφρας θυσιέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἐωυτῷ κελεύειν 5 πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ οὐρεῖ, ἐκ τουτέων ἔλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοις τοὺς λίθους ἑτέροις ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἔλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων 10 αἰεὶ τὴν τρίμηνον ἐκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τρισκομένῳ τῷ λαῷ, δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν εἴλκον τοὺς λίθους, τὴν

ἔδειμαν ἔργον ἐὼς οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς
 ἐμοὶ δοκέειν· (τῆς γὰρ μῆκος μὲν εἰσι πέντε στάδιοι· εὖρος δὲ,
 15 δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτῃ ἐστὶ αὐτῇ ἐωυτῆς, ὀκτὼ
 ὀργυιαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων) ταύτῃ δὲ
 δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι, χωρὶς τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπ' οὗ
 ἐστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποίεετο Θή-
 κας ἐωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ
 20 πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι ἐείκοσι ἔτεα ποιευμένη· τῆς ἐστι
 παντακῇ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, εὐρύσης τετραγώνου, καὶ
 ὕψος ἴσον· λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἀρμωσμένου τὰ μάλιστα· οὐ-
 δεῖς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων.

CXXV. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμίς· ἀναβαθμῶν τρό-
 πον, τὰς μετεξέτεροι κρόσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιαύ-
 την τὸ πρῶτον ἐπεὶ τε ἐποίησαν αὐτήν, ἥειρον τοὺς ἐπιλοίπους λί-
 θους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· χαμάθεν μὲν ἐπὶ
 5 τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν αἰείροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λί-
 θος ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἐτέρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἐστεῶσαν ἐπὶ τοῦ πρῶ-
 του στοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον ἔλκετο στοῖχον,
 ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν,
 τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴ τε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν,
 10 εὐῶσαν μίαν τε καὶ εὐβάστακτον, μετεφόρεον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον,
 ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν· λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρω, κα-
 τάπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα·
 μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίευν· τελευταῖα δὲ αὐτῆς τὰ
 ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ διὰ
 15 γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἔς τε συρμαίνην καὶ
 κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ, ὡς
 ἐμὲ εὖ μεμνήσθαι τὰ ὁ ἐρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος τὰ γράμμα-
 τα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ
 δ' ἐστὶ οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι
 20 ἐστὶ ἔς τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία, καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐρ-
 γαζομένοισι· ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον·
 ἄλλον δὲ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον,
 καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον.

CXXVI. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε χρη-
 μάτων δεόμενον, τὴν θυγατέρα τὴν ἐωυτοῦ κατίσαντα ἐπ' οἰκή-
 ματος, προστάξαι πρῆσσεσθαι ἀργύριον, ὁκόσον δὴ τι· οὐ γὰρ δὴ

τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δὲ, τὰ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι, ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημῆϊον καταλιπέσθαι, 5 καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἐκάστου δέεσθαι, ὅπως ἂν αὐτῇ ἓνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἐστηκυῖαν, ἔμπροσθε τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς ἐστὶ τὸ κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου.

СХХVII. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πεντήκοντα ἔτεα· τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληῖαν τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χερσηνα. καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἐτέρῳ, τὰ τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ 5 ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν. οὔτε γὰρ ὕπεστι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἦκει ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς τὴν ἐτέρην, ῥέουσα· (διὰ οἰκοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω νῆσον περιῶρεῖ, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα.) ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας ὑποβὰς τῆς ἐτέρης 10 τ' αὖ τὸ μέγαθος, ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε. ἐστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χερσηνα ἕξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα.

СХХVIII. Ταῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι Αἰγυπτίοισι τε πᾶσαν εἶναι κακότητα, καὶ τὰ ἰρὰ χρόνου τοσούτου κατακληῖσθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὅς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα 5 κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

СХХIX. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα· τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν· τὸν δὲ τὰ τε ἰρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λεῶν τετρυμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας· δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρίνειν. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον, 5 ἀπάντων ὅσοι ἤδη βασιλεῖς ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέουσι μάλιστα τοῦτον· τὰ τε ἄλλα γὰρ μιν κρίνειν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἡπίῳ τῷ Μυκερίνῳ κατὰ τοὺς πολίητας, καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι 10 τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μοῦνόν οἱ εἶναι ἐν τοῖσι

οἰκίοισι τέκνον. τὸν δὲ, ὑπεραλγήσαντά τε τῷ περιεπεπτώκεε
πρήγματι, καὶ βουλόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι
τὴν θυγατέρα, ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην. καὶ ἔπειτα κα-
15 ταχρυσώσαντά μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ τὴν
ἀποθανοῦσαν θυγατέρα.

CXXX. Αὕτη ὣν ἡ βοῦς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμέ
ἦν φανερή· ἐν Σαΐ μὲν πόλι ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασι-
ληίοισι, ἐν οἰκήματι ἡσκημένῳ. θυμιάματα δὲ παρ' αὐτῇ παν-
τοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· νύκτα δὲ ἐκάστην πάννυ-
5 χος λύχνος παρακαίεται. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοῦς ταύτης ἐν ἄλλῳ
οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τῶν Μυκερίνου ἐστᾶσι, ὡς ἔλε-
γον οἱ ἐν Σαΐ πόλι ἱεεῖς· ἐστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἐοῦσαι
ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστά κη, γυμναὶ ἐργασμέναι· αἱ τινες μέν-
τοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἡ τὰ λεγόμενα.

CXXXI. Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοῦς ταύτης, καὶ τῶν
κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερίνος ἐράσθη τῆς ἐωυτοῦ θυ-
γατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ. μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ
παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἄχρους· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῇ ταύτῃ·
5 ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδουσέων τὴν θυγατέρα
τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων
εἶναι πεπονθυίας τάπερ αἱ ζωαὶ ἔπαθον. ταῦτα δὲ λέγουσι
φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ
τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὠρέομεν,
10 ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἱ ἐν ποσὶ αὐτέων
φαίνοντο ἐοῦσαι ἔτι καὶ ἐς ἐμέ.

CXXXII. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται φοινικέῳ
εἵματι· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα
παχεῖ κάρτα χρυσῷ· μεταξὺ δὲ τῶν κερέων, ὁ τοῦ ἡλίου κύ-
κλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή,
5 ἀλλ' ἐν γούνασι κειμένη· μέγαθος δὲ, ὅση περ μεγάλη βοῦς ζωή.
ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔτεα. ἐπεὰν τύ-
πτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ
τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς.
φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκου-
10 σαν, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαζ μιν τὸν ἥλιον κατιδεῖν.

CXXXIII. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ
τῷ βασιλεῖ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλιος,

ὥς “ Μέλλοι ἔξ ἔτεα μοῦνον βιοῦς, τῷ ἐβδόμῳ τελευτήσῃν.” Τὸν δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήϊον τῇ Θεῷ ὀνειδίσμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι “ Ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτριος, ἀπο- 5
 “ κληΐσαντες τὰ ἱερά, καὶ Θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς
 “ ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς
 “ δ’ εὐσεβὴς ἔων, μέλλοι ταχέως οὕτω τελευτήσῃν.” Ἐκ δὲ τοῦ
 χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα “ Τούτων εἵνεκα καὶ
 “ συνταχύνειν αὐτῷ τὸν βίον. οὐ γὰρ ποιῆσαί μιν τὸ χρεὼν ἦν 10
 “ ποίεσθαι· δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ’ ἔτεα πεντήκοντά
 “ τε καὶ ἑκατόν· καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενομένους
 “ βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κεῖνον δὲ οὐ.” Ταῦτα ἀκούσαντα τὸν
 Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένων ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμε-
 νον πολλὰ, ὅπως γίνοιτο νύξ, ἀνάψαντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ 15
 εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἔς τε τὰ ἔλεα καὶ
 τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πυκνάνοιτο εἶναι γῆς ἐνηθητήρια
 ἐπιτηδεώτατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων τὸ μαντήϊον ψευ-
 δόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δωδέκα ἔτεα ἀντὶ ἑξ ἑτέων γένηται, αἱ
 νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι.

СХХХІV. Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελίπετο, πολλὸν ἐλάσσω
 τοῦ πατρὸς, ἑείκοσι ποδῶν καταδέουσιν κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέ-
 θρων, εὐρύτης τετραγώνου, λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ· τὴν
 δὴ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἐταίρης γυναικὸς εἶναι,
 οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. οὐ δὲ ὦν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν 5
 οὗτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις· οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν
 ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς
 λόγῳ εἰπεῖν, ἀναισίμωνται· πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἀμασιν βασιλεύ-
 οντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ’ οὐ κατὰ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ
 κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμί- 10
 δας ταύτας λιπομένων ἦν Ῥοδῶπις· γενεὴν μὲν, ἀπὸ Θρηϊκῆς
 δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σύν-
 δουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένε-
 το, ὡς διέδεξε τῇδε οὐκ ἥκιστα· ἐπεὶ τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόν-
 των Δελφῶν ἐκ Θεοπροπίου, ὅς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυ- 15
 χῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς,
 ἄλλος Ἰάδμων, ἀνείλετο· οὕτω καὶ Αἰσώπος Ἰάδμονος ἐγένετο.

СХХХV. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σα-
 μίου κομίσαντός μιν· ἀπικομένη δὲ κατ’ ἐργασίην, ἐλύθη χρη-

μάτων μεγάλων ὑπὸ ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράζου, τοῦ Σκα-
 μανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσαποιοῦ. οὕτω
 5 δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ καὶ
 κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὥς
 ἂν εἶναι Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ οὐκ ὥς γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέ-
 σθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἐστὶ ἔτι καὶ
 ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα
 10 ἀναθεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήϊον ἑωυτῆς ἐν τῇ Ἑλ-
 λάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει
 ἄλλῳ ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱερῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς
 Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων
 ποιησαμένη ὀβελοὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρησε
 15 ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς· οἱ καὶ νῦν ἔτι συννεύονται,
 ὅπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ
 νηοῦ. φιλέουσι δὲ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ
 ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ αὕτη, τῆς πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος,
 οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγένετο, ὥς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες Ῥοδῶπιος
 20 τὸ οὐνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὕστερον ταύτης, τῇ οὐνομα ἦν
 Ἀρχιδίκη, αἰοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἥσσαν δὲ τῆς
 ἐτέρης περιλεσχήμεντος. Χάραξος δὲ ὥς λυσάμενος Ῥοδῶπιν
 ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐν μέλει Σαπφῶ πολλὰ κατεκερτό-
 μησέ μιν. Ῥοδῶπιος μὲν νυν πέρι πέπαυμαι.

CCXXXVI. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα
 ἔλεγον οἱ ἱεεῖς Ἀσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι
 τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα καὶ πολ-
 λῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους
 5 τε ἐγγεγλυμμένους, καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίην
 ἐκεῖνα δὲ, καὶ μακρῷ μάλιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἔλε-
 γον, ἀμιξίης εἰούσης πολλῆς χρημάτων, γενέσθαι νόμον Αἰγυ-
 πτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν, οὕτω λαμ-
 βάνειν τὸ χρέος· προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν
 10 διδόντα τὸ χρέος καὶ ἀπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος
 θήκης· τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον, τήνδε ἐπεῖναι ζημίην,
 μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτή-
 σαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρὶ τάφῳ,
 μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτε ἄλλον μηδένα τῶν ἑωυτοῦ ἀπογενό-
 15 μενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα

τοὺς πρότερον ἐαυτοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι, ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολλημένα τάδε λέγοντά ἐστι· ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟ-
 ΝΟΣΘΗΪΣ ΠΡΟ'Σ ΤΑ'Σ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ.
 ΠΡΟΕ'ΧΩ ΓΑ'Ρ ΑΥΤΕ'ΩΝ ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ὅσον ὁ 20
 ΖΕΥ'Σ ΤΩ'Ν ἄλλων θεῶν. ΚΟ'ΝΤΩ ΓΑ'Ρ ὕπο-
 ΤΥΠΤΟΝΤΕΣ ἔς ΛΙΜΝΗΝ, ὅτι ΠΡΟ'ΣΧΟΙΤΟ
 ΤΟΥΤΟ ΠΗΛΟΥ ΤΩ' ΚΟ'ΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛΛΕΓΟΝ-
 ΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙ'ΡΥΣΑΝ, ΚΑΙ' ΜΕ ΤΡΟΠΩ
 ΤΟΙΟΥΤΩ ΕΞΕΠΟΙΪΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέ- 25
 ξασθαι.

СХХХVII. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ
 Ἀνύσιος πόλιος, τῷ ὄνομα Ἀνυσιν εἶναι. ἐπὶ τούτου βασιλεύ-
 οντος ἐλάσαι ἐπ' Αἰγύπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθιοπίας τε καὶ Σαβα-
 κῶν τὸν Αἰθιοπῶν βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι
 φεύγοντα ἐς τὰ ἔλεα· τὸν δὲ Αἰθιοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου 5
 ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα· ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι. ὅπως
 τῶν τις Αἰγυπτίων ἀμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν·
 τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἐκάστῳ δικάζειν, ἐπιτάσ-
 σοντα χώματα χοῦν πρὸς τῇ ἐαυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν
 ἀδικούντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις ἐγένοντο ὑψηλότεραι· τὸ 10
 μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων,
 ἐπὶ Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ἐπὶ τοῦ Αἰθιοπος καὶ
 κάρτα ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἐτέρων τασσομένων ἐν
 τῇ Αἰγύπτῳ πολιῶν, ὥς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα μὲν Βουβάστι
 πόλι ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἐστὶ Βουβάστιος ἀξιαπηγητό- 15
 τατον. μέζω μὲν γὰρ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱρά·
 ἡδονῇ δὲ ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατὰ
 Ἑλλάδα γλῶσσαν, ἐστὶ Ἀρτεμις.

СХХХVIII. Τὸ δὲ ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, τὸ
 ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, οὐ συμ-
 μίσγουσαι ἀλλήλησι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἐκατέρη
 ἐσέχει· ἡ μὲν, τῇ περιρρέουσα, ἡ δὲ, τῇ· εὖρος ἐοῦσα ἐκατέρη
 ἐκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν 5
 δέκα ὀργυιέων ἐστὶ, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκευάδαται ἀξίοισι
 λόγου. ἐὼν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν, κατορθᾷται πάντοθεν πε-
 ριϊόντι· ἅτε γὰρ τῆς πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψοῦ, τοῦ δ' ἱροῦ

οὐ κεκινημένου, ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔσοπτόν ἐστι. περιθέει δ' αὖ-
 10 τὸ αἵμασι καὶ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δὲ ἔσωθεν ἄλσος δέν-
 δρέων μεγίστων, πεφυτευμένον περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τῶγαλ-
 μα ἐνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱεροῦ, πάντα σταδίου ἐστί. κατὰ
 μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους τρεῖς
 15 μάλιστα καὶ, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἡῶν. εὖρος δὲ, ὡς
 τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα οὐρανομήκεα
 πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμῆω ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρόν τοῦτο οὕτω ἔχει.

CXXXIX. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον
 γενέσθαι. ὅψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φεύ-
 γοντα· ἐδόκεε οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα συμβουλεύειν, τοὺς ἱεῖρας τοὺς
 ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμέειν· ἰδόντα δὲ
 5 τὴν ὅψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς πρόφασιν οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς
 θεοὺς προδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερά, κακόν τι πρὸς θεῶν
 ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκ ἔστι ποιήσας ταῦτα· ἀλλὰ γὰρ οἱ
 ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον, ὁκόσον κεχρησθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου
 ἐκχωρήσειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήϊα, τοῖσι
 10 χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνεῖλε, ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι
 ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήϊε, καὶ αὐτὸν ἡ ὅψις
 τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάρασσε, ἐκὼν ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Αἰγύπτου
 ὁ Σαβακῶς.

CXL. Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὐτὸς
 τὸν τυφλὸν ἄρχειν, ἐκ τῶν ἐλέων ἀπικόμενον· ἐνθα πεντήκοντα
 ἔτεα, νῆσον χῶσας σποδῶ τε καὶ γῇ, οἴκεε. ὅπως γὰρ οἱ φοιτᾶν
 σῆτον ἄγοντας Αἰγυπτίων ὡς ἐκάστοισι προστετάχθαι σιγῇ τοῦ
 5 Αἰθίοπος, ἐς τὴν δωρεὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν.
 ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν·
 ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἐπτακόσια οὐκ οἶοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν
 οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλεῖς Ἀμυρταίου· οὐνομα δὲ ταύτῃ τῇ
 νήσῳ Ἑλβῶ· μέγαθος δ' ἐστὶ πάντα δέκα σταδίων.

CXLI. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱεῖρα τοῦ Ἡφαίστου,
 τῷ οὐνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν παραχρησάμενον
 τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν· ἀλλὰ τε
 δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτοὺς, καὶ σφῆας ἀπελέσθαι τὰς ἀρού-
 5 ρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλέων δεδόσθαι ἐξαιρέτους ἐκάστῳ
 δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἰγύπτου ἐλαύνειν στρατὸν μέ-
 γαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. οὐκ ἔστι

δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθεῖν· τὸν δὲ ἰρέα
 εἰς ἀπορίην ἀπειλημένον, ἐσελθόντα εἰς τὸ μέγαρον, πρὸς τῷγαλμα
 ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύει παθεῖν. ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν 10
 ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὥψι, ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρ-
 σύνειν, ὥς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν·
 αὐτὸς γάρ οἱ πέμψειν τιμωροὺς. τούτοις δὴ μιν πῖσυνον τοῖσι
 ἐνυπνίοις, παραλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἔπεσθαι,
 στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ· ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἐσβολαί· 15
 ἔπεσθαι δὲ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ,
 καὶ χειρῶνακτας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους. ἐνθαῦτα ἀπικομέ-
 νους, τοῖσι ἐναντίοις αὐτοῖς ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους,
 κατὰ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτῶν, κατὰ δὲ τὰ τόξα·
 πρὸς δὲ, τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ ὕστεραίῃ φευγόντων 20
 σφέων, γυμνῶν ὅπλων, πεσέειν πολλοὺς. καὶ νῦν οὗτος ὁ βασι-
 λεὺς ἔστηκε ἐν τῷ ἰγῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ἐπὶ τῆς
 χειρὸς μῦν, λέγων διὰ γραμμάτων τάδε· ἘΣ ἘΜΕ ΤΙΣ
 ὈΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ἔΣΤΩ.

CXLII. ἘΣ ΜΕΝ τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ
 ἰρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως, εἰς τοῦ
 Ἡφαίστου τὸν ἰρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίαν
 τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας,
 καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γε- 5
 νομένους. καὶ τοὶ τριηκόσιοι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέονται μύρια
 ἕτεα· γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἕτεά ἐστι. μίῃς δὲ καὶ
 τεσσεράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τριηκο-
 σίῃσι, ἔστι τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἕτεα. οὕτω
 ἐν μυρίοισι τε ἕτεσι καὶ χιλίοισι, καὶ πρὸς, τριηκοσίοισι τε καὶ 10
 τεσσεράκοντα, ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μὲν
 τοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖς ὑπολοίποις Αἰγύπτου βα-
 σιλεῦσι γενομένοις, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ
 χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡθέων τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι· ἐνθα τε νῦν
 καταδύεται, ἐνθεῦτεν δις ἐπαντεῖλαι· καὶ ἐνθεν νῦν ἀνατέλλει, 15
 ἐνθαῦτα δις καταδύναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα
 ἑτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφί-
 γνόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νοῦσους, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους.

CXLIII. Πρότερον δὲ Ἐκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γε-
 νεηλογήσαντί τε ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι τὴν πατριὴν εἰς ἑκκαι-

δέκατον θεόν, ἐποίησαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ οὐ γε-
 νεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω, ἐὼν
 5 μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύντες κολοσσούς ξυλίνους τοσοῦτους ὅσους
 περ εἶπον· ἀρχιεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἴσταται ἐπὶ τῆς ἐωυτοῦ
 ζόης εἰκόνα ἐωυτοῦ. ἀριθμέοντες ὦν, καὶ δεικνύντες οἱ ἱερεῖς ἐμοί,
 ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἐωυτῶν ἕκαστον ἐόντα, ἐκ τοῦ ἀγ-
 χιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος διεξιόντες διὰ πασέων, ἕως οὗ ἀπέ-
 10 δεξαν ἀπάσας αὐτάς. Ἐκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἐωυτόν, καὶ
 ἀναδῆσαντι ἐς ἐκκαιδέκατον θεόν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀρι-
 θμήσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον.
 ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πί-
 ρωμιν ἐκ Πιρῳμίου γεγονέναι· ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσεράκοντα
 15 καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, Πίρωμιν ἐκ Πιρῳμίου γε-
 νόμενον, καὶ οὔτε ἐς θεόν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρω-
 μιν δὲ ἐστὶ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν καλὸς καὶ γαθός.

CXLIV. Ἦδη ὦν, τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιοῦτους ἀπεδείκνυσάν
 σφεας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ
 πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχον-
 τας, οἰκέοντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἓνα τὸν
 5 κρατέοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὡρον τὸν Ὀσίριος
 παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι τοῦτον, καταπαύ-
 σαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὀσίρις δὲ ἐστὶ
 Διόνυσος κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν.

CXLV. Ἐν Ἑλλησι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται
 εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν· παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ,
 Πάν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων
 θεῶν· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων, τῶν δωδέκα λεγομένων εἶναι·
 5 Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἳ ἐκ τῶν δωδέκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡ-
 ρακλέϊ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοί φασι εἶναι ἔτεα ἐς Ἀμασιν
 βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε· Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλεονα λέ-
 γεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισ-
 χίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἀμασιν βασιλέα. καὶ
 10 ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεὶ τε λογιζόμενοι,
 καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέ-
 λης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ
 χίλια μάλιστά ἐστι ἐς ἐμέ· Ἡρακλέϊ δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κατὰ
 εἰνακόσια ἔτεα· Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης, (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ

Ἑρμῆω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἕτερά ἐστι 15
τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια μάλιστα ἐς ἐμέ.

CXLVI. Τούτων ὧν ἀμφοτέρων πάρεστι χρᾶσθαι τοῖσί τις
πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὧν ἡ περὶ αὐτῶν γνώμη
ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγένοντο καὶ κατεγήρασαν
καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατὰπερ Ἡρακλῆς ὁ ἐξ Ἀμφιτρυ-
ωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πάν ὁ 5
ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἂν τις, καὶ τούτους ἄλλους, ἄν-
δρας γενομένους, ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων
θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες, ὥς αὐτίκα γενό-
μενον ἐς τὸν μηρὸν ἐνεῖν ἄψατο Ζεὺς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν
ὑπὲρ Αἰγύπτου ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ· καὶ Πανὸς γε πέρι οὐκ 10
ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δῆλά μοι ὧν γέγονε, ὅτι
ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλ-
λων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι
αὐτῶν τὴν γένεσιν. ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι.

CXLVII. ὍΣΑ ΔΕ οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι
λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοις, κατὰ ταύτην τὴν χώραν
γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς
ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱεῖα τοῦ Ἡφαί-
στου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἰοί τε ἦσαν ἄνευ βασι- 5
λέως διαιτᾶσθαι,) ἐστήσαντο δωώδεκα βασιλέας, δωώδεκα μοίρας
δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβα-
σίλευον, νόμοισι τοισίδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους,
μήτε πλέον τι δίξασθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου, εἶναί τε φί-
λους τὰ μάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποι- 10
εῦντο, ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκέχρητό σφι κατ' ἀρχὰς αὐ-
τίκα ἐνισταμένοις ἐς τὰς τυραννίδας “ Τὸν χαλκῆν φιάλη
“ σπείσαντα αὐτῶν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἀπάσης
“ βασιλεύσειν Αἰγύπτου.” Ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱεῖα συνελέγοντο.

CXLVIII. Καὶ δὴ σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ· δό-
ξαν δέ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς
Μοίριος, κατὰ κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστα κη κείμε-
νον· τὸν ἐγὼ ἤδη ἶδον λόγου μέζω. εἰ γὰρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων
τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε 5
ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἑόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καὶ τοι
ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ ἦσαν

μέν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἐκάστη
 αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων ἀνταξίη· ὁ δὲ δὴ λα-
 10 βύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ δυώδεκα
 μέν εἰσι αὐλαὶ κατὰστεγοί, ἀντίπυλοι ἀλλήλησι· ἕξ μὲν πρὸς
 βορέω, ἕξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες· τοῖχος δὲ ἕξωθεν
 ὁ αὐτός σφεας περιέργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν,
 ὑπόγαια, τὰ δὲ, μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια ἀριθμὸν, πεν-
 15 τακοσίων καὶ χιλίων ἐκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκη-
 μάτων αὐτοί τε ὀρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγο-
 μεν· τὰ δὲ αὐτῶν ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπε-
 στεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμε-
 νοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχὴν τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκο-
 20 δομησαμένων βασιλέων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν
 κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν· τὰ δὲ ἄνω,
 μέζονα ἀνθρωπητῶν ἔργων, αὐτοὶ ὀρέομεν. αἱ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ
 τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἐλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἑόντες ποικιλώτα-
 τοι, θῶυμα μυρίον παρέχοντο ἕξ αὐλῆς τε εἰς τὰ οἰκήματα διεξ-
 25 ιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων εἰς παστάδας, εἰς στέγας τε ἄλ-
 λας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ εἰς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων.
 ὄροφὴ δὲ πάντων τούτων, λιθίνη, κατὰπερ οἱ τοῖχοι· οἱ δὲ τοῖχοι,
 τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι. αὐλὴ δὲ ἐκάστη, περίστυλος, λίθου
 λευκοῦ ἀρμοσμένου τὰ μάλιστα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ
 30 λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσαρακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα με-
 γάλα ἐγγέγλυπται· ὁδὸς δ' εἰς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποιήται.

CXLIX. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἑόντος τοιούτου, θῶυμα ἔτι
 μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύριν-
 θος οὗτος οἰκοδόμηται. τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στά-
 5 διοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἑόντων· ἴσοι καὶ
 αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη
 πρὸς βορρῇν τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτῃ αὐτῇ ἐωυ-
 τῆς, πεντηκοντόργυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐ-
 τὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἐστᾶσι δύο πυρα-
 μίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιάς ἐκατέρη, καὶ
 10 τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτο· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι
 ἔπεστι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυρα-
 μίδες εἰσὶ ἐκατὸν ὀργυιέων· αἱ δ' ἐκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαί εἰσι
 στάδιον ἑξάπλεθρον· ἑξαπέδου μὲν τῆς ὀργυιῆς μετρεομένης, καὶ

τετραπήχεος· τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐθιγενὲς 15 μὲν οὐκ ἔστι· ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτη· ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα ἐσῆκται, καὶ ἐξ μὲν μῆνας ἕσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἐξ δὲ μῆνας ἕξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέη ἕξω, ἢ δὲ τότε τοὺς ἐξ μῆνας ἐς τὸ βασιλήϊον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἐκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ 20 τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας.

CL. Ἐλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὥς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐς Λιθύην ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμμένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεὶ τε δὲ τοῦ δρύγματος τούτου οὐκ ὤρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δὴ μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἀγχιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης, ὅκου 5 εἶη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθεῖς. οἱ δὲ ἔφρασαν μοι ἵνα ἐξεφορῇθῃ, καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ἥδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλέως χρήματα, ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῇσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν 10 σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν σταθμεόμενοι ἐς τὰ βασιλήϊα οἰκία ὄρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορεόμενον ἐκ τοῦ δρύγματος, ὅπως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμὸν, παραῤῥέοντα τὴν Νῆον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέ- 15 σθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς, ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον· ὄρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε διαχέειν. ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

CLI. Τῶν δὲ δωδέκα βασιλέων δικαιοσύνη χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὥς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων κατασπείσειν, ὁ ἀρχιεὺς ἐξένεικέ σφι φιάλας χρυσέας, τῇσί περ ἐώθεσαν σπένδειν, ἀμαρτῶν τοῦ ἀριθμοῦ, ἑνδεκα, 5 δωδέκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ὥς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἐστὼς αὐτῶν Ψαμμίτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην, ἐοῦσαν χαλκέην, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἐφόρεόν τε βασιλέες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὐδενὶ δολερῷ νόῳ χρεώμενος, ὑπέσχε τὴν κυνέην. οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον ὅ τι 10

ἐκέχρητό σφι, τὸν χαλκὴν σπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μούνον Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ, κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὥς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδεμιῆς προνοίης αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἔλεα
 15 ἔδοξέ σφι διῶξαι, ψιλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμειος· ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὀρμεώμενον μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ.

CLII. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον, πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὅς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὥς ἀπαλλάχθῃ ἐκ τῆς ὀψιος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὔτοι οἱ ἐκ νομοῦ Σαῖτεώ
 5 εἰσι. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα, τὸ δεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνέην φεύγειν ἐς τὰ ἔλεα. ἐπιστάμενος ὢν ὥς περιῤῥισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντήϊον ἀψευ-
 10 δέστατον, ἦλθε χρησμὸς, ὥς τίσις ἦξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίῃ μεγάλη ὑπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἦξειν ἐπικούρους. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεληθόντος, ἀναγκαίῃ κατέλαβε Ἰωνᾶς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ λήϊν ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἶγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς
 15 γῆν, καὶ ὀπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἔλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὥς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὀπλισθέντας,) ὥς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον, φίλα τε τοῖσι Ἰωσι καὶ Καρσί ποίεεται· καὶ σφεας,
 20 μεγάλα ὑπισχνεύμενος, πείθει μετ' ἐωυτοῦ γενέσθαι. ὥς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἐωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, καταίρει τοὺς βασιλέας.

CLIII. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυ-
 5 λον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέην· ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυωδεκαπῆχες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσάν ἐστι Ἐπαφος.

CLIV. Τοῖσι δὲ Ἰωσι καὶ τοῖσι Καρσί τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων,

τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντας· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ τᾶλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε· καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυ- 5 πτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν, οἱ νῦν ἐρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι. οἱ δὲ Ἰωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς θαλάσσης, ὀλίγον ἐνερθε Βουβάστιος πόλιος, ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλευμένῳ στόματι τοῦ 10 Νείλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἀμασις ἐξαναστήσας, ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ ποιούμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐπιμισγόμενοι τούτοισι, τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμίτιχου βασιλέως ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὕστερον 15 ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἱ τε ὀλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε τὴν Αἴγυπτον.

CLV. Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλει δὲ μεγάλη ἰδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὐνομα δὲ 5 τῇ πόλει ταύτῃ ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτῶν, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασταί μοι. ἱρὸν δὲ ἐστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γε νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἐνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δὲ μοι τῶν φανερῶν θῶυμα 10 μέγιστον παρεχόμενον, φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένει τούτῳ Λητοῦς νηὸς ἐξ ἐνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος· τεσσαράκοντα πηχέων τούτων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετράπηχυν.

CLVI. Οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐστι θωυμαστότατον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλευμένη, ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατέῃ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρὸν· λέγεται δὲ ὑπὲρ Αἰγυπτίων εἶναι αὕτη ἡ νῆσος πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσιν, οὔτε κινηθεῖσαν ἴδον· 5

τέθηπα δὲ ἀκούων, εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὲ ὧν ταύτῃ νηὸς τε Ἀπόλλωνος μέγας ἐνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύονται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοί, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα, πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπι-
 10 λέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὥς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ εἴσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητῶ, εἰσά τῶν ὀκτῶ Θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλει, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ
 15 νήσῳ· ὅτε δὴ τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, Θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. (Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἀρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας· Λητοῦν δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ὡρος· Δημήτηρ δὲ, Ἴσις· Ἀρτεμις δὲ, Βούρσαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λό-
 20 γου καὶ οὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἤρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μῦθος δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἀρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος.) τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι.

CLVII. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ πεντήκοντα ἔτεα· τῶν τὰ ἐνὸς δέοντα τριήκοντα, Ἀζωτον, τῆς Συρίας μεγάλην πόλιν, προσκατήμενος ἐπολιόρχεε, ἐς ὃ ἐξεῖλε. αὕτη δὲ ἡ Ἀζωτος ἀπασέων πολίων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορ-
 5 κευμένη ἀντέσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

CLVIII. Ψαμμιτίχου δὲ Νεκῶς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου· ὅς τῇ διώρυχι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν Θάλασσαν φερούσῃ, τὴν Δαρειῶς ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μῆκος μὲν ἐστὶ πλόος ἡμέραι τέσσερες, εὖρος δὲ ὠρύ-
 5 χθη ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. ἤκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν· ἤκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλις, παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν· ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν Θάλασσαν. ὠρυκται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατύ-
 10 περθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τεῖνον ὄρος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἐνεῖσι. τοῦ ὧν δὴ οὖρος τούτου παρὰ τὴν ὑπώρεην ἤκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἡῶ· καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα ἀπὸ τοῦ οὖρος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ

συντομώτατον, ἐκ τῆς βορητῆς θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς τὴν νοτίην 15
καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου οὐ-
ρεος, τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στά-
διοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον·
ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστὶ, τὴν ἐπὶ Νε-
κῷ βασιλέος ὀρύσσοντες Αἴγυπτίων ἀπώλοντο δυνάδεκα μυριάδες. 20
Νεκῷ μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδίου
γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι. βαρβάρους
δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους.

CLIX. Πausάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκῷς, ἐτράπετο πρὸς
στρατηΐας· καὶ τριήρεις, αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ βορητῇ θαλάσῃ ἐποιή-
θησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ·
τῶν ἔτι οἱ ὅλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι·
καὶ Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκῷς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· με- 5
τὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίας ἐοῦσαν μεγάλην
εἴλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε
τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ
δὲ, ἐκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδί Ψάμ-
μι παραδούς τὴν ἀρχήν.

CLX. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου
ἀπίκοντο Ἡλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιοτάτα καὶ
κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων,
καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων
Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον 5
οἱ Ἡλεῖοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος
συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συν-
ελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἡλείων λεγόντων
ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιεῖν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησά-
μενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι, εἴ τι ἔχοιεν 10
Αἰγύπτιοι τούτων δικαιοτέρον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι,
ἐπειρώτων τοὺς Ἡλείους εἴ σφι οἱ πολίῃται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ
ἔφασαν, καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλο-
μένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας, οὕτω
τιθέντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι· οὐδεμίαν γὰρ εἶναι 15
μηχανὴν, ὅπως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέον-
τες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι, καὶ τού-
του εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξεῖνοισι ἀγωνιστῆσι ἐκέλευον

τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἡλείων δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα
20 μὲν Αἰγύπτιοι Ἡλείοις ὑπεθήκαντο.

CLXI. Ψάμμιος δὲ ἔξ ἔτεα μούνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου,
καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίνην, καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος,
ἔξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἐωυ-
τοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλέων,
5 ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας· ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν
ἤλασε, καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς γενέ-
σθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Διευ-
κοῖσι λόγοις ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι. ἀποπέμ-
ψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναίους, μεγαλωστὶ
10 προσέπταισε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν
ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι
ἐς φαινόμενον κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν
λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ. ταῦτα δὲ δεινὰ ποι-
εύμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι,
15 ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθείης.

CLXII. Πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἀ-
μασιν, καταπαύσοντα λόγοις. ὁ δὲ ἐπεὶ τε ἀπικόμενος κατε-
λάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιεῖν λέγοντος αὐτοῦ,
τῶν τις Αἰγυπτίων ὀπίσθε στὰς, περιέθηκέ οἱ κυνέην· καὶ περι-
5 τιθεὶς, ἔφη ἐπὶ βασιλεῖᾳ περιτιθέναι. καὶ τῷ οὕτως ἀκούσιον
ἐγένετο τὸ ποιεῦμενον, ὥς διεδείκνυε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐστήσαντό μιν
βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὥς ἐλῶν
ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἀ-
μασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἐωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὖνομα ἦν
10 Πατάρχημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἀμασιν ἀγαγεῖν
παρ' ἐωυτόν. ὥς δὲ ἀπικόμενος τὸν Ἀμασιν ἐκάλεε ὁ Πα-
τάρχημις, ὁ Ἀμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπάρας,
ἀπεματάϊσε· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευε Ἀπρίην ἀπάγειν. ὁμῶς δὲ
αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρχημιν, βασιλέος μεταπεμπομένου, ἶεναι
15 πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι, ὥς ταῦτα πάλαι παρε-
σκευάζετο ποιεῖν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψασθαι Ἀπρίην· παρέσε-
σθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρχημιν ἐκ
τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν, καὶ παρασκευαζό-
μενον ὀρέοντα, σπουδῇ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βα-
20 σιλέϊ δηλῶσαι τὰ πρησόμενα. ὥς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν

Ἀπρίην, οὐκ ἄγοντα τὸν Ἀμασιν, οὐδένα λόγον ἑωυτῷ δόντα, ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα, περιταμεῖν προστάζει αὐτοῦ τά τε ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἳ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχυρῶς λύμῃ διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες, ἀπιστέατο πρὸς 25 τοὺς ἑτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι.

CLXIII. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους· εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἰωνας, ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους· ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλήϊα ἐν Σαῖ πόλι, μεγάλα ἐόντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἳ τε περὶ τὸν Ἀπρίην, ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἳ περὶ τὸν 5 Ἀμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμφοτέροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

CLXIV. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἐπτὰ γένη· καὶ τούτων οἱ μὲν, ἱεεῖς, οἳ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἳ δὲ, βουκόλοι· οἳ δὲ, συζῶνται· οἳ δὲ, κάπηλοι· οἳ δὲ, ἐρμηνεῖς· οἳ δὲ, κυβερνήται. γένηα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι· οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἳ δὲ μάχιμοι αὐτῶν καλέονται μὲν Καλασιρίες τε 5 καὶ Ἑρμοτύβιες· ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσί. (κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα διαζαίρεται.)

CLXV. Ἑρμοτυβίων μὲν οἷδε εἰσὶ νομοί· Βουσιρίτης, Σαῖτης, Χερμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπίτις καλεομένη, Ναθὼ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσί· γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους γενοίετο, ἐκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδὲν, ἀλλ' ἀνέονται ἐς τὸ μάχιμον. 5

CLXVI. Καλασιρίων δὲ οἷδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουῖτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσί· γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγένεατο, πέν- 5 τε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοις ἐξεστὶ τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μούνα, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος.

CLXVII. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὀρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμωτέρους τῶν ἄλλων ἡγημένους πολιητέων τοὺς τὰς

5 τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων· τοὺς δὲ ἀπαλ-
λαγμένους τῶν χειρωναξίῶν, γενναίους νομιζομένους εἶναι, καὶ
μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὧν
τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα
δὲ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χειροτέχνας.

CLXVIII. Γέρεα δὲ σφι ἦν τάδε ἐξαραιρημένα μούνοισι Αἰγυ-
πτίων, πάρεξ τῶν ἰρέων· ἄρουραι ἐξαίρετοι δυνώδεκα ἐκάστω ἀ-
τελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πηχέων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντα. ὁ δὲ
Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ
5 τοῖσι ἅπασιν ἦν ἐξαραιρημένα. τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦντο,
καὶ οὐδαμᾶ ὠυτοί. Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυρίων ἄλλοι,
ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι τὸν βασιλέα· τούτοις δ' ὧν τάδε
πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, ὀπτοῦ σίτου
σταθμὸς πέντε μνέαι ἐκάστω, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσ-
10 σερες ἀρυστήρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.

CLXIX. Ἐπεὶ τε δὲ συνιόντες, ὃ τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς ἐπικού-
ρους, καὶ ὁ Ἀμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μώ-
μεμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλή-
θει δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, κατὰ τοῦτο ἐσώθησαν. Ἀπρίεω
5 δὲ λέγεται εἶναι ἡδε ἡ διάνοια, μὴδ' ἂν θεὸν μιν μηδένα δύναι-
σθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφαλέως ἐωυτῷ ἰδρῦσθαι
ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη
ἐς Σαῖν πόλιν, ἐς τὰ ἐωυτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ Ἀμά-
σιος ἦδη βασιλήϊα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασι-
10 λῆϊοις, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε. τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰ-
γυπτίων ὥς οὐ ποιοῖ δίκαια, τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἐωυτῷ ἔχθι-
στον, οὕτω δὴ παραδιδότ' τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοις. οἱ δὲ μιν
ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρῴῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ
εἰσι ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτῳ τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι
15 ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαῖται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τού-
του γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμά-
σιος σῆμα, ἐκαστέρῳ μὲν ἐστὶ τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ
τῶν τούτου προπατόρων· ἐστὶ μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ
ἱεροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσκημένη στύλοισί τε φοίνικας
20 τὰ δένδρεα μεμιμημένοις, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ πα-
στάδι διζὰ θυρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστὶ.

CLXX. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι ἐπὶ

τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοῦνομα, ἐν Σαΐ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὅπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχου. καὶ ἐν τῷ τεμένει ὄβελοι ἐστᾶσι μεγάλοι λίθινοι· λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη, λιθίνη κρηπὶδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ 5 κύκλῳ, καὶ μέγαθος, ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε, ὅση περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη.

CLXXI. Ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδότε μοι ἐπὶ πλέον ὥς ἕκαστα αὐτῶν ἔχει, εὖστομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς περὶ, τὴν οἱ Ἕλληνες Δεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης εἰδότε μοι περὶ εὖστομα κείσθω, 5 πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή· οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, 10 διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι.

CLXXII. Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταρραϊσμένου, ἐβασίλευσε Ἀμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλις, οὐνομά οἱ ἐστὶ Σιούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα, κατόνοντο τὸν Ἀμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδεμιᾷ μοίρῃ μεγάλη ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τὸ πρὶν εἶναι, καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτοῦς ὁ Ἀμα- 5 σις, οὐκ ἀγνωμοσύνη προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτῆς χρύσεος, ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἀμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἑκάστοτε ἐναπονιζέσθω. τοῦτον κατ' ὦν κόψας, ἄγαλμα θαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ἵδρυσε τῆς πόλις ὅκου ἦν ἐπιτηδεώτατον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι 10 φοιτέοντες πρὸς τῷγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἀμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιούμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε φᾶς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τῷγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμεῖν τε καὶ ἐνουρῆειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν, ἔφη λέγων, 15 ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγέναι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι εἶναι αὐτῶν βασιλεύς. καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθεύεσθαι ἑαυτοῦ ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν.

CLXXIII. Ἐχρᾶτο δὲ καταστάσει πρηγμάτων τοιῇδε. τὸ

μὲν ὀρθριον, μέχρι οὗτου πληθώρας ἀγορῆς, προθύμως ἐπρησσε τὰ
 προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἐπινέ τε καὶ κατέ-
 σκωπτε τοὺς συμπότας, καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων.
 5 ἀχθεσθέντες δὲ τούτοις οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε
 λέγοντες· “ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέστηκας, ἐς τὸ
 “ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωυτόν. σὲ γὰρ χρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῶ
 “ σεμνὸν θωκέοντα, δι’ ἡμέρης πρῆσσειν τὰ πρήγματα· καὶ οὐ-
 “ τω Αἰγύπτιοί τ’ ἂν ἐπιστέατο, ὡς ὑπ’ ἀνδρὸς μεγάλου ἄρ-
 10 “ χονται, καὶ ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ ποίεις οὐδαμῶς
 “ βασιλικά.” Ὁ δ’ ἀμείβετο τοισίδε αὐτούς· “Τὰ τόξα οἱ
 “ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐνταννύουσι· ἐπεὰν δὲ
 “ χρῆσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμέναι
 “ εἶη, ἐκραγείη ἄν· ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆ-
 15 “ σθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατὰστασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπου-
 “ δάσθαι αἶει, μηδὲ ἐς παιγνίην τὸ μέρος ἐωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι
 “ ἂν ἦτοι μανεῖς, ἢ ὅγε ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστά-
 “ μενος, μέρος ἐκατέρῳ νέμω.” Ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο.

CLXXIV. Λέγεται δὲ ὁ Ἀμασις, καὶ ὅτε ἦν ἰδιώτης, ὡς
 φιλοπότης ἐὼν καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμέ-
 νος ἀνὴρ· ὅπως δὲ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ
 ἐπιτήδεα, κλέπτεσκε ἂν περιϊών. οἱ δ’ ἂν μιν φάμενοι ἔχειν τὰ
 5 σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήϊον ὅκου ἐκά-
 στοισι εἶη· πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἀλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηϊῶν, πολ-
 λὰ δὲ καὶ ἀποφεύγεσκε. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίηε
 τοιάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τού-
 των μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν·
 10 οὐδὲ φοιτέων ἔθυε, ὡς οὐδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι, ψεύδεά τε μαντήϊα
 κεκτημένοισι. ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ, ὡς
 ἀληθέως θεῶν ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήϊα παρεχομένων, τὰ
 μάλιστα ἐπεμέλετο.

CLXXV. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωυ-
 μάσιά οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψει
 καὶ τῷ μεγάλει, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ, καὶ ὁκοίων τέων·
 τοῦτο δὲ, κολοσσούς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περιμήκειας ἀνέ-
 5 θηκε, λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμι-
 σε. ἠγάγετο δὲ τούτων τοὺς μὲν, ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐουσέων
 λιθοτομιέων· τοὺς δὲ ὑπερμεγάθειας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον

καὶ εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαΐος. τὸ δὲ οὐκ ἦκιστα αὐτῶν, ἀλλὰ μάλιστα θωυμάζω, ἔστι τόδε οἶκημα μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἑλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἔτεα 10 τρία, δισχίλιοι δὲ οἱ προσετετάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνήται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἔξωθεν, ἔστι εἷς τε καὶ εἴκοσι πήχες· εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τῆς στέγης τῆς μουνολίθου ἐστί. ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πηχέων 15 καὶ πυγόνος· τὸ δὲ εὖρος, δυώδεκα πηχέων· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πηχέων ἐστί. αὕτη τοῦ ἱεροῦ κέεται παρὰ τὴν ἔσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱερόν φασι τῶνδ' εἶνεκα οὐκ ἐσελκύσαι· τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς, ἐλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου ἐκγεγονότος πολλοῦ, καταχθόμενον τῷ ἔργῳ· τὸν δὲ Ἀμασιν, ἐνθυμι- 20 στὸν ποιησάμενον, οὐκ ἔῃν ἔτι προσωτέρω ἐλκύσαι. ἤδη δὲ τινες λέγουσι, ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῶν τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι.

CLXXVI. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱεροῖσι ὁ Ἀμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα· ἐν δὲ, καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὑπτιον κείμενον κολοσσόν, τοῦ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε· τοῦ πόδες πέντε καὶ ἐβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἐστᾶσι, Αἰθιοπικοῦ ἐόντος λίθου, δύο κολοσσοί, εἴκο- 5 σι ποδῶν τὸ μέγαθος ἑὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαΐ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἰσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱερόν Ἀμασίς ἐστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὼν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.

CLXXVII. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλέος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκομένας. νόμον δὲ Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἀμασίς ἐστι ὁ καταστήσας· 5 ἀποδεικνύναι ἕτερος ἑκάστου τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιοῦται· μὴ δὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο· τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐόντι ἀμώμῳ νόμῳ.

CLXXVIII. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἀμασις, ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμέ-

νοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι· τοῖσι δὲ μὴ
 βουλομένοισι αὐτῶν οἰκέειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώ-
 5 ρους ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μὲν νυν μέγι-
 στον αὐτῶν τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὼν καὶ χρησιμώτατον,
 καλεούμενον δὲ Ἑλληνιον, αἶδε πόλις εἰσὶ αἱ ἰδρυμέναι κοινῇ, Ἰώ-
 νων μὲν, Χίος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δω-
 ριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἀλικαρνησσός, καὶ Φάσηλις·
 10 Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μούνη. τούτων μὲν ἐστὶ τοῦτο τὸ τέ-
 μενος, καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλις εἰσὶ αἱ πα-
 ρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλις μεταποιεῦνται, οὐδὲν σφι μετεὼν
 μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἐωυτῶν ἰδρύσαντο τέ-
 μενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἡρῆς· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος.

CLXXIX. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον,
 καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων
 τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὁμόσαι, μὴ μὲν ἐκόντα ἐλθεῖν· ἀπομό-
 σαντα δὲ, τῇ νηϊ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωδικόν· ἢ εἰ μὴ γε οἶά
 5 τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν
 βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω
 μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο.

CLXXX. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν
 ἐόντα νηὸν τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι· ὁ γὰρ πρότερον
 ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατεκάη· τοὺς Δελφοὺς δὲ ἐπέβαλλε
 τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν. πλανώμενοι δὲ οἱ
 5 Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναν· ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλά-
 χιστον ἐξ Αἰγύπτου ἐνείκαντο. Ἀμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χί-
 λια στυπτηγῆς τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες,
 εἴκοσι μνέας.

CLXXXI. Κυρηναίοισι δὲ Ἀμασις φιλότητά τε καὶ συμμα-
 χίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν, εἴτ' ἐπιθυμή-
 σας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων
 εἶνεκα. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω
 5 θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὐ-
 νομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεὶ τε συγκλίνοιτο ὁ Ἀμασις, μίσγεσθαι
 οὐκ οἶός τε ἐγένετο· τῇσι δὲ ἄλλησι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεὶ τε δὲ
 πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε ὁ Ἀμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην
 καλεομένην· “ὦ γύναι, κατὰ με ἐφάρμαξας, καὶ ἐστὶ τοι
 10 “οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πα-

σέων." Ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεὶ τέ οἱ ἀρνευμένη οὐδὲν ἐγίνετο πρηύτε-
ρος ὁ Ἀμασις, εὐχεται ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ἐπ' ἐκεί-
νην τὴν νύκτα μιχθῇ ὁ Ἀμασις, τοῦτο γάρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆ-
χος, ἀγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν
αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἀμασις· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι 15
πρὸς αὐτήν, ἐμίσγετο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ
Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἀγαλμα,
ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σόον, ἔξω τετραμ-
μένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκρά-
τησε Καμψύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἡ τις εἴη, ἀπέ- 20
πεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην.

CLXXXII. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἀμασις ἐς τὴν
Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἀγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθηναίης,
καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ
Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέ-
ητον· τοῦτο δ', ἐς Σάμον τῇ Ἡρῇ εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας 5
ξύλινας, αἱ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἰδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρις
ἐμεῦ, ὅπισθε τῶν Θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην
τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξει-
νίης μὲν οὐδεμιᾶς εἵνεκεν, ὅτι δὲ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθη-
ναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἰδρύσασθαι προσχού- 10
σας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέ-
θηκε ὁ Ἀμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατε-
στρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ ὩΣ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΘΑΛΕΙΑ.

Ι. ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμψύσης ὁ Κύρου ἐστρα-
τεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἡγε, καὶ Ἑλλήνων Ἰωνάς τε καὶ
Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμψύσης εἰς Αἴγυπτον κή-
ρυκα, αἴτεε Ἀμασιν θυγατέρα· αἴτεε δὲ ἐκ συμβουλίας ἀνδρὸς
5 Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἀμασιν, ἐπρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ
ἀπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικὸς τε
καὶ τέκνων, ἐκδοτὸν ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας παρὰ
Ἀμασιν αἴτεε ἱητρὸν ὀφθαλμῶν, ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ.
ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλίῃ
10 κελεύων αἰτέειν τὸν Καμψύσεια Ἀμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοὺς
ἀνιῶτο, ἢ μὴ δοὺς, Καμψύση ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμασις, τῇ
δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρρωδέων, οὐκ εἶχε οὔτε
δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστατο, ὅτι οὐκ ὥς γυναῖ-
κά μιν ἐμελλε Καμψύσης ἔξειν, ἀλλ' ὥς παλλακὴν. ταῦτα
15 δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε. ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βα-
σιλέως θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου
λελειμμένη· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ
Ἀμασις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς Πέρσας
ὡς ἐωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὥς μιν ἠσπάζετο, πα-
20 τρώθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς· “ ὦ βασιλεῦ,
“ διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ
“ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἐωυτοῦ θυγατέρα διδοὺς, ἐοῦσαν τῇ
“ ἀληθειῇ Ἀπρίεω· τὸν ἐκεῖνος, ἐόντα ἐωυτοῦ δεσπότεα, μετ' Αἰ-

“ γυπτίων ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.” Τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτία ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, μεγάλως θυ- 25 μωθέντα, ἐπ’ Αἴγυπτον. οὕτω μὲν νυν λέγουσι Πέρσαι.

II. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηθεῖνται Καμβύσεα, φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι· Κύρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ’ οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λέληθε αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπι- 5 στέαται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γνησίου παρρόντος· αὗτις δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ’ οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν 10 ὧδε ἔχει.

III. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε ὁ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστεῶτα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερθωμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε· “ Τοιῶνδε μὲν- 5 “ τοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κύρος ἐν ἀτιμίῃ ἔχει τὴν “ δ’ ἀπ’ Αἰγύπτου ἐπίκτητον ἐν τιμῇ τίθεται.” Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιτήτι, εἰπεῖν ταῦτα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύσεα· “ Τοιγάρ τοι, ὦ μῆτερ, ἐπεὰν ἐγὼ γέ- 10 “ νωμαι ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ κάτω, “ ἄνω.” Ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θώματι γενέσθαι· τὸν δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδρώθη, καὶ ἔσχε τὴν βασιληίην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ’ Αἴγυπτον στρατηίην.

IV. Συνήνεικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν Ἀμάσιος ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεὺς, οὐνομα δὲ οἱ Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμάσι, ἐκδιδρῆσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύση 5 ἔλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικούροισι λόγου οὐ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυπτον ἀτρεκέστατα μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδὴν ποιούμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πιστότατον ἀποστείλας τριήρεϊ κατ’ αὐτόν· ὅς

10 αἰρέει μιν ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον· σοφίῃ
 γὰρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους,
 ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὠρμημένῳ δὲ στρατεύεσθαι Καμψύσῃ
 ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἄνυδρον διεκ-
 περᾶ, ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τᾶλλα τὰ Ἀμάσιος πρῆγματα,
 15 ἐξηγέεται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινέων· πέμψαντα παρὰ τὸν
 Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ ἀσφαλέα παρασχεῖν.

V. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ
 γὰρ Φοινίκης μέχρι οὖρων τῶν Καδύτιος πόλιος, γῆ ἐστὶ Σύρων
 τῶν Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εἰούσης πόλιος
 (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίῳ οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύτης τὰ
 5 ἐμπόρια τὰ ἐπὶ Θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τοῦ Ἀρα-
 βίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὗτις Σύρων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης,
 παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς Θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβω-
 νίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης
 ἤδη Αἴγυπτος. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου τε
 10 οὖρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὼν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον,
 ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἄνυδρόν ἐστι δεινῶς.

VI. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλομένων ἐννενώκασι,
 τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης,
 καὶ πρὸς, ἐκ Φοινίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ
 ἔτεος ἐκάστου· καὶ ἐν κεράμιον οἴνηρδὸν ἀριθμῷ κείμενον οὐκ ἔστι
 5 (ὡς λόγῳ εἶπεῖν) ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦτα ἀναι-
 σιμοῦνται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον
 ἐκ τῆς ἐωυτοῦ πόλιος συλλέξαντα πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς
 Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίας
 κομίζειν, πλήσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος, καὶ
 10 ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται ἐς Συρίην.

VII. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρα-
 σκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ τὰ εἰρημένα σάξαντες ὕδατι,
 ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον. τότε δὲ οὐκ ἐόντος καὶ
 ὕδατος ἐτοίμου, Καμψύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησέος ζείνου,
 5 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης
 ἔτυχε, πίστις δοὺς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ.

VIII. Σέβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι μά-
 λιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ
 πιστὰ ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἐστεῶς,

λίθῳ ὁξείῳ τὸ ἔσω τῶν χειρῶν παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγά-
λους ἐπιτάμνει τῶν ποιευμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ 5
τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκύδα, ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κει-
μένους λίθους ἑπτὰ· τοῦτο δὲ ποίεων, ἐπικαλεῖ τὸν τε Διόνυσον
καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου ταῦτα, ὁ τὰς πίστις
ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγγυᾷ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν,
ἣν πρὸς ἀστὸν ποίεηται· οἱ δὲ φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δι- 10
καιεῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ θεὸν μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡ-
γεῦνται εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι φασι, κα-
τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι· κείρονται δὲ περιτρόχαλα,
περιζυροῦντες τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον,
'Οροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, 'Αλιλάτ.

ΙΧ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμψύ-
σεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾷτο τοιάδε.
ἀσκούς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζώας τῶν
καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἀνυδρον, καὶ
ὑπέμενε ἐνθαῦτα τὸν Καμψύσεω στρατόν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ- 5
τερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθανόν, ἐπεὶ γε
δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ
οὐνομα Κόρυς· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θά-
λασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα
τῶν Ἀραβίων, ῥαψάμενον τῶν ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμά- 10
των ὅχετον μήκει ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἀνυδρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ
τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενάς ὀρύζα-
σθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δ' ἐστὶ δυώδεκα ἡμε-
ρέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἀνυδρον. ἄγειν δέ μιν διὰ
ὅχετῶν τριῶν ἐς τριζὰ χωρία.

Χ. Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου
ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπομένων Καμ-
ψύσεα. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμψύσης, ἐλάσας
ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἀμασις τέσσερα καὶ τεσ-
σεράκοντα ἔτεα, ἀπέθανε· ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆ- 5
γμα συνενείχθη. ἀποθανόντων δὲ, καὶ ταριχευθεῖς, ἐτάφη ἐν τῇσι
ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ἐπὶ Ψαμμη-
νίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυ-
πτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι,
οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὕσθεισαι, οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὥς 10

λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι.

XI. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεὶ τε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἴζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνη, ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχαν-
5 νῶνται πρῆγμα εἰς αὐτὸν τοιόνδε. ἦσαν τῷ Φάνη παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ εἰς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἓνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον εἰς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παί-
10 δων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον εἰς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθει πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι.

XII. Θῶυμα δὲ μέγα ἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ ὀστέων περικεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων· (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων·) αἱ μὲν
5 τῶν Περσέων κεφαλαί· εἰσι ἀσθενέες οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφω μούνη βαλέειν, διατετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραί, μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαρῥήξῃς. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ζυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς
10 τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τῷυτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ φαλακροῦσθαι αἴτιόν ἐστι· Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοις μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσησι, ὅτι ἀσθενέας φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἴτιον τόδε· σκιητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς,
15 πίλους τιάρας φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ἐόντα ἶδον· ἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

XIII. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ εἰς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναίην, κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην, εἰς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νέα
5 ἶδον ἐσελθοῦσαν εἰς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλῆες ἐκ τοῦ τείχεος,

τὴν τε νέαν διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπάσαν-
τες, ἐφόρεον εἰς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πο-
λιορκεύμενοι, χρόνῳ παρέστησαν. οἱ δὲ προσεχέες Λίβυες, δεί-
σαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς
ἀμαχητὶ καὶ φόρον τε ἐτάζαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ 10
Κυρηναῖοι καὶ Βαρυκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως ἅ καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα
τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμψύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα
δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα
μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα· ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντη-
κοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτο- 15
χειρίῃ διέσπειρε τῇ στρατιῇ.

XIV. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ, ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν
Μέμφι Καμψύσης, κατίσας εἰς τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βα-
σιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ,
τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς
ψυχῆς, ποίεων τοιάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου- 5
ληίῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρῆϊον· συνέπεμπε δὲ καὶ
ἄλλας παρθένους, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλ-
μένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὥς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ
παρθένοι κατὰ τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνεβόων τε
καὶ ἀντέκλαιον, ὀρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμήνι- 10
τος, προῖδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε εἰς τὴν γῆν. παρεξελθουσέων δὲ
τῶν ὑδροφόρων, δευτέρᾳ οἱ τὸν παῖδα ἔπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυ-
πτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἐχόντων, τοὺς τε αὐχένας
κάλῳ δεδεμένους, καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο
δὲ ποινὴν τίσοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν 15
τῇ νηϊ· ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλῆῃοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς
ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ,
ιδὼν παρεξιόντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀγεόμενον ἐπὶ θάνατον,
τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ
δεινὰ ποιούντων, τῷτὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελ- 20
θόντων δὲ καὶ τούτων, συνήνεικε ὥς τε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρες
ἀπηλικέστερον, ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε οὐδὲν, εἰ
μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρατιὴν, παρίεναι Ψαμ-
μήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους
τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτος ὥς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, 25
καὶ καλέσας οὐνόματι τὸν ἐταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν.

ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ φύλακοι, οἳ τὸ ποιεύμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
 ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωυμάσας δὲ ὁ Καμ-
 βύσης τὰ ποιεύμενα, πέμψας ἄγγελον, εἰρώτα αὐτὸν, λέγων
 30 τάδε· “ Δεσπότης σε Καμβύσης, Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ
 “ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θά-
 “ νατον στείχοντα, οὔτε ἀνέλωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ
 “ πτωχὸν, οὐδὲν σοι προσήκοντα, ὥς ἄλλων πυνθάνεται, ἐτίμη-
 σας;” Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρώτα, ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· “ ὦ
 35 “ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήϊα ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν·
 “ τὸ δὲ τοῦ ἐταίρου πένθος, ἄξιον ἦν δακρύων· ὅς ἐκ πολλῶν τε
 “ καὶ εὐδαιμόνων ἐκπεσὼν, ἐς πτωχηίην ἀπίκται ἐπὶ γήραος
 “ οὐδῶ.” Καὶ ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν οἱ
 εἰρῇσθαι. ὥς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν Κροῖσον,
 40 ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον,
 δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελ-
 θεῖν οἶκτόν τινα, καὶ αὐτίκα κελεύειν τὸν τέ οἱ παῖδα ἐκ τῶν
 ἀπολλυμένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαν-
 τας, ἄγειν παρ' ἐωυτόν.

XV. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὗρον οἱ μετιόντες οὐκέτι περιέοντα,
 ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα· αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαν-
 τες, ἤγον παρὰ Καμβύσεα· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διαιτᾷτο, ἔχων οὐ-
 δὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπρηγμονεῖν, ἀπέλαβε ἂν
 5 Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρ-
 σαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, ἦν καὶ σφεων ἀποστέωσι,
 ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδούσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν
 νυν καὶ ἄλλοισι ἔστι σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίσασιν
 ποίεειν· ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ παιδί Θαννύρῳ,
 10 ὅς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατήρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου
 Πασίρῳ· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν· καί-
 τοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσας κακὰ πλέω
 ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμήνιτος, ἔλαβε τὸν
 μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλω. ἐπεὶ τε δὲ ἐπάϊστος
 15 ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσεω αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα.
 οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.

XVI. Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκητο ἐς Σάϊν πόλιν,
 βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς
 τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀ-

μάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, 5
 μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, 5
 καὶ τᾶλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀντεῖχε τε καὶ
 οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι, ἐντελ-
 λόμενος οὐκ ὄσια. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν
 κατακαίειν γε τοὺς νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισι ἐστὶ 10
 Πέρσῃσι μὲν, δι' ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέ-
 μειν νεκρὸν ἀνθρώπου. Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται, πῦρ θερίον εἶναι
 ἔμφυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἂν λάβῃ, πλησθὲν
 δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. οὐκ ὦν θε-
 ρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστὶ τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα 15
 ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὴ
 οὐδετέροισι νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. ὥς μέντοι
 Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλ-
 λος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ᾧ λυ-
 μαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ, 20
 ὥς πυθόμενος ἐκ μαντητοῦ ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν μέλλοι ἀ-
 ποθανόντα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν μὲν
 ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐπὶ τῇσι
 θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θήκης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδί ἐν
 μυχῷ τῆς θήκης ὥς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμά- 25
 σιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχου-
 σαι, οὐ μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἀλλ' ἄλλως αὐτὰ Αἰγύ-
 πτιοι σεμνοῦν.

XVII. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο τριφασίας
 στρατηίας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους, καὶ ἐπὶ
 τοὺς Μακροδίους Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ
 θαλάσῃ. βουλευομένῳ δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν
 ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ 5
 ἀποκρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον, ὁψομέ-
 νους τε τὴν ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τρά-
 πεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατοφομέ-
 νους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλεῖ αὐτῶν.

XVIII. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε τις λέγεται εἶναι·
 λειμῶν ἐστὶ ἐν τῷ προαστείῳ ἐπίπλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν
 τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ

κρέα τοὺς ἐν τέλει ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας
5 δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον· φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους
ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα
τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε.

XIX. Καμβύση δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
τίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἑλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυοφάγων ἀν-
δρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν· ἐν ᾧ δὲ τού-
τους μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν
5 ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσκειν ταῦτα· ὁρ-
κίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποίεειν ὅσια, ἐπὶ
τοὺς παῖδας τοὺς ἐωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλο-
μένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν
οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ
10 ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιζι, ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδεδώκεσαν Πέρ-
σησι, καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ
καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσησι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον.

XX. Ἐπεὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἑλεφαντίνης ἀπίκοντο
οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος
τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ
χρύσεον στρεπτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάδα-
5 στρον, καὶ Φοινικηίου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς
ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι
ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς φασὶ
κεχωρισμένοις τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βα-
σιληίην τοιῷδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ
10 κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

XXI. Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυ-
οφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτῶν, ἔλεγον τάδε· “ Βα-
“ σιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος
“ γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων,
5 “ καὶ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἡδεται
“ χρεώμενος.” Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκοιεν, λέγει
πρὸς αὐτοὺς τοιάδε· “ Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας
“ ἔπεμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε
“ ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα, ἤκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς.
10 “ οὔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐστὶ δίκαιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν
“ ἐπεθύμησε χώρας ἄλλης ἢ τῆς ἐωυτοῦ, οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην

“ ἀνθρώπους ἤγε ὑπ’ ὧν μηδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον
 “ τόδε διδόντες, τάδε ἔπεα λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμ-
 “ βουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπεὰν οὕτω εὐπετέως ἔλκωσι
 “ τὰ τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθει τοσαῦτα, τότε ἐπ’ Αἰθίοπας 15
 “ τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι. μέχρι
 “ δὲ τούτου, θεοῖσι εἰδέναι χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίο-
 “ πων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἐωυτῶν.”

XXII. Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἀνεῖς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι
 ἤκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὃ τι εἴη, καὶ
 ὅπως πεποιημένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθειῆν
 περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώπους
 ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτῶν τὰ εἶματα. δεύτερα δὲ, τὸν χρυσοῦν 5
 εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιουχένιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων
 δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτῶν, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ
 νομίσας εἶναί σφρα πέδας, εἶπε ὡς παρ’ ἐωυτοῖσί εἰσι ῥωμαλεώ-
 τεραι τούτων πέδαι. τρίτον δὲ, εἰρώτα τὸ μύρον. εἰπάντων δὲ τῆς
 ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἰ- 10
 ματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν
 ποίησιν, ὑπερησθεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὃ τι τε σιτέεται ὁ βασι-
 λεὺς, καὶ χρόνον ὅσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἳ δὲ,
 σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύ-
 σιν· ὁ γδῶκοντα δ’ ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προ- 15
 κέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη, οὐδὲν θωυμάζειν, εἰ σιτεό-
 μενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι
 ζῶειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυο-
 φάγοισι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἐωυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦσθαι.

XXIII. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων τῆς
 ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολ-
 λούς αὐτῶν ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλλέειν δὲ τινὰς καὶ ταῦτα· σί-
 τησιν δὲ εἶναι κρέα τε ἐφθά· καὶ πόμα, γάλα. θῶυμα δὲ
 ποιευμένων τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφι ἡγή- 5
 σασθαι, ἀπ’ ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰπερ εἰ
 ἐλαίου εἴη· ὅζειν δὲ ἀπ’ αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ
 τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι αἱ κατάσκοποι, ὥστε
 μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἐπ’ αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν
 ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσ- 10
 σόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο εἰ σφι ἔστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, διὰ

τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας εἰς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν
 15 τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν.

XXIV. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθήσαντο τὰς Θήκας αὐτῶν, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὕελου, τρόπῳ τοιῷδε. ἔπειαν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατὰπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, ἐξομοιεῦντες
 5 τὸ εἶδος εἰς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιϊστᾷσι στήλην ἐξ ὕελου πεποιημένην κοίλην· ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεῶν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμήν οὐδεμίαν ἄχαριν παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο αἰκὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερά ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν
 10 στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοις οἱ μάλιστα προσήκοντες, πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες· μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰστᾷσι περὶ τὴν πόλιν.

XXV. Θησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμψύσης, ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίαν παραγγείλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ
 5 δοὺς, ὅτι εἰς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς ἐμελλε στρατεύεσθαι. οἶα δὲ ἐμμανὲς τε εἶναι καὶ οὐ φρενήρης, ὥς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο, Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ ταύτῃ τάξας ὑπομένειν, τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. ἐπεὶ τε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν Θήρῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυ-
 10 ριάδας· καὶ τούτοις μὲν ἐνετέλλετο, Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἦϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ
 15 ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμψύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἁμαρτάδι ἦν ἂν σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιέμενος, ἦϊε αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζων·

ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτῶν τινὲς ἐργά- 20
σαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἓνα σφέων αὐτῶν ἀποκληρώσαντες, κα-
τέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμψύσης, δείσας τὴν ἀλλη-
λοφαγίην, ἀπείς τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο, καὶ
ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θη-
βέων δὲ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἑλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. 25
ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπρηξε.

XXVI. Οἱ δ' αὐτῶν ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύε-
σθαι, ἐπεὶ τε ὀρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
γούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Ὀασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι
μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι
δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβέων διὰ ψάμμου· οὐνομάζεται 5
δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς
μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν· τὸ ἐν-
θεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες,
ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν· οὔτε γὰρ ἐς τοὺς
Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε 10
ὑπ' αὐτῶν Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἵεναι διὰ
τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξὺ κου μάλι-
στα αὐτῶν τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἰρεομένοισι αὐτέοισι
ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς
ψάμμου, καταχῶσαί σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. 15
Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης.

XXVII. Ἀπιγμένου δὲ Καμψύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυ-
πτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἑλληνες Ἐπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ
τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἴματά τε ἐφόρεον τὰ
κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτί-
ους ποιεῦντας ὁ Καμψύσης, πάγχυ σφέας καταδόξας, ἐωυτοῦ 5
κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποίειν, ἐκάλεε τοὺς ἐπι-
τρόπους τῆς Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν, εἶρετο, ὅ τι πρό-
τερον μὲν, ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίειν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰγύ-
πτιοι· τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀπο-
βαλὼν; οἱ δὲ ἔφραζον, ὥς σφι θεὸς εἴη φανείς, διὰ χρόνου πολ- 10
λοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὥς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες οἱ
Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμψύσης,
ἔφη ψεύδεσθαί σφεας· καὶ ὥς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου.

XXVIII. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἰρέας ἐκάλεε ἐς

ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, οὐ λήσειν ἔφη αὐ-
 τὸν, εἰ θεὸς τις χειροήθης ἀπιγμένος εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ
 εἶπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν τοὺς ἱρέας· οἱ μὲν δὲ μετῆσαν
 5 ἄζοντες. ὁ δὲ Ἄπης οὗτος, ὁ Ἐπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοῆς ἥ-
 τις οὐκέτι οἷα τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰ-
 γύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν,
 καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἄπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος, ὁ Ἄ-
 πης καλεόμενος, σημήϊα τοιάδε· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ
 10 λευκὸν τετράγωνον φορέει· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν
 δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσει, κάνθαρον.

XXIX. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμψύσης, οἷα
 ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν
 γαστέρα τοῦ Ἀπίου, παίει τὸν μηρὸν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς
 τοὺς ἱερεῖς· “ὦ κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναι-
 5 “μοί τε καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαῖοντες σιδηρίων; ἄξιός μὲν Αἰ-
 “γυπτίων οὗτός γε ὁ θεός· ἀτὰρ τοὶ ὑμεῖς γε οὐ χαίροντες γέ-
 “λωτα ἐμὲ θήσεσθε.” Ταῦτα εἶπας, ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα
 πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱερεῖς ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν
 ἄλλων τὸν ἄν λάβωσι ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὀρτὴ μὲν δὲ διελέ-
 10 λυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱερεῖς ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπης πεπληγμέ-
 νος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν, τελευ-
 τήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱερεῖς λάθρη Καμψύσειω.

XXX. Καμψύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ τοῦτο
 τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενῆρης. καὶ πρῶτα μὲν
 τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ
 μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύ-
 5 πτου, ὅτι τὸ τόξον μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους
 εἴρυσσε, τὸ παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἦναι· οἱ Ἰχθυοφάγοι τῶν δὲ
 ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποικομένου ὦν ἐς Πέρ-
 σας τοῦ Σμέρδινος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμψύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε.
 ἔδοξε οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρό-
 10 νῳ τῷ βασιλεῖ ἰζόμενος Σμέρδιν, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύ-
 σειε. πρὸς ὧν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ
 ἀδελφεὸς ἄρχῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας, ὅς ἦν οἱ ἀνὴρ
 Περσέων πιστότατος, ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα,
 ἀπέκτεινε Σμέρδιν· οἱ μὲν λέγουσι, ἐπ’ ἄγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ,
 15 ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι.

XXXI. Πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύση τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. δεύτερα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεῇ. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν Πέρσαι. ἠράσθη μίῃς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης, 5 καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιήσιν, εἶρετο καλέσας τοὺς βασιληῖους δικαστὰς, εἴ τίς ἐστι κελεύων νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιλῆῖοι δικασταὶ κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς οὓς ἀποθάνωσι, ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τούτου. οὗτοι δὲ τοῖσι 10 Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξηγῆται τῶν πατρίων δεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακέαται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπεκρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα φάμενοι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ὅς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περ- 15 σέων ἐξεῖναι ποίεειν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρεξέυρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. του- 20 τέων δῆτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον, κτείνει.

XXXII. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς, ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν λέγουσι, Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμὸν, παραγενέσθαι οἱ· δύο δὲ 5 γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἠδεσθαι θεώμενον· τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι τὴν δὲ εἶπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἶη 10 ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα περιτίλλαι, καὶ ἐπανείρεσθαι τὸν ἄνδρα· “Κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ ἢ δασεῖα “εἶη καλλίων;” Καὶ τὸν φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἶπεῖν· “Ταύ- 15 “τὴν μὲν τοί ποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον

“ἀποψιλώσας.” Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμπηδῆσαι αὐτῇ, ἐχού-
ση ἐν γαστρὶ· καὶ μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν.

XXXIII. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκητῆρας ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη,
εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἀπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε ἀνθρώ-
πους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινὰ καὶ ἐκ γενεῆς νοῦ-
σον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰρὴν οὐνομάζουσί
5 τινες. οὐ νῦν τοι ἀεικὲς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην
νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν.

XXXIV. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται
γὰρ εἶπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρῆζάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ
οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει οὗτος, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ
Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὕτη οὐ σμικρὴ· εἶπεῖν δὲ λέγεται τάδε·
5 “ Πρῆζασπες, κοῖόν μὲ τινὰ νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρα; τί-
“ νας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται;” Τὸν δὲ εἶπεῖν· “ ὦ δέ-
“ σποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεαι· τῇ δὲ φι-
“ λοινίῃ σέ φασι πλεόνως προσκίεσθαι.” Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦ-
τα περὶ Περσέων. τὸν δὲ, θυμωθέντα, τοιάδε ἀμείβεσθαι· “ Νῦν
10 “ ἄρα μὲ φασι Πέρσαι οἴνω προσκείμενον παραφρονέειν, καὶ οὐκ
“ εἶναι νοήμονα; οὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
“ θές.” Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνέδρων ἐόντων καὶ
Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης, κοῖός τις δοκέει ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν
πατέρα [τελέσαι] Κύρον· οἱ δὲ ἀμείβοντο, ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ
15 πατρὸς· τά τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆ-
σθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν Θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα
ἔλεγον· Κροῖσος δὲ παρεών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει,
εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε· “ Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κύρου,
“ οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶναι τῷ πατρί; οὐ γὰρ κω τοί ἐστι υἱὸς
20 οἷόν σε ἐκεῖνος κατελίπετο.” Ἡσθη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμ-
βύσης, καὶ ἐπαίνειε τὴν Κροίσου κρίσιν.

XXXV. Τούτων δὴ ὦν ἐπιμνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν
Πρῆζάσπεα· “ Σὺ νῦν μάθε αὐτὸς, εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα,
“ εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. εἰ μὲν γὰρ τοῦ
“ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε, ἐστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι, βαλὼν τύ-
5 “ χοιμι μέσης τῆς καρδίας, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν·
“ ἦν δὲ ἀμάρτω, φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ
“ σωφρονέειν.” Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχίζειν αὐτὸν

κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλῆμα· ὥς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὐρεθῆ-
 ναι ἐνεόντα τὸν ὀϊστὸν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελά- 10
 σαντα, καὶ περιχαρέα γενόμενον· “ Πρῆζασπες, ὥς μὲν ἔγωγε
 “ οὐ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέουσιν, δῆλά τοι γέγονε· νῦν
 “ δέ μοι εἰπὲ, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπίσκοπα
 “ τοξεύοντα;” Πρῆζάσπεα δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ φρενήρεα, καὶ
 περὶ ἑωυτῷ δειμαίνοντα, εἰπεῖν· “ Δέσποτα, οὐδ’ ἂν αὐτὸν ἔγωγε 15
 “ δοκέω τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλέειν.” Τότε μὲν ταῦτα
 ἐξεργάσατο· ἐτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρώτοισι δυνάδεκα
 ἐπ’ οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἑλὼν, ζῶντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώρυξε.

XXXVI. Ταῦτα δὲ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς
 νοθετῆσαι τοισίδε τοῖσι ἔπεσι· “ ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ
 “ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ’ ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωυτόν.
 “ ἀγαθόν τι, πρόνοον εἶναι· σοφὸν δὲ ἢ προμηθίῃ. σὺ δὲ κτείνεις
 “ μὲν ἄνδρας, σεωυτοῦ πολιήτας, ἐπ’ οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ 5
 “ ἑλὼν· κτείνεις δὲ παῖδας· ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποίεης, ὅρα
 “ ὅπως μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος
 “ ἐνετέλλετο, πολλὰ κελεύων, σὲ νοθετέειν, καὶ ὑποτίθεσθαι ὅ τι
 “ ἂν εὐρίσκω ἀγαθόν.” Ὁ μὲν δὴ εὐνοίαν φαίνων συνεβούλευε
 οἱ ταῦτα· ὁ δ’ ἀμείβετο τοῖσδε· “ Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμ- 10
 “ βουλεύειν, ὅς χρηστῶς μὲν τὴν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπετρόπευσας,
 “ εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρ-
 “ ξεα ποταμὸν διαβάντα, ἵεναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βουλομένων
 “ ἐκείνων διαβαίνειν εἰς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ μὲν σεωυτόν ὤλε-
 “ σας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς προστάς· ἀπὸ δὲ ὤλεσας 15
 “ Κῦρον, πειθόμενόν σοι· ἀλλ’ οὐ τι χαίρων· ἐπεὶ τοι καὶ πά-
 “ λαι εἰς σὲ προφάσιός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι.” Ταῦτα δὲ
 εἶπας, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὥς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ
 ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο
 τοῖσι θεράπουσιν, λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι· οἱ δὲ θεράποντες, 20
 ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κατακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ
 τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ
 ἐπιζητήσῃ τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφάναντες αὐτόν, δῶρα λάμβνον-
 ται ζῶα γρία Κροίσου· ἦν δὲ μὴ μεταμελῇται, μηδὲ ποθῇ μιν,
 τότε καταχρῆσθαι· ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ 25
 πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες
 τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὥς περιεΐη· Καμβύσης δὲ, Κροίσῳ μὲν

συνήδεσθαι, ἔφη, περιέοντι· ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ καταπροΐξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν. καὶ ἐποίησε ταῦτα.

XXXVII. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ζυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι, καὶ Θήκας τε παλαιὰς
 ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαί-
 στου τὸ ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε. ἔστι
 5 γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῷ γάλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταῖκοῖσι ἐμ-
 φερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῶρησι τῶν τριήρων περιά-
 γουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὀπώπεε, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω· πυγμαίου
 ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν Καθεύρων τὸ ἱρὸν, ἐς
 τὸ οὐ Θερμιτόν ἐστι εἰσέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα· ταῦτα δὲ τὰ ἀ-
 10 γάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα
 ὁμοῖα τοῦ Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφρας παῖδας λέγουσι εἶναι.

XXXVIII. Πανταχῇ ὧν μοι δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως
 ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε κα-
 ταγελαῖν. εἰ γὰρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κε-
 λεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψά-
 5 μενοι ἂν ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἐωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολὺ τι
 καλλίστους τοὺς ἐωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκὼν οἶκός ἐστι
 ἄλλον γε δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 ὥς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ ἄνθρωποι,
 πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεστι σταθμώσασθαι, ἐν
 10 δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἐωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλ-
 λήνων τοὺς παρεόντας, εἵρετο, ἐπὶ κόσῳ ἂν χρήματι Βουλοίατο
 τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι. οἱ δὲ, ἐπ' οὐδενί,
 ἔφασαν, ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν
 τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἵρετο,
 15 παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' ἐρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγό-
 μενα, ἐπὶ τίνι χρήματι δεξαίατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας
 κατακαίειν πυρί. οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημέειν μιν ἐκέ-
 λευον. οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκееί
 Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

XXXIX. ΚΑΜΒΥΣΕΩ δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποι-
 ῆσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηγὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυ-
 κράτεα τὸν Αἰάκεος, ὅς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς· καὶ τὰ μὲν
 πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώ-
 5 τῳ καὶ Συλοσῶντι ἐνείμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτῶν ἀποκτείνας,

τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον ἰσχυὼν δὲ, ξεινητὴν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνεθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους τὰ πρήγματα αὖξετο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου 10 γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχέως. ἔκπητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάντα, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον, ἀποδιδούς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβῶν. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἰρήκεε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄστεα· ἐν δὲ 15 δὴ καὶ Λεσβίους, πανστρατιῇ βοηθόντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἶλε, οἳ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὥρυζαν.

XL. Καί κως τὸν Ἀμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῷ δὲ ἔτι πλεονός οἱ εὐτυχίης γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον· “ Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἡδὺ μὲν 5 “ πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσοντα· ἐμοὶ δὲ αἰ 5 “ σαι μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι, τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὥς “ ἔστι φθονερόν· καί κως βούλομαι, καὶ αὐτὸς, καὶ τῶν ἄν “ κήδωμαι, τὸ μὲν τι εὐτυχέειν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσ “ πταίειν· καὶ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσων, ἢ “ εὐτυχέειν τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας, 10 “ ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόβριζος, εὐτυχέων τὰ “ πάντα. σὺ ὦν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος, ποιήσον πρὸς τὰς εὐτυχίας “ τοιάδε· φροντίσας τὸ ἄν εὖρης ἐόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ “ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο “ ἀπόβαλε οὕτω, ὅπως μηκέτι ἤξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ 15 “ ἐναλλάξ ἤδη τὸ ἀπὸ τούτου αἰ εὐτυχίαι τοι ταῖσι πάθαισι “ προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκέο.”

XLI. Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν ὥς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίζητο ἐπ' ᾧ ἄν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσθηεῖν ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων· διζήμενος δ' εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου εἰσῶσα, ἔργον δὲ ἦν Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν 5 ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποίηε τοιάδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς

τό πέλαγος· ὥς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἑκάς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων ὀρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέ-
 10 λαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρῆτο.

XLII. Πέμπτη δὲ ἢ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε οἱ συνή-
 νεικε γενέσθαι. ἀνὴρ ἀλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε καὶ καλὸν,
 ἡξίου μιν Πολυκράτει δῶρον δοθῆναι· φέρων δὴ ἐπὶ τὰς θύρας,
 Πολυκράτει ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου,
 5 ἔλεγε, διδοὺς τὸν ἰχθῦν· “ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἐλὼν, οὐκ
 “ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ γε ἐὼν ἀποχειροδύωτος,
 “ἀλλὰ μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς· σοὶ
 “δὴ μιν φέρων δίδωμι.” Ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται
 τοῖσδε· “Κάρτα τε εὖ ἐποίησας· καὶ χάρις διπλή τῶν τε λό-
 10 “γων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δεῖπνον καλέομεν.” Ὁ μὲν
 δὴ ἀλιεύς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἦϊε ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ
 ἰχθῦν τάμνοντες οἱ θεράποντες, εὐρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνε-
 οῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγίδα· ὥς δὲ εἰδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηκότες παρὰ τὸν Πολυκράτεα· διδόντες
 15 δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτεω τρόπῳ εὐρέθη. τὸν δὲ ὥς ἐσῆλθε
 θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά
 μιν οἷα καταλελαβήκεε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε.

XLIII. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ
 Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶη ἀνθρώ-
 πῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγματος, καὶ ὅτι οὐκ
 εὖ τελευτήσῃν μέλλει Πολυκράτης, εὐτυχέων τὰ πάντα· ὅς καὶ
 5 τὰ ἀποβάλλει, εὐρίσκει. πέμψας δὲ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, διαλύε-
 σθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦ δὲ εἵνεκα ταῦτα ἐποίηε, ἵνα μὴ, συντυ-
 χίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς
 ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὥς περὶ ξείνου ἀνδρός.

XLIV. Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα, εὐτυχέοντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων τῶν μετὰ
 ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. Πολυκράτης
 δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεα τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν
 5 ἐπ’ Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅπως ἂν καὶ παρ’ ἐωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον,
 δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως ἔπεμ-
 ψε ἐς Σάμον, δεόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμ-
 ψαι ἐωυτῷ ἐπ’ Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπιλέξας τῶν ἀστῶν τοὺς

ὑπώπτευε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. 10

XLV. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεὶ τε ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι ἀδεῖν τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν αὐτοὺς ἀποδρῆναι· κατα- 5 πλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον· πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαιμόνα. εἰσὶ δὲ, οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδεε 10 σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικαλέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα παραστήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρεῖται, τῷ ἐπίκουροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήϊοι ἦσαν πλήθει πολλοί, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἐόντων ὀλίγων, ἐσώθησαν. τῶν δὲ ὑπ' ἐωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς 15 γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἐτοίμους, ἣν ἄρα προδιδῶσι οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι νεωσοίκοις.

XLVI. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελασθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλεληθέναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλ- 5 λο μὲν εἶπον οὐδὲν, Θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν τὸν Θύλακον ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ Θυλάκῳ περιεργάσθαι· βοηθεῖν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.

XLVII. Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὥς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβόηθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὥς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω τιμωρῆσαι δεομένοις Σαμίοις ἐστρατεύοντο, ὥς τίσασθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, 5 τὸν ἥγον Κροίσῳ, καὶ τοῦ Θώρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ Θώρηκα ἐληΐσαντο τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοις

10 ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ εἵνεκα θωυμάσαι ἄξιον, ἀρπεδόνῃ ἐκάστη τοῦ θώρηκος ποίει· ἐοῦσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑαυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Δίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασίς.

XLVIII. Συνεπελάζοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρ-
 5 παγῇ γεγονός. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπ' ἐκτομῇ. προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεροῦ
 10 ἄψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι ὀργὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταῦτά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἴστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡϊθέων· ἰστάντες δὲ τοὺς χοροὺς,
 15 τρωκτὰ σῆσάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τόδε ἐγένετο, ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παίδων οἱ φύλακοι, οἵχοντο ἀπολιπόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι.

XLIX. Εἰ μὲν νυν Περίανδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάζοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἐκτίσαν τὴν νῆσον, εἰσὶ διάφοροι ἐόντες ἑαυτοῖσι. τού-
 5 των ὧν εἵνεκεν ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. ἀπέπεμπε δὲ ἐς Σάρδεις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες.

L. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Μελίσσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγонуίῃ γενέσθαι. ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἐπτακαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητρο-
 5 πάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδάυρου τύραννος, μεταπεμφάμενος παρ' ἑαυτὸν, ἐφιλοφρονέετο, ὡς εἰκὸς ἦν, θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑαυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφεας ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων

αὐτούς· “ Ἄρα ἴστε, ὦ παῖδες, ὅς ὑμέων τὴν μητέρα ἀπέκτεινε ;”
 Τοῦτο τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο·
 ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, 10
 ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πα-
 τέρα οὔτε προσεῖπε, διαλεγομένῳ τε οὔτε προσδιελέγετο, ἱστοροῦντί
 τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν, πέρι θυμῷ ἐχόμενος, ὁ
 Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων.

LI. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἱστόρει τὸν πρεσβύτερον τά σφι ὁ
 μητροπάτωρ διελέχθη. ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο, ὥς σφεας φιλοφρόνως
 ἐδέξατο· ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων
 εἶπε, ἅτε οὐ νόψ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ, οὐδεμίαν
 μηχανὴν, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκεῖνον ὑποθέσθαι τι· ἐλιπάρεε τε 5
 ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τοῦτο. Περίανδρος δὲ νόψ
 λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, ἧ
 ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ’ αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐποίεετο, ἐς τούτους πέμ-
 πων ἄγγελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅπως
 ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην, ἀπελαύνετ’ ἂν καὶ ἀπὸ 10
 ταύτης, ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ
 ἐξέργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ’ ἂν ἦε ἐπ’ ἐτέρην τῶν ἐταί-
 ρων· οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες,
 ὁμῶς ἐδέκοντο.

LII. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅς ἂν ἡ
 οἰκίοισι ὑποδέξηται μιν, ἡ προσδιαλεχθῇ, ἰρὴν ζημίην τοῦτον τῷ
 Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσῃν δὴ εἶπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυ-
 γμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς
 δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδικαίει πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ 5
 διακαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δ’ ἡμέρῃ
 ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλουσίησί τε καὶ ἀσιτίησι συμπεπτωκότα,
 οἴκτειρε· ὑπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ἦε ἄσσον, καὶ ἔλεγε· “ ὦ παῖ,
 “ κότερα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις,
 “ ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα 10
 “ τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον, παραλαμβάνειν ; ὅς ἐὼν ἐμός τε παῖς,
 “ καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλευ,
 “ ἀντιστατέων τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τόν σε ἡκιστα ἐχρῆν.
 “ εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνεε, ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμέ
 “ ἔχεις· ἐμοί τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχος 15
 “ εἰμι, ὅσῳ αὐτός σφε ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι

“ κρέσσον ἐστὶ ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὀκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκέας
 “ καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἅπιθι ἐς τὰ οἰκία.” Πε-
 ρίανδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε· ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν
 20 ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἰρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ Θεῷ,
 ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν
 τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀ-
 ποπέμπεται, στείλας πλοίῳ, ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ
 ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν
 25 πένθερόν Προκλέα, ὡς τῶν παρεόντων οἱ πρηγμάτων ἑόντα αἰτιώ-
 τατον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδauρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Προκλέα,
 καὶ ἐζώγησε.

LIII. Ἐπεὶ δὲ, τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὃ τε Περίανδρος πα-
 ρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ πρη-
 γματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἀπε-
 κάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν γὰρ δὴ τῷ πρε-
 5 σβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρᾳ, ἀλλὰ οἱ κατεφαίνετο εἶναι νω-
 θέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἤξιωσε τὸν φέροντα τὴν
 ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, περιεχόμενος τοῦ νεηνίεω, δεύτερα
 ἀπέστειλε ἐπ’ αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων
 μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, καὶ
 10 λεγούσης· “ ὦ παῖ, βούλει τὴν τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πε-
 “ σέειν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτός
 “ σφε ἀπελθὼν ἔχειν; ἅπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζη-
 “ μιῶν. φιλοτιμίῃ, κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 “ πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολλοὶ δὲ ἤδη
 15 “ τὰ μητρῴα διζήμενοι, τὰ πατρῴα ἀπέβαλον. τυραννίς, χρῆ-
 “ μα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι· ὁ δὲ, γέρων τε
 “ ἤδη καὶ παρηβηκώς. μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.”
 Ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα, διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἥξειν ἐς Κόρινθον,
 20 ἔστ’ ἂν πυνθάνηται περιέοντα τὸν πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ
 ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος
 αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἔκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπι-
 κόμενον, διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. καταινέσαντος δ’ ἐπὶ
 τούτοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρ-
 25 κυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυ-
 ραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκη-

ται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο.

LIV. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ μὲν πρὸς θαλάσσης ἐστεῶτος πύργου κατὰ τὸ προάστειον τῆς πόλιος ἐπέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθήσαντος Πολυκράτεος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλλάσθησαν. κατὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος 5 τοῦ οὗρεος ἐπεόντα, ἐπεξῆλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί· δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτεινον.

LV. Εἰ μὲν νυν οἱ παρόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μῦνοι συνεσπεσόντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀποκληῖσθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γε- 5 γονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ, τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίεω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην· δήμου γὰρ τούτου ἦν ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τοῦνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε· τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι ταφῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ 10 ὑπὸ Σαμίων.

LVI. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρὸςω τε οὐδὲν προεκόπτετο τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελοπόννησον. ὥς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὤρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολίβδου, καταχρυσώσαντα δοῦναί σφι τοὺς 5 δὲ, δεξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλάσσεσθαι. ταύτην πρώτην στρατηίην ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριέες ἐποιήσαντο.

LVII. Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον· χρημάτων γὰρ ἐδέοντο· τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων 5 μετάλλων, οὕτω ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεταί, ὁμοῖα τοῖσι πλουσιωτάτοισι· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἐκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστη-

10 ρίω, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἐστὶ πολὺν χρόνον πα-
ραμένειν. ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
Λεύκοφρύς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

15 Τοῖσι δὲ Σιφνίοισι ἦν τότε ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήϊον Παρίῳ λί-
θῳ ἡσκημένα.

LVIII. Τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἰοί τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε
ἰθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς
τὴν Σίφνον προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν, πρέσβε-
ας ἀγούσαν εἰς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἀπασαὶ αἱ νῆες ἦσαν
5 μιλτηλιφέες· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι,
φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν.
ἀπικόμενοι ὧν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι
χρῆσαι· οὐ φασκόντων δὲ χρῆσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σά-
μιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' ἰθὺς ἤκον οἱ Σί-
10 φνιοὶ βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ αὐ-
τῶν πολλοὶ ἀπεκληίσθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ
αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηζαν.

LIX. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον,
Ἵδρέην τὴν ἐπὶ Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροϊζηνίοισι παρακα-
τέθεντο· αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἐκτίσαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ
πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν
5 δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε· ὥστε τὰ ἱρὰ, τὰ
ἐν Κυδωνίῃ ἑόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, καὶ τὸν τῆς Δι-
κτύνης νηόν. ἐκτῷ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτοὺς, ναυμαχίῃ νικήσαντες,
ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων
τὰς πρῶτας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέθεσαν εἰς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης
10 ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆ-
ται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν
Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἰγίναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰ-
γινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

LX. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέ-
γιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρεὸς τε ὑψηλοῦ εἰς
πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς, τούτου ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξά-
μενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ στάδιοι
5 εἰσι· τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς

δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρεται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, παραγίνεται εἰς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν ἐστί. δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χῶμα ἐν 10 θαλάσῃ, βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιέων μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφί ἐξέργασται, νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκεν μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

LXI. ΚΑΜΒΥΨΗ δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέαται ἄνδρες μάγοι, δύο ἀδελφεοὶ τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τῶν οἰκίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὢν οἱ ἐπανεστή, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοίτο γενόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν 5 Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιέοντα μιν εἰδείησαν. πρὸς ταῦτα βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιλεῦσι. ἦν οἱ ἀδελφεὸς, τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης, ἐόντα ἐωυτοῦ ἀδελφεόν, ἀπέκτεινε· ἦν τε δὴ ὁμοῖος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα τῷ αὐτῷ εἶχε Σμέρδιν. 10 τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων εἰς τὸν βασιλῆϊον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ διέπεμπε, καὶ δὴ καὶ εἰς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω.

LXII. Οἱ τε δὴ ὢν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγδατάνοισι, προηγόρευε στὰς εἰς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθεῖα, αὐτὸς 5 τε προδεδόσθαι ἐκ Πρηξάσπεος, (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας εἰς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε· “ Πρηξάσπεες, οὕτω μοι διεπρήξαιο τό τοι προσέθηκα “ πρῆγμα; ” Ὁ δὲ εἶπε· “ ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀλη- “ θέα, ὅπως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπανεστήκε, οὐδὲ 10 “ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκός τοι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμι- “ κρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας τὰ σὺ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν “ χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστέασι, προσ-

“δέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι
 15 “ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μή τι τοι ἔκ γε ἐκείνου νεώτερον ἀναβλα-
 “στήσει. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετά-
 “ζειν εἰρωτεύντας παρ' ὅτευ ἦκων προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος
 “βασιλέος ἀκούειν.”

LXIII. Ταῦτα εἰπαντος Πρηξάσπεος, ἤρесе γὰρ Καμβύση,
 αὐτίκα μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κήρυξ ἦκε. ἀπιγμένον δέ μιν
 εἶρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε· “ὦνθρωπε, φῆς γὰρ ἦκειν παρὰ
 “Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν, εἶπας τὴν ἀληθειάν,
 5 “ἀπιθι χαίρων. κότερα αὐτός τοι Σμέρδις φαινόμενος ἐς ὄψιν
 “ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετέων;” Ὁ δὲ εἶπε·
 “Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης
 “ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὗ κω ὅπωπα· ὁ δέ μοι μάγος, τὸν Καμ-
 “βύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετείλατο,
 10 “φὰς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς
 “ὑμέας.” Ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμ-
 “βύσης δὲ εἶπε· “Πρηξάσπεες, σὺ μὲν, οἶα ἀνὴρ ἀγαθὸς ποιήσας
 “τὸ κελευόμενον, αἰτίην ἐκπέφευγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 “σέων ὁ ἐπανεστεῶς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνόματος;” Ὁ
 15 δὲ εἶπε· “Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγονός τοῦτο, ὦ βασι-
 “λεῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπανεστεῶτες, τὸν τε ἔλιπες μελεδω-
 “νὸν τῶν οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.”

LXIV. Ἐνθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὐνο-
 μα, ἔτυψε ἡ ἀληθειῇ τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε
 ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινά οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βα-
 σιλήϊον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς
 5 μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεὸν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀπο-
 κλαύσας δὲ, καὶ περιημεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναθρώσκει
 ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι
 ἐπὶ τὸν μάγον. καὶ οἱ ἀναθρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κουλεοῦ
 τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν
 10 μηρόν. τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον τὸν τῶν
 Αἰγυπτίων θεὸν Ἀπιν ἐπληξε, ὡς οἱ καιρίῃ ἔδοξε τετύφθαι, εἶρε-
 το ὁ Καμβύσης ὅ τι τῇ πόλι οὐνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ἀγ-
 ράτανα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρητο ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ἐν
 Ἀγδατάνοισι τελευτήσῃ τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι
 15 Ἀγδατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσῃ γηραιὸς, ἐν τοῖσί οἱ ἦν πάντα τὰ

πρήγματα· τὸ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα, ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος καὶ τοῦ τρώματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὼν δὲ τὸ Θεοπρόπιον, εἶπε· “Ἐν-
“θαῦτα Καμβύσεα τὸν Κύρου ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν.” 20

LXV. Τότε μὲν τοσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι μετα-
πεμψάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγέ
σφι τάδε· “ὦ Πέρσαι, καταλελάσθηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα
“ἐκρυπτον πρηγμάτων, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ, ἐὼν
“ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν. 5
“ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν, ὡς Σμέρ-
“δισ ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψεύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ
“οὐρανοῦ. δείσας δὲ μὴ ἀπαιρεθέω τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελ-
“φεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπότητι
“φύσει οὐκ ἐνῆν ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν· ἐγὼ δὲ, ὁ 10
“μάταιος, Πρηξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρ-
“διν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου, ἀδεῶς διαιτώμην, οὐ-
“δαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτέ τίς μοι, Σμέρδισ ὑπαραιρημένου,
“ἄλλος ἐπανασταίῃ ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσε-
“σθαι ἀμαρτῶν, ἀδελφροκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς 15
“βασιληΐης οὐδὲν ἥσσον ἐστέρημαι. Σμέρδισ γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος,
“τόν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστήσεσθαι. τὸ
“μὲν δὴ ἔργον ἐξεργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι
“ὑμῖν ἐόντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μάγοι κρατέουσι τῶν βασι-
“ληϊῶν, τόν τε ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελ- 20
“φεὸς Σμέρδισ. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν, ἐμεῦ αἰσχυρὰ πρὸς
“τῶν μάγων πεπονθότος, τιμωρῆειν ἐμοί, οὗτος μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ
“τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐωυτοῦ οἰκηϊοτάτων. τούτου δὲ μηκέτι
“ἐόντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεταιί μοι ἀναγ-
“καιότατον ἐντέλλεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν 25
“βίον. καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, Θεοὺς τοὺς βασιληΐους
“ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι
“παρεοῦσι, μὴ περιῖδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὐτὶς ἐς Μήδους περιελ-
“θοῦσαν· ἀλλ’, εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀ-
“παιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων· εἴτε καὶ σθένεϊ τρω κατεργασάμενοι, 30
“σθένεϊ κατὰ τὸ καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι
“ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τί-

“ κτοιεν, ἐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μὴ ἀνασώσα-
 “ μένοισι δὲ τὴν ἀρχήν, μηδ’ ἐπιχειρήσασι ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία
 35 “ τούτοις ἀρέομαι ὑμῖν γενέσθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοις, τὸ τέλος
 “ Περσέων ἐκάστω ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε.” Ἀμα τε
 εἶπας ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆξιν.

LXVI. Πέρσαι δ’ ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάν-
 τες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρεῖκοντο, καὶ οἰμω-
 γῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ
 ὁστέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη, ἀπῆνεικε Καμβύσεα τὸν
 5 Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέν-
 τε, ἄπαιδα δὲ τὸ παράπαν ἔόντα ἔρσηνος καὶ θήλεος γόνου. Περ-
 σέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίῃ πολλὴ ὑπεκέχυτο, τοὺς μάγους
 ἔχειν τὰ πρῆγματα· ἀλλ’ ἠπιστέατο ἐπὶ διαβολῇ εἶπεῖν Καμ-
 бўсеα, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ
 10 πᾶν τὸ Περσικόν. οὗτοι μὲν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βα-
 σιλέα ἀνεστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Περζιάσπης ἔξαρνος ἦν μὴ
 μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές, Καμβύσεω τετε-
 λευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλέκεναι αὐτοχειρίῃ.

LXVII. Ὁ ΜΕΝ ΔΗ΄ μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω,
 ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύση ἐς τὰ ὀκτῶ ἔτεα
 τῆς πληρώσιος. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας
 5 εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάν-
 τας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ
 ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἡρχε, προεῖπε ἀτελεῖν εἶναι στρα-
 τηίης καὶ φόρου ἐπ’ ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα
 ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρχήν.

LXVIII. Ὁ γδοῶ δὲ μηνὶ ἐγένετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε.
 Ὁτάνης ἦν, Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένει δὲ καὶ χρήμασι ὁμοῖος
 τῷ πρώτῳ Περσέων. οὗτος ὁ Ὁτάνης πρῶτος ὑπόπτευσεν τὸν μά-
 γον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλ’ ὅσπερ ἦν· τῇδε συμβαλ-
 5 λεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοῖτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ
 ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύ-
 σας δὲ μιν, ἐποίησε τάδε. ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ
 οὖνομα ἦν Φαιδίμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ
 ταύτῃ τε συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλησι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω
 10 γυναιξί. πέμπων δὴ ὦν ὁ Ὁτάνης παρὰ ταύτην τὴν θυγατέρα,

ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώπων κοιμῶτο, εἴ τε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴ τε μετὰ ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε, φαμένη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων· “Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ 15
 “ Ἀτόσσης πύθου ὅτεω τούτῳ συνοικέει αὐτὴ τε ἐκείνη, καὶ σύ.
 “ πάντως γὰρ δὴ κου τόν γε ἐωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.” Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτης· “Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι ἐς
 “ λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων
 “ γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα οὗτος ὄνθρωπος, ὅστις κοτέ 20
 “ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληϊήν, διέσπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλη
 “ τάξας.”

LXIX. Ἀκούοντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα. τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπει παρ' αὐτὴν, λέγουσαν ταῦτα· “ὦ θυγάτερ, δεῖ σε, γεγονυῖαν εὔ, κίνδυνον ἀναλαβέ-
 “ σθαι τὸν ἂν ὁ πατήρ ὑποδύνειν κελεύῃ. εἰ γὰρ δὴ μὴ ἐστι ὁ
 “ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν καταδοκέω ἐγὼ, οὗ τοι μιν, σοί τε 5
 “ συγκοιμώμενον, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα
 “ ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὧν ποιήσον τάδε· ἐπε-
 “ ἂν σοι συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφασον αὐ-
 “ τοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν φαίνεται ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτὴν
 “ Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἦν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ 10
 “ Σμέρδι.” Ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδίμη, φαμένη κιν-
 δυνεύσειν μεγάλως, ἦν ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἐσται, εὔ εἰδέναι ὡς αἰστώ-
 σει μιν. ὁμῶς μέντοι ποιήσιν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι. τοῦ δὲ μάγου τούτου τοῦ Σμέρδιος 15
 Κύρος ὁ Καμβύσειω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δὴ τινι οὐ σμικρῇ. ἡ ὧν δὴ Φαιδίμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτης, πάν-
 τα ἐπιτελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέρος ἐ-
 γίνετο τῆς ἀπίστιος παρὰ τὸν μάγον, ἐν περιτροπῇ γὰρ δὴ αἱ γυ-
 ναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρσησι, ἐλθοῦσα παρ' αὐτὸν ἡὔδε. ὑπνω- 20
 μένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου, ἤφασσε τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐπετέως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

LXX. Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρύην, Περσέων τε πρώτους ἐόντας καὶ ἐωυτῷ ἐπιτηδεωτάτους ἐς πίστιν,

ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπόπτευνον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενείκαντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον, τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνταφέρνεα· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἕξ, παραγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἦκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ
 10 πατήρ ὑπαρχος. ἐπεὶ ὧν οὗτος ἀπίκετο, τοῖσι ἕξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι.

LXXI. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἐόντες ἑπτὰ, ἐδίδοσάν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε· “ Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον μὲν αὐτὸς μου·
 “ νος ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης
 5 “ ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν ἦκω σπουδῇ,
 “ ὥς συστήσω ἐπὶ τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήνεικε
 “ ἵστε καὶ ὑμέας εἰδέναι καὶ μὴ μούνον ἐμὲ, ποίειν αὐτίκα μοι
 “ οκέει, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ ἄμεινον.” Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· “ ὦ παῖ Ὑστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγα-
 10 “ θοῦ, καὶ ἐκφαίνειν ἔοικας σεαυτὸν ἐόντα τοῦ πατρὸς οὐδὲν ἥσσω.
 “ τὴν μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω συντάχυνε ἀβούλως,
 “ ἀλλ’ ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λάμβανε· δεῖ γὰρ πλεῖνας
 “ γενομένους, οὕτω ἐπιχειρῆειν.” Λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος·
 “ Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἕξ Ὀτάνεω εἰ χρή-
 15 “ σεσθε, ἐπίστασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
 “ τὸν μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἐωυτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν
 “ νυν ὠφείλετε ἐπ’ ὑμέων αὐτῶν βαλόμενοι ποίειν ταῦτα· ἐπεὶ
 “ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῖνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε,
 “ ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἵστε, ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερπέση ἢ νῦν ἡμέρη,
 20 “ ὥς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφεας αὐ-
 “ τὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον.”

LXXII. Λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα σπερχόμενον Δαρεῖον· “ Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
 “ βάλλεσθαι οὐκ ἔῃς, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτεω τρόπῳ πάριμεν ἐς
 “ τὰ βασιλήϊα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ
 5 “ διεστέωσας οἰδᾶς κου καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ’ ἀκούσας·
 “ ἄς τέω τρόπῳ περήσομεν;” Ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε· “ Ὀ-
 “ τάνη, ἢ πολλὰ ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἶά τε δηλῶσαι, ἔργῳ

“ δέ· ἄλλα δ’ ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἶά τε, ἔργον δὲ οὐδὲν ἀπ’ αὐ-
 “ τῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε, φυλακὰς τὰς κατεστεώ-
 “ σας, εὐύσας οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γάρ, ἡμέων 10
 “ ἐόντων τοίων, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου καταιδεόμε-
 “ νος ἡμέας, τὰ δὲ κου καὶ δειμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς
 “ σκῆψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάριμεν· φὰς ἄρτι τε ἦκειν ἐκ
 “ Περσέων, καὶ βούλεσθαι τι ἔπος παρὰ τοῦ πατρὸς σημῆναι τῷ
 “ βασιλεῖ. ἔνθα γάρ τι δεῖ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω. τοῦ γάρ 15
 “ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἳ τε ψευδόμενοι, καὶ οἳ τῇ ἀληθείᾳ δια-
 “ χρεώμενοι. οἳ μὲν γε ψεύδονται τότε, ἐπεὰν τι μέλλωσι, τοῖσι
 “ ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· οἳ δ’ ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 “ ἀληθείᾳ ἐπισπάσωνται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφισι ἐπιτράπη-
 “ ται. οὕτω οὐ ταῦτ’ ἀσκέοντες, τῷτοῦ περιεχόμεθα. εἰ δὲ 20
 “ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὃ τε ἀληθιζόμενος,
 “ ψευδῆς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πυ-
 “ λουρῶν ἐκὼν παρή, αὐτῷ οἳ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ’ ἂν
 “ ἀντιβαίνειν πειρᾶται, διαδεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 “ ἔπειτα ὡσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.”

LXXIII. Λέγει Γωβρύης μετὰ ταῦτα· “· Ἄνδρες φίλοι, ἡ-
 “ μῖν ποτε κάλλιον παρέξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἴ γε
 “ μὴ οἰοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβέειν, ἀποθανέειν; ὅτε γε ἀρ-
 “ χόμεθα μὲν, ἐόντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ
 “ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε ὑμέων Καμβύση νοσέοντι 5
 “ παρεγένοντο, πάντως κου μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσησι τε-
 “ λευτῶν τὸν βίον, μὴ πειρεωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ
 “ τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ’ ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν εἶπεῖν Καμ-
 “ βύσεα. νῦν ὧν τίθεμαι ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ δια-
 “ λύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε ἄλλοθι ἰόντας ἢ ἐπὶ τὸν μάγον 10
 “ ἰθέως.” Ταῦτα εἶπε Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶνεον.

LXXIV. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγένετο κατὰ
 συντυχίην τάδε. τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα
 φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμβύσει ἀνάρσια, ὅς
 οἳ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέκεε· καὶ διότι μούνος ἠπίστατο
 τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχειρὶ μιν ἀπολέσας· πρὸς 5
 ὃ ἔτι, ἐόντα ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσησι. τού-
 των δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο, πίστι τε λα-
 βόντες καὶ ὀρκίοισι, ἥ μὲν ἔξειν παρ’ ἐωυτῶ, μηδ’ ἐξοίσειν μηδε-

νὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγонуῖαν· ὑπι-
 10 σχνεύμενοι τὰ πάντα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεκομένου δὲ τοῦ Πρη-
 ζάσπεω ποιήσιν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα
 προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ
 τὸ βασιλήϊον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀ-
 γορεύσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς
 15 ἄλλου. ταῦτα δὲ οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἐόντος
 αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς πε-
 ρεΐῃ ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρησαμένου τὸν φόνον αὐτοῦ.

LXXV. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἐτοίμου εἶναι ποίειν τοῦ Πρη-
 ζάσπεω, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ
 πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον. ὁ δὲ, τῶν μέντοι ἐκεῖνοι προσε-
 δέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἐκὼν ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ
 5 Ἀχαιμένεος, ἐγενεηλόγησε τὴν πατριὴν τοῦ Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς
 ἐς τοῦτον κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας πε-
 ποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθειάν, φάμενος
 πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γάρ οἱ εἶναι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γενό-
 μενα· ἐν δὲ τῷ παρσόντι ἀναγκαίην μιν καταλαμβάνειν φαίνειν.
 10 καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσεω
 ἀναγκαζόμενος, ἀποκτείνειε, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι
 δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω τὴν ἀρχήν,
 καὶ τοὺς μάγους τισαίατο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι
 ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηζάσπης μὲν νυν, ἐὼν τὸν πάντα
 15 χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε.

LXXVI. Οἱ δὲ δὴ ἐπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐ-
 τίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλ्लεσθαι, ἥϊσαν
 εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηζάσπεα πρηχθέντων εἰδότες
 οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στείχοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ
 5 Πρηζάσπεα γεγονότα ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ,
 ἐδίδοσαν αὐτίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ
 κελεύοντες ὑπερβάλ्लεσθαι, μηδὲ, οἰδεόντων τῶν πρηγμάτων, ἐπιτί-
 θεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἵεναι, καὶ τὰ δεδο-
 γμένα ποίειν, μηδὲ ὑπερβάλ्लεσθαι. ὠθιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφά-
 10 νη ἰρήκων ἐπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπτιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ
 τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἐπτὰ, τὴν τε Δα-
 ρείου πάντες αἶνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἥϊσαν ἐπὶ τὰ βασιλήϊα,
 τεθαρσηκότες τοῖσι ὄρνισι.

LXXVII. Ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρεΐω ἡ γνώμη ἔφερε· καταιδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρῶτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίεσαν, θείη πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπειρώτα οὐδεῖς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας 5 ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἳ σφέας ἰστόρεον ὅ τι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστορέοντες τούτους, τοῖσι πυλουργοῖσι ἀπείλεον, ὅτι σφέας παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἐπτά ἐς τὸ πρόσω παρίεναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἴσχοντας αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦϊσαν 10 δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα.

LXXVIII. Οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τῆνικαῦτα ἐόντες τε ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γενόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὧν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυγμένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὥς ἔμαθον τὸ ποιούμενον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτῶν φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· 5 ὁ δὲ, πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτῶν, ἐόντων τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρηστὰ οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο, καὶ τοῦτο μὲν Ἀσπαθίνην παίει ἐς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ 10 ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὗτερος τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπτά δύο, Δαρεῖος τε καὶ 15 Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπεστεῶς ἠπύρει, οἷα ἐν σκότει' προμηθεόμενος μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρέων δὲ μιν ἀργὸν ἐπεστεῶτα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅ τι οὐ χρεᾶται τῇ χερσὶ· ὁ δὲ εἶπε· “ Προμηθεόμενος σέο, μὴ πλήξω.” Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· “ Ὡθι καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.” Δα- 20 ρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥς τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγου.

LXXIX. Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐωυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἶνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτῶν ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον ἔξω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι, καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξῆ- 5

γεόμενοι τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα
 ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ Πέρ-
 σαι, μαθόντες τό τε γεγονὸς ἐκ τῶν ἐπτὰ, καὶ τῶν μάγων τὴν
 ἀπάτην, ἐδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιεῖν· σπασάμενοι
 10 δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ
 νύξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. ταύτην τὴν ἡμέρην
 θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ
 ὀρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περσέων Μαγοφόνια·
 ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους
 15 ἐωυτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην.

LXXX. Ἐπεὶ τε δὲ κατέστη ὁ Θόρυβος, καὶ ἐκτὸς πέντε ἡμε-
 ρέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν
 πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἀπίστοι μὲν ἐνίοισι
 Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρ-
 5 σῃσι καταθεῖναι τὰ πρῆγματα, λέγων τάδε· “ Ἐμοὶ δοκέει, ἔνα
 “ μὲν ἡμέων μούναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε
 “ ἀγαθόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμδύσεω ὕβριν ἐπ' ὅσον ἐπεξ-
 “ ἦλθε, μετεσχῆκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. κῶς δ' ἂν
 “ εἴη χρῆμα κατηρητημένον μουναρχίῃ, τῇ ἔξεστι ἀνευθύνῳ ποι-
 10 “ εῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων,
 “ στάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νοημάτων
 “ στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγα-
 “ θῶν, φθόνος δὲ ἀρχῇθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα,
 “ ἔχει πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρις κεκορημένος, ἔρδει
 15 “ πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἀνδρὰ γε τύ-
 “ ραννον, ἀφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑ-
 “ πεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολιήτας πέφυκε. φθονέει γὰρ τοῖσι
 “ ἀρίστοισι περιεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι
 “ τῶν ἀστῶν, διαβολὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκεσθαι, ἀναρμωστότατος
 20 “ δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωυμάζης, ἄχθεται ὅτι
 “ οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται
 “ ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κι-
 “ νεῖ πάτρια, καὶ βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος
 “ δὲ ἄρχον, πρῶτα μὲν, οὖνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονο-
 25 “ μίην. δεύτερα δὲ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιεῖ οὐδέν. πά-
 “ λω μὲν ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα
 “ δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι ὦν γνώμην, μετέντας

“ ἡμέας μοναρχίην, τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνι
 “ τὰ πάντα.” Ὀτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε.

LXXXI. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων
 τάδε· “ Τὰ μὲν Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω κα-
 “ μοὶ ταῦτα· τὰ δ’ ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 “ μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηστοῦ οὐδὲν ἐστι
 “ ἄξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον· καὶ τοι τυράννου ὕβριν φεύ- 5
 “ γοντας ἄνδρας, ἐς δῆμου ἀκολάστου ὕβριν πεσέειν, ἐστὶ οὐδα-
 “ μῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποίει, γινώσκων ποίει· τῷ
 “ δὲ οὐ γινώσκειν ἐνι. κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὅς οὗτ’ ἐδιδάχθη,
 “ οὔτε οἶδε καλὸν οὐδὲν, οὐδ’ οἰκῆϊον; ὠθέει τε ἐμπεσὼν τὰ πρῆ-
 “ γματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἵκελος; δῆμῳ μὲν νυν, 10
 “ οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσι, οὗτοι χράσθων. ἡμεῖς δὲ, ἀνδρῶν
 “ τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τούτοις περιθέωμεν τὸ κρά-
 “ τος· ἐν γὰρ δὴ τούτοις καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀν-
 “ δρῶν οἶκός ἀρίστα βουλευόμενα γίνεσθαι.” Μεγάβυζος μὲν
 δὴ ταύτην γνώμην ἐσέφερε.

LXXXII. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, λέγων·
 “ Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα, δο-
 “ κέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ’ ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τριῶν
 “ γὰρ προκειμένων, καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δῆ-
 “ μου τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῷ τοῦ- 5
 “ το προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἐνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον
 “ ἂν φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρεώμενος, ἐπιτροπεύοι ἂν
 “ ἀμωμήτως τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευόμενα ἐπὶ δυσ-
 “ μενέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσι
 “ ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινόν, ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγ- 10
 “ γίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι,
 “ γνώμησί τε νικᾷν, ἐς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται·
 “ ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασίων, φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 “ φόνου, ἀπέβη ἐς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε, ὅσῳ ἐστὶ
 “ τοῦτο ἄριστον. δῆμου τε αὖ ἄρχοντος, ἀδύνατα μὴ οὐ κακό- 15
 “ τητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ,
 “ ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίας δὲ ἰσχυραί· οἱ
 “ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ
 “ τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 “ παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου· 20

“Θωυμαζόμενος δὲ, ἀν’ ὧν ἐφάνη μούναρχος ἐών· καὶ ἐν τούτῳ
 “δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη κράτιστον. ἐνὶ δὲ ἑπεῖ πάντα
 “συλλαβόντα εἶπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τεῦ
 “δόντος; κότερα παρὰ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουνάρχου;
 25 “ἔχω τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα, τὸ
 “τοιούτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατρίους νόμους μὴ
 “λύειν ἔχοντας εὔ· οὐ γὰρ ἄμεινον.”

LXXXIII. Γινώμαι μὲν δὴ τρεῖς αὗται προεκέατο· οἱ δὲ τέσ-
 σερες τῶν ἐπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἐσώθη τῇ
 γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς
 μέσον αὐτοῖσι τάδε· “Ἄνδρες στασιῶται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ
 5 “ἓνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα,
 “ἢ ἐπιτρεψάντων τῷ Περσέων πλήθει τὸν ἂν ἐκεῖνοι ἔλωνται, ἢ
 “ἄλλῃ τινὶ μηχανῇ· ἐγὼ μὲν νυν ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεῦμαι· οὔτε
 “γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι
 “τῆς ἀρχῆς, ἐπ’ ᾧ τε ὑπ’ οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς
 10 “ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ’ ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.” Τούτου εἰπαντος ταῦ-
 τα, ὡς συνεχώρεον οἱ ἕξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφί οὐκ ἐνη-
 γωνίζετο, ἀλλ’ ἐκ τοῦ μέσου καθῆστο. καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη
 διατελέει μούνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων, καὶ ἄρχεται τοσαῦτα
 ὅσα αὕτῃ θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων.

LXXXIV. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἐπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα
 δικαιότατα στήσονται· καὶ σφί ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ
 Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοις, ἣν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἐπτὰ ἔλθῃ ἡ βα-
 σιληΐη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἐκάστου, καὶ
 5 τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμιωτάτῃ. τοῦδε δὲ
 εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ
 πρῆγμα, καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα.
 τάδε δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν· παρίεναι ἐς τὰ βασιλήϊα πάν-
 τα τὸν βουλούμενον τῶν ἐπτὰ ἄνευ ἐσαγγελέος, ἣν μὴ τυγχάνῃ
 10 εὔδων μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν
 τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπαναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληΐης
 ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶ-
 τος φθέγξῃται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον
 ἔχειν τὴν βασιληΐην.

LXXXV. Δαρεΐῳ δὲ ἦν ἵπποκόμος, ἀνὴρ σοφὸς, τῷ οὖνομα
 ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθησαν, ἔλεξε

Δαρεῖος τάδε· “Οἷσαρες, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιληΐης
 “ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξῃται ἅμα τῷ
 “ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι- 5
 “ληΐην. νῦν ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ ὥς ἂν ἡμεῖς
 “σχῶμεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.” Ἀμείβεται
 Οἰσάρης τοῖσδε· “Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοί ἐστι ἢ
 “βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσσε τούτου εἵνεκεν, καὶ θυμὸν ἔχε
 “ἀγαθόν· ὥς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα 10
 “ἔχω φάρμακα.” Λέγει Δαρεῖος· “Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον
 “ἔχεις σόφισμα, ὥρῃ μηχανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὥς
 “τῆς ἐπιούσης ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστι.” Ἀκούσας ταῦτα ὁ
 Οἰσάρης, ποίει τοιόνδε· ὥς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων ἵππων
 μίαν, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν 15
 ἐς τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον· καὶ
 τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ θηλέῃ·
 τέλος δὲ, ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὸν ἵππον.

LXXXVI. Ἀμ' ἡμέρῃ δὲ διαφασκούσῃ, οἱ ἑξ, κατὰ συνθεή-
 καντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων. διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ
 προάστειον, ὥς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροιχο-
 μένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵπ-
 πος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, 5
 ἀστραπὴ ἐξ αἰθρίας καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγενόμενα δὲ ταῦτα
 τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ συνθέτου τευ γενόμενα· οἱ δὲ,
 καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλέα.

LXXXVII. Οἱ μὲν δὴ φασὶ τὸν Οἰσάρη ταῦτα μηχανήσα-
 σθαι· οἱ δὲ, τοιάδε· (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περσέ-
 ων) ὥς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψάύσας τῇ χειρὶ, ἔχοι
 αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὥς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι
 ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰσάρη τοῦτον ἐξείραντα τὴν 5
 χεῖρα, πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι· τὸν
 δὲ, αἰσθόμενον, φριμάξασθαί τε καὶ χρεμετίσαι.

LXXXVIII. ΔΑΡΕΙΩΣ τε δὴ, ὁ Ὑστάσπερος, βασιλεὺς ἀ-
 πεδέδεκτο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀ-
 ραβίων, Κύρου τε καταστρεψάμενου, καὶ ὕστερον αὐτὶς Καμ-
 βύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι,
 ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέντες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον· ἀεκόν- 5
 των γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γὰρ

μους τε τοὺς πρώτους ἐγάμει Πέρσησι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο
 θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστῶνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν,
 προσυνοικήσασαν Καμβύση τε τῷ ἀδελφεῷ, καὶ αὐτὶς τῷ μάγῳ·
 10 τὴν δὲ Ἀρτυστῶνην, παρθένον. ἐτέρην δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου
 θυγατέρα, ἔγημε, τῇ οὐνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ
 Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ τὸν μάγον κατὰδηλον ἐποίησε. δυνάμιός
 τε πάντα οἱ ἐπιπλέατο. πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμενος λί-
 θινον, ἔστησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέγραψε δὲ γράμ-
 15 ματα λέγοντα τάδε· ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ
 ΤΕ ΤΟΥ ἹΠΠΟΥ ΤΗΥ ἈΡΕΤΗΥ (τὸ οὐνομα λέγων)
 ΚΑΙ ΟἸΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἹΠΠΟΚΟΜΟΥ, ἘΚΤΗΣΑ-
 ΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΓΗΝ.

LXXXIX. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσησι, ἀρχὰς κατεστήσα-
 το εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σατραπηΐας. καταστήσας δὲ τὰς
 ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἐτάξατο φόρους οἱ προσιέναι
 κατὰ ἔθνεά τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσ-
 5 σων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα τὰ
 ἐκαστέρῳ νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων πρόσδοτον τὴν ἐπέτειον κα-
 τὰ τάδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτῶν ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἴρητο
 Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπα-
 γινέουσι, Εὐβοεικόν. τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐ-
 10 βοΐδας ἐβδομήκοντα μνέας. ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος, καὶ αὐτὶς
 Καμβύσεω, ἦν κατεστηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνε-
 ον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου, καὶ παραπλήσια
 ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι, ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος·
 Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κύρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε
 15 πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπὸς τε ἦν καὶ ὀλίγωρος·
 ὁ δὲ, ὅτι ἡπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο.

XC. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμ-
 φύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τεταγμένος φόρος οὗτος, προσήϊε τετρακό-
 σια τάλαντα ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατε-
 5 στήκεε. ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Καβα-
 λίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς δεύτερος οὗτος.
 ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν,
 καὶ Θρηϊκῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριαν-
 δυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος.

νομὸς τρίτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα 10 καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἷς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσεράκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὴν φρουρέουσιν ἵππον τὴν Κιλικίην χώραν ἀναισιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα. νομὸς τέταρτος οὗτος.

XCΙ. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' οὖροις τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν ἀτελέα, πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρία ἢ Παλαιστίνη 5 καλεομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ἐκεκοσμέατο,) ἑπτακόσια προσήϊε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτου τε δὴ χωρὶς 10 τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρούμενου σίτου, προσήϊε ἑπτακόσια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυριάσι, Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοις, καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροις. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τῷ αὐτὸ 15 τεταγμένοι, ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς οὗτος ἑβδομος. ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρας, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος.

XCII. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίας, χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἐκτομῖαι πεντακόσιοι· νομὸς ἑννατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἀγθατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ 5 καὶ Παισίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, ἐς τῷ αὐτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον. νομὸς ἐνδέκατος οὗτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. νομὸς δωδέκατος οὗτος.

XCIII. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοις οἰκόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοὺς 5

ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος. νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπειροι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνεον τάλαντα. νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρ-
 10 θοὶ δὲ, καὶ Χοράσμιοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἀρειοί, τριηκόσια τάλαντα. νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος.

XCIV. Παρικόσιοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι δὲ, καὶ Σάσπειρσι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα. νομὸς ὀγδοὺς καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ, καὶ
 5 Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσυνοίοισι, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο. νομὸς ἑνῆς καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκοστὸς οὗτος.

XCV. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοεικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαστάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὐρίσκεται ἐν Εὐβοεικῶν ταλάντων ὀ-
 5 γδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὧν πάντων συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοεικὰ τάλαντα συνελέγετο εἰς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα· τὸ δ' ἐτι τούτων ἔλασσον ἀπιεῖς, οὐ λέγω.

XCVI. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε φόρος ἀπὸ τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιθύης ὀλιγαχόθεν. προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήϊε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίας οἰκημένων. τοῦτον τὸν φόρον θησαυρίζει ὁ βασιλεὺς τρό-
 5 πῳ τοιῷδε. εἰς πίθους κεραμίνους τήζας καταχέει· πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρέει τὸν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτο ὅσου ἂν ἐκάστοτε δέηται.

XCVII. Αὗται μὲν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ἐπιτάξεις. ἡ Περσίς δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος· ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. οἷδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον. Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ,
 5 τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο· οἱ περὶ τε Νύσῃν τὴν ἰρὴν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὀρτάς. οὗτοι οἱ Αἰθίοπες, καὶ οἱ πλησιόχω-

ροὶ τούτοισι, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Κα-
 λαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκتهνται κατὰ γαῖα. οὗτοι συναμ-
 φότεροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, 10
 δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου,
 καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους
 εἴκοσι. Κόλχοι δὲ ἐτάζαντο ἐς τὴν δωρεήν, καὶ οἱ προσεχέες μέ-
 χρι τοῦ Καυκάσιος οὖρου· ἐς τοῦτο γὰρ τὸ οὖρος ὑπὸ Πέρσῃσι
 ἄρχεται· τὰ δὲ πρὸς βορρῇν ἄνεμον τοῦ Καυκάσιος, Περσέων 15
 οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν δῶρα, τὰ ἐτάζαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ
 διὰ πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους.
 Ἀράβιοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 ταῦτα μὲν οὗτοι δῶρα, πάρεξ τοῦ φόρου, βασιλεῖ· ἐκόμιζον.

XCVIII. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοί, ἀπ' οὗ τὸ
 ψῆγμα τῷ βασιλεῖ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ τοιῷδε κτέ-
 ωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρας τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμ-
 μος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν καὶ περὶ ἀτρεκές τι λέγεται,
 πρῶτοι πρὸς ἡῶ καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν 5
 τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί· Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἐρημίη ἐστὶ, διὰ τὴν
 ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνη αἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι.
 καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὐ. οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἔλεσι
 οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμοῦς, τοὺς αἰρέουσι
 ἐκ πλοίων καλαμίνων ὀρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἐν γόνυ πλοῖον 10
 ἕκαστον ποιεῖται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτα φλοῖ-
 νην· ἣν, ἐπεὰν ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν ἀμήσωσι καὶ κόψωσι, τὸ
 ἐνθεῦτεν φορμοῦ τρόπον καταπλέζαντες, ὡς θώρηκα ἐνδυνέουσι.

XCIX. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκέοντες τούτων, νομά-
 δες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσται ὠμῶν· καλέονται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι
 δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι. ὅς ἂν κάμη τῶν ἀστῶν, ἣν τε
 γυνὴ ἣν τε ἀνὴρ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστά οἱ ὁμιλέοντες
 κτείνουσι, φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι 5
 διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἄπαρνος ἐστὶ μὴ μὲν νοσέειν· οἱ δὲ, οὐ συγ-
 γνωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατευωχέονται. ἣν δὲ γυνὴ κάμη,
 ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταῦτα τοῖσι ἀν-
 δράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες κα-
 τευωχέονται. ἐς δὲ τούτου λόγον οὐ πολλοὶ τινες αὐτῶν ἀπικνέ- 10
 ονται· πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι.

C. Ἐτέρων δὲ ἐστὶ Ἰνδῶν ὅδε ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι

οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι·
 ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσί ἐστι ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν
 κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ
 5 κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτῶν πέσῃ,
 ἔλθων ἐς τὴν ἔρημον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος,
 οὔτε κάμνοντος.

CI. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πάντων, ἐμφα-
 νῆς ἐστὶ, κατὰπερ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον
 πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίεν-
 5 ται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ
 λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰπερ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ
 Αἰθίοπες ἀπίενται θορῇ. οὗτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἑκαστέρῳ τῶν
 Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλέως
 οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

CII. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πα-
 πτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου
 κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην
 ἔχουσι δίαίταν. οὗτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ
 5 τὸν χρυσὸν στελλόμενοι εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημίη
 διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ὧν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ
 γίνονται μύρμηκες, μεγάθρα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἄλω-
 πέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτῶν καὶ παρὰ βασιλεῖ τῶν Περ-
 σέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὧν οἱ μύρμηκες, ποιεύμενοι οἴκη-
 10 σιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἑλ-
 λησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιό-
 τατοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσίτις. ἐπὶ δὲ ταύ-
 τῃ τὴν ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἐρήμον οἱ Ἰνδοί, ζευζάμενος
 ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφόρον μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενά πα-
 15 ρέλκειν, θήλειαν δὲ, ἐς μέσον· ἐπὶ ταύτῃν δὲ αὐτὸς ἀναβαίνει,
 ἐπιτηδεύσας ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ.
 αἱ γὰρ σφι κάμηλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες ἐς ταχύτητά εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἄχθρα δυνατώτεραι πολλὸν φέρειν.

CIII. Τὸ μὲν δὲ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ἐπισταμέ-
 νοισι τοῖσι Ἑλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστέαται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας
 μηρούς, καὶ γούνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, διὰ τῶν ὀπισθίων
 5 σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.

CIV. Οἱ δὲ δὴ Ἴνδοι τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρῶμενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως ἂν καυμάτων τῶν θερμότητων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἀρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τούτοις τοῖσι ἀνθρώποις τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατὰπερ 5 τοῖσι ἄλλοις, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτείλας, μέχρῃς οὗ ἀγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ' ἐν ὕδατι λόγος αὐτοῦς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἴνδους. ἀποκλιναμένης 10 δὲ τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰπερ τοῖσι ἄλλοις ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιὼν ἐπὶ μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι ἐὼν, καὶ τὸ κάρτα ψύχει.

CV. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἴνδοι, ἔχοντες θυλάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ (ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαθόντες, διώκουσι· εἶναι δὲ ταχύτητα οὐδενὶ ἐτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἴνδους ἐν ᾧ τοὺς 5 μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφραγίσαι ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἡσσανας θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκομένους οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμιμνησκομένας τῶν ἑλιπον τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. τὸν μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἴνδοι 10 κτῶνται, ὡς Πέρσαι φασί· ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ, ὀρυσσόμενος.

CVI. Αἱ δ' ἐσχατιαί κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, κατὰπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑω ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πετηνὰ πολλῷ μείζω 5 ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοις χωρίοις ἐστὶ, πάρεξ τῶν ἵππων· τοῦτο δὲ ἐσσοῦνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλευμένων ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἀπλετος αὐτόθι ἐστὶ· ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμενα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε 10 προφέροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἴνδοι ἀπὸ τούτων τῶν δένδρεων χρέωνται.

CVII. Πρὸς δ' αὖ μεσαμβρίας ἐσχάτη Ἀραβίῃ τῶν οἰκομέ-
νων χωρέων ἐστί· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρέων
πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμωμον, καὶ
λήδανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης, δυσπετέως κτέωνται
5 οἱ Ἀράβιοι. τὸν μὲν γε λιβανωτὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυ-
μιῶντες, τὴν ἐς Ἑλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι ταύτην θυμιῶντες
λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὄφιος ὑπό-
πτεροι, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἶδεα, φυλάσσουσι, πλή-
θει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπι-
10 στρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ
τῆς στύρακος τῷ καπνῷ.

CVIII. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπίμ-
πλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' αὐτοὺς οἶόν τι κα-
τὰ τὰς ἐχίδνας ἠπιστάμην γίνεσθαι. καὶ κως τοῦ Θεοῦ ἡ προ-
νοίη, ὥσπερ καὶ οἶκος, ἐστί ἐοῦσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε
5 δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα
μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνιηρὰ, ὀλιγό-
γονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντός θηρεύεται θηρίου καὶ
ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὴ τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικυΐσκεται
μοῦνον πάντων θηρίων· καὶ τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρί·
10 τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται· τὸ δὲ,
ἀναιρέεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὼν ἰσχυ-
ρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἓν τίκτουσα
γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. τὸ δὲ αἷτιον τούτου
τόδε ἐστί· ἐπεὶ ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διακινεό-
15 μενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους, ἀ-
μύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέ-
εται καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστί, καὶ τὸ παρὰ πᾶν
λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδὲ ἓν.

CIX. Ὡς δὲ καὶ αἱ ἐχίδναί τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοις ὑπόπτεροι
ὄφιος, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα
ἀνθρώποις. νῦν δ', ἐπεὶ θορνύωνται κατὰ ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ
ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιευμένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἢ θήλεα
5 ἅπτεται τῆς δειρῆς, καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ
μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τίσιν
τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τῷ γονεῖ τιμωρέοντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ
έόντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. διαφαγόντα δὲ τὴν νηδὺν

αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδυσιν ποιεῖται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἐόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες, τίκτουσί τε ὦα, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι 10 χρῆμα τῶν τέκνων. αἱ μὲν δὴ νυν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἐόντες, ἀθρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.

CX. Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι τὴν δὲ κασίην, ὧδε. ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσησι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεταιί κου θηρία πτερωτὰ, τῇσι 5 νυκτερίσι προσείκελα μάλιστα, καὶ τέτριγε δεινὸν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω δρέπειν τὴν κασίην.

CXI. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ἥτις μιν γῆ ἢ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν ὅτι, λόγῳ οἰκότι χρεώμενοι, ἐν τοισίδε χωρίοισι φασὶ τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεια, τὰ ἡμεῖς 5 ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλέομεν· φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς, προσπεπλασμένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὖρεσι, ἐνθα πρόσβασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίαν εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλεα διαταμόντας 10 ὥς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ σφραζέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἀπαλλάσσεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὄρνιθας καταπετομένας, τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλεα ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσιὰς· τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρῥήγνυσθαι ἐπὶ γῆν· τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κιννάμωμον· συλλε- 15 γόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας.

CXII. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ καλέουσι Ἀράβιοι λάδανον, ἔτι τούτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδομοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγῳσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον, οἷον γλοιὸς, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί· θυμιασὶ τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι. 5

CXIII. Τόσαῦτα μὲν θυμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς χώρας τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὥς ἡδύ. δύο δὲ γένεα ὄτων σφί ἐστι θωύματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἐτέρωθί ἐστι. τὸ μὲν αὐτέων

ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακρὰς, τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς
 10 εἴ τις ἐπέειη σφι ἐπέλκειν, ἔλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομενέων πρὸς
 τῇ γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίσταται ξυ-
 λουργεῖν ἐς τοσοῦτο· ἀμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑποδέουσι αὐτὰς
 τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήνεος τὴν οὐρὴν ἐπὶ ἀμαξίδα ἐκά-
 στην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἴων τὰς οὐρὰς πλα-
 15 τέας φορέουσι, καὶ ἐπὶ πῆχυν πλάτος.

СХІV. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρήκει πρὸς δύνοντα
 ἥλιον ἡ Αἰθιοπία χώρα, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων· αὕτη δὲ χρυ-
 σὸν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφείας, καὶ δένδρεα
 πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλί-
 5 στούς καὶ μακροβιωτάτους.

СХV. Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν τῇ
 Λιβύῃ. περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέρην ἐσχατιέων
 ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ ἔγωγε ἐνδέκομαι Ἡρι-
 δανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θά-
 5 λασσαν τὴν πρὸς βορρῇν ἄνεμον, ἀπ' ὅτευ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾷν λό-
 γος ἐστὶ, οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσί-
 τερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡριδανὸς, αὐτὸ κατηγορεύει
 τὸ οὐνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρβαρικόν, ὑπὸ ποιητέῳ
 δὲ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδενὸς αὐτόπτεω γενομένου οὐ δύνα-
 10 μαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν, ὅπως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα
 τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ,
 καὶ τὸ ἤλεκτρον.

СХVІ. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος
 χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅπως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο
 ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάζειν Ἀρι-
 μασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως
 5 μουνόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην
 τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἴκασι, περικληϊού-
 σαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκέ-
 οντα ἡμῖν εἶναι καὶ σπανιώτατα, ἔχειν αὗται.

СХVІІ. Ἔστι δὲ πεδῖον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκληϊμένον οὐρεῖ
 πάντοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρεὸς εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ πεδῖον ἦν
 μὲν ποτε Χορασμίων, ἐν οὐροῖσι ἐὼν τῶν Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ
 Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ Σαραγγέων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ
 5 τε δὲ Πέρσαι ἔχουσι τὸ κράτος, ἐστὶ τοῦ βασιλέως. ἐκ δὲ ὧν τοῦ

περικληϊόντος οὐρέος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἀκῆς. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε, διαλελαμμένος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. τὰς διασφάγας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας 10 ἐπ' ἐκάστη διασφάγι ἐστήσε· ἀποκεκληϊμένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἳ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι 15 ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ θέρους σπείροντες μελίνην καὶ σήσαμον, χρηΐσκοντο τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα 20 ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· ἐπεὰν δὲ διάχορος ἢ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληϊόνται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὥς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρησόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ φόρου. ταῦτα 25 μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

СХVІІІ. Тῶν δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἐπτὰ ἀνδρῶν, ἓνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε, ὕβρισαντα τὰδε, ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤθελε ἐς τὰ βασιλῆϊα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ μάγῳ, ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, 5 ἣν μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὐκ ὦν δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ', ὅτι ἦν τῶν ἐπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πυλουργὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν, ποίει τοιάδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια, 10 ἀποτάμνει αὐτῶν τὰ τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένους σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε.

СХІХ. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύουσι ἐωυτοὺς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἶησαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἐξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἓνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεπονημένῳ.

5 ἐπεὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὥς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἶη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλα-
 βε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς
 οἰκητοὺς πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων
 μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφεας, ἔδησε τὴν
 ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύ-
 10 ρας τοῦ βασιλέως, κλαίεσκε ἂν καὶ ὀδυρέσκετο· ποιεῦσα δὲ αἶει
 τῷ τὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν. πέμψας δὲ ἄγ-
 γελον, ἔλεγε τάδε· “ὦ γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ
 “ ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκητῶν ῥύσασθαι, τὸν βούλει ἐκ πάντων.”
 Ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· “Εἰ μὲν δὴ μοι διδοῖ
 15 “ βασιλεὺς ἐνδὲς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν.”
 Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμ-
 ψας ἠγόρευε· “ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα
 “ γνώμην, τὸν ἄνδρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀ-
 “ δελφεὸν εἴλεω περιεῖναι τοι· ὅς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν
 20 “ παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.” Ἡ δ' ἀμεί-
 βετο τοῖσδε· “ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ
 “ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πα-
 “ τὴρ δὲ καὶ μητὴρ οὐκ ἔτι μευ ζώντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος
 “ οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα
 25 “ ταῦτα.” Εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρεῖῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ οἱ
 ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέετο, καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτα-
 τον, ἡσθεὶς αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῶν μὲν
 δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε.

СХХ. ΚΑΤΑ' δὲ κου μάλιστα τὴν Καμβύσειω νοῦσον ἐγένετο
 τάδε. ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίῳ ὑπαρχος Ὀροίτης,
 ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρῆγματος οὐκ ὀσίου· οὔτε γάρ
 τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σα-
 5 μίου, οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς
 μὲν οἱ πλεῖνες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν βασι-
 λέως θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην καὶ ἄλλον Πέρσην, τῷ
 οὐνομα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τού-
 τους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς,
 10 εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· “Σὺ γὰρ ἐν
 “ ἀνδρὸς λόγῳ, ὅς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ προσ-
 “ κειμένην οὐ προσεκτήσαο, ὥδε δὴ τι ἐοῦσαν εὐπετέα χειρωθῇ-
 “ ναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπανα-

“στάς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει.” Οἱ μὲν δὴ μὴν φασι τοῦτο ἀκούσαντα, καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδεϊ, ἐπιθυμῆσαι οὐκ 15 οὕτω τὸν εἰπάντα ταῦτα τίσασθαι, ὥς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, δι’ ὃν τινὰ κακῶς ἤκουσε.

CXXI. Οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεα εἰς Σάμον κήρυκα, ὅτεν δὴ χρήματος δεησόμενον· οὐ γὰρ ὧν δὴ τοῦτό γε λέγεται καὶ τὸν Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι, παρεῖναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον· καί πως, εἴτ’ ἐκ προ- 5 νοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροίτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυ- χίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα διαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα, τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμέ- νον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε ὑποκρίνασθαι.

CXXII. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι· πάρεστι δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βού- λεται αὐτέων. ὁ δὲ ὧν Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου ποταμοῦ οἰκημένη, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω, ἄνδρα 5 Λυδὸν, εἰς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατεῖν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρότερος τούτου ἤρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπότης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας 10 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξιν. μαθὼν ὧν ταῦτά μιν διανοεύμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε· “Ὀροί- 15 “ τῆς Πολυκράτει ὧδε λέγει. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε “ πρήγμασι μεγάλοις, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ “ φρονήματα. σύ νυν ὧδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεαυτὸν, σώσεις “ δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβουλεύει Δάνα- 20 “ τον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφηνέως. σύ νυν ἐμὲ ἐκκο- “ μίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα, τὰ μὲν αὐτῶν αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ “ ἐμὲ ἔα ἔχειν. εἵνεκέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλ- “ λάδος. εἰ δὲ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον “ ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέξω.” 20

CXXIII. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἥσθη τε καὶ ἐβού- λετο· καί πως, ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως, ἀποπέμπει πρῶτα κατοφόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτεος, ἐόντα ἀξιοθέ- 5

ητον, ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἐόντα προσδόκιμον, ἐποίηε τοιάδε. λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χεῖ-
 λεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπέβαλε· καταδήσας δὲ τὰς
 10 λάρνακας, εἶχε ἐτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμε-
 νος, ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτει.

СХХІV. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτὸς ἀπιέναι· πρὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεε οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἥερι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ
 5 ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτεια παρὰ τὸν Ὀροίτεια· καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπείλησε, ἦν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλόν μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρή-
 σατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι· βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι
 10 πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερῆσθαι.

СХХV. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίας ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεια, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταί-
 ρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην ἄνδρα, ἱητρὸν τε ἐόντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκέοντα ἄριστα τῶν
 5 κατ' ἐωυτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἐωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἐωυτοῦ φρονημά-
 των· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γενόμενοι τύραννοι, οὐδὲ εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἀξιός ἐστι Πολυκράτει μεγαλοπρε-
 πείην συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος
 10 Ὀροίτης, ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἐωυτῷ χάριν εἶδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἦσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λό-
 γῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως
 15 ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰ-
 κμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύ-
 τησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

СХХVІ. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεια Πολυκρά-
 τεος τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιληΐην, μένων ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέ-
 λει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν·

ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάρτα τὸν ἐκ 5
 Δασκυλείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτα ἔχοντα,
 κατὰ δὲ τοῦ Μιτροβάρτα τὸν παῖδα Κρανάσπην, ἄνδρας ἐν Πέρ-
 σησι δοκίμους· ἄλλα τε ἐξύβρισε παντοῖα, καὶ τινὰ ἀγγαρήϊον
 Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐτὸν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγ-
 γελλόμενα, κτείνει μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπείσας 10
 κατ' ὁδόν· ἀποκτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ.

СХХVII. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροί-
 τεα τίσασθαι, πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν, καὶ μάλιστα
 Μιτροβάρτα καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν
 ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμά-
 των, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν 5
 ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν· τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον,
 εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦ-
 τα δὴ ὧν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων
 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε· “ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι
 “ τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσειε σοφίῃ, καὶ μὴ βίῃ τε καὶ 10
 “ ὁμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὧν
 “ τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε; ὅς ὠφέ-
 “ λησε μὲν κω Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο
 “ μὲν, δύο ἡμέων ἠίστωσε, Μιτροβάρτα τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ.
 “ τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ πεμπομένους 15
 “ ὑπ' ἐμεῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον φαίνων. πρὶν τι ὧν μέ-
 “ ζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ
 “ ἡμῖν θανάτῳ.”

СХХVIII. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριή-
 κοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιεῖν ταῦτα. ἐρίζοντας
 δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι· παλλομένων δὲ,
 λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος,
 ποιεῖ τοιάδε· βιβλία γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν 5
 ἔχοντα πρηγμάτων, σφρηγιδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου· μετὰ
 δὲ, ἥϊε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ Ὀροίτεω
 ἐς ὅψιν ἐλθὼν, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστον περιαιρεόμενος, ἐδίδου τῷ
 γραμματιστῇ τῷ βασιλητῷ ἐπιλέγεσθαι· γραμματιστὰς δὲ βα-
 σιλητῆους οἱ πάντες ὑπαρχοὶ ἔχουσι. ἀποπειρεώμενος δὲ τῶν 10
 δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίατο ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρῶν δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομένους μεγά-

λως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι μεζόνως, διδοῖ ἄλλο,
 ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· “ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγο-
 15 “ρεῦει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεα.” Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τού-
 των, μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βαγαῖος
 πειθομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας, τὸ τελευταῖον τῶν
 βιβλίων διδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγγράπτο· “Βασιλεὺς
 “Δαρεῖος Πέρσησι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεα.”
 20 Οἱ δὲ δορυφόροι ὥς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινάκεις,
 κτείνουσι παραυτίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀροίτεα τὸν Πέρσην Πολυ-
 κράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον.

СХХІХ. Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω
 χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνήνεικε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασι-
 λέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρῶσκοντα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι
 τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυροτέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος
 5 ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑωυτὸν
 ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν, τού-
 τοισι ἐχρῆτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα, κακὸν
 μέζον ἐργάζοντο. ἐπ’ ἐπτὰ μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἐπτὰ νύκτας ὑπὸ
 τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἶχετο· τῇ δὲ δὴ
 10 ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί οἱ φλαύρως, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν
 Σάρδισι τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκίδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
 Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ’ ἑωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν
 δὲ ὥς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοισι ὅκου δὴ ἀπημελη-
 μένον, παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον.

СХХХ. Σταθέντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ
 ἐπίσταιτο. ὁ δ’ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρῶν δέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας, τὸ
 παράπαν τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος. κατεφάνη δὲ τῷ
 Δαρείῳ τεχνάζειν, ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν ἐκέ-
 5 λευσε μᾶστιγὰς τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐν-
 θαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, φὰς ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλή-
 σας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπέ-
 τρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἱήμασι χρεώμενος, καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰ-
 σχυρὰ προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ
 10 ὀλίγῳ ὑγίεα μιν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίπουν
 ἔσεσθαι. δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων
 δύο ζεύγεσι. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες
 νέμει, ὅτι μιν ὑγίεα ἐποίησε. ἡσθεὶς δὲ τῷ ἔπει ὁ Δαρεῖος, ἀπο-

πέμπει μιν παρὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗτος εἴη ὅς τὴν ψυ- 15
χὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐτέων ἐκάστη φιάλῃ ἐς τοῦ χρυσοῦ τὴν θήκην, ἔδωξέ τε Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι θαυσιλῆος, ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης, τῷ οὐνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

СХХХΙ. Ὁ δὲ Δημοκῆδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος, Πολυκράτει ὠμίλησε. πατρὶ συνείχετο ἐν Κρότωνι, ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν, οἶχετο ἐς Αἴγιναν. καταστὰς δὲ ἐς ταύτην, τῷ πρώτῳ ἔτεϊ ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἱητροὺς, ἀσκευῆς περ ἐὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα 5 περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλήϊα. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτεϊ ταλάντου Αἰγινήται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ Πολυκράτης δυὼν ταλάντων. οὕτω μὲν ἀπῆκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἦκιστα Κροτωνιῆται ἱητροὶ εὐδοκίμησαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρῶ- 10 τοι μὲν Κροτωνιῆται ἱητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεῦτεροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι.

СХХХІІ. Τότε δὲ ὁ Δημοκῆδης, ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξηισάμενος Δαρεῖον, οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ ἐγεγόνεε· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλληνας ἀπίεναι, πάντα τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἱητροὺς, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος 5 ἱητροῦ ἐσώθησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρῶσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἡλεῖον Πολυκράτει ἐπισπόμενον, καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρῶσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκῆδης παρὰ βασιλεῖ.

СХХХІІІ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνέεικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκτραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν ἔλασσον, ἢ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε οὐδενί· ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο 5 τὸν Δημοκῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, φὰς ὑγίεια ποιήσιν, ἐξορχοῖ μιν, ἢ μὲν οἱ ἀντυπουργήσιν ἐκείνην τοῦτο τὸ ἀν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰσχύνην ἐστὶ φέροντα.

CXXXIV. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος ὑγίεια ἀπέ-
 δεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοκίδεος ἡ Ἀτοσσα,
 προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοιόνδε· “ ὦ βασιλεῦ,
 “ ἔχων δύναμιν τοσαύτην, κάτῃσαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος
 5 “ οὔτε δύναμιν Πέρσῃσι. οἶκός δέ ἐστι ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ χρη-
 “ μάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα
 “ καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ’ ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ’ ἀμφοτέρω
 “ δέ τοι φέρει ταῦτα ποίειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστέωνται
 “ ἄνδρα εἶναι τὸν προεστέωτα, καὶ ἵνα τρίζωνται πολέμῳ, μηδὲ
 10 “ σχολὴν ἄγοντες ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ ἀπο-
 “ δέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἷς ἡλικίην· αὐξανομένῳ γὰρ τῷ σώ-
 “ ματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες· γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι,
 “ καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαμειβλύνονται.” Ἡ μὲν δὴ
 ταῦτα ἐκ διδαχῆς ἔλεγε. ὁ δ’ ἀμείβεται τοῖσδε· “ ὦ γύναι,
 15 “ πάντα ὅσα περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσῃν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βε-
 “ βούλευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου ἐς τὴν ἐτέ-
 “ ρην ἡπείρου ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦτα ὀλίγου χρό-
 “ νου ἔσται τελεύμενα.” Λέγει Ἀτοσσα τάδε· “ ὦρα νυν, ἐς
 “ Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἵεναι ἕασον· οὔτοι γὰρ, ἐπεὰν σὺ βού-
 20 “ λῃ, ἔσονταιί τοι. σὺ δέ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι·
 “ ἐπιθυμέω γὰρ, λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι
 “ Θερραπαίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας. ἔχεις
 “ δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἕκαστα τῆς
 “ Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὅς σευ τὸν πόδα ἐξιήσατο.”
 25 Ἀμείβεται Δαρεῖος· “ ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλά-
 “δος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περ-
 “ σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμψαι ἐς
 “ αὐτούς· οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι
 “ ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξεπιστάμενος, ἐπ’ αὐτούς τρέψομαι.”

CXXXV. Ταῦτα εἶπε· καὶ ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίησε.
 ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄν-
 δρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἐπομένους Δημοκί-
 δεϊ, διεξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε μὴ
 5 διαδρῆσεταιί σφας ὁ Δημοκίδης, ἀλλὰ μιν πάντως ὀπίσω ἀπά-
 ξουσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν
 Δημοκίδεα, ἐδέετο αὐτοῦ, ὅπως ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπι-
 δέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἦξει. δῶρα δέ μιν τῷ

πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα-
 λαβόντα ἄγειν, φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς 10
 δὲ, ἐς τὰ δῶρα ὀλκάδα οἱ ἔφη συμβαλλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν
 παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοι,
 ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ,
 δείσας μὴ εὖ ἐκπειρῶτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμῶν πάντα τὰ
 διδόμενα ἐδέκετο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἐωυτοῦ κατὰ χώραν, ἔφη, κατα- 15
 λείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μὲν τοι ὀλκάδα, τὴν
 οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκε-
 σθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλ-
 λει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν.

СХХХVI. Καταβάντες δὲ οὕτω ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς
 Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ
 αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι
 δὲ πάντα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ
 παραθαλάσσια ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγρᾶφοντο· ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐ- 5
 τῆς καὶ οὐνομαστότατα θησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας ἐς
 Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστῶνης τῆς Δημοκῆδεος, Ἀριστοφι-
 λίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν τὰ πηδάλια πα-
 ρέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν· τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε,
 ὥς κατασκόπους δῆθεν ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐπασχον, ὁ 10
 Δημοκῆδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τού-
 του ἐς τὴν ἐωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ
 παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι.

СХХХVII. Πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες
 Δημοκῆδεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγο-
 ράζοντα, ἄπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταρ-
 ῥωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, προΐεναι ἐτοῖμοι ἦσαν· οἱ δὲ
 ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, προΐ- 5
 σχομένους ἔπεα τάδε· “ Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποίεετε·
 “ ἄνδρα βασιλέος δρηπέτην γενόμενον ἐξαιρέεσθε. κῶς ταῦτα
 “ βασιλεῖ Δαρείῳ ἐκχρήσει περιϋβρίσθαι; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποι-
 “ εύμενα ἔξει καλῶς, ἣν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε
 “ προτέρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραπο- 10
 “ δίξεσθαι πειρησόμεθα;” Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κροτωνιήτας
 οὐκ ὦν ἐπειθον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκῆδεα, καὶ τὸν
 γαυλὸν τὸν ἅμα ἤγοντο ἀπαιρεθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν

Ἀσίην, οὐδ' ἔτι ἐζήτησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικό-
 15 μενοι ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. τοσόνδε μέντοι ἐνετεί-
 λατό σφι Δημοκῆδης ἀναγομένοισι, κελεύων εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας,
 ὅτι ἄρμονται τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ
 γὰρ δὴ παλαιστέω Μίλωνος ἦν οὐνομα πολλὸν παρὰ βασιλείῃ.
 κατὰ δὴ τοῦτό μοι δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας
 20 χρήματα μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ
 ἐν τῇ ἐωυτοῦ δόκιμος.

СХХVІІІ. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐκ-
 πίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην καὶ σφεας, δουλεύοντας ἐν-
 θαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε
 παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἐτοιμὸς ἦν διδόναι τοῦ-
 5 το ὅ τι βούλοιτο αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τα-
 ραντα γενέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορὴν. ἵνα δὲ μὴ συν-
 ταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δι' αὐτὸν στόλος μέγας πλέη ἐπὶ τὴν
 Ἰταλίην, Κνιδίους μούρους ἀποχρᾶν οἱ, ἔφη, τοὺς κατάγοντας
 γίνεσθαι δοκέων, ἀπὸ τούτων, ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων,
 10 μάλιστα δὴ τὴν κάτοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος
 ἐπετέλεε· πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας
 ἐκέλευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνιδιοί, Τα-
 ραντίνους οὐκ ὦν ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦ-
 τα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς
 15 τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα
 κατάσκοποι ἐγένοντο.

СХХХІХ. ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἰρέει,
 πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε
 τινὰ αἰτίην. Καμψύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον,
 ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν,
 5 ὥς οἶκος, κατ' ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δὲ τινες, καὶ
 αὐτῆς τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος, Πο-
 λυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν
 Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίῃ τις τοιήδε. λαβὼν χλανίδα καὶ
 περιβαλόμενος πυρρὴν, ἡγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν
 10 Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμψύσεω, καὶ λόγου οὐδενός κω με-
 γάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελθὼν ὤνεετο. ὁ δὲ
 Συλοσῶν, ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος,
 θεῖη τύχῃ χρεώμενος, λέγει· “ Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενός

“ χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως
 “ τοι.” Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ εἶμα. 15

CXL. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν ἠπίστατό οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι
 δι’ εὐηθίην. ὥς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος Καμψύσης τε ἀπέθανε,
 καὶ τῷ μάγῳ ἐπανεστήσαν οἱ ἑπτὰ, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος
 τὴν βασιληίην ἔσχε· πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, ὥς ἡ βασιληίη περι-
 εληλύθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κοτὲ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ 5
 δεηθέντι τὸ εἶμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα
 τῶν βασιλέως οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει
 ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουργὸς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει
 πρὸς αὐτόν· “ Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, ᾧ ἐγὼ προαι-
 “ δεῦμαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ’ ἢ τις ἢ 10
 “ οὐδεὶς κω παρ’ ἡμέας αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος εἰπεῖν οὐδὲν ἄν-
 “ δρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί
 “ θέλων λέγει ταῦτα.” Παρῆγε ὁ πυλουργὸς τὸν Συλοσῶντα·
 στάντα δὲ ἐς μέσον εἰρώτευν οἱ ἐρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιή-
 σας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλέως. εἶπε ὧν ὁ Συλοσῶν πάντα 15
 τὰ περὶ τὴν χλανίδα γερόμενα, καὶ ὥς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δούς.
 ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος· “ ὦ γενναιότατε ἀνδρῶν, σὺ
 “ κεῖνος εἶ, ὃς ἐμοὶ οὐδεμίαν ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ
 “ σμικρά; ἀλλ’ ὧν ἴση γε ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοθέν τι
 “ μέγα λάβοιμι. ἀνθ’ ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον δι- 20
 “ δωμι, ὥς μὴ κοτὲ τοι μεταμελήσει Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος εὖ
 “ ποιήσαντι.” Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν· “ Ἐμοὶ μήτε
 “ χρυσὸν, ᾧ βασιλεῦ, μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ’ ἀνασωσάμενός
 “ μοι δὸς τὴν πατρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πο-
 “ λυκράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτεω, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος 25
 “ ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος.”

CXLI. Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστελλε στρατιήν τε καὶ
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ γερόμενον· ἐντειλάμενος,
 ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιεῖν ἐπιτελέα. καταβὰς δ’ ἐπὶ
 τὴν Θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὴν στρατιήν.

CXLII. Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ
 κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν· τῷ
 δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. ἐπειδὴ γάρ
 οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίηε τοιάδε. πρῶτα μὲν,
 Διὸς Ἐλευθερίου βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὖρισε 5

τοῦτο, τὸ νῦν ἐν τῷ προαστηῖω ἐστί. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπεποίητο, ἐκ-
κλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε τάδε· “ Ἐμοί, ὡς
“ ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος
“ ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ, τὰ
10 “ τῷ πέλας ἐπιπλήσω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε
“ γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ,
“ οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποίει. Πολυκράτης μὲν νυν ἐξέ-
“ πλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν τιθεῖς,
“ ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι δικαίῳ γέρεα ἐμεωυ-
15 “ τῷ γενέσθαι· ἐκ μὲν γε τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα
“ ἐξ τάλαντά μοι γενέσθαι· ἱρωσύνην δὲ πρὸς τούτοις αἰρεῦμαι
“ αὐτῷ τ’ ἐμοί, καὶ τοῖσι ἀπ’ ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοις, τοῦ Διὸς
“ τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην, καὶ τὴν ἑλευ-
“ θερίην ὑμῖν περιτίθηναι.” Ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοις ἐ-
20 παγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξαναστὰς εἶπε· “ Ἀλλ’ οὐδ’ ἄξιός εἰ
“ σύ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλεθρὸς· ἀλλὰ
“ μᾶλλον ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχειρίσας χρημάτων.”

CXLIH. Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὐνομα
ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ, νόψ λαβὼν, ὡς, εἰ μετήσει τὴν
ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ’ αὐτοῦ τύραννος καταστήσεται, οὐ δὴ τι ἐν
νόψ εἶχε μετιέναι αὐτήν· ἀλλ’ ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν,
5 μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων,
συνέλαβέ σφεας καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέετο· Μαιάνδριον
δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος. ἐλπίζων δὲ μιν ἀποθανέεσθαι
ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὐνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα εὐπετεστέρως κατὰ-
σχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας
10 πάντας. οὐ γὰρ δὴ, ὡς οἴκασι, ἐβουλέετο εἶναι ἐλεύθεροι.

CXLIV. Ἐπειδὴ ὧν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατὰ-
γοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρεται, ὑπόσπονδοί
τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς
Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς νήσου. καταινέσαντος δ’ ἐπὶ τοῦ-
5 τοῖσι Ὀτάνεω καὶ σπεισαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι
θρόνους δέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκατέετο.

CXLV. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργό-
τερος, τῷ οὐνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὃ τι δὴ ἐξαμαρτῶν, ἐν
γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησόμενα, καὶ
διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως

κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς 5
 λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε
 ἄγειν παρ' ἐωυτόν. ὥς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κα-
 κίζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσησι, λέγων τοιάδε· “ Ἐ-
 “ μὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεόν, καὶ ἀδι-
 “ κήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσας γοργύρης ἡζίωσας· ὁρέων 10
 “ δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τέ σε καὶ ἄνοικον ποιεῦντας, οὐ
 “ τολμᾷς τίσασθαι, οὕτω δὴ τι ἐόντας εὐπετέας χειρωθῆναι;
 “ ἀλλ', εἴ τι σύ σφεας καταρρώδηκας, ἐμοὶ δὲς τοὺς ἐπικούρους,
 “ καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐτὸν δὲ σε
 “ ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι.”

CXLVI. Ταῦτα ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον, ὥς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμε-
 νος, ὥς δόξαι τὴν ἐωυτοῦ δύναμιν περιέσεσθαι τῆς βασιλέως,
 ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολάμ-
 ψεσθαι ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔθελε ὥς 5
 ἀσθενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παραδι-
 δόναι· εὖ ἐξεπιστάμενος, ὥς παθόντες οἱ Πέρσαι, προσεμπικρα-
 νέεσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἐωυτῷ ἀσφαλέα ἐκδυσιν
 εἶναι ἐκ τῆς νήσου τότε, ἐπεὰν αὐτὸς βούληται· ἐπεποίητο γάρ
 οἱ κρυπτῇ διώρυξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. 10
 αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου· τοὺς δὲ ἐπι-
 κούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλεως, καὶ ἀναπετάσας τὰς πύ-
 λας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν,
 δοκέοντάς τε δὴ πάντα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι,
 τῶν Περσέων τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἐόντας 15
 ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίηυν, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ
 Περσικὴ ἐπεβοήθεε· πιεζεύμενοι δὲ οἱ ἐπίκουροι, ὀπίσω κατειλή-
 θησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν.

CXLVII. Ὅτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας
 πεπονθότας, ἐντολὰς τε, τὰς Δαρειῶς οἱ ἀποστέλλων ἐνετέλλετο,
 μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε
 κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι· τουτέων μὲν τῶν ἐντολέων
 μεμνημένος ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα 5
 τὸν ἂν λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα
 τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον πάν-
 τα τὸν ἐμποδῶν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἰσῷ καὶ ἔξω ἰσοῦ.

CXLVIII. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' ἐς αὐτήν, καὶ ἀνενεικόμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίηε τοιάδε. ὅπως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεα προθεῖτο, οἱ μὲν Θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ ἂν τὸν χρό-
 5 νον τοῦτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λόγοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν ἐς τὰ οἰκία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτὸν ἀποφέρεισθαι αὐτέων ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρίς εἶπαντος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνεται
 10 ὅς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίει· μαθὼν δὲ, ὡς ἄλλοισι διδούς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βὰς ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον.

CXLIX. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, παρέδοσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον ἐοῦσαν ἀνδρῶν. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτήν ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἢ μιν κατέλαβε νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

CL. ἘΠΙ ΔΕ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι. ἐν ὧν γὰρ ὁ τε μάγος ἦρχε, καὶ οἱ ἐπτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καί πως ταῦτα
 5 ποιεῦντες ἐλάνθανον. ἐπεὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν προσεξαίρέετο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἐωυτοῦ οἰκίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιζαν· τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαίρέετο. ἀπέπνιζαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφρων τὸν σῖτον ἀναισιμώσωσι.

CLI. Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἐωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε, φροντίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυ-
 5 λῶνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ. καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· “ Τί κάτησθε ἐνθαῦτα, ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰρήσετε
 “ ἡμέας, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι.” Τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.

CLII. Ἐπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δα-

ρεῖός τε ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ εὐῶσα ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοὶ πάντα σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦ- 5 ρος εἶλέ σφεας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἦσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφεας οἷός τε ἦν ἐλεῖν.

CLIII. Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τούτου, ὃς τῶν ἐπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδί Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μία ἔτεκε. ὥς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι δούλοισι 5 μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν περ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἀλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φήμην Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἀλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών· σὺν γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἶπεῖν, καὶ ἐωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίονον.

CLIV. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόνσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἀλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρεΐῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ περὶ πολλοῦ κάρτα ποίεεται τὴν Βαβυλῶνα ἐλεῖν. πυθόμενος δὲ ὥς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως αὐτός τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτήν, καὶ ἐωυτοῦ τὸ ἔργον ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσησι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς 5 τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. ἄλλῳ μὲν νυν οὐκ ἐφράζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναί μιν ὑποχειρίην ποιῆσαι, εἰ δ' ἐωυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσειε ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἐωυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνήκεστον· ἀποταμὼν γὰρ ἐωυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώ- 10 σας, ἦλθε παρὰ Δαρεῖον.

CLV. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἥνεικε, ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἶρετό μιν, ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καὶ ὃ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· “ Οὐκ ἔστι οὗτος ὠνήρ ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις το- 5 “ σαύτῃ ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ὧ βασιλεῦ, 5 “ τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτόν· δεινόν τι ποιεύμε- “ νος Ἀσσυρίους Πέρσησι καταγελαῖν.” Ὁ δ' ἀμείβετο· “ Ὡς “ σχετλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ οὐνομα τὸ κάλλιστον “ ἔθου, φὰς διὰ τοὺς πολιορκευμένους σεωυτὸν ἀνηκέστως δια- “ θεῖναι· τί δ', ὧ μάταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι 10

- “ παραστήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρενῶν, σεωυτὸν
 “ διαφθείρας;” Ὁ δὲ εἶπε· “ Εἰ μὲν τοὶ ὑπερετίθεα τὰ ἐμελ-
 “ λον ποιήσῃν, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ’ ἐπ’ ἐμεωυτοῦ βαλό-
 “ μενος, ἐπρηξά. ἤδη ὦν, ἣν μὴ τῶν σῶν δεήσῃ, αἰρέομεν Βαβυ-
 15 “ λῶνα. ἐγὼ μὲν γὰρ, ὥς ἔχω, αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῖχος, καὶ
 “ φήσω πρὸς αὐτοὺς, ὥς ὑπὸ σεῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πεί-
 “ σας σφεας ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ,
 “ ἀπ’ ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς
 “ δεκάτην ἡμέρην, τῆς σεωυτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐδεμία ἔσται
 20 “ ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τάξον κατὰ τὰς Σεμιρά-
 “ μιος καλεομένας πύλας· μετὰ δὲ αὐτίς, ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς
 “ ἐξοδόμην, ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νινίων κα-
 “ λεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐξοδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας,
 “ καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλδαίων
 25 “ καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ
 “ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνούντων, μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειριδίων·
 “ τοῦτο δὲ ἔἴην ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην, ἰθέως τὴν μὲν
 “ ἄλλην στρατιὴν κελεύειν περίξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος,
 “ Πέρσας δὲ μοι τάξον κατὰ τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
 30 “ λας καὶ Κισσίας. ὥς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγάλα ἔργα
 “ ἀποδεξαμένου, τά τε ἄλλα ἐπιτράφονται ἐμοὶ Βαβυλωνίοι,
 “ καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βαλανάγρας. τὸ δ’ ἐνθεῦτεν, ἐμοὶ
 “ τε καὶ Πέρσησι μελήσει τὰ δεῖ ποίειν.”

CLVI. Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἦϊε ἐπὶ τὰς πύλας· ἐπιστρεφό-
 μενος, ὥς δὴ ἀληθέως αὐτόμολος. ὁρῶντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων
 οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλίγον τι
 παρακλίναντες τὴν ἐτέρην πύλην, εἰρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ
 5 δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἠγόρευε, ὥς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐ-
 τομολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ πυλουργοί, ταῦτα ὥς ἤκου-
 σαν, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστάς δὲ ἐπ’ αὐτὰ, κα-
 τοικτίζετο, φάς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπεπόνθεε ὑπ’ ἐωυτοῦ·
 παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλεύσαι οἱ ἀπανιστάναι τὴν στρα-
 10 τιήν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαίνετο τῆς ἀλώσιος. “ Νῦν τε, ἔφη
 “ λέγων, ἐγὼ ὑμῖν, ὦ Βαβυλωνίοι, ἦκω μέγιστον ἀγαθόν, Δα-
 “ ρείῳ δὲ καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσησι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
 “ δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καταπροΐζεται· ἐπίσταμαι δ’ αὐ-
 “ τοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων.”

CLVII. Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὀρέοντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστερημένον, μάστιζί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφι ἦκειν σύμμαχον, ἐπιτράπεσθαι ἐτοῖμοι ἦσαν τῶν ἐδέετο σφῶν. ἐδέετο δὲ στρατιῆς. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτῶν τοῦτο πα- 5
ρέλαβε, ἐποίησε τὰ περὶ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσά-
μενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δαρείῳ τάξαι, τού-
τους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ
ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρές ἐόντες, πᾶν δὴ ἐτοῖ- 10
μοι ἦσαν ὑπηρετέειν. ὁ δὲ, διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας,
αὗτις ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε
τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο
τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέ-
οντες. ὁ δὲ, αὗτις διαλιπὼν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε 15
ἐς τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τε-
τρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα δὴ ἦν ἐν
τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε οὗτός σφι καὶ
τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο.

CLVIII. Προσβολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποιευ-
μένου πέριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος
ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἡ-
μύνοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλουσιν· ὁ δὲ Ζώπυρος
τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετά- 5
σας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ
μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν, οὗτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ
ἱρόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἐωυτοῦ τάξῃ ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ
καὶ οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι.

CLIX. Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ
ἐπεὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφῶν τὸ τεῖχος
περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε· τὸ γὰρ πρότερον
ἐλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τούτων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ,
ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους 5
ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν
οἰκέειν. ὥς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα ὑπο-
γίνηται, τὰδε Δαρεῖος προῖδὼν ἐποίησε· τὰς γὰρ ἐωυτῶν, ὥς καὶ
κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου

10 προορέωντες· ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοις ἔθνεσι γυναῖκας εἰς Βαβυλῶνα κατιστάναι, ὅσας δὴ ἐκάστοις ἐπιτάσων, ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασιν.

CLX. Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρείῳ κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μοῦνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσε κω ἐαυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην 5 τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλωνιάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εὐύσῃ προσγενέσθαι. ἐτίμησε δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα, τὰ Πέρσῃσι ἐστὶ τιμιώτατα, καὶ τὴν Βαβυλωνιά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης, καὶ ἄλ- 10 λα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντίᾳ Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς εἰς Ἀθήνας αὐτομόλησε ἐκ Περσέων.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ

ἈΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ ὩΣ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

Ι. ΜΕΤΑ δὲ τὴν Βαβυλωνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ Σκύθας αὐτοῦ Δαρείου ἔλασις. ἀνθεύσης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι, ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικήν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι ἕτεα δυῶν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἦρχον τῆς Ἀσίης. τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἕτεα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὥς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον παρὰ τοὺς δούλους.

ΙΙ. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέϊνους, αὐλοῖσι προσεμφερεστάτους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων φυσηόντων, ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τῆς ἵππου, καὶ τὸ οὔθαρ κατίεσθαι. ἐπεὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήϊα κοῖλα, καὶ περιστήσαντες κατὰ τὰ ἀγγήϊα τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπα-

ρύσαντες, ἡγεῦνται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἦσσαν 10
τοῦ ἐτέρου. τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι,
ἐκτυφλοῦσι· οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες.

III. Ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν
ἐπετράφη νεότης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν, ἠντιοῦντο
αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώραν
ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυζάμενοι εὐρέαν, κατατείνουσιν ἐκ τῶν
Ταυρικῶν οὐρέων εἰς τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· 5
μετὰ δὲ, πειρεωμένοισι ἐσθάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντικατιζόμενοι
ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων
οὐδὲν πλεον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε τάδε·
“ Οἷα ποιεῦμεν, ἄνδρες Σκύθαι; δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μα-
“ χόμενοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτεινόμενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους 10
“ κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν ἀρξομεν. νῦν ὧν μοι δοκέει αἰ-
“ χμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου
“ τὴν μάστιγα, ἰέναι ἄσσον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον ἡμέας
“ ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι·
“ ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς 15
“ εἰσι ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομενέουσι.”

IV. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίησαν ἐπιτελέα. οἱ δ' ἐκ-
πλαγέντες τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο, καὶ ἔφευγον.
οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης ἤρξαν, καὶ ἐξελασθέντες αὐτὶς ὑπὸ
Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ
Δαρεῖος τίσασθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στράτευμα. 5

V. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἁπάντων ἐθνέων εἶναι τὸ
σφέτερον· τοῦτο δὲ γενέσθαι ὥδε. ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ
γῇ ταύτῃ, εὐύση ἐρήμῳ, τῷ οὐνομα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ
Ταργιτάου τούτου τοὺς τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ
λέγοντες, λέγουσι δ' ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ 5
δυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δὴ τινος γενέσθαι τὸν Ταργίταον
τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπόξαϊν, καὶ Ἀρπόξαϊν, καὶ
νεώτατον Κολάξαϊν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φε-
ρόμενα χρύσεια ποιήματα, ἄροτρόν τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν
καὶ φιάλην, πέσσειν εἰς τὴν Σκυθικήν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον 10
τὸν πρεσβύτατον, ἄσσον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ
χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσίεναι
τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς ταῦτα ποιεῖν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον

τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατα-
 15 σῆναι, καὶ μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυτέρους
 ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα συγγνόντας, τὴν βασιληϊὴν πᾶσαν παρα-
 δοῦναι τῷ νεωτάτῳ.

VI. Ἀπὸ μὲν δὴ Λειποζαΐος γεγονέναι τούτους τῶν Σκυθέων,
 οἳ Ἀρχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποζαΐος, οἳ
 Κατίαροί τε καὶ Τράσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐ-
 τῶν τοὺς βασιλέας, οἳ καλέονται Παραλάται· σύμπασι δὲ εἶναι
 5 οὖνομα Σκολότους, τοῦ βασιλέος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἑλλη-
 νες οὐνόμασαν.

VII. Γεγονέναι μὲν νῦν σφεας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δὲ
 σφι, ἐπεὶ τε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρῶ-
 του βασιλέος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας,
 χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν
 5 φυλάσσουσι οἱ βασιλεῖς ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι
 ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὅς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυ-
 σὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὀρθῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται
 ὑπὸ Σκυθέων οὐ διενιαυτίζειν· δίδοσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν
 ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάβῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρας ἐούσης με-
 10 γάλης, τριφασίας τὰς βασιληϊὰς τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ κα-
 ταστήσασθαι Κολάζαιν· καὶ τουτέων μίαν μεγίστην ποιῆσαι,
 ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορρὴν λέ-
 γουσι ἄνεμον τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρας, οὐκ οἶά τε εἶναι ἔτι προ-
 σωτέρῳ οὔτε ὀρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν
 15 γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ
 ἀποκληϊόντα τὴν ὄψιν.

VIII. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρας
 τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες,
 ὧδε. Ἡρακλέα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν
 ταύτην ἐοῦσαν ἐρήμην, ἣν τινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ
 5 οἰκέειν, ἔξω τοῦ Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἑλληνες λέγουσι
 Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείροισι τοῖσι ἔξω Ἡρακληϊῶν στη-
 λέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι, ἀπὸ
 ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ
 ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην
 10 χώραν καλεομένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ
 κρυμόν· ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντὴν, κατυπνῶσαι· τὰς δὲ οἱ

ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θείη τύχη.

ΙΧ. Ὡς δ' ἐγερθῆναι τὸν Ἡρακλέα, δίξησθαι πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὖρεῖν ἐν ἄντρῳ μιζοπάρθενόν τινα Ἐχιδναν διφυέα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἔνερθεν, ὄφις. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπεὶ- 5
 ρεσθαί μιν εἴ κου ἴδοι ἵππους πλανωμένας· τὴν δὲ φάναι, ἐωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὥς πλεῖστον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεί· καὶ τὸν, κομισάμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσε- 10
 σθαι. τέλος δὲ, ἀποδιδούσαν αὐτὴν εἶπεῖν. “ Ἴππους μὲν δὴ ταύ-
 “ τας ἀπικομένας ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶστρά τε σὺ πα-
 “ ρέσχεις, ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν
 “ γένωνται τρέφεις, ὅ τι χρὴ ποίειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε αὐτοῦ κα-
 “ τοικίζω, χώρας γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος αὐτὴ, εἴτε ἀπο- 15
 “ πέμπω παρὰ σέ.” Τὴν μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέ-
 γουσι πρὸς ταῦτα εἶπεῖν. “ Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδῃαι τοὺς
 “ παῖδας, τάδε ποιεῦσα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὀρᾷς
 “ αὐτῶν τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τῷ ζωστήρῳ τῷδε
 “ κατὰ τάδε ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας οἰκήτορα 20
 “ ποιεῦ· ὅς δ' ἂν τούτων τῶν ἔργων τῶν ἐντέλλομαι λίπηται, ἐκ-
 “ πεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, αὐτὴ τε εὐφρανέαι,
 “ καὶ τὰ ἐντεταλμένα ποιήσεις.”

Χ. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα, καὶ τὸν ζωστήρα προδέξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην· διδόντα δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐνόματα 5
 θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτῶν· τῷ δ' ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ, τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἶους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προκείμενον ἄεθλον, οἷχεσθαι ἐκ τῆς χώρας, 10
 ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐτῶν Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω

τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθέων ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι καὶ ἐς τόδε φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων
 15 φορέειν Σκύθας· τὸ δὴ μοῦνον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι.

XI. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὧδε, τῷ μάλιστα λε-
 γομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας ἐν
 τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἴχεσθαι δια-
 βάντας ποταμὸν Ἀράζεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν
 5 νέμονται Σκύθαι, αὕτη λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων.
 τοὺς δὲ Κιμμερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατοῦ
 ἐπιόντος μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας,
 ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρως, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων· τὴν μὲν
 γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα
 10 εἶη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς δεόμενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλέων,
 διαμάχεσθαι περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιοῦσι. οὐκὼν δὴ ἐθέλειν
 πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς
 βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητὶ,
 τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν
 15 τῇ ἑωυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ·
 λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ
 τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι
 ταῦτα, διαστάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι
 πρὸς ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ' ἑωυτῶν,
 20 θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην· καὶ σφεῶν
 ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς
 χώρας ποιέεσθαι· Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν.

XII. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἔστι
 δὲ Πορθμήϊα Κιμμέρια· ἔστι δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμμερίη·
 ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμ-
 μέριοι, φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον
 5 κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπῃ πόλις Ἑλλὰς οἰκισται. φανεροὶ δὲ
 εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν
 Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν
 παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Κάυκασον
 ἔχοντες, ἐδίωκον. ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικήν γῆν, ἐς μεσό-
 10 γαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε
 καὶ Βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

XIII. Ἐφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροξίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος γενόμενος Ἰσσηδόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασποὺς, ἄνδρας μουνοφθάλμους ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας 5 πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἰσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἰσσηδόνων Σκύθας· Κιμμερίους δὲ, οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυθέων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. οὕτω δὴ οὐδὲ οὗτος συμφέρεται περὶ τῆς χώρας 10 ταύτης Σκύθησι.

XIV. Καὶ ὅθεν μὲν ἦν Ἀριστέης, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἴρηται τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γένος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήϊον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν· καὶ τὸν κναφέα κατακληΐσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἴχεσθαι ἀγγελέον- 5 τα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ. ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνα τὴν πόλιν ὡς τεθνεὼς εἶη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν, ἦκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος, φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισβητέειν· τοὺς δὲ 10 προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήϊον παρεῖναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρησομένους. ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα οὔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην. μετὰ δὲ, ἐβδόμῳ ἔτει φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται· ποιήσαντα δὲ, ἀφα- 15 νισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις αὗται λέγουσι.

XV. Τάδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν Ἀριστέω ἔτεσι τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὕρισκον. Μεταποντιῖνοί φασι, αὐτὸν Ἀριστέην, φανέντα σφι ἐς τὴν χώραν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι 5 ἰδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰστάναι. φάναι γὰρ, σφὶ τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώραν, καὶ αὐτός οἱ ἔπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δὲ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἶπαντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφέας δὲ, Με- 10

ταποντῖνοι λέγουσι, ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν
 ὅ τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφέας κελεύειν
 πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον συνοίσεσθαι. καί
 σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ἐπιτελέα. καὶ νῦν ἔστηκε
 15 ἀνδριάς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι
 τοῦ Ἀπόλλωνος, πέριξ δὲ αὐτὸν δάφναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα
 ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω.

XVI. ΤΗ'Σ ΔΕ' ΓΗ'Σ, τῆς περὶ ὅδε ὁ λόγος ὤρμηται λέ-
 γεσθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκές ὅ τι τὸ κατύπερθε ἐστι. οὐδενὸς γὰρ
 δὴ αὐτόπτεω, εἰδέναι φαμένου, δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ
 Ἀριστέης, τοῦ περὶ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεῦμην, οὐδὲ
 5 οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδόνων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε
 ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσσηδόνας
 εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἐπὶ
 μακρότατον οἶοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται.

XVII. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεΐτέων ἐμπορίου, τοῦτο γὰρ τῶν πα-
 ραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίας, ἀπὸ τούτου
 πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες Ἕλληνες Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ
 τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἷ' Ἀλάζωνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ
 5 Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτά Σκύθησι ἐπασκέουσι,
 σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα
 καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλαζώνων οἰκέουσι Σκύθαι
 ἀροτῆρες, οἷ' οὐκ ἐπὶ σιτήσῃ σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσῃ.
 τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορῇν
 10 ἄνεμον, ἐρῆμος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
 Ὑπανιν ποταμὸν ἐστι ἔθνεα, πρὸς ἐσπέρης τοῦ Βορυσθένεος.

XVIII. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένεα, ἀπὸ θαλάσσης πρῶ-
 τον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί,
 τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βο-
 ρυσθενεΐτας, σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωρ-
 5 γοὶ Σκύθαι νέμονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ,
 κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὄνομα κεῖται Παντικάπης· τὸ δὲ
 πρὸς βορῇν ἄνεμον, πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα ἡμερέων ἑνδεκα. ἡ
 δὲ κατύπερθε τούτων ἐρῆμός ἐστι ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον
 Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὼν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ
 10 δὲ τούτων κατύπερθε, ἐρῆμος ἥδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν.

ΧΙΧ. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν τούτων Σκυθέων, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν, Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐδὲν, οὔτε ἀροῦντες· ψιλὴ δὲ δένδρεων πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἑω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδόν, νέμονται χώραν κατατείνουσιν 5 ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον.

ΧΧ. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλήϊά ἐστι, καὶ Σκύθαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλεῖστοι, καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικὴν· τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γενόμενοι ὠρυζαν, καὶ 5 ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημνοί· τὰ δὲ αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορρὴν ἄνεμον τῶν βασιληϊῶν Σκυθέων οἰκέουσι Μελαγχχλαῖνοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἐρῆμός ἐστι ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν. 10

ΧΧΙ. Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματέων ἐστί· οἱ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὸ πρὸς βορρὴν ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δένδρεων. ὑπεροικέουσι δὲ τούτων, δευτέρην λάξιν ἔχοντες, 5 Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλην παντοίην.

ΧΧΙΙ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορρὴν, ἐστί πρώτη μὲν ἐρῆμος, ἐπ' ἡμερέων ἐπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον, ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοι εἰσὶ τοῖσι οὖνομα κεῖται 5 Ἰῦρκαί, καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζῶντες τρόπῳ τοιῷδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀναβάς· (τὰ δὲ ἐστί πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν) ἵππος δὲ ἐκάστω, δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπεινότητος εἵνεκα, ἐτοῖμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπεὰν δὲ ἀπίδῃ τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δένδρεος, τοξεύσας καὶ ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον διώκει, καὶ 10 ὁ κύων ἔχεται. ὑπὲρ δὲ τούτων, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιληϊῶν Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον.

ΧΧΙΙΙ. Μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρας, ἐστί ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγειος· τὸ δ' ἀπὸ

τούτου, λιθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς
 τρηχέης χώρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπώρσεαν οὐρέων ὑψηλῶν ἄνθρω-
 5 ποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροί, ἐκ γενεῆς γινόμενοι, καὶ
 ἔρσενες καὶ θήλεια ὁμοίως, καὶ σιμοί, καὶ γένεια ἔχοντες μεγά-
 λα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἰέντες· ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶν-
 τες δὲ ἀπὸ δεινδρέων. ποντικὸν μὲν οὖνομα τῷ δεινδρέῳ ἀπ' οὗ
 ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ συκὴν μάλιστά κη· καρπὸν δὲ φορέει
 10 κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὰν γένηται πέπον, σακ-
 κέουσι ἱματίοισι· ἀπορῥέει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν· οὖνο-
 μα δὲ τῷ ἀπορῥέοντί ἐστὶ ἄσχυ. τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γά-
 λακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς
 τρυγὸς παλάθας συντιθέασι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα
 15 γὰρ σφι οὐ πολλά ἐστὶ· οὐ γὰρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐτόθι εἰσί.
 ὑπὸ δεινδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκεται· τὸν μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ
 δένδρεον περικαλύψῃ πύλῳ στεγνῷ λευκῷ· τὸ δὲ θέρος, ἄνευ
 πύλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικεῖ ἀνθρώπων· ἱεροὶ γὰρ λέγονται
 εἶναι· οὐδέ τι ἀρήϊον ὄπλον ἐκτέαται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περι-
 20 κέουσι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὅς ἂν
 φεύγων καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται. οὖνομα δὲ
 σφί ἐστὶ Ἀργιππαῖοι.

XXIV. Μέχρι μὲν νυν τῶν φαλακρῶν τούτων, πολλὴ περιφά-
 νεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων. καὶ γὰρ Σκυ-
 θέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτούς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ πυθέσθαι,
 καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθένεός τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων
 5 Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτούς, δι' ἐπτὰ
 ἐρμηνέων καὶ δι' ἐπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται.

XXV. Μέχρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν φαλα-
 κρῶν κατ' ὑπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· οὐρεά τε γὰρ ὑψη-
 λὰ ἀποτάμνει ἄβυσσος, καὶ οὐδεὶς σφρα ὑπερβαίνει. οἱ δὲ φαλακροὶ
 οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, οἰκέειν τὰ οὐρεα αἰ-
 5 γίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ
 τὴν ἐξάμηνον καθεύδουσι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέκομαι τὴν ἀρχὴν.
 ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἡῶ τῶν φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως, ὑπὸ
 Ἰσσηδόνων οἰκούμενον· τὸ μὲν τοι κατ' ὑπερθε πρὸς βορρῆν ἄνεμον,
 οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν φαλακρῶν, οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ
 10 ὅσα αὐτῶν τούτων λεγόντων.

XXVI. Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοισίδε λέγονται χρᾶσθαι.

ἔπεαν ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ καταταμόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτιθέαται. τὴν δὲ κεφα- 5 λὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, καταχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείουσιν ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι· ἰσοκρατεῖς δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι. 10

XXVII. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μounοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι 5 Σκύθαι, σποῦ δὲ τὸν ὀφθαλμόν.

XXVIII. Δυσχεῖμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστι, ἐνθα τοὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἶος γίνεται κρυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιήσεις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου 5 Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ τὰς ἀμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἐών· τοὺς δ' ἐπιλοίπους τέσσερας ψύχρα αὐτόθι ἐστί. κεχώρισται δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοις γινομένοις χειμῶσι· ἐν τῷ τὴν μὲν ὠραίην οὐκ ὕει λό- 10 γου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρος, ὕων οὐκ ἀνίει. βρονταί τε ἤμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνονται, θέρος δὲ ἀμφιλαφές· ἦν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὥς τέρας νενόμισται θωυμάζεσθαι. ὥς δὲ καὶ, ἦν σεισμὸς γένηται ἦν τε θέρος ἦν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νενόμισται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι 15 φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται ἀρχήν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ ἐστεῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται.

XXIX. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρεια αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ Ὀμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσεΐῃ, ἔχον ὥδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι.

5 Ὁρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι τὰ κέρεια. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρεια τὰ κτήνεα ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγισ. Ἐνθαῦτα μὲν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα.

XXX. Θωυμάζω δὲ, (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίζητο,) ὅτι ἐν τῇ Ἡλείῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δυνέεται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰτίου οὐδενός. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἡλεῖοι ἐκ κατάρης τευ οὐ γίνεσθαι
5 σφι ἡμιόνους. ἀλλ' ἐπεὰν προσίῃ ἡ ὥρῃ κυῖσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιεῖσι τοὺς ὄνους, ἐς οὓς ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ ἔπειτα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι.

XXXI. Περί δὲ τῶν πτερῶν, τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τούτων εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἡπείρου, οὔτε διεξιέναι, τήνδε ἔχω περὶ αὐτῶν τὴν γνώμην. τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάσ-
5 σονι δὲ τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἶκός. ἤδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσας εἶδε, οἶδε τὸ λέγω. ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἐόντα τοιοῦτον, ἀοίκητα τὰ πρὸς βορρῇν ἐστὶ τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιόνα τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοί-
10 κους δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

XXXII. Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι, οὔτε τινὲς ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὥς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὗτοι λέγουσι οὐδέν· ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὥς περὶ τῶν μουννοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἐστὶ
5 περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ἐόντι γε Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε.

XXXIII. Πολλῷ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτῶν Δῆλιοι λέγουσι, φάμενοι ἰρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρης
5 ἐκαστάτῳ ἐπὶ τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρῶτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἀνδρόν· Καρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας
10 ἐς Τήνον· Τηνίους δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ

ἰρὰ οὕτω λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἰρὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δήλιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλίσῃς εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἳ νῦν Περφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ 15 ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιευμένους εἰ σφέας αἰεὶ καταλάμψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὲ φέροντας ἐς τοὺς οὖρους τὰ ἰρὰ ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ἐπισκήπτειν κελεύοντας προπέμπειν σφέα ἀπὸ ἐωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. 20 καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοις ἰροῖσι τόδε ποιούμενον προσφερές· τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλεῖῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης θυούσας τὰ ἰρὰ. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιεύσας.

XXXIV. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίζασαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῇ χειρὶ· ἐπιπέφυκε δὲ οἱ ἐλαίῃ) 5 οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινὰ εἰλίζαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆμα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Δήλου οἰκητόρων.

XXXV. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὀπιν, εἰούσας παρθένας ἐξ Ὑπερβορέων, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀποφερούσας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ 5 Ἀργὴν τε καὶ τὴν Ὀπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὀλὴν ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε· παρὰ δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἰωνας, ὑμνέειν Ὀπὶν τε καὶ Ἀργὴν, 10 ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὀλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιούς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς ἀειδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην τῆς Ὀπιός τε καὶ Ἀρ-

15 γης ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ Θήκη αὐτέων ἐστὶ ὀπίσθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηϊων ἰστυτορίου.

XXXVI. Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀζάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, λέγων ὥς τὸν οἶστον περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβόρειοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι
5 ἄλλοι. γελῶ δὲ ὀρέων γῆς περιόδους γράψαντας, πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι πέριξ τὴν γῆν, ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὥς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεύντων ἴσην. ἐν ὀλίγοις γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ οἷη τίς ἐστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

XXXVII. ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δ' ὑπεροικέουσι πρὸς βορέω ἀνέμου, Μῆδοι· Μήδων δὲ, Σάσπειρες· Σασπείρων δὲ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορητὴν θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς
5 ἐκδίδοι. ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκεῖ ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν.

XXXVIII. Ἐνθεῦτεν δὲ, τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἀκταὶ διφάσαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορῆν ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, παρατέταται ἐς θάλασσαν παρὰ τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἐλ-
5 λήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότου, ἡ αὕτη αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκῃ κειμένου, τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκεῖ δ' ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτέων.

XXXIX. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, παρατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἡ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβίη. λήγει δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς
5 τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρὰ τε Συρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ· ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μοῦνα. ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ
10 πρὸς ἐσπέρης τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι.

XL. Τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων,

καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἡῶ τε καὶ ἥελιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρῆκει Θάλασσα· πρὸς βορέω δὲ ἡ Κασπίη τε Θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμὸς, ῥέων πρὸς ἥελιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρῆμος 5 ἦδη τὸ πρὸς τὴν ἑω, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἶον δὴ τί ἐστι. τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

ΧLI. Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἦδη ἐκδέκεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστί· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν Θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατέα 5 τυγχάνει εὐῶσα ἡ ἀκτὴ, ἣτις Λιβύη κέκληται.

ΧLII. Θωυμάζω ὦν τῶν διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρῆκει ἡ Εὐρώπη· εὖρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἄξιόν φαίνεται μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δημοῖ ἐωυτὴν, εὐῶσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς 5 τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος. ὅς ἐπεὶ τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀράξιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλητῶν στηλέων διεκπλέειν ἕως ἐς τὴν βορρῆν Θάλασσαν, 10 καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὀρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης, ἐπλεον τὴν νοτὶν Θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσίσχοντες ἂν σπεύρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες γινοίατο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμνητον· θερύσαντες δ' ἂν τὸν σῖτον, ἐπλεον· ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, 15 τρίτῳ ἔτει κάμψαντες Ἡρακλητῆας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ, ἄλλω δὲ δὴ τεω, ὡς περιπλώνοντες τὴν Λιβύην, τὸν ἥελιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιὰ· οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον.

ΧLIII. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοί εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλον. θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαθύζου ἐβίη- 5 σατο παρθένον· ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην

ἀνασκοιοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλέως, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, εὐῶσα Δαρείου ἀδελφεή, παραιτήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἢ περ ἐκεῖνον. Διὺ γάρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι
 10 περιπλώειν, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται, περιπλέων αὐτήν, ἐς τὸν Ἀράσιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλήϊας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Διὺς, τῷ οὐνομα Σολόεις ἐστὶ,
 15 ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μήνεσι, ἐπεὶ τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε φᾶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι φοινικητῇ διαχρεωμένους· οἱ, ὅπως σφεῖς καταγοί-
 20 ατο τῇ νηϊ, φεύγεσκον πρὸς τὰ οὖρεα, λείποντες τὰς πόλεις· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐδὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μοῦνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Διὺ παντελῶς, αἴτιον τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρόσω οὐ δυνατὸν ἔτι προβαίνειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγινώσκων λέγειν ἀληθεῖα, οὐκ ἐπιτε-
 25 λέσαντά τε τὸν προκείμενον ἄεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότηα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε· τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἐκὼν ἐπιλήθομαι.

XLIV. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὅς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὅς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θά-
 5 λασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοις ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθειάν· ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἧν τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
 λασσαν· διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χώρον, ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς
 10 Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώειν Διὺ. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνέυρηται ὁμοῖα παρεχομένη τῇ Διὺ.

XLV. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φανερὴ ἐστὶ γινωσκόμενη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇν, εἰ περιῖ-
 ρυτός ἐστι μήκει· δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρων παρήκουσα.
 οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐσὴ γῆ οὐνόματα τριφά-
 σια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐρίσματα αὐτῇ 5
 Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φάσις ὁ Κόλχος·
 (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιήτην καὶ Πορθμήϊα τὰ Κιμμέρια
 λέγουσι) οὐδὲ τῶν διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν
 ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέγεται
 ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυναικὸς αὐτόχθονος· ἡ 10
 δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου
 μὲν μεταλαμβάνονται τοῦ οὐνόματος Λυδοί, φάμενοι ἐπὶ Ἀσίῳ,
 τοῦ Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς
 Προμηθέος Ἀσίης· ἀπ' ὅτε καὶ τὴν ἐν Σάρδισι φυλὴν κεκληῖσθαι
 Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὔτε εἰ περιῖρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς 15
 οὐδαμῶν ἀνθρώπων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις
 οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσομεν Εὐρώπης
 λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ
 αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται εὐῶσα, καὶ
 οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐ- 20
 ρώπη καλέεται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
 ἐς Λυκίην. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· τοῖσι γὰρ νομι-
 ζομένοισι αὐτῶν χρῆσόμεθα.

XLVI. Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνιος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο
 Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ, ἔθνεα
 ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ Πόντου οὐδὲν ἔχομεν
 προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε ἄνδρα λόγιον οἶδαμεν γενόμενον,
 πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος, καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ 5
 γένει ἐν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πρηγμάτων σοφώτατα
 πάντων ἐξεύρεται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα οὐκ ἄγα-
 μαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρεται, ὥστε ἀποφυγέειν τε
 μηδέν· ἀπελθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι,
 καταλαβεῖν μὴ οἶόν τε εἶναι. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστυα μήτε τείχεα 10
 ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες, πάντες ἕως ἰπποτοζόται,
 ζῶντες μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τέ σφι ἢ
 ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἶησαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄποροι
 προσμίσγειν;

XLVII. Ἐξεύρεται δὲ σφι ταῦτα, τῆς τε γῆς εὐούσης ἐπιτη-
 δέης, καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ
 εὐούσα πεδιάς αὕτη, ποιώδης τε καὶ εὐυδρὸς ἐστὶ ποταμοὶ τε
 δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τέφ' ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ
 5 διωρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοὶ τέ εἰσι αὐτῶν, καὶ προσπλωτοὶ ἀπὸ
 θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἰστρος μὲν, πεντάστομος· μετὰ
 δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπανις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ
 Ὑπάκυρις, καὶ Γέρζος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τάδε.

XLVIII. Ἰστρος μὲν, ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν ἡ-
 μεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος.
 πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε
 μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ
 5 δὲ οἷδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώ-
 ρης πέντε μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἑλ-
 ληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός τε, καὶ
 Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν,
 μέγας, καὶ πρὸς ἧν ῥέων ἀνακοινοῦται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ
 10 δεύτερος λεχθεὶς, Τιαραντός, πρὸς ἐσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσ-
 σων. ὁ δὲ δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ
 μέσου τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἰστρον. οὗτοι μὲν αὐτι-
 γενέες ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν.

XLIX. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται
 τῷ Ἰστρῷ. ἐκ δὲ τοῦ Αἴμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι μεγά-
 λοι, ῥέοντες πρὸς βορῆν ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτόν, Ἀτλας,
 καὶ Αὖρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρηϊκῆς καὶ Θρηϊκῶν τῶν Κρο-
 5 ούζων ῥέοντες, Ἀθρυς, καὶ Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν
 Ἰστρον· ἐκ δὲ Παιόνων καὶ οὖρεος Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέ-
 σον σχίζων τὸν Αἴμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων
 πρὸς βορῆν ἄνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τρι-
 σαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον· ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἰ-
 10 στρον. οὕτω ἀμφοτέρους, ἐόντας μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται.
 ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρας Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ
 ἄλλος Ἀλπις ποταμὸς, πρὸς βορῆν ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι
 ἐκδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἰ-
 στρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων με-
 15 τὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ· ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς
 Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίας ἐσβάλλει.

L. Τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατέει· ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμός, οὔτε κρήνη οὐδεμία ἐσθιδοῦσα, ἐς πλήθος οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει ἐν τε 5
 θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιόνδε τι, ὥς ἐμοὶ δοκέει. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ὀλίγω τε μέζων τῆς ἐωυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πᾶμπαν ὀλίγω, νιφετῷ δὲ πάντα χρέεται. τοῦ δὲ θέρος ἡ χιὼν ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰ- 10
 στρον· αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσθιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἐωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμिशγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλαπλήσιά ἐστι τοῦ θέρος ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, 15
 ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα.

LI. Εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθησί ἐστι ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὅς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὀρμαῖται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ τήν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἑλλη-
 ληνες, οἱ Τυρίται καλέονται.

LII. Τρίτος δὲ Ὑπανις ποταμός ὀρμαῖται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τήν περὶζ νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δ' ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος. ἐκ ταύτης ὧν ἀνατέλλων ὁ Ὑπανις ποταμός, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλὸν βραχὺς, καὶ γλυκὺς ἐστὶ· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς 5
 θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλὸν, πικρὸς αἰνῶς. ἐκθιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δὴ τι ἐοῦσα πικρὴ, ἢ μεγάθει σμικρὴ ἐοῦσα, κινῶ τὸν Ὑπανιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοις μέγαν. ἐστὶ δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὖροις χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζώνων· οὐνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ, ὅθεν ῥέει, τῷ χώρῳ, 10
 Σκυθιστὶ μὲν, Ἑξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἰσραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὁ τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπανις κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἐκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον.

LIII. Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρον τούτων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς

ἡμετέρας, οὔτι μούνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν
 ἄλλων ἀπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτῳ γὰρ οὐκ
 5 οἷά τέ ἐστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης
 ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστά-
 τας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν καὶ πλεί-
 στους· πίνεσθαί τε ἡδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι.
 σπόρος τε παρ' αὐτὸν ἀριστος γίνεται· ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται
 10 ἡ χώρα, βαθυτάτη· ἄλλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματα
 πηγνυνται ἀπλετοί· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀντακαί-
 ους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλλα τε πολλὰ θωυ-
 μάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νυν Γέρρου χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα
 ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ
 15 κατύπερθε δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων, οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθέων τὴν χώραν· οὔτοι γὰρ
 οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μούνου
 δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγάς·
 δοκέω δὲ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυ-
 20 σθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπανις, ἐς τὴν αὐτὴν ἑλ-
 οῦσιν. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τούτων ἐὼν ἑμβολὸν τῆς
 χώρας, Ἰππόλεω ἄκρῃ καλεέται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱρὸν Δῆμητρος ἐνί-
 δρυται· πέτρην δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενεῖται κατοίκτην-
 ται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

LIV. Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὐνομα
 Παντικάπης. ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης,
 καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθέneos νέμονται οἱ γεωργοὶ
 Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην· παραμειψάμενος δὲ ταύτην,
 5 τῷ Βορυσθενεῖ συμμίσγεται.

LV. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμός· ὅς ὁρμαῖται μὲν ἐκ λίμνης,
 διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῆτιν
 πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήϊον
 καλεόμενον Δρόμον.

LVI. Ἐβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βο-
 ρυσθέneos, κατὰ τοῦτο τῆς χώρας, ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀ-
 πέσχισται μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ ἔχει τόπερ ὁ χώ-
 ρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν Νομάδων
 5 χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιλητῶν Σκυθέων· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν.

LVII. Ὀγδοὸς δὲ δὴ Τάναϊς ποταμός· ὅς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν

ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλεῖς καὶ Σαυρομάτας. ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργις.

LVIII. Τοῖσι μὲν δὴ οὐνομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδονται. τοῖσι δὲ κτήνεσι ἣ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἔστι ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστι σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει.

LIX. Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια κατὰ τάδε σφι διακέεται. Θεοὺς μὲν μούρους τοῦσδε ἱλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα· ἐπὶ δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. 5 τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλεῖς οἱ Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζεται δὲ Σκυθιστὶ, Ἰστίη μὲν, Τασιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα, κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν, καλεόμενος Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, 10 Θαμιμασάδας. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρηι· τούτῳ δὲ νομίζουσι.

LX. Θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱερά ὁμοίως, ἐρδομένη ὥδε. τὸ μὲν ἱερίον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήneos ἐστεῶς, σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν· πίπτοντος δὲ τοῦ ἱερέου, ἐπικαλεῖ τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ· καὶ ἔπειτα βρόχῳ 5 περὶ ᾧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας· ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.

LXI. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐούσης, ὥδε σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱερία, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχωσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λεσείοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζοντας· ἐς τούτους 5 ἐσβάλλοντες, ἔψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱερίων. ἣν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱερίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίζαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα.

τὰ δὲ αἰθεταὶ κάλλιστα· αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ
 10 κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἐαυτὸν ἐξέψει,
 καὶ τὰ ἄλλα ἰρήϊα ἐαυτὸ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἐψηθῇ τὰ κρέα, ὁ
 θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς τὸ
 ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τὰ ἄλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα.

LXII. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦ-
 τα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἄρῃ ὧδε. κατὰ νομοὺς ἐκάστοισι
 τῶν ἀρχητῶν ἐσίδρυταί σφι Ἄρης ἰρὸν τοιόνδε. φρυγάνων φάκε-
 λοι συννενέαται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος
 5 δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνον ἄπεδον πεποιήται· καὶ
 τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατόν.
 ἔτεος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπινέουσι φρυ-
 γάνων· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειμώνων. ἐπὶ τούτου
 δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ
 10 τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρης τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυ-
 σίας ἐπετείους προσάγουσι πρόβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ
 τοῖσδ' ἐτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δ' ἂν τῶν
 πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἓνα θύουσι,
 τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ, ὥ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὰν
 15 γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς
 ἀνθρώπους ἐς ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον
 τῶν φρυγάνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν
 δὴ φορέουσι τοῦτο· κάτω δὲ παρὰ τὸ ἰρὸν ποιεῦσι τάδε. τῶν ἀ-
 ποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες
 20 σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸν ἥερα ἰεῖσι· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀ-
 πέρξαντες ἰρήϊα ἀπαλλάσσονται· χεῖρ δὲ, τῇ ἂν πέσῃ, κέεται,
 καὶ χωρὶς ὁ νεκρός.

LXIII. Θυσίαι μὲν νυν αὕται σφι κατεστέασι. ὑσὶ δὲ οὗτοι οὐ-
 δὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ θέλουσι.

LXIV. Τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακέεται. ἐπεὰν
 τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει.
 ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει
 τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς ληΐης μεταλαμ-
 5 βάνει τὴν ἂν λάβωσι· μὴ ἐνείκας δὲ, οὐ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν
 τρόπῳ τοιῷδε. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος
 τῆς κεφαλῆς ἐκσεῖει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοὸς πλευρῇ, δέψει
 τῇσι χερσὶ· ὀργήσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χειρόμακτρον ἔκτῃται· ἐκ δὲ

τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὅς γάρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα 10 ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρῶντες κατὰ περ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας, νεκρῶν ἐόντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δῆρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, 15 ἦν ἄρα σχεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται.

LXV. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε. ἀποπρίσας ἕκαστος πᾶν τὸ ἐνεργε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει καὶ ἦν μὲν ἡ πένης, ὁ δὲ ἔσωθεν ὠμοβοήην μούνην περιτείνας, οὕτω χρᾶται· ἦν δὲ ἡ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοήην περιτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποι- 5 εῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκητῶν, ἦν σφι διάφοροι γένωνται, καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγον ποίεῃται, τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς οἱ ἐόντες οἰκήϊοι πόλεμον προσεθήκαντο, καὶ σφρων αὐτὸς ἐπεκράτησε, ταύτην ἀνδραγαθήν λέγοντες.

LXVI. Ἀπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἕκαστου ὁ νομάρχης, ἕκαστος ἐν τῷ ἑαυτοῦ νομῷ, κίρνῃ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων τοῖσι ἀνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι. τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ἡ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἡτιμωμένοι ἀποκατέαται· ὄνειδος δὲ σφί ἐστι μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἂν αὐ- 5 τῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἀνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύν-δυο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

LXVII. Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοὶ, οἳ μαντεύονται ῥάβδοις ἰτεῖνῃσι πολλῇσι ᾧδε. ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαί, διεξελίσσουσι αὐτούς καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες, θεσπίζουσι ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὗτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. 5 αὕτη μὲν σφι ἡ μαντικὴ πατρῴη ἐστί. οἱ δὲ Ἐνάρεες, οἱ ἀνδρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι. φιλύρης ὧν φλοιῷ μαντεύονται. ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοις τοῖσι ἑαυτοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ.

LXVIII. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμη, μεταπέμπε-

ται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἳ
 τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν
 μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληῖας ἰστίας ἐπιόρκηκε ὅς καὶ ὅς,
 5 λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἄν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βασιληῖας ἰστί-
 ας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἐστὶ ὁμνύναι τότε, ἐπεὰν τὸν μέ-
 γιστον ὄρκον ἐθέλωσι ὁμνύναι. αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται
 οὗτος τὸν ἄν δὴ φῶσι ἐπιόρκῃσαι· ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντι-
 ες, ὡς ἐπιόρκῃσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληῖας ἰστίας,
 10 καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος
 ἐπιόρκῃσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς
 μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας. καὶ ἦν μὲν καὶ οὗτοι,
 ἐσορέωντες ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσωσι ἐπιόρκῃσαι, τοῦ δὲ ἰθέως
 τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνου-
 15 σι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσω-
 σι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες
 τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐ-
 τοῖσι ἀπόλλυσθαι.

LXIX. Ἀπολλῦσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἄμαξαν
 φρυγάνων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμπεδήσαντες τοὺς
 μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσω δῆσαντες, καὶ στομώσαντες, κατειρ-
 γνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιεῖσι φο-
 5 ρήσαντες τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτῶν
 ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ
 δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς
 δ' ἄν ἀποκτείνῃ βασιλεὺς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλ-
 10 λὰ πάντα τὰ ἔρσενά κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει.

LXX. Ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἄν ποίεων-
 ται. ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσι τῶν τὰ ὄρκια ταμνομένων, τύψαντες ὀπέατι ἢ ἐπιτα-
 μόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπειτα ἀποβάψαν-
 5 τες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ οἷστοὺς, καὶ σάγαριν, καὶ
 ἀκόντιον. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλὰ, καὶ
 ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ τὸ ὄρκιον ποιεῦμενοι, καὶ τῶν ἐπο-
 μένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

LXXI. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορυ-
 σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεὺς,

ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν, κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχισθεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κε- 5 κομμένου καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου, συνερράμμενὴν ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ εἰς ἄλλο ἔθνος. οἳ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆῖοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ 10 τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὀϊστοὺς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέως εἰς ἄλλο ἔθνος τῶν ἀρχουσιν· οἳ δὲ σφί ἐπονται, εἰς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοι εἰσι τῶν ἐθνέων τῶν ἀρχουσιν, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα, 15 ἐπεὰν θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥίψι καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἵπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγε- 20 λιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς, καὶ φιάλας χρυσέας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλεώμενοι καὶ προθυμεόμενοι ὥς μέγιστον ποιῆσαι.

LXXII. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὗτις ποιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεωτάτους· οἳ δὲ εἰσι Σκύθαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ δὴ θεραπεύουσι τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφί θεράποντες· τούτων ὦν τῶν διηκόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους 5 τοὺς καλλιστεύοντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι· ἀψίδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες ὑπτιον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς ἀψίδος ἐπ' ἕτερα δύο, καταπήξαντες τρόπῳ τοιούτῳ πολλὰ ταῦτα· ἔπειτα τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεα ξύλα παχέα διελάσαν- 10 τες μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἀψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι ἀψίδες ὑπέχουσι τοὺς ὦμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπισθε παρὰ τοὺς μηρούς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμφοτέρω κατακρέμαται μετέωρα· χαλινούς δὲ καὶ στόμια ἐμβαλόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι εἰς τὸ πρόσθεν 15

αὐτῶν, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεηνίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεὰν νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τὴν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσῃσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ
 20 ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τόρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιούτους, ἀπελαύνουσι.

LXXIII. Οὕτω μὲν τοὺς βασιλέας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες κατὰ τοὺς φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμένους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδε-
 κόμενος εὐωχέει τοὺς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ πάντων παρατιθεῖ
 5 τῶν καὶ τοῖσι ἄλλοις. ἡμέρας δὲ τεσσαεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαί-
 ρονται τρόπῳ τοιῷδε. σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τάδε· ἐπεὰν ξύλα στήσῃσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πῖλους εἰρινέους περιτείνουσι·
 10 συμφράζαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσ-
 βάλλουσι ἐς σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πέλων.

LXXIV. Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν παχύτητος καὶ μεγάλους, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτη· ταύτῃ δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτη καὶ σπειρο-
 μένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήϊκες μὲν καὶ εἴματα ποιεῦνται
 5 τοῖσι λινέοις ὁμοιότατα· οὐδ' ἂν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ καννάβιός ἐστι· ὅς δὲ μὴ εἶδὲ κω τὴν καννάβιδα, λίνεον δοκήσει εἶναι τὸ εἶμα.

LXXV. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καννάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ τοὺς πῖλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρί· τὸ δὲ θυμῖται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ
 5 οὐδεμία ἂν μιν πυρίῃ ἀποκρατήσῃ. οἱ δὲ Σκύθαι, ἀγάμενοι τῇ πυρίῃ, ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἐστί· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ὕδωρ παραχέ-
 ουσαι, κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασωχόμενον τοῦτο, παχὺ
 10 ἐὼν, καταπλάσσονται πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσαι τῇ δευ-
 τέρῃ ἡμέρῃ τὴν καταπλαστὴν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί.

LXXVI. Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι, μή τι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥκιστα, ὡς διέδεξαν Ἀνάχαρσις τε, καὶ δεύτερα αὐτὶς Σκύλης. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεὶ τε γῆν πολλὴν θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλήν, ἐκομίζετο εἰς ἥθεα τὰ Σκυθέων, 5 πλέων δι' Ἑλλησπόντου, προσίσχει εἰς Κύζικον, καὶ, εὔρε γὰρ τῇ Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὁρτὴν κάρτα μεγαλοπρεπέως, εὔξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἦν σῶς καὶ ὑγιῆς ἀπονοστήσῃ εἰς ἐωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταῦτά κατὰ τὰ ὄρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας, καὶ παννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ 10 ἀπίκετο εἰς τὴν Σκυθικὴν, καταδύς εἰς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἡ δ' ἐστὶ μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλήϊον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· εἰς ταύτην δὲ καταδύς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὁρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ Θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν τις Σκυθέων καταφρα- 15 σθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν, ἦν τις εἴρηται περὶ Ἀναχάρσιος, οὗ φασί μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ 20 ἤκουσα Τίμνεω, τοῦ Ἀριαπείθεος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου, τοῦ Λύκου, τοῦ Σπαργαπείθεος. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης ὁ Ἀνάχαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανών. Ἰδάνθυρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. 25

LXXVII. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους εἶναι εἰς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοις δὲ 5 εἶναι μούνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπ' αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρηξε διὰ ξεινικά τε νόμια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας.

LXXVIII. Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀριαπείθεος, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπείθει γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης· ἐξ Ἰστριηνῆς

δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς ἐγχωρίης· τὸν ἡ μήτηρ
 5 αὕτη γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ,
 χρόνῳ ὕστερον, Ἀριαπεΐθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπεΐ-
 θεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέως· Σκύλης δὲ τήν τε βασιληΐην
 παρέλαβε, καὶ τήν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὐνομα ἦν Ὀποίη.
 ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποίη ἀστὴ, ἐξ ἧς ἦν Ὀρικος Ἀριαπεΐθει παῖς.
 10 βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, διαίτη μὲν οὐδαμῶς ἠρέσκετο
 Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος
 ἦν ἀπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεε τε τοιοῦτο· εὖτε ἀ-
 γάγοι τήν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενεΐτέων ἄστν, (οἱ δὲ
 Βορυσθενεΐται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους,) ἐς
 15 τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τήν μὲν στρατιὴν καταλείπεσκε ἐν
 τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅπως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας
 ἐγκληΐσειε, τήν στολὴν ἀποθέμενος τήν Σκυθικὴν, λάβεσκε ἂν
 Ἑλληνίδα ἐσθῆτα. ἔχων δ' ἂν ταύτην, ἠγόραζε, οὔτε δορυφόρων
 ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός· τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τίς
 20 μιν Σκυθέων ἴδοι ἔχοντα ταύτην τὴν στολὴν· καὶ τὰλλα ἐχρᾶτο
 διαίτη Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱερά ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλ-
 λήνων. ὅτε δὲ διατρίψειε μῆνα ἢ πλεον τούτου, ἀπαλλάσσετο,
 ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολὴν. ταῦτα ποίεσκε πολλάκις· καὶ οἰκία
 τε ἐδείματο ἐν Βορυσθενεΐ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην.

LXXIX. Ἐπεὶ τε δὲ ἔδεε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προ-
 φάσιος τοιῆσδε. ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλ-
 λοντι δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο φάσμα μέ-
 γιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεΐτέων τῇ πόλει οἰκίης μεγάλης καὶ πο-
 5 λυτελέως περιβολῇ, τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων μνήμην
 εἶχον, τήν τε πέριξ λευκοῦ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστα-
 σαν· ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάρη
 πᾶσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου εἵνεκα ἥσσον ἐπετέλεσε τὴν τελε-
 τήν. Σκύθαι δὲ τοῦ Βακχεύειν πέρι Ἑλλησι ὀνειδίζουσι· οὐ γάρ
 10 φασὶ οἶκός εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει
 ἀνθρώπους. ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρή-
 στευσε τῶν τις Βορυσθενεΐτέων πρὸς τοὺς Σκύθας, λέγων· “ Ἡμῶν
 “ γὰρ καταγελάτε, ὦ Σκύθαι, ὅτι Βακχεύομεν καὶ ἡμέας ὁ
 “ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα
 15 “ λελάσθηκε, καὶ Βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δὲ
 “ μοι ἀπιστέετε, ἐπεσθε, καὶ ὑμῶν ἐγὼ δείξω.” Εἶποντο τῶν

Σκυθέων οἱ προεστέωντες· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης, λάβρη ἐπὶ πύργον κατεΐσε. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ Διάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἰδὼν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ 20 τὰ ἴδοιεν.

LXXX. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἥθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι προστησάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τήρῳ θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποίεετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμα- 5 σάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην· ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρηῖκες. μελλόντων δὲ αὐτῶν συνάψειν, ἔπεμψε Σιτάλκης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε· “ Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἷς μὲν μευ τῆς “ ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοὶ ἀπόδος τοῦ- 10 “ τον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι· στρατιῇ δὲ μήτε “ σὺ κινδυνεύσης, μήτ' ἐγώ.” Ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκεω, πεφευγὼς τοῦτον. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα· ἐκ- 15 διδοὺς δὲ τὸν ἑωυτοῦ μήτρωα Σιτάλκη, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελφεόν, ἀπήγετο· Σκύλεω δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. οὕτω μὲν περιστέλλουσι τὰ σφέτερα νόμια Σκύθαι, τοῖσι δὲ παρακτωμένοισι ξεινικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

LXXXI. Πλήθος δὲ τὸ Σκυθέων οὐκ οἶός τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἤκουον· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναί σφεας, καὶ ὀλίγους, ὥς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν. ἔστι μεταξὺ Βορυσθένεός τε ποταμοῦ καὶ Ὑπάνιος χῶρος, οὕνομα δὲ οἷ ἐστι Ἑξαμπαῖος 5 τοῦ καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀπορρέει τὸν Ὑπανιν ἄποτον ποιεῖν· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκήϊον, μεγάθει καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆ- 10 ρος, τὸν Πausανίης ὁ Κλεομῆρότου ἀνέθηκε. ὅς δὲ μὴ εἶδέ κω τοῦτον, ὥδε δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν Σκύθησι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήϊον ἐστι δακτύλων ἑξ. τοῦτο ὧν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀργείων γε-

νέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὐνομα εἶναι
 15 Ἀριαντάν, τούτων εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν
 πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μίαν ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ κομίσαι· ὅς
 δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομισθῆναί τε δὴ χρῆμα
 πολλὸν ἄρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λι-
 πέσθαι· ἐκ τουτέων δὴ μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀνα-
 20 θεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους
 τοῦ Σκυθέων ἤκουον.

LXXXII. Θωυμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι
 ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ
 ἀποθωυμάσαι ἄξιον καὶ πάρεξ τῶν ποταμῶν καὶ τοῦ μεγάλθεος
 τοῦ πεδίου παρέχεται, εἰρήσεται· ἵχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν
 5 πέτρῃ ἐνεδόν, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δί-
 πηχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι. ἀνα-
 βήσομαι δὲ ἐς τὸν κατ' ἀρχὰς ἡῖα λέξων λόγον.

LXXXIII. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς
 Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάζοντας τοῖσι μὲν πεζὸν
 στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηϊκιον
 Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπερος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου,
 5 ἔχρηζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιεέσθαι, κατα-
 λέγων τῶν Σκυθέων τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμβου-
 λεύων οἱ χρηστά, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ τὰ πάντα
 παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων.

LXXXIV. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου,
 τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομένων, ἕνα αὐτῷ
 καταλειφθῆναι. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι καὶ μετρίων δεομένῳ,
 πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχα-
 5 ρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατηγῆς ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ ἐκέ-
 λευσε τοὺς ἐπεστεῶτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖ-
 δας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλίποντο.

LXXXV. Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο
 τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ἐν-
 θεῦτεν ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας καλευμένας, τὰς
 πρότερον πλαγκτὰς Ἑλληνέες φασι εἶναι. ἐζόμενος δὲ ἐπὶ τῷ
 5 ἱρῷ, ἐθηεῖτο τὸν Πόντον, ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἀπάν-
 των πέφυκε θωυμασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι
 ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς

ἑωυτοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελάγεος τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ δὲ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἔζευκτο ἢ γέφυ- 10 ρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστὶ. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἢ δὲ Προποντὶς, εὖσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στεινότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος, 15 τὸ δὲ Αἶγαῖον καλεῖται.

LXXXVI. Μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε. νηῦς ἐπίπαν μάλιστά κη κατανύει ἐν μακρημερίῃ ὀργυιάς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἤδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερέων ἑννέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων 5 γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τούτων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος· αὗται δὲ τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὀργυιέων γίνονται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισ- 10 χίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτὸν, οὐ πολλῷ τέφῃ ἐλάσσῃ ἑωυτοῦ· ἢ Μαιῆτις τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

LXXXVII. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐθήησατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. θησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσαπερ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν 5 ἦρχε. τούτων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἐβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσiai συνελέχθησαν. τῇσι μὲν νυν στήλησι ταύτησι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον τούτων, ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὁρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς λίθου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου 10 τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βόσπορου ὁ χῶρος τὸν ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱεροῦ.

LXXXVIII. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀριχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι δέκα. ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχὴν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεύξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν 5 προεδρίῃ κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἡραῖον, ἐπιγράψας τάδε·

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἡρῇ μνημόσυνον σχεδίας·
Αὐτῷ μὲν στέφανόν περιθείς, Σαμίοισι δὲ κῦδος,
Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

Ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο.

LXXXIX. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἰωσι παραγγείλας πλέειν ἐς τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ 5 ναυτικὸν ἦγον Ἰωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἐπλεε ἰθὺ τοῦ Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμόν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐζεύγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπο- 10 ρον κατὰ τὴν σχεδίην, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηϊκῆς· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τέαρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς.

XC. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιόικων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέροντα, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσερῆκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι· καὶ αἱ μὲν αὐτέων 5 εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθῳ, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν. ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἐβρον· ὁ δὲ, ἐς Θάλασσαν τὴν παρ' Αἴνῳ πόλιν.

XCI. Ἐπὶ τοῦτον ὧν τὸν ποταμόν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἡσθεὶς τῷ ποταμῷ, στήλην ἕστησε καὶ ἐνθαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑΨΟΥ ΠΟΤΑ- 5 ΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ' ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' Αὐτάς Ἀπύκετο Ἐλαγνῶν Ἐπὶ Σκυῖθας

ΣΤΡΑΤΟΝ Ἀνὴρ Ἀριστός τε καὶ Κάλλιςτος πάντων Ἀνθρώπων, Δαρείῳς ὁ ὕστατος περσέων τε καὶ πάσης τῆς ἡπείρου βασιλεύς. ταῦτα δὴ ἐνθαῦτα ἐγράφη.

XCII. Δαρείῳς δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκητο εἰς ἄλλον ποταμόν, τῷ οὐνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμόν ἀπικόμενος, ἐποίησε τοιόνδε. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἓνα παρεζιόντα τιθέναι εἰς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον. ὥς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπέ- 5 τέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν, ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

XCIII. Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἰστρὸν, πρώτους αἰρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Σκυρμιάδαι καὶ Νιψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνω- 5 μοσύνην τραπόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηϊκῶν ἐόντες ἀνδρείοτατοι καὶ δικαιοτάτοι.

XCIV. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἵεναι τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεζελέϊζιν. διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφρων αὐτῶν ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἐκά- 5 στοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτῶν ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, μετέωρον ῥιπτεῦσι εἰς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάνη ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἴλεως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι· ἦν δὲ μὴ ἀποθάνη, 10 αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. οὗτοι οἱ αὐτοὶ Θρηῖκες καὶ πρὸς βροντὴν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ θεῷ, οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον.

XCV. Ὡς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόντον, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, ἐόντα ἄνθρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλεύθερον, χρήματα κτήσασθαι συχνά·

5 κτησάμενον δὲ, ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἐωυτοῦ. ἄτε δὲ κακοζίων τε ἐόν-
των τῶν Θρηϊκῶν καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον ἐπι-
στάμενον δίκαιτάν τε Ἰάδα, καὶ ἥθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρηϊκάς,
οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ
σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, εἰς τὸν πανδο-
10 κεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν
ὥς οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ γι-
νόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι εἰς χῶρον τοῦτον ἵνα αἰεὶ πε-
ριέοντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλε-
χθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἶκημα ἐποίεετο.
15 ὥς δὲ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηϊκῶν ἠφα-
νίσθη· καταβὰς δὲ κάτω εἰς τὸ κατάγαιον οἶκημα, δίκαιτᾱτο
ἐπ' ἔτεα τρία. οἱ δὲ μιν ἐπόθεόν τε, καὶ ἐπένθεον ὥς τεθνεῶντα·
τετάρτῳ δὲ ἔτει ἐφάνη τοῖσι Θρηϊξί. καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγέ-
νετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά φασι μιν ποιῆσαι.

XCVI. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἶκημα-
τος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε ὧν πιστεύω τι λήν· δοκέω δὲ πολλοῖσι
ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον γενέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ
ἐγένετό τις Ζάλμοξις ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος
5 ἐπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι,
ὥς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

XCVII. Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρα-
τὸς, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων, Δαρεῖος ἐκέλευσε
τοὺς Ἰωνας, τὴν σχεδίην λύσαντας ἐπεσθαι κατ' ἡπειρον ἐωυτῷ,
καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ
5 ποίεειν τὰ κελευόμενα, Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυ-
ληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότερον εἴ οἱ φίλον εἴη
γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι. “Ω
“ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρο-
“ μένον φανήσεται οὐδέν, οὔτε πόλις οἰκεομένη· σὺ νῦν γέφυραν
10 “ ταύτην ἔα κατὰ χώραν ἐστάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπῶν τού-
“ τούς, οἳ περ μιν ἔζευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρῆξωμεν εὐρόν-
“ τες Σκύθας, ἐστὶ ἀποδος ἡμῖν· ἦν τε καὶ μή σφεας εὐρεῖν δυ-
“ νεώμεθα, ἢ γε ἀποδος ἡμῖν ἀσφαλῆς. οὐ γὰρ ἔδειςά κω, μὴ
“ ἐσσωθέωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ· ἀλλὰ μᾶλλον, μὴ, οὐ δυνά-
15 “ μενοί σφεας εὐρεῖν, πάθωμέν τι ἀλώμενοι. καὶ τάδε λέγειν φαίη
“ τις ἂν με ἐωυτοῦ εἵνεκεν, ὥς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμην μὲν,

“ τὴν εὕρισκον ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐτὸς μέντοι
 “ ἔφομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθείην.” Κάρτα τε ἤσθη τῇ γνώμῃ
 Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμείψατο τοῖσδε· “ Ξεῖνε Δέσκιε, σωθέντος
 “ ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντί 20
 “ χρηστῆς συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.”

XCVIII. Ταῦτα εἶπας, καὶ ἀπάψας ἄμματα ἐξήκοντα ἐν
 ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε τάδε·
 “ Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέ-
 “ φυραν, μετείσθω μοι· ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα τόνδε, ποίετε τάδε.
 “ ἐπεὰν με ἴδητε τάχιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου 5
 “ ἀρξάμενοι τοῦ χρόνου, λύετε ἄμμα ἐν ἐκάστης ἡμέρης. ἦν δὲ
 “ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρῶ, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῖν αἱ ἡμέ-
 “ ραι τῶν ἀμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέραν αὐτῶν. μέχρι
 “ δὲ τούτου, ἐπεὶ τε οὕτω μετέδοξε, φυλάσσετε τὴν σχεδίην, πᾶ-
 “ σαν προθυμίην σωτηρίας τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα 10
 “ δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε.” Δαρεῖος μὲν ταῦτα
 εἶπας, ἐς τὸ πρόσω ἐπείγετο.

XCIX. Τῇ δὲ Σκυθικῇ γῆς ἡ Θρηϊκή τὸ ἐς Θάλασσαν
 πρόκειται· κόλπου δὲ ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε
 ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἰστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ
 στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ, ἔρχομαι σημανέων τὸ
 πρὸς Θάλασσαν αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρας ἐς μέτρησιν. ἀπὸ 5
 Ἰστροῦ αὕτη ἡδὴ ἀρχαίη Σκυθική ἐστι, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ
 νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ
 δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ Θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσιν, ἐοῦ-
 σαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ
 Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλεομένης· αὕτη 10
 δὲ ἐς Θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. ἐστὶ γὰρ
 τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὖρων ἐς Θάλασσαν φέροντα, τὴν
 τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττι-
 κῆς χώρας· καὶ παραπλήσια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς
 Σκυθικῆς, ὥς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοί- 15
 ατο τὸν γουνὸν τὸν Σουνιακὸν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω
 δὲ, ὥς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβαλέειν. τοιοῦτον ἡ
 Ταυρική ἐστι. ὅς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε,
 ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω· ὥς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ 20

μὴ Ἰήπυγες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρικὴ.

С. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύθαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ἡοίης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, μέχρι Τανάϊδος ποταμοῦ, ὅς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἥδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατύπερθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἀποκληῖται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ πρῶτων Ἀγαθύρων· μετὰ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων.

СΙ. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰρήνης τετραγώνου, τῶν δύο μερέων κατηκόντων ἐς θαλάσσαν, πάντα ἴσον τό τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θαλάσσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθένεός τ' ἐπὶ τὴν λίμνην 5 τὴν Μαιήτιν, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω ἂν εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια, τὰ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, 10 ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη.

СΙΙ. Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, ὡς οὐκ οἰοί τε εἶσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μοῦνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ καὶ δὴ οἱ βασιλεῖς συνελθόντες ἐβουλεύοντο, ὡς στρατοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἦσαν δὲ οἱ 5 συνελθόντες βασιλεῖς, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων.

СΙΙΙ. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοισίδε χρέωνται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς τε ναυηγούς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, τρόπῳ τοιῷδε· καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσιν τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὲ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ 5 διωθέουσι κάτω (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδρυται τὸ ἰρόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ, κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας, 10 τοὺς ἂν χειρῶσονται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμῶν ἕκαστος κεφαλὴν,

ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία· ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσιν πολλόν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ ληΐης τε καὶ πολέμου.

CIV. Ἀγάθυρσοι δὲ, ἀβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήϊοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθει χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμια Θρήϊξι προσκεχωρήκασιν.

CV. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι. γενεῇ δὲ μὴ πρότερόν σφεας τῆς Δαρείου στρατηλασίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὀφίας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῖνες ἄνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον· ἐς ὃ, πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἐωυτῶν ἐκλι- 5 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι· λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὥς ἕτερος ἐκάστου ἀπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὗτις ὀπίσω ἐς ταῦτα κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἥσσον, καὶ 10 ὁμνύουσι δὲ λέγοντες.

CVI. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἥθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσὶ· ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην· γλῶσσαν δὲ ἰδίην· ἀνθρωποφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων.

CVII. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται.

CVIII. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη, ὄνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γελωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγεθος 5 κῶλον ἕκαστον, τριήκοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά. ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασι τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίνοις. καὶ τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἑλ- 10 ληνες· ἐκ τῶν δὲ ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδῖνοισι· καὶ γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέωνται.

CIX. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσση χρέωνται καὶ Γελωνοί·

ἀλλ' οὐδὲ δίαίτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι, καὶ φθειροτραγέουσι μοῦνοι τῶν ταύτη· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτη-
 5 μένοι, οὐδὲν τὴν ἰδέην ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλ-
 λήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι.
 ἡ δὲ χώρα σφέων, πᾶσά ἐστι δασέη ἴδησι παντοίησι· ἐν δὲ τῇ
 ἴδῃ τῇ πλείστη ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή, καὶ ἔλος καὶ
 κάλαμος περὶ αὐτήν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες ἀλίσκονται, καὶ κά-
 10 στορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα
 περὶ τὰς σισύρνας παραρῥάπτεται· καὶ οἱ ὄρχεις αὐτοῖσι εἰσι
 χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκесιν.

CX. Σαυροματέων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. ὅτε Ἕλληνες Ἀμα-
 ζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι οἱ Σκύθαι Οἰόρ-
 πατα· δύναται δὲ τὸ οὐνομα τοῦτο κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν
 ἀνδροκτόνοι· Οἶδρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατὰ, κτείνειν·)
 5 τότε λόγος, τοὺς Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι
 μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας
 ἠδυνέατο ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας, ἐκκόψαι
 τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆ-
 σθαι, οὐδὲ ἰστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας,
 10 ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης
 τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Κρημνοῦς. οἱ δὲ Κρημνοὶ εἰσὶ γῆς τῆς Σκυ-
 θέων τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀπορᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀ-
 μαζόνες, ὥδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱπ-
 ποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλητ-
 15 ζοντο τὰ τῶν Σκυθέων.

CXI. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα· οὔτε
 γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θωύ-
 ματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτάς εἶναι ἄνδρας τὴν
 αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ πρὸς αὐτάς ἐποιεῦντο· ἐκ
 5 δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνω-
 σαν εἰσὺς γυναῖκας. βουλευομένοισι ᾧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν
 μὲν οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτάς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-
 πέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαι περ ἐκεῖναι ἦσαν·
 τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεινέων, καὶ ποίειν τὰ περ
 10 ἂν καὶ ἐκεῖναι ποίεωσι· ἦν δὲ αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ,
 ὑποφεύγειν δέ· ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον

στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι.

CXII. Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίευν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιῇ δηλήσει ἀπιγμένους, ἔων χαίρειν· προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρῳ τὸ στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ οὐδὲ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόην ἔζωον τὴν αὐτὴν ἐκείνησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι.

CXIII. Ἐποίευν δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο σποράδες, κατὰ μίαν τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλλήλων, ἐς εὐμαρίην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι, ἐποίευν τώυτὸ τοῦτο· καὶ τις μουνωθεισέων τινὶ αὐτέων ἐνεχρίμπετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο, ἀλλὰ περιεῖδε χρήσασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τώυτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς· τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὔρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὥς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων.

CXIV. Μετὰ δὲ, συμμίζαντες τὰ στρατόπεδα, οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύτην τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνέατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες· “ Ἡμῖν εἰσὶ μὲν 5
 “ τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζόην τοι-
 “ ἦνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος διαιτώμεθα.
 “ γυναῖκας δὲ ἔχομεν ὑμέας, καὶ οὐδαμέας ἄλλας.” Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν τάδε· “ Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ
 “ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ 10
 “ κείνησί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντίζομεν καὶ ἵπ-
 “ παζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι
 “ γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔρ-
 “ γα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, οὐτ' ἐ-
 “ πὶ θήρην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα 15

“ ἐκείνησι συμφέρεσθαι. ἀλλ’ εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας,
 “ καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ τοὺς τοκέας, ἀπο-
 “ λάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέω-
 “ μεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.”

CXV. Ἐπεΐθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπίσω παρὰ
 τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτοὺς τάδε· “ Ἡμέ-
 “ ας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως χρῆ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώ-
 5 “ ρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀποστερησάσας πατέρων· τοῦτο δὲ, τὴν
 “ γῆν τὴν ὑμετέρεην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ’ ἐπεὶ τε ἀξιούτε
 “ ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποίετε ἅμα ἡμῖν· φέρετε, ἐξα-
 “ ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περῆσαντες Τάναϊν ποτα-
 “ μὸν οἰκέωμεν.”

CXVI. Ἐπεΐθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν
 Τάναϊν, ὠδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ
 τοῦ Τανάϊδος ὁδόν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς
 βορῇν ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χώρον, ἐν τῷ νῦν κα-
 5 τοίκηνται, οἴκησαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ
 παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων
 ἐκφοιτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐς
 πόλεμον φοιτῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσai.

CXVII. Φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν
 αἱ Ἀμαζόνες. τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδέ σφι διακέεται· οὐ γαμέ-
 εται παρθένος οὐδεμία, πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ.
 5 αἱ δὲ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυ-
 νάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι.

CXVIII. Ἐπὶ τούτων ὧν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βα-
 σιλέας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον
 ἐκιδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ
 πάντα κατέστραπται, γέφυραν ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσ-
 5 πόρου, διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἡπειρον· διαβὰς δὲ, καὶ καταστρε-
 ψάμενος Θρήϊκας, γεφυροῖ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ
 τάδε πάντα ὑπ’ ἐωυτῷ ποιήσασθαι. “ Ὑμεῖς ὧν μηδενὶ τρόπῳ,
 “ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιῖδητε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ
 “ τῷυτὸ νοήσαντες, ἀντιάζωμεν τὸν ἐπιόντα. οὕκων ποιήσετε ταῦ-
 10 “ τα, ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες,

“ ὁμολογίῃ χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμέων
 “ τιμωρῆειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον. ἤκει
 “ γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ’ ἡμέας ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας
 “ οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπέχε-
 “ σθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἔρεομεν· εἰ γὰρ ἐπ’ ἡ- 15
 “ μέας μούρους ἐστρατηλάτῃς ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε δου-
 “ λосύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχό-
 “ μενον, οὕτω ἵεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς
 “ ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε
 “ τάχιστα διέβη τήνδε τὴν ἡπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους 20
 “ ἡμεροῦται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ’ ἐωυτῷ Θρήϊ-
 “ κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας.”

CXXIX. Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων, ἐβουλεύοντο οἱ βα-
 σιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἡκοντες· καὶ σφρων ἐσχίσθησαν αἱ γνώ-
 μαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης,
 κατὰ τώυτὸ γενόμενοι, ὑπεδέκοντο Σκύθησι τιμωρῆσειν· ὁ δὲ Ἀ-
 γάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Μελαγ- 5
 χλαίνων καὶ Ταύρων, τάδε Σκύθησι ὑπεκρίναντο· “ Εἰ μὲν μὴ
 “ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ ἄρξαντες πο-
 “ λέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε
 “ ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες, τώυτὸ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσο-
 “ μεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ 10
 “ ἡμέων, ἐπεκρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ Θεὸς παρεδί-
 “ δου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφῆας ὡυτὸς Θεὸς ἐγείρει, τὴν ὁμοίην
 “ ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς δὲ οὔτε τι τότε ἡδικήσαμεν τοὺς ἄν-
 “ δρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικεῖν. ἦν
 “ μέντοι ἐπίῃ καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, ἄρξῃ τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς 15
 “ ἀπωσόμεθα. μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ’ ἡμῖν αὐ-
 “ τοῖσι. ἤκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ’ ἡμέας Πέρσας, ἀλλ’ ἐπὶ
 “ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους.”

CXX. Ταῦτα ὥς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύ-
 οντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίαν ποιεῖσθαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτι δὴ
 σφι οὕτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγίνοντο· ὑπεξιώντες δὲ, καὶ ὑπεξ-
 ελαύνοντες, τὰ φρέατα, τὰ παρεξίοιεν αὐτοί, καὶ τὰς κρήνας
 συγχοῦν, τὴν ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ σφέας διελόν- 5
 τες. καὶ πρὸς μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε Σκώ-
 πασις, προσχωρῆειν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἦν

ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τανάϊδος ποταμοῦ παρὰ τὴν
 Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγοντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω,
 10 ἐπιόντας διώκειν. αὕτη μὲν σφι μία ἦν μοῖρα τῆς βασιληΐης, τε-
 ταγμένη ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 ληϊῶν, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἥρχε Ἰδάνθυρσος, καὶ τὴν τρίτην
 τῆς ἐκασίλευε Τάξακισ, συνελθούσας ἐς τῷτο, καὶ Γελωνῶν τε
 καὶ Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδῷ προέχον-
 15 τας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν, ὑπιόντας τε καὶ ποιεύντας τὰ βε-
 βουλευμένα. πρῶτα μὲν νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν
 ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολε-
 μώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς
 Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ὑποστρέ-
 20 φειν ἐς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχειρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη.

СХХІ. Ταῦτα οἱ Σκύθαι βουλευσάμενοι, ὑπηντίαζον τὴν Δα-
 ρείου στρατιήν, προδρόμους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρί-
 στους. τὰς δὲ ἀμάξας, ἐν τῇσί σφι διαιτᾶτο τὰ τέκνα τε καὶ
 αἱ γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα [πάντα,] πλὴν ὅσα σφι ἐς
 5 φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι, τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι
 ἀμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐλαύνειν.
 ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο.

СХХІІ. Τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὥς εὔρον τοὺς Πέρσας
 ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν
 τούτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῷ προέχοντες, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ
 τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὥς εἶδον ἐπιφανεῖσαν
 5 τῶν Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπαγόντων· καὶ
 ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίαν τῶν μοιρέων ἴθυσαν, οἱ Πέρσαι ἐδίωκον
 πρὸς ἧῳ τε καὶ τοῦ Τανάϊδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν
 ποταμὸν, οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς ὃ τῶν Σαυροματέων
 τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων.

СХХІІІ. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἥϊσαν διὰ τῆς Σκυ-
 θικῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σινέεσθαι,
 ἅτε τῆς χώρας εὐρύσης χέρσου. ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὴν τῶν Βουδίνων
 χώραν ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλε-
 5 λοιπότων τῶν Βουδίνων, καὶ κεκενωμένου τοῦ τείχεος πάντων,
 ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ
 στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἐρῆμον ἀπίκοντο. ἡ δὲ
 ἐρῆμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς

Βουδίνων χώρας, εἰσά πλῆθος ἑπτὰ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι· ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσερες με- 10 γάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλομένην Μαιήτιν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὀαρος, Τάναϊς, Σύργις.

СХХІV. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἰδρυσεν τὴν στρατιὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστα· τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο, οἱ διωκό- 5 μενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέστρεφον ἐς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετήκε· αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας ἦϊε πρὸς ἐσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας φεύγειν. 10

СХХV. Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκητο, ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων· ἐντυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπεκφέροντας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ, οὐ γὰρ ἀνίεε ἐπιῶν ὁ Δαρεῖος, οἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρώτην δὲ, ἐς 5 τῶν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασσομένων δὲ καὶ τούτων, ἦϊσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὀρέοντες 10 καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν τῶν σφετέρων οὕρων· προλέγοντες ὡς, εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρσοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβόηθον ἐπὶ τοὺς οὕρους, ἐρύκειν ἐν 15 νῷ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περσέων ἅμα Σκύθησι, οὔτε πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο, ἐπιλαθόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὰ πρὸς βορέω ἐς τὴν ἐρήμον τεταραγμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευ- 20 ρίδος χώρας ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

СХХVІ. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμ-

Ψας Δαρείῳς ἰππέα παρὰ τὸν Σκυθέων βασιλέα Ἰδάνθυσον, ἔλεγε
τάδε· “ Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδε τὰ
“ ἕτερα ποίειν; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεος δοκέεις εἶναι σεαυτῷ, τοῖσι
5 “ ἑμοῖσι πρήγμασι ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
“ πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκειαι εἶναι ἡσσων, σὺ δὲ καὶ
“ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότη τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν
“ τε καὶ ὕδωρ, ἔλθε εἰς λόγους.”

CXXVII. Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰδάνθυρος ἔλεγε
τάδε· “ Οὕτω τὸ ἑμὸν ἔχει, ὦ Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώ-
“ πων δείσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδέ τι
“ νεώτερόν εἰμι ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐώθεα ποίειν. ὅ τι
5 “ δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. ἡμῶν
“ οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν πέρι δείσαντες μὴ
“ ἀλώῃ ἢ καρῇ, ταχύτερον συμμίσγοιμεν ἂν εἰς μάχην ὑμῶν. εἰ
“ δὲ θέοι πάντως εἰς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι
“ ἡμῶν ἐόντες τάφοι πατρῴοι, φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, συγχέ-
10 “ εἰν πειρᾶσθε αὐτούς· καὶ γνώσεσθε τότε, εἴτε ὑμῶν μαχησόμε-
“ θα περὶ τῶν τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ, ἦν
“ μὴ ἡμέας λόγος αἰεῖν, οὐ συμμίζομέν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ
“ τοσαῦτα εἰρήσθω. δεσπότης δὲ ἐμοὺς Δία τε ἐγὼ νομίζω, τὸν
“ ἑμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίην τὴν Σκυθέων βασίλειαν, μούρους
15 “ εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμ-
“ ψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἔλθειν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης
“ ἔφησας εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω.” (τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυθέων
ῤῥῆσις.) Ὁ μὲν δὴ κήρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ.

CXXVIII. Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλέες, ἀκούσαντες τῆς δουλο-
σύνης τὸ οὐνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὴ μετὰ Σαυρο-
ματέων μοῖραν ταχθεῖσαν, τῆς ἡρχε Σκώπασις, πέμπουσι, Ἰωσι
κελεύοντες εἰς λόγους ἀπικέσθαι τούτοις, οἳ τὸν Ἰστρον ἐζευγμέ-
5 νον ἐφρούρεον· αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοις ἔδοξε πλανᾶν μὲν
μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοις ἐπιτίθεσθαι.
νωμῶντες ὧν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίευν τὰ βεβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἢ τῶν Σκυθέων·
οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον εἰς τὸν πεζόν.
10 ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρει· οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαράζαντες τὴν ἵππον,
ὑπέστρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας
παραπλησίαις προσβολὰς οἱ Σκύθαι.

CXXIX. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσησί τε ἦν σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκύ-
 θησι ἀντίζοον, ἐπιτιθεμένοισι τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶυμα
 μέγιστον ἔρέω· τῶν τε ὄνων ἢ φωνή, καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος.
 οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῆ ἢ Σκυθικῇ φέρει, ὥς καὶ πρότερόν
 μοι δεδήλωται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ παρά- 5
 παν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρίζοντες ὦν οἱ
 ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθέων· πολλάκις δὲ, ἐπελαυνόν-
 των ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων
 τῆς φωνῆς, ἐταράσσοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θώματι ἔσκον,
 ὀρθὰ ἰστάντες τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς 10
 τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρὸν τι ἐφέ-
 ροντο τοῦ πολέμου.

CXXX. Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυχημέ-
 νους, ἵνα παραμένοιν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ
 παραμένοντες ἀνιώατο, τῶν πάντων ἐπιδευέες ἐόντες, ἐποίευν
 τοιάδε. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν
 μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ὑπεξήλαυνον εἰς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ 5
 ἂν Πέρσαι ἐπελθόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
 ροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ.

CXXXI. Πολλάκις δὲ τοιοῦτου γινομένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν
 ἀπορίῃσι εἶχετο· καὶ οἱ Σκυθέων βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο, ἐπεμ-
 πον κήρυκα, δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε, καὶ μῦν, καὶ βά-
 τραχον, καὶ ὀϊστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα
 ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη οἱ ἐπεστάλθαι 5
 ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς
 Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γινῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν.
 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο.

CXXXII. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἔην, Σκύθας ἐωυτῷ διδό-
 ναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὥς
 μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται, καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος·
 βάτραχος δὲ ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ
 ὀϊστοὺς, ὥς τὴν ἐωυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ 5
 γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεστήκεε δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἡ Γωργύεω,
 τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐπτά ἐνὸς τῶν τὸν μάγον κατελόντων, εἰκάζον-
 τος τὰ δῶρα λέγειν· “ Ἦν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς
 “ τὸν οὐρανόν, ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς κατα-
 “ δύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι εἰς τὰς λίμνας ἐσπηδήσητε, οὐκ 10

“ ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι.”
Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἵκαζον.

СХХХІІІ. Ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἢ ταχθεῖσα πρότερον
μὲν παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην φρουρεῖν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν Ἰστρὸν
Ἰωσι εἰς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκητο ἐπὶ τὴν γέφυραν, ἔλεγε
τάδε. “ Ἄνδρες Ἰωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν ἤκομεν φέροντες, ἥνπερ
5 “ γε ἐθέλητε ἑσακούειν. πυνθανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλα-
“ σθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρήσαντας τὴν γέφυ-
“ ραν, αὐτοῦ μὴ παραγενομένου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλ-
“ λάσσεσθαι εἰς τὴν ὑμετέραν. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες,
“ ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίης, ἐκτὸς δὲ πρὸς ἡμέων.
10 “ τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ ἀπὸ τούτου ἀ-
“ παλλάσσεσθε.” Οὗτοι μὲν νυν, ὑποδεξαμένων Ἰώνων ποιήσιν
ταῦτα, ὀπίσω τὴν ταχίστην ἐπείγοντο.

СХХХІV. Πέρσησι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρεῖω,
ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπποισι, ὡς
συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθησι λαγὸς εἰς τὸ μέ-
σον διῆξε. τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὤρεον τὸν λαγὸν, ἐδίωκον. ταρ-
5 χθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῇ χρεωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος
τῶν ἀντιπολεμίων τὸν θόρυβον. πυθόμενος δὲ σφραγὶς τὸν λαγὸν
διώκοντας, εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περ ἐώθεε καὶ τὰ ἄλλα λέγειν.
“ Οὗτοι ὦ ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καί μοι νῦν
“ φαίνεται Γωργύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δώρων ὀρθῶς. ὡς
10 “ ὦν οὕτως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῷ μοι ἔχειν, βουλῆς ἀγα-
“ θῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλέως ἢ κομιδῇ ἡμῖν ἔσται τὸ ὀπίσω.”
Πρὸς ταῦτα Γωργύης εἶπε. “ ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ
“ λόγῳ ἠπιστάμην τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ,
“ μᾶλλον ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν
15 “ μοι δοκεῖ, ἐπὴν τάχιστα νύξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας τὰ πυρὰ,
“ ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρατιωτέων τοὺς ἀσθενε-
“ στάτους εἰς τὰς τάλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους
“ τάντας καταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν
“ Ἰστρὸν ἰθῦσαι Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἰωσι
20 “ δόξαι τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.” Γωργύης μὲν
ταῦτα συνεβούλευε.

СХХХV. Μετὰ δὲ, νύξ τε ἐγένετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ
γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν

ἐλάχιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντα καταδή-
 σας, κατέλιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ
 τοὺς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενέας τῆς στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκεν· ἵνα 5
 οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀσθενείης μὲν εἵνε-
 κεν κατελίποντο, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ
 καθαρχῷ τοῦ στρατοῦ ἐπιθήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθησι, οὗτοι δὲ
 τὸ στρατόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
 πομένοισι ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας, τὴν ταχί- 10
 στήν ἐπέειπετο ἐπὶ τὸν Ἰστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρημωθέντες τοῦ ὁμίλου,
 οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶ ἴεσαν τῆς φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ
 Σκύθαι τῶν ὄνων, πάγχυ κατὰ χώραν ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι.

СХХХVI. Ἡμέρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς
 προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖρὰς τε προετείνοντο τοῖσι Σκύ-
 θησι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὴν
 ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθέων καὶ ἡ
 μία, Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον τοὺς Πέρ- 5
 σας ἰθὺ τοῦ Ἰστροῦ. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
 πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε οὐ τετμη-
 μένων τῶν ὁδῶν· τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω, καὶ τὰ σύντομα
 τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου· ἀμαρτόντες ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῶ
 οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθόντες 10
 δὲ τοὺς Πέρσας οὐκ ἄπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἰωνας
 ἐόντας ἐν τῇσι νηυσί· “ Ἄνδρες Ἰωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν τοῦ
 “ ἀριθμοῦ διοίχηνται· καὶ οὐ ποιεέτε γε δίκαια, ἔτι παραμένον-
 “ τες. ἀλλ’, ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμένετε, νῦν λύσαντες
 “ τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε 15
 “ καὶ Σκύθησι εἰδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δε-
 “ σπότην ἡμεῖς παραστησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμους ἔτι ἄν-
 “ θρώπους αὐτὸν στρατεύσασθαι.

СХХХVII. Πρὸς ταῦτα οἱ Ἰωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδew μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιτέων τῶν
 ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἦν γνώμη, πείθεσθαι Σκύθησι, καὶ ἐλευθεροῦν
 Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίη ταύτη, λέγοντος, ὡς νῦν
 μὲν διὰ Δαρεῖον ἕκαστος αὐτῶν τυραννεύει πόλις· τῆς Δαρείου 5
 δὲ δυνάμιος καταιρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται
 ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλήσεσθαι γὰρ ἐκάστην
 τῶν πολιῶν δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἰστιαίου δὲ

γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι
 10 πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρεόμενοι.

СХХХVІІІ. Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντές τε τὴν ψῆφον, καὶ
 ἑόντες λόγου πρὸς βασιλέος· Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι· Δά-
 φνις τε Ἀβυδηνὸς, καὶ Ἰπποκλος Λαμψακηνὸς, καὶ Ἡρόφαντος
 Παριηνὸς, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης
 5 Κυζικηνὸς, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλ-
 λησπόντου. ἀπ' Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χῖος, καὶ Αἰάκης Σά-
 μιος, καὶ Λαοδάμας Φωκαιεὺς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκειμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ παρῆν
 λόγιμος μούνος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

СХХХІХ. Οὗτοι ὦν ἐπεὶ τε τὴν Ἰστιαίου αἰρέοντο γνώμην,
 ἔδοξε σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι τῆς
 μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἑόντα, λύειν δὲ ὅσον
 τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδὲν,
 5 καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι καὶ βουλόμενοι διαβῆναι
 τὸν Ἰστρον κατὰ τὴν γέφυραν· εἰπεῖν τε, λύοντας τῆς γεφύρης
 τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον, ὥς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθησί ἐστι ἐν
 ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. μετὰ δὲ, ἐκ πάντων
 ὑπεκρίνατο Ἰστιαῖος, τάδε λέγων· “ Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ
 10 “ ἦκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε· καὶ τά τε ἀπ' ὑμέων
 “ ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως
 “ ὑπηρετέεται. ὥς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον, καὶ προθυ-
 “ μίην πᾶσαν ἔχομεν, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε
 “ λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστι δίξασθαι ἐκείνους· εὐρόντας δὲ, ὑπὲρ
 15 “ τε ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν τίσασθαι οὕτως ὥς κείνους πρέπει.”

СХL. Σκύθαι μὲν τὸ δεύτερον Ἰωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀλη-
 θέα, ὑπέστρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης
 τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἵτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο,
 τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ διαφθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα
 5 συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ
 ἐβούλοντο, εὐπετέως ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ, τά σφι ἐδό-
 κее ἄριστα βεβουλευσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν
 νυν τῆς σφετέρης χώρας τῇ χιλὸς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν,
 ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίξηντο τοὺς ἀντιπολεμίους, δοκέοντες καὶ ἐκεί-
 10 νους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρῃσιν ποιέεσθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν
 πρότερον ἐωυτῶν γενόμενον στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦϊσαν· καὶ

οὕτω μόγις εὗρον τὸν πόρον. οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρώδιην ἀπίκατο μὴ σφεας οἱ Ἰωνες ἕως ἀπολελοιπότες.

CXLI. Ἦν δὲ περὶ Δαρειον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χεῖλεος τοῦ Ἰστροῦ, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τάς τε νέας ἀπάσας παρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιήν, καὶ 5 τὴν γέφυραν ἔζευξε.

CXLII. Πέρσαι μὲν ὧν οὕτω ἐκφεύγουσι· Σκύθαι δὲ διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἤμαρτον τῶν Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἰωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων· τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά φασι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. 5 ταῦτα μὲν δὲ Σκύθησι ἐς Ἰωνας ἀπέρριπται.

CXLIII. Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηϊκῆς πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· τῷ Δαρεῖος κοτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσησι ἔπος. ὠρμημένου Δαρείου ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἀνοιξε τά- 5 χιστα τὴν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβα- νος, ὃ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι, ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὲ Πέρσησι ταῦτά μιν εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατη- 10 γὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἐωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας.

CXLIV. Οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τότε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλχηδονίους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, ἔφη Καλχηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἐόντας τυφλοῦς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλ- 5 λίουτος παρῆντος κτίζειν χώρας, τὸν αἰσχίονα ἐλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὲ ὧν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔπρησσε.

CXLV. ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ δὲ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Λιβύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν τὴν ἐγὼ

ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τάδε. τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν
 5 τῶν ἐκ Βραυρῶνος ληϊσαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ
 τούτων ἐξελασθέντες ἐκ Δήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαί-
 μονα· ἰζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι
 δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἐπεμπον, πεισόμενοι τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί.
 οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὥς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖ-
 10 δες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσχόντας δὲ
 τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαί σφεας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκη-
 κοότες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ δεύτε-
 ρον, εἰρωτέον τί θέλοντες ἤκοιέν τε ἐς τὴν χώραν, καὶ πῦρ αἴθοιεν.
 οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἤκειν ἐς τοὺς πατέ-
 15 ρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαί τε οἰ-
 κέειν ἅμα τούτοισι, μοῖρᾴν τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς
 ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδε δέκεσθαι τοὺς Μινύας
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε ποιέειν
 ταῦτα, τῶν Τυνδαριδέων ἢ ναυτιλίῃ ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ
 20 τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ
 δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Δήμνου ἤγοντο, ἐξέ-
 δοσαν ἄλλοισι.

CXLVI. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα ποιεῦντες
 οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλ-
 λαβόντες δὲ σφεας κατέβαλον ἐς ἐρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἄν-
 5 κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν
 ἔμελλον σφεας καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν
 Μινυέων, εἰσελθεῖν τε ἐς τὴν ἐρκτήν, καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἐωυ-
 τῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφεας παρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων
 10 ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον, ποιεῦσι τοιάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον
 ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον.
 οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικῆν ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν
 ἔξω· ἐκφυγόντες δὲ τρόπῳ τοιούτῳ, ἵζοντο αὐτὶς ἐς τὸ Τηϋγετον.

CXLVII. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος,
 τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς
 ἀποικίην ἐκ Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος, γένος ἐὼν Κα-
 δμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι Ἀριστοδήμου παισὶ, Εὐρυσθέ-

νεῖ καὶ Προκλείῃ· ἐόντων δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπι- 5
τροπαίην εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληΐην. αὐξηθέντων δὲ
τῶν ἀδελφιδέων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὲ ὁ Θήρας
δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ τε ἐγεύσατο ἀρχῆς,
οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαιμόνι, ἀλλ' ἀποπλεύσεσθαι εἰς τοὺς
συγγενέας. ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένη νήσῳ, πρότερον 10
δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποι-
κίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀθήνορος, Εὐρώπην
διζήμενος, προσέσχε εἰς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· προσχόντι δὲ
εἶτε δὴ οἱ ἢ χώρα ἤρεσε, εἶτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο,
καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ 15
δὴ καὶ τῶν ἐωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίारων· οὗτοι ἐνέμοντο τὴν
Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λα-
κεδαιμόνος, ὁκτὼ ἀνδρῶν.

CXLVIII. Ἐπὶ τούτους δὴ ὦν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν
φυλέων, ἔστελλε, συνοικήσων τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐ-
τοὺς, ἀλλὰ κάρτα οἰκηιεύμενος. ἐπεὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκ-
δράντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἴζοντο εἰς τὸ Τηϋγετον, τῶν Λακεδαιμο-
νίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι, παραιτέεται ὁ Θήρας ὅπως 5
μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑπεδέκετό σφεας ἐξάζειν ἐκ τῆς
χώρας. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ
τρηκοντέροισι εἰς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἔπλωσε· οὗτι πάν-
τας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῖνες
αὐτῶν ἐτράποντο εἰς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας· τούτους 10
δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας, σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διεῖλον
καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάκιστον,
Φρίζας, Πύργον, Ἐπιον, Νούδιον· τουτέων δὲ τὰς πλεῖνας, ἐπ' ἐ-
μέο Ἡλεῖοι ἐπόρθησαν. τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἢ
ἐπωνυμίῃ ἐγένετο.

CXLIX. Ὁ δὲ παῖς, οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν
ἔφη αὐτὸν καταλείψειν ὅϊν ἐν λύκοισι ἐπὶ τοῦ ἔπεος τούτου οὐ-
νομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καί πως τὸ οὐνομα
τοῦτο ἐπεκράτησε. Ὀϊολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· ἐπ' οὗ Αἰγεῖ-
δαι καλεῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύ- 5
τῃ ἀνδράσι οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Θεοπροπίου
Ἐριννύων τῶν Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
μεινε τώυτὸ τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

CL. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου, ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκητο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ 5 τῆς πόλιος ἐκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐφημίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη “Κτίζειν ἐν Λιθύῃ πόλιν.” Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· “Ἐγὼ μὲν, ὦναξ, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς 10 “αἰείρεσθαι· σὺ δὲ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.” Ἀμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου, οὔτε Λιθύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.

CLI. Ἐπτά δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὕε τὴν Θήρην· ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἐνὸς, ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ Πυθίη τὴν ἐς Λιθύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν ἦν σφι μῆχος, πέμ- 5 πουςι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζημένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιθύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὔτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρέϊ, τῷ οὐνομα ἦν Κορώσιος· ὃς ἔφη ὑπ’ ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιθύην, καὶ Λιθύης ἐς Πλατέαν νῆσον. μισθῷ δὲ 10 τοῦτον πείσαντες ἤγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατὰσκοποι ἄνδρες τὰ πρῶτα, οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορώσιου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν Κορώσιον λείπουσιν, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου.

CLII. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγκειμένου, τὸν Κορώσιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα ἐπ’ Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη ἐς τὴν Πλατέαν ταύτην. πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορω- 5 σίου τὸν πάντα λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσιν. αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερῆσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησὸν, Δεῖν πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον

τοῦτον τὸν χρόνον ὥστε ἀπονοστήσαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα 10
 δὴ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἀτρεκίην ἴδμεν, ἐκ φορτίων
 ἐκέρδησαν, μετὰ γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην
 τούτῳ γὰρ οὐκ οἶά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά-
 την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἕξ τάλαντα, ἐποιήσαντο χαλ-
 κήιον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐτοῦ γρυπῶν κε- 15
 φαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἡραϊον, ὑποστήσαν-
 τες αὐτῷ τρεῖς χαλκέους κολοσσούς ἐπταπήχεας, τοῖσι γούνασι
 ἐρηγισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τού-
 του τοῦ ἔργου πρῶτα φίλῃαι μεγάλαὶ συνεκρήθησαν.

CLIII. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κορώσιον λιπόντες ἐν τῇ
 νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ
 Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἕαδε ἀδελφεόν τε ἀπ' ἀδελφεοῦ
 πέμπειν, πάλῳ λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν χώρων ἀπάντων, ἐπτα 5
 ἑόντων, ἄνδρας· εἶναι δὲ σφρων καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάτ-
 τον. οὕτω δὴ στέλλουσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλατέαν.

CLIV. Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ λόγου,
 συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ περὶ
 Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι
 τῆς Κρήτης Ἀξὸς πόλις, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς·
 ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγη- 5
 με ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδικαίεω εἶναι καὶ τῷ
 ἔργῳ μητρυιῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ, καὶ πᾶν ἐπ' αὐ-
 τῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην ἐπενείκασά οἱ, πείθει
 τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυ-
 ναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ 10
 Θεμίσων, ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀξῷ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρ-
 χος παραλαβὼν ἐπὶ ξείνια, ἐξορκοῖ, ἥ μὲν οἱ διηκονήσῃν ὃ τι ἂν
 δεηθῇ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξόρκωσε, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι τὴν ἑωυτοῦ
 θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ
 δὲ Θεμίσων, περιημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσά- 15
 μενος τὴν ξεινίην, ἐποίηε τοιάδε. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε·
 ὥς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσιεύμενος τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ
 Ἐτεάρχου, σχοινίοισι αὐτὴν διαδήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος,
 ἀνασπάσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην.

CLV. Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος,
 ἑὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ περὶ-

όντος ἐξεγένετό οἱ πάϊς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὐνομα
 ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι· ὡς μέντοι
 5 ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι Βάττος δὲ μετωνομάσθη ἐπεὶ τε ἐς Λιβύην
 ἀπίκητο, ἀπὸ τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ,
 καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενος. Λίβυες
 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπί-
 ζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βα-
 10 σιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ τε γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελ-
 φούς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χρᾶ ἡ Πυθίη τάδε·

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἀναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.

Ὡσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη· “ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ
 15 “ φωνὴν ἦλθες.” Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· “ὦ ναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον
 “ παρὰ σέ χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνα-
 “ τα χρᾶς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τέω δυνάμει; κοίη
 “ χειρί;” Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἄλλα οἱ χρᾶν. ὡς δὲ κα-
 τὰ τὰυτὰ ἐθέσπιζε οἱ καὶ πρότερον, οἶχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ
 20 Βάττος ἐς τὴν Θήρην.

CLVI. Μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραί-
 οισι συνεφέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θη-
 ραῖοι, ἐπεμبون ἐς Δελφούς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφί ἐχρησε, συγκτίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς Λιβύης ἀμει-
 5 νον πρῆξιν. ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο
 πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον
 ὅ τι ποίεωσι ἄλλο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. οἱ δὲ
 Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσίσχειν,
 ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέ-
 10 πλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λιβύῃ κειμένην, τῇ οὐνομα, ὡς καὶ
 πρότερον εἰρέθη, ἐστὶ Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ
 νῦν Κυρηναίων πόλει.

CLVII. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γὰρ σφί χρηστὸν
 συνεφέρετο, ἓνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον
 ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμε-
 νοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρῆσσειν οἰκεῦντες. ἡ
 5 δὲ Πυθίη σφί πρὸς ταῦτα χρᾶ τάδε·

Αἱ τὸν ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,

Μὴ ἐλθὼν, ἐλθόντος· ἄγαν ἄγαι σοφίην σιῦ.

Ἀκούσαντες δὲ τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλων ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπίει ὁ Θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες 10 τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χώρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνομα ἦν Ἀζιρις, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφοτέρω συγκληῖται, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει.

CLVIII. Τοῦτον οἶκεον τὸν χώρον ἐξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας ἔτει παραιτησάμενοι οἱ Λίβυες, ὥς ἐς ἀμείνονα χώρον ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυ- 5 κτὸς παρῆγον· ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὐνομα Ἰρασα. ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος, εἶπαν “ Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.”

CLIX. Ἐπὶ μὲν νυν Βάττεώ τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω, ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτεα, οἶκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἔόντες τοσοῦτοι, ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου, Βάτ- 5 τεω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρεῖ- 5 σασα ἡ Πυθίη πλέειν συνοικήσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

“Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

Γὰς ἀναδαιομένας, μετὰ οἱ ποκά φαμι μελήσειν.

Συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περιταμνόμενοι 10 γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὐνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρας στερισκόμενοι, καὶ περιῦβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίην, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἐπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐκ- 15 στρατευσάμενοι ἐς Ἰρασα χώρον, καὶ ἐπὶ κρήνην Θέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἄτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρεώμενοι, διεφθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι, κάρτα ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι 20 Ἀπρίην, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

CLX. Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται πάϊς Ἀρκεσίλεως· ὅς

Βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἐωυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν οὔτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιθύης· καὶ ἐπ' ἐωυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν
 5 Βάρκη καλέεται· κτίζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιθύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιθύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως εἶπετο φεύγουσι
 10 ἐς οὗ ἐν Λεύκωνί τε τῆς Λιθύης ἐγίνετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπιθέσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἐπτακισχιλίους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πείσειν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Λέαρχος ἀποπνίγει· Λέαρ-
 15 χον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὖνομα ἦν Ἐρυζώ.

CLXI. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληΐην τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ πάϊς Βάττος, χωλὸς τε ἔων, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυ-
 5 θίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἴτεον ὦν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὖνομα ἦν Δημῶναξ. οὗτος ὦν ὠνήρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρῆνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ
 10 τῶν περιοίκων μίαν μοῖραν ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτέων πάντων· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεα ἐξελὼν, καὶ ἰρυσύνας, τὰ ἄλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

CLXII. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεε ἐόντα· ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ, ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημῶναξ
 5 ἔταζε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιά-ζων ἐσώθη, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκρά-τεε Εὐέλθων, ὅς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμνητήριον, ἐὸν ἀξιοθέητον, ἀνέ-θηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ
 10 τοῦτον ἡ Φερετίμη, ἐδέετο στρατιῆς, ἣ κατὰζει σφέας ἐς τὴν

Κυρήνην. ὁ δὲ γε Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιήν οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ δεομένην στρατιήν. τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλακάτην, προσῆν δὲ καὶ εἴριον. εἰ- 15 πάσης δὲ αὖτις τῆς Φερετίμης τῷ αὐτῷ ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖκας δωρῆσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ.

CLXIII. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως, τοῦτον τὸν χρόνον ἑὼν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρεῖ τάδε· “ Ἐπὶ 5 “ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὁκτὼ ἀν- “ δρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης· πλεον “ μέντοι τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι παραινέει. σὺ μέντοι ἥσυχος εἶ- “ ναι, κατελθὼν ἐς τὴν σεωυτοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὖρης πλέην “ ἀμφορέων, μὴ ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε “ κατ' οὖρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθης ἐς τὴν 10 “ ἀμφίρρυτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτὸς, καὶ ταῦρος ὁ “ καλλιστεύων.”

CLXIV. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλεω χρεῖ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀντιστασιώτας αἵτεε τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τινὰς χειρωσά- 5 μενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύπρον ἀπέστειλε ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέστειλαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην περὶνή- σας ὁ Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξεργασμένοισι τὸ 10 μαντήϊον ἔδν τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ ἔα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέως, τῷ οὐνομα ἦν Ἀλαζίρ· 15 παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖοί τε ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς, καταμαθόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι πρὸς δὲ, καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζίρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν,

εἴτε ἐκὼν εἴτε ἄκων ἁμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖραν
20 τὴν ἐωυτοῦ.

CLXV. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ
Βάρκῃ διαιτᾶτο ἐξεργασμένος ἐωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ
παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τὰ ἄλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ
παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν
5 παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρ-
κεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς Καμψύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· οὗτος
γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρήνην Καμψύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρον
ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω
ικέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἐωυτῇ κελεύουσα· προῖσχομένη πρόφασιν,
10 ὥς διὰ τὸν μηδισμόν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε.

CLXVI. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης ἦν οὗτος τῆς Αἰγύπτου ὑπαρχος
ὑπὸ Καμψύσεω κατεστεῶς· ὃς ὑστέρω χρόνῳ τούτων παρισεύμε-
νος Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυ-
μέοντα μνημόσυνον ἐωυτοῦ λιπέσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἶη βα-
5 σιλεῖν κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μισθόν.
Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώ-
τατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δὲ, ἄρχων Αἰγύπτου, ἀρ-
γύριον τῷ αὐτῷ τοῦτο ἐποίησε· καὶ νῦν ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον
τὸ Ἀρυανδικόν· μαθὼν δὲ Δαρεῖός μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην
10 οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὥς οἱ ἐπανιστέαιτο, ἀπέκτεινε.

CLXVII. Τότε δὲ οὗτος ὁ Ἀρυάνδης κατοικτεῖρας Φερετίμην,
διδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ
τὸν ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασιν ἀπέδεξε,
ἄνδρα Μαράφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἐόντα Πασαργάδην
5 γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖλαι τὴν στρατιήν, ὁ Ἀρυάνδης πέμψας
ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἶη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀπο-
κτείνας. οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτοὶ ὑποδεκέατο πάντες· πολλὰ τε
γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυ-
άνδης, οὕτω δὴ τὴν στρατιήν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
10 αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγίνετο· ἀπεπέμπετο
δὲ ἡ στρατιή, ὥς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιθύων καταστροφῇ. Λιθύων
γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖά ἐστι καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλί-
γα, βασιλέος ἦν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Δαρείου οὐδέν.

CLXVIII. Οἴκε' οὗσι δὲ κατὰ τάδε Λίβυες. ἀπ' Αἰγύ-
πτου ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυσμαχίδαι Λιθύων κατοίκηνται· οἱ

νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἷον περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶ- 5
σαι, τοὺς φθειρὰς ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῆς ἐκάστη ἀντιδᾷκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικεῖν ἐπιδεικνύουσι· ἢ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρεστὴ γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθελεύεται. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυσμαχίδαι ἀπ' Αἰγύ- 10
πτου μέχρι λιμένος, τῷ οὐνομα Πλυνός ἐστι.

CLXIX. Τούτων δὲ ἔχονται Γιλιγάμμαι, νεμόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξύ τούτου χώρῳ ἢ τε Πλατέα νῆσος ἐπικέεται, τὴν ἐκτίσαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ Μενελάϊος λιμὴν ἐστι, καὶ Ἀζιρίς, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἴκεον· καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρή- 5
κει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροις.

CLXX. Γιλιγαμμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Ἀσβύσαι. οὗτοι τὸ ὑπὲρ Κυρήνης οἰκέουσι, ἐπὶ Θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσαι· τὸ γὰρ παρὰ Θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσί. νόμους δὲ τοὺς πλεῦνας μιμέεσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων.

CLXXI. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Αὐσχίσαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρας οἰκέουσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ Θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ 5
οἱ ὑπὲρ Κυρήνης.

CLXXII. Αὐσχισέων δὲ τούτων τὸ πρὸς ἐσπέρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος ἐὼν πολλόν· οἱ τὸ θέρους καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι εἰς Αὐγίλα χῶρον, ὁπωριεῦντες τοὺς φοίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφές πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀττελέβους ἐπεὰν θηρεύσωσι, 5
αὐθιγὰντες πρὸς τὸν ἥλιον, καταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπίκοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρόπῳ παραπλησίῳ τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς, νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην 10

νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν δαιτυμόνων μισγομέ-
νην· τῶν δὲ ὡς ἕκαστός οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμε-
νος ἐξ οἴκου. ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὁμνύουσι
μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομέ-
15 νους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων ἀπτόμενοι. μαντεύονται δὲ
ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπι-
κατακοιμέωνται· τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶ-
ται. πίστισι δὲ τοιησίδε χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ
αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει· ἦν δὲ μὴ ἔχῃσι ὑγρὸν μηδὲν, οἱ
20 δὲ τῆς χαμάθεν σποδοῦ λαβόντες λείχουσι.

CLXXIII. Νασαμῶσι δὲ προσόμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξα-
πολώλασι τρόπῳ τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα
τῶν ὑδάτων ἐξηύηνε· ἡ δὲ χώρα σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρ-
τιος, ἦν ἄνυδρος. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, κοινῶ λόγῳ ἐστρατεύοντο
5 ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες·) καὶ ἐπεὶ τε
ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφεας. ἐξα-
πολομένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμῶνες.

CLXXIV. Τούτων δὲ κατύπερθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ Θη-
ριώδεϊ οἰκέουσι Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ
παντὸς ὁμιλίην· καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτέαται ἀρήϊον οὐδὲν, οὔτε ἀ-
μύνεσθαι ἐπιστέαται.

CLXXV. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων· τὸ
δὲ παρὰ τὴν Θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι· οἱ λό-
φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ
ἐνθεν καὶ ἐνθεν κείροντες ἐν χροῖ· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, στρουθῶν κα-
5 ταγαίων δορὰς φορέουσι προελήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ πο-
ταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλευμένου Χαρίτων, ἐς Θάλασσαν ἐκδιδοῖ.
ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἴδησί ἐστι, ἐούσης τῆς ἄλλης
τῆς προκαταλεχθείσης Λιθύης ψιλῆς. ἀπὸ Θαλάσσης δὲ ἐς
αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοί εἰσι.

CLXXVI. Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι· τῶν αἰ-
γυναῖκες περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορέει, κατὰ τοι-
όνδε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα περισφύριον
περιδέεται· ἡ δ' ἂν πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶναι, ὡς
5 ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα.

CLXXVII. Ἀκτὴν δὲ προέχουσαν ἐς τὸν πόντον τούτων τῶν
Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μοῦνον τοῦ λωτοῦ

τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπὸς, ἔστι μέγαθος ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δὲ, τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. 5

CLXXVIII. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ Θάλασσαν ἔχονται Μάχλυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἥσσόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν, τῷ οὐνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, τῇ οὐνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λα- 5 κεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι.

CLXXIX. Ἔστι δὲ καὶ ὁδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεὶ τὲ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ ἢ Ἀργῷ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἐκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καί μιν, ὥς πλέοντα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορρῆν, καὶ ἀπο- 5 φέρειν πρὸς τὴν Λιεύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἐωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν, καὶ ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὕτω δὴ τὸν τε 10 διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρίτωνά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἐωυτοῦ ἰρῷ· ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι σημήναντα τὸν πάντα λόγον, ὥς “Ἐπεὰν τὸν “ τρίποδα κομίσηται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλε- “ ὄντων, τότε ἐκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην 15 “ Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην.” Ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιεύων, κρύψαι τὸν τρίποδα.

CLXXX. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὔσεις. οὗτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσιν· τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὔσεις, τὰ ἔμπροσθε. ὁρτῇ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς 5 ἀλλήλας λίθοισι τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν. τὰς δὲ ἀποθνήσκουσας παρθένους ἐκ τῶν τρωμάτων, ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύουσαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ 10 πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ’ ἄρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι

τὴν λίμνην κύκλω. ὅτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους, πρὶν ἢ σφι Ἑλληνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ
 15 τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῆχθαι ἐς τοὺς Ἑλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑωυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μίξιν δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποίεονται, οὔτε συνοί-
 20 κέοντες, κτηνηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν γένηται, συμφοιτέουσιν ἐς τὼυτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνὸς, καὶ τῷ ἂν οἴκη τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται.

CLXXXI. Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιθύων εἰρέεσθαι. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ Θηριώδης ἐστὶ Λιθύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδεος, ὄφρυς ψάμμης κατήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακληΐας στήλας. ἐν δὲ τῇ
 5 ὄφρυν ταύτη μάλιστα διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλός ἐστι τρύφεια κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἁλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς Θηριώδεος. πρῶτοι μὲν, ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα
 10 ἡμερέων ὁδοῦ, Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱερὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβησι, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τῷγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἓόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γί-
 15 νεται ψυχρὸν· τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρὸν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ. ἐπὶ κλησιν
 20 δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέεσθαι Ἡλίου.

CLXXXII. Μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὄφρυς τῆς ψάμμου, δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε ἄλός ἐστι ὁμοῖος τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγιλά ἐστι. ἐς τοῦτον τὸν χώρον οἱ
 5 Νασαμῶνες ὁπωριεῦντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσιν.

CLXXXIII. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων ἀλλέων

ὁδοῦ, ἕτερος ἀλὸς κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοί, κατὰπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι οὖνομα Γαράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἄλλα γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπεύρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ 5 ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσὶ· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἶοί τέ εἰσι, προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ 10 οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. οἱ Γαράμαντες δὲ οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τεθρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ 15 Τρωγλοδύται ὄφεις καὶ σαύρας, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασιν, κατὰπερ αἱ νυκτερίδες.

CLXXXIV. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος ἀλὸς τε κολωνός, καὶ ὕδωρ· καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὖνομά ἐστι Ἀτάραντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέσι μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὖνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ αὐτῶν οὖνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ 5 ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχυρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν. μετὰ δὲ, δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνός ἀλὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἀλὸς τούτου οὗρος, τῷ οὖνομά 10 ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερές πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέγεται, ὥς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι· οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρεος, οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὗρος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέ- 15 ονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὀρεῖν.

CLXXXV. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ ὀφρύς μέχρι Ἡρακλητῶν στηλέων,

καὶ τὸ ἔζω τουτέων· ἔστι δὲ ἄλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ
 5 δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις
 πᾶσι ἐκ τῶν ἀλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς
 Λιβύης ἄνομός ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἡδυνέατο μένειν οἱ τοῖχοι ἐόντες
 ἄλινοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἄλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος τὸ εἶδος
 ὁρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύης ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσό-
 10 γαιαν τῆς Λιβύης, ἐρημος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομός
 καὶ ἄξυλός ἐστι ἡ χώρα καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

CLXXXVI. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰ-
 γύπτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λίβυες
 καὶ Θηλέων τε βοῶν οὐ τι γευόμενοι, διότι περ οὐδὲ Αἰγύπτιοι,
 καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν Θηλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυ-
 5 ναῖκες δικαιοῦσι πατέεσθαι, διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ
 νηστείας αὐτῇ καὶ ὀρτάς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυ-
 ναῖκες οὐδὲ ὑῶν πρὸς τῇσι βουσί γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει.

CLXXXVII. Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι
 νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοις τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ
 κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασι ποιεῖν.
 οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως
 5 τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν
 σφετέρων, ἐπεὰν τετραέτεα γένηται, οἷσπῃ προβάτων καίουσι τὰς
 ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτῶν, τὰς ἐν τοῖσι
 κροτάφοις· τοῦδε εἵνεκα, ὥς μή σφεας ἐς τὸν πάντα χρόνον κα-
 ταρρέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφεας
 10 λέγουσι εἶναι ὑγιηροτάτους. εἰσὶ γὰρ ὥς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἄν-
 θρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
 οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ. ἦν δὲ καίουσι
 τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐξεύρηταί σφι ἄκος· τράγου οὖρον
 σπείσαντες ῥύονταί σφεα. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες.

CLXXXVIII. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἶδε. ἐπεὰν τοῦ ὠτὸς
 ἀπάρζωνται τοῦ κτήνεος, ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιή-
 σαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ
 σελήνῃ μούνοισι. τούτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ
 5 οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα,
 μετὰ δὲ, τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

CLXXXIX. Τὴν δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλ-
 μάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες.

πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ, καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὄφίεις εἰσι, ἀλλὰ ἰμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τῷτο ἐσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὐνο- 5
μα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων αἰγέας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχρημένας ἐρευθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δ' ἐμοί γε καὶ ἡ ὀλο-
λυγὴ ἐν ἱεροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι· κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέ- 10
ωνται αἱ Λίβυσσαι, καὶ χρέωνται καλῶς. καὶ τέσσερας ἵππους συζευγνύναι παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι.

CXC. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσουσι, μηδὲ ὑπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπληκτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνεργ-
μένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν 5
τοιούτοις οὗτοι χρέωνται.

CXCI. Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρης τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὐνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ ἐπιδεξιὰ τῶν κεφαλέων κο-
μόωσι, τὰ δ' ἐπαριστερὰ κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτῳ. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρα αὕτη τε 5
καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρῃ ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμουσι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ
πρὸς ἐσπέρης, ἢ τῶν ἀροτῆρων, ὀρεινὴ τε κάρτα καὶ δασέα καὶ 10
θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάθεις καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσι, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφα-
λοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὥς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων, καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαί, καὶ 15
ἄλλα πλήθει πολλὰ θηρία ἀκατάφαστα.

CXCII. Κατὰ τοὺς Νομάδας δὲ ἐστὶ τούτων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλ-
λα τοιάδε· πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι, οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ πί-
νουσι· καὶ ὄρυες, τῶν τὰ κέρεα τοῖσι φοίνιξι οἱ πήχες ποιεῦνται· μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν ἐστὶ· καὶ βασάγια, καὶ 5

ὑαίνας, καὶ ὕστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίπτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες, καὶ βόρυνες, καὶ προκόδειλοι ὅσον τε τριπλήχες χερσαῖοι, τῇσι σαύρησι ἐμφερέστατοι καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, καὶ ὄφεις μικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐ-
 10 τόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἅπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου· ἔλαφος δὲ καὶ ὕς ἄγριος ἐν Λιεύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γένεα τριζὰ αὐτόθι ἐστὶ· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· τὸ δὲ οὐνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιευκὸν, δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ καὶ
 15 γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίησι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομάδων Λιεύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες ἐπὶ μακρότατον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

CXCIII. Μαζύων δὲ Λιεύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖ-
 κες ἡνιοχεῦσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον.

CXCIV. Τούτων δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολ-
 λὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημι-
 ουργοὺς ἄνδρας ποίεειν. μιλοῦνται δ' ὧν πάντες οὗτοι, καὶ πι-
 θηκοφαγέουσιν· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσοι ἐν τοῖσι οὖρεσι γίνονται.

CXCV. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν· μῆκος μὲν διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ στενὴν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου· ἐλαιέων τε μεστήν καὶ ἀμ-
 πέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχω-
 5 ρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχρημένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλῦος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἐστὶ ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν πᾶν· ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὤρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖνες αἱ λίμναι αὐτόθι, ἡ δὲ ὧν μεγίστη αὐτέων ἐξδομήκοντα
 10 ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν κατιεῖ-
 σιν, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίνην προσδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερίκῃς πίσσης ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης· ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνήν, οὕτω ἐς τοὺς
 15 ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσιν. ὅ τι δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὥς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω ὧν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιεύῃ κειμένης οἰκότα ἐστὶ ἀληθεύειν.

CXCVI. Λέγουσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι εἶναι τῆς Λιεύης

χωρὸν τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἡρακληῖων στηλέων κατοικημένους, εἰς τοὺς ἐπεὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπεξῆς παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες εἰς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν, ἰέναι ἐπὶ τὴν θά- 5 λασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι· καὶ ἦν μὲν φαίνεται σφί ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπελόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἦν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες ὀπίσω εἰς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλλον πρὸς ὧν 10 ἔθηκαν χρυσόν, εἰς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικεῖν δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι πρὶν ἂν σφί ἀπισωθῇ τῇ ἀξίᾳ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἀπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι.

CXCVII. Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλέως τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφροντίζον οὐδέν. τόσον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσαρα ἔθνηα νέμεται αὐτήν, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες 5 μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες.

CXCVIII. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναί τις ἢ Λιβύη σπουδαίη, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὐνομα ἢ γῇ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ ἀρίστῃ γεῶν Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἶκε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυδρος πίδαξι· καὶ 5 οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐδέν, οὔτε ὄμβρον πλέω πιοῦσα δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ τὰυτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῇ καὶ τὴν Εὐεσπερῖται νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἐωυτῆς ἀρίστα ἐνείκη, ἐκφέρει· ἢ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ τριηκόσια. 10

CXCIX. Ἐχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται, τρεῖς ὥρας ἐν ἐωυτῇ ἀξίας θωύματος. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργαῖ ἀμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι· τούτων δὲ συγκεκομισμένων, τῶν ὑπερθαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὀργαῖ συγκομί- 5 ζεσθαι, τὰ βουνούς καλέουσι· συγκεκόμισται τε οὗτος ὁ μέσος καρπός, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ

ὄργῃ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρ-
πὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας
10 Κυρηναίους ὁπώρῃ ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

CC. Οἱ Δὲ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰ-
γύπτου σταλέντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδεω ἀπίκατο ἐς τὴν Βάρκην,
ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ
φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ, πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον,
5 οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ
μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια φέροντα ἐς τὸ τεῖ-
χος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα
ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι ὧδε ἐπιφρασθεὶς· περιφέ-
ρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος, προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος.
10 τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς αὐτὸν προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσ-
σόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες δ' ἂν ταύτῃ
οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυχέοντας. τοῦτο μὲν
δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι.

CCI. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφο-
τέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσέων, Ἀμασις, ὁ στρατη-
γὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς
κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἵρετοί εἶεν, δόλῳ δὲ αἵρετοί, ποίει
5 τοιάδε. νυκτὸς τάφρην ὀρύζας εὐρέην, ἐπέτεινε ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ
αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρῃσε,
ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκα-
λέετο τοὺς Βαρκαίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἔαδε
ὁμολογίῃ χρῆσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινὰ,
10 ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὄρκια· “ Ἐς τ' ἂν ἡ γῇ
“ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν καὶ Βαρκαίους
“ τε ὑποτελέειν φάναι ἀξίην βασιλέϊ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο
“ νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.” Μετὰ δὲ τὸ ὄρκιον, Βαρκαῖοι μὲν,
πιστεύσαντες τούτοις, αὐτοὶ τε ἐξήϊσαν ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν
15 πολεμίων ἔων παρίεναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας
πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρῥήξαντες τὴν κρυπτὴν γέ-
φυραν, ἔθεον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρῥηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν
ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορkéοιεν, ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοις
χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὄρκιον, ὅσον ἂν ἡ γῇ μένῃ κατὰ τὰ τότε
20 εἶχε· καταρῥήξασι δὲ, οὐκέτι ἔμενε τὸ ὄρκιον κατὰ χώραν.

CCII. Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη,

ἐπεὶ τέ οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα περιέστιζε καὶ τούτοισι τὸ τεῖχος. τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήϊην ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτῶν ἦσαν Βατ- 5 τιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραπε ἡ Φερετίμη.

CCIII. Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπήεσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποσιεύμενοι διεζῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις 5 δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ οὐκ ἔα· ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην Ἑλληνίδα πόλιν. ἐς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἰζομένοισι ἐπὶ Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παρίεναι ἐς αὐτήν· οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσησι, οὐδενὸς μαχομένου, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες 10 τε ὅσον ἐξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἰδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς. οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπόδιά σφι δοῦναι, ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λίβυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς 15 τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευσαν, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο.

CCIV. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ ἡνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλέα· βασιλεὺς δέ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκατοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὖνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥπερ 5 ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκευμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ.

CCV. Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζόην κατέπλεξε. ὥς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους, ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα γὰρ εὐλέων ἐξέζεσε. ἅς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμης τῆς Βάττεω τοιαύτη τε 5 καὶ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὴν πρῶτην βίβλον

τοῦ

Ἡρόδοτου.

Ἱστορίῃς ἀπόδεξις.] Κοινοποίησις τῶν ἀναζητήσεων· Γνωστοποίησις τῶν ὅσων μετ' ἀκριβείας ἐξετάζων ἔμαθεν· ἀπὸ τοῦ ἱστορέω. ἰδὲ § 56. Ἱστορέων· Ἀναζητῶν. καὶ ζ'. § 96. Ἐς ἱστορίας λόγον· Εἰς τὴν διήγησιν, τὴν ἱστορίαν τῶν ἀναζητήσεών μου.

I. 1. Οἱ λόγιοι.] Ἐξ ὧν τις βλέπει εἰς τὴν προλαβοῦσαν σημείωσιν, Λόγος σημαίνει Ἱστορία· καὶ β'. § 143. Λογοποιὸς, ταῦτὸν τῷ Ἱστορικὸς· ὃ συνωνυμεῖ ὡσαύτως τὸ παρὰ Θουκυδίδη α'. § 21. Λογογράφος. ὅθεν λόγιός ἐστιν ὁ σοφὸς εἰς τὴν ἱστορίαν, ὁ πεπαιδευμένος. εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν σημασίαν καὶ ἡ ἡμετέρα διάλεκτος μεταχειρίζεται μέχρι τοῦδε τῇ λέξει. ὁ Ἡσύχιος ἐξηγεῖ οὕτω· Λόγιος, ὁ τῆς ἱστορίας ἔμπειρος.

3. Ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν.] Εἰς τὰ παράλια αὐτῆς τῆς θαλάσσης. ἐνδεικνύει οὕτω τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, εἰς τὰ παράλια τῆς ὁποίας ᾤκουν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅπου ὁ Ἡρόδοτος ἔγραφε τὴν ἱστορίαν του. οὕτω τις πρέπει νὰ ἐννοήσῃ § 185. Οἱ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆσδε τῆς θαλάσσης· Ὅσοι ὑπάγουσι διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου. ὁ ἱστορικὸς μας ἐκφράζεται σαφέστερα, ε'. § 54. λέγων· Ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς· καὶ ζ'. § 28. Ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα. ὅσον δὲ διὰ τὸν ἐρχομὸν τῶν Φοινίκων διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης διὰ νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὰ τῆς Μεσογείου, ἰδὲ ζ'. § 89. ὅπου ἡ λέξις, Ὑπερβάντες, πρὸς χρῆσιν ὅταν περνᾷ τις βουνὰ ἢ ξηρὰν, δεικνύει ἐμφανέστατα ὅτι τὸ ταξίδι ἐγίνε διὰ ξηρᾶς καὶ ὄχι διὰ θαλάσσης, ἐπειδὴ τότε ἤθελεν εἰπῆ, Ἐς τήνδε, καὶ ὄχι, Ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν.

7. "Απασι.] Μετὰ τὴν λέξιν αὐτὴν ἔξωθεν ὑπακούεται Χρήμασι, ἢ Πράγμασι, καὶ μετὰ τὸ Τῶν, ἢ λέξις Πολίων, τὸ νόημα εἶναι οὕτω· Τὸ Ἄργος ὑπερέβαινε τότε καθ' ὅλα τὰς πόλεις τοῦ τόπου ὀνομαζομένου τὴν σήμερον Ἑλλάς. εἴαν τις εἶχεν ἀντιγράφων κυριότητα, ἤθελον ἴσως προκρίνῃ, Ἀπασέων· πλὴν ὥς τὸ κείμενον εὐρίσκεται, δὲν δύναται τις νὰ δώσῃ ἄλλο νόημα πᾶρεξ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔδωκα. ἄδικον λοιπὸν ἔχει ὁ Λαρχέρης λέγων εἰς τὰς σημειώσεις του, ὅτι ἡ ἰδία λέξις πρέπει νὰ προσυπακουσθῇ μετὰ τὸ "Απασι, ἥτις καὶ μετὰ τὸ Τῶν. Πόλεσι, εἰς τὸ Θηλυκὸν, δὲν δύναται νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸ "Απασι, διαφύρουγένους, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ᾔῃαι, Ἀπάσαις πόλεσι. δύο λόγοι μὲ ἀναγκάζουσι νὰ μὴ παρατρέξω αὐτὴν τὴν ἀπροσεξίαν· ἐμπρώτοις, ἐπειδὴ κάμνει τὴν παρατήρησιν αὐτὴν, διορθόνων ἓνα ἄλλον πεπαιδευμένον· καὶ μετέπειτα, διότι εἶναι κινδυνῶδες τὸ νὰ παραδράμῃ τις τὰ τοιαῦτα σφάλματα, εἰς ἓνα ἄνδρα τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα καὶ οἱ κόποι ἔχουσιν ἀξίως τοσαύτην ἐπιρροήν.

13. Κατὰ πρύμνην.] Κατὰ τὴν πρύμνην· Πλησίον τῆς πρύμνης. αὐτὴν τὴν σημασίαν ἔχει ἐδῶ ἡ Κατά· καὶ ὅχι Ἐπὶ τῆς πρύμνης, ἐπειδὴ οὕτως αἱ γυναῖκες αὐταὶ δὲν ἤθελον δυνηθῇ νὰ φύγωσι.

II. 8. Αἶαν.] Αἶα· πόλις τῆς Κολχίδος, κειμένη πρὸς τῷ Φάσιδι ποταμῷ, ὅστις ἔχων τὴν πηγὴν του εἰς τὴν Ἀρμενίαν, χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. αὐτὴ ἡ πόλις ἦτον τόσον περίφημος, ὥστε ἔδωκε τὸ ὄνομά της εἰς ὅλην τὴν Κολχίδα.

VI. 9. Κιμμερίων.] Κιμμέριοι· ἔθνος τὸ ὁποῖον κατῴκει εἰς τὰ κύκλω τῆς Μαιώτιδος λίμνης, καὶ τοῦ Κιμμερικοῦ Βοσπόρου· ὠνομάζοντο οὕτως ἀπὸ τὴν πόλιν Κιμμέριον, κειμένην εἰς τὸν τόπον ὅπου τὸ εὖρος αὐτοῦ τοῦ στενοῦ εἶναι εἴκοσι μόνων σταδίων. ὁ Ἡρόδοτος μᾶς ὁμιλεῖ περὶ αὐτῶν τῶν Κιμμερίων, § 15 καὶ 103. δ'. § 12.

VII. 9. Ἐπιτραφέντες.] Εἶναι ὁ πρῶτος Ἀόριστος τοῦ Παθητικοῦ Ἐπιτρέπομαι· καὶ συνωνυμῶς ἐδῶ, μὲ τὸ Ἐπίτροποι ἀναδειχθέντες· Ὀνομασθέντες ἐπίτροποι· Ἀναλαβόντες τὴν διεύθυνσιν τῶν ὑποθέσεων τῆς διοικήσεως. ἡ ἰδία ἔκφρασις εὐρίσκεται ὡσαύτως, § 96. Οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπιτράποντο. β'. § 121. Τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων. γ'. § 142. Δύναμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται. § 155. Ἐπιτράφονται ἐμοί. καὶ § 157. Ἐπιτράπεσθαι ἐτοῖμοι ἦσαν.

11. Ἐπὶ πεντεκαίδεκα.] Ἐστοχάσθην ἀναγκαῖον οὕτω νὰ διορθώσω τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον κοινῶς φέρεται· Ἐπὶ δύο τε καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια. εἰς τὸν τόπον τοῦ ΔΥΟ ΤΕ, ἔγραψα τὸ ΠΕΝΤΕ, καὶ εἰς τὸν τοῦ ΠΕΝΤΕ, τὸ ΔΥΟ, τρέπων τὸ

ΕΙ'ΚΟΣΙ εἰς τὸ ΔΕ'ΚΑ. ὁ Ἡρόδοτος β'. § 142. λέγει· Γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεά ἐστι. ὅθεν δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι εἰς τὸ παρὸν χωρίον ἤθελε λογαριάσῃ ἀλλέως. οὕτω δὲ καὶ ὁ Λαρχέρης θεωρεῖ τὴν γραφὴν αὐτὴν ὡς ἡμαρτημένην. ἰδὲ τὸ περὶ τῆς Χρονολογίας τοῦ Ἡροδότου ὑπ' αὐτοῦ. Κεφ. 7. Σελ. 213 καὶ 14.

XIV. 3. Ἀλλ' ὅσα μὲν...πλεῖστα.] Ἡ σύνταξις ἔχει ὥδε· Ἀλλὰ πλεῖστα ὅσα μὲν ἀναθήματα. ἰδιωτισμὸς ὅστις σημαίνει· Ἀλλὰ πλῆθος ἀφιερωμάτων. δύναται τις ὅμως νὰ συντάξῃ καὶ οὕτως· Ἀλλ' ὅσα μὲν ἀναθήματα ἀργύρου ἐν Δελφοῖσι, πλεῖστά ἐστὶν οἱ· Ἀπὸ τὰ ἀργυρᾶ χαρίσματα τὰ ὅποια εἶναι εἰς τοὺς Δελφοὺς, τὰ περισσό- τερα εἶναι ἀπὸ αὐτόν.

9. Κυψέλου τοῦ Ἡετίωνος.] Ὅσον δι' αὐτὸν τὸν Κύψελον υἱὸν τοῦ Ἡετίωνος, ἰδὲ, ε'. § 92.

XV. 2. Πριηνέας.] Τοὺς κατοίκους τῆς Πριήνης· μιᾶς τῶν δώδεκα Ἰωνικῶν πόλεων, κειμένης εἰς τὴν Καρίαν, καὶ πατρίδος τοῦ Βίαντος, ἐνὸς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, περὶ οὗ λόγος § 27, καὶ 170.

XVI. 5. Ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν.] Ἀποικίαν τῆς Κολοφῶνος. ἰδὲ, § 150. καὶ Πausανίου Ἀχαϊκὰ, Κεφ. v.

XVII. 4. Ὑπὸ συρίγγων.] Συντροφεύμενος ἀπὸ τὸν ἦχον τῶν συρίγγων. ἡ Ὑπὸ, ἔχει ἐδῶ τὴν αὐτὴν σημασίαν τῆς Μετὰ, εἰς τὸ Μετὰ βαρβίτων αἰείδων, τῆς 48ης Ὤδῃς τοῦ Ἀνακρέοντος. εὐρίσκει τις πλῆθος παραδειγμάτων εἰς τοὺς συγγραφεῖς νὰ μεταχειρίζωνται τῇ Ὑπὸ, ὅταν ᾖ λόγος μουσικῶν ὀργάνων, ἀντὶ τῆς Μετά. ὁ Σχολιάστης τοῦ Πινδάρου λέγει εἰς τὰς λέξεις· Ὑπὸ ποικιλοφόρμιγγος αἰ- δᾶς· τοῦ τετάρτου Εἰδους τῶν Ὀλυμπίων· Τῇ ὑπὸ ἀντὶ τῆς μετὰ κέχρηται, ἵν' ἡ μετὰ ποικιλοφορμίγγων ᾠδῶν· οὕτως ἐκληπτέον καὶ τὸ, Ὀλύμπ. vii, στ. 23. Ὑπ' ἀμφοτέρων. Πηκτὶς, εἶναι εἶδος κιθαρω- δικοῦ ὀργάνου. ὅσον δὲ διὰ τοὺς ἀρσενικοὺς καὶ θηλυκοὺς αὐλοὺς, τοὺς ἐνταῦθα ἀναφερομένους, ὑποθέτω νὰ ᾖναι δύο εἶδη αὐλῶν, οἷς ἐδόθη αὐτὸ τὸ ὄνομα κατὰ τὸν διάφορόν των ἦχον.

XVIII. 12. Ἐρυθραίους.] Κατοίκους τῶν Ἐρυθρῶν· Ἰωνικῆς πό- λεως κτισθείσης ἀπὸ τὸν Νειλέα, υἱὸν τοῦ Κόδρου, ἧς γίνεται λόγος § 142. ἀπὸ αὐτῆς εἶχεν ἐπονομασθῇ καὶ ἡ Σίβυλλα Ἐρυθραία. ἰδὲ Στράβωνα Βίβλ. xiv.

XIX. 4. Ἀσσησίης.] Ἀθηναῖς οὕτως ἐπικληθείσης ἀπὸ τινὰ πολί- χνην ἐξαρτωμένην τῆς Μιλήτου, ὀνόματι Ἀσσησόν. συμβουλεύσου εἰς αὐτὴν τὴν λέξιν Στέφανον τὸν Βυζάντιον.

XX. 5. ὅπως ἂν τι προειδῶς.] Μετὰ τὸ Προειδῶς, πρέπει νὰ λάβῃ

τις ἀνωθεν τὴν λέξιν Τὸ χρηστήριον· καὶ νὰ ἀναφέρῃ τὸ Τι, εἰς τὸ Βουλεύεται.

XXIII. 4. Μηθυμναῖον.] Ἀπὸ Μηθύμνης· πόλεως τῆς νήσου Λέσβου.

5. Ταίναρον.] Τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ταινάρου· ὀνομαζόμενον τὴν σήμερον, ἄκρον τοῦ Ματαπᾶ. τεσσαράκοντα στάδια ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου ἦτον μία πόλις τοῦ ἰδίου ὀνόματος. Ταινάρου δὲ τῆς ἄκρας πλοῦν ὅσον τεσσαράκοντα σταδίων ἀφέστηκε Καϊνήπολις· ὄνομα δὲ ἦν πάλαι καὶ ταύτῃ Ταίναρον. Πausanίου Λακωνικὰ, Κεφ. 25.

6. Διθύραμβον.] Διθύραμβος· εἶδος ποιήσεως ἢ ὕμνου εἰς τιμὴν τοῦ Βάκχου, ὅστις εἶχεν ὡσαύτως τὸ ὄνομα Διθύραμβος, καθὼς βλέπομεν εἰς τὰς Βάκχας τοῦ Εὐριπίδου στ. 515. ἡ ἑπωνυμία αὐτῇ τῷ ἐδόθη, ἢ διότι ἀνετράφη πλησίον τῆς Νύσης ἐν Αἰθιοπία, εἰς ἓν σπήλαιον δίθυρον· ἢ διότι ἐφαίνετο νὰ ἐγεννήθῃ δις, τὸ πρῶτον μὲν ἐκ Σεμέλης, τὸ δεύτερον δὲ ἀπὸ τὸν μηρὸν τοῦ Διός. ὁ νικῶν εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ποιήσεως ἐλάμβανε βούν ὡς βραβεῖον. Ἰδὲ Πινδ. Ὀλύμπ. Εἶδ. xiii, στ. 26.

7. Καὶ διδάξαντα.] Καὶ ὅστις τὸν ἐπαράστησεν. εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν ἀνταμόνομεν τὴν λέξιν, ε'. § 21. Ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἄλωσιν, καὶ διδάξαντι. λέγεται δὲ ὡς πρὸς τὸν ποιητὴν ὅστις δίδει τὸ πόνημά του εἰς τὸ κοινὸν κάμνων αὐτὸ νὰ παραστηθῇ. οὕτως εὐρίσκομεν εἰς τὸν Βίον τοῦ Αἰσχύλου· Τὸν βουλόμενον διδάσκειν τὰ Αἰσχύλου, χρυσὸν λαμβάνειν. καὶ εἰς τὴν Ὑπόθεσιν τῆς τραγωδίας του, Ἀγαμέμνων· Ἐδιδάχθη τὸ δρᾶμα ἐπὶ ἄρχοντος Φιλοκλέους.

XXIV. 4. Τάραντος.] Ἡς πόλεως μνεῖαν ποιεῖται ὁ ἱστορικός μας, γ'. § 136. ὅπου ὁ Πυθαγόρας ἔζησε πολὺν καιρὸν, καὶ τῆς ὁποίας ἡ τρυφὴ μετέπειτα ἔγινε παροιμιώδης.

6. Ἐν τῷ πελάγει.] Αὐτὸ εἶναι ἐν τῶν πολλῶν παραδειγμάτων αἷτις εὐρίσκει εἰς διαφόρους συγγραφεῖς, ὅπου ἡ πρόθεσις Ἐν, κρατεῖ τὸν τόπον τῆς Ἐς· καὶ ἐξ ὧν ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω τὸ παρὰ Ἡροδότῳ β'. § 163. Ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο. ε'. § 116. Τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσαμένους Ἰώνων. παρὰ Θουκυδίδῃ ζ'. § 17. Ἀποστελοῦντες ὀπλίτας ἐν τῇ Σικελίᾳ. καὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον i. 16. Βάλλοντας ἀμφίβληστρον ἐν τῇ θαλάσῃ. ὁ νοῦς ἐστίν ὡς εἰ ἐγγράπτο οὕτω· Τοὺς δὲ ἐπιβουλεύειν, ἐκβαλόντας τὸν Ἀρίονα ἐς τὸ πέλαγος, ἔχειν τὰ χρήματα· Οἱ Κορίνθιοι ἐπεβούλευον, ῥίψαντες τὸν Ἀρίονα εἰς τὸ πέλαγος, νὰ οἰκειοποιηθῶσι τὰ πλούτη του. αὐτὸ τὸ χωρίον οὐ τινος ἢ ἐρμηνεύσεις προὔξενησεν ὅχι ὀλίγην φροντίδα πολλοῖς τῶν κριτικῶν, δὲν μοὶ φαίνεται κατ' οὐδένα τρόπον μήτε σκοτεινὸν μήτε ἀμφίβολον· καθ' ἣν δίδω ἐξήγησιν ὅλαι αἱ δυσκολίαι τὰς ὁποίας παρετήρησεν ὁ Λαρ-

χέρης διαλύονται, ἔτι δὲ τόσον ἡ ἰδική του ἡμαρτημένη δεικνύεται, ὅσον ἡ τῶν πεπαιδευμένων οὕς ψέγει.

17. Νόμον τὸν ὀρθιον.] Δὲν ἦτον εἰς κάθε εἶδος μουσικοῦ ὀργάνου ὅπου ἐπαίζετο ὁ ὀρθιος σκοπὸς, ἀλλὰ μόνον εἰς μερικὰ ἐξ ὧν ἦν καὶ ἡ κιθάρα. ὁ Πλούταρχος μᾶς λέγει εἰς τὸ Περὶ μουσικῆς, § vi. Οὐ γὰρ ἐξῆν τὸ παλαιὸν οὕτω ποιεῖσθαι τὰς κιθαρωδίας ὥς νῦν, οὐδὲ μεταφέρειν τὰς ἁρμονίας καὶ τοὺς ῥυθμούς· ἐν γὰρ τοῖς νόμοις ἐκάστω διετήρουν τὴν οἰκείαν τάσιν· διὸ καὶ ταύτην ἐπωνυμίαν εἶχον· νόμοι γὰρ προσηγορεύθησαν, ἐπειδὴ οὐκ ἐξῆν παραβῆναι καθ' ἕκαστον νενομισμένον εἶδος τῆς τάσεως. ὁ Ἀριστοτέλης μ' ὅλον τοῦτο εἰς τὰ Προβλήματά του, Τμήμα ιθ', αἰτιολογεῖ διαφόρως τὴν σημασίαν τῆς λέξεως Νόμος, ἀντὶ τοῦ Σκοπὸς, ἀποτείνων οὕτως εἰς ἑαυτὸν τὴν ἐρώτησιν· Διὰ τί νόμοι καλοῦνται οὕς ἄδουσιν; ἢ ὅτι πρὶν ἐπίστασθαι γράμματα, ἤδον τοὺς νόμους, ὅπως μὴ ἐπιλάβωνται· ὥσπερ ἐν Ἀγαθύρσοις ἔτι εἰώθασιν. καὶ τῶν ὑστέρων οὖν ᾠδῶν τὰς πρώτας, τὸ αὐτὸ ἐκάλεσαν ὅπερ τὰς πρώτας. κατὰ Δίωνα τὸν Χρυσόστομον, (ἰδὲ Λόγον Πρῶτον Περὶ Βασιλείας·) ὁ ὀρθιος νόμος ἐπεκαλεῖτο Νόμος τῆς Ἀθηνᾶς. καὶ ὁ Σχολιάστης τοῦ Ἀριστοφάνους, Ἀχαρνεῖς στ. 16. λέγει· Ὁ δὲ ὀρθιος αὐλητικὸς νόμος, οὗτοι καλούμενος, διὰ τὸ εἶναι εὐτονος καὶ ἀνάτασιν ἔχειν.

29. Ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέγα.] Μικρὸν ἄγαλμα χάλκεον ἀφίερμα τοῦ Ἀρίονος. ὁ Αἰλιανὸς, Περὶ ζώων ιδιότητος, Βίβ. xii, Κεφ. 45. μᾶς διεφύλαξε τὸ εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἀγάλματος αὐτοῦ γραφὲν ἐπίγραμμα, ἔχον οὕτως·

Ἀθανάτων πομπαῖσιν Ἀρίονα Κυκλέος υἱὸν,

Ἐκ Σικελοῦ πελάγους σῶσεν ὄχημα τόδε.

XXV. 4. Ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητόν.] Σιδηροῦν ὑποπινάκιον δαμασκινόν. ὅτι Σιδήρου κόλλησις, δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ Ἐγκαυστον, ἢ, οὕτως εἰπεῖν, Δαμασκινόν, ὅσοι τινὰ ἰδέαν τῆς τέχνης αὐτῆς ἔχουσι, καὶ δύνανται νὰ ἐννοήσωσι πῶς πιθανὸν νὰ ἦτον εἰς τὴν πρώτην τῆς ἐφεύρεσιν, θέλουσι καταπεισθῆναι ἀπὸ τὴν ἀκόλουθον περιγραφὴν τοῦ Παισανίου, Βίβ. x, Κεφ. 16. ὁμιλοῦντος περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ὑποκρητηριδίου· Ἐλασμα δὲ ἕκαστον τοῦ ὑποθήματος ἐλάσματι ἄλλω προσεχὲς οὐ περόναις ἐστὶν ἢ κέντροις, μόνη δὲ ἡ κόλλα συνέχει τε, καὶ ἐστὶν αὕτη τῷ σιδήρῳ δεσμός. ἰδοὺ καὶ ἄλλο χωρίον εὐρισκόμενον εἰς Ἀθηναίου Δειπνοσοφιστῶν Βιβλίον v, Κεφ. 13. Εἶδομεν δ' αὐτὸ καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν Δελφοῖς ὡς ἀληθῶς θείας ἄξιον διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ἐν τετορευμένα ζωδάρια, καὶ ἄλλα τινὰ ζωῦφια.

XXVII. 5. Πιττακόν.] Ἰδὲ περὶ τοῦ Πιττακοῦ, Διογένης Λαερτίου Βιβλίον i.

15. Ἀρώμενοι.] Ὁ νοῦς ἐστὶν ὥς εἰ ἐγγέγραπτο οὕτω· Τί ἄλλο δοκέεις εὐχεσθαι νησιώτας, ἢ πυθομένους σε νέας ἐπὶ σφίσι ναυπηγούμενον, ἀρᾶσθαι λαβεῖν Λυδοὺς ἐν Θαλάσῃ· Τί ἄλλην εὐχὴν στοχάζεσαι ὅτι οἱ νησιῶται κάμνουν, παρὰ, μαθόντες ὅτι ναυπηγεῖσαι κατ' αὐτῶν, τὸ νὰ ἐπιθυμῶσι σφοδρῶς νὰ ἀνταμόσῳσι τοὺς Λυδοὺς εἰς τὴν Θάλασσαν. ὁ Ἡρόδοτος ὅμως, μετὰ τὸ Ἡ, ἀναλύων Πυθομένους, εἰς τὸ Ἐπεὶ ἐπύθοντο, γράφει Ἀρώμενοι, ἀντὶ τοῦ Ἀρᾶσθαι. δὲν βλέπω τῇ ἀληθείᾳ κανένα λόγον καλῶς θεμελιωμένον διὰ τὴν δυσκολίαν ἣν τὸ χωρίον αὐτὸ προὔξενησε πολλοῖς τῶν κριτικῶν. ἔτι δὲ τὸ Ἀρᾶσθαι, λέγον πλεον τοῦ Εὐχεσθαι, καὶ ἐκφράζον πλεον ἐνθέρμους εὐχὰς, ἢ παλιλλογία εἰς αὐτὰς τὰς λέξεις δίδει περισσοτέραν δύναμιν εἰς τὴν φράσιν. δὲν ἐμπορῶ λοιπὸν νὰ θεωρήσω Ἀρώμενοι, ὡς ἐξήγησιν παραγεγραμμένην ἣτις ἐπέρασεν εἰς τὸ κείμενον, μήτε ἐγκρίνω τὴν διόρθωσιν Αἰωρεομένους· καὶ μ' ὅλον ὅτι ἀντίγραφά τινα δίδουν Ἀρᾶσθαι, προκρίνω Ἀρώμενοι.

XXVIII. 2. Πλὴν γὰρ Κιλικῶν καὶ Λυκίων.] Πρέπει νὰ ἐξηγήσῃ τις, Διότι ἐξαιρουμένων τῶν Κιλικῶν καὶ Λυκίων· καὶ ὅχι, Διότι ὅχι μόνον τοὺς κ.τ.λ. ὅσον διὰ τοὺς Λυκίους, ἰδὲ § 173. περὶ δὲ τῶν Κιλικῶν γίνεται λόγος ζ'. § 91.

4. Λυδοί.] Αὕτῃ ἡ λέξις ἐγκλείεται ὡς νόθος ὑπὸ πολλῶν κριτικῶν, οἵτινες στοχάζονται ὅτι ὁ Κροῖσος κληρονομήσας τοὺς Λυδοὺς πατρόθεν, δὲν δύναται νὰ ᾔῃαι λόγος περὶ αὐτῶν ὅτι τοὺς εἶχεν ὑποτάξῃ. ὁ Λαρχέρης ὅμως, θεωρῶν τὸ κείμενον ὡς ὀρθόν, λέγει ὅτι, τοῦ Κροίσου κληρονομήσαντος μόνον τὸ μέρος ὀνομασθὲν ἔπειτα Ἄνω Λυδία, ἐμπορεῖ τις ἐκ τοῦ παρόντος χωρίου νὰ συμπεράνῃ ὅτι διεφύλαττεν αὐτὸ ἔτι τὸ ὄνομα Μαιωνία, καὶ ὅτι κατεστρέψατο τὸ Κάτω μέρος. ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ συμβουλευθῇ περὶ τούτου τὴν σημείωσίν του. πλὴν μοὶ φαίνεται ὅτι, ἐκεῖνο ὁποῦ ἐλέχθη εἰς § 7. Ἀπ' ὅτευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μήων καλεόμενος· μὲ τὸ προηγούμενον, δεικνύει σαφέστατα, ὅτι ἡ Μαιωνία, πολὺ πρὸ τοῦ Κροίσου, εἶχεν ἀλλάξῃ τὸ ὄνομά της εἰς Λυδίαν. τῆς γνώμης του μ' ὅλον τοῦτο εἶμαι ὅτι τὸ χωρίον δὲν εἶναι ἡμαρτημένον, ὅχι ὅμως ἐκ τοῦ λόγου ὃν δίδει. μετὰ τὸ Εἰσὶ δὲ οἶδε, πρέπει νὰ λάβῃ τις ἄνωθεν Οὗς εἶχε ὑπ' ἑαυτῷ, πλὴν ὅχι τὴν λέξιν Καταστρεψάμενος, καὶ οὕτως οἱ Λυδοὶ ᾔσαν ἐν τῶν ὑπὸ τὴν ὑποταγὴν του ἐθνῶν, πλὴν ὅχι ἐν τῶν κατεστραμμένων. τὸ δὲ Κατεστραμμένων δὲ τούτων, τοῦ § 29. ἀναφέρεται εἰς τὸ προειρηθὲν, Τοὺς ἄλλους πάντας...καταστρεψάμενος.

XXIX. 3. Σοφισταί.] Ἐνταῦθα ταῦτόν τῳ Σοφοί.

XXX. 15. Ἐπιστρεφέως.] Ζωηρῶς. οὕτως ὁ συγγραφεύς μας χρᾶται τῇ ἐκφράσει, ἡ. § 62. Λέγων μᾶλλον ἐπιστραμμένα· Ὅμιλῶν μὲ περισσοτέραν σφοδρότητα.

17. Τῆς πόλιος εὖ ἡκούσης.] Τῆς πόλεως τοῦ οὔσης ἐν ταῖς πρώταις· Ὅστις ἔζη εἰς μίαν πόλιν ἀκμάζουσαν. καὶ ὀλίγον κατωτέρω, ἡ φράσις, Τοῦ βίου εὖ ἡκοντι· Ὅς εἶχεν ἱκανὰ ὑπάρχοντα· συνωνυμεῖ τῇ ἐν ε΄. § 62. Οἷα δὲ χρημάτων εὖ ἡκοντες. ἡ λέξις Βίος, ἐδὼ σημαίνει ὑπάρχοντα, ὡς χρᾶται αὐτῇ καὶ Εὐριπίδης, Ἰκέτ. στ. 861. Ὡς βίος μὲν ἦν πολὺς. στ. 873. Τῳ βίῳ μὲν ἐνδεής. Ἰων στ. 581. Καὶ πολυκτήμων βίου. ἰδὲ ὁμοίως Θουκυδ. α΄. § 5. Τὸν πλεῖστον τοῦ βίου. ὅθεν λέγομεν εἰς τὴν καθομιλουμένην, Ἐχει μεγάλο βιὸν, ἢ βιότο, διὰ τὸ ἐκφράσωμεν, Ἐχει πολλὰ ὑπάρχοντα. οἱ παλαιοὶ μετεχειρίζοντο τῇ λέξει Βιότος, εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν· οὕτω τε Ὅμηρος χρᾶται πολλαχοῦ, καὶ Εὐριπ. Μῆδ. στ. 1070. Βιότόν δ' ὁπόθεν λείψουσι τέκνοις. Ἰων στ. 329. Ἐχεις δὲ βίοτον.

19. Ὡς τὰ παρ' ἡμῖν.] Ὅστις ἦτον ἀρκετὰ πλούσιος, συγκρινόμενος μὲ τοὺς πλουσίους τοῦ τόπου μας. ἰδὲ σημείωσιν, β΄. § 8. ὅπου ἐστὶ χωρίον ὅπερ ἠθέλον ἀναγινώσκειν οὕτως ὥστε νὰ ἐξηγηθῇ παραπλησίως. καὶ β΄. § 135. Μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς ἂν εἶναι· Ῥοδῶπιν· Ἀπέκτησε μεγάλα πλούτη, ὡς πρὸς τὴν Ῥοδῶπιν· δηλαδή, ὅταν συγκρίνη τις τὰ πλούτη τῆς μὲ γυναῖκα πλουσίαν τῆς τάξεώς τῆς. δ΄. § 81. Ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. ὁ Θουκυδίδης ὡσαύτως λέγει, α΄. § 21. Ὡς παλαιὰ εἶναι· Ὅσον διὰ παλαιά· Συγκρινόμενα μὲ παλαιὰ πράγματα. καὶ δ΄. § 84. Ὡς Λακεδαιμόνιος· Ὡς πρὸς Λακεδαιμόνιον· Συγκρινόμενος μὲ τὴν βραχυλογίαν τῶν Λακεδαιμονίων.

XXXI. 9. Ἐκκληϊόμενοι δὲ τῇ ᾠρῇ.] Ἐκκλειόμενοι δὲ ἀπὸ τὸν καιρόν· δηλ. ἡ τελετὴ κατεπείγουσα, καὶ μὴ δίδουσά τοις καιρόν νὰ ὑπάγῳσιν εἰς τὸν ἀγρόν, καὶ νὰ φέρωσι τὰ βόδια. μερικοὶ θέλουσι γράφειν Ἐκδύόμενοι, καὶ Ἐξελαιούμενοι, πλὴν περιττόν μοι δοκεῖ τὸ διορθοῦν τὸ χωρίον.

16. Τὴν ῥώμην.] Ἔστι καὶ γραφὴ Γνώμην, σημαίνουσα Διάθεσιν· Καλὴν φύσιν. προκρίνω ὅμως Ῥώμην, ἐπειδὴ τῶνόν τι ἔπρεπε νὰ ἔχῳσιν ὑπερβολικὴν δύναμιν, ὡς καθεὶς θέλει κρίναι ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀκολουθῶν σημειώσει.

24. Εἰκόνας.] Εὐρίσκοντο ὡσαύτως εἰκόνες τῶν ἐν Ἀργεὶ εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Λυκίου Ἀπόλλωνος, καθὼς μᾶς τὸ λέγει ὁ Πausanias, Βιβ. ii, Κεφ. 19. Κεῖται δ' εἰκὼν Βίτωνος, ἀνὴρ ἐπὶ τῶν ᾠμῶν φέρων ταῦ-

ρον· ὡς δὲ Λυκίας ἐποίησεν, ἐς Νεμέαν Ἀργείων ἀγόντων Φυσίαν τῷ Διῷ, ὁ Βίτων ὑπὸ ῥώμης τε καὶ ἰσχύος ταῦτον ἀράμενος ἤνεγκεν. καὶ Κεφ. 20. Πλησίον δὲ εἰσιν ἐπειργασμένοι λίθῳ Κλέοβις καὶ Βίτων, αὐτοί τε ἔλκοντες τὴν ἄμαξαν, καὶ ἐπ' αὐτῇ ἀγοντες τὴν μητέρα ἐς τὸ Ἑραῖον.

XXXII. 11. Τὸ πέμπτον.] Τὸ κείμενον εὐρίσκεται οὕτω· Τοῦτ'ερον ...οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριήκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλια πεντήκοντα. τουτέων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἐβδομήκοντα ἔτεια, ἐουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων, κ. τ. λ. καὶ σχεδὸν ὅλοι οἱ κριτικοὶ εἰσὶ γνώμης ὅτι τὸ χωρίον ἡμάρτηται. εἶναι ἑναργὲς ὅτι ὁ Ἡρόδοτος λογαριάζει τὸν ἐνιαυτὸν ὡς συντεθειμένον ἐκ τριακοσίων ἐξήκοντα ἡμερῶν, ἐπειδὴ ἀλλέως δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν 25,200 ἡμερῶν διὰ τοὺς 70 χρόνους, ἄνευ τῶν ἐμβολίων· καὶ δὲν στοχάζομαι ὅτι τὸ σφάλμα ὑπάρχει εἰς αὐτὸ τὸ μέρος τοῦ κειμένου, μήτε ὅτι οἱ ἀντιγραφεῖς ἠθέλησαν νὰ διαλλάξωσιν ἐνταῦθα τὸν συγγραφέα πρὸς ἑαυτὸν, παρατηρήσαντες ὅτι λογαριάζει τὸν χρόνον ἐκ τριακοσίων ἐξήκοντα ἡμερῶν εἰς γ'. § 90. πρὸς τούτοις, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ Λυδοὶ ἐλογίζοντο τὸν ἐνιαυτὸν ἐκ τριακοσίων πεντήκοντα ἡμερῶν, καὶ ὅτι ὁ Σόλων εἰς τὴν μετὰ τοῦ Κροίσου συνομιλίαν τοῦ ἐλογάριασεν ὁμοίως, ἐκτὸς τῶν ἄλλων δυσκολιῶν προερχομένων ἀπὸ τοιαύτην ὑπόθεσιν, αἱ ἀλλαγὰς αἷς ἠθέλαμεν ἀναγκασθῇ νὰ κάμωμεν εἰς τὸ κείμενον, δὲν ἠθέλον ἦναι ὀλιγότერαι ἀπὸ τὰς τῆς διορθώσεώς μου. εὐκόλως τις δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὸ κείμενον, ὅπως γράφεται ἐν γένει, δὲν δύναται νὰ μένῃ, κάμνον τὸν χρόνον, μὲ τὴν προσθήκην τῶν ἐμβολίων, ἐκ 375 ἡμερῶν· καὶ οὕτω βέβαια αἱ ὥραι δὲν ἠθέλον ἦναι Ἐς τὸ δέον. τὸ σφάλμα οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι κεῖται εἰς τὸν λογαριασμὸν τῶν ἐμβολίων, καὶ τὸ τοιοῦτον σφάλμα δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὸν πατέρα τῆς ἱστορίας. ἐὰν καὶ ἡ διόρθωσίς μου κάμνῃ τὸν χρόνον ἐκ 366 ἡμερῶν, μὲ τὴν προσθήκην τῶν ἐμβολίων, εἶναι μακρὰν ἔτι τῶν 375. καὶ δὲν πρέπει τις νὰ προσμένῃ ὅτι ὁ Ἡρόδοτος, κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, εἶχε λογαριάσαι μὲ τὴν ἀκρίβειαν τῶν νεωτέρων. ὁ Βυττενβάχιος διορθώνει οὕτω· Τοῦκτον ...οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται δώδεκα δέοντος τριτημορίου· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων τριηκόσιαι καὶ πεντήκοντα· τουτέων τῶν ἀπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἐβδομήκοντα ἔτεια ἐουσέων πεντήκοντα καὶ πεντηκοσίων καὶ πεντακισχιλίων, κ. τ. λ.

33. Ὁλβιος.] Ὁ διὰ τοῦ ὅλου βίου μακαριστός· κατὰ τὸν Ἡσύχιον.

XXXIII. 1. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ.] Τὸ κείμενον μοι φαίνεται

ὁρθὸν ὡς γράφεται κοινῶς. Ὁ Σόλων λέγων αὐτὰ εἰς τὸν Κροῖσον, δὲν τῷ ἐγίνετο ἀρεστός, καὶ οὐδενὸς λόγου ποιησάμενος αὐτὸν (τὸν Κροῖσον), ἀποπέμπεται (ὑπ' αὐτοῦ), φανεὶς ἀμαθής. ὁ Σβειγχαῦσερος ἀναγινώσκει Ταῦτα λέγοντι Κροῖσος οὕτως, κ. τ. λ. Ὁ Κροῖσος δὲν ἔδιδε δῶρα τῷ Σόλωνι ταῦτα λέγοντι, καὶ καταφρονήσας αὐτὸν, τὸν ἀποστέλλει. ἄλλοι δ' αὖ ἐκλαμβάνοντες τὸ Ταῦτα λέγων, ὡς ἰσότιμον δοτικῇ, παραπλησίως τῷ ἐν Ξενοφ. Κύρ. Ἀναβ. iii, 2, 12. Εὐζάμενοι ... ἔδοξεν αὐτοῖς· καὶ γράφοντες Ἀμαθία, ἀντὶ τοῦ Ἀμαθῆς, ἐξηγοῦσιν ὧδε· Εἰς τὸν Σόλωνα λέγοντα ταῦτα τῷ Κροίσῳ, (ὁ Κροῖσος) μήτε δῶρα ἔδιδε, μήτε κατ' οὐδένα τρόπον αὐτὸν τιμήσας, τὸν ἀποστέλλει, ὑπολαμβάνων (τὸν Σόλωνα) ὡς πολλὰ ἀμαθῆ.

XXXV. 9. Ἐπίστιος.] Ταῦτὸν τῷ Ἰκέτης. ὁ Σχολιάστης τοῦ Ἀπολλωνίου Ῥοδίου, Βιβ. iv, στ. 747. ἐξηγεῖ Ἐφέστιος· ὁ ἐπὶ τῇ ἐστίᾳ ὢν, καὶ εἰς τὸ ἴδιον Βιβλίον εὐρίσκουμεν τὴν περιγραφὴν τῶν νομίμων ἃ ἐτηρεῖτο ἐν τοῖς καθαρμοῖς.

10. Γορδίῳ μὲν τοῦ Μίδεω.] Ὁ ἐνταῦθα μνημονεύμενος Μίδας πιθανὸν ὅτι ἐστὶ διαφορετικὸς τοῦ ὀνομαζομένου, § 14. ὃς ἦν προγενέστερος· ἐκτὸς, τῇ ἀληθείᾳ, ἂν κανὲν ἀντίγραφον ἔδιδε κῦρος διὰ τὰ ἀναγνώσωμεν Εἰμὶ ἀπόγονος, ἀντὶ τοῦ Παῖς.

17. Ἐν Κροίσου.] Ἔστι καὶ γραφὴ Ἐκ Κροίσου.

XXXVI. 7. Ἔργα.] Ἀγρούς. οὕτω καὶ Ὅμηρος, Ὀδύσσ. Β'. στ. 22. Ἔχον πατρώϊα ἔργα· Ἐκαλλιεργοῦσαν τοὺς πατρικοὺς τῶν ἀγρούς. καὶ στ. 127. Οὕτ' ἐπὶ ἔργα πάρος γ' ἴμεν. Δ'. στ. 318. Πίονα ἔργα· Οἱ καρποφόροι μου ἀγροί. Ζ'. στ. 259. Ὅφρ' ἂν μὲν κ' ἀγροὺς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων· ὅπου Ἔργα σημαίνει τὸ παρὰ τοῖς Γάλλοις *travaux champêtres*, ὡς καὶ Κ'. στ. 98. Οὕτ' ἀνδρῶν, φαίνεται ἔργα, στ. 147. Εἴπως ἔργα ἴδοιμι βροτῶν. Ξ'. στ. 344. Ἰθάκης εὐδείελου ἔργ' ἀφίκοντο· δηλ. τοὺς ἀγρούς. Ο'. στ. 504. Ἐμὰ ἔργα· Τὰ χωράφιά μου. Σ'. στ. 365. Ἐρῖς ἔργοιο· Τοῦ κατὰ γεωργίαν, ἐξηγεῖ Εὐστάθιος. καὶ Ἰλιάδ. Β'. στ. 751. Ἐργ' ἐνέμοντο· Νῦν τὰ γεώργια, ἴν' ἡ ἐγεώργουν, λέγει ὁ Σχολιάστης. ἰδὲ ὡσαύτως Μ'. στ. 283. ὁ Ἡρόδοτος χρᾶται τῇ λέξει, § 97. εἰς τὴν ἰδίαν σημασίαν· Καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα· τουτέστι, τὴν γεωργίαν. ἡ ἡμετέρα διάλεκτος ἐφύλαξε τὸ Ἐργάτης, ὡς συνώνυμον τοῦ Γεωργός, ἔτι δὲ λέγομεν Ἐργατεύω, ἀντὶ τοῦ Ἀρόω.

XXXVIII. 8. Διεφθαρμένον τὴν φωνήν.] Ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστὶ τὴν ἀκοήν. πλὴν ἡ λέξις Κωφός, § 34. σημαίνουσα τὸν κοφθέντα καὶ ἀφαιρεθέντα τὴν ὄψα, δηλ. τὸν ἄφωνον, ὡς βλέπομεν ἐκ § 85. καὶ ὡς ἐν

γένει εὑρίσκεται εἰς ὅλους τοὺς παλαιούς συγγραφείς, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἀντιγραφεύς τις, ὃς δὲν ἐγνώριζε τὴν ἀληθῆ σημασίαν τοῦ Κωφός, ἔγραψεν Ἀκοήν, ἀντὶ τοῦ Φωνήν, καταπειθόμενος ἀπὸ τὴν νεωτέραν σημασίαν τῆς λέξεως, καὶ ὥς μέχρι τῆς σήμερον εἶναι εἰς χρῆσιν παρ' ἡμῖν, ἀντὶ τοῦ Τὴν ἀκοήν βεβλαμμένος.

XLI. 8. Πρὸς δὲ τούτῳ.] Ἀναγινώσκω οὕτω σὺν ἐνὶ ἀντιγράφῳ, θεωρῶν τὴν γραφὴν αὐτὴν αἰρετωτέραν τῆς κοινῆς Πρὸς δὲ τοῦτο. πλὴν ἤθελον προκρίνη Πρὸς δὲ, εἰς τοῦτο καὶ σέ τοι, ἐὰν καὶ ἐφέρετο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις.

XLVI. 9. Ἄβας.] Μνημονευομένας σὺν Τροφωνίῳ, ἡ'. § 134. περὶ Δοδώνης, ἰδὲ β'. § 52, καὶ ἐξῆς· καὶ περὶ τοῦ Ἀμφιαράου, συμβουλευσίου Πausανίαν, Βιβ. i, Κεφ. 34. ὅσον δὲ διὰ τοὺς Βραγχίδας, περὶ ὧν ὡσαύτως λόγος § 157. καὶ ε'. § 36. τὸ ὄνομά των προήρχετο ἐξ ἐνὸς γένους λεγομένου ὅτι κατήγετο ἀπὸ Βράγχου, τοῦ ὁποίου τὴν μυθώδη ἱστορίαν διηγεῖται ὁ Βάρρων. αὐτὸ τὸ γένος εἶχε μέχρι Ξέρξου, κατὰ διαδοχὴν, τὸ ἱερατεῖον τοῦ ναοῦ, οὗ τινος ἀληθῆς ἢ ὑποτιθέμενος θεμελιωτῆς ὑπῆρξεν ὁ Βράγχος. ὁ ναὸς, ὦν ἀφιερωμένος εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἀρτεμιν, ἔφερε μετέπειτα τὸ ὄνομα Δίδυμοι, ὡς βλέπομεν, ε'. § 19. ὁ Στράβων περιγράφει τὴν θέσιν του, Βιβ. xiv.

L. 2. Τὰ θύσιμα πάντα.] Ἰδιωτισμὸς ἀντὶ τῶν θυσίμων πάντων· Ἀπὸ ὅλα τὰ γένη τῶν ζώων ὅπου εἶναι συγχωρημένον τὸ νὰ θυσιάζη τις. ὡσαύτως θ'. § 81. Πausανίῃ δὲ πάντα (ἀντὶ πάντων) δέκα ἐξαίρεθῃ.

II. Τρίτον ἡμιτάλαντον.] Φέρεται ἐν τοῖς ἀντιγράφοις Τρία ἡμιτάλαντα, δηλ. Ἐν τάλαντον καὶ ἡμισυ· ἐν ᾧ ὅπου Τρίτον ἡμιτάλαντον, ὡς γράφω, σημαίνει Δύω τάλαντα καὶ ἡμισυ, ὡς Ἐβδομον ἡμιτάλαντον, Ἐξ τάλαντα καὶ ἡμισυ, καὶ Τέταρτον ἡμιτάλαντον, Τρία τάλαντα καὶ ἡμισυ. ὁ ἀπέφθοις χρυσὸς εἶναι γνωστὸν ὅτι βαρύτερός ἐστι τοῦ λευκοῦ· ὅθεν τὰ ἐκ τοῦ καθαροῦ χρυσοῦ ἡμιπλίνθια πρέπει νὰ ᾔναι βαρύτερα τῶν ἐκ τοῦ μεμιγμένου, ὧν ὄντων διταλάντων, τὰ ἐκ τοῦ ἀπέφθου βέβαια ἦσαν δύο ἡμισυ ταλάντων. ἐπειδὴ μ' ὅλον ὅτι Ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποίεων ἐξαπάλαιστα· ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλαιστα· ἐξηγεῖται ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους, Κάμνων τὰ μεγαλότερα ἐξαπάλαιστα, καὶ τὰ μικρότερα τριπάλαιστα· δὲν μοὶ φαίνεται παντελῶς αὐτὸ νὰ ᾔναι τὸ νόημα τοῦ κειμένου· πρῶτον μὲν ἢ Ἐπὶ, οὕτω γίνεται περιττὴ, ἐκτὸς δὲ τούτου, δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ συγγραφεύς μας ἤθελεν ὁμιλήσῃ περὶ μήκους μεγαλητέρων καὶ μικροτέρων ἡμιπλινθίων, καὶ ἔπειτα περὶ ὕψους, χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ καὶ τὸ πλάτος των.

ἐξηγητέον οὖν ὥς εἰ ἐγγέγραπτο· Μῆκος μὲν ἐξαπάλαιστα, εὖρος δὲ τριπάλαιστα, ὕψος δὲ παλαιστιαῖα· Ποιέων (τὰ ἡμιπλίνθια,) ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα (μέρη, ἢ, τῶν μερῶν), ἐξαπάλαιστα, ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα (τῶν μερῶν), τριπάλαιστα, κ. τ. λ.

LI. 9. Θεοδώρου τοῦ Σαμίου.] Ὁ Πausανίας κάμνει μνείαν αὐτοῦ, Βιβ. iii, Κεφ. 12. Βιβ. viii, Κεφ. 14. καὶ Βιβ. x, Κεφ. 38.

12. Περιῤῥαντήρια.] Περί αὐτῆς τῆς λέξεως, συμβουλεύσου τὴν Ἐκδοσίν μου τῶν Περί Στεφάνου Λόγων, Σελ. 229. (ἐν Βοστώνῃ, 1829.)

LII. 3. Τὸ ξυστὸν τῇσι λόγχησι.] Τὸ δόρυ καὶ τὸ σίδηρόν του. Τὸ ξυστὸν, εἶναι τὸ ξύλινον μέρος τοῦ ἀκοντίου, καὶ Λόγχαι, τὸ ἐπ' αὐτῷ σίδηρον. Ἰδὲ ὡσαύτως, ζ'. § 69. Τρόπον λόγχης. καὶ § 78. Λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι.

LIII. 13. Ἐξευρόντα.] Συνώνυμον ἐνταῦθα τῷ Γνόντα, ὥς καὶ ἐν ζ'. § 215. εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν χρᾶται τῇ λέξει Εὐριπίδης, Ῥῆσ. στ. 850. Χαμείνας πολεμίων ἐξεῦρεν. Τρωάδ. στ. 766. Ὡ βάρβαρ' ἐξευρόντες Ἕλληνες κακά. Ἀνδρομ. στ. 271. Φάρμακ' ἐξεύρηκε. Ἰκέτ. στ. 1131. Πάθος ἐξεύροις. καὶ οὕτω σχεδὸν ἐμπορεῖ νὰ ἐκληφθῇ, Βάκχ. στ. 480. Τό γ' αἰσχροὺς ἐξεύροι τις ἄν. Ἴων στ. 331. Εἰς ἔρευναν ἐξευρεῖν γονάς. Σοφοκ. Οἰδίπ. Τύραν. στ. 304. Σωτήρα ἐξευρίσκομεν. Τραχ. στ. 1180. Κάλλιστον ἐξευρόντα. ἀπὸ παρόμοια παραδείγματα μανθάνομεν πόθεν ἡ ἡμετέρα διάλεκτος χρᾶται τῷ Ἐξεύρω, ἀντὶ τοῦ Γινώσκω.

LIV. 3. Πυθώ.] Ἐκ τοῦ Πύθεσθαι, τὸ Σήπυσθαι· ἐπειδὴ ὁ δράκων, ὅστις ἐσκοτώθη ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα, ἐσάπη εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, ὀνομασθέντα μετέπειτα ὡσαύτως Δελφοί.

6. Ἀτελείην.] Τὸ νὰ μὴ πληρόνῃ δόσιμον· πιθανῶς τὸ δόσιμον ὅπερ ἦν διωρισμένον ἀπὸ τοὺς Ἀμφικτύονας, καὶ τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ τις πρὶν λάβῃ ἄδειαν τοῦ νὰ συμβουλευθῇ τὸ χρηστήριον.

LV. 6. Ἐρμον.] Ἐρμος, ποταμὸς Αἰολίδος, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὃς ἔδωκε τὸ ὄνομά του εἰς τὸν Ἐρμειον Κόλπον, εἴτα κληθέντα Κόλπον τῆς Σμύρνης.

LVI. 8. Τὸ μὲν, Πελασγικόν.] Αὐταὶ αἱ λέξεις ἀναφέρονται εἰς τοὺς Ἀθηναίους· Καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε, εἰς τὸ Πελασγικὸν ἔθνος. οἱ ἐνταῦθα μνημονευόμενοι Πελασγοί, οἵτινες κατῴκησαν τὴν Ἀττικὴν, δὲν ἐξῆλθον αὐτῆς ποτέ. παρατηρητέον ὅτι δὲν εἶναι λόγος ἐδῶ περὶ τῶν Πελασγῶν ἐν γένει.

LVII. 3. Τυρσηνῶν.] Οἱ Τυρρῆνοί οὗτοι εἰσὶν ἔθνος Θράκης, διαφορετικοὶ τῶν μνημονευομένων § 94. καὶ ἡ πόλις Κρηστώνη, κειμένη

Ἑπὲρ Τυρσηνῶν, ἦτον ἴσως ἡ καθέδρα τῆς Κρηστωνίας, ἐπαρχίας Θράκης, περὶ ἧς λόγος, ζ'. § 124, 127. καὶ η'. § 116. ἰδὲ ὡσαύτως Θουκυδ. δ'. § 109.

6. Οἰκισάντων.] Ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστὶν Οἰκησάντων.

7. Οἱ σύνοικοι.] Αὐτοὶ ἦσαν δευτέρα ἀποικία τῶν Πελασγῶν, καὶ ὅχι ἐξ ἐκείνων οἵτινες, ἀποκατασταθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἐμείναν ἐκεῖ διὰ πάντοτε. οἱ Ἀθηναῖοι, ὑποδεχθέντες ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔθνους τοὺς ἀναγκασθέντας νὰ ἀφίσωσι τὴν Ἰταλίαν, τοὺς ἐδίωξαν μετέπειτα διὰ τὰ αἷτια τὰ ὁποῖα μανθάνομεν ἐκ ε'. § 137.

LVIII. 6. Πρὸς δὴ ὧν.] Προσυπακουστέον ἐκ τῶν ἀνωτέρω, Τὸ μὴ προσκεχωρηκέναι τῷ Πελασγικῷ ἔθνει ἄλλα βάρβαρα ἔθνη. Καὶ ἐπειδὴ ἄλλα βάρβαρα ἔθνη δὲν συνεζυμώθησαν μὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, διὰ τοῦτο μοὶ φαίνεται, κ. τ. λ.

LIX. 3. Ἱπποκράτει.] Ἰδὲ περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του, ε'. § 65.

15. Καταφρονήσας.] Ὡς εἰ ἐγέγραπτο, Κατὰ φρένα ποιησάμενος τὴν τυραννίδα. Βάζων εἰς τὸ κεφάλι του τὸ νὰ γένη τύραννος. καὶ οὕτως εὐρίσκομεν, § 66. Καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι. Στοχαζόμενοι νὰ ᾔηται δυνατώτεροι τῶν Ἀρκάδων. η'. § 10. Καταφρονήσαντες ταῦτα. Παρατηρήσαντες αὐτά.

22. Νισαϊάν τε.] Νισαία ὠνομάζετο ὁ λιμὴν τῆς τῶν Μεγάρων πόλεως, μὲ τὴν ὁποίαν ἐνόνητο διὰ μακροῦ τείχους, ὡς φησὶ Στράβων, Βιβ. ix. Ἡ δὲ Νισαία ἐστὶν ἐπίνειον τῶν Μεγαρέων, δέκα καὶ ὀκτὼ σταδίους τῆς πόλεως διέχον, σκέλεσιν ἐκατέρωθεν συναπτόμενον πρὸς αὐτήν.

LXI. 4. Λεγομένων ἐναγέων.] Ὁ Ἡρόδοτος μᾶς διηγεῖται τὸ αἷτιον διὰ τὸ ὁποῖον ἦσαν ἐναγεῖς, ε'. § 71.

12. Γνώμην.] Ἐν ἐνίοις τῶν ἀντιγράφων φέρεται Γνώμη.

14. Προηδέατο.] Ἑπερσυντελικὸς τοῦ Προαιδέομαι. σημαίνει δὲ, Αἱ πόλεις αἱ ὁποῖαι, προευεργετηθεῖσαι, τοὺς ἐντρέποντο· δηλ. ἐξ εὐγνωμοσύνης τοὺς ἐσέβοντο, καὶ ἐντρέποντο νὰ μὴ δώσωσι τὸ ζητούμενον. παρόμοιος ἰδιωτισμὸς εὐρίσκεται καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν διάλεκτον. Δὲν τὸν ἐντρέπομαι μήτε ὀβολόν· δηλ. τὴν παραμικροτέραν δούλευσιν δὲν ἔλαβα ἀπὸ αὐτὸν, ὥστε νὰ τῷ χρεωστῶ καμμίαν εὐγνωμοσύνην.

LXII. 12. Παλληνίδος.] Ἡ Ἀθηναῖα ἐπωνομάσθη Παλληνὶς, ἐκ Παλλήνης, ὅπου εἶχε ναόν.

— Ἀντία ἔθεντο τὰ ὄπλα.] Ἑστρατοπέδευσαν κατ' ἀντικρὺ τοῦ ναοῦ. ἡ σημασία εἰς τὴν ὁποίαν ἀνταμόνομεν ἐδῶ τὴν ἐκφρασιν· ἐν δ'.

§ 52. Ἐθεντο πρὸ τοῦ ἱεροῦ τὰ ὅπλα· καὶ ἐν Θουκυδ. ζ'. § 3. Ὁ δὲ θήμενος τὰ ὅπλα ἐγγύς· προέρχεται ἴσως ἀπὸ μίαν ἄλλην, ἥτις ἐστίν, Ἐβαλαν κάτω τὰ ὅπλα. ἡ φράσις εὐρίσκεται ὡσαύτως πολλάκις εἰς τὴν σημασίαν τοῦ Ὀπλίσθησαν διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς προὔπαντησιν τοῦ ἐχθροῦ· ὡς ἐν Ἡροδότῳ, ε'. § 74. οὕτω, θέμενοι τὰ ὅπλα, ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸν Σχολιάστην τοῦ Θουκυδίδου, β'. § 2. περιθέμενοι ἑαυτοῖς. καὶ Σουῖδας λέγει· θέμενος τὰ ὅπλα, περιθέμενος καὶ ὀπλισάμενος. αἱ λέξεις οὖν τοῦ Θουκυδίδου, θέμενοι δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα, σημαίνουσιν, Ὑπῆγαν ὀπλισμένοι εἰς τὴν ἀγορὰν, ἢ Ὑπῆγαν εἰς τὴν ἀγορὰν κατὰ τάξιν ἑτοιμοὶ πρὸς μάχην. Ὀπλα ἔθεντο, ἐμπορεῖ λοιπὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς συνώνυμον τοῦ Ὀπλα ἀνέλαβον.

14. Ἀκαρνεύς.] Ἰωνικῶς ἀντὶ τοῦ Ἀχαρνεύς, ἐκ τοῦ δήμου Ἀχάρναι. ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστίν Ἀκαρνὰν, προελθοῦσα ἴσως ἀπὸ σφάλματος ἀντιγραφῶν. ἰδὲ Λαρχέρου σημείωσιν.

LXIV. 3. Ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ.] Ὁ Στράβων, Βιβ. vii, ὁμιλεῖ περὶ τῶν μετὰλλων ἃ ἦν μεταξὺ Στρυμόνος καὶ Νέστου.

8. Καθήρας δὲ ᾧδε.] Ὁ Θουκυδίδης διηγεῖται παρομοίως τὴν κάθαρσιν αὐτὴν, γ'. § 104.

LXV. 18. Ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτῳ.] Παύσας τοῦ νὰ ἦναι ἐπίτροπος Λεωβώτου. πλὴν αὐτοῦ ὄντος ἐκ τοῦ κλάδου τῶν ἀπ' Εὐρυσθένης, (ἰδὲ ζ'. § 204.) ὁ Λυκοῦργος καταγόμενος ἀπὸ τοὺς Προκλείδας (ἡ', § 131.) δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι θεῖος καὶ ἐπίτροπός του. πρὸς τούτοις, ὁ Πausanias λέγει, Βιβ. iii, Κεφ. 2. Ἐθηκε δὲ καὶ Λυκοῦργος Λακεδαιμονίοις τοὺς νόμους ἐπὶ τῆς Ἀγησιλάου βασιλείας· καὶ ᾧδε Ἀγησίλαος ἦν ἐγγονὸς Λεωβώτου. Δόρυσος καὶ Ἀγησίλαος, κατὰ τὸν Πausanias, δὲν ἐβασίλευσαν πολὺν καιρὸν· καὶ ὁ Ἀρχέλαος, υἱὸς τοῦ Ἀγησιλάου, συνεβασίλευσε μὲ τὸν Χάριλλον, υἱὸν Πολυδέκτου, πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ τοῦ Λυκοῦργου, ὅστις ὠρφανοτρόφησε τὸν ἀνεψιόν του Χάριλλον. ὅθεν πιθανὸν ὅτι πρέπει νὰ ἀναγνώσωμεν Χαρίλλου, ἀντὶ Λεωβώτῳ. εἰὰν ἡ χρονολογία δὲν παρίστανε μεγάλας δυσκολίας, ἴσως ὁ εὐκολώτερος τρόπος τοῦ διορθοῦν τὸ χωρίον ἤθελεν ἦναι διὰ τῆς μεταθέσεως τινῶν λέξεων, ᾧδε· Ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων Λεωβώτῳ.

23. Ἐφόρους.] Οἱ Ἐφοροὶ, οἵτινες ἦσαν πέντε τὸν ἀριθμὸν, πέντε Νομοφύλακες, ὀνομαζόμενοι Βιδιαῖοι, (ἰδὲ Pausan. Βιβ. iii, Κεφ. 11.) εἰκοσιοκτὼ Γέροντες, καὶ οἱ δύο Βασιλεῖς, πάντες τεσσαράκοντα μέλη, ἐσχημάτιζαν ὅλον τὸ σῶμα τῆς διοικήσεως τῶν Σπαρτιατῶν.

LXVI. 3. Ἀνά τε ἔδραμαν.] Ἡϋξήθησαν. αὕτῃ ἡ λέξις προσήκει

κυρίως εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν φυτῶν, ὅθεν ὁ Ἡσύχιος ἐρμηνεύει, Ἀναδρομαί, αὐξήσεις, βλαστήσεις. ὁ ἱστορικός μας τὴν μεταχειρίζεται ἐδῶ μεταφορικῶς, ὡς καὶ εἰς ζ'. § 156. Αἱ δὲ παραυτίκ' ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον. Αἱ Συρακοῦσαι εἰς ὀλίγον καιρὸν ηὐξήθησαν καὶ ἤνθησαν. εὐρίσκεται δὲ εἰς τὴν κυρίαν τῆς σημασίας, η'. § 55. Ὡρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. Ἐβλεπον βλαστὸν πηχυαῖον ὃς ἐφύτρωσεν ἀπὸ τὸν κορμὸν τῆς ἐλαίας.

20. Ἀλέης Ἀθηναίης.] Περὶ τῆς Ἀθηναίας Ἀλέας, ἰδὲ Πausan. Βιβ. viii, Κεφ. 47.

LXVII. 21. Τῶν ἱππέων.] Γίνεται λόγος αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων ἱππέων, ε'. § 56. ζ'. § 205. ὅπου ἰδὲ σημείωσιν. καὶ η'. § 124.

LXIX. 15. Θόρνακι.] Θόρναξ, ὅρος Λακωνικῆς, τὸ ὁποῖον μετέπειτα ὠνομάσθη Κοκκύγιον. ἰδὲ Πausan. Βιβ. ii, Κεφ. 36.

LXXIII. 15. Ὀργὴν ἄκρος.] Δὲν συμφωνῶ μὲ τὸν Κοραῖ, ὃς θεωρεῖ τὴν κοινὴν γραφὴν Ὀργὴν οὐκ ἄκρος, ὡς τὴν γνησίαν τοῦ Ἡροδότου· ἀλλ' ἀπορρίπτω τὴν ἄρνησιν Οὐκ, ἔχων ἀπὸ τὸ μέρος μου τὸ κύρος ἐνὸς ἀντιγράφου, καὶ τὴν γνώμην ἐνδόξων κριτικῶν. Ὀργὴν ἄκρος, ἐδῶ σημαίνει τὸ αὐτὸ ὅπερ Ὀργὴν χαλεπὸς, εἰς γ'. § 131.

LXXIV. 20. Ἐς τὴν ὁμοχροῖν.] Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. ὁ Ἡρόδοτος, δ'. § 70. ὁμιλῶν περὶ παρομοίου τινος ἔθους τῶν Σκυθῶν, ἐκφράζεται ὥδε· Ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος.

LXXV. 2. Ἐν τοῖς ὀπίσω λόγοισι.] Εἰς τὸ ἀκόλουθον αὐτῆς τῆς ἱστορίας. ἰδὲ § 121, καὶ ἐξῆς.

LXXVIII. 4. Ἐς τοὺς ἐξηγητέας Τελμησσέων.] Εἰς τοὺς μάντις τῶν Τελμησσῶν. αὕτη ἡ πόλις ἦτον ἡ πρώτη τῆς Λυκίας, ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Καρίας. οἱ κάτοικοί της ἀπέκτησαν μεγάλην φήμην διὰ τῆς μαντικῆς των.

7. Ἀναπλῶσαι.] Ἀντὶ τοῦ ἈΝΑΠΛΩΣΑΙ, ἀναγνωστέον ἴσως ἈΝΑΠΟΔΊΣΑΙ. Νὰ γυρίσωσιν εἰς τὰ βήματά των· ἐπειδὴ δὲν βλέπω τὸ πῶς καὶ διὰ τί οἱ Θεοπρόποι ἔκαμαν τὸ ταξίδι διὰ θαλάσσης.

LXXX. 3. Συρρήγνυσι.] Εἰς τὸ πληθυντικόν· ὁ Θεωρῶ αἵρετώτερον τῆς ἐτέρας γραφῆς Συρρήγνυσι, εἰς τὸ ἐνικόν.

4. Ἰροῦ Μητρὸς Δινδυμήνης.] Βουνὸν ἀφιερωμένον εἰς τὴν Μητέρα Δινδυμήνην· ἥτις ἦν ἡ αὕτη τῇ Κυβέλῃ, μητρὶ τῶν Θεῶν. ὠνομάζετο δὲ Δινδυμήνη, κατὰ τὸν Στράβωνα, Βιβ. xii, Σελ. 575. ἐπειδὴ εἶχε ναὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους Δινδύμου, πλησίον Κυζίκου, πόλεως τῆς Προποντίδος.

LXXXII. 4. Θυρέας.] Αὕτη ἡ χώρα ἐξανασζητήθη ἀπὸ τοὺς Ἀργεῖους εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. ἰδὲ Θουκυδ. ε'. § 41.

LXXXIV. 10. Τὸν λέοντα.] Λέων ἰδὼν δὲν εἶναι κύριον ὄνομα, ὥς τινὲς στοχάζονται, ἐπειδὴ τότε τίς ἤθελεν ἦναι ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ συμβουλευθῶσι τοὺς Τελμησσεῖς, καὶ τί θαῦμα εἰς τοῦτο; ἀλλ' ὁ λόγος εἶναι περὶ ἀληθοῦς λέοντος.

11. Δικασάντων.] Εἰς τὴν σημασίαν τοῦ Γνόντων, ὥς § 78. Τελμησσεῖς μέντοι τάδε ἔγνωσαν. πιθανὸν ὅμως καὶ νὰ ἦναι τὸ Δικασάντων, διαφορὰ ἐκ τοῦ Εἰκασάντων.

14. Ἔστι δέ.] Μετὰ τὰς λέξεις αὐτὰς προσυπακουστέον Τοῦτο, ἡ δὲ σύνταξις ἐστὶν ὡδε· Τοῦτο δὲ τῆς πόλιος ἐστὶ τετραμμένον πρὸς τοῦ Τμῶλου· Καὶ αὐτὸ τὸ μέρος τῆς ἀκροπόλεως εἶναι γυρισμένον κατὰ τὸ βουνὸν Τμῶλον. αὐτὸ τὸ ὄρος ὀνομάζεται τὴν σήμερον ἀπὸ τοὺς Τούρκους Μπουῦζ-νδὰγ, δηλ. Ψυχρὸν ὄρος.

19. Μετ' αὐτόν.] Ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστὶ Κατ' αὐτόν· Εἰς τὸ παράδειγμα του.

LXXXVI. 15. Ἐκ λειποψυχίης.] Προκρίνω τὴν γραφὴν αὐτὴν, εὐρισκομένην ἐν τισὶ τῶν ἀντιγράφων, τῆς κοινῆς, Ἐκ πολλῆς ἡσυχίης.

19. Τὸν ἂν ἐγώ.] Ἡ ἀπλουστέρα σύνταξις ἐστὶ· Τὸν ἂν ἐγὼ προετίμησα μεγάλων χρημάτων, ἐς λόγους ἐλθεῖν πᾶσι τυράννοισι· Τοῦ ὁποίου τὴν συνομιλίαν μὲ ὅλους τοὺς βασιλεῖς, ἤθελα προκρίνῃ μεγάλων χρημάτων· ἢ, καθὼς κοινῶς λέγομεν, Τὸν ὁποῖον νὰ ἰδῶ συνομιλοῦντα μὲ ὅλους τοὺς βασιλεῖς, ἤθελα δώσῃ δὲν ἐξεύρω τί. μᾶλλον μοι ὅμως ἀρέσκει ἡ ἀκόλουθος ἐξήγησις μὲ τὴν ἀναπλήρωσιν τινῶν ἐλλείψεων. Τοῦ ὁποίου τὴν συνομιλίαν ἤθελα προκρίνῃ ἀπὸ μεγάλα πλούτη, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ συνομιλία ἤθελεν ἦναι προκριτωτέρα καὶ περισσοτέρας τιμῆς ἀξία μεγάλων χρημάτων εἰς ὅλους τοὺς βασιλεῖς τοὺς φρονοῦντας ὡς ἐγώ. ἐμπορεῖ δὲ ἡ σύνταξις νὰ γενῇ καὶ οὕτω· Τὸν ἂν ἐγὼ προετίμησα ἐς λόγους ἐλθεῖν (ἐμοί,) μεγάλων χρημάτων (ὄντων) πᾶσι τυράννοισι· Τοῦ ὁποίου τὴν συνομιλίαν ἤθελα προκρίνῃ τῶν μεγάλων χρημάτων ἃ ἔχουσιν ὅλοι οἱ βασιλεῖς τοῦ κόσμου. καὶ ἂν αὐτὸ ἦν τὸ νόημα τοῦ συγγραφέως, ἤθελα προκρίνῃ νὰ ἀναγνώσω· Τὸν ἂν ἐγὼ πάντων τυράννοισι προετίμησα μεγάλως χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν.

LXXXVIII. 12. Φέρουσί τε καὶ ἄγουσι.] Ὁ Ἀμμώνιος λέγει· Ἄγειν καὶ φέρειν διαφέρει· ἄγεται μὲν γὰρ τὰ ἐμψυχα, φέρεται δὲ τὰ ἄψυχα.

XCI. 4. Ἀμαρτάδα ἐξέπλησει.] Ἐπαιδεύθη διὰ τὸ ἀμάρτημα τοῦ πέμπτου του προγόνου. ἰδὲ § 13.

XCII. 5. Προνηΐης.] Περί τῆς Ἀθηναῖς Προναίας, ἰδὲ τὴν Ἐκδοσίν μου τῶν Περί Στεφάνου Λόγων, Σελ. 213.

17. Κνάφου.] Κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ Σουΐδα, Κνάφος ὄργανόν τι, ἐν κύκλῳ κέντρα ἔχον, δι' οὗ τοὺς βασανιζομένους κτείνουσι. Κνάφου, ἐστὶ διόρθωσις ἀντὶ Κναφηΐου, Ἑργαστηρίου κναφέως· ἥτις μὲν ἐστὶν ἡ κοινὴ γραφή, μᾶς δίδει δὲ πολλὰ γελοῖον νόημα.

XCVI. 7. Πολέμιον.] Μ' ὅλον ὅτι ἤξευρεν ὅτι οἱ ἀδικοῦντες εἶναι ἐχθροὶ τῶν δικαιοπραττούντων· καὶ ὅτι μὲ τὸ φέρεσθαι τὸν ἐμελλεῖν νὰ ἐλκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν ἐχθρὰν πολλῶν. πλὴν δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ Ἡρόδοτος θέλει νὰ μᾶς εἰπῇ ἐδὼ αὐτὸ τὸ γνωστὸν γνωμικόν, τοσοῦτ' ἄλλον ὅπου ὀλίγον κατωτέρω λέγει, ὅτι ὁ Δηϊόκης ἐγένετο ἐγκρατὴς τῆς εὐνοίας τῶν πολιτῶν. ὑποπτεύομαι λοιπὸν διαφθορὰν τοῦ κειμένου, τὸ ὁποῖον ἤθελον διορθώσῃ οὕτως· Ἐπιστάμενος ὅτι ΤΟΤ' ΔΙΚΑΙΟΤ' Τὸ ἀδικον ΠΟΛΥ' ΜΕΙ' Ο'Ν ἐστὶ· Ὡς πεπεισμένος ὅτι ἡ ἀδικία ἐλαττοῦται τῆς δικαιοσύνης. τοῦτο ἦν ἀναμφισβόλως τὸ κινεῖν τὸν Δηϊόκην νὰ δείξῃ τόσον ζῆλον διὰ τὸ δίκαιον, ὥσ' ἂν ὅπου ἐσπούδαζε νὰ βασιλεύσῃ, καὶ ἤθελε νὰ γένῃ δημοτικός. ὁ Φοντένιος, ὅστις παρετήρησε τὸ ἐλλειπὲς εἰς τὸ νόημα τοῦ κειμένου, ἀναγινώσκει· Ὅτι τῇ ἀδικίᾳ τὸ ἀδικεόμενον πολέμιόν ἐστὶ. πλὴν ἡ διόρθωσις ἦν ἐπρόβαλα ἀνωτέρω, μοὶ φαίνεται καλλιτέρα. ἴσως ὅμως τινὲς νὰ προκρίνωσι τὴν ἀκόλουθον εἰκασίαν· ΤΟ' ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΟΤ' ἀδίκου ΠΟΛΛΩ' ἌΜΕΙΝΟ'Ν ἐστὶ.

XCVII. 4. Δικᾶν.] Ἐνιοὶ τῶν κριτικῶν θεωροῦσιν ἐνταῦθα τὸ Δικᾶν, ὡς μέλλοντα ἀπαρεμφάτου ἀντὶ τοῦ Δικάσειν· κατ' ἐμὴν ὅμως γνώμην ἐστὶν ἐνιστῶς ἀπαρεμφάτου ἐκ τοῦ Δικάω, κρατῶν τόπον μέλλοντος, ὡς μύρια εὐρίσκομεν παρόμοια παραδείγματα εἰς τοὺς παλαιούς συγγραφεῖς. ἴδὲ Ὀμήρου Ἰλ. Α'. στ. 184. Ἄγω Βρισηΐδα, ἀντὶ τοῦ Ἄζω. Αἰσχύλ. Προμηθ. στ. 957. Πρὸς ὧν τ' ἐκεῖνος ἐκπίπτει κράτους. Θουκυδ. β'. § 44. Οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθήσομαι, ἀντὶ τοῦ Οὐκ ὀλοφυροῦμαι.

8. Περὶ τῶν κατηκόντων.] Περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως τῶν πραγμάτων. Κατηκόντων, Ἰωνικῶς ἀντὶ τοῦ Καθηκόντων. ἡ αὐτὴ ἐκφρασις εὐρίσκεται, δ'. § 136. Ἐλεγον τὰ κατήκοντα· Ἐλεγον ὅτι ἡ στάσις των ἠδύνατο νὰ τοῖς ἐμπνεύσῃ. ε'. § 49. Τὰ γὰρ κατήκοντα· Διότι τὰ παρόντα πράγματα. ζ'. § 104. Τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτησι· Οἷοι εἶναι οἱ Σπαρτιᾶται. η'. § 19. Ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι. § 40. Ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι. καὶ § 102. Ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι· Εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν.

XCVIII. 22. Φαρμάκοισι.] Χρώμασι· ἐκ τοῦ Φαρμάσσω, τὸ Βάπτω.

CII. 10. Ἐωυτῶν εὖ ἤκοντες.] Εὐρισκόμενοι ἔτι εἰς ἀκμάζουσαν στάσιν. η'. § 111. Καὶ Θεῶν χρηστῶν ἤκοιεν εὖ· Καὶ ἦσαν αἱ Ἀ-

θῆναι ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν δύο εὐνοούντων Θεῶν. ἰδὲ προσέτι σημείωσιν, § 30. στ. 17.

CIII. 7. Νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο.] Ἰδὲ § 74. ὅπου γίνεται λόγος τούτου τοῦ συμβεβηκότος.

CV. 2. Παλαιστίνη Συρίη.] Ὀνομάζεται οὕτω πρὸς διάκρισιν τῆς Καππαδοκίης Συρίης. ἰδὲ § 72.

15. Ἐναρέας.] Ἡδε λέξις, ἣν ὡσαύτως εὐρίσκομεν, δ'. § 67. προέρχεται ἴσως ἐκ τοῦ Ἐναίρω, τὸ Συλάω, καὶ ἤθελε, κατ' αὐτὴν τὴν ἐτυμολογίαν, σημαίνει Συλητὰς, τῆς Θεοῦ πεμφάσης αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν εἰς τοὺς συλήσαντας τὸν ναόν της. ἐμπορεῖ ὅμως καὶ νὰ ᾔῃαι Σκυθικὴ λέξις σημαίνουσα Θηλυδρίας, δι' ἧς οἱ Σκύθαι ἐκάλουν τοὺς ἔχοντας τὴν Θήλειαν νοῦσον, περὶ ἧς συμβουλεύσου, Ἰπποκράτους Περὶ Ἀέρων, Ὑδάτων, Τόπων, § 50, 51.

CVI. 9. Δηλώσω.] Αὐτὸ τὸ χωρίον τοῦ Ἡροδότου, ὅπου λέγει ὅτι Θέλει διηγηθῆναι εἰς ἄλλο του σύγγραμμα τὸ πᾶς οἱ Μῆδοι ἐπῆραν τὴν Νῆνον· καὶ § 184. ἐνθα φησὶν ὅτι Θέλει ὁμιλῆσαι εἰς τὴν Ἀσσύριον του ἱστορίαν περὶ πολλῶν ἄλλων βασιλέων Βαβυλῶνος, μᾶς κἀμνεὶ νὰ συμπεράνωμεν ὅτι αὐτὴ ἡ ἱστορία ἐγράφη, πλὴν ὅτι δὲν ἔφθασεν εἰς ἡμᾶς. πολλοὶ, μ' ὅλον τοῦτο, στοχάζονται ὅτι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ ἱστορικοῦ μας δὲν ἐβάλθη ποτὲ εἰς πρᾶξιν.

CIX. 10. Θελήσει...ἀναβῆναι.] Ταῦτόν τῳ Ἀναβήσεται. β'. § 11. Ἐβελήσει ἐκτρέψαι, ἀντὶ τοῦ Ἐκτρέψει. ἔχει δὲ καὶ Πίνδαρος, ἐν Ὀλυμπ. xiii, στ 12. Ἐθέλοντι δ' ἀλεξείν. ὅπου ὁ Σχολιάστης σημειοῖ, Αἱ προειρημέναι Θεαὶ ἀλεξήσουσι. αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια παραδείγματα, (ἰδὲ σημείωσιν, ζ'. § 104.) τόσον εἰς Ἡρόδοτον, ὅσον καὶ εἰς ἄλλους συγγραφεῖς, εἰσὶν ἱκανὰ νὰ δείξωσι πόθεν ἡ ἡμετέρα συνήθεια ἐσχημάτισε τὸν μέλλοντά της διὰ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος Θέλω.

CX. 1. Ἀγγελον ἔπεμπε ἐπί.] Ἐστειλεν ἓνα ἄγγελον νὰ φέρῃ, κ. τ. λ. οὕτω, η'. § 64. Ἐπὶ δὲ Αἶακόν...νῆα ἀπέστελλον· Ἐστειλαν καράβι νὰ φέρῃ τὸν Αἶακόν.

CXI. 26. Νῦν τε ὅδε ἐστί.] Καὶ ἰδοὺ τὸ παιδίον. κοινῶς γράφεται Νῦν τε ὧδέ ἐστι· Καὶ τὰ πράγματα εἶναι εἰς αὐτὴν τὴν στάσιν.

CXIII. 7. Προβόσκων.] Τῶν ὑπ' αὐτὸν βοσκῶν, Τῶν ὑποβοσκῶν. ὠνομάζοντο δὲ οὕτοι ἴσως Προβοσκοὶ, ἐπειδὴ τὸ πρῶτον ἐστέλλοντο πρῶτοι, οἱ μὲν εἰς μίαν νομὴν, οἱ δὲ εἰς ἄλλην, μὲ τὰς διαφοροὺς τῶν ἀγέλας, ἐν ᾧ ὁποῦ ὁ ἀρχιβοσκὸς ἦτον ὁ τελευταῖος ὃς ἐξήρχετο, ἀφ' οὗ εἶχε δώσει τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς.

CXX. 10. Διατάξας εἶχε.] Ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστὶ Διατάξας ἦρχε·

προκρίνω ὅμως Διατάξας εἶχε, ἀντὶ τοῦ Διέταξε. οὕτως εὐρίσκομεν, § 27. Δουλώσας ἔχεις, ἀντὶ τοῦ Ἐδούλωσας. καὶ Εὐριπ. Βάκχ. στ. 53. Ἀλλάξας ἔχω, ἀντὶ τοῦ Ἡλλαξα. Τρωάδ. στ. 317. Δαναοὶ κτείναντες ἔχουσιν, ἀντὶ τοῦ Ἐκτειναν. στ. 1140. Ἐνὸς μὲν οὖν μόχθου σ' ἀπαλλάξας ἔχω, ἀντὶ τοῦ Ἀπήλλαξα. Ἰππόλ. στ. 945. Διαβαλὼν ἔχει, ἀντὶ τοῦ Διέβαλε. Δαν. στ. 40. Κρύψας ἔχει, ἀντὶ τοῦ Ἐκρυψε. Ἡσίοδ. Ἔργ. κ. Ἡμ. στ. 42. Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι, ἀντὶ τοῦ Ἐκρυψαν. Σοφ. Οἰδίπ. ἐπὶ Κολ. στ. 817. Ἀπειλήσας ἔχεις, ἀντὶ τοῦ Ἡπείλησας. Τραχ. στ. 403. Τοῦτ' ἐρωτήσας ἔχεις. Ἀριστοφ. Ὀρν. στ. 850. Ξυμπαραινέσας ἔχω, ἀντὶ τοῦ Ξυμπαρήνεσα, λέγει ὁ Σχολιάστης. ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια παραδείγματα ἀφθόνως εὐρίσκόμενα εἰς τοὺς παλαιοὺς συγγραφεῖς, βλέπει τις πόθεν ἡ καθομιλουμένη ἔλαβε τὴν συνήθειαν τοῦ σχηματίζειν τὸν ὑπερσυντελικόν της διὰ τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος Ἔχω.

15. Καὶ τά γε τῶν ὀνειράτων ἐχόμενα.] Καί τινα τῶν ὀνειράτων. ἰδιωτισμὸς, ὃ ἐντυγχάνομεν καὶ § 193. Τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχόμενα, ἀντὶ τοῦ Οἱ εἰρημένοι καρποί. β'. § 77. Ἡ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστί σφι ἐχόμενα. γ'. § 25. Τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἀντὶ τοῦ Τὰ εἶχον σιτία. § 66. Τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ἀντὶ τοῦ Ἄς τε ἐσθῆτας εἶχον. η'. § 142. Τὰ ἐς πόλεμον ἀχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα, ἀντὶ τοῦ Τοὺς ἐς πόλεμον ἀχρήστους οἰκέτας. εὐρίσκομεν Ἔχω, πολλάκις πλεονάζον καὶ εἰς τὸ ἐνεργητικόν. Θεόκρ. Εἰδύλλ. χίν, στ. 8. Παῖσδεις ὧ γὰρ ἔχων. Ἀριστοφ. Ὀρν. στ. 338. Τοῦτο μὲν ληρεῖς ἔχων. Ἐκκλησιάζ. στ. 879. Τί γὰρ ἐστηκε ἔχων. στ. 1192. Τί δῆτα διατρέβεις ἔχων. Λυσιστ. στ. 938. Ληρεῖς ἔχων. Θεσμοφ. στ. 288. Θύειν ἔχουσαν. στ. 853. Ἡ τί κοικύλλεις ἔχων.

CXXX. 6. Ἀπίστησαν ἀπὸ Δαρείου.] Ἀπιστατήσαν ἀπὸ τὸν Δαρεῖον (Νόθον), ἐβλήθησαν δὲ ὑπὸ τὸν Ζυγὸν ἐκ νέου τὸν πρῶτον χρόνον τῆς 93της Ὀλυμπιάδος, τὸν 24τον τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, 408 ἔτη πρὸ Χριστοῦ. ἰδὲ Ξενοφ. Ἑλλην. Βιβ. i, Κεφ. 2. § 12. καὶ Προλεγόμε. Σελ. xii.

CXXXII. 15. Ὅτι μιν ὁ λόγος αἰρέει.] Καὶ κάμνει χρῆσιν αὐτῶν κατὰ τὴν θέλησίν του. β'. § 33. Καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτω αἰρέει. Καὶ τὸ λογικὸν τὸ θέλει οὕτως. ἡ τελευταία ὅμως αὐτὴ φράσις δύναται νὰ ἐκληφθῇ εἰς τὴν ἰδίαν σημασίαν ὡς ἡ ἐν β'. § 43. Καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει. Καὶ ἡ ἰδική μου γνώμη οὕτω κρίνει. ἰδὲ ὡσαύτως, δ'. § 127. Ἡν μὴ ἡμέας λόγος αἰρῇ. Ἐὰν τὸ λογικὸν δὲν μᾶς τὸ ὑπαγο-

ρεύη, Ἐὰν καμμία αἰτία δὲν μᾶς καταπείθῃ, Ἐὰν δὲν τὸ εὖρωμεν εὐλογον. ε'. § 124. Οὐδὲ λόγος αἰρέει· Εἶναι ἐναντίον κάθε πιθανότητος. καὶ ζ'. § 41. Ὅπως μιν ὁ λόγος αἰρέει· Ὅπως τῷ ἔλθῃ ἢ ὄρεξις.

CXXXIII. 2. Ἐκαστος ἐγένετο.] Ἰδὲ ὡσαύτως, θ'. § 110.

5. Τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων.] Πρόβατα, παρὰ τοῖς παλαιοῖς Τὰ θρέμματα. ὁ Σχολιάστης τοῦ Ὀμήρου, Ἰλ. Ξ'. στ. 124. δίδει περὶ ταύτης τῆς ὀνομασίας τὸν ἐξῆς λόγον· Πάντα τὰ τετράποδα ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ πρόβατα, διὰ τὸ πρὸ τῶν ὀπισθίων βάσεων ἐτέρας ἐμπροσθίους ἔχειν. Λεπτὰ τῶν προβάτων, εἶναι τὰ παρ' ἡμῖν πρόβατα λεγόμενα, αἶγες, κ. τ. λ. Ἰδὲ τὴν αὐτὴν ἐκφρασιν, η'. § 137.

7. Καὶ διὰ τοῦτο φασί.] Τὸ ἀληθὲς νόημα τοῦ συγγραφέως μοι φαίνεται νὰ ᾔῃ κατὰ τὴν ἀκόλουθον σύνταξιν· Διὰ τοῦτο ὅτι οὐδὲν λόγου ἄξιον παραφορέεταί σφι (τοῖς Ἑλλησι) ἀπὸ δείπνου, Πέρσαι φασὶ τοὺς Ἑλληνας, πεινῶντας, παύεσθαι σιτεομένους, οὐ παύεσθαι δὲ ἂν ἐσθίοντας, εἴ τι παραφέροιτο. Οἱ Πέρσαι λέγουσιν ὅτι οἱ Ἕλληνες, ἔτι πεινῶντες, παύουσι τοῦ τρώγειν, ἐπειδὴ τίποτε ἄξιόλογον δὲν τοῖς παρατίθεται μετὰ τὸ δείπνον· δὲν ἤθελον ὅμως παύσῃ τοῦ τρώγειν, ἂν τοῖς παρετίθετό τι. Παύεσθαι σιτεομένους, εἶναι κατὰ ἀντίθεσιν τοῦ Οὐ παύεσθαι ἂν ἐσθίοντας. ἄλλοι δίδουσιν εἰς τὸ χωρίον διαφορετικὸν νόημα, συντάσσοντές το ἐτέρως πῶς. Ὁ Λαρχέρης π. χ. μεταφράζει οὕτως· Αὐτὸ τοὺς κάμνει νὰ λέγωσιν, ὅτι οἱ Ἕλληνες τρώγοντες, παύουσι μόνον τοῦ νὰ ἔχωσι πεῖναν, ἐπειδὴ μετὰ τὸ δείπνον τίποτε ἄξιόλογον δὲν τοῖς παραφέρεται· ἔὰν ὅμως καὶ τοῖς παρεφέρετό τι, δὲν ἤθελον παύσῃ τοῦ τρώγειν.

CXXXVIII. 5. Λεύκην.] Ὁ Ἡσύχιος ὀρίζει αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν, λέξει Λεύκη· ἄνθος τι τῶν περὶ τὸ σῶμα γινομένων. καὶ Ἀριστοτέλης, Περὶ Ζώων Ἱστορίας, Βιβ. iii, Κεφ. 11. τὴν χαρακτηρίζει ὥδε· Ἐν δὲ τῷ ἐξανθήματι ὃ καλεῖται λεύκη, πᾶσαι (αἱ τρίχες) πολιαὶ γίνονται.

CXLI. 11. Λόγον.] Ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ Λόγος, ἣν ἐδώσαμεν εἰς σημείωσιν § 1. εἶναι προσέτι αὐτὴ ἡ λέξις εἰς χρῆσιν ἀντὶ τοῦ Ἀπόλογος, Μῦθος. καὶ οὕτω πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ἐδώ. ὁ Αἴσωπος ὀνομάζεται, β'. § 134. Λογοποιὸς, δηλ. μυθοποιός.

13. Δι' ἀγγέλων.] Ἰδὲ § 76.

CXLIII. 1. Ἐν σκέπη τοῦ φόβου.] Ἦσαν προφυλαγμένοι ἀπὸ φόβου· δηλ. δὲν εἶχον πλέον κανὲν αἴτιον φόβου. ἡ αὐτὴ ἐκφρασις εὐρίσκεται, ζ'. § 172. Ἐν σκέπη τοῦ πολέμου. καὶ § 215. Ἦσαν ἐν σκέπη τοῦ πολέμου.

CXLVI. 6. Ὁρχομένοι συναναμεμίχεται.] Οὕτω διώρθωσα τὸ

κείμενον, ἀντὶ τῆς κοινῆς γραφῆς ὈΡΧΟΜΕΝΙΟΙΣΙ ἈΝΑΜΕΜΙΧΑΤΑΙ, προσελθούσης πιθανῶς ἐκ διαφθορᾶς τοῦ ὈΡΧΟΜΕΝΙΟΙ ΣΤΝΑΝΑΜΕΜΙΧΑΤΑΙ. κατὰ τὴν διόρθωσιν αὐτὴν, ἡ Σὺν, ἀναφέρεται εἰς τοὺς Ἴωνας. δύναται τις ὅμως νὰ ἀναγνώσῃ καὶ ὥς ἑξῆς· Μινύαι δὲ ὈΡΧΟΜΕΝΙΟΙ ΤΙ ἈΝΑΜΕΜΙΧΑΤΑΙ. ἄλλοι γράφουσι, Μινύαι Ὀρχομένιοι ἀναμεμίχαται. ἰδοὺ ὁ λόγος ὃν δίδει Παυσανίας, Βιβ. ix, Κεφ. 36. τοῦ διπλοῦ ὀνόματος ὅπου εἶχεν αὐτὸ τὸ ἔθνος· Μινύου δὲ ἦν Ὀρχομενός· καὶ ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἡ τε πόλις Ὀρχομενοὶ καὶ οἱ ἄνδρες ἐκλήθησαν Ὀρχομένιοι. διέμεινε δὲ οὐδὲν ἥσσον καὶ Μινύας ἐπονομάζεσθαι σφᾶς ἐς διάκρισιν ἀπὸ Ὀρχομενίων τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ.

7. Φωκῆες ἀποδάσμιοι.] Μία μερὶς τῶν Φωκέων. παρομοίαν ἔκφρασιν ἀνταμόνομεν καὶ εἰς Θουκυδ. α'. § 12. Ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμός. ὅσον δὲ περὶ τῆσδε τῶν Φωκέων ἀποικίας, ὁ Παυσανίας, Βιβ. vii, Κεφ. 2. λέγει· Μετέσχον δὲ καὶ Φωκεῖς οἱ ἄλλοι πλὴν Δελφῶν. δι' αὐτὴν λοιπὸν τὴν αἰτίαν καὶ ἐκαλοῦντο Ἀποδάσμιοι.

CXLVII. 2. Γλαύκου.] Ἡ γενεαλογία τοῦ Γλαύκου, ὅς ἦν ἀρχηγὸς τῶν Λυκίων εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τρωάδος, εὐρίσκεται εἰς Ὀμήρου Ἰλιάδα, Ζ'. ἀπὸ στ. 150. ὅπου ὁ Γλαῦκος τὴν διηγεῖται εἰς τὸν Διομήδη, καὶ δίδει τὴν ἱστορίαν τοῦ Βελλεροφόντου.

6. Ἀπατούρια.] Ἑορτὴ ἣτις νομίζεται νὰ ἐτέθῃ εἰς τιμὴν τοῦ Διὸς Ἀπατήνορος, διὰ νὰ αἰωνισθῇ ἡ μνήμη τῆς ἀπάτης ὅπου ὁ Μέλανθος μετεχειρίσθη διὰ νὰ φονεύσῃ τὸν Ξάνθον, βασιλέα τῆς Βοιωτίας, εἰς πόλεμόν τινα ὃν Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ εἶχον διὰ τὰ χωρία Οἰνός καὶ Κελαινῶν. αὐτὴ ἡ ἑορτὴ ἐτέθῃ βέβαια εἰς τὰς Ἀθήνας πρὶν νὰ σταλθῇ ἡ Ἴωνικὴ ἀποικία, ὥσάν ὅπου ὅλοι οἱ ἐξ Ἀθηνῶν καταγόμενοι Ἴωνες τὴν ἐώρταζον. ὅσον διὰ τὸ ὄνομά της, ὁ Σουΐδας προσθέτει· Οἱ δὲ φασιν ὅτι τῶν πρώϊν ὁμοῦ συνερχομένων διὰ τὰς τῶν παίδων ἐγγραφὰς οἶον ὁμοπατόρια λέγεσθαι τὴν ἑορτήν.

CXLVIII. 3. Ἐλικωνίᾳ.] Ὁ Ποσειδῶν ἐπωνομάσθη Ἐλικώνιος, ἀπὸ τῆς πόλεως Ἐλίκης ἐν Ἀχαΐᾳ, ἀφ' ὅτου οἱ Ἴωνες κατῴκησαν αὐτὸν τὸν τόπον. ὁ Παυσανίας μᾶς λέγει, Βιβ. vii, Κεφ. 24. Ἐνταῦθα ὤκητο Ἐλίκη πόλις, καὶ Ἴωσιν ἱερὸν ἁγιάτατον Ποσειδῶνος ἦν Ἐλικωνίου.

CLI. 6. Ἐκατὸν Νήσοισι.] Αὐταὶ αἱ Ἐκατὸν Νῆσοι, ὀνομάζονται τὴν σήμερον Μοσχονήσια, καὶ εἶναι ἐν σύναγμα μικρῶν νησιῶν κατὰ τὸ μεσημβρινὸν μέρος τοῦ Ἀδριαμυττείου κόλπου, μεταξὺ Λέσβου καὶ Ἀσίας.

CLIII. 15. Τὴν πρώτην εἶναι.] Τούλάχιστον κατὰ πρῶτον. τὸ

Εἶναι, ἰδὼν ἴσως πλεονάζει, καὶ δίδει μόνον ἔμφασίν τινα εἰς τὴν προηγουμένην λέξιν, ὡς ζ'. § 104. Ἐκὼν τε εἶναι. § 143. Τὸ δὲ σύμπαν εἶναι. § 164. Ἐκὼν τε εἶναι, κ.τ.λ. ἐὰν ὁμῶς καὶ δὲν τὸ θεωρήσωμεν οὕτω, τότε στοχάζομαι ὅτι πρέπει νὰ τὸ ἐκλάβωμεν ἀντὶ τοῦ Ἰέναι, ὡς ἐξῆς· Καὶ τοὺς Ἰωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρώτην (ὥστε) Ἰέναι (ἐπ' αὐτούς.) ὁ Βαλκενάριος προβάλλει γραφὴν Ἐπὶ Ἰωνας... Ἰέναι. πλὴν ἂν τὸ κείμενον χρήζῃ διορθώσεως, ἥτερον προκρίνη ἘΣ Ἰωνας, ὡς εὐρίσκομεν, γ'. § 134. Ἐς Σκύθας μὲν... Ἰέναι. ἢ ἴσως ἀναγνωστέον ΤΟ' ἘΣ, ὅθεν κατὰ διαφθορὰν πιθανὸν ὅτι προῆλθε τὸ ΤΟΥ'Σ.

CLV. 16. Τέ οἱ.] Αὕτη ἐστὶ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, ἡ γνησία γραφὴ, καὶ ὅχι Τοι, ὡς κοινῶς γράφεται. καίπερ τὸ ΤΟΙ, ἐμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐγκλιτικὸν μόριον, ἡ διόρθωσίς μου ΤΕ' ΟΙ', μοὶ φαίνεται ἀναγκαία ἐξ αἰτίας τῆς ἀναλογίας ἣτις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο μερῶν τῆς φράσεως. πρῶτον, τὰ μὲν γὰρ πρότερον, ἔχει τὴν ἀπόδοσίν του εἰς τὸ τὰ δὲ νῦν παριόντα· ἔπειτα, Ἐγὼ τε ἔπρηξα, καὶ ἐγὼ φέρω ἀναμάξας ἐμῇ κεφαλῇ, εἰς τὸ Πακτύης γὰρ ἐστὶ ὁ ἀδικέων, οὗτός τε δότω δίκην οἱ (Ταβάλα) τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδεις. ἀφῆρσα τὴν ὑποστιγμὴν μετὰ τὴν λέξιν Σάρδεις, πρὸς περισσοτέραν σαφήνειαν. ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον ἐνεπιστεύθη ὁ Κῦρος τὰς Σάρδεις ἦτον ὁ Τάβαλος, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, § 153. ὅθεν τὸ τῷ, δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἀναφερθῇ εἰς τὸ Πακτύης. ἡ μέθοδος τοῦ Βεσσελιγγίου, ὅς ἐξηγεῖ τὸ χωρίον, ὑπακούων ἔξωθεν τοῦτον, ἢ Ἐκεῖνον (τὸν Τάβαλον,) μετὰ τὸ Ἀδικέων, (καθ' ἣν ἐξηγήσιν τὸ Τοι, ἄνευ ἀμφιβολίας, πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ἀντὶ τοῦ Σοί,) μοὶ φαίνεται πολλὰ ψυχρά. ἐκτὸς τούτου, τὸ ἀδίκημα τοῦ Πακτύου διευθύνετο τόσον κατὰ τοῦ Κύρου, ὅσον κατὰ τοῦ Ταβάλου, τοῦ ἐν Σάρδεσιν ἐπιτρόπου του.

CLX. 15. Ἀπείχετό τε.] Προκρίνω τὴν κοινὴν γραφὴν ἈΠΕΙΧΕΤΟ, παθητικῶς ἐκλαμβανομένην, τοῦ ἈΠΕΡΓΕΤΟ, ὃ προβάλλει Λαρχέρης, ἢ τοῦ ἈΠΩΘΕΕΤΟ, τὸ ὁποῖον πρὸ τινων χρόνων ὑπαπτευόμην νὰ ᾔηναι ἡ γνησία γραφή.

CLXII. 3. Ἀνόμῳ τραπέζῃ.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 119.

CLXIII. 5. Τὸν Ταρτησσόν.] Τινὲς ἐστοχάσθησαν ὅτι ἡ πόλις Ταρτησσὸς ἔκειτο εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ὅπου τὴν σήμερον Γάδειρα (Cadiz.) τὸ πιθανώτερον ὁμῶς εἶναι ὅτι αὕτη ἀπεῖχεν ὀλίγον τῶν Γαδείρων, ὡς δύναταί τις εἰκάσαι ἐξ ὧν φησὶ Παυσανίας, Βιβ. vi, Κεφ. 19. Ταρτήσσιον δὲ εἶναι ποταμὸν ἐν χώρᾳ τῇ Ἰβήρων λέγουσι, στόμασιν ἐς Θάλασσαν κατερχόμενον δυσὶν, καὶ ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν, ἐν μέσῳ τοῦ ποταμοῦ τῶν ἐκβολῶν κειμένην. τὸν δὲ ποταμὸν..., Βαῖτιν ὠνόμασαν

οἱ ὕστερον. Βαῖτις ἐστὶν ὁ αὐτὸς ποταμὸς ὅστις νῦν καλεῖται Γουα-
δαλκουϊβίρ.

11. Τὸν Μῆδον.] Διὰ τοῦ Μήδου ἐννοητέον τὸν Κῦρον. πλὴν ἴσως ἡ
γνησία γραφὴ νὰ ᾔηται Τὸν Λυδὸν, ὡς θέλει Λαρχέρης, οὗ τινος ἰδὲ
τὴν σημείωσιν, καὶ ὅλας τὰς παριστανομένας τῶν ἐποχῶν δυσκολίας.
ἐστοχάσθην ἐμπρώτοις ὅτι ἐμπορεῖ τις νὰ τὰς ἀποφύγῃ, ἐννοῶν διὰ τοῦ
Μήδου, τὸν Ἀστυάγην ἢ τὸν Κυαξάρην περὶ οὗ λόγος § 103. πλὴν
ἔπειτα μοι ἐφάνη ὅτι ὁ Ἡρόδοτος δὲν ἠδύνατο νὰ εἰπῇ περὶ αὐτῶν ὅτι ἡ
δύναμίς των ἠὺξάνετο, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τοὺς Ἰωνας· ἐν ᾧ ὅπου,
καθ' οὓς πιθανῶς χρόνους αὐτοὶ οἱ Φωκαῖέες ἔκαμαν τὸ ταξίδι των εἰς
Ταρτησσὸν, ὀρθοτάτως ἠδύνατο νὰ εἰπῇ τὸ τοιοῦτον περὶ τοῦ Κροίσου,
ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον ἐγίνε φοβερὸς εἰς τοὺς Ἰωνας, ἀλλὰ καὶ ὑπέταξεν ἐν
μέγα μέρος αὐτῶν, ὡς μᾶς τὸ διηγεῖται § 26, καὶ ἐξῆς.

CLXV. 5. Κύρνον.] Κύρνος, ὄνομα τῆς Κόρσικας, ἣτις τὸ πρῶτον
ἐκαλεῖτο Θεράπνη, καὶ ἔπειτα Κύρνος, ἀπὸ υἱὸν Ἡρακλέους, οὕτως ὀνο-
μαζόμενον, οὗ μόνος ὁ Γραμματικὸς Σέρβιος μνεῖαν ποιεῖται, εἰς Βιργι-
λίου Ἑκλ. ix, στ. 30. Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, Βιβ. v, § 60. ὁμιλεῖ
περὶ ἄλλου τινος Κύρνου πεμφθέντος ἀπὸ τὸν Ἰναχὸν εἰς ζήτησιν τῆς
θυγατρὸς τοῦ Ἰοῦς.

12. Μύδρον σιδήρεον.] Ἐμπυρον σιδηροῦν βῶλον. ὁ Σχολιάστης τοῦ
Αἰσχύλου, εἰς Προμηθεῖα, στ. 366. δίδει τὸν ἀκόλουθον λόγον τῆς ὀνο-
μασίας Μύδρος· Μύδρος καλεῖται ὁ πεπυρακτωμένος σίδηρος, παρὰ τὸ
μῆ, καὶ τὸ ὕδωρ. ὁ γὰρ πεπυρακτωμένος σίδηρος οὐδ' ὅλως ὑγροῦ τινος
μετέχει, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ξηροῦ.

CLXVI. 8. Καδμεΐη τις νίκη.] Παροιμιώδης ἔκφρασις, σημαίνου-
σα, Νίκη ὀλεθρία· Ἐπὶ τῶν νικάντων μὲν τοὺς πολεμίους, πλείονας δὲ
τῶν οἰκείων ἀποβαλλόντων, λέγει Σουΐδας, ὁ ὁποῖος δίδει πολλοὺς λό-
γους δι' αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν, καθὼς καὶ ὁ Ἡσύχιος. μανθάνομεν
ὡσαύτως ἀπὸ τὸν Πλούταρχον, Περὶ Φιλαδελφίας, ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐν-
νόουν διὰ Καδμεΐης νίκης, τὴν τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐτεοκλέους καὶ Πολυ-
νείκους.

CLXVII. 1. Οἳ τε Καρχηδόνιοι.] Ὁ νοῦς ἐστὶν ὡς εἰ τὸ χωρίον
ἐγγέγραπτο ὧδε· Οἳ τε Καρχηδόνιοι κατέλευσαν καὶ οἱ Τυρσηνοὶ, οἳ
πολλῶ πλείους αὐτῶν λαχόντες, καὶ τούτους ἐξήγαγον.

12. Ἐκτήσαντο.] Κρατῶ τήνδε γραφὴν ἀντὶ τοῦ Ἐκτίσαντο, ὅπερ
προκρίνει Λαρχέρης.

— Οἰνωτρίας.] Οἰνωτρία εἶναι ὁ τόπος μετέπειτα γνωστὸς ὑπὸ τὸ
ὄνομα Λουκανία.

13. 'Τέλη.] Αὐτὴ ἡ πόλις ὀνομάζεται νῦν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν *Castel a mare della Brucca*.

CLXVIII. 5. Τιμήσιος.] Καλούμενος Τιμησίας ὑπὸ Πλουτάρχου καὶ Αἰλιανοῦ.

CLXIX. 6. 'Ὡς καὶ πρότερόν μοι.] Ἴδὲ ἀνωτέρω, § 141.

8. Τὸ δεύτερον.] Ἡ Ἰωνία ἐδουλώθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Κροίσου. ἰδὲ ἀνωτέρω, § 6, 28, 92.

CLXX. 11. Θάλεω.] Ἠθέλαμεν νομίση, ἀναγινώσκοντες αὐτὸ τὸ χωρίον, ὅπου βλέπομεν ὅτι ὁ Θάλης ἐσυμβούλευσε τοὺς Ἴωνας νὰ συστήσωσιν ἐν Τέῳ ἐν κοινὸν βουλευτήριον δι' ὅλον τὸ ἔθνος, χωρὶς, μ' ὅλον τοῦτο, νὰ βλαφθῇ ἐκ τούτου τὸ ἰδιαίτερον πολίτευμα τῶν ἄλλων πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἐμελλον νὰ φυλάττωσι τοὺς ἰδίους νόμους καὶ ἀνεξαρτησίαν των, ὅτι τὸ σχέδιον τοῦ φιλοσόφου ἐχρησίμευσεν ὡς παράδειγμα εἰς τὰς Ὀμοσπόνδους Ἐπαρχίας, ὅτε κατὰ πρῶτον ἐσχημάτισαν τὴν διοίκησίν των.

CLXXII. 9. Ἡβηδόν.] Ταῦτὸν τῷ Οἶ ἐν ἡλικία, οἱ νέοι. ἡ αὐτὴ λέξις εὐρίσκεται, ε'. § 21. ἰδὲ ὡσαύτως, ζ'. § 144. καὶ σημείωσιν.

CLXXIV. 6. Χερσονήσου.] Ἡ σύνταξις μοι φαίνεται νὰ ᾔηται ὡδε· Τῆς χερσονήσου δὲ τῆς Κνιδίης ἀργμένης ἐκ τῆς Βυβασσίας, ἐούσης τε πάσης περιρρόου, πλὴν ὀλίγης· Ἡ χερσόνησος τῆς Κνιδίας, ἀρχίζουσα ἀπὸ τὴν Βυβασσίαν, καὶ, ἐκτὸς ὀλίγου τινος μέρους, οὔσα ὅλη περιτριγυρισμένη ἀπὸ θάλασσαν. ἡ περιπεπλεγμένη σύνταξις τοῦ κειμένου ἔκαμε μερικοὺς κριτικοὺς νὰ στοχάζωνται ὅτι ὑπῆρχε μία χερσόνησος ὀνομαζομένη Βυβασσία· πλὴν πιθανὸν ὅτι ἦτον μικρὸς τις τόπος τῆς Ἀσίας ὁμορος τῆς χερσονήσου τῆς Κνιδίας.

CLXXIX. 9. Οἰκήματα μουνόκωλα.] Πύργους οἵτινες εἶχον ἐν μόνον δωμάτιον, ἐν μόνον χώρισμα· λέγει Λαρχέρης. πλὴν στοχάζομαι ὅτι Μουνόκωλα, σημαίνει μᾶλλον Μονομέτωπα, οἰκήματα τὰ ὁποῖα ὅλα δὲν παρίστανον παρὰ μόνον ἐν μέτωπον. ἰδὲ β'. § 126. καὶ δ'. § 62, 108. ὅπου Κῶλον, σημαίνει Πλευρά.

12. Σταθμοί.] Αἱ παραστάδες τῆς θύρας· κατὰ τὸν Ἡσύχιον.

CLXXX. 5. Τὸ ὦν δὴ...παρατείνει.] Ἀμφότερα τὰ μέρη τοῦ τείχους (διηρημένου εἰς δύο ἀπὸ τὸν Εὐφράτην ὅστις διέρχεται διὰ μέσης Βαβυλῶνος,) διευθύνεται πρὸς τὸν ποταμὸν, καὶ σχηματίζει ἐκεῖ ἀγκῶνας· ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν ἀγκῶνων, φραγμὸς ἐκ πλίνθων ὀπτῶν ἐκτείνεται εἰς τὸ ἐν καὶ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ, διότι αἱ ἐπικαμπαὶ εἶναι παρ' ἐκάτερον χεῖλος. ὅλη ἡ δυσκολία κεῖται εἰς τὸ Αἰ ἐπικαμπαί, τὸ ὁποῖον εἰ οὕτως ἐγράφη ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον, πρέπει νὰ τὸ ἐκλάβωμεν ὡς ἐπεξήγησιν τοῦ Τὸ ἀπὸ τούτου. ἴσως ὁμῶς καὶ νὰ ᾔηται πα-

ραγεγραμμένη τινὸς ἀντιγραφείως ἐξήγησις τοῦ Τοῦς ἀγκῶνας, ἥτις εἰσῆχθη εἰς τὸ κείμενον· ἐπειδὴ, ἂν διαγραφῶσιν αὐταὶ αἱ λέξεις, τὸ χωρίον δὲν παριστάνει πλέον τὴν παραμικροτέραν δυσκολίαν. ὁ Παύϊος ἀναγινώσκει Τὰς ἐπικαμπὰς, καὶ ὁ Ῥεῖσκιος, Τῇ αἱ ἐπικαμπαὶ, πλὴν ἤθελον προκρίνη, ἀλλάζων τὴν διάστιξιν, νὰ ἀναγνώσω· Ἐλήλαται, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου αἱ ἐπικαμπαὶ· παρὰ χειῖλος κ.τ.λ. ἢ, Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου αἱ ἐπικαμπαὶ πάρα· χειῖλος κ.τ.λ. ἢ νὰ γράψω οὕτω· Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου αἱ ἐπικαμπαὶ· ὥς τε χειῖλος κ.τ.λ.

CLXXXV. 17. Ἐλυτρον λίμνη.] Ἐσκαψεν ἐκδοχεῖον διὰ τὰ λιμνάζοντα ὕδατα· δηλ. ὄρυγμα, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ δέχεται τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ὅτε ἐπλημμύρει, καὶ νὰ σχηματίζῃ ἐν εἶδος λίμνης· ἰδὲ ὡσαύτως, δ'. § 173. Τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων.

CLXXXVI. 1. Ἐκ βάθους περιεβάλετο.] Αὐτὰ λοιπὸν τὰ περιτειχίσματα ἔκαμεν ἐκ βάθους, δηλ. ὀρύσσουσα· καὶ ἔπειτα ἀπὸ αὐτὰ ἐπρόσθεσε τὸ εἰρησόμενον.

CLXXXIX. 3. Δαρνέων.] Περὶ τῆς τοποθεσίας αὐτῶν, συμβουλεύσου τὸν Γεωγραφικὸν Πίνακα τοῦ Λαρχέρου. ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστὶ Δαρδανέων.

8. Συμψήσας.] Ὁ Σουῖδας ἐρμηνεύει αὐτὴν τὴν λέξιν διὰ τοῦ Συντρίψας. πλὴν κάλλιον μοὶ φαίνεται νὰ ἐξηγήσωμεν· Κάμνων αὐτὸν ἀφανῆ ὥστε νὰ μὴ μένη τὸ παραμικρότερον ἶχνος.

13. Σχοινοτενέας.] Ἰσιασμένους μὲ τὸ σχοινί. οὕτω καὶ ζ'. § 23. Σχοινοτενὲς ποιησάμενοι. ἢ ἐκφρασις, Τετραμμένους πάντα τρόπον, εἶναι ταὐτοσήμαντος τῇ τοῦ § 199. Πάντα τρόπον ὁδῶν ἔχουσι· Διευθύνονται διαφόρως. ὅσον δὲ διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν διωρύχων, αἵτινες ἦσαν τριακόσιαι ἐξήκοντα, ὁ Ἡρόδοτος κάμνει μνεΐαν αὐτῶν, § 190, 202. καὶ ε'. § 52.

CXCI. 15. Ἀνδρὶ ὤς.] Αὐτὴ ἡ γραφὴ εὐρισκομένη ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων, αἰρετωτέρα ἐστὶ τοῦ Ἀνδρείως, ὅπερ ἄλλοι γράφουσι.

27. Πρῶτον.] Ἰδὲ γ'. § 159. ὅπου γίνεται λόγος τῆς δευτέρας ἀλώσεως Βαβυλῶνος.

CXCIV. 10. Φοινικηῖους.] Ἐκράτησα τὴν γραφὴν Φοινικηῖους, τὴν ὁποίαν σχεδὸν ὁμοφώνως ἔχουσιν ὅλα τὰ ἀντίγραφα, ἣν ὅμως τινὲς διορθοῦσι Φοινικηῖου, διὰ νὰ κάμωσιν αὐτὴν τὴν λέξιν νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸ Οἶνου· οὗ Φοινικηῖου οἶνου γίνεται λόγος, § 193. καὶ γ'. § 20. πλὴν, μ' ὅλον ὅτι δυνατὸν αὐτὴ νὰ ᾔῃαι ἡ ὀρθὴ γραφὴ, προκρίνω τὴν παλαιάν, ἐπειδὴ ἡ ὑπαρξίς Φοινικείου οἶνου, δὲν εἶναι ἐμπόδιον τοῦ νὰ ὑπῆρχον καὶ Βίκοι ἐκ φοινικείου ξύλου.

CXCV. 2. Ἐπενδύνει.] Πρέπει νὰ ὑπακούσωμεν τὴν λέξιν Ἐκαστος, ὡς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦδε ῥήματος.

CXCVI. 4. Ὡς ἄν.] Ὁ Βαλκενάριος ἀναγινώσκει Ὡς ἄν.

12. Οὐδὲν ἐδέοντο.] Δὲν εἶχον χρεῖαν. τὸ Οὐδὲν, ἐδὼ εἶναι ἴσον τῷ ἡμετέρῳ Δὲν, καὶ βλέπει τις πόθεν αὐτὴ ἢ χρῆσις παρ' ἡμῖν ἀντὶ τοῦ Οὐκ. ἰδὲ β'. § 96. Νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται. Ἀριστοφ. Σφ. στ. 1500. Ὁρχούμενος τῆς νυκτὸς οὐδὲν παύσεται. ὅπου ὁ Σχολιάστης λέγει· Ὅμοιον τῷ παρ' Ὀμήρῳ, ὅτ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισεν, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἔτισεν. Λυσιστ. στ. 135. Οὐδὲν γὰρ οἶον. Ἰππ. στ. 1272. Οὐδὲν ἐστ' ἐπίφθονον. Εὐριπ. Ἑλ. στ. 478. Καιρὸν γὰρ οὐδὲν ἤλθες. Ἡρακ. Μαινόμ. στ. 1153. Οὐδὲν κακῶσαι τοὺς ἀναιτίους θέλω. Ἰφιγ. ἐν Αὐλ. στ. 1130. Οὐδὲν κελευσμοῦ δεῖ μ'. Ξενοφ. Συμπόσ. Κεφ. viii. Οὐδὲν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ὑπερορᾷ. Οἰκονομ. Κεφ. xi. Οὐδὲν μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, παύομαι, ἔφη, λέγειν μελετῶν. Κυνηγ. Κεφ. viii. Κύνες μὲν οὖν οὐδὲν δεῖ ἔχοντα ἐξίεναι. πλῆθος παρομοίων παραδειγμάτων εὐρίσκει τις εἰς τοὺς παλαιοὺς συγγραφεῖς τόσον ποιητὰς ὅσον καὶ λογογράφους.

CCVII. 5. Ἀριστα μαθήματα.] Προκρίνω τὴν γραφὴν αὐτὴν τῆς κοινῆς, Τὰ δέ μοι παθήματα τὰ ἔοντα ἀχάρिता, μαθήματα γεγόνεε. ἢ ἄνευ τοῦ Τὰ, ὡς ἄλλοι γράφουσι, Τὰ δέ μοι παθήματα, ἔοντα ἀχάρिता, μαθήματα γεγόνεε.

CCXV. 9. Φάλαρα.] Τὰ περὶ τὰς γνάθους σκεπάσματα· κατὰ τὸν Σουῖδαν.

CCXVI. 10. Γῇ κρύπτουσι.] Ὁ Στράβων, Βιβ. xi, διηγεῖται αὐτὸ τὸ περιστατικὸν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· Τοὺς δὲ νόσῳ θανόντας ῥίπτουσιν ὡς ἀσεβεῖς, καὶ ἀξίους ὑπὸ θηρίων βεβρωῖσθαι. εἰς ὅλα τὰ ἄλλα ἀντιγράφει σχεδὸν τὸν ἱστορικὸν μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΒΙΒΛΟΝ

ΤΟΥ

ἩΡΟΔΟΤΟΥ.

V. 6. ἜΣΤΙ Δ' ἕτερον τοιοῦτον.] Προσυπακουστέον ἄνωθεν, Δῶρον τοῦ ποταμοῦ.

VII. 2. Εὐνδρος.] Ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστὶν Ἄνυδρος· πλὴν πῶς ὁ Ἡρόδοτος ἠμποροῦσε νὰ εἰπῇ ὅτι ἡ Αἴγυπτος ἦτον Ἄνυδρος, ἐκτὸς ἴσως ἂν ἐκλάβωμεν τὸ νόημά του νὰ ᾔηται, ὅτι αὐτὴ δὲν εἶχε βροχὰς, χειμάρρους, πηγὰς, ἢ ποταμοὺς, παρὰ τὸν Νεῖλον, ὅστις μόνος τὴν ἐκαρποφόρει. ἔνιοι ἀναγινώσκουσιν Ἐνυδρος, πλὴν προκρίνω Εὐνδρος, ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ λέξις εὐρίσκεται, δ'. § 47.

VIII. 6. Ἐς τὰ εἴρηται.] Δηλ. Εἰς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν. ὁ Λαρχέρης, μ' ὅλον τοῦτο, ἀναφέρει τὸ Ἐς τὰ εἴρηται, εἰς τὸ Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, ὡς εἰ αἱ λέξεις ἦσαν Ἐς τὰ ἄνω Ἡλιουπόλιος.

13. Ὡς εἶναι Αἰγύπτου.] Δὲν εἶναι πολλὴ χώρα ἥτις ἀνήκει εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἥτις λογαριάζεται νὰ ᾔηται μέρος τῆς Αἰγύπτου. εἰ δὲ καὶ εἶχον κῦρος ἀντιγράφων, ἤθελον προκρίνῃ νὰ ἀναγνώσω Ὡς εἶναι Αἴγυπτον, ἥτις γραφὴ ἤθελε σημαίνει ὅτι Δὲν ἦτον πολλὴ χώρα ὡς πρὸς τὴν Αἴγυπτον, μ' ὅλον ὅτι ἠμποροῦσε νὰ θεωρηθῇ ὡς πολλὴ ἐὰν ἀνῆκεν εἰς μικρότερον τόπον. ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 30. στ. 19.

XII. 5. Μοῦνον.] Αὐτὴ ἡ λέξις ἀναφέρεται εἰς τὸ Ὅρος.

XIII. 9. Ἐπιδιδοῖ.] Ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ Ἀποδιδοῖ ἐς αὐξήσιν, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ταυτολογία· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον ἐκφράζει τὴν εἰς ὕψος αὐξήσιν, τὸ δὲ δεύτερον κάθε εἶδους αὐξήσιν.

XIV. 15. Ἀμητον.] Προκριτώτερον τῆς κοινῆς γραφῆς Αμητόν. Ἀμητος, ὁ καιρὸς τοῦ θέρους, ἐν ᾧ δεῖ ἄμῃν, ἀμητὸς αὐτὰ τὰ τεθερισμένα· λέγει Σουῖδας. ἀντὶ τοῦ Ἦς, Ἦσι, τινὲς διορθοῦσι Βοῦς, Βουσί,

τῆς γραφῆς ὅμως αὐτῆς ὑστερουμένης κύρους ἀντιγράφων, κάλλιον νὰ ἀφήσωμεν τὸ κείμενον ὡς εὐρίσκεται. πρὸς τούτοις, εἶναι πιθανὸν ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι βάζοντες παυσικάπας εἰς τὸ στόμα τῶν χοίρων, ἐχρῶντο αὐτοῖς διὰ τὰς ἰδίας ἐργασίας δι' ἃς ἄλλα ἔθνη μεταχειρίζονται βόδια.

XVII. 6. Καταδούπων.] Ἐννόει μὲ τοῦτο τὸν μικρὸν καταράκτην ὁ μέγας εἶναι εἰς τὴν Αἰθιοπίαν.

XVIII. 9. Καὶ οὐκ ὁμολογέειν αὐτοῖσι.] Καὶ ὅτι δὲν ὁμιλοῦσι τὴν ἰδίαν γλῶσσαν μὲ αὐτούς. ὁ Ἡρόδοτος ἐκφράζεται σαφέστερα, α'. § 142. Ὁμολογέουσιν κατὰ γλῶσσαν οὐδέν.

XX. 6. Οὐκ ὦν.] Ἡ, Οὐκων. γράφεται δὲ καὶ Οὐκω, κατὰ διόρθωσιν.

XXII. 5. Τόπων.] Διαζευγνύω Τόπων, ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐλλείπον τῶν ἀντιγράφων, καὶ ἐν ἄλλοις ὅπου εὐρίσκεται, τῆς λέξεως Ῥέων, ἀπούσης, ἥτις μοι πάντῃ ἀναγκαία δοκεῖ εἰς τὸ ὅλον τῆς φράσεως.

— Τῶν τὰ πολλά ἐστι.] Τῶν εἰρημένων μοι ταῦτά ἐστι πολλά μαρτύρια. πρῶτον κ. τ. λ. οὗτος μοι φαίνεται ὁ ἀπλούστερος τρόπος τοῦ νὰ ἐξηγήσῃ τις τὸ κείμενον οὐδὲν μεταποιήσας. ὁμολογητέον, μ' ὅλον τοῦτο, ὅτι τὸ Τὰ, προξενεῖ οὐ μικρὰν σύγχυσιν εἰς τὸ χωρίον. ὁ Ῥεῖσκιος ἀναγινώσκει Τὰ ὦν τεκμήρια πολλά ἐστι. εἰ δὲ καὶ εἴχομεν τὴν ἄδειαν νὰ προσθέτωμεν εἰς τὸ κείμενον, καὶ νὰ ἀφαιρῶμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἄνευ κύρους ἀντιγράφων, κάθε φοράν ὅπου ἀνταμόνομεν χωρίον τὸ ὁποῖον δὲν ἐμποροῦμεν νὰ καταλάβωμεν ἢ νὰ ἐξηγήσωμεν, τὰ συγγράμματα τῶν συγγραφέων ἐν ὅσον οὐπω ἤθελον καταντήσῃ εἰς τοιαύτην μεταμόρφωσιν, ὥστε μόλις ἤθελέ τις δυνηθῇ πλέον νὰ τὰ γνωρίσῃ.

XXVIII. 4. Γραμματιστῆς τῶν ἱερῶν χρημάτων.] Τὸ νόημα ἴσως εἶναι, Ἐκεῖνος ὅστις ἐκράτει τὸ κατάστιχον τῶν ἱερῶν πραγμάτων τῆς Ἀθηνᾶς· τουτέστιν, ὁ θησαυροφύλαξ. ἢ ἂν ἐκλάβωμεν Χρήματα, ἀντὶ τῶν παρ' ἡμῖν καλουμένων Ἀσπρων, ὁ νοῦς ἐσται, Ὁ γραμματεὺς τῶν ἱερῶν εἰσοδημάτων. ἄλλοι ἐρμηνεύουσιν, Ὁ ἐξηγητῆς τῶν ἱερογλυφικῶν τῆς Ἀθηνᾶς. εἰ δὲ τοῦτο ἐννόει ὁ Ἡρόδοτος, πιθανώτερον ὅτι ἤθελεν εἰπῆ, Ὁ ἱερογραμματεὺς, ἢ Ὁ ἐξηγητῆς τῶν ἱερῶν γραμμάτων.

XXIX. 6. Ἀπορράγῃ.] Κατ' ἐλλειψιν τοῦ Κάλως, ἢ τινος παρομοίας λέξεως.

XXXII. 20. Ἐπεί.] Ἐνιοι διορθοῦσιν Εἶπον, ἐγὼ δὲ κρατῶ τὸ Ἐπεῖ, ὅπερ εὐρίσκεται ἐν ἅπασιν τοῖς ἀντιγράφοις, θεωρῶν αὐτὸ ἀντὶ τοῦ Ἐπειτα. ὁ νοῦς, Μετέπειτα λοιπὸν (μετὰ τὸ ἀποκληρῶσαι ἑαυτῶν πέντε,) οἱ νεανῖαι ἀποπεμπόμενοι, ἐπορεύοντο κ. τ. λ.

XXXIII. 6. Ὁ λόγος οὕτω αἰρέει.] Ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 132.

8. Τῷ Ἰστροῦ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμάται.] Ὁ Σβειγχαῦσερος ἐννοεῖ τὸ χωρίον, ἔχει τὸ τρέξιμόν του παράλληλον μὲ τὸ τοῦ Ἰστρου, δηλ. ἀμφοτέρω οἱ ποταμοὶ τὸ πρῶτον ῥέουσιν ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς, ὁ μὲν ἐν Εὐρώπῃ, ὁ δὲ ἐν Ἀφρικῇ· ἔπειτα ὁ μὲν Ἰστρος στρέφω πρὸς μεσημβρίαν, ὁ δὲ Νεῖλος πρὸς ἄρκτον, χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν. πλὴν δὲν στοχάζομαι αὐτὸ νὰ ᾔηται τὸ νόημα τοῦ συγγραφέως. ὅτι εἰςὶ παράλληλοι μᾶς ἀφίνει νὰ τὸ καταλάβωμεν ἐξ ὅσων μᾶς διηγεῖται· ἰδὼ δὲ ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἰσότητος τῶν δύο ποταμῶν, ὡς νὰ ἔλεγεν· Ὁ Νεῖλος μετρούμενος ἐστὶν ἴσος τῷ Ἰστροῦ. αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθὴς σημασία τῶν λέξεών του· καὶ § 34. Ἐξισοῦσθαι τῷ Ἰστροῦ, ἐξηγητέον, εἶναι ἴσος μὲ τὸν Ἰστρον, καὶ ὅχι ὡς μεταφράζει Λαρχέρης, Δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ τὸν Ἰστρον.

XXXVII. 18. Τρώγουσι.] Τρώγουν ὡμά. Τρωκτὰ, καὶ Τρώξιμα, εἶναι τὰ Ὠμά ἐσθιόμενα. ἰδὲ α'. § 71. β'. 92. δ'. 177.

XXXVIII. 6. Προκειμένων σημητῶν.] Τῶν προτεθειμένων σημείων· δηλ. περὶ ὧν τὰ ἱερὰ βιβλία προστάσσουσι καὶ δίδουσι καθοδηγίας. ἔπειτα λέγει, Τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω, ἐπειδὴ ὁμιλεῖ περὶ αὐτῶν, γ'. § 28.

XXXIX. 3. Ἐπ' αὐτοῦ.] Ἐκ τῆς προηγουμένης ἀράδας προσυπακουστέον Τοῦ βωμοῦ.

XL. 1. Ἐξαίρεσις.] Τὸ ἐξεντέρισμα, τὸ ἐκβλημα τῶν ἐντέρων ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ θύματος.

4. Ἐπὴν προνηστεύσωσι.] Ἄλλοι ἀναγινώσκουσιν· Ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὸν βόυν, κατευξάμενοι, κοιλὴν μὲν κεινὴν πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον, κ. τ. λ.

XLIV. 6. Μέγαθος.] Ὑπακουστέον Κατά· Κατὰ μέγαθος, ἀντὶ τοῦ Μεγάλως, ὃ τελευταῖον τινὲς γράφουσι διορθοῦντες τὸ χωρίον. ἄλλοι δὲ προβάλλουσιν ἀναγινώσκειν Μέγα φῶς.

XLVI. 11. Εἷς μάλιστα.] Οὗτός ἐστιν ὁ τράγος Θμοῦις.

XLVIII. 4. Πλὴν χορῶν.] Γραφὴ προκριτωτέρα τῆς ἐτέρας Πλὴν χοίρων, ὡς πολλοὶ ἀναγινώσκουσι. ὁ Ἡρόδοτος θέλει νὰ εἰπῇ, Τὰ Διόνυσια ὡς ἐορτάζονται παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλησι, διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ τῶν Αἰγυπτίων μόνον εἰς τοὺς χοροὺς τοὺς ὁποίους ἡμεῖς ἔχομεν, ἐκεῖνοι δὲ ὅχι.

7. Νεῦον τὸ αἰδοῖον.] Μερικοὶ, ἐξ ὧν εἶναι καὶ ὁ Κοραῆς, διορθοῦσι Νεύοντα. πλὴν προκρίνω τὸ κείμενον ὡς εὐρίσκεται, Θεωρῶν τὸ Νεῦον, ὡς ὀνομαστικὴν ἀπόλυτον. ἰδὲ ὅμοια παραδείγματα, § 41, 133.

XLIX. 13. Ὁμότροπα.] Διότι (ἂν τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὰ ἐν τοῖς

"Ελλησι ποιούμενα τῷ Θεῷ, κατὰ τύχην ὁμοιάζον ἀλλήλοις,) τὰ ἐν τοῖς "Ελλησιν ἤθελον ἦναι σύμφωνα μὲ τὰ ἄλλα ἤθη τῶν "Ελλήνων, κ. τ. λ. τινὲς προβάλλουσι γραφὴν "Ομότροφα, ἣτις ἔχει τὸ ὑποστήριγμα τοῦ Κοραΐ. πλὴν μᾶλλον εἰμὶ γνώμης ἔαν τὸ κείμενον ἄνευ διορθώσεως.

L. 12. Νομίζουσι κ. τ. λ.] Οἱ Αἰγύπτιοι οὐδὲν τῶν νομιζομένων ἐναγισμάτων τοῖς ἤρωσι ποιοῦσι.

LIII. 5. Οἱ ποιήσαντες.] Οἱ γράψαντες εἰς στίχους, οἱ στιχοποιήσαντες.

LIV. 3. "Ιρηΐας.] Αὐτὴ ἡ λέξις μεταποιεῖται παρὰ τινων εἰς "Ιρὰς, ὥς τὴν εὐρίσκομεν § 56. ἡ δὲ διόρθωσις γίνεται πρὸς συμφωνίαν τῶν εἰρημένων § 35.

LVII. 10. Τῶν ἱρῶν ἡ μαντική.] Τινὲς ἐξηγοῦσιν "Η μαντικὴ ἡ ἐν τοῖς ναοῖς γινομένη· πλὴν μᾶλλον στοχάζομαι ὅτι ἡ ἔκφρασις σημαίνει, "Η διὰ σφαγίων μαντικὴ.

LVIII. 1. Προσαγωγάς.] Προσελεύσεις, τουτέστι, τρόπους καθ' οὓς ἐπλησίαζον τῇ Θεότητι.

LX. 10. "Ανασύρονται.] Γυμνοῦνται ὑψόνοσαι τὰ φορέματά των. Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, Βιβ. i, § 85. ὁμιλῶν περὶ τῶν αὐτῶν, λέγει· Αἱ γυναῖκες κατὰ πρόσωπον ἰστάμεναι δεικνύουσιν ἀνασυράμεναι τὰ ἑαυτῶν γεννητικὰ μόρια.

LXI. 1. Εἴρηται πρότερόν μοι.] "Ιδὲ § 40.

3. Τὸν δὲ τύπτονται.] Εἰς τιμὴν τίνος δέρνουν τὸν ἑαυτὸν τους. παρατηρητέον ἐνταῦθα τὴν δύναμιν τοῦ μέσου ῥήματος. εὐρίσκομεν παρομοίας ἐκφράσεις, § 42. Τύπτονται...τὸν κριόν· Κτυποῦν ἑαυτοὺς θρηνολογοῦντες τὸν θάνατον τοῦ κριοῦ. καὶ § 132. Τύπτονται...τὸν...Θεόν.

LXIV. 3. "Απότροφον.] "Ανατραφεὶς μακρὰν τῆς μητρός του. αὐτὴ ἡ σημασία μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τὸν "Ησύχιον, ὅς λέγει· "Απότροφος, μακρὰν τετραμμένος.

4. Τῇ μητρὶ συμμίζαι.] Νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὴν μητέρα του. τὸ Συμμίζαι, ἐδὼ συνώνυμόν ἐστι τῷ "Ες λόγους ἐλθεῖν, διαλέγεσθαι. ἰδὲ τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν καὶ εἰς τὴν ἰδίαν σημασίαν, ἡ'. § 67, 79.

LXXVI. 3. Κρέξ.] Περὶ τούτου τοῦ ὀρνέου, ὁ Σχολιάστης τοῦ "Αριστοφάνους, "Ορν. στ. 1138. σημειοῖ· Κρέξ δὲ εἶδος ὀρνέου, ὃξὺ πάνυ τὸ ῥύγχος καὶ περιονῶδες ἔχον.

4. "Εν ποσὶ μᾶλλον εἰλευμένων.] "Απὸ ἐκείνας ὅπου μᾶλλον κυλίνδονται εἰς τὰ ποδάρια τῶν ἀνθρώπων, δηλ. ἀπὸ ἐκείνας ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἀπαντῶσι συνεχέστερον. ἰδὲ γ'. § 79. ἔνθα παρομοία ἔκφρασις.

LXXVII. 2. Μνήμην...ἐπασκέοντες.] Γνώμης εἰμὶ ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐννοεῖ Γυμνάζοντες ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τὸ μνημονικόν των, ἀλλὰ μᾶλλον Καλλιεργοῦντες τὴν ἐνθύμησιν, δηλ. φυλάττοντες τὰ ἐνθυμήσεως ἄξια, καὶ παραδίδοντές τα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. ὁ Ἡρόδοτος ἐκφράζεται σαφέστερα, § 82, 145.

LXXXVI. 21. Βυσσίνης.] Βύσσος, ἴσως τὸ Ἐριόξυλον, κοινῶς παρ' ἡμῖν καλούμενον Βαμβάκι. κατ' ἄλλους δὲ εἶναι εἶδος λίνου, ὅπερ μοι καὶ οὐκ ἀπίθανον δοκεῖ, τοσοῦτω μᾶλλον ὅπου εὐρίσκομεν τὴν ἰδίαν ἐκφρασιν, ζ'. § 181. Ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδόνης βυσσίνης τελαμῶσι κατειλίσσοντες. ἐξεύρομεν δὲ ὅτι τὴν σήμερον οἱ χειροῦργοι μεταχειρίζονται λίνον καὶ ὄχι ἐριόξυλον εἰς τοιαύτας περιστάσεις. προσέτι, ὁ Ἡρόδοτος χρᾶται ταῖς ἐκφράσεσιν, γ'. § 47. Εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου· καὶ § 106. Δένδρεα...φέρει καρπὸν εἴρια· αἱ ὁποῖαι βέβαια δὲν εἶναι συνώνυμοι τοῦ Βύσσος.

LXXXVIII. 2. Συρμαίη.] Εἶδος καθαρτικοῦ ὑγροῦ. ὁ Ἡσύχιος ἐξηγεῖ· Συρμαίη, πόμα δι' ὕδατος καὶ ἁλῶν. καὶ ὁ Σουῖδας· πόμα ἐκ ζειῶν καὶ ὕδατος. ὁ Σχολιάστης ὡσαύτως τοῦ Ἀριστοφάνους, Εἰρ. στ. 1255. λέγει· Οἱ μὲν ἄξιουσιν χυλὸν βοτάνης εἶναι τὴν συρμαίαν ἣ χρῶνται Αἰγύπτιοι πρὸς διάρροϊαν.

XCI. 14. Διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα.] Βάζουσι γυμνικὸν ἀγῶνα διαπρεπῆ εἰς κάθε εἶδος ἀγωνιῶν· ἢ, ὅπου ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἀγωνιῶν εἰσάγονται· ὁ ὁποῖος περιέχει κάθε εἶδος ἀγωνισμάτων. τὸ χωρίον ὁμῶς δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ οὕτω· Παριστάνουσι γυμνικὸν ἀγῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἀγωνιζόμενοι βάζουσιν ὅλα των τὰ δυνατὰ νὰ νικήσωσι· τοῦ ὁποίου τὰ ἄθλα ἀμφισβητοῦνται μὲ μεγάλην ἀγωνίαν.

XCII. 11. Ἐὼν στρογγύλον.] Ἐὰν ἀναφέρωμεν αὐτὰς τὰς λέξεις εἰς τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ, τότε πρέπει νὰ γράψωμεν τὸ χωρίον μὲ τὴν ἐξῆς παρένθεσιν· Πυρὶ, (ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα...ἐπιεικέως,) ἐὼν στρογγύλον, κ. τ. λ. πλὴν ὁ τοῦ ἐνταῦθα μνημονευομένου λωτοῦ καρπός, μοι φαίνεται νὰ ἦναι εἶδος κόκκου, καὶ διαφορετικὸς τοῦ λωτοῦ δένδρου περὶ οὗ λόγος, δ'. § 177. τὸ Ἐὼν στρογγύλον, λοιπὸν, ἀναφέρεται εἰς τὴν λέξιν Ῥίζα· Χρῆμα, ἢ τινος τοιούτου, ὑπακουομένου μετὰ τὸ Στρογγύλον. παρομοία ἑλλειψις εὐρίσκεται ὀλίγον κατωτέρω, μετὰ τὸ Ὁμοιότατον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν λέξιν Καρπός. ἐμπορεῖ ὁμῶς ἡ σύνταξις νὰ ἦναι καὶ οὕτως· Ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ ἔστι ἐδωδίμη, μέγαθος, (οὔσα κατὰ μέγαθος, ἢ, ἔχουσα μέγαθος,) κατὰ μῆλον ἐὼν στρογγύλον.

20. Ἐν κλιβάνῳ διαφανέϊ πνίξαντες.] Ὀπτήσαντες εἰς κάμινον διά-

πυρον. μετὰ τὸ Διαφανεί, ἐστὶν ἔλλειψις τοῦ Ἐκ πυρὸς, ὡς βλέπομεν ἐν δ'. § 73. Λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας.

XCIII. 9. Κατ' ὀλίγους τῶν κέγχρων.] Ἡ ἔκφρασις δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ὡς εἰ ἐγγέγραπτο· Ὡς τις ἂν κέγχρους ἀπορραῖνοι κατ' ὀλίγους· Διότι ἐκχέουσι τὰ ὡά των κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καθ' ὃν ἤθελέ τις χύσῃ κέγχρους, οὐχὶ ἀθρόους, ἀλλ' ἐπαλλήλους· σύγκρισις ἀξιόλογος, καὶ ἥτις παριστάνει κάλλιστα τὸ γινόμενον. οἶμαι δὲ μᾶλλον τὸν νοῦν εἶναι· Ἀπορραῖνουσι τοὺς κέγχρους τῶν ὡῶν κατ' ὀλίγους· ἐννοῶν διὰ Κέγχρων, τὰ Σπειριά. καὶ ὃ μὲ κάμνει ῥέπειν ἀπὸ τὸ μέρος αὐτῆς τῆς ἐξηγήσεως ἐστὶ τὸ εὗρισκόμενον ὀλίγον κατωτέρω, Εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι, ἰχθύες. ὁ Κοραῆς ἀναγινώσκει, Κατὰ λόγον τῶν κέγχρων, θεωρῶν τὴν φράσιν ὡς ταῦτοσήμαντον τῇ ἐν γ'. § 100. Ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος. οἱ λόγοι, μ' ὅλον τοῦτο, οὗς δίδει δὲν εἶναι παντελῶς καταπεύθοντες. διότι εἰς Θουκυδ. ε'. § 34. γραπτέον Κατ' ὀλίγον, δὲν ἔπεται βέβαια ὅτι ἡ γνησία γραφὴ εἰς τὸ παρὸν χωρίον ἐστὶ Κατὰ λόγον. ἐκτὸς τούτου, τὸ φυσικώτερον νόημα τοῦ Ἀπορραῖνουσι κατὰ λόγον, εἶναι, Ἐκβάλλουσι κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν.

XCVII. 7. Ἔστι δὲ οὐκ οὗτος.] Προσυπακουστέον Ὁ πλόος. ὃ δὲ νοῦς· Δὲν εἶναι δὲ αὐτὸς ὁ δρόμος ὅπου πέρνουσι οἱ πλείοντες πρὶν ὁ Νεῖλος νὰ πλημμυρίσῃ. ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστὶν Οὐδ' οὗτος, ἣν ὁ Ῥεῖσκιος διορθοῖ, Ἔστι δὲ οὐ τῆδε οὗτος· καὶ Κοραῆς, Ἔστι δὲ οὐ, οὐδ' οὕτως.

XCIX. 5. Τοῦτο μὲν, ἀπογεφυρῶσαι.] Ἀπὸ τοῦ Τὸν γὰρ ποταμὸν, ἕως τοῦ Κατακλυσθῆναι ἐστὶ, συμπεριλαμβανομένου, ἐμπορεῖ τὸ χωρίον νὰ θεωρηθῇ ὡς παρένθεσις, καὶ ἔπειτα τὸ ἐπίλοιπον αὐτοῦ νὰ ἀραδιασθῇ ὡδὲ πως· Τὸν Μῆνα, οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, τοῦτο μὲν, ἀπογεφυρῶσαντα καὶ τὴν Μέμφιν, ἐν αὐτῷ (τῷ ἀπογεγεφυρῶμένῳ) τῷ ἀπεργμένῳ γεγονότι χέρσῳ κτίσαι πόλιν... τοῦτο δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱερὸν ἰδρύσασθαι. αὕτη ἡ σύνταξις δεικνύει ἐν ταύτῳ τὴν σημασίαν τοῦ Ἀπογεφυρῶσαι, τὸ ὁποῖον ἐδῶ σημαίνει, ὅχι Τὸ νὰ κτίσῃ τις γέφυραν, ἀλλὰ Τὸ νὰ ξηράνῃ μίαν γῆν διὰ χώματος.

II. Ὁς ἀπεργμένος ῥέει.] Ὅστις τρέχει ἐμποδισμένος, ἀποκλειόμενος ἀπὸ τὸ παλαιόν του ῥεῖθρον. τινὲς διορθοῦσιν Οὐ ῥέει, καὶ Ἀλλη ῥέει, ἀνευ ὅμως τινος χρειᾶς.

C. 9. Καινοῦν τῷ λόγῳ.] Ἐλεγεν ὅτι ἐκτιζε νέον τι κτίριον, κ. τ. λ. ἴσως ἡ γνησία γραφὴ ἀντὶ τοῦ ΚΑΙΝΟΤ~Ν, νὰ ᾔναι ΞΕΙΝΟΤ~Ν· λέγουσα ὅτι τὸ διώριζε διὰ νὰ φιλεύῃ ἐκεῖ· ἢ ΚΟΙΝΟΤ~Ν, ἢ ΚΕΙΝΟ~Ν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα, κ. τ. λ. ἄλλοι διορθοῦσι· Ξεινῶνα μὲν τῷ λόγῳ, καὶ Ἐπόγαιον μὲν ἐὼν τῷ λόγῳ.

CV. 4. Σαρδονικόν.] Ἀπὸ τὴν νῆσον Σαρδινίαν· πρᾶγμα ὅχι πολλὰ πιθανόν, ὥστε στοχάζομαι ὅτι πρέπει νὰ γράψωμεν Σαρδιανικόν, Ἀπὸ Σάρδεων, πόλεως περιφήμου διὰ τὸ λίνον καὶ φοινικοῦν της βάμματος. ἰδὲ Ἡσύχ. λέξ. Βάμμα Σαρδιανικόν. καὶ Ἀριστοφ. Ἀχάρν. στ. 112. Εἰρ. στ. 1174.

CVIII. 14. Πλατυτέροισι.] Ἀλμυρίζοντα. ὁ Ἡσύχιος ἐξηγεῖ· Πλατὺ ὕδωρ, τὸ ἄλμυρόν.

CIX. 7. Τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς.] Δὲν εἶναι γενικὴ τοῦ Κατὰ λόγον, ἀλλὰ κατ' ἐλλειψιν τοῦ Μέρους, ἢ τῆς προθέσεως Ἐκ. ἢ οὖν σύνταξις· Ὅπως τελέοι (ἐκ) τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς κατὰ λόγον.

CXVI. 5. Κατὰ γάρ.] Κατὰ, Ἰωνικῶς ἀντὶ τοῦ Καθ' αἰ. τῶν ἐκδόσεων αἱ μὲν ἔχουσι Κατά περ, αἱ δὲ Κατὰ τὰ, ἄλλαι τε Καὶ γάρ, ὁ ἴσως καὶ κάλλιον. τὰ ἀντίγραφα ὅμως πάντα ἀνεξαιρέτως ἔχει Κατὰ γάρ.

9. Λέγει δὲ τὰ ἔπεα.] Αὐτοὶ οἱ στίχοι εὐρίσκονται ἐν Ἰλιάδι, Ζ'. στ. 289.

14. Ἐν Ὀδυσσεΐῃ.] Ἰδὲ Ὀδύσσ. Δ'. στ. 287, καὶ 351.

CXVIII. 13. Δίκας ὑπέχειν.] Μετὰ τὰς λέξεις αὐτὰς πρέπει νὰ ὑπακούσωμεν Τούτων, ἢ Ἐκείνων.

CXXIV. 17. Χωρὶς τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου.] Ἀναγινώσκω οὕτως ἀντὶ τῆς κοινῆς γραφῆς, Καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, θεωρῶν τὸ ΚΑΙ, νὰ ᾔηται διαφορὰ τοῦ ΧΩΡΙΣ. τινὲς προσθέτουσι Καὶ, πρὸ τοῦ Τῶν ὑπὸ γῆν· πλὴν, τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ τῶν ὑπὸ γῆν ὀρυγμάτων ὄντων τῶν αὐτῶν, οὐδεμία ἀνάγκη τοιαύτης διορθώσεως. ὅτι δὲ τὸ κείμενον, ὡς γράφεται κοινῶς, ἡμάρτηται, ἱκανῶς δείκνυσιν αὐτὸ καὶ τὸ ἐν τῷ ἀκολουθῶν παραγράφῳ· Καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον. ὅθεν οὖν τὰ ἐπὶ τοῦ λόφου ὑπόγεια οἰκήματα δὲν συννεοῦντο νὰ ἐκτίσθησαν εἰς τὴν προειρημένην δεκαετίαν.

CXXVII. 8. Διὰ οἰκοδομημένου....Χέοπα.] Ἔβηκα τάσδε λέξεις ἐν παρενθέσει διὰ περισσοτέραν σαφήνειαν. εἰς τὸ Περιρρέει, λάμβανε ἄνωθεν τὸ Διώρυξ, ὥδε· Αὕτη ἢ διώρυξ ἢ ἐς τὴν ἐτέρην ἤκουσα περιρρέει, κ. τ. λ.

11. Τ' αὖ τὸ μέγαθος.] Ἐνθάδε, ἀντὶ τῆς κοινῆς γραφῆς ΤΩΤΤΟ' μέγαθος, διώρθωσα τὸ κείμενον γράφων Τ' ΑΤ' ΤΟ' μέγαθος. ἡ λέξις Ὑποβὰς, σημαίνει, Ἐλασσον ποιήσας· ὁ δὲ νοῦς· Καὶ ἔτι κάμνων τὸ μέγεθος αὐτῆς τῆς πυραμίδος τεσσαράκοντα πόδας μικρότερον τῆς ἄλλης, δηλ. τῆς τοῦ Χέοπος.

CXXVIII. 4. Τῇ Θεῷ ὀνειδισμα.] Ὀνειδισμα, ἰδὼν ἔχει τὴν αὐτὴν

σημασίαν τῷ ἀπαρεμφάτῳ Ὀνειδίσαι, ἐν α'. § 90. εἰς τὸ Ἀντιμεμφόμενον, ἡ δύναμις τῆς Ἀντι, εἶναι, Εἰς ἀπόκρισιν τοῦ μαντείου μεμφόμενος. ἀναγινώσκω Τῇ Θεῷ, ἀντὶ τῆς κοινῆς γραφῆς Τῷ Θεῷ, ἐπειδὴ μ' ὅλον ὅτι εἰς τὴν Βουτοῦν πόλιν εὐρίσκετο ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, (ἰδὲ § 155, 156.) εἰς κανὲν ὅμως μέρος ὃ Ἡρόδοτος δὲν μᾶς λέγει ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε καὶ μαντεῖον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ὅπου πολλαχοῦ ἀναφέρει ὅτι ἦν ἐκεῖ περίφημον Λητοῦς μαντεῖον. ἰδὲ § 83, 152.

17. Ἐνηθητήρια.] Ἐνευωχητήρια, Τόποι πρὸς ἀνέσιν καὶ ἀπόλαυσιν εὖ πεφυκότες.

CXXXIV. 2. Καταδέουσιν.] Ἡ σύνταξις ἐστὶ Δέουσιν εἴκοσι ποδῶν κατὰ κῶλον ἕκαστον (ὥστε εἶναι) τριῶν πλέθρων. ἡ ὑποστιγμὴ ἥτις ἐτίθετο μετὰ τὸ Καταδέουσιν, ἐσύγχιζε τὸ χωρίον, τὸ ὁποῖον ἀνευ αὐτῆς δὲν παρίστησι καμμίαν δυσκολίαν.

CXXXV. 6. Ὡς ἂν εἶναι Ῥοδῶπιν.] Ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 30, στ. 19.

CXXXVI. 5. Ἐγγεγλυμμένους.] Ἐτέρᾳ γραφῇ ἐστὶν Εὖ γεγλυμμένους.

18. Κατονοσθῆς.] Κατονόσασθαι, συνώνυμον τῷ Ἐκφασθῆναι, Καταμέμψασθαι. ἡ αὐτὴ λέξις εὐρίσκεται, § 172.

21. Ὑποτύπτοντες.] Ἰδὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, γ'. § 130. ε'. § 119. καὶ Ἀριστοφ. Ὀρν. στ. 1145.

CXXXIX. 1. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς.] Ἀντὶ τοῦ Τὴν δὲ ἀπαλλαγὴν ὡς εὐρίσκομεν, Τέλος θανάτου, Τέλος φόνου, ἀντὶ τοῦ Θάνατος, Φόνος. ἢ ἴσως γραπτέον, Τέλος δὲ, τὴν ἀπαλλαγὴν.

CXL. 4. Σιγῇ.] Χωρὶς ναὶ τὸ ἐξεύρη ὁ Αἰθίοψ. Σιγῇ, συνωνυμεί ἐνθάδε Ἀγνοία. εὐρίσκομεν δ' ὡσαύτως αὐτὴν τὴν λέξιν σημαίνουσαν Κρύφα, η'. § 74, 76.

7. Ἑπτακόσια.] Ἐκράτησα τήνδε γραφὴν ἥτις ἐστὶν ἡ τῶν ἀντιγράφων ἀνεξαιρέτως, μεταποιεῖται δὲ παρὰ τινων εἰς τὸ Τριηκόσια, καὶ ἄλλων εἰς τὸ Πεντακόσια, διὰ συμφωνίαν τῆς χρονολογίας.

CXLII. 14. Ἐξ ἠθέων.] Ἐξω τοῦ συνηθισμένου τόπου. ἡ Ἐξ, ἐνίοτε τίθεται ἀντὶ τοῦ Ἐξω, ὡς βλέπομεν ἐνταῦθα, καὶ γ'. § 83. Ἐκ τοῦ μέσου κατῆστο. δ'. § 118. Ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι. τὰ παραδείγματα εἶναι ἄφθονα εἰς ὀνόματα σύνθετα οἷον, Ἐκμετρος, Ἐκτιμος, Ἐκπρεπής, τὰ ὁποῖα ἠθέλεν ἐξηγηθῆ, Ἐκτὸς μέτρου, Ἐκτὸς τιμῆς, Ἐξω τοῦ πρέποντος.

CXLIII. 8. Ἐωυτῶν.] ἠθέλον προκρίνη Ἐωυτοῦ, εἰ ἐφέρετο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις.

14. Τοὺς πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ τριηκοσίους.] Ὁ Ἡρόδοτος

ἔδω μᾶς λέγει ὅτι οἱ κολοσσοὶ ἦσαν τριακόσιοι τεσσαράκοντα πέντε, καὶ ὀλίγον ἄνωτέρω φησὶ, Κολοσσούς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον, ὅπερ ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἐν τῷ προηγουμένῳ παραγράφῳ μνημονευόμενους βασιλεύσαντας, οἱ ὅποιοι, μ' ὅλον τοῦτο, ἦσαν τριακόσιοι τεσσαράκοντα καὶ εἶς. ἐκτὸς τούτου, κατὰ τὸν λογαριασμὸν τοῦ Ἡροδότου, μία καὶ τεσσαράκοντα γενεαὶ δὲν κάμνουσι χιλίους τριακοσίους τεσσαράκοντα χρόνους, ἀλλὰ χιλίους τριακοσίους ἐξήκοντα ἕξ. δὲν ἀμφιβάλλω λοιπὸν ὅτι τὸ κείμενον εἰς § 142. διεφθάρη ἀπὸ τοὺς ἀντιγραφεῖς· καὶ ἴσως ἀναγνωστέον, στ. 3. ΠΕΝΤΕ τε καὶ τεσσεράκοντα· στ. 7. ΠΕΝΤΕ δὲ καὶ τεσσεράκοντα... ἔστι ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑ καὶ χίλια ἔτια. οὕτω ἐν μυρίοισι τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΟΙΣΙ, ἔλεγον κ.τ.λ.

CXLIV. 1. Τοιούτους.] Δηλ. Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γενόμενον, καὶ πολλὰ μακρὰν τοῦ νᾶ ἦναι Θεοί.

4. Οἰκέοντας.] Κοινῶς γράφεται Οὐκ ἰόντας.

CXLV. 7. Δεδήλωταί μοι πρόσθε.] Ἰδὲ ἄνωτέρω, § 43.

12. Ἑξακόσια.] Ἡδε γραφὴ φέρεται ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις, ἀντ' αὐτῆς δ' ἄλλοι γράφουσι Ἑξήκοντα, διὰ τὴν χρονολογίαν.

CXLIX. 12. Δίκαιαί εἰσι.] Ταῦτὸν τῷ Ἰσαι εἰσι.

CLVIII. 7. Παρὰ Πάτουμον.] Ἦθελον προκρίνη τὴν ἐξῆς γραφὴν, ἐὰν ἐφίερετο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις· Βουβάστιος πόλις· παρὰ Πάτουμον δὲ τὴν Ἀραβίην πόλιν ἐσέχει ἐς τὴν Ἐρυθρὴν Θάλασσαν.

17. Στάδιοι χίλιοι.] Μ' ὅλον ὅτι ἡ λέξις Ἀπαρτὶ ἐν οὐδενὶ φέρεται τῶν ἀντιγράφων, μερικοὶ κριτικοὶ γράφουσι Στάδιοι χίλιοι ἀπαρτὶ, ἐπιστηριζόμενοι εἰς τὸ ὅτι διάφοροι Γραμματικοὶ ἀναφέρουσιν οὕτω τὸ παρὸν χωρίον.

CLIX. 6. Κάδυτιν.] Τινὲς στοχάζονται ὅτι Κάδυτιν ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζει τὰ Ἱεροσόλυμα. ἰδὲ ὡσαύτως περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως, γ'. § 5.

CLXI. 7. Ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι.] Ἰδὲ δ'. § 159. ὅπου ὁμιλεῖ περὶ τοῦ πράγματος, ὅχι ὅμως τόσον ἐκτεταμένως ὅσον τὸ ὑπόσχεται ἐνταῦθα.

CLXII. 12. Ἐπάρας.] Λάμβανε ἕξωθεν Τὸ σκέλος, μετὰ τὸ Ἐπάρας.

CLXIX. 20. Ἐσω δὲ ἐν τῇ παστάδι.] Καὶ μέσα εἰς τὴν στοὰν ἦσαν δίθυρα περικλείσματα, ἢ, δίπτυχον σκευοφυλάκιον, δίπτυχος σηκός.

CLXXI. 3. Εὐστομα κείσθω.] Ἐστῶσαν ἀποσιωπημένα. χρᾶται καὶ Σοφοκλῆς τῇ ἐκφράσει, Φιλοκτ. στ. 201. Εὐστομ' ἔχε παῖ. ὅπου ὁ Σχολιάστης σημειοῖ· Εἰώθασιν οὕτω λέγειν ἀντὶ τοῦ σιωπά.

CLXXII. 6. Οὐκ ἀγνωμοσύνη.] Ὁ νοῦς, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, ἔστι, Καὶ ὅχι μὲ ἀύστηρότητα. ἄλλοι ὅμως ἐκλαμβάνουσι τὴν ἐκφρασιν ἀντὶ τοῦ Οὐκ ἀνοήτως, ἀλογίστως, ἀβούλως.

CLXXV. 2. Πολλὸν πάντας.] Μετὰ τάσδε λέξεις ὑπακουστέον, Τοὺς προπύλαια ἔχοντας ναοὺς, ἢ, Τοὺς πρὸ αὐτοῦ τι τοιοῦτον ποιήσαντας.

20. Ἐνθυμιστὸν ποιησάμενον.] Ὑποπτευθέντα τὸ τοιοῦτον ὡς ἀπαίσιον οἰωνόν. ἰδὲ ὡσαύτως, ἡ'. § 54.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ Β'.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὴν Τρίτην Βίβλον

τοῦ

Ἡροδοτοῦ.

I. 21. ΔΙΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΣ.] Εἰς τὴν σημασίαν τοῦ Ἀπατηθείς. οὕτω, ε'. § 50. Ἐὼν σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκεῖνον εὔ.

V. 2. Γῆ ἐστὶ.] Προκριτωτέρα μοι δοκεῖ ἢ ἐξ εἰκασίας αὐτὴ γραφὴ, τῆς κοινῆς Ἡ ἐστὶ· ἣν τελευταίαν εἰ ἐγγράφομεν ἠθέλαμεν προσυπακούσῃ Χώρῃ.

XIV. 38. Ἀπενειχθέντα.] Ληπτέον ἕξωθεν Ἦν· ὥστε τὸ Ὡς ἀπενειχθέντα, ἴσον τῷ Ὡς ἀπηνέχθη.

XV. 4. Εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μή.] Καὶ ἐὰν δὲν ὑπωπτεύετο ὅτι πολυπραγμονεῖ. Ἡπιστήθη, ἐκ τοῦ Ἀπιστέω.

XXII. 18. Ἀνέφερον.] Ἄν δὲν ἀνελάμβανον μὲ τὸ πιστόν τοῦτο. ἑτέρα γραφὴ ἐστὶ Τῷδε ἀνέφυρον.

XXIV. 8. Ἐχει πάντα φανερά.] Καὶ ἡ στήλη ἐκτίθησιν εἰς τὰς ὀψείας ὁμοίως ὅλα τὰ μέρη τοῦ νεκροῦ. ἐν ἀντίγραφον ἔχει τὰς λέξεις Αὐτῷ τῷ νέκυϊ, μετὰ τὸ Μάλιστα· καὶ ἂν ἀκολουθήσωμεν τήνδε γραφὴν, ἐμποροῦμεν νὰ λάβωμεν τὸ Ὅ ἐν τῇ στήλῃ νέκυς, ὡς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ Ἐχει, ἐξηγοῦντες, Καὶ ὁ νεκρὸς ἔχει ὅλα του τὰ μέλη ὁμοίως φανερά.

XXV. 14. Σιτίων ἐχόμενα.] Ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 120, στ. 15.

XXVI. 3. Ὁασιν πόλιν.] Ἰδὲ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, λέξ. Αὔασις, ὅπου λέγει Αὔασις πόλις Αἰγύπτου· ταύτην δὲ καὶ Ὁασιν καλοῦσι. εἰς Στράβωνα, Βιβ. xvii, εὐρίσκομεν τῆς ἐξῆς περιγραφὴν· Αὐάσις δ' οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι τὰς οἰκουμένας χώρας, περιεχομένας κύκλῳ μεγάλαις ἐρημίαις, ὡς ἂν νήσους πελαγίας· πολὺ δὲ τοῦτ' ἐστὶ κατὰ τὴν Λιβύην· τρεῖς δ' εἰσὶν αἱ πρόσχωροι τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐπ' αὐτῇ τεταγμένοι.

XXIX. 6. Οὐ χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.] Δὲν θέλετε μὲ περιπαίξειν ἀτιμωρήτως. ἰδὲ § 38. Γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθесθαι. § 63. Ἄπιθι χαίρων. καὶ § 69. Δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν.

10. Ἐδικαιεῦντο.] Ἐτιμωροῦντο. εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν εὐρίσκεται ἡ λέξις ἐν α'. § 100. ε'. § 92, β'.

XXXI. 10. Ἡ σφι παρευρεθῇ.] Ἐτέρα γραφὴ ἐστὶ, Ἡν σφι μὴ παρευρεθῇ, κ.τ.λ. ὅσον δι' ἐμὲ ἤθελον προκρίνη οὕτως. Ἐς οὗ ἀποθά-
νωσι· ἦν σφι δὲ παρευρεθῇ, κ.τ.λ.

XXXIII. 3. Νοῦσον μεγάλην.] Μεγάλη νόσος· ἡ ἐπιληψία. Ἡσυχίος.

XXXIV. 14. Τελέσαι.] Διαζευγνύω τὸ Τελέσαι, ὑποπτευόμενός το ὡς νόθον, καὶ τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον μοι περιττὸν δοκεῖ, ἀλλ' ἄνευ οὗ ἡ ἐρώτησις εἶναι ζωηροτέρα, καὶ τινα τρόπον πλέον ἀνάλογος μὲ τὴν ἀπό-
κρισιν. Ὁ Καμβύσης τοὺς ἐρώτησε, τί ἄνθρωπος τοῖς φαίνεται νὰ ᾔῃναι, συγκρινόμενος μὲ τὸν πατέρα του Κῦρον· τῷ ἀπεκρίθησαν ὅτι ἦτον καλλίτερος τοῦ πατρός του. ἐξηγουμένου τοῦ Τελέσαι, ὁ νοῦς ἐσται· Ὁ Καμβύσης τοὺς ἐρώτησε, τί ἄνθρωπος τοῖς φαίνεται νὰ ᾔῃναι, ὥστε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ πατρός του, ἢ, ὥστε νὰ βληθῇ εἰς τὴν ἰδίαν τάξιν μὲ τὸν πατέρα του.

XXXV. 17. Ὁμοίους τοῖσι πρώτοισι.] Γράφεται καὶ Ὁμοια, Ὁμοῖα, Ὁμοίως· ἂν τε προκρίνωμεν καμμίαν αὐτῶν τῶν ἀναγνώσεων, ἡ ἐκφρασις πρέπει νὰ ἀναφέρηται εἰς τὸ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο, καὶ νὰ ἐξηγηθῇ, Ἐπειτα δὲ φερόμενος ὁμοίως μὲ τὰ πρότερον ἐξεργασμένα· ἡ ᾧδε· Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἐξεργάσατο ὁμοια μὲ τὰ πρῶτον ἐξεργασμένα. ἡ γνησία ὅμως γραφὴ μοι φαίνεται νὰ ᾔῃναι Ὁμοίους τοῖσι πρώτοισι, οἵτινες πιθανῶς εἰσὶν οἱ αὐτοὶ τοῖς παρὰ Ξενοφῶντι καλουμένοις Ὁμοτίμοις, καὶ οὗς Ἡρόδοτος, ζ'. § 114. ὀνομάζει Ἐπιφανεῖς. ἰδὲ ὡς αὐτῶς § 68 τοῦ παρόντος βιβλίου, ὅπου ἀπαντῶμεν τῇ ἐκφράσει Ὁμοῖος τῷ πρῶτῳ. τὴν γραφὴν αὐτὴν, φερομένην ἐν τισιν ἀντιγράφοις, ἀκολουθεῖ καὶ Ἐνρῖκος ὁ Στέφανος.

XXXVII. 11. Ὁμοῖα τοῦ Ἡφαίστου.] Ἡ γραφὴ αὐτὴ ἐστὶν ὀρθο-
τάτη, καὶ αἰρετωτέρα τῆς παρ' ἄλλοις Ὁμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου. ἡ ἡμετέρα διάλεκτος συντάσσει τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ Ὁμοιος, μετὰ γενι-
κῆς· π. χ. Αὐτὸς εἶναι καθ' ὅλα ὁμοιος τοῦ πατρός του. Ζητεῖ τὸν ὁμοῖόν του.

XXXVIII. 19. Πίνδαρος.] Τὸ ἐνθάδε ἀναφερόμενον Πινδάρου ῥητὸν ἀνήκει εἰς τὰ χαμένα του συγγράμματα· εὐρίσκεται ὅμως εἰς τὸν Σχο-
λιάστην του, ἐν Νεμ. ix, στ. 35. ᾧδε· Νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς—

Θνατῶν τε καὶ ἀθανάτων—ἄγει δικαίων τὸ βιαίότατον—ὑπερτάτα χειρί.

XLII. 17. Ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε.] Ἐνεχείρισε τὴν ἐπιστολὴν τινὶ τῶν οἰκετῶν του διὰ νὰ τὴν φέρῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον. ἡ ἰδία ἔκφρασις, καὶ εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν, εὐρίσκεται ὡσαύτως, ε'. § 95. Ἐπιτιθεῖ εἰς Μιτυλήνην.

XLVI. 7. Τῷ Θύλακῳ περιεργάσθαι.] Ὅτι προσετέθη τι περιττὸν εἰς τὸν Θύλακον, δηλ. ὅτι ἤρκει τὸ νὰ τὸν δείξωσι, καὶ ὅτι αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας ἐπρόσθεσαν, τὸν Θύλακον ἀλφίτων δέεσθαι, ἦσαν περιτταί. ὁ νοῦς, μ' ὅλον τοῦτο, δύναται νὰ ληφθῇ καὶ οὕτως· Ἀπεκρίθησαν τοῖς Σαμίοις ὅτι περιττῶς ἐπρόσθεσαν τὴν λέξιν Θύλακος, ἐπειδὴ ἤρκει τὸ νὰ εἰπῶσι δεικνύοντές τον Ἀλφίτων δεῖται· ἢ ἄλλως, ὅτι ἔκαμαν περιττὸν τι φέροντες τὸν Θύλακον, ἐπειδὴ ἠδύναντο ἀπλῶς νὰ εἰπῶσιν Ἀλφίτων δεόμεθα, καὶ οὕτω νὰ δείξωσι τὴν ἀνάγκην των.

XLVII. 10. Ἀρπεδόνη.] Νῆμα.

13. Λίνδω.] Λίνδος, πόλις τῆς Ῥόδου, ὅπου ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, ἰδρυθεὶς ἀπὸ τὰς θυγατέρας τοῦ Δαναοῦ. ἰδὲ β'. § 182.

XLVIII. 3. Εἶχε...γενόμενον.] Ἀντὶ τοῦ Ἐγένετο. ἡ ἔκφρασις εἰς τὴν Νεωτέραν Ἑλληνικὴν διάλεκτον ἠθέλεν ἦναι, Εἶχε γενεῖ. ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 120, στ. 10.

XLIX. 4. Εἰσὶ διάφοροι.] Ἐν πολλοῖς τῶν ἀντιγράφων, ἡ λέξις Ἀλλήλοισι, εὐρίσκεται μετὰ τὸ Εἰσί· ὁμοιάζει ὅμως πολλὰ μὲ παραγεγραμμένην ἐξήγησιν τοῦ Ἐαυτοῖσι, ἥτις εἰσῆχθη εἰς τὸ κείμενον, διὸ καὶ δικαίως διαγράφεται ἀπὸ τοὺς νεωτέρους ἐκδότας. ὁ Βαλκενάριος προστίθησιν ἐξ ἰδίας εἰκασίας, τὴν λέξιν Συγγενέες, καὶ γράφει· Εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι, ἐόντες ἑαυτοῖσι συγγενέες.

LII. 14. Ἐν αὐτοῖσι.] Ἴσως τὸ ΑΥΤΟΙΣΙ νὰ ἦναι διαφθορὰ τοῦ ΟΙΚΙΟΙΣΙ, ἣν γραφὴν ἠθέλον προκρίνη εἶναι ἐφέρετο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις· καθὼς ὅμως εἶναι τὸ κείμενον, ἐξωθεν ληπτέον Πράγμασι, ἢ Χρήμασι, ἢ τι παρόμοιον μετὰ τὸ Αὐτοῖσι. ἄλλοι ἐκλαμβάνουσι τὸ Αὐτοῖσι, ἀντὶ τοῦ Ἐαυτοῖσι· Εἰς τὸν ἑαυτόν μας, Εἰς τὴν οἰκογένειάν μας.

16. Αὐτός σφε ἐξεργασάμην.] Ἐγὼ τὴν ἐφόνευσα. τὸ Ἐξεργάζεσθαι, ἔχει ἐνθάδε τὴν αὐτὴν σημασίαν ὡς ἀνωτέρω, § 30, 31. καὶ τὸ Σφε, ἀντὶ τοῦ Αὐτὴν, ἀναφέρεται εἰς τὴν μητέρα. ὑπ' ἄλλων, μ' ὅλον τοῦτο, τὸ Ἐξεργασάμην, ἐξηγεῖται Ἐπράξα, καὶ τὸ Σφε, ἀποδίδεται εἰς τὸ Συμφορῇ.

LIII. 11. Τὸν οἶκον τοῦ πατρός.] Αὐτὴ ἡ ἔκφρασις ἐδῶ σημαίνει Τὰ πατρικὰ ὑπάρχοντα, Τὴν πατρικὴν οὐσίαν.

LIV. 3. Ἐπέβησαν.] Ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστὶν Ὑπερέβησαν, ἧς ὁ νοῦς, Παρῆλθον, Ἀφῆσαν ὀπίσω των προχωροῦντες κατὰ τὸ ἔμπροσθεν. πλὴν ἂν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀφίνοντες ὀπίσω τὸν πρὸς Θαλάσση πύργον, καὶ προχωροῦντες, ἐδιώχθησαν, δὲν καταλαμβάνω πῶς, εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, εὐρέθησαν κατὰ τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχεις τοῦ ὄρους πύργον, ὅπου ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς ἐξελθόντας Σαμίους καὶ ἐπικούρους. ἀναγινώσκων Ἐπέβησαν, σὺν τισι τῶν ἀντιγράφων, δὲν εὐρίσκω πλέον τὴν παραμικροτέραν δυσκολίαν. οἱ Λακεδαιμόνιοι προσέβαλον ἐν ταύτῃ πρὸς τὸ τεῖχος πανταχόθεν· καὶ τοῦ μὲν πρὸς Θαλάσση πύργου ἐπέβησαν, πλὴν ἐδιώχθησαν μετέπειτα ὑπὸ Πολυκράτους, ἐλθόντος κατ' αὐτῶν μετὰ πολλῆς δυνάμεως. εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἐν ἄλλο σῶμα Λακεδαιμονίων, κατὰ τὸν ἐπάνω πύργον, ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς ἐπικούρους καὶ Σαμίους οἵτινες ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν.

LIX. 6. Τῆς Δικτύνης νηόν.] Περὶ τῆς Δικτύνης, ἥτις ἄλλως καλεῖται Βριτόμαρτις, ἰδὲ Διόδωρ. τὸν Σικελ. Βιβ. v, § 76. καὶ Ἡσύχ. λέξ. Βριτόμαρτις.

LXII. 3. Ἐν Ἀγβατάνοισι.] Ἀγβάτανα, πολίχνιον τῆς Συρίας, περὶ οὗ ἰδὲ Στέφανον τὸν Βυζάντιον.

LXIV. 9. Ὁ Μύκης.] Μύκης ἴσως νὰ ᾔῃαι τὸ ἔλαστρον ὃ εὐρίσκεται εἰς τὸ ὀπισθεν μέρος τοῦ στόματος τῆς θήκης τῶν Ἀσιατικῶν σπαθιῶν, καὶ τὸ ὅποῖον κλεῖον εἰς αὐτὴν τὸ ξίφος, ἂν κατὰ τύχην πέσῃ, τῆς θήκης πιπτούσης ἐν ταύτῃ, ἀπογυμνώνεται οὕτως ἡ σπάθη. ἐμπορεῖ ὅμως νὰ ᾔῃαι καὶ τὸ μέρος τῆς θήκης, ὃ σκεπάζει τὸ ξίφος ἀπὸ τῆς ἄκρας μέχρι τοῦ μέσου σχεδόν· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἐκ μετάλλου, πολλάκις χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα δύο κομμάτια, ὧν τὸ μὲν μικρότερον εὐρίσκεται κατὰ τὸ μέσον, τὸ δὲ κατὰ τὸ στόμα τῆς θήκης.

LXV. 24. Τῶν λοιπῶν.] Ἀπὸ ὅσα μὲ μένουσι νὰ σᾶς εἰπῶ. δὲν βλέπω ἀνάγκην τοῦ νὰ θεωρήσῃ τις Τῶν λοιπῶν, ἐνταῦθα, καὶ ζ'. § 37. ταῦτοσήμαντον τῷ Τοῦ λοιποῦ, Τέλος πάντων, ὡς θέλει Λαρχέρης.

LXVI. 2. Τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα.] Ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 120, στ. 15.

8. Ἀλλ' ἠπιστέατο.] Ἀλλ' ἐστοχάζοντο. περὶ τῆσδε σημασίας τῆς λέξεως, ἰδὲ ζ'. § 218, στ. 12, καὶ σημείωσιν.

11. Ἀνεστεῶτα.] Τινὲς γράφουσιν ἐξ εἰκασίας Ἐνεστεῶτα, πλὴν κρατῶ τὴν γραφὴν Ἀνεστεῶτα, φερομένην ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις, καθ' ἣν τε ὁ νοῦς ἐστίν, Ὅτι ἐσηκώθη βασιλεὺς, δηλ. ὅτι ἐγίνε βασιλεὺς ἐπαναστατήσας κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του.

— Μὴ μὲν.] Ἰωνικῶς ἀντὶ τοῦ Μὴ μὲν. ἰδὲ ὅμοια παραδείγματα, § 74, 99. καὶ β'. § 118. ὅθεν ἀπορρίπτει ἢ ἐν δύο ἀντιγράφοις φερομένη γραφὴ, Μὴ μιν.

LXIX. 18. Αὐτῆς μέρος.] Ἄλλοι γράφουσιν Αὐτῇ μέρος.

LXX. 6. Εἰσάγεται.] Τινὲς γράφουσιν Ἐπάγεται, Τραβᾶ πρὸς ἑαυτὸν, Κάμνει σύντροφόν του. πλὴν οὐ μοι δοκεῖ τὸ χωρίον χρῆζειν διορθώσεως, τῆς λέξεως Εἰσάγεται, σημαινούσης, Κάμνει τὸν Ἰνταφέρνη νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν ἑταιρείαν ἧς ὁ Ὀτάνης ἦν μέλος.

LXXIII. 2. Παρέξει.] Ὁ Ἡρόδοτος χρᾶται πολλαχοῦ τῇδε λέξει ἀπροσώπως· ὡς ἐν § 142. ε'. § 49. ἡ'. § 8.

LXXXI. 4. Ὀμίλου γὰρ ἀχρηΐου.] Τὸ Ἀχρηΐος, ἐνταῦθα, δὲν σημαίνει Ἀχρηστος, Ἀνωφελής, ἀλλ' εἶναι εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἡμεῖς χρώμεθα τῇ λέξει ἐν ταῖς ἐξῆς φράσεσιν· Εἶναι εἰς ἀχρειεστάτην κατάστασιν· Ἀχρεῖος ἄνθρωπος· Ἐπέρασε πολλὰ ἀχρεΐαν νύκτα· Εἶναι πολλὰ ἀχρεΐα· ὅθεν καὶ ἐδὼ ἠθέλαμεν εἰπῆ, Διότι ἀπὸ ἑνα ἀχρεῖον λαόν.

9. Οὐδ' οἰκήϊον.] Ὁ Κοραῆς δίδει εἰς τὸ Οἰκήϊον, τὴν σημασίαν τοῦ Πρέπον· πλὴν δὲν μοι φαίνεται τοῦτο νὰ ᾔηται τὸ νόημα τοῦ συγγραφέως, ὅς μᾶς ἀντιτίθῃσι τὸν διδαχθέντα τὸ καλὸν, καὶ τὸν ἀφ' ἑαυτοῦ του γνωρίζοντά το ἄνευ διδαχῆς. ὅθεν ἐξηγῶ τὸ χωρίον οὕτως· Ὅστις μήτε ἐδιδάχθη τὸ καλὸν, μήτε τὸ γνωρίζει ἔχων τοῦλάχιστον αὐτὸ οἰκεῖον, ἐμφυτον εἰς τὸν ἑαυτόν του· δηλ. ἐκ φύσεως ἀγαθῆς, ἀφ' ἑαυτοῦ του, οἴκοθεν καὶ ἄνευ διδαχῆς.

XC. 6. Ὑγεννέων.] Τὸ ἐθνικὸν τοῦτο ὄνομα, ὃν πάντῃ ἀγνωστον, ὑποπτεύεται ὡς νόθον· ὅθεν εἰκάζει Βαλκενάριος ὅτι γραπτέον Λασονίων τῶν καὶ Καβηλέων καλευμένων, παρορμηθεὶς εἰς αὐτὴν τὴν διόρθωσιν ἐκ τοῦ ἐξῆς χωρίου, ζ'. § 77. Καβηλέες δὲ οἱ Μήονες, Λασόνιοι δὲ καλούμενοι.

XCI. 2. Ἀρξάμενον.] Μετοχὴ ἀπρόσωπος. ἰδὲ ὅμοιον παράδειγμα, Εὐαγγέλιον κατὰ Λουκᾶν, Κεφ. xxiv, 47.

9. Πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος κ. τ. λ.] Ἰδὲ β'. § 149.

XCIII. 8. Κάσπειροι.] Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγει· Κάσπειρος, πόλις Πάρθων, προσεχὴς τῇ Ἰνδικῇ· Ἡρόδοτος γ'. τὸ ἐθνικὸν Κάσπειροι· ἐκ τούτου Ρεΐζιος ἐνθάδε, καὶ ζ'. § 86. ἀναγινώσκει Κάσπειροι, ἀντὶ τοῦ Κάσπιοι, γραφῆς φερομένης ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις· εἰς ἀμφότερα ὅμως τὰ χωρία τοῦ συγγραφέως μας, οἱ εἰς τὰς ὀχθὰς τῆς Κασπικῆς θαλάσσης κατοικοῦντες Κάσπιοι ὀνομάζονται ὀλίγον ἀνωτέρω, ὅθεν οὐ πιθανὸν ὅτι οἱ ἐπαναλεγόμενοι Κάσπιοι εἰσὶν οἱ αὐτοὶ

τοῖς προειρημένοις. ὁ Ῥεννέλλιος, εἰς τὸ Γεωγραφικόν του Σύστημα τοῦ Ἡροδότου, στοχάζεται ὅτι γραπτέον Κάσιοι, καὶ τῆς αὐτῆς ἐστὶ γνώμης Λαρχέρης.

XCIV. 8. Πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους.] Ταῦτὸν τῷ Ἡ πάντες οἱ ἄλλοι, Ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους, Παρὰ ὅλοι οἱ ἄλλοι, δηλ. Περισσότερον καθενὸς τῶν ἄλλων. ἰδὲ β'. § 35. καὶ η'. § 44. ὁ Γάλλος μεταφραστὴς ἐξηγεῖ. Ἐπλήρουναν τόσον φόρον ὅσον οἱ ἄλλοι συνάμα. πλὴν αὐτὴ ἡ ἐξήγησις δὲν εἶναι ὀρθή, ἐπειδὴ 4680 Εὐβοικὰ τάλαντα, ὅπου ἔκαμνε τὸ ψήγμα, δὲν εἶναι ἴσα μὲ 9880, ὅπου ἐπλήρουναν οἱ ἄλλοι. ἤθελον λοιπὸν μᾶλλον δώσειν τὸ ἀκόλουθον νόημα. Ἐπλήρουναν φόρον 360 τάλαντα ψήγματος, ὥστε νὰ παραβληθῇ, νὰ συγκριθῇ, νὰ ἀντιταχθῇ, νὰ πλησιάσῃ τῇ ποσότητι τοῦ ὑπὸ τῶν ἄλλων συνάμα πληρονομένου φόρου.

XCV. 2. Γίνεται ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια.] Ἀντὶ τοῦ Γίνεται, κοινῶς γράφεται Εἶναι, τὸ ὁποῖον ἴσως νὰ προῆλθε κατὰ διαφθοράν ἐκ τοῦ Εἶη, ἢ Εἶεν. ἀντὶ δὲ τῆς κοινῆς γραφῆς, Τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσια, ἥτις μᾶς δίδει 14220 τάλαντα, γράφω Ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια, μὲ τὸ κῦρος ἑνὸς ἀντιγράφου, καὶ οὕτως, ὡς μᾶς τὸ λέγει ὁ Ἡρόδοτος, τὸ εἰσόδημα τοῦ Δαρείου συνίσταται ἐκ 14560 τάλαντων.

XCVII. 8. Σπέρματι.] Καίπερ τῆσδε γραφῆς φερομένης ἐν ἅπασιν τοῖς ἀντιγράφοις, τινὲς διορθοῦσι Σήματι, δηλ. τάφῳ, ἄλλοι Ἐργματι, καὶ Τέρματι, ἀναφέροντες τὸ χωρίον εἰς τὸ λεχθὲν § 38. ὅτι οἱ Καλανταῖαι Ἰνδοὶ κατεσθίουσι τοὺς γονεῖς των· καὶ ἂν αὐτὸ ᾗναι τὸ νόημα τοῦ συγγραφέως, τότε, ἀφίνων τὸ κεῖμενον ὡς εὐρίσκεται, τὸ ἐννοῶ οὕτω· Χρῶνται τοῖς σπείρασι ὁμοιοτρόπως τοῖς Καλανταῖαις Ἰνδοῖς. πλὴν δὲν στοχάζομαι ὅτι αὐτὸ θέλει νὰ μᾶς εἰπῇ ὁ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι εἶναι λόγος ἐνταῦθα τινὸς σπέρματος, ἴσως τοῦ παρ' Αἰθίοψιν ὀρίνδου, τοῦ ὁποίου κάμνουσι χρῆσιν καὶ οἱ Καλανταῖαι Ἰνδοί. ἰδὲ Ἀθην. iii, 110. Πολυδ. vi, 73. καὶ Ἡσύχ. λέξ. Ὀρίνδης.

11. Φάλαγγας.] Ὁ Ἡσύχιος ἐξηγεῖ. Φαλάγγια, στρογγύλα ξύλα καὶ σύμμετρα. καὶ ὁ Σχολιάστης τοῦ Ἀπολλωνίου Ῥοδίου. Βιβ. ii, στ. 845. Φάλαγξ, τὸ ἐπίμηκες καὶ στρογγύλον ξύλον.

CIV. 6. Ὑπερτείλας.] Ἐνταῦθα ταῦτὸν τῷ Ἀνατείλας. Ὁ ἥλιος εἶναι θερμότατος ἀφ' ὅτου ἀνέτειλε, κ. τ. λ.

CV. 8. Παραλύεσθαι.] Αὐτὴ ἡ λέξις ἐδὼν ἐμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς συνώνυμος τῷ Χωρίζεσθαι, Ἀποσπᾶσθαι, Ἀπολείπεσθαι, ὡς κάμνει ἀξιολογώτατα τὴν παρατήρησιν ὁ Κοραῖς. ὁ δὲ νοῦς, Οἱ ἔρσενες τῶν κα-

μήλων ἤθελον ἀποχωρισθῇ τῶν θηλέων, ἤθελον μένη ὀπίσω, εἰάν δὲν ἐτραβῶντο ἐν ταύτῳ πλησίον αὐτῶν.

CVII. 7. Ὀφιεῖς ὑπόπτεροι.] Ἰδὲ β'. § 75.

CVIII. 17. Ἐσικνέεται καταγνάφων.] Ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστίν, Ἐπικνέεται καταγράφων.

CXII. 3. Τῶν τράγων.] Τινὲς διορθοῦσι Καὶ τῶν τράγων, καὶ ἄλλοι Τῶν τε τράγων· τῆς δ' ἡμετέρας γραφῆς συναδούσης τῇ τῶν ἀντιγράφων, ἐκλαμβάνομεν τὸ Τῶν αἰγῶν, ὡς τὴν γενικὴν τοῦ Τῶν τράγων· Οἱ τράγοι τῶν αἰγῶν, περιφραστικῶς ἀντὶ τοῦ Οἱ τράγοι. ἢ ἴσως πρέπει νὰ θεωρήσωμεν Τῶν τράγων, κατὰ περιγραφὴν Τῶν αἰγῶν, ἀντὶ τοῦ Τῶν ἐρσένων, ἐξηγοῦντες· Εἰς τοὺς πώγωνας τῶν ἀρσενικῶν αἰγῶν.

CXV. 10. Τοῦτο μελετῶν.] Μ' ὅλον ὅτι ἐνησχολήθην πολὺ περὶ τούτου. Τοῦτο μελετῶν, ἔχει ἐδῶ τὴν αὐτὴν σημασίαν ὡς ἡ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ Ἡροδότου εὐρίσκομένη ἐκφρασις, Ἐπιμελὲς γὰρ δὴ μοι ἦν.

CXVII. 7. Διαλελαμμένος.] Διαμοιρασμένος. οὕτω, α'. § 190. Διαλαβὼν, Διελὼν, Διαχωρίσας.

CXXIV. 2. Αὐτὸς ἀπίεναι.] Κοινῶς γράφεται Αὐτόσε, ἥτις λέξις δὲν εὐρίσκεται εἰς κανὲν ἄλλο μέρος τοῦ Ἡροδότου.

CXXV. 17. Τῇ...προεμαντεύσατο.] Ἰδὲ γ'. § 40, καὶ ἐξῆς.

CXXVI. 8. Ἀγγαρήϊον.] Περὶ τοῦ ἀγγαρηῖου, ἰδὲ η'. § 98.

CXXVIII. 3. Κατελάμβανε.] Ἐκώλυε, Ἐμπόδιζε, Ἐπεῖχε· εὐρίσκομεν τὴν λέξιν εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν, § 36, 52. καὶ α'. § 46. ε'. § 21. ζ'. § 9.

CXXX. 4. Τεχνάζειν, ἐπιστάμενος.] Ἐφάνη δὲ σαφέστατα εἰς τὸν Δαρεῖον ὅτι ὑπεκρίνετο, ὅτι μετεχειρίζετο δόλον καὶ ἀπάτην, μ' ὅλον ὅτι ἐγνώριζε τὴν ἰατρικὴν τέχνην.

7. Ἐπέτρεψε.] Ἐβάλθη εἰς τὰς χεῖράς του. προσυπακουστέον Ἐαυτόν.

16. Ἐς τοῦ χρυσοῦ τὴν θήκην.] Οὕτως ἀναγινώσκω σὺν οὐκ ὀλίγοις τῶν κριτικῶν, ἀντὶ τῆς κοινῆς γραφῆς, Τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ. περὶ δὲ τῆς λέξεως Ὑποτύπτουσα, ἰδὲ σημείωσιν, β'. § 136, στ. 21.

CXXXV. 11. Συμβαλλέεσθαι.] Ἀντὶ τοῦ Συμβαλλέεσθαι, ἄλλοι προκρίνουσι τὸν μέλλοντα, Συμβαλέεσθαι, ὡς τὸ κείμενον φέρεται ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων· ἐγὼ ὁμῶς εὐαρεστοῦμαι τῷ ἐνεστῶτι, καθ' ὃν ὁ νοῦς· Εἶπεν ὅτι τῷ δίδει (δηλ. θέλει τῷ δώσειν) ἐν φορτηγὸν πλοῖον, τὸ ὁποῖον θέλει πλεύσει μετ' αὐτοῦ.

14. Μὴ εὖ.] Εὖ, ἐκ τοῦ Ἑο, ἀντὶ τοῦ Οὖ, κατὰ Ἰωνικὴν καὶ Δωρικὴν συναίρεσιν. ἰδὲ Ἰλ. Υ'. στ. 464. Ω'. στ. 293. εὐρίσκομεν δὲ τὸ

Εὔ, καὶ ἐγκλιτικῶς ὡς εἰς τὸ παρὸν χωρίον, Ἰλ. Ξ'. στ. 427. Ο'. στ. 165.

CXXXVI. 7. Ἐκ ῥηστώνης τῆς Δημοκῆδεος.] Λαρχέρης, ἄλλοι τε κατ' αὐτὸν, ἐξηγοῦσι τὴν φράσιν, Χαριζόμενος τῷ Δημοκῆδει, Διὰ τὰ κάμη χάριν εἰς τὸν Δημοκῆδη. εἰμὶ ὅμως μᾶλλον τῆς γνώμης τοῦ Κοραῆ, ὅς, εἰς μίαν πολλοῦ ἀξίαν σημείωσιν, δεικνύει ὅτι τὸ Ἐκ ῥηστώνης, ἐνθάδε ταῦτοσήμαντόν ἐστι τῷ Ἐκ ῥαδιουργίας, Ἐκ τέχνης, Ἐκ σοφίσματος· δηλ. Ἐκ τεχνουργήματος τοῦ Δημοκῆδους, Παρακινθεὶς ἀπὸ αὐτόν.

CXXXVII. 9. Ἦν ἀπέλησθε.] Ἐξώθεν ληπτέον, Τοῦτον, ἢ Αὐτὸν τὸν Δημοκῆδη.

CXLI. 4. Ἐστελλε τὴν στρατιήν.] Διεκόμιζε τὸ στράτευμα. ἰδὲ Αἴσχ. Πέρσ. στ. 177. ὅπου ὁ Σχολιάστης ἐξηγεῖ Στείλας στρατὸν, διὰ τοῦ Διακομίσας στρατόν· καὶ Εὐριπ. Ἰφιγ. ἐν Αὐλ. στ. 661.

CXLIII. 10. Οὐ γὰρ δὴ.] Διότι, καθὼς φαίνεται, οἱ Σάμιοι δὲν ἤθελον τὰ ἦναι ἐλεύθεροι· δηλ. δὲν ἐπανέστησαν εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ὅλοι διὰ τὰ ἐπανακτήσωνται τὴν ἐλευθερίαν. ἴσως ὅμως ἀντὶ τοῦ Οὔτ' γὰρ δὴ, γραπτέον Οἷ γὰρ δὴ, ἀναφέροντες τὰςδε λέξεις εἰς τοὺς Δεσμώτας, οὕτω· Διότι, καθὼς φαίνεται, αὐτοὶ ἦσαν ἐνθερμοὶ ζηλωταὶ τῆς ἐλευθερίας.

CXLVI. 15. Διφροφορευμένους.] Φορείοις φορουμένους· ἐξηγεῖ τὸ Λεξικὸν τῶν Ἡροδοτείων λέξεων. μᾶλλον μοι ὅμως ἡ ἔκφρασις ἐνταῦθα συνωνυμεῖν δοκεῖ τῷ Ἐπὶ δίφρων φερομένους, δηλ. καθημένους ἐπὶ θρόνων, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, § 144, 145. ὅτι τῶντι ἦσαν.

CXLVIII. 11. Τιμωρίην.] Βοήθειαν· οὕτως εὐρίσκομεν παρὰ Θουκυδ. α'. § 58. Ἐτοιμάσαιντο τιμωρίαν, δηλ. βοήθειαν.

CXLIX. 1. Σαγηνεύσαντες.] Σαγηνεύειν, κυρίως λέγεται περὶ τῶν ἰχθύων. ὅσον δὲ διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον οἱ Πέρσαι ἐλάμβανον ὡς εἰς δίκτυον τοὺς κατοίκους μιᾶς νήσου, ἰδὲ δ'. § 31.

CLIV. 5. Αἱ ἀγαθοεργίαι.] Αἱ καλαὶ πράξεις, Αἱ ἀνδραγαθίαι, ἢ ὡς ἡ κοινὴ διάλεκτος λέγει, Ἡ παλλικαριαίς.

CLV. 11. Ἐξέπλωσας τῶν φρενῶν.] Ἐξω ἐγένου τῶν φρενῶν, Ἐχασες τὸν νοῦν σου. οὕτω, ε'. § 12. Ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου.

CLVI. 7. Ἐπὶ τὰ κοινά.] Εἰς τὸ συνέδριον, Εἰς τὸ συμβούλιον, Εἰς τὸ βουλευτήριον τῶν Βαβυλωνίων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ

ΤΟΥ

‘ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

I. 6. ‘Ως καὶ πρότερόν μοι εἴρηται.] Ἰδὲ α’. § 103, 105.

II. 8. Περιστήσαντες.] Ἑτέρα γραφὴ ἐστὶ Περιστήξαντες, ἐκ τοῦ Περιστήκω· καὶ Περιστίζαντες, Βάζοντές τους ὡς στιγμαὺς τριγύρω, ἐκ τοῦ Περιστίζω, καὶ ὅχι ὡς ὁ Λαρχέρης στοχάζεται, ἐκ τοῦ Περιστίχω, ὅπερ συνώνυμον τῷ Περικυκλώω· διότι Περικυκλώσαντες τοὺς τυφλοὺς, δὲν ἤθελε σημαίνει, Περιθέντες κύκλῳ τοὺς τυφλοὺς, ἀλλ’ ὅτι οἱ τυφλοὶ ἦσαν περικυκλωμένοι. ἡ λέξις Περιστίζω, εὐρίσκεται § 202.

VII. 8. Δίδοσθαι δέ οἱ διὰ τοῦτο.] Καὶ ὅτι διὰ τοῦτο (δηλ. τὸν κίνδυνον τοῦ κατακοιμηθέντα ὑπαίθριον μὴ διενιαυτίζειν,) δίδεται τῷ τὸν χρυσὸν τὸν ἱερὸν ἐν τῇ ἐορτῇ ἔχοντι ὅσα κ. τ. λ.

XI. 10. Δεόμενον.] Πρέπει τις νὰ συνάψῃ αὐτὴν τὴν λέξιν μὲ τὸ Πρῆγμα εἶη, ἐξηγῶν ὥδε· “Ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦν κατεπεῖγον. ἄλλοι προβάλλουσι γραφὰς, Δεομένου, ἢ Δεομένων· καὶ Βαλκενάριος γράφει ἐξ εἰκασίας, Μηδὲ πρὸς πολλοὺς οὐδὲν δέον μένοντας κινδυνεύειν. Λαρχέρης δὲ γνώμης ἐστὶν ὅτι διαγραπτέον τὴν λέξιν, πιθανῶς ἐξ ἀντιγραφῶν παραγραφῆς εἰσαχθεῖσαν εἰς τὸ κείμενον, μ’ ὅλον ὅτι ὁ Κοραῆς τὴν Θεωρεῖ ὡς Ἰωνικὴν ταυτολογίαν.

XII. 2. Πορθμήϊα Κιμμέρια.] Κώμη οὕτω καλουμένη, ἣτις ἔκειτο εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς Εὐρώπης, κατὰ τὸ στόμα τῆς Μαιώτιδος λίμνης, ἐξ ἧς κώμης διέβαινέ τις τὸν Κιμμερικὸν Βόσπορον. ἰδὲ § 45.

10. Οὗτος δὲ ἄλλος κ. τ. λ.] Αὐταὶ αἱ λέξεις δὲν ἀναφέρονται εἰς τὸ ἀκόλουθον, ἀλλ’ εἰς § 11. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὥδε, κ. τ. λ.

XIII. 2. Ποιέων ἔπεα.] Ταῦτόν τῷ Ἐποποιός.

XX. 1. Τὰ καλούμενα Βασιλήϊα.] Εἶναι ἡ γῆ τῶν ὀνομαζομένων βασιλικῶν Σκυθῶν. ἰδὲ § 6, 56

XXI. 1. Ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων.] Λάξις, σημαίνει, Μερισμός, Κλῆρος, Μέρος γῆς· ὅθεν ἐξηγετέον, Ἡ πρώτη τῶν λαξίων, Ἡ πρώτη γῆ εἶναι τῶν Σαυροματῶν.

XXIII. 14. Παλάθας.] Ἐκ τρυγὸς πλάσματα κυρίως δὲ ἡ τῶν σύκων ἐπάλληλος θέσις. Λέξ. τῶν Ἡροδ. λέξ.

17. Πίλω στεγνῶ λευκῶ.] Μὲ λευκὸν πηκτὸν ἀνύφαντον μάλλινον πανί· Πίλος, στοχάζομαι νὰ ᾔῃναι εἶδος τοῦ χυδαῖστὶ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν Τουρκιστὶ παρ' ἡμῖν καλουμένου Ἀμπᾶ. ἰδὲ § 73. καὶ ζ'. § 61.

XXIV. 1. Πολλὴ περιφάνεια τῆς χώρας ἐστί.] Ὑπάρχει πολλὴ γνῶσις αὐτοῦ τοῦ τόπου, δηλ. αὐτὸς ὁ τόπος γνωρίζεται ἱκανῶς.

XXVI. 7. Ἀτε ἀγάλματι χρέωνται.] Τὴν μεταχειρίζονται ὡς πολύτιμον ἀγγεῖον, ὅταν κ.τ.λ. οὕτω Λαρχέρης ἐξηγεῖ, καὶ ἄλλοι, Ὡς ἱερὸν ἀγγεῖον ἤθελα προκρίνη, Ὡς στόλισμα. πλὴν τὸ νόημα τοῦ κειμένου μοι φαίνεται μᾶλλον νὰ ᾔῃναι, Ἀποδίδουν εἰς αὐτὴν τὴν κεφαλὴν τὴν ἰδίαν τιμὴν ἣν εἰς Θεοῦ ἀγαλμα, κάμνοντες κάθε χρόνον θυσίας μεγάλας.

8. Τὰ γενέσια.] Ἀμμώνιος, Περὶ Ὁμ. κ. Διαφ. λέξ. λέγει· Τὰ μὲν γενέθλια τάσσεται ἐπὶ τῶν ζώντων, ...γενέσια δὲ ἐπὶ τῶν τεθνηκότων, ἐν ἧ ἕκαστος ἡμέρᾳ τετελεύτηκε.

XXVIII. 5. Οἱ ἐντὸς τάφρου.] Ἡ τάφος περὶ ἧς εἴρηται ἀνωτέρω, § 3.

6. Στρατεύονται.] Ἡ λέξις Στρατὸς, ἐνίοτε εὐρίσκεται εἰς τὴν σημασίαν τοῦ Ὁχλος· (ἰδὲ τὴν Ἑκδ. μου τῶν Περὶ Στεφ. Λόγ. Σελ. 262.) ὅθεν τὸ Στρατεύονται, μοι φαίνεται ὅτι πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ εἰς τὸ παρὸν χωρίον, Ἀθροίζονται, Συνάγονται.

12. Ἀμφιλαφείας.] Ἰδὲ τὴν αὐτὴν λέξιν, γ'. § 114.

XXIX. 3. Ὁμήρου ἔπος.] Ὁδε στίχος εὐρίσκεται ἐν Ὀδυσσ. Δ'. στ. 85.

XXXIII. 19. Τοὺς πλησιοχώρους.] Αἰτιατικὴν κρεμαμένη ἀπὸ τοῦ Κελεύοντας· διὸ καὶ περιττὸν τὸ διορθοῦν τοῖς πλησιοχώροις, ὡς ἔνιοι γράφουσι.

XXXVIII. 2. Ἀπ' αὐτῆς.] Ἀπὸ αὐτὴν τὴν Ἀσίαν. ἄλλοι δὲ γράφουσιν ἐξ εἰκασίας Ἀπ' ἀντίης.

XXXIX. 7. Διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης.] Τῆς Μεσογείου. ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 1, στ. 3.

XLVIII. 6. Μὲν οἱ.] Προκρίνω τὴν γραφὴν αὐτὴν φερομένην ἐν

ἅπασιν τοῖς ἀντιγράφοις, τῶν ἐξ εἰκασίας διορθώσεων, Μόνοι, ἢ Μεγάλοι, ὥς τινὲς προβάλλουσι.

XLIX. 15. Κύνητας.] Κύνητες εἰσὶν οἱ αὐτοὶ τοῖς καλουμένοις Κυνησίοις, β'. § 33.

LIII. 8. Παρὰ Φολεροῖσι.] Μ' ὅλον ὅτι οἱ πλησίον αὐτοῦ ῥέοντες ποταμοὶ εἶναι Φολεροί.

13. Τεσσεράκοντα.] Τινὲς γράφουσιν ἐξ εἰκασίας Τεσσερεσκαίδεκα.

17. Ἐπὶ δέκα ἡμερέων.] Ἀνωτέρω, § 18. ὁ Ἡρόδοτος εἶπεν Ἐνδεκα.

22. Δήμητρος.] Ἐτέρα γραφὴ ἐστὶ Μητρός.

LIV. 4. Ὑλαίνην.] Περὶ τούτου τοῦ τόπου, ἰδὲ § 76.

LVIII. 3. Ἐπιχολωτάτη.] Ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ αὐξήσῃ τὴν χολήν· Ἡδὲ γραφὴ σχεδὸν ἐν ἅπασιν φέρεται τοῖς ἀντιγράφοις. μερικοὶ προκρίνουσιν Ἐπιχυλωτάτη, ἔχοντες τὸ κῦρος ἐνὸς μόνου ἀντιγράφου· πλὴν ἀντὶ τοῦ ἘΠΙΧΟΛΩΤΑΤΗ, ἤθελον μᾶλλον γράψῃ ἐξ ἐμῆς εἰκασίας ἘΠΙΧΝΟΩΤΑΤΗ, ἢ ἘΠΙΧΛΟΩΤΑΤΗ.

LXII. 2. Κατὰ νομούς.] Εἰς κάθε νομὸν εἰς τὸν τόπον ὅπου εἶναι τὰ ἀρχεῖα· δηλ. εἰς κάθε ἐπαρχίαν ὅπου οἱ ἐν ἀρχαῖς ὄντες οἱ βουλευταὶ συνάγονται, συναθροίζονται, συνεδρεύουσι, κρατοῦσι τὰ συμβούλια των.

11. Καὶ δὴ καὶ τοῖσδ'.] Ἀνωθεν ὑπακουστέον Τοῖς ἀκινάκεσι. χρᾶται δὲ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ, ἐπειδὴ ἦσαν πολλοὶ ἀκινάκες, ἐκάστου νομοῦ ἔχοντος ἓνα.

20. Ἀπέρξαντες.] Τελειώσαντες τὰ λοιπὰ σφάγια. ἴσως ὁμῶς γραπτέον κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Κοραῆ, Ἀπέρσαντες, ἐκ τοῦ Ἐρδω, τὸ ὁποῖον, εἰς μίαν ἀπὸ τὰς σημασίας του, εἶναι συνώνυμον τῷ Θύω· ἢ Ἀπορέξαντες, εἰς τὸ νόημα τοῦ Ἀποθύσαντες, Τελειώσαντες τὴν θυσίαν τῶν ἄλλων ἱερῶν.

LXIV. 7. Ἐκσεΐει.] Ἡ πρὸ τοῦ Ἐκσεΐει, ὑποστιγμὴ δικαίως ἀπεβλήθη. μετὰ τὸ Λαβόμενος, πρέπει νὰ ὑπακούσωμεν Τοῦ δέρματος, τὸ ὁποῖον ἐκσεΐει τῆς κεφαλῆς, δηλ. σείων ἐκβάλλει ἀπὸ τὴν κεφαλὴν.

LXVII. 6. Ἐνάρξεις.] Ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 105.

LXXI. 2. Προσπλωτός.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 53, 56.

5. Κυπέρου.] Εἶδος βοτάνης τὸ ὁποῖον ὁ Ὅμηρος συγκαταριθμεῖ τοῖς εἰς τροφὴν τῶν ἵππων χρησιμεύουσιν. ἰδὲ Ὀδύσσ. Δ'. στ. 603.

6. Ἀνήσου.] Ἀνησον, ἐστὶ τὸ αὐτὸ ὅπερ Ἀνηθον, καὶ Ἀνητον, καλεῖται. εἰ δὲ καὶ γράφομεν Ἀννήσου, ὥς φέρεται ἐν τισὶ τῶν ἀντιγράφων, ἡ λέξις συνωνυμεῖ τῷ Ἀνίσω.

LXXIII. 10. Ἐκ πυρὸς διαφανέας.] Ἰδὲ β'. § 92.

LXXV. 8. Κατασώχουσι.] Τρίβουσι. Λεξικὸν τῶν Ἡροδοτ. λέξ.

LXXVI. 4. Ἀνάχαρσις.] Ἰδὲ τὸν Βίον αὐτοῦ τοῦ φιλοσόφου εἰς Διογ. Λαέρτ. Βιβ. i, Τμ. 101, καὶ ἐξῆς.

24. Ἰστω.] Ἄς ἐξεύρη· ἐκ τοῦ Ἰσημι.

LXXVII. 7. Πέπλασται.] Ματαίως ἐπλάσθη. ἑτέρα γραφὴ ἔστι Πέπαισται, δηλ. οἱ Ἕλληνες ἀστειευόμενοι μάτην τὸν εἶπαν.

LXXVIII. 3. Ἰστριηνῆς.] Περὶ τῆς πόλεως Ἰστρίας, ἰδὲ β'. § 33.

24. Ἐγημε εἰς αὐτά.] Ταῦτὸν τῷ Ἠγάγετο εἰς τὰ οἰκία.

LXXIX. 11. Διεπρήστευσε.] Ἐφάνερωσεν, ἔδωκεν εἶδῃσιν. ἐν ἀντίγραφον ἔχει Διεπίστευσε· Ἐνεπιστεύθη. ὁ Ρεῖζιος εἰκάζει ὅτι γραπτέον Διεπερίσσευσε, τὸ ὁποῖον ἤθελον ἐξηγήσῃ, Εἶπε περισσότερα ἀπὸ ὃ τι ἔπρεπε νὰ εἰπῇ, ἢ, Ἐκαυχῆθη. ἄλλοι διορθοῦσι Διεδρήστευσε, Διέπεσε, καὶ Διεπρέσβευσε· πλὴν ἤθελον προκρίνῃ ἀντὶ τοῦ ΔΙΕΠΡΗ-ΣΤΕΤΣΕ, γράφειν ΔΙΕΠΡΗΣΣΕ, Ἐμπορεύετο, Ἐκαμνεν ὑποθέσεις· (ἰδὲ § 24. 9'. § 94.) ἢ ἴσως ΔΙΕΠΕΡΑΣΕ.

LXXX. 13. Ἐπεκηρυκεύετο.] Ἐπικηρυκεύεσθαι δὲ ἔλεγον, τὸ περὶ συμβιβάσεως καὶ σπονδῶν τὰς πόλεις κήρυκας πρὸς ἀλλήλας πέμψασθαι. Ἀμμων. Περὶ Ὁμ. κ. Διαφ. λέξ.

LXXXI. 3. Ὡς Σκύθας εἶναι.] Ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 30, στ. 19.

6. Ὀλίγον τι πρότερον.] Ἐμνήσθη αὐτοῦ τοῦ τόπου ἀνωτέρω, § 52.

8. Χαλκήϊον.] Χάλκινον ἀγγεῖον, ὑπακουομένης τῆς λέξεως Ἀγγεῖον· πρὸς διαφορὰν τοῦ Χαλκήϊον, Χαλκίως ἐργαστήριον. ἰδὲ α'. § 68.

9. Τοῦ ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος.] Ἰδὲ Ἀθην. Δειπνοσοφ. Βιβ. xii, Κεφ. 9.

15. Τούτων.] Γράφω οὕτω μὲ τὸ κῦρος ἐνὸς ἀντιγράφου, ἀντὶ τοῦ Τοῦτον, μετὰ τὸ ὁποῖον τινὲς προσθέτουσι Βουλόμενον. ὁ Σβειγχαῦσερος πρὸς τούτοις ἀλλάζει τὸ ἀκόλουθον Μιν, εἰς Μέν.

LXXXV. 4. Ἐπὶ τῷ ἱρῷ.] Τοῦτο εἶναι τὸ ἱερὸν τοῦ Οὐρίου Διὸς, κείμενον εἰς τὴν Ἀσιατικὴν ὄχθην, πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πόντου, ἀπέχον τεσσαράκοντα στάδια τῶν Συμπληγάδων, καὶ ἑκατὸν εἴκοσι Βυζαντίου. κατ' αὐτὸ τὸ μέρος, τὸ καλούμενον Στόμα τοῦ Πόντου εἶναι στενώτατον, ἐσβάλλον εἰς τὴν Προποντίδα. τινὲς διορθοῦσιν ἐδῶ τὸ κείμενον γράφοντες Ἐπὶ τῷ ῥίῳ, εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῶν Κυανέων νήσων· καὶ ἄλλοι, Ἐπὶ τῷ ἱκρίῳ, Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος. πλὴν δὲν βλέπω ἀνάγκην διορθώσεως· Ἐπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας, δὲν σημαίνει ὅτι καὶ Ἀπέβη εἰς αὐτάς, ἀλλὰ μᾶλλον Διεύθυνε τὸ πλοῖόν του κατὰ τὰς Κυανέας.

LXXXVI. 5. Ἐνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατόν.] Ὁ Λαρχέρης στο-
 χάζεται ὅτι αἱ λέξεις πρέπει νὰ μετατεθῶσιν, Ἐνδεκα καὶ ἑκατόν
 μυριάδες, διὰ νὰ εὕρῃ τις τὸν ἀριθμὸν τῶν σταδίων ἀκριβῆ, λογιζόμε-
 νος ἕκαστον αὐτῶν ἐξ ἑκατὸν ὀργυιῶν· (ἰδὲ β'. § 149.) οὐδεμία ὅμως
 ἀνάγκη μεταθέσεως, τοῦ νοός, κατὰ τὴν κοινὴν γραφὴν, ὄντος Ἐκατὸν
 ἔνδεκα μυριάδες. οὕτω κατωτέρω, Τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα, ση-
 μαίνει Τριήκοντα τρεῖς μυριάδες.

LXXXVII. 13. Ἰροῦ.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 85.

LXXXVIII. 2. Πᾶσι δέκα.] Δίδων δέκα ἐκ πάντων τῶν δώρων ὧν
 ἐδώρῃσατο αὐτῷ. ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 50, στ. 2.

3. Ζῶα γραψάμενος.] Ἦγουν Ζωγραφήσας. ἡ δὲ σημασία τοῦ μέ-
 σου ῥήματος ἐστὶν ὅτι μετεχειρίσθη ἄλλον διὰ νὰ κάμῃ τὴν ζωγραφίαν,
 καὶ ὅτι δὲν ἐζωγράφησε τὴν ζεῦξιν ὁ ἴδιος, εἰς τὴν ὁποίαν περιστάσιν
 ἤθελεν εἰπῆ Ζῶα γράψας, καὶ ὄχι Ζῶα γραψάμενος.

XCIII. 2. Τοὺς ἀθανατίζοντας.] Οἵτινες θεωροῦσι τὰς ψυχὰς ὡς
 ἀθανάτους, ἢ μᾶλλον, Οἵτινες νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἀθανάτους.

XCIX. 1. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς.] Ἡ σύνταξις ἐστὶ· Πρὸ δὲ τῆς
 Σκυθικῆς γῆς (κατὰ) τὸ ἐς Θάλασσαν κεῖται ἡ Θρηϊκή.

10. Χερσονήσου τῆς Τρηχέης.] Πόλις τῆς Ταυρικῆς, κατὰ Στέφανον
 τὸν Βυζάντιον.

16. Γουνόν.] Λέγεται δὲ γουνός, ὁ ὑψηλὸς τόπος· ἀπὸ μεταφορᾶς
 τῶν ἐν τῷ σώματι γονάτων, ἃ ἐξέχει. φησὶ τὸ Ἑτυμολογικόν. ἴσως
 ὅμως γραπτέον ΒΟΥΝΟΝ, ἀντὶ τοῦ ΓΟΥΝΟΝ, ἥτις τελευταία λέξις
 σημαίνει Καρποφόρος γῆ, ὡς εὐρίσκομεν πολλαχοῦ εἰς τὸν Ὅμηρον.

23. Πολλὰ λέγω.] Ὁ νοῦς ἐστὶν ὡς εἰ οὕτως ἐγέγραπτο· Πολλὰ
 λέγω παρόμοια ἄλλα, οἷς ἔοικε ἡ Ταυρική.

CV. 6. Κινδυνεύουσι...εἶναι.] Δοκοῦσι, φαίνονται νὰ ᾔναι· ἀντὶ
 τοῦ Εἰσί. εὐρίσκομεν τὴν ἐκφρασιν πολλάκις ἐν χρήσει παρὰ Πλάτωνι
 καὶ Ξενοφῶντι εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν.

9. Ἐς ταῦτά.] Δηλ. εἰς τὴν αὐτὴν μορφὴν ἣν καὶ πρότερον εἶχε.

CVI. 3. Γλῶσσαν δὲ ἰδίην.] Μετὰ τὰς λέξεις αὐτὰς τινὲς προσθέ-
 τουσιν Ἐχουσι. πλὴν ἐδὼ εἶναι τὸ καλούμενον παρὰ τοῖς Γραμματικοῖς
 Ζεῦγμα, ὅταν μὲ δύο ἢ καὶ περισσότερα οὐσιαστικὰ τίθηται ἐν ῥήματι,
 ἀρμόζον ἐνὶ μόνῳ αὐτῶν· ὡς εἰς τὸ παρὸν χωρίον ὅπου τὸ Φορέουσι,
 ἀνήκει εἰς τὸ Ἐσθῆτα, ἀντὶ δὲ τοῦ αὐτοῦ ῥήματος πρέπει εἰς τὸ δεύτε-
 ρον μέρος τῆς φράσεως νὰ ὑπακούσωμεν Ἐχουσι.

CVIII. 1. Γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστὶ καὶ πυρρόν.] Μερικοὶ
 στοχάζονται ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἐδὼ θέλει νὰ μᾶς εἰπῇ ὅτι ἔβαφαν τὸ

σῶμά των μὲ τὰ εἰρημένα χρώματα, καὶ ἐξηγοῦσι· Ζωγραφίζουσι τὸ σῶμά των βαθυγάλανον καὶ πυρρόν. πλὴν οὐ μοι δοκεῖ τοῦτον εἶναι τὸν νοῦν τοῦ χωρίου, ἀλλὰ μᾶλλον οὕτω· Πάνυ γαλανόφθαλμόν ἐστι καὶ πυρρότριχον, Αὐτὸ τὸ ἔθνος ἔχει τὰ ὄμματα ἰσχυρῶς γλαυκὰ καὶ τὰς τρίχας ἰσχυρῶς ξανθὰς.

CIX. 7. Ἰδῇσι παντοίησι.] Ταῦτὸν τῷ Ὑλῇ παντοίῃ, § 21. ὁ Σουῖδας ἐξηγεῖ· Ἰδῇ, πᾶν τὸ σύμφυτον. καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εὐρίσκεται παρ' Ἡροδότῳ, α'. § 110. δ'. § 175. ε'. § 23. ζ'. § 111.

CX. 11. Κρημνούς.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 20.

CXIII. 3. Ἐς εὐμαρίην.] Εὐμαρίη, ταῦτὸν τῷ Ἀπόπατος.

4. Ἐνεχρίμπτετο.] Ταῦτοσήμεαντον ἐνταῦθα τῷ Συνεχρωτίζετο.

CXVIII. 11. Τί γὰρ πάθωμεν.] Διότι τί ἄλλο ἐμποροῦμεν νὰ κάμωμεν, Τί ποιητέον.

CXIX. 16. Ἀπασόμεθα.] Ἡ κοινὴ γραφὴ ἐστὶν ΟΥ' ΠΕΙΣΟΜΕΘΑ, ἥτις σχεδὸν εἰμὶ πεπεισμένος ὅτι προῆλθε κατὰ διαφθορὰν ἐκ τοῦ ἈΠΩΣΟΜΕΘΑ. δὲν μοι φαίνεται ὅμως εὐκαταφρόνητος καὶ ἡ τοῦ Σβειγχαῦσέρου διόρθωσις Οὐ παυσόμεθα. ὁ Βαλκηνάριος γράφει Σφε τισόμεθα.

CXXII. 4. Λεαίνοντες.] Ταῦτὸν τῷ Ἐκτρίβοντες, ἥ λέξει ἐντυγχάνομεν, § 120.

CXXIII. 3. Χέρσου.] Χέρσος· ἡ ἐρήμος γῆ καὶ τραχεῖα, καὶ πᾶσα γῆ ἄκαρπος καὶ ἀνέργαστος. Ἡσύχιος.

CXXVII. 11. Ἦν μὴ ἡμέας λόγος αἰρῇ.] Ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 132.

17. Κλαίειν λέγω.] Ἐκφρασις δι' ἧς ἐμφαίνει τις καταφρόνησιν εἰς ἐκεῖνον πρὸς ὃν τὴν ἀποτείνει. ὥς ἡμεῖς χρώμεθα διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν τῷ Ἀς πάγῃ νὰ κουρεύηται. ἰδὲ τὸ Λεξικόν μου τῶν τῆς Γραικικῆς Διαλέκτου Παροιμιῶν, Σελ. 14, Παρ. 98. (Ἐν Ἐδιμβούργῳ, 1831.)

— Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις.] Ὁ Λαρχέρης μεταφράζει, Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀπόκρισις τῶν Σκυθῶν. πλὴν μᾶλλον στοχάζομαι ὅτι ἡ ἐκφρασις σημαίνει, Αὐτὸ εἶναι τὸ κοινῶς λεγόμενον ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις, δηλ. Σκυθικὴ ἀπόκρισις, Σκυθικὸν ῥητὸν, ἀπόκρισις χοντροειδὴς ὥς ἐνὸς Σκύθου.

CXXVIII. 7. Νωμῶντες.] Σκοποῦντες, Παρατηροῦντες.

CXXIX. 4. Ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται.] Ἰδὲ ἀνωτέρω, § 28.

6. Ὑβρίζοντες.] Τὸ Λεξικόν τῶν Ἡροδ. λέξ. καὶ Σουῖδας ἐξηγοῦσι τήνδε λέξιν διὰ τοῦ Σκιρτῶντες, πλὴν μᾶλλον μοι αὐτὴ σημαίνειν δοκεῖ, Παρορμώμενοι, Παροξυνόμενοι, (ὥς, α'. § 189. Ὑπὸ ὕβριος, σημαίνει,

Ἐκφερόμενος ἀπὸ τὴν ὁρμὴν του,) καὶ ἐκ τούτου πιθανῶς ἐνταῦθα ἐστὶν ἐν χρήσει ἀντὶ τοῦ Ὀγκώμενοι, παρ' ἡμῖν λεγομένου Γαρύζοντες, ἐκ τοῦ Γαρύοντες· ὃ ῥήματι χρᾶται εἰς τὴν αὐτὴν σημασίαν καὶ Θεόκριτος, Εἰδύλλ. ix, στ. 7.

Ἄδὺ μὲν ἅ μόςχος γαρεύεται, ἄδὺ δὲ χά βῶς.

11. Ἐφέροντο.] Αὐτὰ ἦσαν μικρὸν πλεονέκτημα ὅπου οἱ Πέρσαι εἶχαν εἰς τὸν πόλεμον.

CXXXII. 6. Συνεστήκεε.] Ἦτον ἐναντία, ἀντικειμένη.

CXXXVI. 3. Τὰ κατήκοντα.] Ἴδὲ σημείωσιν, α'. § 97, στ. 8.

CXXXVIII. 1. Διαφέροντες.] Ἀντὶ τοῦ Φέροντες. ἡ πρόθεσις ἐνταῦθα οὐδὲν εἰς τὴν σημασίαν τῆς λέξεως προστίθῃσιν· οὕτως ἔχει καὶ Εὐριπ. Ὀρέστ. στ. 48.

Κυρία δ' ἡδ' ἡμέρα, ἐν ᾗ διοίσει ψῆφον Ἀργείων πόλιν.

CXLI. 3. Μεγάβαζον.] Ἴδὲ τὰ ἀνδραγαθήματά του, ε'. § 1, 14, 15, καὶ ἐξῆς.

CXLV. 5. Τῶν ἐκ Βραυρῶνος ληϊσαμένων.] Ἴδὲ ε'. § 138.

CXLVII. 2. Ἐστελλε.] Τὸ χωρίον ἐκφρασθὲν ὁλοκλήρως ἤθελεν ἴσως ἦναι Ἐστελλε λαὸν ἐς ἀποικίην, ὡς ἐν § 148. καὶ τότε πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὸ Ἐστελλε, ὡς ὃν ἀντὶ τοῦ Ἦγε, Διεκόμιζε· ἰδὲ σημείωσιν, γ'. § 141. τινὲς, μ' ὅλον τοῦτο, ἐκλαμβάνουσιν ἐνταῦθα τὸ Ἐστελλε, ἀντὶ τοῦ Ἐστέλλετο, καὶ ἄλλοι μετὰ τὸ Ἐστελλε, ὑπακούουσιν Ἐαυτόν.

CXLIX. 5. Τοῖσι δὲ κ. τ. λ.] Ὁ νοῦς· Ὡσὰν ὅπου τὰ γεννώμενα τέκνα δὲν ἔμεινε ζῶντα (ὑπέμειναν) εἰς τοὺς ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἄνδρας, ἔκτισαν, ἐκ χρησμοῦ, ἱερὸν τῶν Ἐριννύων τοῦ Λαῖου καὶ τοῦ Οἰδίποδος· καὶ μετέπειτα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἔμεινε καὶ εἰς τὴν Θήραν ζωντανὰ τὰ τέκνα εἰς τοὺς ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονότας. τινὲς διορθοῦσι τὸ χωρίον ὥδε· Τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γάρ σφι ἔμειναν τὰ τέκνα) ἰδρύνθη ἐκ Θεοπροπίου Ἐριννύων τῶν Λαῖου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτό σφι ἔμεινε. τῷαυτοῦ τοῦτο συνέβη καὶ ἐν Θήρῃ, κ. τ. λ. πλὴν κάλλιον μοὶ φαίνεται νὰ κρατήσωμεν τὸ κείμενον ὡς κοινῶς φέρεται. εἰ δὲ χρεῖα διορθώσεως, ἤθελον τὴν περιορίσῃ μόνον εἰς τὴν διάστιξιν, γράφω· Τὰ τέκνα· ἰδρύναντο...ἱρόν, καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέμεινε· τῷαυτοῦ τοῦτο, κ. τ. λ. πρὸ τῶν δύο τελευταίων λέξεων, ὑπάκουε Κατὰ, καὶ μετ' αὐτὰς Ὑπέμεινε· ἢ, λαμβάνων. Τῷαυτοῦ τοῦτο, ὡς τὴν ὀνομαστικὴν, ὑπάκουε Ἦν, Ἐγένετο, ἢ Συνέβη.

CL. 9. Βαρὺς ἀείρεσθαι.] Εἶμαι ἤδη γέρον καὶ δυσκίνητος, βαρὺς

ᾧσ τε νὰ σαλεύσω, νὰ κινήθῃ, νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ ἐπιχειρισθῇ τὸ τοιοῦτον.

CLI. 3. Προέφερε.] Ὠνείδιζε. εὐρίσκομεν τήνδε λέξιν εἰς τὴν ἰδίαν σημασίαν, ἡ. § 61, 125. χρᾶται δ' αὐτῇ οὕτω καὶ Ὅμηρος, Ἰλ. Γ'. στ. 64.

Μή μοι δῶρ' ἐρατὰ πρόφερε χρυσέης Ἀφροδίτης.

πιθανὸν ὅμως καὶ νὰ σημαίνει ἀπλῶς Ἐπρόβαλλε, ὡς ἀπαντῶμεν, ἐν ε'. § 63. Προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν.

CLII. 8. Τερτησσόν.] Ἰδὲ σημείωσιν, α'. § 163, στ. 5.

9. Ἀκήρατον.] Αὐτὴ ἡ ἐμπορικὴ πόλις ἦτον κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀκέραιος, ἀνεπίσκεπτος· εἰς τὴν ὁποίαν δηλαδὴ δὲν ἐσύχναζαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπεσκέπτοντο.

14. Χαλκήϊον.] Ἰδὲ σημείωσιν, § 81.

16. Πρόκροσσοι.] Ἐχουσαι τὸ ρύγχος των ἔμπροσθεν, δηλ. αἱ κεφαλαὶ οὔσαι περίξ ἦσαν εἰς τοιαύτην θέσιν ᾧσ τε κάθε μία νὰ ἔχη εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ κρατῆρος ἄλλην νὰ τὴν ἀντικρίζη. ὁ Ἡρόδοτος, ζ'. § 188. ὁμιλῶν περὶ καρabiῶν, λέγει ὡσαύτως· Πρόκροσσαι ὀρμέοντο εἰς Πόντον, Αἱ νῆες ἄραζαν ἔχουσαι τὰς πρῶρας τετραμμένας κατὰ τῆς θαλάσσης τὸ μέρος. οὕτω καὶ Ὅμηρος, Ἰλ. Ξ'. στ. 35. Τῷ ῥα προκρόσσας ἔρυσαν.

CLV. 3. Ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός.] Ἀριστοτέλης, Προβλ. Τμ. χι, § 30. ὀρίζει ἀκριβέστατα τὰς δύο αὐτὰς λέξεις· Ἡ μὲν οὖν τραυλότης, τῷ γράμματός τινος μὴ κρατεῖν, καὶ οὐ τοῦ τυχόντος..., ἡ δὲ ἰσχυνοφωνία, ἀπὸ τοῦ μὴ δύνασθαι ταχὺ συνάψαι τὴν ἑτέραν συλλαβὴν πρὸς τὴν ἑτέραν. κατ' αὐτὸν οὖν τὸν ὀρισμὸν, πιθανὸν ὅτι Ἰσχνόφωνος, γίνεται κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ Ἰσχανόφωνος, καὶ ὅχι ἐκ τοῦ Ἰσχνὸς τὴν φωνήν.

CLVI. 2. Συνεφέρετο παλιγκότως.] Συμφοραὶ ἐπέπιπτον ἐκ θείας ἐκδικήσεως· ἀγνοοῦντες δὲ οἱ Θηραῖοι τὴν αἰτίαν τῶν δυστυχιῶν των, κ. τ. λ.

CLVIII. 9. Ὁ οὐρανὸς τέτρηται.] Ὁ οὐρανὸς ἐδὼ εἶναι τρυπημένος· δηλ. ὁ οὐρανὸς εἶναι ἀνοικτὸς διὰ νὰ σᾶς δώσῃ βροχὰς αἱ ὁποῖαι θέλουν κάμει τὴν γῆν σας καρποφόρον· οὕτως ἐκλαμβάνει καὶ Εὐστάθιος τὸ νόημα, λέγων· Ὁ δὲ περὶ τινὰ Λιβυκὴν γῆν τετρεῖσθαι τὸν οὐρανὸν φάμενος... ἐτετρατεύσατο· ἐθέλει γὰρ εἰπεῖν, τὸν οὐρανὸν, ὡς οἶά τινὰ δεξαμενὴν, ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις γαίαις ἐστεγανῶσθαι· περὶ δὲ τὸν τόπον ἐκεῖνον, οἷον συντετρεῖσθαι, ὡς ὑετὸν συχρὸν ἐξερεύγεσθαι καὶ ἄρδειν τὰ ἐκεῖ πρὸς τροφिमότητα.

CLIX. 14. 'Ο δὲ, συλλέξας.] 'Ιδὲ β'. § 161.

20. Κάρτα ταῦτα.] Οὕτω διώρθωσα τὸ κείμενον, πεπεισμένος ὅτι ἡ κοινὴ γραφὴ, ΚΑΤΑ' ΤΑΥΤΑ', προῆλθεν ἐκ διαφθορᾶς τοῦ ΚΑ'ΡΤΑ ΤΑΥΤΑ. ἰδὲ πῶς ὁ Ἡρόδοτος ἐκφράζεται, β'. § 161. εἰς γράψωμεν Κατὰ ταῦτα, ἴσως ὑπακουστέον τοῦ χρόνου, θεωροῦντες Κατὰ ταῦτα τοῦ χρόνου, ὡς συνώνυμον τῷ Αὐτίκα, Ἐκ τῆς ἰθείης.

CLXII. 11. Εὐέλθων.] Περὶ τοῦ Εὐέλθοντος καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, ἰδὲ ε'. § 104.

CLXVII. 4. Μαράφιον.] 'Ιδὲ τὰ διάφορα γένη τῶν Περσῶν, α'. § 125.

CLXXXI. 11. Εἴρηταί μοι.] 'Ιδὲ β'. § 42.

CLXXXIII. 12. Καὶ τρίψιν.] Καὶ μαλακότητα. αὐτὸ μοι φαίνεται νὰ σημαίνει ἐδὼ ἡ λέξις Τρίψις, κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν τῆς ἐκ τοῦ Τρίβω, καὶ ὅχι Σκληρότητα, ὡς ἐνιοὶ ἐξηγοῦσι.

CLXXXVII. 6. Οἷσπη.] Ταῦτὸν τῷ Οἰσύπῃ. τὸ Λεξ. τῶν Ἡροδ. λέξ. ἐρμηνεύει διὰ τοῦ Ῥυπαρῶν προβάτων ἔρια. ὁ δὲ Ἀρεταῖος περιφραστικῶς ἐκφραζόμενος λέγει· Ἔριον τὸ ἀπὸ τῆς οἷος ζὺν τοῖς λύμασι.

CXCI. 16. Ἀκατάψευστα.] Μὴ χειροθή, ἀνήμερα. τῆς τοῦ Κοραῆ εἰμὶ γνώμης, ὅς, μὲ τὴν συνήθη του πολυμαθειαν, ἀποδεικνύει ἀξιολογώτατα ὅτι αὕτῃ πρέπει νὰ ᾔῃ ἡ γνησίᾳ γραφῇ, ἐξ ἧς προῆλθε τὸ κοινῶς γραφόμενον Ἀκατάψευστα, δηλ. Μὴ μυθώδῃ, ἀλλ' ἀληθῇ. ἡ γραφὴ δὲ ἦν προέκρινα εὐρίσκεται καὶ ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων. ἄλλοι διορθοῦσιν Εὐκατάψευστα, καὶ Κατάψευστα.

CXCII. 2. Πύγαργοι.] Ἀριστοτέλης, Περὶ Ζώων Ἱστορίας, Βιβ. vi, Κεφ. 6. καὶ Βιβ. ix, Κεφ. 32. θεωρεῖ τὸν Πύγαργον ὡς εἶδος αἰετοῦ. ἰδὲ ὡσαύτως τὸν Σχολιάστην τοῦ Αἰσχύλου, Ἀγαμ. στ. 116. εἰς τὰς λέξεις Ὁ ἐξόπιν ἀργίας. πλὴν ὡσὰν ὁποῦ εἰς τὸ παρὸν χωρίον λόγος ἐστὶ τετραπόδων, πιθανὸν ὅτι εἶναι εἶδος δορκός.

4. Ὅρυες.] Ἀριστοτέλης, Περὶ Ζώων Μορίων, Βιβ. iii, Κεφ. 2. τάσσει τὸν Ὅρυα, μεταξὺ τῶν μονοκέρων ζώων. πολλοὶ τε στοχάζονται ὅτι εἶναι εἶδος δορκάδος.

— Φοίνιξι.] Ἀπὸ τὰ κέρατα τῶν ὁποίων γίνονται αἱ λαβαὶ τῶν κιθαρῶν. Ἀθηναῖος, Δειπνοσοφ. Βιβ. xiv, Κεφ. 9. θεωρεῖ τὸν Φοίνικα ὡς εἶδος μουσικοῦ ὀργάνου, οὕτω καλουμένου ἐκ τῶν Φοινίκων, οἵτινες ἦσαν ἐφευρεταὶ αὐτοῦ.

5. Βασσάρια.] Ἀλωπέκια.

6. Δίκτυες.] Δίκτυες, ὡς καὶ Βόρυες, εἶδη ζώων πάντα ἄγνωστα. Θῶες δὲ εἶναι τὰ χυδαῖστὶ παρ' ἡμῖν καλούμενα Τσακάλια.

8. Στρουθοὶ κατάγαιοι.] Οἱ στρουθοκάμηλοι. αὐτὸς ὁ ὄρνις ἔχει διάφορα ὀνόματα, Στρουθὸς μεγάλη, ἢ ἀπλῶς Στρουθὸς, Στρουθὸς χερσαῖος, χαμαιπιτῆς, Ἀραβικὸς, Λιβυκός.

CXCVI. 4. Κυματωγὴν.] Τὴν ἀκτὴν, ἔνθα τὰ κύματα ἄγεται, Τὸν αἰγιαλόν.

CC. 1. Οἱ δὲ Φερετίμης.] Ὁ Ἡρόδοτος ἐπαναλαμβάνει ἐδὼ τὴν διήγησιν ἣν διέκοψε, § 168. διὰ τὰ δώση τὴν τῆς Λιβύης περιγραφὴν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ Δ'.

Herodotus,

History

Bd.: Vol. 1 (1833)

Edinburgh 1833

A.gr.b. 1725-1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10236185-7